ಹನುಮಂತನು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಒಡನೆ ಮುನಿಯ ಪಾದಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. 'ಸ್ವಾಮಿ, ನಾನೆ ಹನುಮಂತ ನಿಮ್ಮ ಸೇವಕ. ರಾಮಭಕ್ತರ ಪಾದಧೂಳಿ ನಾನು.' ಎಂದ. ಆಗ ಮುನಿ ಪರಮಾನಂದದಿಂದ ಅವನನ್ನಾಲಂಗಿಸಿ ಕೊಂಡ. ಇಬ್ಬರೂ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಪ್ರೇಮ ಸುಧೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಒಂದಾಗಿ ಅಲುಗಾಡದೆ ಚಿತ್ರದ ಗೊಂಬೆಗಳಂತಾದರು.

ಬಳಿಕ ಇಬ್ಬರೂ ಕುಳಿತು ರಘುನಾಥನ ಪಾದಾರವಿಂದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತುಂಬಿದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸರಸವಾದ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮಾಡಿದರು ಹನುಮಂತನು ಮುನಿಗೆ ಶತ್ರುಘ್ನ ಪುಷ್ಕಲ ಮುಂತಾದವರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ.

'ಸ್ವಾಮಿ, ಇವನು ದಶರಥನ ಕುಲದ ವಜ್ರದಂಥ ಅಂಕುರ. ರಾಮನ ಸೋದರ, ಮಹಾಶೂರ, ಶತ್ರುಘ್ನ, ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಸರ್ವಲೋಕ ಭಯಂಕರನಾದ ಲವಣಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂದು ತಪಸ್ವಿಗಳಾದ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿ ತಂದು ಕೊಟ್ಟವನು ಇವನೆ. ಇವನು ಪುಷ್ಕಲ, ತಮಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವೀರರನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ರಾಮನಿಗೆ ಪ್ರಾಣದಂತಿರುವ ಅಮಾತ್ಯ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದವ, ಧರ್ಮಜ್ಞ. ಮಹಾಬಲಶಾಲಿ, ಇವನು ಸುಬಾಹು. ಶತ್ರುಗಳ ಕುಲಕ್ಕೆ ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚಿನಂತಿದ್ದು ರಾಮನ ಪಾದಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ಭ್ರಮರದಂತಿದ್ದಾನೆ. ತಮ್ಮನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಸುಮದ. ಪಾರ್ವತಿಯು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ರಾಮಭಕ್ತಿಯ ಬಲದಿಂದ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಸತ್ಯವಂತ. ರಾಮನ ಕುದುರೆ ಎಂದು ತಿಳಿದೊಡನೆ ತಾನೆ ಬಂದು ರಾಜ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ತಮ್ಮನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.'

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮುನಿಯು ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಾಲಂಗಿಸಿ ಫಲಮೂಲ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನಿತ್ತು ಸತ್ಕರಿಸಿದ. ಎಲ್ಲರೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅವನಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನರ್ಮದೆಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಶತ್ರುಘ್ನನು ಮುನಿಯನ್ನು ಅವನ ಶಿಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಕಳಿಸಿದ, ಆದರೆ ಅಯೋಧ್ಯೆಯನ್ನು ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಂಡೊಡನೆ ಮುನಿ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಕಾಲುನಡಿಗೆಯಿಂದ ವೇಗವಾಗಿ ರಾಮನೆಡೆಗೆ ತೆರಳಿದ. ಅಲ್ಲಿ ಸರಯೂ ತೀರದ ಯಾಗ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞ ದೀಕ್ಷಿತನಾಗಿ ಜಿಂಕೆಯ ಕೊಂಬನ್ನು ನಡುವಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ವ್ಯಾಸಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಭರತ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮುಂತಾದ ವೀರರು ಇವರೆಲ್ಲರ ನಡುವೆ ಕುಳಿತು ದೀನರಿಗೆ ಅವರು ಬಯಸಿದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ನೋಡಿ ತಾನು ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆನೆಂದು ಕೊಂಡ ಅರಣ್ಯಕ ಮುನಿ.

ಶ್ರೀರಾಮನೂ ಮುನಿಯನ್ನು ಕಂಡು ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಈತನು ಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತಾಗಿ ಬಂದ ತಪಸ್ಸೆ ಎಂದು ಬಗೆದು ಎದ್ದು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಕಾಲಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ. 'ಮುನಿಯೆ ನಿನ್ನ ಪಾದ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ನನ್ನ ಶರೀರ ಪವಿತ್ರವಾಯಿತು' ಎಂದ. ಮುನಿಯು ಒಡನೆ ರಾಮನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡ. ಬಳಿಕ ರಾಮನು ಮುನಿಯನ್ನು ಮಣಿಖಚಿತವಾದ ಉನ್ನತ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಕಾಲು ತೊಳೆದು ಆ ನೀರನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ. 'ಈಗ ನಾನು ಕುಟುಂಬ ಪರಿವಾರ ಸಮೇತನಾಗಿ ಪವಿತ್ರನಾದೆ' ಎಂದ. ಮುನಿಯ ಮೈಗೆ ಚಂದನವನ್ನು ಪೂಸಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಹಾಲು ಕೊಡುವ ಹಸುವನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದ. 'ಸ್ವಾಮಿ,

ನಾನೊಂದು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ತಮ್ಮ ಆಗಮನದಿಂದ ಪೂರ್ಣವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾಪವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತದೆ' ಎಂದ.

ಮುನಿಯು ನಗುತ್ತ ನುಡಿದ 'ಪ್ರಭು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪ್ರಿಯನಾದ ನಿನಗಿಂಥ ಮಾತು ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ. ವೇದವನ್ನು ಬಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದರೆ ನಿನ್ನ ಮೂರ್ತಿಗಳೆ ತಾನೆ ? ನೀನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಮಿಕ್ಕ ರಾಜರೂ ಪೂಜಿಸುವರು. ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಯಾಗ ಮಾಡುವೆನೆಂಬ ನಿನ್ನ ಮಾತು ಮಾತ್ರ ಹಾಸ್ಯಸ್ಪದವೆ ಸರಿ. ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವೂ ಇಲ್ಲದ ಮೂಢನು ನಿನ್ನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಮ ಪದವನ್ನೈದುವವನು. ರಾಮ ನಾಮ ಸ್ಮರಣೆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಎಲ್ಲ ವೇದ ಇತಿಹಾಸಗಳ ಸಾರ. ನಿನ್ನ ರಾಮಚಂದ್ರ ಎಂಬ ನಾಮದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಾಗದ ತನಕ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ಪಾಪಗಳು ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು ಆ ನಾಮವು ಒಮ್ಮೆ ಗರ್ಜಿಸಿತೆಂದರೆ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ಓಡಿ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ಥಳವನ್ನು ಹುಡುಕಲು ತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲಿಯ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಪಾತಕ ? ಹಿಂದೆ ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾತೀರದ ಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ತಾವತ್ ಪಾಪ ಭಯಃ ಪುಂಸಾಂ ಕಾತರಾಣಾಂ ಸುಪಾಪಿನಾಂ ।
ಯಾವನ್ನ ವದತೇ ವಾಚಾ ರಾಮನಾಮ ಮನೋಹರಂ ॥

ಮನೋಹರವಾದ ರಾಮನಾಮವನ್ನುಚ್ಚರಿಸದ ತನಕ ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ ಪಾಪ ಭಯವಿರಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಧನ್ಯ, ರಾಮಚಂದ್ರ, ನಿನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದ ನನ್ನ ಸಂಸಾರ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ತೊಲಗುವುದು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ನಡೆಯಿತು. ಅರಣ್ಯಕ ಮುನಿ ತಾನು ಅಂದಿನವರೆಗೆ ರಾಮನ ಯಾವ ರೂಪವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದನೊ ಆ ರೂಪವೇ ಎದುರಿಗೆ ಇರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಆನಂದವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಎಲ್ಲ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದ, 'ಮಹರ್ಷಿಗಳೆ, ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ. ನನ್ನಂಥ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿದ್ದಾನೆ. ನನಗೆ ಸಮಾನನಿಲ್ಲ, ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲ, ಮುಂದೆ ಬರಲಾರ. ಏಕೆಂದರೆ ರಾಮಚಂದ್ರ ನನ್ನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಸ್ವಾಗತ ಹೇಳಿದ. ಯಾರ ಪಾದಧೂಳಿ ಶ್ರುತಿಗಳಿಗೂ ಅಗೋಚರವಾಗಿರುವುದೊ ಅವನು ನನ್ನ ಕಾಲು ತೊಳೆದು ಆ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು ತಾನು ಪವಿತ್ರನಾದೆ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾನೆ!'

ಮುನಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವನ ತಲೆ ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ಒಡೆಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಒಂದು ತೇಜಸ್ಸು ಹೊರಬಂದು ರಾಮನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಯಿತು. ಸರಯೂ ತೀರದ ಯಾಗ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಲೋಕವೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ದುರ್ಲಭವಾದ ಸಾಯುಜ್ಯ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅರಣ್ಯಕ ಮುನಿ ಪಡೆದ. ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ದುಂದುಭಿ ಮೊಳಗಿತು. ವೀಣೆಯ ಧ್ವನಿಕೇಳಿಸಿತು. ಹೂಮಳೆಯಾಯಿತು. ಮುನಿಗಳು ಬಾಯಿತುಂಬ ಹೊಗಳಿದರು. 'ಈ ಮುನಿವರ್ಯನು ರಾಮನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಲೀನನನಾಗಿ ಕೃತಾರ್ಥನಾದ.'

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ - ೨ರ ಪಾತಾಳ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶೇಷ-ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯಕ ಮುನಿಯ ಸಾಯುಜ್ಯ ಮುಕ್ತಿ ಕಥನವೆಂಬ ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಜಲಮಧ್ಯದಿಂದ ಯಜ್ಞಾಶ್ವಪ್ರಾಪ್ತಿ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೧೭

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ

ವ್ಯಾಸ :- ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆನಂದಪಟ್ಟು ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನನು ತಿರುಗಿ ಶೇಷನಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು.

ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನ:-ನಾಗರಾಜ, ಭಕ್ತರ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಕಳೆವ ರಘುನಾಥನ ಕಥೆ ಎಷ್ಟು ಕೇಳಿದರೂ ತೃಪ್ತಿಯೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ರಾಮನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಆ ಅರಣ್ಯಕಮುನಿಯೆ ಧನ್ಯ. ಮುಂದೆ ಯಾಗದ ಕುದುರೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು ? ಯಾರು ಕಟ್ಟಿದರು ? ಅಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಕೀರ್ತಿ ಹೇಗೆ ಹರಡಿತು ? ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳು. ನೀನು ಸರ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದವನಲ್ಲವೆ ?

ಶೇಷ :- ರಾಮನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕೇಳಿದರೂ ಏನೂ ಕೇಳದವರಂತೆ ಇನ್ನೂ ಕೇಳುವಾಸೆ ತೋರುತ್ತಿರುವೆ. ಸರಿ, ಮುಂದಿನ ಕಥೆ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ನರ್ಮದೆಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಒಂದು ಆಳವಾದ ಮಡವಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಮುಳುಗಿ ಹೋಯಿತು. ಸೈನಿಕ ವೀರರು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ನೋಡಿದರು. ಕುದುರೆ ಮೇಲೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನೆತ್ತುವರಾರು ? ಯಾರು ಯಾರೆಂದು ಪರಸ್ಪರ ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಘ್ನನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು 'ಏನಾಯಿತು ? ಏಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಗುಂಪು ಕೂಡಿ ನಿಂತಿರಿ ? ಕುದುರೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು ? ನೀರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿತೆ ? ಯಾರಾದರೂ ಅಪಹರಿಸಿದರೆ ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

'ಪ್ರಭು, ಕುದುರೆ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿತು. ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ ಕಳೆದರೂ ಅದಿನ್ನು ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ತಾವೆ ಅದನ್ನು ಮೇಲೆ ತರಲು ಸಮರ್ಥರು ತಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಬರುತ್ತೇವೆ ಎಂದರು ಸೈನಿಕರು, ಶತ್ರುಘ್ನನು ಸುಮತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ 'ನೀರಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯನ್ನರಸಲು ಯಾರನ್ನು ಕಳಿಸಲಿ ? ಯಾರು ಸಮರ್ಥರು ?' ಆತನೆಂದ 'ಪ್ರಭು, ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಅದ್ಭುತವಾದುದು. ನೀರಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ನೀನು ಸಮರ್ಥ. ಹಾಗೆ ಪುಷ್ಕಲ ಹನುಮಂತರೂ ಹೋಗಬಲ್ಲರು. ಈಗ ನೀವು ಮೂವರೂ ನೀರಿಗಿಳಿದು ಕುದುರೆಯನ್ನು ತರಲುಯತ್ನಿಸಿರಿ.

ಶತ್ರುಘ್ನ, ಪುಷ್ಕಲ, ಹನುಮಂತ ಈ ಮೂವರೂ ನೀರನ್ನು ಹೊಕ್ಕರು. ಆಗ ಅವರಿಗೊಂದು ಸುಂದರವಾದ ನಗರ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ದೊಡ್ಡ ನಗರ, ಅನೇಕ ಉದ್ಯಾನಗಳು. ಮಾಣಿಕ್ಯ ಖಚಿತವಾದ ಸ್ವರ್ಣಸ್ತಂಭ ಒಂದಕ್ಕೆ ಕುದುರೆಯನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದರು. ಬಳಿಯ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಸುಖಾಸೀನಳಾದ ಓರ್ವ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಓಲೈಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಶತ್ರುಘ್ನ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಕಂಡು, 'ಒಡತಿ ನೋಡು, ಹೃಷ್ಟ ಪುಷ್ಟಕಾಯದ ಮೂವರು ವೀರರು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಳ್ಳೆಯ

ಊಟವೊಂದು ದೊರೆತಂತಾಯಿತು. ಅವರ ನೆತ್ತರು ರುಚಿಯಾಗಿರಬಹುದು' ಎಂದರು. ಆಕೆ ಹುಬ್ಬು ಹಾರಿಸಿ ನಕ್ಕಳು.

ವೀರರು ಆ ಚೆಲುವೆಯರನ್ನು ಕಂಡು ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು. ಅವರ ನಾಯಕಿ ಕೇಳಿದಳು. 'ಯಾರು ನೀವು ? ಧನುರ್ಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಏಕೆ ಬಂದಿರಿ ? ಈ ಸ್ಥಳ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅಗಮ್ಯ. ಬಂದವರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಮೋಹ ಕವಿಯುವುದು. ಅವರು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಎಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗಲಾರರು. ಮೊದಲಿಗೆ ಈ ಕುದುರೆ ಯಾವ ರಾಜನದು. ಅದಕ್ಕೇಕೆ ಚಾಮರ, ಏಕೆ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ತಗಡು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.' ಭಯವನ್ನೆಂದೂ ಅರಿಯದ ಹನುಮಂತ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದ. 'ನಾವು ತ್ರಿಲೋಕ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಸರ್ವದೇವ ಶಿರೋಮಣಿಯೆನಿಸಿದ ಮಹಾರಾಜ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಭೃತ್ಯರು. ಇದು ಅವನ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗದ ಕುದುರೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆವು. ಎಲ್ಲ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನುರಿತವರು ನಾವು.'

ಆಕೆಯೂ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದಳು. 'ನಾನು ತಂದಿರುವ ಕುದರೆಯನ್ನು ಯಾವೊಬ್ಬನೂ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರ. ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಹೋರಾಡಿದರೂ ಫಲವಿಲ್ಲ. ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಎಸೆದರೂ ಫಲವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾನೂ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಪಾದಕಮಲಗಳ ಸೇವಕಿ. ಅವನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನಾನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಲಾರೆ. ಈಗ ನಾನು ದೊಡ್ಡ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು. ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ನೀವು ಈ ಕುದುರೆಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಬಹು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಿರಿ. ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ. ಅದರಿಂದ ನಾನೀಗ ನಿಮಗೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಲಭ್ಯವಾಗದ ವರಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಬಯಸಿದ್ದೇನೆ ಕೇಳಿ. ಸಂಕೋಚಪಡದೆ ಕೇಳಿ.'

ಹನುಮಂತನೆಂದ, 'ರಾಮನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಮಗೆ ಯಾವುದರ ಕೊರತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವರವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಜನ್ಮ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ರಘುನಾಥನೆ ನಮ್ಮೊಡೆಯ, ನಾವು ಅವನ ಕಿಂಕರರು ಎಂದಾಗಲಿ.'

ಆಕೆ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದಳು. 'ಈ ವರವು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅಲಭ್ಯವೆ ಸರಿ. ಆದರೂ ಅದು ನಿಮ್ಮದಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ರಾಮನಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧದ ಮಾರ್ಜನೆಗಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ವರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಮುಂದೆ ವೀರಮಣಿ ಎಂಬ ರಾಜ ನಿಮ್ಮ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕುವನು. ಅವನಿಗೆ ಶಿವನಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ದೊರೆತಿರುವುದರಿಂದ ಒಂದು ಮಹಾ ಅಸ್ತ್ರ ನಿಮಗೆ ಬೇಕು. ಅದನ್ನು ನಾನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಶತ್ರುಘ್ನ, ನೀನು ಈ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅವನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸು. ಅವನು ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿ ರಾಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸುವನು, ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುವನು, ಈಗ ನೀನು ಆ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸು.'

ಶತ್ರುಘ್ನನು ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಆ ಯೋಗಿನಿಯಿಂದ ಸಂಮೋಹನಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದನು. ವೈರಿ ಭಯಂಕರನಾದನು. ಆಕೆಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನೀರಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದನು.

ಸೈನಿಕರು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು. ಕುದುರೆಯನ್ನು ತಂದ ಬಗೆಯನ್ನು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕೇಳ ಬಯಸಿದರು. ಹನುಮಂತನು ಕುದುರೆ ದೊರೆತುದನ್ನು ಜೊತೆಗೆ ಸಂಮೋಹನಾಸ್ತ್ರ ಲಭಿಸಿದುದನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸಿದಾಗ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಆನಂದ ಭರಿತರಾದರು.

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ - ೨ರ ಪಾತಾಳಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶೇಷ-ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದಲ್ಲಿ ಜಲಮಧ್ಯದಿಂದ ಯಜ್ಞಾಶ್ವ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೆಂಬ ಹದಿನೇಳನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—o—

ಶ್ರೀರಾಮ ಸಮಾಗಮ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೧೮

ಶೇಷ ಉವಾಚ

ಶೇಷ :- ಮೃದಂಗ ವೀಣೆಗಳ ನಿನಾದದೊಂದಿಗೆ ಯಜ್ಞಾಶ್ವ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ದೇವಪುರವನ್ನು ಸೇರಿತು. ದೇವನಿರ್ಮಿತವಾದ ಆ ನಗರದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಟಿಕ ಮಣಿಯ ಗೋಡೆಗಳುಳ್ಳ, ವಿಂಧ್ಯಪರ್ವತವನ್ನೆ ನಾಚಿಸುವ ಉನ್ನತ ಸೌಧಗಳು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಮನೆಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುವು. ಬಗೆಬಗೆಯ ಮಣಿಗಳಿಂದ ಖಚಿತವಾದ ಮಾಣಿಕ್ಯದ ಗೋಪುರಗಳು ಮನೆಗಳಿಗೆ ಶೋಭೆ ತರುತ್ತಿದ್ದವು. ನೆಲಕ್ಕೆ ಪದ್ಮರಾಗ ಮಣಿಯ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನೆ ಹಾಸಿದ್ದರು. ಆದರಿಂದ ನೆಲದ ಕಾಂತಿ ಜನರ ತುಟಿಯ ರಂಗನ್ನೂ ನಾಚಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಪ್ರತಿ ಮನೆಗೂ ತಾವರೆಕೊಳಗಳು. ಅಲ್ಲಿ ಜನರ ಮುಖಗಳನ್ನೆ ಹೋಲುವ ಚೆಲುವಾದ ತಾವರೆಗಳು ನೀಲಮಣಿಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಆಟದ ಬೆಟ್ಟಗಳು. ಅವನ್ನು ಕಂಡರೆ ನವಿಲುಗಳು ಮೋಡಗಳೆಂದು ಭ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಸ್ಪಟಿಕದ ಕೋಳದಲ್ಲಿ ಹಂಸಗಳು ಮೋಡದ ಭಯವಿಲ್ಲದೆ ಮಾನಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಹಂಬಲವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸುಖವಾಗಿದ್ದುವು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಶಿವಾಲಯಗಳು. ಶಿವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಚಂದ್ರನ ಬೆಳದಿಂಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಶುಕ್ಲ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷಗಳ ಭೇದವೆ ತಿಳಿಯದಂತಾಗಿತ್ತು.

ಇಂಥ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕನಾದ ವೀರಮಣಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಮಗ ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಮಹಾಶೂರ. ಅವನೊಮ್ಮೆ ಸುಂದರ ವನಿತೆಯರೊಡನೆ ವನಕ್ರೀಡೆಗೆ ತೆರಳಿದ, ಅವರ ಕಾಲುಬಳೆ ಕೈಬಳೆಗಳನಾದ ಮಾಧುರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾಮನೆ ಮನ ಸೋಲುತ್ತಿದ್ದನೆಂದರೆ ಉಳಿದವರ ಪಾಡೇನು ? ಆ ವನವೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಹೂಬಿಟ್ಟ ಮರಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆರು ಋತುಗಳೂ ಅಲ್ಲಿ ಸದಾ ಇರುತ್ತಿದ್ದು, ಅರಳಿದ ಸಂಪಿಗೆ ಮೊಗ್ಗುಗಳು ವಿರಹಿಗಳ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಆಂದೋಲನ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮಾವಿನ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಕೂಗು, ಮಲ್ಲಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ದುಂಬಿಗಳ ಝೇಂಕಾರ ಸದಾ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದುವು. ನಾಗ ಪುನ್ನಾಗ ಸಾಲ ತಾಲ ತಮಾಲ ದಾಡಿಮ ಕರ್ಣಿಕಾರ ಮುಂತಾದ ವೃಕ್ಷಗಳೂ ಫಲ ಪುಷ್ಪಭಾರದಿಂದ ಬಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಇಂಥ ಸುಂದರ ವನದಲ್ಲಿ ಸುಂದರ ಯುವತಿಯರೊಡನೆ ಆನಂದದಿಂದ ಹಾಡುತ್ತ ನಿರ್ಭೀತಿಯಿಂದ ವಿಹರಿಸಿದ, ರುಕ್ಮಾಂಗದ. ನೃತ್ಯಕಲೆಯಿಂದ ಕೆಲವರು. ಸಂಗೀತ ಮಾಧುರ್ಯದಿಂದ ಕೆಲವರು, ಮಾತಿನ ಮೋಡಿಯಿಂದ ಕೆಲವರು, ಹುಬ್ಬು ಕುಣಿಸುವ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಕೆಲವರು, ಆಲಿಂಗನ

ಕೌಶಲ್ಯದಿಂದ ಕೆಲವರು, ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಯುವತಿಯರೂ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಬಳಸಿ ಓಲೈಸಿ ರಮಿಸಿದರು. ಆತನೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮನ್ಮಥನಂಥವನು. ಅವರನ್ನು ಹೂಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಿ ಮೃದುಮಧುರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಹೊಗಳಿ ಆನಂದಗೊಳಿಸಿದ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಾಶ್ವವು ಆ ವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು.

ಗಂಗೆಯಂತೆ ಬಿಳಿ, ಕುಂಕುಮ ಕೇಸರದ ಲೇಪ, ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಪಟ್ಟಿ. ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಆ ಸುಂದರ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಕಂಡು 'ಪ್ರಿಯ, ಇದು ಯಾರ ಕುದುರೆ ? ಬಹು ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಬಾಹುಬಲದಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳು' ಎಂದರು.

ರುಕ್ಮಾಂಗದನು ಒಂದು ಕೈಯಿಂದ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಂದನು. ಅದರ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನೋದಿ, ಒಮ್ಮೆ ನಕ್ಕು ಆ ರಮಣಿಯರ ನಡುವೆ ಹೇಳಿದನು.

ರುಕ್ಮಾಂಗದ :- ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ತಂದೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪರಾಕ್ರಮ ಸಂಪತ್ತು ಇನ್ನಾರಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ರಾಮನು ಹೇಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ದರ್ಪ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ? ನನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವನೆ ಸದಾ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ದೇವ ದಾನವ ಯಕ್ಷರೂ ಅವನನ್ನು ನಮಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಅಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯ. ಈ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಭಟರು ಒಯ್ದು ಅಶ್ವಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸಲಿ.

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಲಲನೆಯರು ಆನಂದದಿಂದ ಉಬ್ಬಿ ಅವನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಮಹಾ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಆತ ಕುದುರೆಯನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ತಂದು ಮೃದಂಗ ಧ್ವನಿ, ವಂದಿಗಳ ಸ್ತುತಿಗಳೊಡನೆ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ನಗರಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ. 'ಶತ್ರುಘ್ನ ಮತ್ತು ಅವನ ದೊಡ್ಡ ಸೇನೆಯ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದ ರಾಮನ ಅಶ್ವಮೇಧದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನಾನು ತಂದೆನೆಂದು ತಂದೆಯ ಮುಂದೆ ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ತಂದೆ ವೀರಮಣಿ ಮಾತ್ರ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಕಳ್ಳತನವೆಂದೆ ಬಗೆದನಾತ. ತನ್ನ ಅಳಿಯನಾದ ಶಿವನೊಂದಿಗೆ ಮಗನ ಈ ಅಲ್ಪ ಕಾರ್ಯದ ಅನರ್ಥ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಸಮಾಲೋಚನೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದ.

ಶಿವ :- ರಾಜನೆ, ಈಗ ದೇವ ದಾನವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸುವ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವೆ ಸರಿ. ನಾನು ಸದಾ ಯಾರನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತೇನೊ ಯಾರ ನಾಮವನನು ಜಪಿಸುತ್ತಿರುವೆನೊ ಆ ರಾಮನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಮಗ ಅಪಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಮಹಾಲಾಭ ನಮಗಾಗಲಿದೆ. ಮಹಾ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನಾವು ರಕ್ಷಿಸಿದರೆ, ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಅದನ್ನೊಯ್ಯಲು ಸ್ವಯಂ ಶ್ರೀರಾಮನೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವನ ಪಾದಕಮಲಗಳ ದರ್ಶನ ನಮಗೆ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಕುದುರೆಯನ್ನೂ ಅವನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಅವನ ಪಾದಗಳ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆಯೋಣ.

ವೀರಮಣಿ :- ಹೌದು, ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಧರ್ಮದಂತೆ ನಾವೀಗ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದೆ ಸರಿ. ಶ್ರೀ ರಾಮನು ಅಶ್ವಮೇಧದ ನೆಪದಿಂದ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನೂ ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ

ಕ್ಷತ್ರಿಯರಾದ ನಾವು ನಮ್ಮ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತೋರದಿದ್ದರೆ ಅಭಿಮಾನ ಶೂನ್ಯರಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ಇದರಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮ ಕುಪಿತನಾಗುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಭಯದಿಂದ ಶತ್ರುವಿನ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುವುದು ಕ್ಷಾತ್ರ ಧರ್ಮವಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ 'ಕ್ಷುದ್ರ', 'ನೀಚ', 'ಅಂಜುಬುರುಕ'ನೆಂದು ವೈರಿ ರಾಜರಿಂದ ಅನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಸಂಗ ಉಂಟಾಗದಂತೆ, ಈ ಶರೀರ ಬೀಳುವವರೆಗೂ ನಾನು ಹೋರಾಡುವೆನು. ಭಕ್ತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಹೊಣೆ ನಿನ್ನದು. ನೀನು ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಯುಕ್ತವಾದುದನ್ನು ಮಾಡು. ಆದರೆ ಕುಪಿತನಾದ ರಾಮನೊಂದಿಗೆ ನನಗೆ ಸಂಧಿಮಾಡಿಸು.

ಶಿವ :- ರಾಜನೆ, ಮೂವತ್ಮೂರು ಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳು ಯತ್ನಿಸಿದರೂ ನಿನ್ನಿಂದ ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಒಯ್ಯಲಾರರು. ರಾಮನು ಬಂದು ಮೈದೋರಿದರೆ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಆತನ ಕೋಮಲ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಿಸುವೆನು. ಆ ಪ್ರಭುವಿನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲುವುದು ದೊಡ್ಡ ಅಪರಾಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ವೀರರೆಲ್ಲರೂ ನನಗೆ ತೃಣಪ್ರಾಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಯುದ್ಧ ಮಾಡು. ನಾ ನಿನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಗಿರುವಾಗ ಮೂರು ಲೋಕ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಬಂದರೂ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಒಯ್ಯಲಾಗದು.

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜ ವೀರಮಣಿ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಉತ್ಸುಕನಾದ.

ಶೇಷ :- ಇತ್ತ ಶತ್ರುಘ್ನನ ಸೇನೆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಾಣದೆ 'ಯಾರು ಕುದುರೆಯನ್ನೊಯ್ದರು ? ಯಾರಿಗೆ ಯಮ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ನೋಡುವ ಕುತೂಹಲ ಉಂಟಾಯಿತು ? ಯಾರು ಆ ಮೂರ್ಖ ?' ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕುದುರೆಯನ್ನರಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಘ್ನನೂ ಬಂದು 'ಕುದುರೆ ಎಲ್ಲಿ ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಸೈನಿಕರೆಂದರು. 'ಪ್ರಭು, ಯಾರೊ ಅಪಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಿರುಗಿ ಪಡೆಯಲು ನಾವು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡಬೇಕಾಗಬಹುದು.'

ಶತ್ರುಘ್ನನು ಮಹಾಮಂತ್ರಿ ಸುಮತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ.

ಶತ್ರುಘ್ನ :- ಈ ದೇಶದ ರಾಜನು ಯಾರು ? ಅವನೆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿರಬಹುದು ? ಅವನ ಸೇನಾ ಬಲ ಎಷ್ಟು ? ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆಯೋಣ.

ಸುಮತಿ :- ಪ್ರಭು, ದೇವತೆಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದ್ದು ವೈರಿಗಳೆಷ್ಟು ಮಂದಿ ಕೂಡಿದರೂ ದುರ್ಗಮವಾದ ದೇವಪುರವಿದು. ಇಲ್ಲಿ ವೀರಮಣಿಯು ರಾಜ. ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರತಾಪಿ, ಶೂರ. ಧರ್ಮದಿಂದ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಶಿವನೊಲಿದು ವಶನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ರಕ್ಷಣೆಯ ಬಲವಿರುವುದರಿಂದ ಅವನೇನಾದರೂ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದರೆ ಘೋರ ಕದನವೆ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಸೈನ್ಯವನ್ನ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ನಾವು ರಕ್ಷಿಸಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

ಶತ್ರುಘ್ನನು ಮಂತ್ರಿಯ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಸೇನಾವ್ಯೂಹವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಯುದ್ಧ ಸನ್ನದ್ಧನಾದನು. ಮಂತ್ರಿಯೊಡನೆ ಆತ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ದೇವರ್ಷಿನಾರದರು ಬಂದರು. ಶತ್ರುಘ್ನನು ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿ ಆಸನ ಮಧುಪರ್ಕ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿ ಕೇಳಿದ,

ಶತ್ರುಘ್ನ :- ಮುನಿಯೆ, ನನ್ನ ಕುದುರೆ ಎಲ್ಲಿದೆ, ಹೇಳು. ನನ್ನ ಭಟರು ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಿದರೂ ಅದು ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಯಾರು ಒಯ್ದರು? ಹೇಗೆ ಅದನ್ನು ನಾವು ಪಡೆಯಬೇಕು?

ವೀಣೆ ನುಡಿಸುತ್ತ ರಾಮಕಥೆಯನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಾರದರು ಹೇಳಿದರು.

ನಾರದ :- ಇದು ದೇವಪುರ. ಇಲ್ಲಿಯ ವೀರಮಣಿರಾಜನ ಕುಮಾರ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ್ದಾನೆ. ನಿನಗೆ ಈಗೊಂದು ಮಹಾಯುದ್ಧವೇ ಕಾದಿದೆ. ಶೂರರಾದ ನಿನ್ನ ವೀರಭಟರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿಯುವರು. ನೀನು ಬಹುಪ್ರಯತ್ನ ಪಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವೈರಿಸೈನಿಕರಿಗೆ ದುರ್ಗಮವಾದ ಸೇನಾವ್ಯೂಹವನ್ನು ನೀನು ರಚಿಸಬೇಕು. ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕೊನೆಗೆ ಜಯ ನಿನಗೆ ಲಭಿಸುವುದು. ಆ ರಾಮನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಯ ಗೊಳಿಸುವವನು ಯಾರಿದ್ದಾನೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ?

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ನಾರದರು ಮಾಯವಾಗಿ ಆಗಸದಲ್ಲಿ ನಿಂತರು. ಮುಂದೆ ನಡೆಯಲಿರುವ ಮಹಾಯುದ್ಧವನ್ನು ದೇವದಾನವರೊಳಗೆ ನಡೆವಂಥ ಘೋರ ಕದನವನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಲು ಕುತೂಹಲವಿತ್ತು ಅವರಿಗೆ.

ಇತ್ತ ವೀರಮಣಿ ತನ್ನ ಸೇನಾಪತಿ ರಿಪುವಾರನನ್ನು ಕರೆಸಿ ರಣಭೇರಿಯನ್ನು ಹೊಡೆಸಲಾಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಅದರಂತೆ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ರಣಭೇರಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸಿತು. ವೀರಭಟರೆಲ್ಲರೂ ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ಧುಮುಕಬೇಕೆಂಬ ಆಜ್ಞೆಯಾಯಿತು. ಆಜ್ಞೆ ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದವರಿಗೆ ಮರಣದಂಡನೆ, ವೀರರೆಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಳಂಬ ಮಾಡದೆ ಶಿರಸ್ತ್ರಾಣ ಕವಚಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಚಿನ್ನ ರತ್ನಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ರಥಗಳನ್ನೂ ಆನೆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಏರಿ ಹೊರಟರು. ರುಕ್ಮಾಂಗದ, ಅವನ ತಮ್ಮ ಶುಭಾಂಗದ, ರಾಜ ಸೋದರ ವೀರಸಿಂಹ, ರಾಜನ ಭಾವಮೈದುನ ಬಲಮಿತ್ರ ಇವರೆಲ್ಲ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾಗಿ ನಿಂತರು. ಸೇನಾಪತಿ ರಿಪುವಾರನು ಸೇನೆಯನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿ ಅದನ್ನು ರಾಜನಲ್ಲಿ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿದಾಗ ರಾಜನು ಮಣಿಮಯವಾದ ಉತ್ತಮ ರಥವೊಂದನ್ನು ಏರಿದನು.

ವೀರರ ಸಿಂಹನಾದ, ಶಂಖಘೋಷ, ಎಲ್ಲೆಡೆ ಕೇಳಿ ಬಂತು. ಭೇರೀ ಧ್ವನಿಯೂ ಪಸರಿಸಿತು. ಎಲ್ಲ ವೀರರೂ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ರಣರಂಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ತಿರುಗಿ ಭೇರಿ ಶಂಖಗಳ ನಾದ. ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕರೆತರಲು ಹೊರಟಂತಿತ್ತು. ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ಆ ಮಹಾಧ್ವನಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ವೀರಮಣಿ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟ.

ಇದಿರಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಸೇನಾ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಂಡು ಸುಮತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ.

ಶತ್ರುಘ್ನ :- ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ ವೀರಮಣಿ ರಾಜನೀಗ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ದೊಡ್ಡ ಚತುರಂಗ ಸೇನೆಯನ್ನೆ ತಂದಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ ನಾವು ಹೇಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕು ? ಯಾರು ಯಾರೊಡನೆ ಹೋರಾಡಬೇಕು ? ಜಯ ಹೇಗೆ ದೊರಕೀತು ?

ಸುಮತಿ :- ಪ್ರಭು, ಪುಷ್ಕಲ ನೀಲರತ್ನ ಮುಂತಾದವರು ಈಗ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಲಿ. ಶಿವನೊಂದಿಗೆ, ವೀರಮಣಿಯೊಂದಿಗೆ ನೀನೆ ಕಾದಬೇಕು. ಆಗ ನಮಗೆ ಜಯ ದೊರಕುವುದು. ಇನ್ನು ನಿನಗೆ ಸರಿದೋರುವಂತೆ ನೀನು ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಶತ್ರುಘ್ನ ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಭಟರನ್ನು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದ. ರಾಮನಿಗಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಜಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹುರಿದುಂಬಿಸಿದ.

ಶೇಷ :- ಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಶತ್ರುಘ್ನನ ಭಟರು ಧನುರ್ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಅನೇಕ ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ರಥಗಳನ್ನು ಕೆಡವಿದುರು. ರುಕ್ಮಾಂಗದನು ಅಕ್ಷಯ ಬತ್ತಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ ಕೋಪದಿಂದ ಕೆಂಗಣ್ಣನಾಗಿ ಶತ್ರುಘ್ನನ ವೀರರ ಮೇಲೆ ಮುನ್ನುಗಿದ. ಸಾವಿರಾರು ವೀರರನ್ನು ಕೆಡಹಿ ಹಾಹಾಕಾರವನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದ. ಶತ್ರುಘ್ನ ಪುಷ್ಕಲನನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದ. ಪುಷ್ಕಲನು ತೀಕ್ಷ್ಣ ಬಾಣಗಳನ್ನೆಸೆದ. ಪುಷ್ಕಲನೆದೆಗೆ ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಬಾಣಗಳನ್ನೆಸೆದ. ಅವರಿಬ್ಬರ ಹೋರಾಟ ತಾರಕಾಸುರ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಗಳ ಯುದ್ಧದಂತೆಯೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಪುಷ್ಕಲನು ರುಕ್ಮಾಂಗದನ ರಥವನ್ನು ಮುರಿದು ಸಾರಥಿಯನ್ನೂ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಂದು, ಧ್ವಜವನ್ನೂ ಮುರಿದ. ಎದೆಗೂ ಬಾಣವನ್ನು ಎಸೆದ. ಈ ನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ವೀರರೆಲ್ಲ ಆನಂದಿಸಿದರು.

ರುಕ್ಮಾಂಗದನು ಅಸಹನೀಯ ಕೋಪದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ರಥವನ್ನೇರಿ ನುಡಿದ. 'ಪುಷ್ಕಲ, ದೊಡ್ಡ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನೆ ತೋರಿರುವೆ. ಆದರೆ ನೀನೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆ ? ನನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡು. ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳು. ನಿನ್ನ ರಥವನ್ನೀಗ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿಸುತ್ತೇನೆ.' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಒಂದು ಭ್ರಾಮಕಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೂಡಿದ. ಆ ಪುಷ್ಕಲನ ರಥ ಒಂದು ಯೋಜನದೆತ್ತರಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಗರಗರನೆ ತಿರುಗುತ್ತ ಭೂಮಿಗಿಳಿಯಿತು. ಸಾರಥಿ ಹೇಗೋ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ರಥವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿದ್ದ.

ಪುಷ್ಕಲನು ಬಾಣವನ್ನು ಹೂಡುತ್ತ ಹೇಳಿದ. 'ವೀರ ಶಿರೋಮಣಿ, ನಿನ್ನಂಥ ವೀರರು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಸ್ವರ್ಗವೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನ. ನಿನ್ನನ್ನೀಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸುವೆನು ನೋಡು.' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಒಂದು ಮಹಾಸ್ತ್ರವನ್ನೆಸೆದ. ರುಕ್ಮಾಂಗದನ ರಥವು ಆಗ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಸೂರ್ಯ ಮಂಡಲದ ಬಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಸೂರ್ಯನ ಜ್ವಾಲೆಯಲ್ಲಿ ರಥ ಕುದುರೆ ಸಾರಥಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸುಟ್ಟು ಹೋದರು. ರುಕ್ಮಾಂಗದನು ಮಾತ್ರ ಶಿವನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಸಾಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದೇಹವೆಲ್ಲ ಬೆಂದುಹೋಗಿತ್ತು. ಮೂರ್ಛೆಗೊಂಡು ಆತ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ. ಆಗ ವೀರಮಣಿಯ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಹಾಕಾರ ಎದ್ದಿತು. ಭಯದಿಂದ ಅದು ಓಡತೊಡಗಿತ್ತು. ಶತ್ರುಘ್ನನ ಸೇನೆಗೆ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಒಲಿದಳು.

ವೀರಮಣಿ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಕೋಪದಿಂದ ಪುಷ್ಕಲನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ನಿಂತ. ಆಗ ಭೂಮಿಪರ್ವತ ಅರಣ್ಯ ಎಲ್ಲವೂ ಕಂಪಿಸಿತು. ವೀರರಿಗುತ್ಸಾಹ, ಹೇಡಿಗಳಿಗೆ ಭಯ ಉಂಟಾಯಿತು. ಒಂದು ಮಹಾಧನುಸ್ಸು ಎರಡು ಅಕ್ಷಯಬತ್ತಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ರೋಷದಿಂದ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತ ಪುಷ್ಕಲನನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ ವೀರಮಣಿ ರಾಜ.

ಶೇಷ :- ವೀರಮಣಿ ರಾಜನು ಪುಷ್ಕಲನನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಹನುಮಂತನು ಅವನೆಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿದ. ಮಹಾಕಾಯದ ಹನುಮಂತನು ಬಾಲವನ್ನೆತ್ತಿ ಗುಡುಗಿನಂಥ ಧ್ವನಿ ಮಾಡುತ್ತ ವೀರಮಣಿಯ ಮೇಲೇರಿ ಬರುವುದನ್ನು ಕಂಡ ಪುಷ್ಕಲನು ಅವನನ್ನು ತಡೆದು ಹೇಳಿದ.

ಪುಷ್ಕಲ :- ವೀರನೆ, ಈ ರಾಜನ ಬಲವೆಷ್ಟರದು ? ಅವನೊಡನೆ ಕಾದಲು ನಿನ್ನಂಥ ವೀರನು ಬರಬೇಕೆ ? ಮೂಲೋಕವೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕಾದಲು ಬಂದು ನಿಂತರೆ,

ಆಗಲೂ 'ಇದೇನು ಮಹಾ ! ಎಂದುಕೊಂಡು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವಿಯೊ, ಇಲ್ಲವೊ, ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಈಗ ಇಂಥ ಅಲ್ಪನ ಬಳಿ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ನೀನು ಬರುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ. ರಾಮನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ನನಗೂ ಏನೂ ಅಪಾಯವಾಗಲಾರದು. ನೀನು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ನೀನು ಹಿಂದೆ ರಾಕ್ಷಸಸೇನಾ ಸಮುದ್ರವನ್ನೆ ರಾಮನ ಅನುಗ್ರಹ ಬಲದಿಂದ ದಾಟ ಬಂದವನು. ನಾನು ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವಿಜಯಿಯಾಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ. ರಾಮಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ದುಃಖದ ಸಾಗರವನ್ನೆ ಬತ್ತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಶತ್ರುಘ್ನನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರು. ನಾನೀತನನ್ನು ಗೆದ್ದು ಬರುತ್ತೇನೆ.

ಹನುಮಂತ :- ಮಗು, ವೀರಮಣಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನಿಂಥ ಸಾಹಸ ಮಾಡಬೇಡ. ನೀನಿನ್ನೂ ಹುಡುಗ. ಅವನು ವಯಸ್ಸಾದವ, ಎಲ್ಲ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನುರಿತವ, ಮಹಾಶೂರ ವೀರರನ್ನೆಲ್ಲ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದವ. ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಈತನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಸದಾರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಅವನ ಭಕ್ತಿಗೊಲಿದುಬಂದ ಶಿವ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಯೋಚಿಸಿ ನಾನೆ ಅವನನು ಎದುರಿಸಲು ಬಂದೆ. ನೀನು ಬೇರೆ ವೀರರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಕೀರ್ತಿ ಸಂಪಾದಿಸು.

ಪುಷ್ಕಲ :- ಶಿವನನ್ನು ಒಲಿಸಿ ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು ವೀರಮಣಿ. ನಾನಾದರೊ ರಾಮನನ್ನು ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವೆನು. ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಶಿವನಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ರಾಮನೆಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗು. ನಾನೆ ಈತನನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವೆ. ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನೇನೂ ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ.

ಹನುಮಂತನು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ವೀರಸಿಂಹನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಹೊರಟು ಹೋದ. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಿಧಿ ವೀರಸಿಂಹನ ಮಗ ಶುಭಾಂಗನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತ. ಸುಮದ ರಾಜನು ಬಲಪುತ್ರನೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡತೊಡಗಿದ. ತನ್ನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಿರುವ ವೀರಮಣಿಯ ಇದಿರಿನಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಕಲನು ನಿಂತ.

ವೀರಮಣಿ :- ಹುಡುಗನೆ, ಚಂಡಕೋಪಿಯಾದ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಬೇಡ. ಹೋಗು. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳು. ನನ್ನಂಥ ರಾಜರು ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಎಂದೂ ಕೈ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡುವವರೆಗೆ ಮಹಾವೀರನೊಬ್ಬನನ್ನು ಇದಿರಿಸಿ ಕಾದುವಾಸೆ ಬಲವಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಎಳೆ ಹುಡುಗನ ಮೇಲೆ ಕೈ ಮಾಡಲು ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪುತ್ತಿಲ್ಲ. ನೀನೇನೋ ನನ್ನ ಮಗನ ಮೇಲೆ ಬಾಣಗಳನ್ನೆಸೆದು ಮೂರ್ಛೆಗೊಳಿಸಿದೆ. ಆದರೂ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ನೀನು ಎಳೆ ಹುಡುಗನೆಂದು ಕ್ಷಮಿಸಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ ಹೋಗು.

ಪುಷ್ಕಲ :- ನಾನು ಹುಡುಗ, ನೀನು ವಯಸ್ಸಾದವ. ಆದರೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ವಾಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಲವುಳ್ಳವರೆ ವೃದ್ಧರು. ಹೆಚ್ಚು ವಯಸ್ಸಾದುದರಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ನಾನೀಗ ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಮೂರ್ಛೆಗೊಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಂದೇ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ತಯಾರಾಗಿ ನಿಲ್ಲು. ರಾಮಭಕ್ತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವಯಂ ದೇವೇಂದ್ರನೂ ಗೆಲ್ಲಲಾರ.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ವೀರಮಣಿ ಒಮ್ಮೆ ನಕ್ಕು ಕೋಪ ತಾಳಿದ ಪುಷ್ಕಲನು ಆಗ ಅವನೆದೆಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಎಸೆದ. ಅವನ್ನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ ತನ್ನ ಬಾಣಗಳಿಂದ ವೀರಮಣಿ ತುಂಡರಿಸಿದ. ಪುಷ್ಕಲನ ಮೂರು ಬಾಣಗಳು ವೀರಮಣಿಯ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ನಾಟಿಕೊಂಡವು. ವೀರಮಣಿಯ ಒಂಭತ್ತು ಬಾಣಗಳು ಕ್ರುದ್ಧ ಸರ್ಪಗಳಂತೆ ಪುಷ್ಕಲನೆದೆಯಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡವು. ವೀರಮಣಿಯ ಕವಚ ಕಿರೀಟಗಳನ್ನು, ರಥ ಧನುಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಪುಷ್ಕಲನ ನೂರು ಬಾಣಗಳು ಪುಡಿ ಮಾಡಿದವು.

ವೀರಮಣಿ ಇನ್ನೊಂದು ರಥವನ್ನೇರಿ ನುಡಿದ, 'ರಾಮಭಕ್ತನಾದ ವೀರನೆ, ನೀನು ಧನ್ಯ ನನ್ನ ರಥವನ್ನು ಮುರಿದ ನೀನು ಮಹಾಕಾರ್ಯವನ್ನೆ ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು. ಈಗ ನಾನು ಯುದ್ಧಮಾಡುವೆ. ನೀನು ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳು. ಅದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಕಾಲ ಯಮನಂತೆ ನಾ ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ, ನೋಡು.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಅಸಂಖ್ಯ ಬಾಣಗಳನ್ನೆಸೆದ ವೀರಮಣಿರಾಜ. ಭೂಮಿ ಅಂತರಿಕ್ಷಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಅವನ ಬಾಣಗಳ ಹೊರತು ಬೇರೇನೂ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆನೆ ಕುದುರೆ ರಥಗಳೆಲ್ಲ ಧ್ವಂಸವಾದವು. ರಕ್ತದ ಹೊಳೆ ಹರಿಯಿತು. ಆ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಆನೆಗಳ ಮೃತದೇಹಗಳೆ ಬೆಟ್ಟದ ಶಿಖರಗಳು. ಮಡಿದ ವೀರರ ತಲೆಕೂದಲುಗಳೆ ಪಾಚಿ. ಅವರ ರುಂಡಗಳೆ ಆಮೆಗಳು. ಮಾಂಸವೆ ಕೆಸರು. ಕಡಿದು ಬಿದ್ದ ತೋಳುಗಳೆ ಸರ್ಪಗಳು. ಇಂಥ ರಕ್ತದ ಹೊಳೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಯೋಗಿನಿಯರಿಗೆ ಹಬ್ಬವಾಯಿತು. ನೆತ್ತರು ಕುಡಿದರು, ಮಾಂಸತಿಂದರು, ತಿರುಗಿ ನೆತ್ತರ ಕುಡಿದರು, ತಿರುಗಿ ಮಾಂಸತಿಂದರು. ಉನ್ಮಾದಗೊಂಡು ಕುಣಿದರು. ಅಟ್ಟಹಾಸಗೈದರು. ಪಿಶಾಚಿಗಳೂ ತಲೆಬುರುಡೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಾಳ ವಾದ್ಯದಂತೆ ಬಾರಿಸುತ್ತ ಜೋರಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತ ಉನ್ಮತ್ತತೆಯಿಂದ ಕುಣಿದವು, ನರಿಗಳೂ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿಂದು ವಿಕಾರವಾಗಿ ಕೂಗಿದವು. ಇದರಿಂದ ರಣಹೇಡಿಗಳು ಇನ್ನಷ್ಟು ಭಯಗೊಂಡು ಮಡಿದ ಆನೆಗಳ ದೇಹದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗಿರಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆದರೇನು ? ಯೋಗಿನಿಯರು ಅವರನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಿಂದರು. 'ಪಾಪಿನಾಂ ಕ್ವಾಪಿ ನ ಸ್ಥಿತಿಃ' ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ಷೇಮವಿಲ್ಲ.

ಪುಷ್ಕಲನೂ ಶತ್ರುಸೇನೆಯ ಆನೆಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದು ಅವುಗಳ ಕುಂಭಸ್ಥಳದ ಮುತ್ತುಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸಿದ. ಕೂದಲುಗಳೆಲ್ಲೆಲ್ಲೊ ಹರಿಡಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ರಕ್ತದ ನದಿ ತಾಮ್ರಪರ್ಣಿಯೆ ಆಯಿತು. ವೀರರೆಲ್ಲ ಮಡಿದರು. ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಮಿಂದರು. ಅಂಗಹೀನರಾದರು. ಮುತ್ತುಗದ ಮರಗಳಂತೆ ಕಂಡರು. ವೀರಮಣಿಯ ಕವಚವೂ ಪುಡಿಯಾಯಿತು. ಮೈಯೆಲ್ಲ ಗಾಯಗೊಂಡಿತು.

ವೀರಮಣಿಯ ಬಾಣಗಳು ಪುಷ್ಕಲನ ಕವಚವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಶರೀರದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡವು. ಪುಷ್ಕಲನೀಗ ಶರಪಂಜರದೊಳಗಿರುವಂತಾಯಿತು, ಬಾಣಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಲಿ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೂಡುವುದಾಗಲಿ ಅಶಕ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಆದರೂ ರಾಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ತನ್ನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿದ್ದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದ, ಶಂಖ ಊದಿ ನಿರ್ಭೀತಿಯಿಂದ ನುಡಿದ.

ಪುಷ್ಕಲ :- ವೀರನೆ, ನನ್ನನ್ನು ಶರಪಂಜರದೊಳಗೆ ಬಂಧಿಸಿದುದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಯವೇ ಸರಿ. ನೀನು ವೃದ್ಧ, ನನಗೆ ಮಾನ್ಯ, ಈಗ ನನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಲಿರುವೆ, ಕೇಳು, ನನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು, ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಮೂರ್ಛೆಗೊಳಿಸದಿದ್ದರೆ ಗಂಗೆಯು ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದೂ ಅದನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತ ಸ್ನಾನಮಾಡಲೊಲ್ಲದ ಮಹಾಪಾಪಿ ಮೂರ್ಖ ಶಿರೋಮಣಿಗಾಗುವ ಪಾಪ ನನಗೆ ಉಂಟಾಗಲಿ. ವೀರಮಣಿಯೆ. ಸನ್ನದ್ಧನಾಗಿ ನಿಲ್ಲು.

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ವೀರಮಣಿ ಕುಪಿತನಾಗಿ ಪುಷ್ಕಲನೆದೆಗೆ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಬಾಣಗಳೆನ್ನೆಸೆದ. ಆದರೆ ರಾಮಭಕ್ತಿ ಶೂನ್ಯರಾದವರು ಅಧಃಪತನ ಹೊಂದುವಂತೆ ಆ ಬಾಣಗಳೆಲ್ಲ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದವು.

ಪುಷ್ಕಲನೀಗ ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಜ್ವಲಿಸುವ ಒಂದು ಬಾಣವನ್ನು ವೀರಮಣಿಯ ವಿಶಾಲವಾದ ಎದೆಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಹೊಡೆದನು. ಆದರೆ ಅದು ವೀರಮಣಿಯ ಬಾಣದಿಂದ ಮುಗಿದು, ಜ್ವಲಿಸುವ ಭೂಮಂಡಲದಂತೆ ಉರಿಯುತ್ತ ಬಿದ್ದಿತು. ಪುಷ್ಕಲನು ತನ್ನ ಮಾತೃಭಕ್ತಿಯ ಪುಣ್ಯವನ್ನಿಟ್ಟು ಇನ್ನೊಂದು ಬಾಣವನ್ನೆಸೆದ. ಆದೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ ಕಡಿದು ಬಿದ್ದಿತು. ಖಿನ್ನವಾಗಿ ಏನುಮಾಡಲಿ ಎಂದು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಚಿಂತಿಸಿ ರಾಮನ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಜ್ವಲಿಸುವ ಇನ್ನೊಂದು ಬಾಣವನ್ನು ಎಸೆದ ಪುಷ್ಕಲ. ಅದು ಸರ್ಪದಂತೆ ವೀರಮಣಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ಮೂರ್ಛೆಗೊಳಿಸಿತು. ರಾಜ ಮೈಮರೆತು ಬಿದ್ದ, ಪುಷ್ಕಲ ಗೆದ್ದ.

ಶೇಷ :- ಇತ್ತ ಹನುಮಂತನು ವೀರ ಸಿಂಹನನ್ನು ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿ ನಿಂತು 'ವೀರನೆ, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆ ? ನಿಲ್ಲು, ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವೆ'. ಎಂದು ನುಡಿದಾಗ ವೀರಸಿಂಹನು ಕುಪಿತನಾಗಿ ಬಿಲ್ಲಹಗ್ಗವನ್ನೆಳೆದ. ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸಿಡಿಲು ಮೊಳಗಿದಂತಾಯಿತು. ಆಷಾಢದ ಧಾರಾಕಾರವಾದ ಜಡಿಮಳೆಯಂತೆ ಬಾಣಗಳ ಸುರಿಮಳೆಯಾಯಿತು. ಹನುಮಂತನು ವಜ್ರ ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವನೆದೆಗೆ ಹೊಡೆದ, ಆತ ಮೂರ್ಛೆಗೊಂಡು ಬಿದ್ದ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಶುಭಾಂಗದನೂ, ಆಗ ತಾನೆ ಮೂರ್ಛೆ ತಿಳಿದು ಎದ್ದು ಬಂದಿದ್ದ ರುಕ್ಮಾಂಗದನೂ ಹನುಮಂತನ ಮೇಲೆ ಬಾಣಗಳ ಮಳೆ ಸುರಿದರು. ಹನುಮಂತನು ಅವರನ್ನು ರಥಸಮೇತವಾಗಿ ಬಾಲದಿಂದ ಬಿಗಿದು ಎತ್ತಿ ನೆಲಕ್ಕಪ್ಪಳಿಸಿದ. ಅವರು ಮೂರ್ಛೆಗೊಂಡು ರಕ್ತದ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದರು. ಅತ್ತ ಬಲಮಿತ್ರನು ಸುಮದನೊಂದಿಗೆ ಕಾದಿ ಅವನನ್ನು ಮೂರ್ಛೆಗೊಳಿಸಿದರೂ ಪುಷ್ಕಲನ ಬಾಣಗಳೇಟಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಮೂರ್ಛೆಗೊಂಡು ಬಿದ್ದ. ಹೀಗೆ ಶತ್ರುಘ್ನನ ಸೇನೆ ಜಯ ಗಳಿಸಿತು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶಿವನು ರಥವನ್ನೇರಿ ಧನುಷ್ಟಂಕಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಶತ್ರುಘ್ನನ ಸೇನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿದ. ತನ್ನ ಭಕ್ತನಾದ ವೀರಮಣಿಯ ಕಡೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ಮೂರ್ಛೆ ಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ತನ್ನೆಲ್ಲ ಗಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನಡುಗಿಸುತ್ತ ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ಶಿವ. ತ್ರಿಪುರಸಂಹಾರ ಕಾಲದ ಆ ಉಗ್ರ ಪ್ರಳಯಕಾರಕ ರೂಪವನ್ನು ತೋರುತ್ತ ಶಿವ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಶತ್ರುಘ್ನನು ಇದಿರು ಬಂದುನಿಂತ. ಶಿವನೆಂದ, 'ರಾಮಭಕ್ತನಾದ ಪುಷ್ಕಲ ನನ್ನ ಭಕ್ತನನ್ನು ಮೂರ್ಛೆಗೊಳಿಸಿ ಒಂದು ಮಹಾ

ಕಾರ್ಯವನ್ನೆ ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನೆಲ್ಲಿ ? ನನ್ನ ಭಕ್ತನನ್ನು ಹೊಡೆದ ಆತನನ್ನು ಕೊಂದರೆ ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಮನಃಸಮಾಧಾನ.'

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಶಿವನು ವೀರಭದ್ರನನ್ನು ಪುಷ್ಕಲನೆಡೆಗೆ. ನಂದಿಯನ್ನು ಹನುಮಂತನೆಡೆಗೆ, ಪ್ರಚಂಡನನ್ನು ಕುಶ ಧ್ವಜನಮೇಲೆ, ಭೃಂಗಿಯನ್ನು ಸುಬಾಹುವಿನ ಮೇಲೆ, ಚಂಡನನ್ನು ಸುಮದನ ಬಳಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದನು. ಪುಷ್ಕಲನು ವೀರಭದ್ರನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಕಾದಲು ತೊಡಗಿದನು. ಅವನ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ ಸಿಂಹಗರ್ಜನೆ ಮಾಡಿದನು. ವೀರಭದ್ರನು ಖಟ್ವಾಂಗವನ್ನೆತ್ತಿ ಪುಷ್ಕಲನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊಡೆದಾಗ ಆತ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಮೂರ್ಛೆಗೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಎದ್ದು ಆ ಖಟ್ವಾಂಗವನ್ನು ಮುರಿದುಹಾಕಿದನು. ವೀರಭದ್ರನು ಕೋಪದಿಂದ ಪುಷ್ಕಲನ ರಥವನ್ನು ಮುರಿದ. ಪುಷ್ಕಲನೀಗ ಪದಾತಿಯಾಗಿ ವೀರಭದ್ರನನ್ನು ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಿವಿದ. ಮುಷ್ಟಿಗೆ ಮುಷ್ಟಿ. ತೊಡೆಗೆ ತೊಡೆ. ಮಂಡೆಗೆ ಮಂಡಿ, ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕುದಿನಗಳ ಕಾಲ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯಿತು. ಯಾರೂ ಸೋಲಲಿಲ್ಲ. ಯಾರೂ ಗೆಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಐದನೆ ದಿನ ವೀರಭದ್ರ ಪುಷ್ಕಲನನ್ನೆತ್ತಿ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ನೆಗೆದ. ಅಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ದೇವದಾನವರು ದಂಗು ಪಡುವಂತೆ ಹೋರಾಡಿದರು. ಪುಷ್ಕಲನಿಗೆ ಈಗ ಕೋಪ ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ವೀರಭದ್ರನನ್ನು ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನೆಲಕ್ಕೊಗೆದುಬಿಟ್ಟ. ವೀರಭದ್ರನು ಆ ಏಟಿನಿಂದ ನೊಂದು ಪುಷ್ಕಲನನ್ನು ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಎತ್ತಿ ನೆಲಕ್ಕೊಗೆದ. ಒಡನೆ ತ್ರಿಶೂಲನದಿಂದ ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿ ಗರ್ಜಿಸಿದ. ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡ ವೀರರೆಲ್ಲ ನಡುಗಿದರು, ಹಾಹಾಕಾರ ಮಾಡಿದರು.

ಪುಷ್ಕಲನು ಮಡಿದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಶತ್ರುಘ್ನನು ಶೋಕವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಕಂಪಿಸಿದ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಶಿವನೆಂದ.

ಶಿವ :- ವೀರನೆ, ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೀನು ಶೋಕಿಸಬಾರದು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿ ಮಡಿದರೆ ವೀರರಿಗೆ ಕೀರ್ತಿ. ಪುಷ್ಕಲನು ವೀರ. ಮಹಾಪ್ರಳಯಕಾರಿಯಾದ ವೀರಭದ್ರನೊಡನೆ ಐದು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಹೋರಾಡಿದನೆಂದರೇನು ಸಾಮಾನ್ಯವೆ ? ನನ್ನನ್ನು ಅಪಮಾನಗೊಳಿಸಿದ ದಕ್ಷನು ಒಂದು ಕ್ಷಣದೊಳಗೆ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಡಿದ. ತ್ರಿಪುರರ ಸೇನೆಯ ಎಲ್ಲ ದೈತ್ಯರೂ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರನಿಂದ ನಾಶವಾದರು. ಪುಷ್ಕಲನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಧನ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ನೀನು ಶೋಕ ಮಾಡಬೇಡ. ಯುದ್ಧ ಮಾಡು. ನಾನು ನಿನಗೆ ಇದಿರಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶತ್ರುಘ್ನ ಬಾಣಗಳನ್ನೆಸೆದು ಶಿವನ ಶರೀರವನ್ನು ಕ್ಷತ ವಿಕ್ಷತಗೊಳಿಸಿದ. ನೋಡುವವರಿಗೆ ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಬಾಣಗಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲೆಲ್ಲ ತುಂಬಿ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ನೋಡುವ ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಅಚ್ಚರಿಗೊಳಿಸಿದವು. ಲೋಕಸಂಹಾರಕಾರಕವಾದ ಪ್ರಲಯದಂತಿತ್ತು. ಆ ಯುದ್ಧ. ಒಬ್ಬನು ಮೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಳಯಕಾರಿ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ರಾಮಚಂದ್ರ ಮಹಾರಾಜನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ತಮ್ಮ. ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಗೆಲ್ಲುವರು ? ಯಾರು ಸೋಲುವರು ? ಏನೂ ತಿಳಯದಾಯಿತು.

ಹನ್ನೊಂದು ದಿನ ಯುದ್ಧ ಎಡೆಬಿಡದೆ ನಡೆಯಿತು. ಹನ್ನೆರಡನೆ ದಿನ ಯುದ್ಧ ಎಡೆಬಿಡದೆ ನಡೆಯಿತು. ಹನ್ನೆರಡನೆ ದಿನ ಶತ್ರುಘ್ನನು ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟ. ಶಿವನು ಅದನ್ನು ನುಂಗಿದ. ಬ್ರಹ್ಮಶಿರೋಸ್ತ್ರವನ್ನು ಎಸೆದ. ಶಿವನು ಅದನ್ನೂ ನಗುತ್ತ ನುಂಗಿದ.

ಶತ್ರುಘ್ನನು ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ದಿಙ್ಮೂಢನಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟ. ಶಿವನ ಒಂದು ಅಸ್ತ್ರವು ಅವನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು ಮೂರ್ಛಿತಂದಿತು. ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಹಾಕಾರವೆದ್ದಿತು. ಶಿವನ ಗಣಗಳು ಇದಿರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕವರನ್ನೆಲ್ಲ ನಾಶ ಮಾಡಿದವು. ಸುಬಾಹು ಸುಮದ ಮುಂತಾದ ವೀರರು ಶತ್ರುಘ್ನನ್ನೂ ಪುಷ್ಕಲನನ್ನೂ ರಥದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವರ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ನಿಂತರು.

ಹನುಮಂತನು ಆಗ ಶ್ರೀರಾಮ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ಬಾಲವನ್ನು ಕುಣಿಸುತ್ತ ವೀರರನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸಿ ಸಂಹಾರಕಾರಕನಾದ ರುದ್ರನ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತನು.

ಶೇಷ :- ಹನುಮಂತನು ಶಿವನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದನು.

ಹನುಮಂತ :- ಶಿವನೆ, ನೀನೀಗ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವೆ. ರಾಮಭಕ್ತರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿರುವ ನಿನಗೆ ತಕ್ಕ ಶಾಸ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ನೀನು ಸದಾ ರಾಮ ಪಾದಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವವನೆಂದು ವೇದ ಋಷಿಗಳು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಬಹುಬಾರಿ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಅದೆಲ್ಲವೂ ಈಗ ಸುಳ್ಳಾಯಿತು. ಪುಷ್ಕಲನನ್ನು ಕೊಂದೆ, ಶತ್ರುಘ್ನನನ್ನು ಮೂರ್ಛೆಗೊಳಿಸಿದೆ. ಮೂಲೋಕವನ್ನೆ ಪ್ರಳಯ ಮಾಡಲು ಹೊರಟರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಬಿಡಲಾರೆ, ಈಗಲೆ ಕೊಲ್ಲುವೆ. ರಾಮನ ಭಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದವ ನೀನು, ಸಿದ್ಧನಾಗು.

ಶಿವ :- ವೀರನೆ, ನೀನು ಹೇಳುವುದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನು ನನಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರುವನು. ಆದರೂ ಅವನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಭಕ್ತನಾದ ವೀರಮಣಿಯ ಮಗ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ್ದಾನೆ. ವೀರಮಣಿಯ ಭಕ್ತಿಗೆ ವಶನಾಗಿರುವವ ನಾನು. ಹೇಗಾದರೂ ಆ ನನ್ನ ಭಕ್ತನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ನನ್ನ ಹೊಣೆ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಆ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಕೃಪೆದೋರಿ ನಿಷ್ಠುರವಾದ ಈ ಭಕ್ತನನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕೋಪದಿಂದಲೆ ನೋಡಲಿ.

ಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಹನುಮಂತನು ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆ ಕಲ್ಲನ್ನೆತ್ತಿ ಶಿವನ ರಥದ ಮೇಲೆಸೆದು ಅದನ್ನು ಪುಡಿ ಮಾಡಿದ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನೆರೆದು ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳು ಈ ವೀರತನವನ್ನು ಬಾಯಿ ತುಂಬ ಹೊಗಳಿದರು. ಶಿವನ ರಥ ಮುರಿದು ಬಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ನಂದಿ ಅವನ ಬಳಿಗೋಡಿ ಬಂದ. ತನ್ನ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೇರುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ಶಿವನು ಆತನ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುದನ್ನು ಕಂಡ ಹನುಮಂತನು ಒಂದು ಸಾಲ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಕಿತ್ತಿ ಅವನ ಎದೆಗೆ ಹೊಡೆದ. ಶಿವನು ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಜ್ವಲಿಸುವ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಎಸೆದರೆ ಅದನ್ನು ಹನುಮಂತ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಪುಡಿಪುಡಿ ಮಾಡಿದ. ಶಿವನು ಎಸೆದ ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧವು ಮಾತ್ರ ಹನುಮಂತನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಮೈ ಮರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಆದರೂ ಸಾವರಿಸಿಕೊಂಡು ಇನ್ನೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಮರವನ್ನು ಕಿತ್ತಿ ಶಿವನೆದೆಗೆ ಹೊಡೆದನಾತ. ಒಡನೆ ಶಿವನೆದೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಾವುಗಳೆಲ್ಲ ಎಟು ತಿಂದು ಚದುರಿ ಪಾತಾಳದೊಳಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡವು. ತನ್ನೆದೆ

ಬರಿದಾದುದನ್ನು ಕಂಡ ಶಿವ ಕೋಪದಿಂದ ಎರಡು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮುಸಲಾಯುಧವನ್ನೆತ್ತಿ 'ಹಾಳು ಕೋತಿಯೆ, ನೀನೀಗ ಸತ್ತೆ. ಓಡು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಮುಸಲದಿಂದ ಒಂದೇ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣ ತೆಗೆಯುತ್ತೇನೆ' ಎಂದ.

ಹನುಮಂತನು ರಾಮನನ್ನು ನೆನೆದು ಆ ಮಹಾಮುಸಲವನ್ನು ಮುರಿದು ಎಸೆದು ಬಿಟ್ಟ. ಅದು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೀಳಿ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಹನುಮಂತನೊಂದು ಪರ್ವತವನ್ನೆತ್ತಿ ಶಿವನ ಎದೆಯ ಮೇಲೆಸೆದ. ಶಿವನು ಆ ಪರ್ವತವನ್ನು ಭೇದಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಾಲವೃಕ್ಷದೇಟು, ಅದನ್ನು ತಡೆಯುವ ಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಬಂಡೆ ಗಲ್ಲುಗಳ ಸುರಿಮಳೆ. ಮರ ಪರ್ವತಗಳೇಟು. ಬಾಲದಿಂದಲೂ ಸುತ್ತುತ್ತ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹನುಮಂತ. ಬಂಡೆಗಲ್ಲು ಪರ್ವತ ಮರಗಳ ಸುರಿಮಳೆ ಬಾಲದೇಟುಗಳಿಗೆ ಬೆದರಿ ನಂದಿಯೂ ಓಡಿಹೋದ, ಶಿವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚಂದ್ರನೂ ಪುಡಿಪುಡಿಯಾದ. ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿತು ಹನುಮಂತನ ಆಕ್ರಮಣ. ಶಿವನು ಅತ್ಯಂತ ವಿಹ್ವಲನಾಗಿ ನುಡಿದ.

ಶಿವ :- ರಾಮನ ಬಂಟನೆ, ನೀನು ಧನ್ಯ. ನಿನ್ನ ಅಸಾಧಾರಣ ಬಲವನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು ಮಾರುಹೋಗಿದ್ದೇನೆ. ಸಾಧಾರಣ ದಾನ ಯಜ್ಞ ತಪಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಒಲಿಯದವ ನಾನು ಈಗ ನಿನಗೊಲಿದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನಿಂದೇನಾದರೂ ವರವನ್ನು ಕೇಳು.

ಹನುಮಂತ :- ಶ್ರೀರಾಮನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನನಗೆ ಬೇಕಾದುದೆಲ್ಲ ನನ್ನಲ್ಲೆ ಇದೆ. ಆದರೂ ನನ್ನ ಯುದ್ಧ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ನೀನು ಮೆಚ್ಚಿರುವುದರಿಂದ ಒಂದು ವರವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ಪುಷ್ಕರ, ಮೂರ್ಛೆಗೊಂಡ ಶತ್ರುಘ್ನ ಮತ್ತು ಮೂರ್ಛಿತರೋ ಮೃತರೋ ಆಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ವೀರರನ್ನು ನೀನೂ ನಿನ್ನ ಗಣಗಳೂ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಭೂತ ಭೇತಾಳ ಪಿಶಾಚಿಗಳೂ ನರಿ ಗೂಬೆ ಮುಂತಾದವುಗಳೂ ಅವರನ್ನು ಹರಿದು ತಿನ್ನದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಾನು ಬೇಗನೆ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಾಭವಗೊಳಿಸಿ ಸಂಜೀವಿನಿ ಔಷಧಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ದ್ರೋಣ ಪರ್ವತವನ್ನೆತ್ತಿ ತರುತ್ತೇನೆ. ಆ ಔಷಧಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಬದುಕಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಷ್ಟುಕಾಲ ನೀನೂ ನಿನ್ನ ಗಣಗಳೂ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

ಶಿವನು 'ಅಸ್ತು' ಎಂದೊಡನೆ ಹನುಮಂತನು ದ್ರೋಣ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಅದನ್ನು ಬಾಲದಿಂದ ಸುತ್ತಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡ. ಪರ್ವತವು ಆಗ ಕಂಪಿಸಿತು. ಅದರ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳು ಹನುಮಂತನನ್ನು ತಡೆದರು. ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೆಸೆದರು. ಹನುಮಂತನು ಕೋಪಗೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಕಾಲು ಕೈ ಬಾಲಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿದ. ಕೆಲವರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೆ ಕೆಡಹಿದ. ಭಯದಿಂದೊಡಿದವರು ಇಂದ್ರನಲ್ಲಿ ದೂರುಕೊಟ್ಟರು. 'ಕಪಿರೂಪದ ಯಾವನೊ ಒಬ್ಬನು ದ್ರೋಣಪರ್ವತವನ್ನೆತ್ತಿ ಒಯ್ಯುತೊಡಗಿದಾಗ ನಾವು ತಡೆದೆವು. ಆದರೆ ಅವನು ಮಹಾ ಬಲಶಾಲಿ. ನಮ್ಮವರೆಲ್ಲರೂ ಏಟು ತಿಂದು ಬಿದ್ದಿರುವರು. ನಾವು ಗಾಯಗೊಂಡು ಹೇಗೊ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ' ಎಂದರು.

ಇಂದ್ರನು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕರೆದು ಕಪಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಎಳೆದು ತರಲು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಶೂಲ, ಪರಶು, ಖಡ್ಗ ಮುಸಲ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ

ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಎಸೆದರು. ಆದರೆ ಹನುಮಂತನೆಸೆದ ಬಂಡೆಕಲ್ಲುಗಳ ಏಟನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ತಿರುಗಿ ಇಂದ್ರನ ಬಳಿಗೆ ಓಡಿದರು. ಇಂದ್ರನು ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ 'ಇದು ಯಾವ ಕಪಿ ? ವೀರ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿ ದ್ರೋಣ ಪರ್ವತವನ್ನೆತ್ತಿ ಕೊಂಡೊಯುತ್ತಿದೆ !' ಎಂದನು. ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಭಯಗೊಂಡ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಸಂತೈಸುತ್ತ ನುಡಿದ.

ಬೃಹಸ್ಪತಿ :- ದೇವೇಂದ್ರ, ಈ ಕಪಿ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲ. ರಾವಣ ಕುಂಭಕರ್ಣರಂಥ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನೆಲ್ಲ ಪುಡಿಗೈದ ಶ್ರೀರಾಮನ ಬಂಟ ಹನುಮಂತನೆ ಈತ. ಬಾಲದ ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಲಂಕಾನಗರಿಯನ್ನೆ ಸುಟ್ಟವ. ಅಕ್ಷಕುಮಾರನನ್ನು ಕೊಂದವ. ಈಗ ಶ್ರೀರಾಮನು ಅಶ್ವಮೇಧಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಶಿವಭಕ್ತ ವೀರಮಣಿ ರಾಜನು ಅಪಹರಿಸಿದುದರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಯುದ್ಧ ನಡೆದಿದೆ. ಶಿವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹತರಾದ, ಗಾಯಗೊಂಡ ವೀರರನ್ನು ಬದುಕಿಸಲು ಸಂಜೀವನಯಂಥ ಔಷಧಿಗಳಿಗಾಗಿ ದ್ರೋಣಪರ್ವತವನ್ನು ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಹನುಮಂತ. ನೀನು ಎಷ್ಟು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಹೋರಾಡಿದರೂ ಅವನನ್ನು ಜಯಿಸಲಾರೆ. ಅವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸು. ಆ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿರುವ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಅವನ ಕೈಗೆ ಕೊಡು.

ಶೇಷ :- ರಾಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದವನು ಈ ಹನುಮಂತನೆಂದು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಇಂದ್ರನ ಭಯ ದೂರವಾಯಿತು. ಮನಸ್ಸು ಸಂತೋಷಗೊಂಡಿತು. ಆದರೂ ದ್ರೋಣಪರ್ವತವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಮುಂದೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೇನು ಗತಿ ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಹೇಳಿದರು 'ಈಗ ಹೇಗಾದರೂ ಹನುಮಂತನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸು. ಇದರಿಂದ ರಾಮನಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾದರೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೇನೂ ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಇಂದ್ರನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹನುಮಂತನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದ.

ಬೃಹಸ್ಪತಿ :- ದೇವತೆಗಳು ತಿಳಿಯದೆ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪನ್ನು ಮನ್ನಿಸು. ರಾಮನ ಬಂಟ ನೀನೆಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ನೀನು ಏತರ ಸಲುವಾಗಿ ಬಂದೆ ಹೇಳು. ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಮಾಡುವೆವು. ಕೋಪವನ್ನು ಬಿಡು. ಕೃಪೆದೋರು, ದೇವೇಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷ ಬೀರು.

ಹನುಮಂತ :- ವೀರಮಣಿ ರಾಜನೊಡನೆ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶಿವನು ನಮ್ಮ ವೀರರನ್ನು ಕೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅವರನ್ನು ಬದುಕಿಸಲು ಸಂಜೀವನಿ ಔಷಧಿಗಳು ಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದ್ರೋಣಪರ್ವತವನ್ನು ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನೀವು ದರ್ಪದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ತಡೆದರೆ ನಾಶ ಹೊಂದುವಿರಿ. ಪರ್ವತವನ್ನು ಕೊಡಿ, ಇಲ್ಲವೆ ನನಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಆ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಿರಿ.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವತೆಗಳು ಸಂಜೀವಿನಿ ಔಷಧವನ್ನು ಕಿತ್ತಿ ತಂದು ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ಹನುಮಂತನು ಅದನ್ನು ತಂದು ಮೊದಲಿಗೆ ಪುಷ್ಕಲನ ಎದೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ತಲೆಯನ್ನು ಶರೀರಕ್ಕೆ ಜೋಡಿಸಿ 'ನಾನು ಸದಾ ತ್ರಿಕರಣಗಳಿಂದಲೂ ರಾಮನನ್ನೆ

ಸ್ವಾಮಿಯೆಂದು ನಂಬಿರುವೆನಾದರೆ ಈ ಔಷಧದಿಂದ ಪುಷ್ಕಲನು ಬದುಕಿ ಎದ್ದೇಳಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಒಡನೆ ಪುಷ್ಕಲನು ಎದ್ದು ರೋಷದಿಂದ ಹಲ್ಲು ಕಡಿಯುತ್ತ 'ಎಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರ ? ಎಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಧನುಸ್ಸು ?' ಎನ್ನ ತೊಡಗಿದ.

ಹನುಮಂತನೆಂದ, 'ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ಮೊಲಿನಂತೆ ಹೀಗೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಿರುವ ನೀನು ಧನ್ಯ. ವೀರಭದ್ರನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಂದಿದ್ದ. ಈಗ ರಾಮನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ತಿರುಗಿ ಬದುಕಿ ಬಂದಿರುವೆ. ಈಗ ನನ್ನ ಜತೆಗೆ ಬಾ. ಅಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಘ್ನನೂ ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾನೆ. ಹೋಗೋಣ' ಶತ್ರುಘ್ನನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನೆದೆಯಲ್ಲಿ ಔಷಧವನ್ನಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದ, ಹನುಮಂತ. 'ಶತ್ರುಘ್ನ, ಏಳು, ಏಕೆ ಮೈಮರೆತು ಬಿದ್ದಿರುವೆ ? ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿ, ನೀನು. ನಾನು ಅಜನ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿರುವುದು ನಿಜವಾದರೆ ನೀನು ಒಂದುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಬೇಕು.' ಒಡನೆ ಶತ್ರುಘ್ನನೆದ್ದು 'ಎಲ್ಲಿ ಶಿವ ?' ಎಂದು ಅರ್ಭಟಿಸಿದ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ವೀರರೂ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು ಎದ್ದರು. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ರಥಗಳನ್ನೇರಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾದರು.

ಪುಷ್ಕಲನು ವೀರಭದ್ರನೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಟಕ್ಕಿಳಿದ. ಕುಶಧ್ವಜನು ಚಂಡನೊಡನೆ, ಹನುಮಂತನು ನಂದಿಯೊಡನೆ, ಶತ್ರುಘ್ನನು ಶಿವನೊಡನೆ ಹೋರಾಡತೊಡಗಿದರು ವೀರಮಣಿರಾಜ ಶತ್ರುಘ್ನನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ತಾನೆ ಆತನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕಿಳಿದ. ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಘ್ನನ ರಥಗಳನ್ನು ಮುರಿದ. ಅವನ ಆಗ್ನೇಯಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ವಾರುಣಾಸ್ತ್ರವನ್ನೆಸೆದ. ಅದಕ್ಕೆ ವಾಯವ್ಯಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಶತ್ರುಘ್ನ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ. ವೀರಮಣಿ ಪರ್ವತಾಸ್ತ್ರವನ್ನೆಸೆದ, ಶತ್ರುಘ್ನ ವಜ್ರಾಸ್ತ್ರವನ್ನೆಸೆದ. ತಿರುಗಿ ವೀರಮಣಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನೆಸೆದ. ಶತ್ರುಘ್ನ ಯೋಗಿನೀದತ್ತವಾದ ಸಂಮೋಹನಾಸ್ತ್ರವನ್ನೆಸೆದ. ಅದು ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿ ವೀರಮಣಿಯ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು ಮೂರ್ಛೆ ತಂದಿತು.

ಬಳಿಕ ಶತ್ರುಘ್ನನು ವೀರಮಣಿಯ ವೀರರನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಮೂರ್ಛೆಗೊಳಿಸಿ ಶಿವನ ಗಣಗಳನ್ನೂ ಶಿವನ ಕಾಲಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಒರಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ. ಒಡನೆ ಶಿವ ಶತ್ರುಘ್ನರಿಗೆ ಘೋರ ಕದನ ನಡೆಯಿತು. ಮೇಲೆ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳೂ ಬೆದರಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ಶತ್ರುಘ್ನನು ವ್ಯಾಕುಲಗೊಂಡು ಹನುಮಂತನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಮನದಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಿ ಬೇಡಿದ ''ಅಣ್ಣ ಶ್ರೀರಾಮ, ಕರುಣಾನಿಧೇ, ಶಿವನು ಧನುರ್ಧಾರಿಯಾಗಿ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕಾಪಾಡು. ನಿನ್ನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯ ಬಲದಿಂದ ಅನೇಕರು ಆಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಇದಿರಿಸಿದ್ದಾರೆ.''

ಒಡನೆ ದೀಕ್ಷಿತನಾದ ಶ್ರೀರಾಮ ಜಿಂಕೆಯ ಕೊಂಬನ್ನು ಹಿಡಿದೆ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ. ಶತ್ರುಘ್ನನು ನೋಡಿ ವಿಸ್ಮಯ ಹೊಂದಿದ.

ಶೇಷ :- ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಶತ್ರುಘ್ನನ ದುಗುಡ ಪರಿಹಾರವಾಯಿತು. ಹನುಮಂತನೂ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಓಡಿಬಂದು ಕಾಲಿಗೆರಗಿದ. 'ಸ್ವಾಮಿ, ಭಕ್ತರನ್ನು ಪರಿಪಾಲನೆ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯ ನಿನಗೊಬ್ಬನಿಗೇ ಯುಕ್ತವಾದದು. ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ

ಶಿವನಿಂದ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಅಪಾಯದಿಂದ ನಮ್ಮ ವೀರರನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಪಾದದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆದ ನಾವೇ ಧನ್ಯರು. ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ವೈರಿಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವೆವು' ಎಂದ.

ಶಿವನೂ ರಾಮನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಹೇಳಿದ 'ನೀನು ಅದ್ವಿತೀಯ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪುರುಷರೂಪಿ. ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತ ವಿಲಕ್ಷಣ. ಒಂದು ನಿನ್ನ ಅಂಶದಿಂದ ನೀನು ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿ ಲಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವೆ. ಪ್ರಾಕೃತ ರೂಪರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ಒಬ್ಬನೆ ಮೂರು ರೂಪವನ್ನು ಮಾಯೆಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕಾರಣನೆನಿಸಿಸುವೆ. ಬ್ರಹ್ಮರೂಪದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣನೆನಿಸುವೆ. ವಿಷ್ಣುರೂಪದಿಂದ ಸ್ಥಿತಿ ಕಾರಣನೆನಿಸುವೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಶಿವನೆನಿಸಿ ಪ್ರಳಯ ಕಾರಣನಾಗುವೆ. ಪರಮೇಶ್ವರನಾದ ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಪಾತಕದ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗ ಮಾಡುವುದೊಂದು ಅದ್ಭುತವಾದ ವಿಡಂಬನೆ. ನಿನ್ನ ಪಾದೋದಕವಾದ ಗಂಗೆಯನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ ನಾನು ನನ್ನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗ ನಿನಗೆ ಪಾಪವೆಂದರೇನು ? ನಾನು ನನ್ನ ಭಕ್ತನಿಗಾಗಿ ಈ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತು. ದಯಾಳುವಾದ ನೀನು ಕ್ಷಮಿಸು. ಈ ವೀರಮಣಿ ಹಿಂದೆ ಉಜ್ಜಯಿನಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಪ್ರಾನದೀ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಘೋರ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡ. ಅದ್ಭುತವಾದ ರಾಜ್ಯವೊಂದನ್ನು ಬೇಡಿದ. ನಾನೆಂದೆ 'ದೇವಪುರದೊಡೆತನ ನಿನ್ನದಾಗುವುದು. ರಾಮನ ಅಶ್ವಮೇಧದ ಕುದುರೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವವರೆಗೂ ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲೆ ಇದ್ದು ಕಾಪಾಡುವೆ. ಶ್ರೀರಾಮ, ನಾನು ಹೀಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಮೇಲೆ ಏನು ಮಾಡಲಿ. ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಾದಿದೆ. ಈಗ ನನಗೆ ಲಜ್ಜೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಈ ರಾಜನೂ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ನಿನ್ನ ಪಾದಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ದಯೆದುಂಬಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ನುಡಿದ.

ಶ್ರೀರಾಮ :- ಭಕ್ತರಕ್ಷಣೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೊಂದು ಧರ್ಮ. ನೀನು ಅದನ್ನೆ ಮಾಡಿರುವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೀನು, ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಾನು. ಹೀಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಿರುವವರಲ್ಲಿ ಭೇದವೆಣಿಸುವುದ ಮೂರ್ಖತನ. ಅದರಿಂದ ಸಾವಿರ ಕಲ್ಪಗಳ ಕಾಲ ಕುಂಭೀಪಾಕ ನರಕವಾಸ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ನನ್ನ ಭಕ್ತರೆ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರೆ ನನ್ನ ಭಕ್ತರು.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಿವನು ವೀರಮಣಿಯನ್ನೂ, ಅವನ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ, ಪರಿವಾರವನ್ನೂ ತನ್ನ ಕರಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಬದುಕಿಸಿದ. ಅವರೆಲ್ಲರಿಂದಲೂ ರಾಮನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿಸಿ ಧನ್ಯರನ್ನಾಗಿಸಿದ. ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ಅಗಮ್ಯನಾದ ಆ ರಾಮನನ್ನು ಅವರು ನೋಡಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು. ಶಿವನ ಮಾತಿನ ಮೇರೆಗೆ ಕುದುರೆಯನ್ನೂ ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಪಶು-ಪುತ್ರಾದಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ರಾಮನಿಗೊಪ್ಪಿಸಿದ ವೀರಮಣಿರಾಜ. ಒಡನೆ ರಾಮನು ಮಣಿಮಯ ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದನು. ಎಲ್ಲರೂ ವಿಸ್ಮಯಪಟ್ಟರು. ಆದರೆ ರಾಮನು ಮನಷ್ಯನಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೆಡೆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವ ಲೋಕೈಕವಂದ್ಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೆ ಶ್ರೀರಾಮ.

ವೀರರೆಲ್ಲರೂ ಆನಂದದಿಂದ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮಂಗಲ ವಾದ್ಯಗಳಿಂದ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರು. ಕುದುರೆ ಮುಂದೆ ನಡೆಯಿತು. ಶಿವನು ಕೊಟ್ಟ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪದೆ ಅಂದಿನವರೆಗೆ ವೀರಮಣಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ 'ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದುರ್ಲಭವಾದ ರಾಮಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರೆಂದು' ಹೇಳಿ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದ. ವೀರಮಣಿ ರಾಮನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಶತ್ರುಘ್ನನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟ.

ಈ ರಾಮ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳುವವರಿಗೆ ಎಂದೂ ಸಂಸಾರ ದುಃಖವಿಲ್ಲ.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶೇಷ-ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಸಮಾಗಮವೆಂಬ ಹದಿನೆಂಟನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—೦—

ಹಯಮುಕ್ತಿ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೧೯

ಶೇಷ ಉವಾಚ

ಶೇಷ :- ಯಾಗದ ಕುದುರೆ ಹೇಮಕೂಟವನ್ನು ಸೇರಿತು. ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಯೋಜನ ಉದ್ದಗಲದ ಈ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ ಹೇರಳವಾಗಿದೆ. ಸಾಲ, ತಾಲ, ತಮಾಲ, ಕರ್ಣಿಕಾರ, ಹಿಂತಾಲ, ನಾಗ, ಪುನ್ನಾಗ, ಕಂಚುವಾರ, ಬಿಲ್ವ, ಸಂಪಿಗೆ, ಮದನ, ಕುಟಜ, ಗಿರಿಮಲ್ಲಿಗೆ, ದಾಸವಾಳ, ನವಮಾಲಿಕೆ, ಮಾವು, ದಾಳಿಂಬೆ ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದಲೂ, ಪಕ್ಷಿ, ಭ್ರಮರ ಮಯೂರಗಳ ಧ್ವನಿಯಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ಶೋಭಿಸುವ ಒಂದು ಉದ್ಯಾನವನ್ನು ಕುದುರೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೊಡನೆ, ಅದರ ಶರೀರವು ಸ್ತಂಭಿತವಾಯಿತು. ಮನೋವೇಗದಿಂದೋಡಬಲ್ಲ ಕುದುರೆ ಈಗ ಹೇಮಕೂಟ ಪರ್ವತದಂತೆಯೆ ಅಚಲವಾಗಿ ನಿಂತಿತು. ಚಾವಟಿಯಿಂದ ಎಷ್ಟು ಹೊಡೆದರೂ ಅದು ಚಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಶತ್ರುಘ್ನನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತ. ಪುಷ್ಕಲನು ಕೈಯಿಂದ ಕುದುರೆಯ ಕಾಲನ್ನು ಎತ್ತಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ವಿಫಲನಾದ. ಹನುಮಂತನೂ ಬಾಲದಿಂದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಎಳೆದ. ಅದು ಅಲ್ಲಾಡಲಿಲ್ಲ. ದ್ರೋಣ ಪರ್ವತವನ್ನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಕಿತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸಣ್ಣಕುದುರೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಏನೋ ದೈವ ಪ್ರಭಾವವಿರಬಹುದೆಂದು ಹನುಮಂತ ನುಡಿದ. ಶತ್ರುಘ್ನನು ಸುಮತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ 'ಅಮಾತ್ಯ, ಕುದುರೆ ಏಕೆ ಸ್ತಂಭಿತವಾಗಿದೆ ? ಈಗ ನಾವೇನು ಮಾಡೋಣ ?' ಅವನೆಂದ ''ಸರ್ವಜ್ಞರಾದ ಮುನಿಗಳು ಯಾರಾದರೂ ಇಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಅವರನ್ನು ಕೇಳೋಣ. ಅತೀಂದ್ರಿಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ.''

ಸುಮತಿಯ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ ಶತ್ರುಘ್ನ. ಒಬ್ಬ ಅನುಚರನಿಗೆ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಮೃಗಗಳು ಪರಸ್ಪರ ವೈರವನ್ನು ಮರೆತು ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ತಪಸ್ವಿಗಳು ಗಂಗಾ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಘೋರ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ನೆಲಕ್ಕೆ ತಲೆಯೂರಿ ನಿಂತು ಹೊಗೆಯನ್ನೊ

ಗಾಳಿಯನ್ನೊ ಕುಡಿಯುತ್ತ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೋಮಾಗ್ನಿಯಿಂದೆದ್ದ ಧೂಮವು ಆಶ್ರಮವನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಆದರಿಂದ ಆ ಪ್ರದೇಶ ಸದಾ ಪವಿತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಎಲೆ ಉದುರಿಸಿ ನಿಂತ ಬಳ್ಳಿಗಳಂತೆ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ತಪಸ್ವಿಗಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದರು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ. ಅದು ಮಹರ್ಷಿ ಶೌನಕಾಶ್ರಮ ಎಂದು ತಿಳಿದೊಡನೆ ಆ ಅನುಚರನು ಬೇಗನೆ ಶತ್ರುಘ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನಿವೇದಿಸಿದ. ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ಮುನಿಯ ಬಳಿ ಬಂದು ದಂಡಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿದರು. ಮುನಿಯೂ ಅವರನ್ನು ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ನುಡಿದ.

ಶೌನಕ :- ರಾಜನ್, ನಿಮ್ಮಂಥವರು ಹೀಗೆ ದೇಶಸಂಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ನಮಗೆ ತುಂಬ ಉಪಕಾರವಿದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದುಷ್ಟರು ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಲೆ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇರಲಿ, ನೀವೀಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಏನು ಕಾರಣ ?

ಶತ್ರುಘ್ನ :- ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಅಶ್ವಮೇಧದ ಕುದುರೆ ನಿಮ್ಮ ಆಶ್ರಮದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸ್ತಂಭಿತವಾಗಿ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ವೀರರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಬಲವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿಯೂ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದು ನಮ್ಮನ್ನು ಅಪಾರ ದುಃಖ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿದೆ. ಅದನ್ನು ದಾಟಲು ನೌಕೆಯಂತಿರುವ ನೀನು ದೈವಾತ್ ನಮಗೆ ಲಭಿಸಿರುವೆ. ಮುನಿಯೆ, ಕುದುರಿಗೆ ಏನಾಯಿತು ಹೇಳು.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮುನಿಯು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತಾನೆ ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡು ಹೇಳಿದ.

ಶೌನಕ :- ರಾಜನೆ, ಗೌಡ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಸಾತ್ವಿಕನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಘೋರ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಒಂದು ದಿನ ನೀರು, ಒಂದು ದಿನ ಗಾಳಿ, ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ ಯಾವ ಆಹಾರವೂ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ನಿಯಮದಿಂದ ಇದ್ದು ಆತನು ಒಂದು ದಿನ ಸರ್ವಭಕ್ಷಕನಾದ ಮೃತ್ಯುವಿನ ದವಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ. ಬಳಿಕ ದಿವ್ಯ ವಿಮಾನವನ್ನೇರಿ ಮೇರು ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಜಂಬೂವೃಕ್ಷದ ಬಳಿ ಹರಿಯುವ ಜಾಂಬುವತಿ ಎಂಬ ಚಿನ್ನದ ನೀರಿನ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಇವನಂತೆ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಮುನಿಗಳೂ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವನು ಮಾತ್ರ ಮದೋದ್ಧತನಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಿರುಕುಳಕೊಟ್ಟು 'ರಾಕ್ಷಸನಾಗೆಂ'ದು ಶಾಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಗೊಂಡು ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಿದ. ಅವರೆಂದರು 'ನೀನು ಎಂದು ಶ್ರೀ ರಾಮನ ಯಾಗದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಸ್ತಂಭನಗೊಳಿಸಿ, ರಾಮಕಥೆಯನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವೆ. ಆಗ ನೀನಗೀಶಾಪದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ.'

ಆ ರಾಕ್ಷಸನೀಗ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಸ್ತಂಭನಗೊಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ರಾಮ ಕಥೆಯನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿಸು. ಆಗ ಕುದುರೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕದಲುವುದು.

ಶೇಷ :- ಶೌನಕ ಮುನಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಶತ್ರುಘ್ನನು ವಿಸ್ಮಯಗೊಂಡು ಹೇಳಿದನು.

ಶತ್ರುಘ್ನ :- ಕರ್ಮದ ವಿಷಯ ಬಹು ಗಹನವಾದುದು. ಸಾತ್ವಿಕನು ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ಕರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ರಾಕ್ಷಸನು

ಆಗಬೇಕಾಯಿತು. ಮುನಿಯೆ ಯಾವ ಪಾಪ ಕರ್ಮದಿಂದ ಯಾವ ನರಕವಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ನಮಗೆ ಉಪದೇಶಿಸು.

ಶೌನಕ :- ಶತ್ರುಘ್ನ, ನೀನು ಧನ್ಯ. ಧರ್ಮ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಆಸಕ್ತಿ! ನಿನಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಲೋಕದ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತಿರುವೆ ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಪರದ್ರವ್ಯ, ಪರಸ್ತ್ರೀ, ಪರರ ಮಕ್ಕಳು ಇವುಗಳ ಅಪಹಾರದಿಂದ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನರಕವಾಸ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಬಳಿಕ ಹಂದಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಕಷ್ಟ ಪಡಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರೂ ರೋಗ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ದುಃಖ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಪರದ್ರೋಹ ಮಾಡಿದರೆ ಅಂಧತಾಮಿಸ್ರ ನರಕಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಪ್ರಾಣಿವಧೆಯನ್ನು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ರೌರವ ನರಕಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಪಿತೃದ್ರೋಹ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣದ್ರೋಹದಿಂದ ಕಾಲಸೂತ್ರ ನರಕಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಗೋ ದ್ವೇಷದಿಂದ ಆ ಹಸುವಿನ ಮೈಯ ರೋಮಗಳೆಷ್ಟಿವೆಯೋ ಅಷ್ಟು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನರಕವಾಸ. ನಿರಪರಾಧಿಗಳನ್ನೂ ಪಂಡಿತರನ್ನೂ ದಂಡಿಸುವ ರಾಜನಿಗೆ ಹಂದಿ ಮೋರೆಯ ಕ್ರೂರ ಯಮಭಟರು ಪೀಡೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೀನ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವಾಪಹಾರಿಗೆ ಅಂಧಕೂಪ ನರಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಯಾರಿಗೂ ಕೊಡದೆ ತಾನೊಬ್ಬನೆ ಉಣ್ಣುವವ ಕೃಮಿಭೋಜನ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಆಪತ್ಕಾಲ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಳವು ಮಾಡಿದರೆ ಸಂದಂಶ ನರಕ, ತನ್ನ ದೇಹ ಪೋಷಣೆ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೇನೂ ಮಾಡದವನಿಗೆ ಕುಂಭೀಪಾಕ ನರಕ. ಆಗಮ್ಯಾಗಮನ ಮಾಡಿದರೆ ಕಾದ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಲಿಂಗನದ ಶಿಕ್ಷೆಯಿದೆ. ವೇದಧರ್ಮ ನಾಶ ಮಾಡುವವ ವೈತರಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಶೂದ್ರ ಸ್ತ್ರೀಯೊಡನೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಪೂಯೋದ ನರಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಸವರ್ಣ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದರೆ ರೇತಸ್ಸಿನ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಾನೆ. ಕಳವು, ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚುವುದು, ವಿಷವಿಕ್ಕುವುದು, ಊರನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡುವುದು ಇವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸಾರಮೇಯಾದನವೆಂಬ ನರಕಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಸುಳ್ಳು ಸಾಕ್ಷಿ, ದರೋಡೆಗಳಿಂದ ಅವೀಚಿ ಎಂಬ ನರಕದಲ್ಲಿ ತಲೆ ಕೆಳಗಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಮಹಾದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಹೀನಜನ್ಮ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗುವುದು. ಹೆಂಡ ಕುಡಿದರೆ ಕರಗಿದ ಕಬ್ಬಿಣ ರಸದಲ್ಲಿ ಬೀಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಗುರುಗಳಿಗೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಕ್ಷಾರನರಕದಲ್ಲಿ ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ಬೀಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವಾಸಘಾತ ಮಾಡಿದರೆ ಶೂಲಪ್ರೋತವೆಂಬ ನರಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಚಾಡಿ ಹೇಳಿ ಪರರಿಗೆ ಉದ್ವೇಗ ಉಂಟು ಮಾಡಿದರೆ ದಂದಶೂಕ ನರಕದಲ್ಲಿ ಹಾವುಗಳಿಂದ ಕಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೀರಾಮನ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳದಿರುವುದು ಮತ್ತು ಪರೋಪಕಾರ ಮಾಡದಿರುವುದು ಇವೇ ದೊಡ್ಡ ಪಾಪಗಳು. ಈ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲ ನರಕ ಶಿಕ್ಷೆಗಳೂ ಲಭಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಯಾರು ಸುಖವಾಗಿರುತ್ತಾರೊ ಅವರು ಸ್ವರ್ಗ ಕಂಡವರು. ಯಾರು ದುಃಖದಲ್ಲಿರುವರೊ ಅವರು ನರಕ ಅನುಭವಿಸಿದವರು.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶತ್ರುಘ್ನನು ತಿರುಗಿ ಪಾಪದ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನೂ ಕೇಳ ಬಯಸಿದನು. ಆಗ ಶೌನಕಮುನಿ ಹೇಳಿದನು.

ಶೌನಕ :- ಹೆಂಡ ಕುಡುಕನು ನರಕವಾಸವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಅವನ ಹಲ್ಲುಗಳು ಕಪ್ಪಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅಭಕ್ಷ್ಯ ಭಕ್ಷಣ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಉದರಶೂಲೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಮುಟ್ಟಾದವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅನ್ನವುಂಡವನಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಹುಳದ ಬಾಧೆ. ನಾಯಿ, ಬೆಕ್ಕು ಮುಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ತಿಂದರೆ ಮೈಯಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಂಧ. ದೇವರಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡದೆ ಉಂಡರೆ ಹೊಟ್ಟೆನೋವು ಮತ್ತು ಮಹಾರೋಗಗಳು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಉಣ್ಣುವ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನ ಉಂಟು ಮಾಡಿದರೆ ಅಜೀರ್ಣ ರೋಗ. ಶ್ರೀಮಂತನಾಗಿದ್ದೂ ಹಾಳು ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯ. ವಿಷವಿಕ್ಕಿದರೆ ವಾಂತಿರೋಗ. ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿದರೆ ಕಾಲು ನೋವು. ಚಾಡಿ ಹೇಳಿದರೆ ಗೂರಲು ಉಬ್ಬಸ ರೋಗಗಳು. ಧೂರ್ತತನದಿಂದ ಅಪಸ್ಮಾರ. ಪರರಿಗೆ ಕಷ್ಟಕೊಟ್ಟರೆ ಶೂಲರೋಗ. ಕಾಡಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚುವುದರಿಂದ ರಕ್ತಭೇದಿ. ದೇವಸ್ಥಾನ, ಕೆರೆ, ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಸಿಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಗುದರೋಗ. ಗರ್ಭಪಾತ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಯಕೃತ್ತು ಪ್ಲೀಹ ರೋಗಗಳೂ, ಜಲೋದರ ರೋಗವೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಒಡೆದರೆ ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಟ್ಟ ಮಾತಿನಿಂದ ಕುಂಟತನ, ಪರನಿಂದೆಯಿಂದ ಬೊಕ್ಕತಲೆ, ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಪಾತ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ಪಾರ್ಶ್ವವಾಯು, ಪರರ ಮಾತನ್ನು ಗೇಲಿ ಮಾಡಿದರೆ ಕುರುಡುತನ, ಚಿನ್ನ ಕದ್ದರೆ ಹುಳುಕು ಉಗುರು, ತಾಮ್ರ ಕದ್ದರೆ ದಪ್ಪಹೊಟ್ಟೆ, ಕಂಚು ಕದ್ದರೆ ತೊನ್ನು, ಹಿತ್ತಾಳೆ ಕದ್ದರೆ ಕೆಂಪು ತಲೆಗೂದಲು, ಸೀಸ ಕದ್ದರೆ ತಲೆನೋವು. ತುಪ್ಪ ಕದ್ದರೆ ಕಣ್ಣುನೋವು, ಚರ್ಮ ಕದ್ದರೆ ಕೊಬ್ಬು ಹೆಚ್ಚುವುದು, ಜೇನು ಕದ್ದರೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಂಧ. ಕಬ್ಬಿಣ ಕದ್ದರೆ ದದ್ದು, ಎಣ್ಣೆ ಕದ್ದರೆ ತುರಿಕಜ್ಜಿ, ಬೇಯಿಸದ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಕದ್ದರೆ ಹಲ್ಲಿಲ್ಲದಂತಾಗುವುದು. ಬೇಯಿಸಿದ ಅನ್ನ ಕದ್ದರೆ ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೋವು, ತಾಯಿಯ ಸಂಗ ಮಾಡಿದರೆ ಲಿಂಗವಿಲ್ಲದಂತಾಗುವುದು. ಗುರು ಪತ್ನೀ ಗಮನದಿಂದ ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ್ರ, ಮಗಳ ಸಂಗ ಮಾಡಿದರೆ ತೊನ್ನು. ಸೋದರಿಯ ಸಂಗದಿಂದ ಬಿಳಿ ತೊನ್ನು, ಸೋದರ ಪತ್ನಿಯ ಸಂಗದಿಂದ ಗುಲ್ಮ ಕುಷ್ಠ, ಸ್ವಾಮಿಯ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ ಮಾಡಿದರೆ ದದ್ರುಕುಷ್ಠ, ನಂಬಿದವನ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗಮಾಡಿದರೆ ಆನೆಕಾಲು ರೋಗ, ಸೋದರತ್ತೆಯ ಸಂಗದಿಂದ ಶರೀರದ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣುಗಳು. ಸೋದರ ಮಾವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಸಂಗದಿಂದ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣು, ತಂದೆಯ ಸೋದರರ ಹೆಂಡರಲ್ಲಿ ಸಂಗ ಮಾಡಿದರೆ ಕಟಿಕುಷ್ಠ. ಸ್ನೇಹಿತನ ಮಡದಿಯ ಸಂಗದಿಂದ ಪತ್ನಿಯ ಸಾವು. ಸ್ವಗೋತ್ರ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಗದಿಂದ ಭಗಂದರ. ತಪಸ್ವಿನಿಯರ ಸಂಗದಿಂದ ಪ್ರಮೇಹ, ಶ್ರೋತ್ರಿಯ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಗದಿಂದ ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣು, ದೀಕ್ಷಿತನ ಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗದಿಂದ ರಕ್ತದೋಷ, ಸ್ವಜಾತಿ ಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗದಿಂದ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣು. ಉನ್ನತ ಜಾತಿಯ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಗದಿಂದ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣು. ಪಶುಸಂಗದಿಂದ ಮೂತ್ರಘಾತ. ಹೀಗೆ ಆಯಾ ಪಾಪ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಿದವರು ನರಕವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೋಗರುಜಿನಗಳಿಗೆ ಈಡಾಗುವರು. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಪರಪುರುಷ ಸಂಗದಿಂದ ಈ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ದಾನ, ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ, ರಾಮಕಥಾ ಶ್ರವಣ ಇಲ್ಲವೆ ತಪಸ್ಸು ಈ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬಲ್ಲುದು.

ಸರ್ವೇಷಾಮಪ್ಯುಪಾಯಾನಾಂ ಹರಿಕೀರ್ತಿಧುನೀ ನೃಣಾಂ ।
ಕ್ಷಾಲಯೇತ್ ಪಾಪಿನಾಂ ಪಾಪಂ ನಾತ್ರ ಕಾರ್ಯಾ ವಿಚಾರಣಾ ॥

ಮಾನವರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಉಪಾಯಗಳೆಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹರಿಕೀರ್ತನ ನದಿಯೊಂದೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಅದು ಎಲ್ಲ ಪಾಪಿಗಳ ಪಾಪವನ್ನು ತೊಳೆಯುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ ಬೇಡ.

ಯಶ್ಚಾವ ಮನ್ಯೇತ ಹರಿಂ ತಂ ಗಂಗಾ ನ ಪುನಾತಿ ಹಿ
ತೀರ್ಥಾಣ್ಯಪಿ ಸುಪುಣ್ಯಾನಿ ಪಾವಿತುಂ ನ ಕ್ಷಮಾಣಿ ತಂ ॥

ಹರಿಯನ್ನು ಅವಮಾನಿಸುವವನು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಅವನನ್ನು ಯಾವ ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥವೂ ಶುದ್ಧೀಕರಿಸಲಾರದು.

ಹರಿ ಕೀರ್ತನೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದನ್ನು ಅಪಹಾಸ ಮಾಡುವುದು ಮೂರ್ಖತನ. ಕಲ್ಪಾಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ನರಕದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು. ಶತ್ರುಘ್ನ ನೀನು ಕುದುರೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ನಡೆಸು. ಆಗ ಕುದುರೆ ನಡೆಯಲಾರಂಭಿಸುವುದು.

ಶೌನಕ ಮುನಿಯ ಈ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಕುದುರೆಯ ಬಳಿಗೆ ನಡೆದ ಶತ್ರುಘ್ನ. ಅಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತನು ಶ್ರೀ ರಾಮನ ಕಥೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ. 'ರಾಕ್ಷಸನೆ, ನೀನೀಗ ಶ್ರೀರಾಮನ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿರುವೆ. ಆ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಈ ಕೆಟ್ಟ ರಾಕ್ಷಸ ಜನ್ಮವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ದೇವವಿಮಾನವನ್ನು ಏರು' ಎಂದ ಶತ್ರುಘ್ನ. ಒಡನೆ ದೇವವಿಮಾನ ಒಂದು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಸಾತ್ವಿಕನು 'ರಾಜನೆ, ಶ್ರೀ ರಾಮನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ಪುನೀತನಾದೆ. ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ನಾನೀಗ ನನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದ. ಅವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಕಂಡ ಶತ್ರುಘ್ನನ ಪರಿವಾರದವರೆಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು. ಕುದುರೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟಿತು. ಪಕ್ಷಿಗಳು ತುಂಬಿರುವ ಆ ವನದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಓಡಾಡಿತು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶೇಷ-ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದಲ್ಲಿ ಹಯಮುಕ್ತಿ ಎಂಬ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—○—

ಸುರಥರಾಜನ ವಿಜಯ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೦

ಶೇಷ ಉವಾಚ

ಶೇಷ :- ಕುದುರೆ ಭಾರತ ವರ್ಷದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಂಚರಿಸಿತು. ರಾಜರೆಲ್ಲರೂ ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಶತ್ರುಘ್ನ ಪರಿವಾರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಅಂಗ ವಂಗ ಕಳಿಂಗ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳನ್ನೂ ಏಳು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ಸುರಥ ರಾಜನ ಕುಂಡಲ ನಗರದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಆ ನಗರದ ಜನರು ರಾಮಭಕ್ತರು. ಅಶ್ವತ್ಥ ತುಳಸೀ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನಿತ್ಯ ಮಾಡುವವರು. ಸುಂದರ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಕಪಟವಿಲ್ಲದ ಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸದಾ ಅರ್ಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಎಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮೀರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ರಾಮನಾಮ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಜಗಳದ ಮಾತಿಲ್ಲ. ಎದೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮಧ್ಯಾನ ಹೊರತು ವಿಷಯ ಭೋಗದ ಆಸೆಯಿಲ್ಲ. ರಾಮನ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳುವುದೊಂದೆ ಹವ್ಯಾಸ. ಜೂಜು ಮುಂತಾದ ಸಪ್ತ ವ್ಯಸನಗಳೆಂಬುವಿರಲಿಲ್ಲ. ''ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕಾರಣ ಸುರಥ ಮಹಾರಾಜ. ಆತನು ಧರ್ಮಾತ್ಮ, ಸತ್ಯನಿಷ್ಠ, ಪರಾಕ್ರಮಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಸದಾ ಸಂತುಷ್ಟಚಿತ್ತನಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಸದ್ಗುಣವನ್ನು ಏನೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲಿ ? ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಹುದು. ಅವನ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳೂ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಪುನೀತರನ್ನಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ಕುದುರೆ ನಗರದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ರಾಜಭಟರು ನೋಡಿ ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು. ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಓಲೆಯನ್ನು ಓದಿ ರಾಮನ ಅಶ್ವಮೇಧದ ಕುದುರೆ ಇದು ಎಂದು ತಿಳಿದು ರಾಜನ ಮುಂದೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿದರು. 'ಪ್ರಭು, ಅಯೋಧ್ಯೆಯೆಂಬ ನಗರಿ ಇದೆಯಂತೆ. ಅದನ್ನು ಆಳುವವ ರಾಘವನಂತೆ. ಅವನ ಅಶ್ವಮೇಧದ ಕುದುರೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ನಮ್ಮ ನಗರದ ಬಳಿ ಬಂದಿದೆ. ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಪ್ರಭುಗಳು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸುರಥನಿಗಾದ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಪಾರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ವೀರರ ಮುಂದೆ ನುಡಿದ.

ಸುರಥ :- ಇಂದಿನಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲ ಧನ್ಯರು. ನಮಗೆ ರಾಮನ ದರ್ಶನ ಆಗಲಿದೆ. ಎಷ್ಟೆ ವೀರರು ಕುದುರೆಯ ರಕ್ಷಣೆಗಿರಲಿ, ನಾನು ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕುವೆನು. ಆ ರಾಮನು ಈ ಭಕ್ತನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವೆನು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಭಟರಿಗೆ ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದ.

'ಭಟರೆ, ಆ ಕುದುರೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಬಿಡಲೇಬೇಡಿ. ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಹಿಡಿದು ತನ್ನಿ. ಇದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವೇಂದ್ರರಂಥವರಿಗೂ ದುರ್ಲಭವೆನಿಸಿರುವ ಶ್ರೀ ರಾಮನ ಪಾದದರ್ಶನದ ಮಹಾಲಾಭ ನಮಗೆ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಮನನ್ನು ಕಾಣುವವನೆ ಧನ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ತಂದು ನಮ್ಮ ಅಶ್ವಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿರಿ.'

ಭಟರು ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಂದರು.

ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನ, ಸುರಥರಾಜನು ರಾಮನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣವಿತ್ತು. ಅವನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಧರ್ಮ ಸುಳಿಯಲೂ ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ದೇಶದಿಂದಲೆ ಹೊರಗೆ ಓಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಏಕಪತ್ನೀವ್ರತಸ್ಥರಾಗಿ ಪರದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಆಶಿಸದೆ ಶ್ರೀ ರಾಮನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಧ್ಯಾನಗಳನ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ಅವರು ಮರಣಾ ನಂತರ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೆ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಮಭಟರಿಗೆ ಸುರಥನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಯಮನು ಜಡೆ ನಾರುಡೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮುನಿರೂಪದಿಂದ ಸುರಥನ ಓಲಗಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಅಲ್ಲಿ ರಾಜನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಳಸಿ, ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿನಾಮ ಸೇವಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ಪರಿವಾರದವರಿಗೆ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಮುನಿರೂಪದಿಂದ ಬಂದ ಯಮನನ್ನು ಆತ ವಂದಿಸಿ ಅರ್ಘ್ಯ ಪಾದ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿದ. 'ಮುನಿಯೆ, ಇಂದು ನನ್ನ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಮನೆ ಪಾವನವಾಯಿತು. ಶ್ರೀ ರಾಮನ ಪುಣ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸು. ಅದರಿಂದ ನನ್ನ ಪಾಪಗಳು ದೂರಾಗಲಿ' ಎಂದು ಬೇಡಿದ.

ಮುನಿ ಏಕೋ ನಗಲು ತೊಡಗಿದ. ಹಲ್ಲು ಕಾಣುವಂತೆ ನಕ್ಕು ಕೈ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಹೊಡೆದ. 'ಮುನಿಯೆ, ಏಕೆ ನಗುವೆ?' ಎಂದ ರಾಜ. ಮುನಿ ನುಡಿದ 'ರಾಜನೆ, ರಾಮನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳೆಂದು ಬೇಡುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲ? ಅವನು ಯಾರು ? ಎಲ್ಲರೂ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅಧೀನರಾಗಿರುವವರು. ಕರ್ಮದಿಂದಲೆ ಸ್ವರ್ಗ, ಕರ್ಮದಿಂದಲೆ ನರಕ. ಕರ್ಮದಿಂದಲೆ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಾದಿ ಸಂಪತ್ತು. ದೇವೇಂದ್ರನೂ ನೂರು ಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಸ್ವರ್ಗದ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿದ. ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಕರ್ಮಾಚರಣೆಯಿಂದಲೆ ಸತ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆದ. ಮರುತ್ತು ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಈಗ ಅಪ್ಸರೆಯರೊಂದಿಗೆ ಸುಖಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನೀನೂ ಯಜ್ಞ ಯಾಗಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸು. ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪಸರಿಸಲಿ.'

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ತಡೆಯಲಾರದ ಕೋಪ ಬಂದಿತು ರಾಜನಿಗೆ.

'ಮುನಿಯೆ, ನೀನು ಕರ್ಮದ ಮಾತನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎತ್ತಬೇಡ. ನಶ್ವರ ಸುಖವನ್ನೀವ ಆ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆ ನೀನು ಹೊಗಳುವಿಯಾದರೆ ನನ್ನ ನಗರದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗು. ನಿನ್ನಂಥ ಅಯೋಗ್ಯರನ್ನು ನಾವು ನಗರದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರನಂತೆ ! ಬ್ರಹ್ಮನಂತೆ! ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪದವಿಯನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳುವವರೆ. ರಾಮನ ಸೇವಕರಿಗೆ ಯಾವ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ. ನೋಡು, ಧ್ರುವ, ಪ್ರಹ್ಲಾದ, ವಿಭೀಷಣರನ್ನು ! ರಾಮನಿಂದಕರನ್ನು ಯಮಕಿಂಕರರು ಕಬ್ಬಿಣದ ದೊಣ್ಣೆಗಳಿಂದ ಸದೆಬಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಪಾಶಗಳಿಂದ ಬಿಗಿಯುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಧಮ, ನೀನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದುದರಿಂದ ಹೊಡೆಯದೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಹೊರಡು ಇಲ್ಲಿಂದ. ನನ್ನ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಇರಬೇಡ' ಎಂದ ರಾಜ. ಭಟರು ಮುನಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೊರಗೆ ತಳ್ಳಲು ತೊಡಗಿದರು.

ಆಗ ಯಮನು ಮುನಿ ವೇಷವನ್ನು ತೊರೆದು ನಿಜರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ. 'ರಾಜನೆ, ನಿನ್ನ ಹರಿಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷಗೊಂಡೆ. ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳು.

ನಾನೆಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಪ್ರಲೋಭನೊಳಗಾಗದೆ ರಾಮಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಚಲವಾದ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನೆ ತೋರಿರುವೆ' ಎಂದೆ.

'ಧರ್ಮರಾಜ, ನನಗೆ ರಾಮನು ಕಾಣುವವರೆಗೂ ಮರಣಭಯ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಲಿ. ಇಷ್ಟೆ ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.'

'ಹಾಗೆ ಆಗಲಿ, ನಿನ್ನೆಲ್ಲ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ರಾಮನೆ ಪೂರೈಸುತ್ತಾನೆ.' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಯಮನು ತನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ.

ಈಗ ರಾಮನನ್ನು ಕಾಣುವ ಅವಕಾಶ ದೊರೆತಿರುವುದರಿಂದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಲು ರಾಜನು ಸಿದ್ಧನಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತ ಸೇವಕರನ್ನು ಕರೆದು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾಗಿರಲು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದ. ಚಂಪಕ, ಮೋಹಕ, ರಿಪುಂಜಯ, ದುರ್ವಾರ, ಪ್ರತಾಪೀ ಬಲಮೋದಕ, ಹರ್ಯಕ್ಷ, ಸಹದೇವ, ಭೂರಿದೇವ, ಅಸುತಾಪನ ಹೀಗೆ ಹತ್ತುಮಂದಿ ರಾಜಕುಮಾರರೊಂದಿಗೆ ತಾನೂ ಯುದ್ಧ ಸನ್ನದ್ಧನಾಗಿ ಚಿನ್ನದ ರಥವನ್ನು ಏರಿ ಕುಳಿತ. ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸೇನೆ ಹೊರಟಿತು.

ಶೇಷ :- ಇತ್ತ ಶತ್ರುಘ್ನನು 'ಕುದುರೆ ಎಲ್ಲಿ ?' ಎಂದು ಭಟರನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರೆಂದರು 'ಪ್ರಭು, ಯಾರೊ ಕೆಲವು ವೀರಭಟರು ಬಂದು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಎಳೆದೊಯ್ದರು, ಈಗ ನಾವೇನು ಮಾಡಬೇಕು, ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿ.'

ಶತ್ರುಘ್ನನು ಕೋಪದಿಂದ ಹಲ್ಲು ಕಡಿಯುತ್ತ 'ಯಾರವನು ? ನನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವನು ? ಅವನನ್ನೂ ಅವನ ಊರವರನ್ನೂ ನನ್ನ ಬಾಣಗಳಿಂದ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳಿಸುವೆನು' ಎನ್ನುತ್ತ ಅಮಾತ್ಯ ಸುಮತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ 'ಇದು ಯಾವ ಪಟ್ಟಣ? ನನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದ ರಾಜನು ಯಾರು ?

ಸುಮತಿ ಎಂದ 'ಇದು ಕುಂಡಲನಗರ. ಧರ್ಮಾತ್ಮನೂ ಮಹಾ ಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ ಆದ ಸುರಥರಾಜ ಇಲ್ಲಿರುವನು. ಹನುಮಂತನಂತೆ ತ್ರಿಕರಣಗಳಿಂದಲೂ ರಾಮನನ್ನು ಭಜಿಸುವವನು. ಅವನೇನಾದರೂ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ದೊಡ್ಡ ಯುದ್ಧವೆ ನಡೆದೀತು.'

'ಹಾಗಾದರೆ ಈಗ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ? ಅವನು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದರೂ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಬಲವಾದ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬರದೆ ಇದ್ದರೆ ?'

ಮಹಾರಾಜ, ಒಬ್ಬ ದೂತನನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಡು. ಯುದ್ಧದ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಅವನು ಮುಟ್ಟಿಸಲಿ. ಆಗ ಸೇನಾಸಮೇತನಾಗಿ ಆ ರಾಜನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲವೆ ಅವನಿಗರಿವಾಗದಂತೆ ಪ್ರಜೆಗಳು ಯಾರಾದರೂ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಅವನು ಕುದುರೆಯನ್ನು ನಮಗೊಪ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಒಳ್ಳೆಯವನು.'

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶತ್ರುಘ್ನನು ಅಂಗದನನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದ.

ಅಂಗದ ರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ದೂತನಾಗಿ ಹೋಗಿ ಹೇಳು - 'ತಿಳಿದೊ, ತಿಳಿಯದೆಯೊ ನೀನು ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿರುವ ರಾಮನ ಅಶ್ವಮೇಧದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಈಗಲೆ ಒಪ್ಪಿಸು ಇಲ್ಲವೆ

ಯುದ್ಧ ಮಾಡು ಎಂದು. ಹಿಂದೆ ರಾವಣನಲ್ಲಿ ರಾಮದೂತನಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದಂತೆ ಈಗಲೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸು. ನೀನು ಬಲಶಾಲಿ, ಬುದ್ಧಿವಂತ.'

'ಆಗಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಂಗದನು ಸುರಥ ರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ತೆರಳಿದ. ತನ್ನ ಭಟರ ಮುಂದೆ ರಾಮನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜ ಅಂಗದನನ್ನು ಕಂಡು 'ಏನು ಕಾರಣ ಬಂದೆ ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಳಸಿಯ ಮಂಜರಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಾಮನಾಮವನ್ನು ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಆ ರಾಮಭಕ್ತನನ್ನು ಕಂಡು ಅಂಗದ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡ.

'ರಾಜನೆ, ನಾನು ವಾಲಿಯ ಪುತ್ರ. ಶತ್ರುಘ್ನನ ದೂತ. ನಿನ್ನ ಭಟರು ನಮ್ಮ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಏನೂ ತಿಳಿಯದೆ ಸಾಹಸಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ನೀನೂ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳೂ ಸೇರಿ ಆ ಕುದುರೆಯನ್ನೂ ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಶತ್ರುಘ್ನನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಅವನ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನ ಬಾಣಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುವೆ, ನೆಲಕ್ಕೊರಗುವೆ.'

'ದೂತನೆ, ನೀನು ಹೇಳುವುದೆಲ್ಲ ಸರಿಯೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಶತ್ರುಘ್ನನ ಭಯದಿಂದ ಎಂದೂ ಬಿಡುವವನಲ್ಲ. ಸ್ವಯಂ ರಾಮನೆ ಬಂದು ದರ್ಶನವಿತ್ತರೆ ನಾನು ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಅವನ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ನನ್ನೆಲ್ಲ ರಾಜ್ಯ, ಪರಿವಾರ, ಧನ ಧಾನ್ಯ ಸಂಪತ್ತು, ಸೇನೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಸ್ವಾಮಿಯೊಂದಿಗಾದರೂ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಧರ್ಮ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ರಾಮನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಧರ್ಮದಿಂದ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ರಾಮನೊಂದು ವೇಳೆ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಶತ್ರುಘ್ನ ಮುಂತಾದ ವೀರರನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದು ಬಂಧಿಸಿಡುತ್ತೇನೆ.'

'ರಾಜನ್, ಶತ್ರುಘ್ನನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುವ ನಿನಗೆ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲ. ಮುದಿತನದಿಂದ ನೀನು ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿಹೀನನಾಗಿರಬಹುದು. ಮಾಂಧಾತೃ ರಿಪುವೆನಿಸಿದ ಲವಣಾಸುರನನ್ನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಕೊಂದವನು ಶತ್ರುಘ್ನ. ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ಸಂಚರಿಸಬಲ್ಲ ವಿಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾಲಿಯನ್ನೂ ಕೊಂದವ ಶತ್ರುಘ್ನ. ಅವನ ಅಣ್ಣನ ಮಗ ಪುಷ್ಕಲನು ಶಿವಗಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಿದವ. ವೀರಭದ್ರನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದವ. ಅವನ ಪರಾಕ್ರಮ ವರ್ಣನೆಗೆ ನಿಲುಕಲಾರದುದು. ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲೂ ಕಾಣಲು ಸಿಗಲಾರದ ಬಲ ಯಶಸ್ಸು ಸಂಪತ್ತು ಆತನದು. ರಾಮನ ಪದಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟ ಮನಸ್ಸಿನವ ಹನುಮಂತ. ತ್ರಿಕೂಟ ಸಹಿತವಾದ ಲಂಕೆಯನ್ನೇ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟವ. ರಾಕ್ಷಸ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ರಾವಣನ ಮಗನಾದ ಅಕ್ಷನನ್ನು ಕೊಂದವ. ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಬದುಕಿಸಲು ದೇವತೆಗಳ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ದ್ರೋಣ ಪರ್ವತವನ್ನೇ ಬಾಲದಿಂದ ಕಿತ್ತಿ ತಂದವ. ಅವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಆ ರಾಮನೊಬ್ಬನೆ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಆತನನ್ನು ಮರೆಯಲಾರ. ಸುಗ್ರೀವ ಮುಂತಾದ ಕಪಿ ವೀರರು ಇಡಿ ಭೂಮಿಯನ್ನೆ ನುಂಗಬಲ್ಲರು. ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಪ್ರಭುವಾದ ಶತ್ರುಘ್ನನನ್ನು ನೀನು ಬಂಧಿಸಬಲ್ಲೆಯಾ ? ಇನ್ನು ಕುಶಧ್ವಜ, ನೀಲರತ್ನ, ರಿಪುತಾಪ ಪ್ರತಾಪಾಗ್ರ್ಯ, ಸುಬಾಹು, ವಿಮಲ, ಸುಮನ,

ವೀರಮಣಿ, ಸತ್ಯವಾನ್ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ರಾಜರೂ ಶತ್ರುಘ್ನನ ಭಟರು. ಹೀಗೆ ಶತ್ರುಘ್ನ ಸೇನೆ ಎಂದರೆ ವೀರಭಟರ ಸಮುದ್ರ. ಅವರೊಡನೆ ಕಾದಲು ಸೊಳ್ಳೆಯಂಥ ನೀನು ಎಷ್ಟರವನು ? ಶತ್ರುಘ್ನನು ದಯಾಳು. ನೀನು ಅವನಿಗೆ ಶರಣಾಗು. ಕುದುರೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ರಾಮನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗು. ಅವನನ್ನು ನೋಡು. ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸು. ಜನ್ಮ ಸಾಫಲ್ಯವನ್ನೂ ಪಡೆ.'

'ದೂತನೆ, ಈ ವೀರರನ್ನೆಲ್ಲ ಒಮ್ಮೆ ನನಗೆ ತೋರಿಸುವೆಯಂತೆ ಅವರೊಬ್ಬರನ್ನೂ ನಾನು ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಹನುಮಂತನ ಬಲವನ್ನು ನೀನು ಎಷ್ಟು ಬಣ್ಣಿಸಿದರೂ ಅದು ನನ್ನ ಬಲಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಲಾರದು. ಅವನೇನಿದ್ದರೂ ರಾಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕುದುರೆಯ ಹಿಂದೆ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಾನು ತ್ರಿಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ರಾಮನನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತಿರುವುದು ನಿಜವಾದರೆ ರಾಮನು ನನಗೆ ಮೈದೋರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹನುಮಂತ ಮುಂತಾದ ವೀರರು ನನ್ನನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿ. ಈ ಮಾತನ್ನು ನೀನು ಶತ್ರುಘ್ನನಲ್ಲಿ ಹೇಳು. ಅವನ ವೀರರು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಲಿ. ನಾನು ಬರುತ್ತೇನೆ.'

ಅಂಗದನು ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಕ್ಕು ಶತ್ರುಘ್ನನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದರು.

ರಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಘ್ನ ಸೇನೆಯ ಭೇರಿ ತಮಟೆಗಳ ಧ್ವನಿ ವೀರರ ಗರ್ಜನೆ, ರಥಗಳ ಚೀತ್ಕಾರ, ಆನೆಗಳ ಬೃಂಹಿತಗಳು ತುಂಬಿ ಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ದೇವಲೋಕವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸುರಥನ ಸೇನಾಸಮುದ್ರವೂ ಶಂಖನಾದ ಜಯಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಸುಮತಿಯ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಹನುಮಂತನು ಸುರಥ ರಾಜನೊಂದಿಗೂ, ಪುಷ್ಕಲ ಮುಂತಾದವರು ಉಳಿದ ವೀರರೊಂದಿಗೂ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಇಳಿದರು. ಪುಷ್ಕಲ-ಚಂಪಕ, ಲಕ್ಷ್ಮೀನಿಧಿ-ಮೋಹಕ, ವಿಮಲ-ರಿಪುಂಜಯ, ಸುಬಾಹು-ದುರ್ವಾರ, ಪ್ರತಾಪಾಗ್ರ್ಯ-ಪ್ರತಾಪಿ, ಅಂಗದ-ಬಲಮೋದ, ನೀಲರತ್ನ- ಹರ್ಯಕ್ಷ, ಸತ್ಯವಂತ-ಸಹದೇವ, ವೀರಮಣಿ-ಭೂರಿದೇವ, ಉಗ್ರಾಶ್ವ-ಅಸಂತಾಪ ಹೀಗೆ ದ್ವಂದ್ವ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯಿತು.

ಪುಷ್ಕಲನು ರಾಜಕುಮಾರ ಚಂಪಕನ ಮುಂದೆ ನಿಂತು 'ರಾಜಕುಮಾರ ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು? ನನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿರುವುದರಿಂದ ನೀನು ಧನ್ಯ. ಬಾ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀ ಬದುಕಿ ಉಳಿಯಲಾರೆ' ಎಂದ. ಚಂಪಕನೂ ಅಷ್ಟೇ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಉತ್ತರಿಸಿದ. 'ಹೆಸರು ಕುಲಗಳಿಂದ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಪ್ರತಾಪಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು.

ಮಮಮಾತಾ ರಘೋರ್ನಾಥೋ ಮತ್ಪಿತಾ ರಾಘವಃ ಸ್ಮೃತಃ
ಮಮ ಬಂಧೂ ರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ್ವಜನೋ ಮಮ ರಾಘವಃ
ಮನ್ನಾಮ ರಾಮದಾಸೋಸ್ಮಿ ಸದಾ ರಾಮಸ್ಯ ಸೇವಕಃ ।

ನನ್ನ ತಾಯಿ ತಂದೆ ಬಂಧು ಸ್ವಜನ ಎಲ್ಲವೂ ರಾಮನೆ. ನಾನು ರಾಮನ ಸೇವಕ. ನನ್ನ ಹೆಸರು ರಾಮದಾಸ.

ಇನ್ನು ಲೋಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ನಾನು ಸುರಥ ಮಹಾರಾಜನ ಪುತ್ರ. ನನ್ನ ತಾಯಿ ವೀರವತಿ. ನನ್ನ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಹೂವು ವಸಂತದಲ್ಲಿ ವನಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಶೋಭ ತರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಬಳಿಗೆ ದುಂಬಿಗಳು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಚಿನ್ನದ ಬಣ್ಣ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಕಾರವಿದೆ. ಅದರಿಂದ ನನ್ನ ಸುಂದರವಾದ ಹೆಸರನ್ನು ನೀನೆ ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳು. ಯುದ್ಧ ಮಾಡು. ನನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡು.'

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಪುಷ್ಕಲನು 'ಈತ ಸಾಮಾನ್ಯ ವೀರನಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೆಯ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವವನೆಂದುಕೊಂಡು ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಗ್ಗಿ ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಎಸೆಯತೊಡಗಿದ. ಚಂಪಕನ ಬಾಣಗಳೂ ಪುಷ್ಕಲನೆದೆಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು ನೆತ್ತರನ್ನು ಕುಡಿದವು. ಇಬ್ಬರೂ ಎದುರಾಳಿಗಳನ್ನು 'ಭಲೆ! ಭಲೆ!' ಎಂದು ಹೊಗಳಿದರು. ಬಾಣಗಳ ಮಳೆಗರೆದರು. ಪುಷ್ಕಲನ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಚಂಪಕನೂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನೇ ಎಸೆದ. ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ತೇಜಸ್ಸು. ಎರಡು ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದು ಜಗತ್ ಪ್ರಳಯದ ಭೀತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಲೀನವಾಗಿ ಶಾಂತವಾಯಿತು. ಬಳಿಕ ಚಂಪಕನು ರಾಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದಾಗ ಪುಷ್ಕಲನು ಆ ಅಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದ. ಸೇನೆ ಕಂಗೆಟ್ಟು ಓಡತೊಡಗಿತು. ಶತ್ರುಘ್ನ ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಹನುಮಂತನನ್ನು ಕಳಿಸಿದ. ಅವನು ಚಂಪಕನ ಬಾಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮುರಿದು ಸಾಲವೃಕ್ಷ ಬಂಡೆಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಎಸೆದ. ಅವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆಕಾಶದ ಮೇಲೇರಿದ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಚಂಪಕನ ಬಾಹು ಯುದ್ಧ ತೀವ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಕೋಪದಿಂದ ಅವನ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನೆಲಕ್ಕಪ್ಪಳಿಸಿದ ಹನುಮಂತ. ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಚಂಪಕನೆದ್ದು ಬಾಲದಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತನನ್ನು ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ ಗರ್ರನೆ ತಿರುಗಿಸಿದ. ಹನುಮಂತನು ರಾಜಕುಮಾರನ ಪೌರುಷವನ್ನು ಕಂಡು ಒಮ್ಮೆ ನಕ್ಕು ಅವನನ್ನು ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ ನೂರು ಬಾರಿ ಗರ್ರನೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದ. ಆಗ ಅವನು ಮೂರ್ಛೆಗೊಂಡ. ಸೈನ್ಯ ಹಾಹಾಕಾರ ಮಾಡಿತು. ಪುಷ್ಕಲನನ್ನು ಹನುಮಂತ ಬಿಡಿಸಿದನು.

ಶೇಷ :- ಚಂಪಕನು ಮೂರ್ಛೆಗೊಂಡು ಬಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಸುರಥ ಮಹಾರಾಜನು ಪುತ್ರ ಶೋಕದಿಂದ ತಪ್ತನಾಗಿ ಕೋಪದಿಂದ ಭುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತ ಹನುಮಂತನ ಇದಿರು ನಿಂತು ನುಡಿದ.

ಸುರಥ :- ಕಪಿವರ್ಯ, ನೀನು ಧನ್ಯ. ರಾಕ್ಷಸ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಪೌರುಷದಿಂದ ರಾಮಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಬಂಟ. ನನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕೆಡವಿರುವೆ. ಈಗ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ನನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಒಯ್ಯುವೆ.

ಹನುಮಂತ :- ನೀನು ರಾಮ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುವವ. ನಾವೂ ರಾಮಭಕ್ತರು. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಪ್ರಭು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ನೀನು ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳು.

ರಾಮಂ ಸ್ಮರನ್ನ ವೈ ದುಃಖಂ ಯಾತಿ ವೇದಾ ವದಂತ್ಯದಃ

ರಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುವವನು ದುಃಖವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ವೇದಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಸುರಥನು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಎಸೆದನು. ಅವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಹನುಮಂತನು ಧನುರ್ಭಾಣಗಳನ್ನೆ ಕಿತ್ತಿ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಗರ್ಜಿಸಿದನು. ವೀರರನ್ನು ಬೆದರಿಸಿ ಉಗುರಿನಿಂದ ಸೀಳಿದನು. ಉಸುರಥನು ಬೇರೆ ಧನುರ್ಬಾಣಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿದರೆ ಅದನ್ನೂ ಕಿತ್ತಿ ಮುರಿದನು. ಹೀಗೆ ಎಂಭತ್ತು ಧನುಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಆತ ತುಂಡರಿಸಿದ. ರಾಜನು ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧವನ್ನೆಸೆದಾಗ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಬಿದ್ದು ತಿರುಗಿ ಮೇಲೆದ್ದು ಅವನ ರಥವನ್ನೆ ಎತ್ತಿ ಸಮುದ್ರದೆಡೆಗೆ ಹಾರಿದ. ರಾಜನು ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಿಘದಿಂದ ಎದೆಗೆ ಹೊಡೆದ. ಹನುಮಂತ ರಥವನ್ನು ಬಿಟ್ಟ. ಅದು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಮುರಿಯಿತು. ರಾಜ ಇನ್ನೊಂದು ರಥವನ್ನು ಏರಿದ. ಅದನ್ನು ಹನುಮಂತ ಮುರಿದ. ಹೀಗೆ ನಲವತ್ತೊಂಬತ್ತು ರಥಗಳು ಪುಡಿಯಾದವು. ರಾಜನು ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೂಡಿದ. ಭೂತ ಬೇತಾಳ ಪಿಶಾಚಿ ಯೋಗಿನಿ ಮುಂತಾದ ರುದ್ರಗಣಗಳು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಹನುಮಂತನನ್ನು ಹೆದರಿಸಲು ಬಂದವು. ಅವನು ಅಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಸೇನೆ ಹಾಹಾಕಾರ ಮಾಡಿತು. ಆದರೆ ರಾಮನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತ್ರದ ಬಂಧನವನ್ನು ಹರಿದೊಗೆದು ಸುರಥನ ಮೇಲೆ ಹರಿಹಾಯ್ದ ಹನುಮಂತ. ಅವನು ಎಸೆದ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ನುಂಗಿದ. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಸುರಥ ರಾಮನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ರಾಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೂಡಿದ. ಹನುಮಂತನೀಗ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು ನುಡಿದ.

'ರಾಜನೆ, ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ, ಹೇಳು. ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅಸ್ತ್ರ ನನ್ನನ್ನು ಕಟ್ಟಿದೆ, ಬೇರಾವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪಾಶವಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ನಾನದನ್ನು ಗೌರವಿಸುವೆ. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಒಯ್ಯಬಹುದು. ಸ್ವಾಮಿಯೆ ಬಂದು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.'

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಕಲನು ಬಂದು ರಾಜನನ್ನು ತಡೆದ. ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬಾಣಗಳೆ ತುಂಬಿದವು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಾಯಿತು. ಹುಲ್ಲು ಮಾನವರ ಪಾಡೇನು ? ವೀರರಿಗೆ ರೋಮಾಂಚ ಉಂಟು ಮಾಡಿದ ತುಮುಲ ಯುದ್ಧ ಅದು. ಕೊನೆಗೆ ಪುಷ್ಕಲನು ರಾಜ್ಞನ ಬಾಣದೇಟಿಗೆ ಮೂರ್ಛೆ ಹೋದನು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಘ್ನನು ಬಂದು ಸುರಥನೆದುರಿಗೆ ನಿಂತು ನುಡಿದ.

ಶತ್ರುಘ್ನ :- ನೀನು ಹನುಮಂತನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದುದು ಸಾಹಸ ಕಾರ್ಯವೆ ಸರಿ. ಪುಷ್ಕಲನಂಥ ವೀರರನ್ನೂ ಸೋಲಿಸಿದೆ. ಈಗ ನಿಲ್ಲು ನನ್ನ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಕೊಳ್ಳು.

ಸುರಥ :- ಹನುಮಂತನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದೆ. ಉಳಿದ ವೀರರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದೆ. ಇನ್ನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೆಡುವುತ್ತೇನೆ. ರಾಮನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸು. ಅವನು ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವನು. ಇಲ್ಲಿದಿದ್ದರೆ ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ನೀನು ಜೀವದಿಂದ ಇರಲಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಶತ್ರುಘ್ನನ ಮೇಲೆ ಸಾವಿರಾರು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಎಸೆದು ಅವನನ್ನು ಶರಪಂಜರದೊಳಗಿರಿಸಿದ ಸುರಥರಾಜ. ಅವನ ಆಗ್ನೇಯಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ತನ್ನ ವಾರುಣಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಶಮನ ಮಾಡಿದ. ಯೋಗಿನಿದತ್ತವಾದ ಸಂಮೋಹಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೂ ಸುರಥ ಮಣಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಮೋಹಿತಸ್ಯ ಮಮ ಶ್ರೀ ಮದ್ರಾಮಸ್ಯ ಸ್ಮರಣೇನ ಹ ।
ನಾನ್ಯನ್ಮೋಹನಮಾಭಾತಿ ಮಾಯಾಪಿ ಭಯಮಾಪ ಮೇ ॥

ಶ್ರೀರಾಮಸ್ಮರಣೆಯ ಸಂಮೋಹನ ಶಕ್ತಿಗೊಳಗಾಗಿರುವ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೇರಾವ ಮೋಹಿನೀ ಶಕ್ತಿಯೂ ಪ್ರಭಾವ ತೋರಲಾರದು. ಮಾಯೆಯೂ ನನ್ನ ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುವುದು.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಒಂದು ಬಾಣದಿಂದ ಕಡಿದು ಚೆಲ್ಲಿದನು. ಶತ್ರುಘ್ನನು ಲವಣಾಸುರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದ ಕಾಲಾಗ್ನಿ ಸದೃಶವಾದ ಬಾಣವನ್ನು ಹೂಡಿದ. ಸುರಥನೆಂದ 'ದುಷ್ಟ ರಾಕ್ಷಸರೆದೆಗೆ ಈ ಬಾಣ ಸರಿ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ರಾಮಭಕ್ತರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಆದರಾಟ ನಡೆಯದು'. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಬಾಣ ಸುರಥನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು ಮೂರ್ಛೆ ತಂದಿತು. ಮರಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅವನೆದ್ದು ಬೆಂಕಿ ಉಗುಳುವ ಒಂದು ಬಾಣವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ. ಶತ್ರುಘ್ನನು ಅದನ್ನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ ಕತ್ತರಿಸಿದರೂ ಅದರ ತುದಿ ಅವನೆದೆಗೆ ತಾಗಿ ಮೂರ್ಛೆ ತಂದಿತು. ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಹಾಕಾರ ಎದ್ದಿತು. ರಾಮಭಕ್ತನಾದ ಸುರಥನಿಗೆ ಜಯ ಲಭಿಸಿತು. ಅವನ ಹತ್ತು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಶತ್ರುಘ್ನನ ಪಡೆಯ ಹತ್ತು ಮಂದಿ ವೀರರೂ ಮೂರ್ಛಿತರಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒರಗಿದ್ದರು.

ಶೇಷ :- ಸುಗ್ರೀವನು ತನ್ನ ಸೇನೆ ಕಂಗೆಟ್ಟು ಓಡಿದುದನ್ನೂ, ಶತ್ರುಘ್ನನು ಮೂರ್ಛೆ ಹೊಂದಿದುದನ್ನು ಕಂಡು ಸುರಥನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತನು. ಅವನು ಮರ, ಕಲ್ಲು, ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ರಾಜನ ಮೇಲೆ ಎಸೆದ. ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಸೀಳಿದ. ಆದರೂ ರಾಮಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟು ಬಿದ್ದು, ಕಬ್ಬಿಣದ ಸರಪಣಿಯಿಂದ ಕಾಲನ್ನು ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಿರುವಾಗ ಚಡಪಡಿಸುವ ಆನೆಯಂತಾದ. ಸುರಥನೀಗ ಶತ್ರುಘ್ನ ಸೇನೆಯ ಎಲ್ಲ ವೀರರನ್ನೂ ಗೆದ್ದಂತಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ರಥದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತನ್ನ ರಾಜದಾನಿಗೆ ಮರಳಿದ. ಸಭೆ ಸೇರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹನುಮಂತನನ್ನು ಕರೆಸಿ 'ರಾಮನನ್ನು ನೆನೆ. ಅವನು ಬಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನೀನು ಹೀಗೇ ಇರಬೇಕಾದೀತು' ಎಂದ.

ಹನುಮಂತ ತಾನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನೂ, ಉಳಿದ ವೀರರು ಮೂರ್ಛಿತರಾಗಿರುವುದನ್ನೂ ಕಂಡು ಶ್ರೀ ರಾಮನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ 'ಪ್ರಭು, ಶ್ರೀರಾಮ, ಭಕ್ತರ ದುಃಖವನ್ನು ಕಳೆವವನು ನೀನು. ನನ್ನನ್ನು ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸು. ನೀನು ಹಿಂದೆ ಗಜರಾಜನನ್ನು ಮೊಸಳೆಯ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದವನು. ದಾನವ ಕುಲವೆಂಬ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಯುತ್ತಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದವನು. ದಾನವ ಸ್ತ್ರೀಯರ ತುರುಬನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದವನು. ನೀನು ಅಲ್ಲಿ ಯಾಗಕರ್ಮನಿರತನಾಗಿ ಮುನಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಧರ್ಮವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ. ನಾನಿಲ್ಲಿ ಸುರಥನ ಪಾಶದಿಂದ ಬದ್ಧನಾಗಿರುವೆ. ದೇವ ಬೇಗನೆ ಬಂದು ಬಿಡಿಸು. ನೀನು ಬಿಡಿಸದಿದ್ದರೆ ಲೋಕ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ನಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ವಿಲಂಬ ಮಾಡಬೇಡ. ಬೇಗನೆ ಬಿಡಿಸು.'

ಜಗತ್ಪತಿ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ಈ ಮೊರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣ-ಭರತರಿಂದೊಡಗೂಡಿ, ವ್ಯಾಸಾದಿ ಮುನಿಗಳನ್ನೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಸುರಥ ರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ. ಹನುಮಂತನು ನೋಡಿ 'ರಾಜನೆ, ಭಕ್ತನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೃಪೆಯಿಂದ ಬಂದ ಹರಿಯನ್ನು ನೋಡು. ಹೀಗೆ ಹಿಂದೆಯೂ

ಸ್ಮರಣ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಅನೇಕ ಭಕ್ತರನ್ನು ದುಃಖದಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ' ಎಂದ. ಸುರಥರಾಜನು ಒಡನೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೂರು ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಶ್ರೀರಾಮ ಅವನನ್ನು ನಾಲ್ಕು ತೋಳುಗಳಿಂದ ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಆನಂದಾಶ್ರುವಿನಿಂದ ಅವನ ತಲೆಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದ. 'ರಾಜನೆ, ನೀನು ಧನ್ಯ. ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಹನುಮಂತನನ್ನೂ ಬಂಧಿಸಿ ನೀನು ಮಹಾಕಾರ್ಯವನ್ನೆ ಸಾಧಿಸಿರುವೆ' ಎಂದ. ಬಳಿಕ ಹನುಮಂತನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಮೂರ್ಛಿತರಾದ ಎಲ್ಲ ವೀರರನ್ನೂ ದೃಷ್ಟಿಮಾತ್ರದಿಂದ ಏಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಅವರೆದ್ದು ಎದುರಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ನಮಿಸಿದರು. ಸುರಥ ರಾಜನು 'ನನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು' ಎನ್ನುತ್ತ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಯಾಗದ ಕುದುರೆಯನ್ನೂ ಅರ್ಪಿಸಿದ. ಶ್ರೀರಾಮನು 'ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದೂ ಧರ್ಮವೆ. ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ನೀನು ಒಳ್ಳೆಯ ಪರಾಕ್ರಮ ತೋರಿಸಿರುವೆ. ವೀರರಿಗೆ ಆನಂದ ಉಂಟು ಮಾಡಿರುವೆ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಏನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ' ಎಂದ. ಮೂರು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಸುರಥ ರಾಜನ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಅವನ ಬಳಿಯೆ ಇದ್ದ. ಬಳಿಕ ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನವನ್ನೇರಿ ಯಜ್ಞ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ.

ಸುರಥನು ಚಂಪಕನಿಗೆ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ ಶತ್ರುಘ್ನನೊಂದಿಗೆ ತಾನೂ ಹೊರಟ. ಭೇರಿ ಶಂಖಗಳ ಧ್ವನಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಪಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕುದುರೆ ಮುಂದೆ ನಡೆಯಿತು. ಮುಂದೆ ಯಾವ ರಾಜರೂ ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಗಂಗಾನದೀತೀರದಲ್ಲಿರುವ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುನಿಯಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶೇಷ-ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದಲ್ಲಿ ಸುರಥವಿಜಯವೆಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಸೀತಾಪರಿತ್ಯಾಗ, ಕುಶಲವರ ಜನನ ಸೀತಾರಾಮರ ಸಮಾಗಮ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೧

ಶೇಷ ಉವಾಚ

ಶೇಷ :- ಸೀತೆಯ ಮಗ ಲವನು ಮುನಿ ಕುಮಾರರೊಡನೆ ಪ್ರಾತಃ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೋಮಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸಮಿತ್ತುಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ರಾಮನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಅದನ್ನು ಮುನಿಕುಮಾರರಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತ ನುಡಿದ. 'ಇದು ಯಾರ ಕುದುರೆ ? ದೈವಾತ್ ನಮ್ಮಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಬನ್ನಿ, ನೋಡೋಣ ಭಯಪಡಬೇಡಿರಿ.' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಕುದುರೆಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ನಿಂತ. ಧನುರ್ಬಾಣ ಧಾರಿಯಾಗಿ ಕುದುರೆಯ ಬಳಿ ನಿಂತ ಬಾಲಕ ಲವ ಇಂದ್ರನಕುಮಾರ ಜಯಂತನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ಕುದುರೆಯ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನೋದಿ

ಹೇಳಿದ. 'ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸೂರ್ಯವಂಶದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಧ್ವಜದಂತೆ ಮೆರೆದ ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜ ಬಿಲ್ಲಾಳುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಗುರು. ಸಕಲ ಸುರಾಸುರರ ಮಣಿ ಕಿರೀಟಗಳು ಅವನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವನ ಪುತ್ರ ರಾಮಚಂದ್ರನೂ ಅಷ್ಟೇ ಮಹಾನುಭಾವನಾಗಿರುವವನು. ಸರ್ವಶೂರ ಶಿರೋಮಣಿ. ಅವನ ತಾಯಿ ಕೋಸಲ ರಾಜಪುತ್ರಿ. ಅವಳ ಉದರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ರತ್ನವೆ ಶತ್ರು ಭಯಂಕರನಾದ ರಾಮ. ರಾವಣನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕೊಂದ ಪಾಪದ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಈ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಅವನ ತಮ್ಮನಾದ ಲವಣಾಂತಕ ಶತ್ರುಘ್ನನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಬಿಲ್ಲುಗಾರರಲ್ಲೆಲ್ಲ ತಾನೆ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂಬ ದರ್ಪಉಳ್ಳ ರಾಜರು ಇದನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅವರನ್ನು ಶತ್ರುಘ್ನನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಕೊಂದು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕನ್ಯೆಯರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಯಾರೆ ಇರಲಿ ಅವರು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಉಳಿದವರು ರಾಮನಿಗೆ ಮಣಿದು ರಾಜ್ಯವನ್ನೊಪ್ಪಿಸಬೇಕು.'

ಲವನು ಇದನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಕೋಪದಿಂದ ನಡಗುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದ. 'ಏನುದರ್ಪ, ಈ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ! ನೋಡಿರಿ, ಕುದುರೆಯ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪ್ರತಾಪದ ಬಣ್ಣನೆಯೋಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಊರೆಲ್ಲ ಮೆರೆಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಯಾರು ಈ ರಾಮ ? ಯಾರು ಶತ್ರುಘ್ನ ? ಈ ದುರ್ಬಲ ಕೀಟಗಳು ಮಾತ್ರ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರು. ನಾವಲ್ಲವಂತೆ! ಅವರ ತಾಯಿ ವೀರಮಾತೆಯಂತೆ! ಅರಣಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವಂತೆ ಕುಶನೆಂಬ ಪುತ್ರರತ್ನವನ್ನು ಹೆತ್ತ ಆ ತಾಯಿ ಜಾನಕಿ ವೀರಮಾತೆಯಲ್ಲವೆ ? ಇವರ ಕ್ಷತ್ರಿಯತ್ವವನ್ನು ನಾನು ಬಯಲು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಾದರೆ ಶತ್ರುಘ್ನನು ನಾನು ಹಿಡಿದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದರ್ಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕುಶನ ಪಾದ ಸೇವೆ ಮಾಡಲಿ. ಮುನಿಕುಮಾರರೆ, ಈಗ ನನ್ನ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಅವನೂ ಅವನ ಕಡೆಯ ವೀರರೂ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಲಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.'

ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತ ಲವನು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ. ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜರೆಲ್ಲರೂ ತೃಣಸಮಾನರು. ತನ್ನ ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳ ಮೇಲೆ ಅಮಿತ ವಿಶ್ವಾಸ ಆತನಿಗೆ. ಆದರೆ ಮುನಿ ಕುಮಾರರು ಹೇಳಿದರು.

'ಅಯ್ಯೋಧ್ಯಾಧಿಪತಿ ರಾಮನೆಂದರೆ ಮಹಾಬಲ ಪರಾಕ್ರಮಿ. ಅವನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಇಂದ್ರನೂ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರ. ನಾವು ನಿನ್ನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು.'

'ನೀವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪುತ್ರರು. ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಬಲಪರಾಕ್ರಮಗಳ ಪರಿಚಯ ನಿಮಗಿಲ್ಲ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಒಳ್ಳೆಯ ಊಟ ಮಾಡಬಲ್ಲರು. ನೀವು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ತಾಯಿ ಬಡಿಸುವ ಅನ್ನವನ್ನು ಊಟಮಾಡಿರಿ.' ಎಂದ ಲವ.

ಮುನಿಕುಮಾರರು ಸುಮ್ಮನಾದರು. ಲವನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡೋಣ ಎಂದು ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಘ್ನನ ಭಟರು ಲವನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು

'ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದವನಾರು ? ಯಾರು ಯಮನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗುವವನು ? ಯಾರು ಶರಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ವ್ಯಥೆಪಡಲು ಬಯಸಿದವನು ?' ಎಂದು ಗದರಿದರು. ಲವನೆಂದ, 'ನಾನು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದೆ. ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬರುವವರು ಕುಶನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗುವರು. ಯಮನು ಬಂದರೇನು ಮಾಡಬಲ್ಲ ? ಬಾಣಗಳ ಸುರಿಮಳೆ ಕಂಡು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ನಮಿಸಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಾನೆ' ಭಟರು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ಇವನೊಬ್ಬ ಬಾಲಕನೆಂದು ಅಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋದರು. ಒಂದು ಕ್ಷಣದೊಳಗೆ ಅವರೆಲ್ಲರ ತೋಳುಗಳು ಲವನ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಕಡಿದು ಬಿದ್ದುವು. ಶತ್ರುಘ್ನನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರು ಎಲ್ಲ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು.

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ

ವ್ಯಾಸ :- ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಲವನ ಈ ರಮ್ಯವಾದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ ಮುನಿಯು ಒಂದು ಸಂಶಯವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟನು.

ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನ :- ದೇವ, ಜಾನಕಿಗೆ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರು ? ಅವರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೆಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು ?

ಶೇಷ :- ರಾಮನು ತಮ್ಮಂದಿರೊಡನೆ ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಸೀತೆ ಗರ್ಭ ಧರಿಸಿದಳು. ಐದು ತಿಂಗಳು ತುಂಬಿದಾಗ ಆಕೆ ತನ್ನೊಳಗೆ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ವೇದವಿದ್ಯೆಯಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದಳು. ಒಮ್ಮೆ ರಾಮನು ರಹಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಬಯಕೆ ಏನೆಂದು ಕೇಳಿದ. ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ನಡುಗುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಅಮೃತದಂಥ ಮಾತನ್ನಾಡಿದಳು ಆಕೆ.

ಸೀತೆ :- ಪ್ರಿಯ, ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ನಾನೆಲ್ಲ ಸುಖವನ್ನೂ ಉಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಉಣಲಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನಾವ ಬಯಕೆಯೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ತುತ್ಯನಾದ ನೀನು ನನ್ನ ನಾಥನಾಗಿರುವಾಗ ನನಗೇನು ಕಡಿಮೆ ? ಬಲವಂತ ಮಾಡುವಿಯಾದರೆ ಒಂದು ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಲೋಪಾಮುದ್ರೆಯರಂಥ ಪತಿವ್ರತೆಯರನ್ನು ಕಂಡು ಬಹು ದಿನಗಳಾದವು. ಅವರನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ. ನಿನ್ನ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿಯಾಗಿ ಸಿಂಹಾಸವನ್ನೇರಿದ ಮೇಲೆ ಒಮ್ಮೆಯೂ ನಾನು ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ನಮಸ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಕೃತಘ್ನತೆ ಎನಿಸದೆ ? ನಾನು ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಟ್ಟೆ ಬರೆಗಳನ್ನೂ, ಮುತ್ತು ರತ್ನ ಮುಂತಾದುವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ.

ರಾಮ :- ಜಾನಕಿ, ನೀನು ಧನ್ಯೆ. ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹೋಗಿ ಆ ತಪಸ್ವಿನಿಯರನ್ನು ಕಂಡು ಕೃತಾರ್ಥಳಾಗಿ ಬರುವಿಯಂತೆ.

ಸೀತೆಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತಾಪಸಿಯರ ದರ್ಶನ ದೊರೆಯುವುದೆಂದು ಆಕೆ ಹಿಗ್ಗಿದಳು. ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಚಾರರು ಎಂದಿನಂತೆ ರಾಮನ ಆಡಳಿತದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೇಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು ಗುಪ್ತ ವೇಷದಿಂದ ಸಂಚರಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಗುಣಗಾನವನ್ನೆ

ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಪ್ರಜೆಗಳು. ಮಗುವಿಗೆ ಮೊಲೆಯುಣಿಸುವ ತಾಯಿಯೂ ಹೇಳುವಳು. 'ಮಗು, ನಿನಗೆ ತೃಪ್ತಿಯೆನಿಸುವಷ್ಟು ಎದೆ ಹಾಲನ್ನು ಈಗಲೆ ಕುಡಿ. ಮುಂದೆ ಅದು ನಿನಗೆ ಸಿಗಲಾರದು. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಪ್ರಭು ಶ್ರೀರಾಮ. ಅವನ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಮುಂದೆ ಜನನ ಮರಣಗಳಿಲ್ಲ ಜನನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಾಯಿಯ ಎದೆ ಹಾಲು ಕುಡಿವ ಅವಕಾಶ ಎಲ್ಲಿ?

ಯೇ ಶ್ರೀರಾಮಂ ಸ್ಮರಿಷ್ಯಂತಿ ಧ್ಯಾಸ್ಯಂತಿ ಚ ವದಂತಿ ಚ ।
ತೇಷಾ ಮಪಿ ಪಯಃ ಪಾನಂ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಜಾತುಚಿತ್ ॥

ಶ್ರೀರಾಮನ ಸ್ಮರಣ ಧ್ಯಾನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರಿಗೆ ತಾಯಿಯ ಎದೆ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿವ ಪ್ರಸಂಗವೆಂದೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಣಯಿಗಳ ಪ್ರಣಯ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ರಾಮನ ಗುಣಗಾನವಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಿಯನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಮೆಲ್ಲುತ್ತ ಅವನೊಡನೆ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಸುಂದರಿಯೋರ್ವಳು 'ನಾಥ, ನೀನು ಆ ರಾಮನಂತೆಯೆ ಸುಂದರ ಕೋಮಲ ಶರೀರಿ. ಕಮಲದಂಥ ಕಣ್ಣುಗಳು, ವಿಶಾಲವಾದ ಮೋಹಕವಾದ ಎದೆ, ತೋಳ್ಬಳೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪುವ ಭುಜಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ರಾಮನಂತೆ' ಎನ್ನುವಳು. ಆತನೆನ್ನುವನು 'ಪ್ರಿಯೆ, ನಿನ್ನಂಥ ಪತಿವ್ರತೆಗೆ ಪತಿಯಾದವನು ರಾಮನಂತೆ ಮನೋಹರನಾಗಿ ಕಂಡರೆ ಅದು ಯುಕ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈ ಮಂದಭಾಗ್ಯನೆಲ್ಲಿ, ಆ ರಾಮನೆಲ್ಲಿ ? ನಾನು ಕೀಟ. ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ವಂದ್ಯ. ನಾನು ಶಲಭ, ಅವನು ಸೂರ್ಯ. ನಾನು ಮೊಲ, ಅವನು ಸಿಂಹ. ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ನೀರು ನಾನು. ಅವನು ಗಂಗಾಜಲ. ನಾನು ಗುಲಗಂಜಿ, ಅವನು ಮೇರು. ಪಾದದೂಳಿಯಿಂದ ಕಲ್ಲನ್ನೂ ಸುಂದರ ರಮಣಿಯನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ ಅವನೆಲ್ಲಿ ನಾನೆಲ್ಲಿ ?' ಬಳಿಕ ಆಕೆ ಪ್ರಿಯನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಳು.

ಇನ್ನೊಂದುಕಡೆ ಪ್ರೇಯಸಿಯೋರ್ವಳು, 'ಪ್ರಿಯ, ಬಾ, ಈ ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನೇರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಪತ್ತು ನಿನ್ನಂಥ ರಾಮಭಕ್ತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಒಪ್ಪುವುದು. ನನ್ನಂಥ ಮಡದಿ ಈ ಚಂದನ, ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸು. ರಾಮನನ್ನು ಭಜಿಸದವರಿಗೆ ಈ ಸಂಪತ್ತು ದೊರಕದು. ಅವರು ಅನ್ನ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು.' ಎನ್ನುವಳು. ಪ್ರಿಯನು. 'ನೀನು ಹೇಳುವುದು ನಿಜ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ರಾಮನ ಅನುಗ್ರಹ' ಎನ್ನುವನು.

ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ, ಪ್ರೇಯಸಿಯೋರ್ವಳು ಪ್ರಿಯಕರನೊಂದಿಗೆ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ವೀಣೆ ನುಡಿಸುತ್ತ ರಾಮನ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುವಳು. ಬಳಿಕ 'ನಮಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ರಾಜನಾಗಿ ದೊರಕಿರುವುದರಿಂದ ನಾವೆ ಧನ್ಯರು. ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಆತ. ಎಂಥ ಮಹಾಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ! ಸಮುದ್ರ ರಾಜನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದೆಂದರೇನು ಸಾಮಾನ್ಯವೆ ? ಕಪಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಪುಡಿಗೈದು ರಾವಣನನ್ನು ಕೊಂದು ಜಾನಕಿಯನ್ನು ತರುವುದೆಂದರೆ ಅದೇನು ಸಾಮಾನ್ಯರು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವೆ ?' ಎನ್ನುವಳು. ಪ್ರಿಯನೂ ಅದನ್ನೆ ಹೇಳುವನು, 'ಸುಂದರಿ, ಈ ರಾವಣವಧೆಯಾಗಲಿ ಸಮುದ್ರರಾಜನನ್ನು

ನಿಗ್ರಹಿಸಿದುದಾಗಲಿ ರಾಮನಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸವೇನಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಲೀಲೆಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದು ಶ್ರವಣಮಾತ್ರದಿಂದ ಪಾಪ ಕಳೆವ ಉತ್ತಮ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿ ಲಯಕಾರಿಯಾದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮ. ಅವನು ಮನುಷ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ. ಲೀಲೆಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯರೂಪು ತಳೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಷ್ಟೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಅವನ ಮುಖದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾವು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೇವೆ. ನಾವೆ ಧನ್ಯರು ಪುಣ್ಯವಂತರು' ಎನ್ನುವರು.

ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಪತಿಯೊಡನೆ ಪಗಡೆಯಾಡಿ ಗೆದ್ದ ಮಡದಿ 'ನಾಥ, ನೀನು ಪಣವಾಗಿಟ್ಟ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನಾನು ಗೆದ್ದೆ' ಎನ್ನುತ್ತ ಅವನನ್ನು ಪರಿಹಾಸಮಾಡುತ್ತ ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಅವನು 'ಪ್ರಿಯೆ, ನಾನೆ ಗೆಲ್ಲುವೆನು ನೋಡು. ರಾಮನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿರುವ ನನಗೆಲ್ಲಿಯ ಪರಾಜಯ ? ಅವನ ಸ್ಮರಣೆಯ ಬಲದಿಂದಲೆ ದೇವತೆಗಳು ಅಸುರರ ಮೇಲೆ ವಿಜಯ ಸಂಪಾದಿಸಿದರು.' ಎನ್ನುತ್ತ ದಾಳಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದನು. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಜಯ ಉಂಟಾಯಿತು. 'ಪ್ರಿಯೆ, ನಾನು ಹೇಳಿದುದು ನಿಜವಾಯಿತು. ರಾಮ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುವವನಿಗೆಂದೂ ಶತ್ರುಗಳ ಭಯವಿಲ್ಲ.' ಎಂದ ನಾತ. ಬಳಿಕ ಇಬ್ಬರೂ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಬಲವಾಗಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡರು.

ಒಂದು ಕಡೆ ಮಾತ್ರ ಒಬ್ಬ ಅಗಸನು ಕೋಪದಿಂದ ತನ್ನ ಮಡದಿಯನ್ನು ಕಾಲಿಂದ ಒದ್ದು ಬೈಯುತ್ತಿದ್ದ 'ಹೋಗು ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಡ. ಹಗಲೆಲ್ಲ ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಹಾಳಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾರೆ. ಅವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗು'. ಅವನ ತಾಯಿ ಮಗನಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದಳು 'ಮನೆಗೆ ಬಂದಿರುವವಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ಅಟ್ಟಬೇಡ. ಅವಳೇನೂ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿಲ್ಲ, ಕೆಟ್ಟಿಲ್ಲ' ಅವನೆಂದ 'ಪರಗೃಹದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ನಾನು ರಾಮನಂತೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆ. ಅವನೇನೋ ರಾಜ. ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಸರಿಯೆ. ನಾನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಾರೆ. ಪರಗೃಹದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಅವನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರಬಹುದು. ನಾನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಾರೆ. ನಾನು ರಾಜನಲ್ಲ.' ಹೀಗೆ ತಿರುಗಿ ತಿರುಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಗೂಢಚಾರನು ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಇರಿಯಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡರೂ 'ತನ್ನ ಯಾವ ಪ್ರಜೆಯನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲಕೂಡದೆಂಬ ರಾಮಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೆನೆದು ಕೋಪವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಂಡ.

ಗೂಡಚಾರರು ಪರಸ್ಪರ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಸಜ್ಜನರು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಶಂಸೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ರಾಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸುವುದೆಂದೂ ದುಷ್ಟ ಅಗಸನ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಕೂಡದೆಂದೂ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರು.

ಶೇಷ ಉವಾಚ

ಶೇಷ :- ಶ್ರೀರಾಮನು ಪ್ರಾತರ್ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನಿತ್ತು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ ಎಂದಿನಂತೆ ಆಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದನು. ತುಂಬಿದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳು ರಾಜನನ್ನು ಓಲೈಸಿದರು. ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಅವರನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ರಾಮನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಸ್ವಯಂ ಶ್ವೇತಚ್ಛತ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದನು. ಭರತ

ಶತ್ರುಘ್ನರು ಚಾಮರ ಬೀಸಿದರು. ವಶಿಷ್ಠರಂಥ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಂತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾಮಂತ್ರಿಗಳು ನ್ಯಾಯ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಗೂಢಚಾರರು ರಾಮನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಅವರೇನೋ ಹೇಳಲಿರುವರೆಂದು ತಿಳಿದು ರಹಸ್ಯ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿದನು ಶ್ರೀರಾಮ 'ಗೂಢಚಾರರೆ, ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿರಿ. ಜನರು ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ, ರಾಣೀವಾಸದ ಬಗ್ಗೆ, ಮಂತ್ರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಏನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಹೇಳಿರಿ.'

ಆಗ ಆ ಚಾರರೆಲ್ಲರೂ ಹೇಳಿದರು 'ಪ್ರಭು, ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿ ಲೋಕದ ಎಲ್ಲ ಜನರನ್ನೂ ಪಾವನಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಮನೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೆ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕೇಳಿದೆವು. ನಿನ್ನಿಂದ ಸೂರ್ಯವಂಶ ಬೆಳಗಿತು. ನಿನ್ನ ಪೂರ್ವಿಕರಾದ ಸಗರ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮುಂತಾದವರೂ ಈಗ ಕೃತಾರ್ಥರಾದರು, ಇಂಥ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಅವರಾರಿಂದಲೂ ಗಳಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ರಾಜನಾಗಿ ಪಡೆದ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಕೃತಾರ್ಥರಾದರು. ಅವರಿಗೀಗ ಅಕಾಲ ಮರಣವಿಲ್ಲ. ರೋಗಾದಿ ಉಪದ್ರವಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಚಂದ್ರನಂತೆ ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದೆ. ಗಂಗೆಯಂತೆ ಭೂಮಿಯನ್ನಲಂಕರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ನಾಚುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಮಹಾರಾಜನ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನಾವೆ ಧನ್ಯರು. ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನ ಸುಂದರ ಮುಖವನ್ನು ನಾವು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆವು.'

ಗೂಢಚಾರರೆಲ್ಲರೂ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೂ. ಒಬ್ಬನ ಮುಖವು ಮಾತ್ರ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ರಾಮನು ನುಡಿದ. 'ನಿಜ ಹೇಳು. ಪ್ರಜೆಗಳ ಬಾಯಿಂದ ನೀನೇನು ಕೇಳಿದೆಯೊ ಅದನ್ನೆ ಹೇಳು. ಮರೆ ಮಾಚಿದರೆ ನಿನಗೆ ಪಾಪ ಬರುವುದು.' ಚಾರನು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ರಾಮನು ಆಗ್ರಹಪಡಿಸಿದರೂ ಅವನು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತ. 'ಸತ್ಯದ ಆಣೆ ಇಡುತ್ತೇನೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆಮಾಚದೆ ಹೇಳು' ಎಂದ ಶ್ರೀರಾಮ. ಆಗ ಅವನು ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೇಳತೊಡಗಿದ.

ಗೂಢಚಾರ :- ಪ್ರಭು, ಒಬ್ಬ ಅಗಸನು ಆಡಿದ ಮಾತು ಇದೆ. ಅದನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು. ಆದರೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ತನ್ನ ಮಡದಿ ಪರಗೃಹದಲ್ಲಿದ್ದು ಬಂದವಳೆಂದು ತಿಳಿದು ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಅವನು ಅವಳನ್ನು ಹೊಡೆದು ಬೈಯುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ತಾಯಿ ಕೇಳಿದಳು, 'ಏಕೆ ಅವಳನ್ನು ಹೊಡೆಯುವೆ. ಏಕೆ ಬೈಯುವೆ ? ಅವಳೇನೂ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿಲ್ಲ.' ಆಗ ಅವನೆಂದ 'ರಾಕ್ಷಸನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸೀತೆಯನ್ನು ರಾಮನು ಕರೆದುಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ನಾನೇನೂ ರಾಮನಲ್ಲ.

ಸರ್ವಂ ರಾಜ್ಞಃ ಕೃತಂ ಕರ್ಮ ನೀತಿಮದ್ಭವತಿ ಪ್ರಭೋಃ ।
ಅನ್ಯೇಷಾಂ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ತೃಣಾಮಪಿ ಕೃತ್ಯಮನೀತಿಮತ್ ॥

ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ರಾಜನು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಅದು ನೀತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮಿಕ್ಕವರು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೂ ಅದು ನೀತಿ ಎನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ರಾಮನಂತೆ ರಾಜನಾಗಿಲ್ಲ.'

ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಹೇಳತೊಡಗಿದಾಗ ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ಕಡಿದುರುಳಿಸಲೆ ಎಂದುಕೊಂಡೆ ಕೋಪದಿಂದ. ಆದರೆ ಪ್ರಭುಗಳ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೆನೆದು ಸುಮ್ಮನಾದೆ. ಶ್ರೀರಾಮನೆಲ್ಲಿ ? ಈ ಅಗಸನೆಲ್ಲಿ ? ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ತಂದುಕೊಂಡೆ. ಪ್ರಭು, ಅವನು ದುಷ್ಟ. ಅವನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಸುಳ್ಳು. ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ಅವನನ್ನೀಗಲೆ ಕಡಿದು ಚೆಲ್ಲುವೆನು. ನೀನು ಆಗ್ರಹಪಡಿಸಿದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಬಾರದುದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನು ಪ್ರಭುಗಳ ಚಿತ್ತ.

ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಸಿಡಿಲೆರಗಿದಂತಾಯಿತು. ಬಲವಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ಮೂರ್ಛೆಗೊಂಡು ಬಿದ್ದನಾತ. ಚಾರರು ಒಡನೆ ಬಟ್ಟೆಯ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದರು. ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ ಕಾಲ ಮೂರ್ಛೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಬಳಿಕ ಎಚ್ಚತ್ತ ಶ್ರೀರಾಮ. ಭರತನನ್ನು ಬರಹೇಳಿರೆಂದು ಚಾರರಿಗೆ ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದ. ಭರತನು ಬಂದು ರಾಮನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಭಯಗೊಂಡ. ಇದೇನು ಕೋಪವೆ ? ದುಃಖವೆ ? ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. 'ಪ್ರಭು, ಏಕೆ ಮುಖ ತಗ್ಗಿಸಿ ಕುಳಿತಿರುವೆ ? ಏಕೆ ಕಣ್ಣೀರು ? ರಾಹು ಗ್ರಹಣ ಹೊಂದಿದ ಚಂದ್ರನಂತಿದೆ ನಿನ್ನ ಮುಖ ! ಏನು ಕಾರಣ, ಮರೆಮಾಚದೆ ಹೇಳು. ನಾನೀಗ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ? ದುಃಖವನ್ನು ಬಿಡು' ಎಂದನಾತ ಕಂಪಿಸುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ.

ಶ್ರೀರಾಮನೆಂದ 'ತಮ್ಮ ಕೇಳು, ನನ್ನ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಇದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬೇಕು. ಸೂರ್ಯವಂಶದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರಾಜರಿಗೂ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಅಪಕೀರ್ತಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಈಗ ನನ್ನ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಕಲಂಕ ಬಂದಿದೆ. ಗಂಗೆ ಯಮುನೆಯೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದಂತಾಗಿದೆ.

ಯೇಷಾಂ ಯಶೋ ನೃಣಾಂ ಭೂಮೌ ತೇಷಾ ಮೇವ ಸುಜೀವಿತಂ।
ಅಪಕೀರ್ತಿಕ್ಷತಾನಾಂ ತು ಜೀವಿತಂ ಮೃತಕೈಃ ಸಮಂ ॥

ಯಾರ ಕೀರ್ತಿ ಭೂತಲದಲ್ಲಿ ಹರಡಿರುತ್ತದೊ ಅವರ ಬಾಳು ಉತ್ತಮ. ಅಪಕೀರ್ತಿಯ ಅಘಾತವಾಗಿದ್ದೂ ಬದುಕುವವರ ಬಾಳು ಮರಣಕ್ಕೆ ಸಮಾನ.

ಈಗ ನನ್ನ ಕೀರ್ತಿಗಂಗೆ ಕಲುಷಿತವಾಗಿದೆ. ಸೀತೆಯ ಕುರಿತು ಒಬ್ಬ ಅಗಸನೂ ಒಂದು ಕೆಟ್ಟ ಮಾತು ಆಡುವಂತಾದರೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ ಹೇಳು. ಪ್ರಾಣ ಬಿಡಲೆ, ಇಲ್ಲ ಜಾನಕಿಯನ್ನು ಬಿಡಲೆ ? ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿ ನಾನೇನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ ?'

ಹೀಗೆ ಅನ್ನುತ್ತ, ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ನಡುಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಒರಗಿದ ಶ್ರೀರಾಮ. ಭರತನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದ. ಅವನು ಎಚ್ಚರಗೊಂಡಾಗ ಹೀಗೆ ಸಂತೈಸಿದ.

ಭರತ :- ಯಾರು ಆ ಅಗಸ ? ಜಾನಕಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವನ ನಾಲಗೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕುತ್ತೇನೆ. ಅವನೇನು ಹೇಳಿದ ?

ರಾಮನು ಗೂಢಚಾರರಿಂದ ತಾನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಆಗಸನ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಭರತನಿಗೆ ಹೇಳಿದ.

ಭರತ :- ಜಾನಕಿ ಪರಿಶುದ್ಧಳೆಂಬುದು ಅಂದೇ ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಪರೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮನೆ ಆಕೆ ಶುದ್ಧಳೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ತಂದೆ ದಶರಥನೂ ಬಂದು

ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅಗಸನೊಬ್ಬನು ಏನೋ ಹೇಳಿದನೆಂದು ಲೋಕವಂದ್ಯೆ ಎನಿಸಿದ ಜಾನಕಿಯನ್ನು ಬಿಡುವುದುಂಟೆ ? ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಹೊಗಳುವ ಲೋಕಪಾವನವಾದ ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿ ಅಗಸನ ಮಾತಿನಿಂದ ಕಲುಷಿತವಾಗಿ ಬಿಡುವುದೆ ? ಜಾನಕಿಗೆ ಅಪವಾದ ಬಂದಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ದುಃಖಿಸಬೇಡ. ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಆ ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿಯೊಂದಿಗೆ ನೀನು ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡು. ಈ ಶರೀರವನ್ನೆ ಬಿಡುವೆನೆಂದು ಹೇಗೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದೆ ? ನೀನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾವು ಬದುಕಿರುತ್ತೇವೆಯೆ ? ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ಸೀತೆ ಬದುಕಲಾರಳು. ಆ ಪತಿವ್ರತೆಯೂ ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ಸುಖವಾಗಿರಲಿ.

ರಾಮ :- ತಮ್ಮ, ನೀನು ಹೇಳುವುದು ನಿನಗೆ ಧರ್ಮಸಮ್ಮತವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೀನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ನನ್ನ ಸೀತೆ ವಹ್ನಿಶುದ್ಧಳು. ಪವಿತ್ರಳು, ಲೋಕವಂದಿತಳು ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಆದರೆ ಲೋಕಾಪವಾದದ ಭಯದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹರಿತವಾದ ಕ್ರೂರ ಖಡ್ಗವನ್ನೆತ್ತಿ ನನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಕಡಿ ಇಲ್ಲವೆ ಜಾನಕಿಯನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು.

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಭರತನು ಕಣ್ಣೀರು ನಡುಗುತ್ತ ಮೂರ್ಛೆಗೊಂಡು ನೆಲಕ್ಕೆ ಒರಗಿದ.

ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನ :- ಜಾನಕಿಯ ಕೀರ್ತಿ ಲೋಕಪಾವನವಾಗಿರುವಾಗ ಇಂಥ ಕೆಟ್ಟ ಮಾತು ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು ? ದೇವ ಹೇಳು. ನಿನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಬರುವ ಅಮೃತದಂಥ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಷ್ಟೂ ತೃಪ್ತಿ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ಶೇಷ :- ಜನಕ ಮಹಾರಾಜ ಮಿಥಿಲೆ ಎಂಬ ಮಹಾನಗರಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುತ್ತ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನೊಮ್ಮೆ ಯಾಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಳುವಾಗ ರತಿಯಂತೆ ಕಾಣುವ ಸುಂದರವಾದ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವನ್ನು ಪಡೆದ. ಮೋಹಕವಾದ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದವಳು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಆಕೆ. ಜನಕನು ಅವಳಿಗೆ ಸೀತೆ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟ. ಅವಳೊಮ್ಮೆ ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಂದವಾದ ಎರಡು ಗಿಳಿಗಳು ಮಾತಾಡುವುದನ್ನು ಕಂಡಳು. ಅವು ಆನಂದದಿಂದ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಇಂಪಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ವಿಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ವೇಗವಾಗಿ ಹಾರಿ ಬಂದು ಸಮೀಪದ ಮರದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಹೇಳತೊಡಗಿದವು.

'ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ರಾಮನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಸುಂದರನಾದ ರಾಜನು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಸೀತೆ ಎಂಬವಳು ರಾಣಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವನು ಆಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಹನ್ನೊಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಶತ್ರು ರಾಜರನ್ನು ತುಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸೀತೆ. ಆ ರಾಮ ಇಬ್ಬರೂ ಧನ್ಯರು. ಒಳ್ಳೆಯ ಜೋಡಿ. ಆನಂದದಿಂದ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.'

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸೀತೆ. 'ಇವರಾರೊ ದೇವತೆಗಳಿರಬಹುದು. ನನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿಯೆ ಎಷ್ಟು ಮುದ್ದಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿವೆ ಈ ಗಿಳಿಗಳು ! ಅವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವೆ.' ಎಂದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಸಖಿಯರನ್ನು ಕರೆದಳು.

'ಮೆಲ್ಲಗೆ ಈ ಮುದ್ದಾದ ಗಿಳಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ತನ್ನಿ' ಎಂದಳು. ಅವರು ಹಿಡಿದು ತಂದರು. ಸೀತೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುತ್ತ ಹೇಳಿದಳು.

ಸೀತೆ :- ಏನೂ ಭಯಪಡಬೇಡಿ. ಎಷ್ಟು ಮುದ್ದಾಗಿರುವಿರಿ ? ನೀವು ಯಾರು ? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿರಿ ? ಯಾರು ರಾಮ ? ಯಾರು ಸೀತೆ ? ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದಿರಿ ? ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿ. ಬೇಗಹೇಳಿ. ನನ್ನಿಂದ ನಿಮಗೆ ಏನೂ ಭಯವಿಲ್ಲ.

ಗಿಳಿಗಳು :- ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಎಂಬ ಮುನಿ ಇದ್ದಾನೆ. ನಾವು ಅವನಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿರುತ್ತೇವೆ. ಮುಂದೆ ನಡೆಯಲಿರುವ ರಾಮನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಶಿಷ್ಯರ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಹಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಆ ಮುನಿ. ಬಾರಿ ಬಾರಿಗೂ ಶಿಷ್ಯರು ಹಾಡುವುದಿರಂದ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾವೂ ಕಲಿತೆವು. ಇನ್ನು ರಾಮನು ಯಾರು ? ಸೀತೆ ಯಾರು ? ಅವಳಿಗೆ ಮುಂದೇನಾಗಲಿದೆ ? ಎಲ್ಲವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ ಕೇಳು. ಋಷ್ಯಶೃಂಗನ ಯಾಗದಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಗಳಿಂದ ಅವತರಿಸಿ ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರು ಹಾಡುವಂಥ ಅದ್ಭುತ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ತೋರುವನು. ಅವನು ಧನುರ್ಧಾರಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮನೊಂದಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಮಿಥಿಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಬೇರೆ ರಾಜರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಒಂದು ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಮುರಿದು ಸುಂದರಿಯಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವಳೊಂದಿಗೆ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಾವು ಅಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಅದನ್ನು ನಾವು ಹೇಳಿದೆವಲ್ಲವೆ ? ಈಗ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಡು, ನಾವು ಹೋಗುವೆವು.

ಸೀತೆ :- ಆ ರಾಮನೆಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ? ಯಾರ ಪುತ್ರ ? ಅವನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಪರಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ ? ಅವನ ರೂಪ ಹೇಗಿದೆ ? ಎಲ್ಲವನ್ನು ಹೇಳಿ. ಬಳಿಕ ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟವೆನಿಸಿದುದನ್ನೆಲ್ಲ ನಾನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಸೀತೆಯ ಈ ಅತುರವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಹೆಣ್ಣುಗಿಳಿಗೆ ಅರಿವಾಯಿತು. 'ಈಕೆ ಸೀತೆಯೆ ಇರಬೇಕು ಈಗಲೆ ರಾಮನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ' ಎಂದು. ಅದು ಅವಳೆದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೇಳಿತು.

'ಸೂರ್ಯವಂಶಕ್ಕೆ ಧ್ವಜದಂತಿರುವ ದಶರಥನೆಂಬ ರಾಜನೊಬ್ಬ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಸಹಾಯದಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ದಾನವರನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಅವನಿಗೆ ಇಂದ್ರನನ್ನೆ ಮರಳು ಮಾಡಬಲ್ಲ ಮೂರು ಜನ ಮಡದಿಯರಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಬಲಿಷ್ಠರಾದ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಹಿರಿಯವನು ರಾಮ. ಬಳಿಕ ಭರತ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮತ್ತು ಶತ್ರುಘ್ನರು. ರಾಮನಿಗೆ ರಘುನಾಥ ಮುಂತಾದ ಅನಂತ ನಾಮಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಅವನು ಮುಖ ತಾವರೆಯಂತೆ; ಕಣ್ಣುಗಳು ಅದರದಳಗಳಂತೆ. ಮೂಗು ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದು ಸುಂದರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹುಬ್ಬುಗಳೂ ಮನೋಹರ. ಆಜಾನು ಬಾಹು, ಕಂಬುಕಂಠ, ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಎದೆ. ಸುಂದರ ತೊಡೆಗಳು, ನಡುವೂ ಮನೋಹರ. ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಸದಾ ಸೇವಿಸುವ ತಾವರೆಯ ಹೂವಿನಂಥ ಪಾದಗಳು. ಹೀಗಿವೆ ಅವನ ರೂಪ. ಅದನ್ನು ನೂರುಮುಖವಿದ್ದರೂ ವರ್ಣಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ನನ್ನಂಥ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಏನು ವರ್ಣಿಸಬಲ್ಲುವು ? ಆ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ಲಲಿತ ಮಹೋರ ಶರೀರವುಳ್ಳ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆ

ಮರುಳಾದಳೆಂದರೆ ಉಳಿದ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಪಾಡೇನು ? ಮೋಹಕವಾದ ರೂಪ ಮಹಾಬಲ ವೀರ್ಯ ಐಶ್ವರ್ಯ ಮುಂತಾದ ಅವನ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳನ್ನು ನಾನು ಏನೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲಿ, ಹೇಳು. ಅವನೊಂದಿಗೆ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ವಿಹಾರ ಮಾಡುವ ಆ ಸುಂದರಿ ಸೀತೆಯೆ ಧನ್ಯೆ. ಈಗ ನೀನು ಯಾರು ಹೇಳು. ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು ? ರಾಮನ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಲು ಅಷ್ಟು ಕುತೂಹಲವೇಕೆ ?' ಸೀತೆ ಆ ಗಿಳಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಹೇಳಿದಳು.

'ನೀವು ಹೇಳಿದ ಆ ಸೀತೆ ನಾನೆ. ಜನಕರಾಜನ ಮಗಳು. ನೀವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆ ರಾಮನು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಇದ್ದು ರುಚಿಯಾದ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಿ. ಆಟವಾಡುತ್ತ ಸುಖವಾಗಿರಿ.'

ಸೀತೆಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಿಳಿಗಳಿಗೆ ಭಯವಾಯಿತು. 'ಅಮ್ಮ. ನಾವು ಹಕ್ಕಿಗಳು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮರಗಳ ಮೇಲಿರುವವರು. ಮನಬಂದೆಡೆಗೆ ಹಾರುಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಮನೆಯೊಳಗಿದ್ದರೆ ನಮಗೆ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಾನೀಗ ಬಸುರಿಯಾದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮರಿಗಳಾದಡೊನೆ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೇ ಬರುವೆನು. ನನ್ನ ಮಾತು ನಿಜ.'

ಸೀತೆ ಇನ್ನೂ ಎಳೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಹುಡುಗಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಗಿಳಿಯನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಗಂಡುಗಿಳಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಬೇಡತೊಡಗಿತು. 'ಸೀತೆ, ನನ್ನ ಮಡದಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು. ನಾವು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಹಾರುತ್ತ ಸುಖ ಪಡುವೆವು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲೇಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ಮಡದಿಯ ಪ್ರಸವವಾದ ಮೇಲೆ ಬರುವೆವು.' ಸೀತೆ ನುಡಿದಳು 'ನೀನು ಹೋಗು. ನಿನ್ನ ಮಡದಿ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲೆ ಇರಲಿ. ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸಾಕುತ್ತೇನೆ. ಅವಳು ನನಗಿಷ್ಟ.' ಗಿಳಿಗೆ ದುಃಖ ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೋಪದಿಂದ ಹೇಳಿತು 'ಯೋಗಿಗಳು ಹೇಳುವ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ.

ನ ವಕ್ತವ್ಯಂ ನ ವಕ್ತವ್ಯಂ ಮೌನಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ತಿಷ್ಠತು ।
ನೋ ಚೇತ್ ಸ ವಾಕ್ಯದೋಷೇಣ ಪ್ರಾಪ್ನೋತ್ಯಾಲಾನಮುನ್ಮದಃ ॥

ಮಾತನಾಡಬಾರದು, ಆಡಲೇಬಾರದು. ಮೌನವಾಗಿರಬೇಕು. ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಮಾತನಾಡತೊಡಗಿದರೆ ಆ ತಪ್ಪಿನಿಂದ ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾವೀಗ ಮರದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಮಾತನಾಡದಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಈ ಬಂಧನ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು? ಸೀತೆ, ಮಡದಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಬದುಕಲಾರೆ. ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು.'

ಹೀಗೆ ನಾನಾವಿಧದಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಂಡರೂ ಸೀತೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಗಿಳಿ ಕೋಪ ದುಃಖಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟಿತು. 'ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಪತಿಯಿಂದ ಅಗಲಿಸುವೆ. ನೀನೂ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿರುವಾಗ ರಾಮನಿಂದ ವಿಯೋಗ ಪಡೆ.'

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ತಡೆಯಲಾರದ ಪತಿ ದುಃಖದಿಂದ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟಿತು. ಸಾಯುವಾಗ ರಾಮ ರಾಮ ಎನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ದಿವ್ಯ ವಿಮಾನವನ್ನೇರಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋಯಿತು ಆ ಗಿಳಿ.

ಗಂಡು ಗಿಳಿಯೂ ದುಃಖ ಕೋಪಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತಿತ್ತು. ಸಾಯುವಾಗ ಹೇಳಿತು 'ಮುಂದೆ ರಾಮನ ನಗರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಕೆಟ್ಟ ಮಾತಿನಿಂದ ಸೀತೆಯನ್ನು ರಾಮನಿಂದ ಅಗಲಿಸುವೆನು.' ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಶರೀರ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದರೂ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಮೇಲಿನ ಕೋಪ ದುಃಖ ಅಪಮಾನಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದುದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಅಗಸರ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧನನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ.

ಯಃ ಕ್ರೋಧಾಚ್ಚ ಸ್ವಕಾನ್ ಪ್ರಾಣಾನ್ ಮಹತಾಂ ದುಷ್ಟಮಾಚರನ್ ।
ಸಂತ್ಯಜೇತ್ ಸ ಮೃತೋ ಯಾತಿ ಅಂತ್ಯಜತ್ವಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ॥

ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಕೇಡು ಬಗೆದು ಕೋಪದಿಂದ ಪ್ರಾಣ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವವನು ಅಂತ್ಯಜನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಗಿಳಿಯ ಶಾಪ, ರಜಕನು ಹೊರಿಸಿದ ಅಪವಾದ ಇವುಗಳಿಂದ ಸೀತೆ ಪತಿವಿಯೋಗ ಹೊಂದಿ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದಳು.

ಶೇಷ :- ಭರತನು ಮೂರ್ಛಿತನಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ರಾಮನು ಪ್ರತಿಹಾರಿಯನ್ನು ಕರೆದು 'ಶತ್ರುಘ್ನನನ್ನು ಬರಹೇಳು' ಎಂದ. ಆತನು ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಘ್ನನನ್ನು ಕರೆತಂದ. ಭರತನು ಮೂರ್ಛೆ ರಾಮನ ಶೋಕಗಳನ್ನು ಕಂಡು 'ಏನು ವಿಪತ್ತು ಬಂದೊದಗಿತು ?' ಎಂದ ಶತ್ರುಘ್ನ, ರಾಮನು ಅಗಸನಾಡಿದ ಕೆಟ್ಟ ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ನಡುಗುವ ದೀನ ಗದ್ಗದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದ 'ತಮ್ಮ, ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡು. ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದಿಳಿದ ಗಂಗೆಯಂತೆ ನನ್ನ ಕೀರ್ತಿ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿರಬೇಕಾದರೆ ನಾನೀಗ ಅಗಸನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಸೀತೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ಲೋಕಾಪವಾದ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಶರೀರವನ್ನೆ ಬಿಡಬೇಕು ಇಲ್ಲವೆ ಸೀತೆಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು.'

ಈ ಮಾತವನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಶತ್ರುಘ್ನನು ನಡುಗಿ ಮೈಮರೆತು ಬಿದ್ದ. ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಎಚ್ಚೆತ್ತು ಹೇಳಿದ.

ಶತ್ರುಘ್ನ :- ಪ್ರಭು, ಇದೇನು ಜಾನಕಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಕ್ರೂರ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ ? ನಾಸ್ತಿಕರು, ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯವರು, ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟವರು ವೇದವನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅದನ್ನು ಬಿಡುವುದುಂಟೆ? ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆವ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಪಾಪಿಗಳು ಮುಟ್ಟರೆಂದು ಸಜ್ಜನರೂ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯವೆನ್ನುವರೆ ? ಲೋಕವನ್ನು ಬೆಳಗಲು ಉದಯಿಸುವ ಸೂರ್ಯನು ಗೂಬೆಗಳಿಗೆ ಬೇಡವೆನಿಸಿದರೆ ಅದರಿಂದೇನು ಹಾನಿಯಾಗುತ್ತದೆ ? ಆದ್ದರಿಂದ ನಿರಪರಾಧಿಯಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಬೇಡ. ಶ್ರೀರಾಮಭದ್ರ ದಯೆದೋರಿ ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸು.

ಶ್ರೀರಾಮನು ಮಾತ್ರ ಭರತನಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ತಿರುಗಿ ತಿರುಗಿ ಅದೇ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳತೊಡಗಿದ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ದುಃಖವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಬುಡಕಡಿದ ಮರದಂತೆ ಬಿದ್ದು ಮೂರ್ಛೆ ಹೊಂದಿದ ಶತ್ರುಘ್ನ, ಶ್ರೀರಾಮನು ಪ್ರತೀಹಾರಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಬರ ಹೇಳಿದ. ಆತ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ 'ಪ್ರಭು, ಶ್ರೀರಾಮನು ತಮ್ಮನ್ನು ಬೇಗನೆ ಬರಲು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ', ಎಂದ. ಒಡನೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು

ಭರತ ಶತ್ರುಘ್ನರು ಮೂರ್ಛಿತರಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನೂ ರಾಮನು ದುಃಖಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವುದನ್ನೂ ಕಂಡು, 'ರಾಜನೆ, ಇದೇನು ಭಯಂಕರವಾದ ಮೂರ್ಛೆ, ಶೋಕ, ನಡುಕಗಳು ? ಏನುಕಾರಣ, ಹೇಳು.' ಎಂದ.

ಶ್ರೀರಾಮನು ಅವನಿಗೆ ಸೀತೆಯನ್ನು ಪರಿ ತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದ. ಒಡನೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟು ಜೋರಾಗಿ ಶ್ವಾಸ ಎಳೆದು ಗರಬಡಿದವನಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟ. ಆಗಾಗ ನಡುಗತೊಡಗಿದ. ಶ್ರೀರಾಮ ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ತನಗೆ ತಾನೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡ. 'ಅಪಯಶಸ್ಸು ಬಂದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿದ್ದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ ? ಶರೀರ ತ್ಯಾಗವನ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರು ಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದು ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಅವರೂ ನನಗೆ ಅವಿಧೇಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಏನು ಮಾಡಲಿ, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿ ? ರೂಪವಂತರೆದುರಿನಲ್ಲಿ ಕುಷ್ಠರೋಗಿಯಂತೆ ಅಪಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ನಾನು ಬೇರೆ ರಾಜರುಗಳ ಅಪಹಾಸಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗದಿರುವೆನೆ ? ನಮ್ಮ ಮನು ಕುಲದ ರಾಜರೆಲ್ಲ ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಒಬ್ಬರು ಹೆಚ್ಚು ಗುಣವಂತರೆಂದು ಕೀರ್ತಿಗಳಿಸಿದರು, ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಅದು ತಿರುವು ಮುರುವು ಆಯಿತು.'

ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತಗ್ಗಿದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದ 'ಪ್ರಭು, ದುಃಖಿಸಬೇಡ. ನಿನ್ನ ವಿವೇಕ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಯಿತು ? ನಿರಪರಾಧಿನಿಯಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಬಿಡುವೆ ಎನ್ನುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲ ? ನಾನೀಗ ಆ ಅಗಸನನ್ನೆ ಕರೆಸಿ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆಲ್ಲ ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯಳಾದ ಸೀತೆಯ ಮೇಲೆ ಅಪವಾದ ಹೊರಿಸಿದೆ ಎಂದು. ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಅಲ್ಪನನ್ನೂ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಪೀಡಿಸಕೂಡದು ತಾನೆ ! ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೇ ಮನವರಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡು. ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡಬೇಡ. ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಾಗಲಿ ಮಾತಿನಿಂದಾಗಲಿ ಅನ್ಯರನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿದವಳಲ್ಲ ಸೀತೆ. ಅವಳನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸು, ಬಿಡಬೇಡ. ದಯೆಯಿಟ್ಟು ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡು.'

ರಾಮನ ನಿರ್ಧಾರ ಅಚಲವಾಗಿತ್ತು. ದುಃಖದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಧರ್ಮವನ್ನುಪದೇಶಿಸಿದಾತ. 'ತಮ್ಮ, ಸೀತೆ ನಿರಪರಾಧಿನಿ. ಅವಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಡ ಎನ್ನುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲ ? ಅವಳು ಪಾಪರಹಿತಳೆಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಲೋಕಾಪವಾದಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಅವಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಲೋಕನಿಂದಿಸ ತೊಡಗಿದರೆ ನನ್ನ ಶರೀರವನ್ನೆ ತೊರೆಯಲು ಸಿದ್ಧನಿದ್ದೇನೆ. ತಮ್ಮನಾದ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಬಿಡಲು ಹಿಂಜರಿಯಲಾರೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮನೆ ಮಕ್ಕಳು ಸ್ನೇಹಿತರು ಸಂಪತ್ತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬಲ್ಲೆ. ಸೀತೆಯೊಬ್ಬಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೇನು ? ನನಗೆ ನನ್ನ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಕೀರ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ಸೋದರನಾಗಲಿ ಮಡದಿಯಾಗಲಿ, ಬಂಧುವಾಗಲಿ ಯಾರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅಗಸನನ್ನೇನೂ ಕೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ರೋಗವು ಅಮಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ

ಅದಕ್ಕೆ ಬೃಂಹಣ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡುವುದು ಅಶಾಸ್ತ್ರೀಯ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಆಮವಿಲ್ಲದ ಪಕ್ವಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಈಗಲೆ ಅಗಸನನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಕಳೆಯಲಿ. ಸಾಧ್ವಿಯಾದರೂ ಲೋಕದ ಅಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣಳಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇಗೋ ಈ ಖಡ್ಗದಿಂದ ನನ್ನನ್ನಿರಿದು ಕೊಲ್ಲು.'

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಕ್ಷಣಕಾಲ ದುಃಖದಿಂದ ಚಿಂತಾಮಗ್ನನಾದ. 'ತಂದೆಯಾಜ್ಞೆಗೆ ಮಣಿದು ಪರಶುರಾಮನು ತಾಯಿಯನ್ನೆ ಕೊಂದ. ಹಿರಿಯರ ಆಜ್ಞೆಯುಕ್ತವೆ ಆಗಲಿ ಆಯುಕ್ತವೆ ಆಗಲಿ ಅದನ್ನು ಪಾಲಿಸಲೇಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬರುವೆನು. ರಾಮನಿಗೆ ಮನಃ ಸಮಾಧಾನ ಉಂಟಾಗಲಿ.' ಹೀಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿ ಹೇಳಿದ 'ಮಾಡಬಾರದುದನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿರಿಯರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೀರಲಾಗದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡುವೆ.'

ಶ್ರೀರಾಮನೆಂದ 'ತಮ್ಮ, ನನಗೀಗ ಮನಃಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಇಂದು ರಾತ್ರಿ ಜಾನಕಿಯು ತಾಪಸಿಯರನ್ನು ನೋಡಬೇಕಂತೆ. ಈ ದೋಹದದ ನೆಪದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಈಗಲೆ ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದುಬಿಡು.'

ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಮೋರೆ ಒಣಗಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀರು ಕೋಡಿಯಾಗಿ ಹರಿಯಿತು. ಅವನು ತನ್ನ ನಿವಾಸಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸುಮಂತ್ರನನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದ 'ನನ್ನ ರಥವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸು. ಒಳ್ಳೆಯ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹೂಡು.' ಒಡನೆ ರಥಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಅದನ್ನೇರಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತ ಅಣ್ಣನ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕರೆದ. ಅಣ್ಣನ ಸೇವೆ ಇದು ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೇಳಿದ 'ಅಮ್ಮ ಸೀತೆ ರಾಮನು ನನ್ನನ್ನು ಕಳಿಸಿದ. ತಾಪಸಿಯರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗಬೇಕಂತೆ. ನಿನ್ನ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳು ಬಾ.' ಸೀತೆ ಆನಂದದಿಂದ ನುಡಿದಳು. 'ಶ್ರೀರಾಮನ ಚರಣದಾಸಿಯಾದ ನಾನು ಧನ್ಯೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ರಾಮ. ನಾನು ಈಗಲೇ ಪತಿವ್ರತೆಯರಾದ ತಾಪಸಿಯರನ್ನು ಕಂಡು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಬಟ್ಟೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನಿತ್ತು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವೆ. ನನ್ನ ದೋಹದವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆ.' ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಬಟ್ಟೆ-ಬರೆಗಳನ್ನೂ, ಒಡವೆಗಳನ್ನೂ, ಮುತ್ತು-ರತ್ನಗಳನ್ನೂ, ಕರ್ಪೂರ ಮುಂತಾದ ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನೂ ದಾಸಿಯರ ಕೈಯಿಂದ ರಥದಲ್ಲಿ ಇಡಿಸಿದಳು. ತಾನೂ ಹೊರಟು ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಹೊಸಲನ್ನು ಎಡವಿದಳು. ಆತುರದಿಂದ ಅದನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ 'ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ರಥವೆಲ್ಲಿ ?' ಎನ್ನುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಸಜ್ಜಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಚಿನ್ನದ ರಥವನ್ನೇರಿದಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು 'ಸುಮಂತ್ರ, ರಥವನ್ನು ಹೊರಡಿಸು' ಎಂದ. ಸುಮಂತ್ರನು ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಚಾವಟಿಯಿಂದ ಹೊಡೆದ. ಆದರೆ ಅವು ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟವು. ಪ್ರಭು, ಕುದುರೆಗಳು ಏಕೋ ಚಲಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡಲಿ ? ಅವು ಬೀಳಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ' ಎಂದ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ನಡುಗವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ 'ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಡೆ.' ಕೊನೆಗೆ ಸುಮಂತ್ರ ಬಹುಕಷ್ಟದಿಂದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ರಥವನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದ. ಆಗಲೆ ಸೀತೆಯ

ಬಲಗಣ್ಣು ಅದುರಿತು. ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಕ್ತ ಶೋಕ ಅವರಿಸಿತು. ಗರುಡನಂಥ ಶುಭ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಅಪ್ರದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ ಸುತ್ತಿ ಹೋದವು. 'ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿ ಸೀತೆ ಅಧೀರಳಾದಳು. 'ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ತಾಪಸಿಯರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗುವ ನನಗೇಕೆ ಈ ಅಶುಭ ಶಕುನಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ ? ರಾಮನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ, ಭರತನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ, ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ಏನೂ ಕೆಡುಕಾಗದಿರಲಿ'. ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ಏನೂ ಮಾತಡಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡಿ. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿತ್ತು. ಗಂಟಲು ಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡಿತ್ತು.

ರಥವು ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮೃಗಗಳು ಎಡಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದನ್ನೂ ಕಂಡಳು ಸೀತೆ. 'ಶ್ರೀರಾಮನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ದೂರ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆನು. ಮೃಗಗಳು ಎಡಕ್ಕೆ ತಿರುಗುವುದು ಯುಕ್ತವೆ. **'ಮಹಿಳಾನಾಂ ಪರೋ ಧರ್ಮಃ ಸ್ವಭರ್ತೃ ಚರಣಾರ್ಚನಂ'** ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪತಿಯಪಾದ ಸೇವೆಯೊಂದೆ ಉತ್ತಮ ಧರ್ಮ. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಬೇರೆಡೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಅಶುಭಶಕುನ ತೋರುವುದರಲ್ಲೇನು ತಪ್ಪಿದೆ ?' ಎಂದುಕೊಂಡಳು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಥವು ಗಂಗಾ ನದೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಹಾಲಿನಂತೆ ಬೆಳ್ಳಗಿರುವ ನೀರಿನ ಅಲೆಗಳು ಸ್ವರ್ಗದ ಸೋಪಾನಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ನೀರಿನ ಹನಿಯ ಸ್ಪರ್ಶವಾಯಿತೆಂದರೆ ಪಾಪ ರಾಶಿಯು ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ ಪಲಾಯನ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಸೀತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬಾ ತಾಯಿ, ನದಿಯನ್ನು ದಾಟೋಣ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೈಹಿಡಿದು ರಥದಿಂದ ಇಳಿಸಿದ. ಮುಳ್ಳಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನಿಂತು ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದಳು ಸೀತೆ.

ಶೇಷ :- ಇಬ್ಬರೂ ದೋಣಿಯನ್ನೇರಿ ಗಂಗೆಯ ಆಚೆದಡಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ಕಾಡಿನೊಳಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದ. ಆಗಲೆ ಸೀತೆಯ ಮುಖ ಒಣಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಮುಳ್ಳು ಕಲ್ಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುತ್ತ ಎಡವುತ್ತ ಘೋರ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಗೊಬ್ಬಳಿ, ಕಗ್ಗಲಿ, ಬೂರಗ, ಚೊಳ್ಳೆ ಮುಂತಾದ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಮರಗಳು ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚಿನಿಂದ ಅರ್ಧಬೆಂದು ಒಣಗಿದ್ದವು. ಪೊಟರೆಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಪಗಳು ಕೋಪದಿಂದ ಬುಸ್ಸೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದವು. ಭಯಂಕರ ಗೂಗೆಗಳು ಘೂ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದವು. ಕ್ರೂರವಾದ ಹುಲಿ, ಸಿಂಹ, ನರಿ, ಚಿರತೆಗಳು ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಕಾದಿದ್ದವು. ಮದಿಸಿದ ಕಾಡುಕೋಣ ಕಾಡುಹಂದಿಯಂಥ ಮೃಗಗಳು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ಈ ಘೋರ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಕಂಡ ಸೀತೆ ಭಯದಿಂದ ತಲ್ಲಣಿಸಿದಳು. ಮೈಯಲ್ಲಿ ಜ್ವರದ ಕಾವೇರಿತು. 'ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಇದೇನು ಋಷಿ ಮುನಿಗಳ ಸುಂದರ ಪ್ರಶಾಂತ ಆಶ್ರಮ ಒಂದೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಋಷಿ ಪತ್ನಿಯರ ಸುಳಿವಿಲ್ಲ. ಬರಿ ಒಣಗಿದ ಮರಗಳು. ಭಯಂಕರ ಕ್ರೂರ ಪಕ್ಷಿಗಳು. ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹರಡಿರುವ ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚು. ನೀನೂ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಅಪಶಕುನಗಳು. ಹೇಳು ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ರಾಮನು ನನ್ನನ್ನು ತೊರೆದು ಬಿಟ್ಟನೆ ? ಏಕೆ ? ಬೇಗ ಹೇಳು' ಎಂದಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನೇನೂ ಹೇಳದೆ ಸುರಿವ ಕಣ್ಣೀರ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನೊಳಗೇ ಶೋಕದಿಂದ ಬೆಂದ.

ಇಬ್ಬರೂ ಮುಂದೆ ನಡೆದರು. ಸೀತೆ ತಿರುಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಲ್ಲಿ ಅದೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು. ಶೋಕದಿಂದ ಉದ್ವಿಗ್ನವಾದ ಅವನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಆತ ಬೇರೇನನ್ನೋ ನೋಡುವವನಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತ. ಸೀತೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ತಿರುಗಿ ತಿರುಗಿ ಕೇಳಿದಳು. ಆಗ್ರಹ ಪಡಿಸಿದಳು. ಕೊನೆಗೆ ಆತ ಗದ್ಗದ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ತಡೆ ತಡೆದು ಬಿಕ್ಕುತ್ತ ರಾಮನು ಅವಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟ. ವಜ್ರದಂತೆ ಕಠೋರವಾದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಬುಡ ಕಿತ್ತಿದ ಎಳೆಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ಸೀತೆ ಮೂರ್ಛೆಗೊಂಡು ಬಿದ್ದಳು. ನಿರಪರಾಧಿನಿಯಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ರಾಮ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದನೆಂದರೆ ಅದು ನಂಬಲಾಗದ ಮಾತೆಂದು ಬಗೆದೂ ಭೂದೇವಿಯೂ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳೊ ಏನೊ ! ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಗಳನ್ನು ಆಕೆ ಆಗಲೆ ತನ್ನ ಮಡಿಲಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಚಿಗುರೆಲೆಗಳಿಂದ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದ. ಅವಳು ಎಚ್ಚತ್ತು 'ಮೈದುನ ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಪರಿಹಾಸ ಬೇಡ. ನಿಜ ಹೇಳು. ನಾನೇನು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆ ? ರಾಮನೇಕೆ ನನ್ನನ್ನು ತೊರೆದ ?' ಎಂದು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಬಡಬಡಿಸಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಶೋಕಿಸುವುದನ್ನು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಮೂರ್ಛೆಗೊಂಡಳು. ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ ಕಾಲ ಕಳೆಯಿತು. ಸೀತೆ ಎಚ್ಚತ್ತು ರಾಮನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ನುಡಿದಳು. 'ರಾಮನು ಎಲ್ಲ ತಿಳಿದವನು. ನನ್ನನ್ನು ಅವನು ಹೇಗೆ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವನು ? ನನಗಾಗಿ ಕಪಿಸೇನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸಮುದ್ರವನ್ನೇ ದಾಟಿ ಬಂದವನು ಅವನು. ನಿರಪರಾಧಿನಿ ಎಂದು ತಿಳಿದೂ ಅಗಸನ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡುವನೆಂದರೆ ಅದು ಹೇಗೆ ? ಎಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ದುರ್ದೈವ ಅಷ್ಟೆ.' ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ತಿರುಗಿ ಮೂರ್ಛೆ ಹೊಂದಿದಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿದನ್ನು ಸಹಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟನಾತ.

ಸೀತೆ ತಿರುಗಿ ಎಚ್ಚತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಹೇಳಿದಳು. 'ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹೋಗು. ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿಯಾದ ರಾಮನ ಮುಂದೆ ತಪಸ್ವಿಗಳ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿಬಿಡು. ನಿರಪರಾಧಿನಿ ಎಂದು ತಿಳಿದೂ ನನ್ನನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿರುವುದು ನಿನ್ನ ಕುಲಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವೆನಿಸುವುದೆ ? ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದುದಕ್ಕೆ ಇದು ಫಲವೆ ? ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಸದಾ ಅನುರಾಗವಿಟ್ಟು. ನೀನು ಭೋಗಿಸಿ ಉಳಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಬಿಡುವೆ ಎಂದರೆ ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕಾರಣ ನನ್ನ ದುರದೃಷ್ಟವೆ ಸರಿ. ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಶುಭವಾಗಲಿ. ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನೆ ನೆನೆಯುತ್ತ ಜೀವ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ. ತ್ರಿಕರಣಗಳಿಂದಲೂ ನೀನೆ ನನಗೆ ಆರಾಧ್ಯನಾಗಿರುವೆ. ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಕ್ಕೂ ನೀನೆ ನನಗೆ ಪತಿಯಾಗು. ನಾನು ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪತಿವ್ರತೆಯಾಗಿ ಬಾಳುವಂತಾಗಲಿ' ಎಂದು. ಅತ್ತೆಯವರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳು 'ರಾಮನು ನನ್ನನ್ನು ಘೋರಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ನಾನು ನಿರಪರಾಧಿನಿ, ಗರ್ಭಿಣಿ. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮೃಗಗಳ ನಡುವೆ ಇದ್ದು ನಿಮ್ಮ ಪಾದಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿರುವೆನು' ಎಂದು. ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ನಿನಗೊಂದು ಮಾತು 'ರಾಮನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ. ನಾನೀಗ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗವನ್ನಂತೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆ. ನೀನು ರಾಮನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಡೆಯುವವನು, ಪರಾಧೀನ. ರಾಮನ ಪಾದಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನೀನು ಹೀಗೆ

ಮಾಡಿದುದೂ ಯುಕ್ತವೆ. ನಿನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ. ರಾಮನ ಬಳಿಗೇ ಹೋಗು. ಸುಖವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಸೇರು. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಕೃಪೆ ಇರಲಿ, ಎಂದೂ ನನ್ನನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡ.

ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ತಿರುಗಿ ಮೂರ್ಛೆ ಹೋದಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಬಟ್ಟೆಯ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದ. ಅವಳು ಎಚ್ಚತ್ತೊಡನೆ ಕಾಲಿಗೆ ಎರಗಿ ಸವಿ ನುಡಿಗಳಿಂದ ಸಾಂತ್ವನಗೊಳಿಸುತ್ತ ಹೇಳಿದ 'ನಾನು ರಾಮನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುನಿಗಳ ದೊಡ್ಡ ಆಶ್ರಮವಿದೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ತನಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಬಂದು ದುಃಖದಿಂದ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ರಾಮನ ಬಳಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡೂ ಸೀತೆಗೆ ಅನುಮಾನ. 'ಮೈದುನನಿನ್ನೂ ಪರಿಹಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರಬಹುದೆ ?' ಎಂದು. 'ತನಗೆ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ರಾಮನು ಬಿಡುವನೆ ?' ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಹೊರಟು ಹೋಗುವುದನ್ನೆ ನೋಡಿದಳು ಸೀತೆ. ಅವನು ಗಂಗೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಆಚೆದಡಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟುದನ್ನು ಕಂಡ ಮೇಲೆ ನಿರಾಸೆಯಾಯಿತು. ತಾನಿನ್ನು ಬದುಕಿ ಉಳಿಯುವುದೆ ಸಂದೇಹವೆನಿಸಿತು. ಮೂರ್ಛಿತಳಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಒರಗಿದಳು. ಹಂಸಗಳು ತಮ್ಮ ರೆಕ್ಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರ ಹನಿಗಳನ್ನು ತಂದು ಆಕೆಯ ಮೈಮೇಲೆ ಸಿಂಪಡಿಸಿದವು. ಹೂವಿನ ಸುಗಂಧವನ್ನು ಹೊತ್ತ ಗಾಳಿ ಅವಳ ಮೇಲೆ ಸುಖವಾಗಿ ಬೀಸಿತು. ಆನೆಗಳು ಸೊಂಡಲಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ತಂದು ಅವಳನ್ನು ಮೀಯಿಸಿದವು. ಎಲ್ಲ ಮೃಗಗಳೂ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿದು ನಿಂತವು. ವಸಂತಋತು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆಗಲೆ ಮರಗಳು ಹೂ ಬಿಟ್ಟವು. ಸೀತೆ ಎಚ್ಚತ್ತು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ ಅಳತೊಡಗಿದಳು. 'ಹಾ ರಾಮ ರಾಮ, ನಾಥ, ದೀನಬಂಧೊ, ಕರುಣಸಾಗರ, ನಾನೇನೂ ತಪ್ಪು ಮಾಡದಿರುವಾಗ ಹೇಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿದೆ ?'

ಸೀತೆಯ ಕರುಣಾಕ್ರಂದನದ ಧ್ವನಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ಅವರು ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಕರೆದು 'ಕಾಡಿನ ನಡುವೆ ಯಾರೊ ದುಃಖದಿಂದ ಅಳುವಂತಿದೆ ನೋಡಿ ಬನ್ನಿ' ಎಂದರು. ಶಿಷ್ಯರು ಸೀತೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿದರು. 'ರಾಮ, ರಾಮ' ಎನ್ನುತ್ತ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಓರ್ವ ಹೆಂಗಸು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಮುನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಆಗ ಅವರು ಸೀತೆಯ ಬಳಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದರು.

ಸೀತೆ ಆ ತಪೋನಿಧಿಯನ್ನು ಕಂಡು 'ವೇದಮೂರ್ತಿಯಾದ ಮುನಿಯೆ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ' ಎಂದಳು. ಆತ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದ. 'ಪತಿಯೊಡನೆ ಚಿರ ಕಾಲ ಬಾಳು. ಇಬ್ಬರು ಸತ್ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆ. ಅಮ್ಮ, ನೀನಾರು ? ಈ ಭಯಂಕರವಾದ ಕಾಡಿಗೆ ಏಕೆ ಬಂದೆ ? ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳು. ನಿನ್ನ ದುಃಖಕ್ಕೇನು ಕಾರಣ, ನನಗೆ ತಿಳಿಸು.' ಎಂದ. 'ಮುನಿಯೆ, ನಾನು ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಮಡದಿ. ನಾನೇನೂ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಆತ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಕಾರಣವೇನೆಂದು ನಾನರಿಯೆ. ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕರೆತಂದು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಣ್ಣೀರಿಟ್ಟಳು ಸೀತೆ. ''ಅಮ್ಮ ನಾನು ವಾಲ್ಮೀಕಿ. ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಜನಕ ಮಹಾರಾಜನ ಗುರು. ನೀನೇನೂ ದುಃಖಿಸಬೇಡ. ನನ್ನಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಾ. ಇದು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಮನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳು. ರಾಮನು ಇಂಥ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಾರದಿತ್ತು. ಅವನ ಮೇಲೆ ನನಗೂ ಕೋಪವಿದೆ.'

ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸೀತೆಗೆ ತುಸು ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸಿತು. ಮುನಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಅವರ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಚಂದ್ರನ ಹಿಂದೆ ಬರುವ ನಕ್ಷತ್ರದಂತೆ ತಪೋನಿಧಿಯಾದ ಮುನಿಯ ಹಿಂದೆ ನಡೆದು ಬಂದ ಸೀತೆಯನ್ನು ತಾಪಸಿಯರು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ಅವರಿಗೆ ಮುನಿಯು ಅವಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು. ಅವಳು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಳು. ಅವರೂ ಆನಂದದಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡರು.

ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುನಿ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಕರೆದು ಸೀತೆಗೊಂದು ಪರ್ಣಶಾಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಡಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಒಡನೆ ಪರ್ಣಶಾಲೆ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಸೀತೆ ಅದರಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಸೇವೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದಳು. ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲಗಳನ್ನು ತಿಂದು ರಾಮನಾಮ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ದಿವಸಗಳನ್ನು ನೂಕಿದಳು.

ಕೆಲ ಕಾಲದ ಬಳಿಕ ಸೀತೆ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಜನ್ಮವಿತ್ತಳು. ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳಂಥ ಸುಂದರಾಕಾರ. ರಾಮನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳೆನ್ನುವಂತಿದ್ದರು ಆ ಮಕ್ಕಳು. ಮುನಿಯು ಅವರಿಗೆ ಜಾತ ಕರ್ಮ ಮುಂತಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕುಶ ಲವ ಎಂಬ ಹುಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಆ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಕುಶ-ಲವ ಎಂದೇ ಹೆಸರಿಟ್ಟರು. ಆ ದಿನ ಶತ್ರುಘ್ನನು ಲವಣಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂದು ಮಿತ್ರ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದ. ಆಗ 'ಶತ್ರುಘ್ನ, ಲವ ಕುಶರ ಜನ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ರಾಮನ ಮುಂದೆ ಹೇಳಬೇಡ. ಮುಂದೆ ಒಂದು ದಿನ ನಾನೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ' ಎಂದಿದ್ದರು ವಾಲ್ಮೀಕಿ.

ಲವ ಕುಶರು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದರು. ಗಡ್ಡೆ ಗೆಣಸುಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಪುಷ್ಟರಾದರು. ಮನೋಹರವಾಗಿ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಕಂಡರು. ಮುನಿಯು ಅವರಿಗೆ ಉಪನಯನ ಮಾಡಿ ಸಾಂಗ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಧನುರ್ವೇದದ ಎಲ್ಲ ರಹಸ್ಯವನ್ನೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಜತೆಗೆ ರಾಮಾಯಣವನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟನು. ಉತ್ತಮವಾದ ಅಭೇದ್ಯವಾದ ಧನುಸ್ಸು. ಅಕ್ಷಯ ಬತ್ತಳಿಕೆ, ಕತ್ತಿ ಗುರಾಣಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಓಡಾಡುವ ಸುಂದರವಾದ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಣ್ತುಂಬ ನೋಡಿ ಆನಂದ ಪಟ್ಟಳು ಸೀತೆ. ರಾಮನ ವಿರಹ ದುಃಖವನ್ನು ಮರೆತಳು.

ಶೇಷ :- ಲವನು ಶತ್ರುಘ್ನನ ಪಡೆಯ ವೀರರ ಭುಜಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದೊಡನೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದ ಶತ್ರುಘ್ನನು ಕೋಪದಿಂದ ಹಲ್ಲುಕಡಿದು ಹೇಳಿದ. 'ವೀರರೆ, ಅವನ ತೋಳುಗಳನ್ನು ನಾನು ಕಡಿಯುತ್ತೇನೆ. ಅವನು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಮೊರೆಹೊಕ್ಕರೂ ಬಿಡೆನು. ಮೂಢ ! ರಾಮಚಂದ್ರನ ಬಲವನ್ನು ಅವನು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅದನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಕೊಡುವೆನು. ಅವನೆಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ? ಕುದುರೆ ಎಲ್ಲಿದೆ? ಮಲಗಿರುವ ಹಾವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ!'

ಪ್ರಭು, ಅವನೊಬ್ಬ ಸಣ್ಣ ಬಾಲಕ. ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪ್ರಭುಗಳನ್ನೆ ಹೊಲುತ್ತಾನೆ.' ಎಂದರು, ಅವರು.

ಶತ್ರುಘ್ನನ ಕೋಪವಿನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಪಗಾದವು. 'ಬಾಲಕನು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದನೆ ? ಎನ್ನುತ್ತ ಸೇನಾಪತಿ ಕಾಲಜಿತ್ತನ್ನು ಕರೆದು ಸೈನ್ಯವನ್ನು

ಸಿದ್ದಪಡಿಸಲಾಜ್ಞಾಪಿಸಿದ. 'ನಾವೀಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಒಬ್ಬ ಶತ್ರುವನ್ನಿದಿರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆತ ಮಹಾಬಲ ಪರಾಕ್ರಮಿ. ಬಾಲಕನಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣುವೊ ರುದ್ರನೊ ಇರಬೇಕು, ಆದ್ದರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಯುದ್ಧವೆ ನಡೆಯಲಿದೆ. ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗನಾದರೂ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಆಟ ಆಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ'. ಎಂದ.

ಚತುರಂಗ ಸೇನೆ ಸಜ್ಜಾಗಿ ನೆಲವನ್ನದುರಿಸುತ್ತ ಲವನ ಮುಂದೆ ಬಂದುನಿಂತಿತು. ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಹೇಳಿದ. 'ಬಾಲಕ, ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ರಾಮನ ಕುದುರೆ ಇದು. ನಾನು ಅವನ ಸೇನಾಧಿಪತಿ, ಕಾಲಜಿತ್ತು ನೀನು ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ರಾಮನಂತೆಯೆ ಇರುವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ದಯೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟರೊಳಗೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳು ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುವು.'

ಲವನು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಕ್ಕುನುಡಿದ, 'ಹೋಗು, ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಕುದುರೆಯನ್ನು ನಾನು ಹಿಡಿದೆನೆಂದು ನಿನ್ನ ರಾಮನಿಗೆ ಹೇಳು. ನಿನಗಾಗಲಿ ನಿನ್ನ ಪೌರುಷದ ಮಾತಿಗಾಗಿ ನಾನು ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಂಥವರು ಕೋಟಿ ಜನ ಬಂದರೂ ಲೆಕ್ಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತಾಯಿಯ ಪಾದಗಳ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅಷ್ಟುಮಂದಿಯೂ ಹತ್ತಿಯಂತೆ ಹಾರಿ ಹೋಗುವರು. ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ನಿನಗಿಟ್ಟ ಕಾಲಜಿತ್ತೆಂಬ ಹೆಸರು ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಬಣ್ಣ ನೋಡಿ ಹಾಗೆ ಹೆಸರಿಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಪಕ್ವವಾದ ತೊಂಡೆ ಹಣ್ಣಿನಂತೆ ಹೊರಗೆ ನೋಡಲು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಒತ್ತಿ ನೋಡಿದರೆ ಬಲುಮೆತ್ತಗೆ, ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತಡೆಯಲಾರದು, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪರಾಕ್ರಮವೆನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸು. ನಾನು ಕಾಲಯಮನಂತಿರುವೆನು. ನನ್ನನ್ನು ಗೆದ್ದರೆ ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕಾಲಜಿತ್.'

ಸೇನಾಧಿಪತಿಗೆ ಈ ಮಾತು ವಜ್ರಪಾಯವೆನಿಸಿತು. ಕೋಪ ಹೃದಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಆವರಿಸಿತು. 'ಬಾಲಕ ನೀನು ಹುಟ್ಟಿದ ಕುಲ ಯಾವುದು ? ನಿನ್ನಹೆಸರೇನು ? ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ಕುಲಶೀಲ ವಯಸ್ಸು ಯಾವುದೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನೀನು ಪಾದಚಾರಿ ನಾನು ರಥದಲ್ಲಿದ್ದು ಅಧರ್ಮದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಜಯಿಸುವುದಾಗದು.' ಎಂದನಾತ.

ಲವನು ಕೋಪದಿಂದ ನುಡಿದ, 'ನನ್ನ ಕುಲ ಶೀಲ ಹೆಸರು ವಯಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಏನು ಮಾಡುವೆ ? ಆದರೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಹೆಸರು ಲವ ಒಂದು 'ಲವ' ಅಂದರೆ ಹುಲ್ಲು ಕಡ್ಡಿಯಿಂದ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆಲ್ಲಬಲ್ಲೆ. ಈಗ ನಾನು ಪಾದಚಾರಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನೀನೂ ಪಾದಚಾರಿಯಾಗುವೆ.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಲವನು ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೆದೆಯೇರಿಸಿ ಅದರ ಠೇಂಕಾರದಿಂದ ವೀರರೆದೆಯನ್ನು ನಡುಗಿಸಿದ. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುನಿಯನ್ನೂ ತಾಯಿ ಜಾನಕಿಯನ್ನೂ ನೆನೆದು ಬಾಣಗಳನ್ನೆಸೆದ. ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕಾಲಜಿತ್ತನ ರಥ ಪುಡಿಯಾಯಿತು. ಅವನು ಆನೆಯನ್ನೇರಿ ಭಾರವಾದ ಗದೆಯನ್ನೆಸೆದ. ಅದನ್ನು ಲವನು ಮೂರಾಗಿ ತುಂಡರಿಸಿದ. ಅವನ ಪರಿಘವನ್ನೂ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ. ಆನೆಯ ಸೊಂಡಿಲನ್ನು ಕಡಿದು ದಂತಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾಲಿಟ್ಟು ಹತ್ತಿ ಕವಚ ಕಿರೀಟಗಳನ್ನು ಪುಡಿ ಮಾಡಿದ. ತಲೆ ಕೂದಲನ್ನು ಹಿಡಿದೆಳೆದು ಅವನನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಎಸೆದ. ಅವನು ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಲವನ ಎದೆಗೆ ಹೊಡೆದ. ಕೋಪದಿಂದ ಹಲ್ಲುಕಡಿದು

ಖಡ್ಗವನ್ನು ಹಿರಿದು ಬಂದ. ಆದರೆ ಒಂದೆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅವನು ಕೈ ಕಡಿದು ಬಿದ್ದಿತು. ಎಡಗೈಯಿಂದ ಗದೆಯನ್ನೆತ್ತಿದ. ಆ ಕೈಯೂ ಕಡಿದು ಬಿದ್ದಿತು. ಕಾಲುಗಳಿಂದ ಒದೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ಆಗ ಕಾಲು ಕಡಿದುಬಿದ್ದಿತು. ಕೊನೆಗೆ ತಲೆಯಿಂದಲೆ ತಿವಿಯಲು ಬಂದ. ತಲೆಯೂ ಕಡಿದು ಬಿದ್ದಿತು.

ಸೇನಾಧಿಪತಿಯ ರುಂಡ ಉರುಳಿದೊಡನೆ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಹಾಕಾರ ಎದ್ದಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಲವನ ಮೇಲೇರಿ ಬಂದರು. ಆದರೆ ಅವನ ಬಾಣಗಳ ಏಟನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಓಡತೊಡಗಿದರು. ಲವನು ಈಗ ವರಾಹ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಹರಿಯು ಮಹಾಸಾಗರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಂತೆ ಶತ್ರುಘ್ನನ ಸೇನಾವ್ಯೂಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ. ಆನೆಗಳ ಕುಂಭಸ್ಥಳವನ್ನು ಒಡೆದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮುತ್ತುಗಳನ್ನು ರಣರಂಗದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಚೆಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡಿದ. ಸತ್ತ ಆನೆಗಳ ರಾಶಿಗಳು ಪರ್ವತಗಳಂತೆ ಕಂಡವು. ಕುದುರೆಗಳು ರಕ್ತದ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋದವು. ರಥಿಕರು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲು ಹಿಡಿದಿದ್ದಂತೆಯೆ ರಥದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒರಗಿದರು. ಭಯಂಕರವಾದ ರಕ್ತದ ನದಿ ಪ್ರವಹಿಸಿತು. ಕೈ ಕಾಲು ಮೂಗುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ವೀರರು ಎಲ್ಲರೂ ಬಿದ್ದರು. ಕೆಲವರೇನೊ ಪುಣ್ಯವಶಾತ್ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಶತ್ರುಘ್ನನ ಬಳಿಗೋಡಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಒಬ್ಬ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗನು ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಕಾಲಜಿತ್ತನ್ನು ಕೊಂದುದು. ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಕರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲವೂ ಅವನಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸಿ ಜತೆಗೆ ಕೋಪದಿಂದ ಹಲ್ಲುಗಳು ಕಟಕಟನೆ ಮಸೆಯತೊಡಗಿದವು. ಅವನು ಅವರನ್ನೆ ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದ 'ಛಿ, ವೀರರೆ, ನಿಮಗೆ ಮದವೇರಿದೆಯೆ? ಕಪಟ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದಿರಾ ? ಇಲ್ಲವೆ ಬುದ್ಧಿವಿಕಲತೆಯುಂಟಾಯಿತೆ? ಕಾಲಜಿತ್ತು ಹೇಗೆ ಮಡಿದ ? ವೈರಿಭಯಂಕರನಾಗಿದ್ದು ಯಮನಿಗೂ ಅಂಜದ ನಮ್ಮ ಸೇನಾನಿಯನ್ನು ಬಾಲಕನು ಕೊಂದನೆಂದರೆ ಅದು ಹೇಗೆ ?'

'ಪ್ರಭು, ನಾವು ಮದಮತ್ತರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಪಟ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಆಟವೆಂದೂ ಬಗೆಯಲಿಲ್ಲ. ಲವನು ಕಾಲಜಿತ್ತನ್ನು ಕೊಂದುದು ನಿಜ. ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಆತ ನಾಶಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಏನಾದರೂ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳುವಾಗ, ನಮ್ಮ ರಾಜರುಗಳನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕಳಿಸುವಾಗ ಅವನೊಬ್ಬ ಬಾಲಕನೆಂದು ಮಾತ್ರ ಬಗೆಯಬೇಡ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಸಾಹಸವಾದೀತು' ಎಂದರು ವೀರರು. ಆಗ ಶತ್ರುಘ್ನನು ಅಮಾತ್ಯ ಸುಮತಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದ.

ಶತ್ರುಘ್ನ :- ಅಮಾತ್ಯ, ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸಮುದ್ರದಂಥ ನಮ್ಮ ಸೇನೆಯನ್ನು ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿದ ಆ ಬಾಲಕನು ಯಾರು, ತಿಳಿದಿರುವೆಯ ?

ಸುಮಂತಿ :- ಪ್ರಭು, ಇದು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ವಾಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂದ್ರನೊ ರುದ್ರನೊ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನಾರು ? ವೈರಿಭಯಂಕರನಾದ ಕಾಲಜಿತ್ ನನ್ನೆ ಕೊಂದಿರುವನೆಂದ ಮೇಲೆ ಪುಷ್ಕಲನನ್ನು ಹೊರತು ಇನ್ನಾರೂ ಅವನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಲಾರರು. ನೀನೂ ಸೈನ್ಯ ಸಮೇತನಾಗಿ ಹೋಗಿ ಅವನನ್ನು ಸಜೀವವಾಗಿ

ಹಿಡಿದು ಬಂಧಿಸಿ ರಾಮನಿಗೆ ತೋರಿಸು. ವಿಚಿತ್ರ ಬಾಲಕನೊಬ್ಬನನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಮನು ಸಂತೋಷಪಡಲಿ. ಇದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಶತ್ರುಘ್ನನು ಈ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮುಂದೆ ಕಳಿಸಿದ. ಆ ಮಹಾಸೇನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಲವನು ಒಂದಿಷ್ಟೂ ಬೆದರಲಿಲ್ಲ. ಮೃಗಗಳ ನಡುವೆ ಸಿಂಹದಂತೆ ನಿಂತು ಬಿಲ್ಲ ಹಗ್ಗವನ್ನೆಳೆದು ಸಾವಿರಾರು ಬಾಣಗಳನ್ನೆಸೆದ. ಒಂದು ಸಾವಿರ, ಹತ್ತು ಸಾವಿರ, ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರ, ಐವತ್ತು ಸಾವಿರ, ಒಂದು ಲಕ್ಷ. ಒಂದು ಲಕ್ಷದ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಮತ್ತು ಎರಡು ಲಕ್ಷ ಹೀಗೆ ಏಳು ಸುತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕರು ನಿಂತು ಲವನನ್ನು ಮುತ್ತಿದರು. ಆದರೆ ಅವನು ಅದರ ನಡುವೆ ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಸಂಚರಿಸಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನಾಶ ಮಾಡಿ ಮೋಡಗಳಾಚ್ಛಾದನೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದ ಶರತ್ಕಾಲದ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಹೊಳೆಯತೊಡಗಿದ.

ಸೈನ್ಯ ವಿಫಲಗೊಂಡಾಗ ಪುಷ್ಕಲನು ಕೋಪದಿಂದ 'ನಿಲ್ಲು, ನಿಲ್ಲೆನ್ನುತ್ತ ಲವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ 'ನಾನೊಂದು ರಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನೇರಿ ನನ್ನೊಡನೆ ಹೋರಾಡು. ನೀನು ಪಾದಚಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ನಾನು ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹೇಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲಿ ?' ಎಂದ. 'ನೀನು ಕೊಟ್ಟ ರಥವನ್ನು ಏರಿ ನಾನು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕೆ ? ನಾವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರು. ದಾನವನ್ನು ಕೊಡುವೆವೆ ಹೊರತು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾರೆವು. ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯ ಎಂದೂ ಸಂದಿಗ್ಧವೆ; ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಪಾಪ ಬರುವುದಂತೂ ನಿಶ್ಚಿತ. ಅದರಿಂದ ನಾನೆ ನಿನ್ನ ರಥವನ್ನು ಪುಡಿಮಾಡಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಪಾದಚಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವೆ. ಆಗ ಸಮಸ್ಯೆ ಇರುವದಿಲ್ಲ' ಎಂದ ಲವ.

ಲವನ ಧೀರ ಸ್ವಭಾವ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆ ಮಾತಿನ ಚಮತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಪುಷ್ಕಲನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಸ್ಮಯಪಟ್ಟು ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೆದೆಯೇರಿಸಿದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಲವನು ಆ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ತನ್ನ ಬಾಣದಿಂದ ಕಡಿದೊಗೆದ. ರಥವನ್ನು ಮುರಿದ. ಈಗ ಇಬ್ಬರೂ ಪಾದಚಾರಿಗಳಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದರು. ಪರಸ್ಪರ ಬಾಣಗಳೇಟಿನಿಂದ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಮಿಂದರು. ಪರಸ್ಪರ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ನಿಂತ ಜಯಂತ ಕಾರ್ತಿಕೆಯರಂತೆ, ಶಿವ-ವಿಷ್ಣುಗಳಂತೆ ಕಂಡರು.

ಪುಷ್ಕಲನು 'ಲವ. ನಿನ್ನಂಥ ವೀರರನ್ನು ನಾನೆಲ್ಲೂ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಕಡಿದುರುಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಓಡಿ ಹೋಗಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ನೀನೀಗ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಾಣಗಳ ಸುರಿಮಳೆಗೈದು ಅವನನ್ನು ಶರಪಂಜರದೊಳಗೆ ಸಿಲುಕಿಸಿದ. ಲವನೂ ಪುಷ್ಕಲನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಹೊಗಳಿ 'ನನ್ನ ಬಾಣಗಳೇಟಿನಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ರಕ್ತದಿಂದ ತೊಯ್ದು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಒರಗುವೆ' ಎಂದ. ಬಿಲ್ಲಿನ ಹೆದೆಯನ್ನು ಕಿವಿಯವರೆಗೂ ಸೆಳೆದು ಹಾವಿನಂತೆ ಭಯಂಕರವಾದ ಬಾಣವನ್ನೆಸೆದ. ಅದನ್ನು ಪುಷ್ಕಲನು ತನ್ನ ಬಾಣದಿಂದ ಕಡಿದೆಸೆದ. ಆದರೆ ಅಂಥ ಇನ್ನೊಂದು ಬಾಣ ಅವನೆದೆಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು ಮೂರ್ಛೆತಂದಿತು.

ಪುಷ್ಕಲನು ಮೂರ್ಛೆಗೊಂಡುದನ್ನು ಕಂಡ ಹನುಮಂತನು ಅವನನೆತ್ತಿ ಶತ್ರುಘ್ನನ ಬಳಿಗೊಯ್ದು ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಲವನ ಮುಂದೆ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ನಿಂತ. ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಬೂರುಗದ ಮರವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಲವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀಸಿದ. ಆದರೆ ಅದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ

ಲವನ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಚೂರು ಚೂರಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವೃಕ್ಷಗಳು ನಾಶವಾದುವು. ಇನ್ನು ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಬೆಟ್ಟದಷ್ಟು ಗಾತ್ರದ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನೆಸೆದ. ಅವು ಪುಡಿಯಾದುವು. ಬಾಲದಿಂದ ಸುತ್ತಿ ಲವನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ. ತಾಯಿ ಜಾನಕಿಯನ್ನು ನೆನೆದು ಲವನೊಂದುಬಾರಿ ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಾಲಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದಾಗ ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು. ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ವಿಫಲವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಲವನ ಬಾಣಗಳ ಸುರಿಮಳೆ ಮಾತ್ರ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡಲಿ ? ಓಡಿ ಹೋಗಲೆ ? ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಅದು ನಾಚಿಕೆಗೇಡು. ಬ್ರಹ್ಮನ ವರಬಲದಿಂದ ನನಗೆ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಛೆಯಾಗಲಿ ಮರಣವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೂರ್ಛೆ ಹೊಂದಿದವನಂತೆ ನಟಿಸುವೆ. ಶತ್ರುಘ್ನನು ಬಂದು ಹೋರಾಡಿ ಗೆದ್ದುಕೊಳ್ಳಲಿ' ಎಂದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ವೀರರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಒರಗಿದ. ಲವನು ಬೇರೆ ರಾಜರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ.

ಶೇಷ :- ಹನುಮಂತನೂ ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಬಿದ್ದನೆಂದು ಕೇಳಿ ಶತ್ರುಘ್ನನಿಗೆ ದುಃಖವಾಯಿತು. 'ಏನು ಮಾಡಲಿ ? ಹುಡುಗನು ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ' ಎಂದುಕೊಂಡು ರಥವನ್ನು ಏರಿ ಲವನ ಬಳಿಗೆ ಹೊರಟ. ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ರಾಮನೆ ಬಾಲರೂಪದಿಂದ ಬಂದು ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸೇನೆಯನ್ನು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು. 'ಯಾರಿವನು ? ರಾಮನಂತೆ ನೀಲೋತ್ಪಲದಲ ಶ್ಯಾಮನಾಗಿ ಮನೋಹರನಾಗಿರುವನು ! ಸೀತೆಯ ಮಗನೆ ಇರಬೇಕು. ಬೇರಾರೂ ಅಲ್ಲ. ಸಿಂಹದಂತೆ ಪರಾಕ್ರಮ ತೋರಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಗೆದ್ದು ಹೊರಟು ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಜಯ ಸಿಗಲಾರದು. ಏನು ಮಾಡಲಿ ?' ಎಂದುಕೊಂಡು ಲವನನ್ನು ಕೇಳಿದ 'ಬಾಲಕನೆ, ನೀನು ಯಾರು ? ವೀರರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೆಡಹುತ್ತಿರುವೆ. ನಿನಗೆ ರಾಕ್ಷಸಾಂತಕನಾದ ರಾಮನ ಬಲ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳು ಯಾರು ? ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು ? ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು. ಸಣ್ಣ ಬಾಲಕನೆಂದು ನಾನು ಕ್ಷಮಿಸು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಬಾ, ರಾಮನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸು. ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.'

ಲವನು ಉತ್ತರಿಸಿದ. 'ನನ್ನ ಹೆಸರು, ತಂದೆತಾಯಿಗಳು, ಕುಲ, ವಯಸ್ಸು ಇವೆಲ್ಲ ನಿನಗೇಕೆ ? ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಬಲವಿದ್ದರೆ ತೋರಿಸು. ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳು. ಅದಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಣ್ಣನಾದ ಕುಶನ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳು.'

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಅವನ ಎದೆ ತಲೆ ಭುಜಗಳಿಗೆ ಬಾಣಗಳನ್ನೆಸೆದ. ಶತ್ರುಘ್ನನು ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೆದೆಯೇರಿಸಿ ಬಾಲಕನನ್ನು ಹೆದರಿಸುವವನಂತೆ ಮೇಘಧ್ವನಿಯಂಥ ಧನುಷ್ಟಂಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಬಾಣಗಳನ್ನೆಸೆದ. ಲವನು ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ಕಡಿದು ಭೂತಲವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸುವಂತೆ ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಬಾಣಗಳನ್ನೆಸೆದ. ವ್ಯತೀಪಾತ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ದಾನದಂತೆ ಲವನೆಸೆದ ಬಾಣಗಳೂ ಅಕ್ಷಯವಾಗಿ ಆಕಾಶವನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಬಿ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವನ್ನೂ ಮುಟ್ಟಿದುವು. ಆ ಶರಪಂಜರದೊಳಗೆ ಗಾಳಿಯೂ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯರ ಪಾಡೇನು ? ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಶತ್ರುಘ್ನನು ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡು ತನ್ನ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಡಿದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನ ಬಿಲ್ಲೂ

ಕಡಿದುಬಿದ್ದಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಬಿಲ್ಲನ್ನೆತ್ತಿ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹೂಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಥವು ಪುಡಿಯಾಯಿತು. ಎತ್ತಿದ ಬಿಲ್ಲೂ ಕಡಿದುಬಿದ್ದಿತು. ರಣರಂಗದಲ್ಲಿದ್ದ ವೀರರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಸಾಹಸವನ್ನು ಮನಸಾರೆ ಹೊಗಳಿದರು.

ಶತ್ರುಘ್ನನು ಇನ್ನೊಂದು ರಥವನ್ನೇರಿ ಲವನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದ. ಆಗ ಲವನು ಬಾಣಗಳ ಪೆಟ್ಟಿನಿಂದ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಹೂಬಿಟ್ಟ ಮುತ್ತುಗದ ಮರದಂತೆ ಕಂಡ. ಕೋಪದಿಂದ ಶತ್ರುಘ್ನನ ಕವಚವನ್ನು ಭೇದಿಸಿದ. ಕಿರೀಟವನ್ನು ಹಾರಿಸಿದ. ಮೈಯೆಲ್ಲ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಮೀಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದ. ಅರ್ಧ ಚಂದ್ರಾಕಾರದ ಒಂದು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಬಾಣವನ್ನು ಅವನ ವಿಶಾಲವಾದ ಎದೆಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಹೊಡೆದು ಮೂರ್ಛೆಗೊಳಿಸಿದ.

ಇತರ ರಾಜರುಗಳೆಲ್ಲ ಲವನನ್ನು ಮುತ್ತಿದರು. ಸುರಥ, ವಿಮಲ, ವೀರಮಣಿ ಸುಮದ ರಿಪುತಾಪ ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುವರಿದು ಏಕಾಂಗಿಯಾದ ಲವನನ್ನು ಬಾಣ ಪ್ರಾಸ ಕುಂತ ಪರಶು ಮುಸಲ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಆಯುಧಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಿಂದ ಹೊಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಹೀಗೆ ಅಧರ್ಮದಿಂದ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರೂ ಲವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಲಾರದೆ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಘ್ನನು ಮೂರ್ಛೆ ತಿಳಿದೆದ್ದು ಲವನಿದಿರು ನಿಂತು ಹೇಳಿದ 'ಬಾಲಕ ನೀನು ಧನ್ಯ. ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಯಾವ ವೀರನೂ ನನ್ನನ್ನು ಯುದ್ಧ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಛೆ ಕೆಡವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ. ನೀನು ಬಾಲಕನಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸಲು ಬಂದ ಯಾವನೊ ದೇವನಿರಬೇಕು. ಈಗ ನನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡು. ನಿನ್ನನ್ನು ಮೂರ್ಛೆ ಕೆಡವುತ್ತೇನೆ. ಈ ಒಂದು ಬಾಣದೇಟನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳು. ಓಡಿ ಹೋಗಬೇಡ.'

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಹಿಂದೆ ಲವಣಾಸುರನ ವಧೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದ ಕ್ರೂರವಾದ ಯಮನ ದವಡೆಯಂಥ ಬಾಣವನ್ನು ಲವನ ಎದೆಗೆ ಎಸೆದ. ಅದು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತ ಬರುವುದನ್ನು ಕಂಡು 'ಈಗ ನನ್ನ ಬಳಿ ವೀರನಾದ ನಮ್ಮಣ್ಣ ಕುಶನಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಾನು ಶತ್ರುಘ್ನನಿಗೆ ವಶನಾಗುವ ಭಯವೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಬಲವಿನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು' ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾಲಾಗ್ನಿಯಂಥ ಆ ಬಾಣವು ಅವನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು ಮೂರ್ಛೆ ತಂದಿತು.

ಶೇಷ :- ಲವನು ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಬಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಶತ್ರುಘ್ನನು ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿ ತನ್ನ ರಥದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊರಟ. ಇತ್ತ ಲವನ ಸಹಪಾಠಿಗಳಾದ ಮುನಿಕುಮಾರರು ಸೀತೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು 'ಅಮ್ಮ ಜಾನಕಿ, ಲವನು ಯಾವನೊ ಒಬ್ಬ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ರಾಜನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ಭಯಂಕರ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದ. ಆ ರಾಜನನ್ನೂ ಮೂರ್ಛೆಗೊಳಿಸಿ ಜಯಶಾಲಿಯಾದ. ಆದರೆ ಅವನು ಎಚ್ಚತ್ತು ಲವನನ್ನೆ ಮೂರ್ಛೆಗೊಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನಾವು ಮೊದಲೆ ಎಚ್ಚರಿಸಿದ್ದೆವು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಡ ಎಂದು. ಆದರೂ ನಾವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಎಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ' ಎಂದರು.

ಸೀತೆಗೆ ದಾರುಣವಾದ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅಳ ತೊಡಗಿದಳು. 'ಅವನು ರಾಜನಂತೆ. ಮಗುವಿನ ಮೇಲೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ದಯೆಯಿಲ್ಲ. ಸಣ್ಣ

ಮಗುವಿನೊಡನೆ ಇವನ ಯುದ್ಧವೆ ? ಇದು ಧರ್ಮವೆನಿಸುವುದೆ ? ದುಷ್ಟ, ನನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ಮೂರ್ಛೆಗೊಳಿಸಿದನಂತೆ ! ಲವ, ನೀನು ಎಲ್ಲಿರುವೆ ? ಬಲಿಷ್ಠನಾಗಿದ್ದರೂ ನೀನೇಕೆ ಆ ನಿರ್ದಯಿಯಾದ ರಾಜನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದೆ ? ನೀನು ಎಳೆಯವ. ರಥವಿಲ್ಲದೆ ಪಾದಚಾರಿಯಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವವ. ಅವರು ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಎಲ್ಲ ವಿಧದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಎಸೆಯುವವರು. ಇಂಥ ಯುದ್ಧ ಸಮವಾದೀತೆ ? ಮಗು, ನಾನು ನಿನ್ನೊಡನಿದ್ದು ರಾಮನ ವಿರಹ ದುಃಖವನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದೆ. ಇನ್ನೂ ನೀನೂ ಹೊರಟು ಹೋದರೆ ನಾನು ಹೇಗೆ ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕಿರಲಿ ? ಬಾ ಮಗು, ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು. ಆ ರಾಜನು ಹೋಗಲಿ. ನಿನಗೆ ದುಃಖದ ಅರಿವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣೀರನ್ನೊರೆಸಬಲ್ಲೆ. ಕುಶನೀಗ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ದೇವತೆಯಂತಿರುವ ಅವನೂ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಏನೂ ಮಾಡಲಿ ? ಈಗಲೂ ನನ್ನ ದುಃಖಕ್ಕೆ ದೈವವೆ ಕಾರಣ.'

ಸೀತೆ ಹೀಗೆ ವಿಲಾಪ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅತ್ತ ಉಜ್ಜಯನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಘ ಕೃಷ್ಣ ಚತುರ್ದಶಿ ದಿನ ಮಹಾಕಾಲನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿ ಅವನಿಂದ ಅನೇಕ ವರಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಕುಶನು ತಾಯಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. ಅವಳು ಶೋಕ ವಿಹ್ವಲಳಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರಿಡುವುದನ್ನು ಕಂಡು 'ಅಮ್ಮ, ನಿನ್ನ ಮಗ ನಾನು ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಏಕೆ ದುಃಖಿಸುವೆ ? ನಾನು ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಿಂದ ನೀರು ಬೀಳಕೂಡದು. ಅಮ್ಮ, ಲವನೆಲ್ಲಿ ? ನಾನು ಬಂದುದನ್ನು ತಿಳಿದೊಡನೆ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಬಳಿಗೆ ಬರುವವನು. ಅವನೇಕೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ? ಎಲ್ಲಿ ಆಟ ಆಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ? ನೀನೇಕೆ ಅಳುತ್ತಿರುವೆ ? ಲವನೆಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ? ಹೇಳು, ನಿನ್ನ ದುಃಖಕ್ಕೇನು ಕಾರಣ ?' ಎಂದ.

'ಮಗು, ಲವನನ್ನು ಯಾವನೊ ಒಬ್ಬ ರಾಜನು ಹಿಡಿದೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆ ರಾಜನ ಯಾಗದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಅವನು ಹಿಡಿದು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸೇನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಪುಡಿಗೈದನಂತೆ. ಈಗ ರಾಜನು ಲವನನ್ನು ಮೂರ್ಛೆಗೊಳಿಸಿದನಂತೆ ಜತೆಯ ಹುಡುಗರು ಹೇಳಿದರು. ನೀನೀಗಲೆ ಹೋಗಿ ಅವನ್ನು ಬಿಡಿಸು. ಸರಿಯಾದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಂದೆ.' ಎಂದಳು ಸೀತೆ.

'ಅಮ್ಮ, ಲವನು ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೆ ಬಂಧ ಮುಕ್ತನಾದನೆಂದು ತಿಳಿ. ನಾನೀಗಲೆ ಆ ರಾಜನನ್ನೂ ಅವನ ಸೇನೆಯನ್ನೂ ಧ್ವಂಸ ಮಾಡುವೆನು. ಅವನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ದೇವತೆಗಳೆ ಬರಲಿ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ರುದ್ರನೆ ಬರಲಿ ನನ್ನ ಬಾಣಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಲವನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವೆನು. ಅಮ್ಮ. ಲವನು ಮೂರ್ಛೆಗೊಂಡನೆಂದು ಅಳಬೇಡ. ವೀರರಿಗೆ ಅದರಿಂದಲೆ ಕೀರ್ತಿ. ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದರೆ ಅಪಕೀರ್ತಿ. ನನಗೀಗ ಕವಚ ಧನುರ್ಬಾಣಗಳನ್ನೂ, ಖಡ್ಗ ಶಿರಸ್ತ್ರಾಣಗಳನ್ನೂ ಕೊಡು. ಈಗಲೆ ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಲವನನ್ನು ಬಿಡಿಸಕೊಂಡು ಬರುವೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೋಪಗೊಳ್ಳಲಿ.'

ಕುಶನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಜಾನಕಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಜಯಶಾಲಿಯಾಗೆಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಕಳಿಸಿದಳು. ಅವನು ವೇಗವಾಗಿ ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿದ. ಆಗ ತಾನೆ ಎಚ್ಚತ್ತಿದ್ದ ಲವನು ಅಣ್ಣನನ್ನು ಕಂಡು ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದಾಗ

ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಎದ್ದು ರಥದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತ. ಶತ್ರುಘ್ನನ ಪಡೆಗೆ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆ ಸಂಹರಿಸುವ ಕಾಲ ಯಮನಂತೆ ಕುಶನು ನಿಂತ. ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಲವನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲತೊಡಗಿದ. ಸೇನೆಯು ಆಗ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲವಾಯಿತು.

ಶತ್ರುಘ್ನನು ಕುಶನ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಹೇಳಿದ 'ನೀನು ಯಾರು? ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ಏನು ? ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳು ಯಾರು ? ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವಾಸ ಮಾಡುವ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನೀನೇಕೆ ಇರುವೆ ? ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳು. ಬಳಿಕ ನಿನ್ನೊಡನೆ ನಾನು ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವೆನು'. ಕುಶನೆಂದ 'ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಸೀತೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಹಡೆದವಳು. ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ಮಹರ್ಷಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮತ್ತು ತಾಯಿ ಸೀತೆಯರ ಪಾದಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾಪ್ರವೀಣರಾಗಿ ಕುಶ-ಲವರೆಂದು ನಾವು ಇಬ್ಬರು ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಈಗ ನೀನಾರು ಹೇಳು, ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇಕೆ ? ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತಂದು ದಿಗ್ವಿಜಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದೇಕೆ ? ನೀವು ವೀರನಾಗಿರುವಿಯಾದರೆ ನನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡು. ಈಗಲೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇನೆ.'

ಶತ್ರುಘ್ನ ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಇವನು ಸೀತೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ರಾಮಪುತ್ರನೆಂದು ತಿಳಿದು ಮನದೊಳಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟ. ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೆದೆಯೇರಿಸಿದ. ಒಡನೆ ಕುಶನೂ ಬಿಲ್ಲನ್ನೆತ್ತಿ ಬಾಣಗಳನ್ನೆಸೆದ. ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಬಾಣ ಪ್ರತಿ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಲೋಕವೆಲ್ಲ ತುಂಬಿತು. ಆಗ್ನೇಯಾಸ್ತ್ರ, ವಾರುಣಾಸ್ತ್ರ, ವಾಯವ್ಯಾಸ್ತ್ರ, ಪರ್ವತಾಸ್ತ್ರ, ವಜ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಹೊಡೆದು ಶಾಂತವಾದವು. ಕುಶನ ನಾರಾಯಣ ಅಸ್ತ್ರವು ನಾರಾಯಣ ರೂಪಿಯಾದ ಶತ್ರುಘ್ನನನ್ನು ಬಾಧಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕುಶನ ಕೋಪ ಎಲ್ಲೆ ಮೀರಿತು. 'ಭಯಂಕರವಾದ ನಾರಾಯಣಾಸ್ತ್ರವೂ ನಿನ್ನನ್ನೇನೂ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲವೆ ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನೀನು ಮಹಾ ಬಲ ಪರಾಕ್ರಮಿಯೆ ಸರಿ. ಈಗ ನೋಡು. ಮೂರು ಬಾಣಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೆಡವದಿದ್ದರೆ ಕೋಟಿ ಪುಣ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಅಲಭ್ಯವಾದ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದು ಸದುಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದವನ ಪಾಪ ನನಗಾಗಲಿ. ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರು. ಈಗಲೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಬೀಳಿಸುವೆ' ಎನ್ನುತ್ತ ಕಾಲಾಗ್ನಿಯಂಥ ಘೋರವಾದ ಒಂದು ಬಾಣವನ್ನು ಶತ್ರುಘ್ನನ ವಿಶಾಲವಾದ ದೃಢವಾದ ಎದೆಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟ. ಅದು ಹಾವಿನಂತೆ ಬುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತ ಬಂದಾಗ ಶತ್ರುಘ್ನನು ರಾಮನನ್ನು ನೆನೆದು ಆ ಬಾಣವನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದ. ಕುಶನ ಎರಡನೇ ಬಾಣವೂ ಹೀಗೆ ಕಡಿದು ಬಿದ್ದಿತು. ಆಗ ಅವನು ತಾಯಿಯ ಪಾದಗಳನ್ನು ನೆನೆದು ಮೂರನೆ ಬಾಣವನ್ನು ಎಸೆದ. ಅದನ್ನೂ ತುಂಡರಿಸಲು ಶತ್ರುಘ್ನನು ಬಾಣ ಹೂಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅದು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು ಮೂರ್ಛೆ ತಂದಿತು. ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಹಾಕಾರವೆದ್ದಿತು. ಕುಶನು ಜಯಶಾಲಿಯಾದ.

ಶತ್ರುಘ್ನನು ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಬಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡ ಸುರಥ ರಾಜನು ಕುಶನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತ. ಪುಷ್ಕಲನು ಹಿಂದೆ ಲವನಿಂದ ಮೂರ್ಛೆ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ತಿರುಗಿ ಅವನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಲು ತೊಡಗಿದ. ಕುಶನು ಸುರಥನ ರಥವನ್ನು ಮುರಿದ. ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದ. ಆದರೂ ಅಸ್ತ್ರ ಪ್ರತ್ಯಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ವೀರರಿಗೆ ಮೈನವಿರೆಬ್ಬಿಸುವ

ತುಮುಲ ಯುದ್ಧವೆ ನಡೆಯಿತು. ಸುರಥನನ್ನು ಪರಾಭವಗೊಳಿಸುವುದು ಸುಲಭವೇನಲ್ಲ ಎಂದೆನಿಸಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ಕಾಲಾಗ್ನಿಯಂಥ ಘೋರವಾದ ಒಂದು ಬಾಣವನ್ನೆಸೆದ. ಅದನ್ನೂ ಸುರಥನು ತುಂಡರಿಸಬೇಕೆಂದುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅದು ಮೈಮೇಲೆ ಎರಗಿ ಮೂರ್ಛೆ ತಂದಿತು.

ಆಗ ಹನುಮಂತನು ಕುಶನ ಬಳಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದ. ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಕಪಿಯೊಂದು ಬಂದು ತನ್ನಿದಿರು ನಿಂತುದನ್ನು ನೋಡಿ ಕುಶನು ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದ. 'ಬಾ, ಸಾವಿರ ಬಾಣಗಳನ್ನೆಸೆದು ನಿನ್ನನ್ನು ಯಮಪುರಿಗೆ ಕಳಿಸುವೆ' ಎಂದ. ರಾಮನ ಮಗನೆಂದು ತಿಳಿದ ಹನುಮಂತ ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯ ತತ್ಪರನಾಗಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮತ್ತಿಯ ಮರವನ್ನು ಕಿತ್ತಿ ಕುಶನ ಎದೆಗೆ ಹೊಡೆದ. ಕುಶನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅಲ್ಲಾಡಲಿಲ್ಲ. ನಗುತ್ತ ನಿಂತ. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ವೀರರು ಶ್ಲಾಘಿಸಿದರು. ಬಳಿಕ ಕುಶನು ಸಂಹಾರಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಎಸೆದ. ಹನುಮಂತನು ರಾಮನನ್ನು ದ್ಯಾನಿಸಿ ತಿರುಗಿ ಮೂರ್ಛೆಯನ್ನು ನಟಿಸಿದ.

ಕುಶನು ಸೈನ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ನಾಶ ಪಡಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡ ಸುಗ್ರೀವನು ಅನೇಕ ಮರಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತಿ ಕುಶಲವರ ಬಳಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದ. ಆದರೆ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕುಶನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿದ. ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಬೆಟ್ಟವನ್ನೆ ಎತ್ತಿ ಕುಶನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಎಸೆದ ಸುಗ್ರೀವ. ಆದರೆ ಅದೂ ಪುಡಿಯಾಯಿತು. ಈಗ ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಅರಿವಾಯಿತು. ಈ ಹುಡುಗನನ್ನು ಪರಾಭವಗೊಳಿಸುವ ಆಸೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕೆಂದು. ಆದರೂ ಕೋಪ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಮತ್ತಿಯ ಮರವನ್ನು ಕಿತ್ತಿ ಬೀಸಿದ. ಕುಶನು ವಾರುಣಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಸುಗ್ರೀವನನ್ನು ವರುಣ ಪಾಶದಿಂದ ಬಂಧಿಸಿದ. ಆಗ ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲರೂ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದರು. ಅತ್ತ ಲವನೂ ಪುಷ್ಕಲ, ಅಂಗದ, ಪ್ರತಾಪಾಗ್ರ್ಯ, ವೀರಮಣಿ ಮುಂತಾದ ವೀರರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಜಲಶಾಲಿಯಾಗಿ ಕುಶನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. ಸೋದರಿಬ್ಬರೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆಲಿಂಗನೆ ಮಾಡಿ ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡರು. 'ಅಣ್ಣ, ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಯುದ್ಧ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿ ಬಂದೆ. ಈಗ ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಆಟದ ಸಾಮಾನುಗಳೇನು ಸಿಗಬಹುದೆಂದು ನೋಡೋಣ.' ಹೀಗೆ ಅನ್ನುತ್ತ ಲವನು ರಾಜರ ಕಿರೀಟಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡ. ಬಳಿಕ ಇಬ್ಬರೂ ಹನುಮಂತ ಸುಗ್ರೀವರನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಹನುಮಂತನನ್ನು ಬಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು 'ಅಣ್ಣ, ಮುನಿ ಕುಮಾರರಿಗೂ ನನಗೂ ಆಟಕ್ಕೆ ಇದು ಬೇಕು. ಇದರ ಬಾಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಾವು ಆಡಿಸುವೆವು. ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯೂ ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಡಲಿ. ನಾನಿದನ್ನು ಮನೆಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತೇನೆ' ಎಂದ ಲವ. 'ಸರಿ ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಈ ಕಪಿಯನ್ನು ಒಯ್ಯುತ್ತೇನೆ' ಎಂದ ಸುಗ್ರೀವನನ್ನು ಕುಶನು ಎಳೆದ. ಹೀಗೆ ಇಬ್ಬರು ಕಪಿಗಳನ್ನೂ ಅವರು ಆಶ್ರಮಕ್ಕೊಯ್ದರು.

ಕಪಿಗಳು ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡರು 'ರಾಜನೆ, ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಇವರು ಆಶ್ರಮಕ್ಕೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಹಿಂದೆ ಜಾನಕಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋದಾಗ ನನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳು ಸಂತೋಷಗೊಂಡಿದ್ದಳು. ಈಗ ಪಾಶಬದ್ಧನಾಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನಗದೆ ಇರುತ್ತಾಳೆಯೆ ? ನನಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣವನ್ನೆ ಬಿಡಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ನಡುವೆ ನಾವು ಸೋತು ರಾಮನಿಗೆ ದುಃಖ ಉಂಟು

ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಅವನಿನ್ನೇನು ಮಾಡುವನೊ ?' ಆಂಜನೇಯ, ನನಗೂ ಹಾಗೆ ಅನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಸೀತೆಯ ಮುಂದೆ ನನ್ನನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ.'

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕುಶ-ಲವರು ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ತಾಯಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತರು. ಅವಳು ಆನಂದದಿಂದ ಮಕ್ಕಳ್ನ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಳು. ಅವರು ಬಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದೆಳೆದು ತಂದಿದ್ದ ಸುಗ್ರೀವ ಹನುಮಂತರನ್ನು ಕಂಡು ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದಳು 'ಮಕ್ಕಳೆ ಆ ಕಪಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ. ಅವರನ್ನು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಣ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬಹುದು. ಇವನು ಹನುಮಂತ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಸುಟ್ಟ ಕಪಿ. ಇವನು ಸುಗ್ರೀವ, ಕಪಿರಾಜ. ಇವರನ್ನೇಕೆ ಕಟ್ಟಿದಿರಿ ? ಬಾಲವನ್ನು ಏಕೆ ಹಿಡಿದಿರಿ ? ಏನು ಮಾಡಿದರು ?'

ಮಕ್ಕಳು ಹೇಳಿದರು 'ಅಮ್ಮ, ದಶರಥನ ಮಗ ರಾಮನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ರಾಜನಂತೆ. ಅವನು ಒಂದು ಕುದುರೆಯ ಹಣೆಗೆ ಚಿನ್ನದ ಪತ್ರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೀಗಿದೆ - ನನ್ನ ತಾಯಿಯೊಬ್ಬಳೆ ವೀರಮಾತೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರಾದವರು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಲಿ. ಇಲ್ಲವೆ ನನ್ನ ಪಾದಸೇವೆ ಮಾಡಲಿ ಎಂದು. ಅದನ್ನು ಓದಿದಾಗ ನನಗನಿಸಿತು, ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ನೀನು ವೀರಮಾತೆಯಲ್ಲವೆ ? ಆ ರಾಜನಿಗೆಷ್ಟೊಂದು ದರ್ಪ ? ನಾನು ಅದನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದೆ. ಕುಶನು ಅವನ ಸೇನೆಯನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿದ. ಅಮ್ಮ. ಇದು ರಾಜನ ಕಿರೀಟ. ಇದು ಇನ್ನೊಬ್ಬನದು, ಅವನು ಪುಷ್ಕಲನಂತೆ. ಈ ಕುದುರೆಯೂ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಅಣ್ಣನ ಸವಾರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಕಪಿಗಳು, ಆಟಕ್ಕಾಗಿ ತಂದೆವು. ಇವರು ನಮ್ಮೊಡನೆ ಕಾದಿದ್ದರು. ನೀನೂ ನೋಡಿ ಆನಂದಪಡು.'

ಸೀತೆ ತನ್ನ ಪತಿದೇವನ ಕುದುರೆ ಇದೆಂದು ತಿಳಿದು ಬೇಗನೆ ಆ ಹನುಮಂತ ಸುಗ್ರೀವರನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದಳು. 'ಮಕ್ಕಳೆ, ನೀವು ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದಿರಿ. ರಾಮನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದಿರಿ. ಅನೇಕ ವೀರರನ್ನು ಕೆಡವಿ ಈ ಇಬ್ಬರು ಕಪಿಗಳನ್ನ ಹಿಡಿದಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಯಾಗದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನೀವು ಕಟ್ಟಬಹುದೆ ? ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ. ರಾಮನ ತಮ್ಮನಾದ ಶತ್ರುಘ್ನನಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಿ.'

'ಅಮ್ಮ, ಕ್ಷಾತ್ರ ಧರ್ಮದಿಂದ ಅವನನ್ನು ನಾವು ಗೆದ್ದಿರುವಾಗ ಇದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅಪರಾಧವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಅಧ್ಯಯನಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಮುನಿಗಳೆ ಹೇಳಿದರು.

ದುಷ್ಯಂತೇನ ಸಮಂ ಯುದ್ಧ ಭರತೇನ ಕೃತಂ ಪುರಾ ।
ಕಣ್ವಸ್ಯಚಾಶ್ರಮೇ ವಾಹಂ ಧೃತ್ವಾ ಯಾಗ ಕ್ರಿಯೋಚಿತಂ ॥

ಹಿಂದೆ ಕಣ್ವರ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಭರತನು ದುಷ್ಯಂತನ ಯಾಗದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅವನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಗನು ತಂದೆಯೊಡನೆ, ತಮ್ಮನು ಅಣ್ಣನೊಡನೆ, ಶಿಷ್ಯನು ಗುರುವಿನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರೆ ತಪ್ಪಿಲ್ಲವಂತೆ.

ಈಗ ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡುವೆವು. ಈ ಕಪಿಗಳನ್ನೂ ಬಿಡುವೆವು. ನೀನು ಹೇಳಿದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡುವೆವು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಮಕ್ಕಳು ಹೊರಟು ಹೋದರು.

ಇತ್ತ ಸೀತೆ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಸೈನ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂದಿರುವುದನ್ನು ನೆನೆದು ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಕರ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು. 'ನಾನು ತ್ರಿಕರಣಗಳಿಂದಲೂ ರಾಮನನ್ನೆ ಭಜಿಸುತ್ತ ಇನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಚಿಂತಿಸದಿರುವುದು ನಿಜವಾದರೆ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹತರಾದ ಮೂರ್ಛಿತರಾದ ಎಲ್ಲ ರಾಜರೂ ವೀರರೂ ಬದುಕಲಿ.' ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ವೀರರೆಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ನಿಂತರು.

ಶೇಷ ಉವಾಚ

ಶೇಷ :- ಶತ್ರುಘ್ನನು ಮೂರ್ಛೆಯಿಂದೆದ್ದು ನೋಡಿದಾಗ ತನ್ನ ಸೇನೆ ಎಲ್ಲವೂ ಬದುಕಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಕುದುರೆಯೂ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿತ್ತು. ತನ್ನ ಕಿರೀಟ ಮಾತ್ರ ಕಳೆದುಹೋಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲವೂ ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸಿತು. ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಮಾತ್ಯ ಸುಮತಿ ಮೂರ್ಛೆ ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. 'ಬಾಲಕನು ದಯೆಯಿಂದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಶ್ರೀರಾಮನೂ ಕುದುರೆಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಾವು ಬೇಗನೆ ಹೋಗೋಣ' ಎಂದ.

ಶತ್ರುಘ್ನನು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ರಥವನ್ನೇರಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಜತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ವೇಗವಾಗಿ ಯಾವ ಭೇರಿ, ಶಂಖನಾದಗಳಿಲ್ಲದೆ ಆಶ್ರಮದಿಂದ ಹೊರಟ. ಹಿಂದಿನಿಂದ ಸೈನ್ಯವೂ ಬಂದಿತು. ಅದರ ಭಾರವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಆದಿಶೇಷನೂ ಬಗ್ಗುವಂತಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಗಂಗಾ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು.

ರಾಮನು ಯಾಗದ ಕುದುರೆ ಆಗಮಿಸಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಕಳಿಸಿದ. ಅವನು ಶತ್ರುಘ್ನನನ್ನು ಇದಿರುಗೊಂಡು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸಿ ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದ. ಬಳಿಕ ಅವನೊಂದಿಗೆ ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಎಲ್ಲ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಯಜ್ಞ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿ.

ಯಜ್ಞಮಂಟಪವು ಸರಯೂ ನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿತ್ತು.

ಸರಯೂಃ ಪುಣ್ಯ ಸಲಿಲಾ ಪವಿತ್ರಿತ ಜಗತ್ರಯಾ ।
ರಾಮಪಾದರಜಃ ಪೂತಾ ಶರಚ್ಚಂದ್ರನಿಭಪ್ರಭಾ ॥

ಸರಯೂ ನದಿಯ ನೀರು ಪುಣ್ಯಕರ. ಮೂಲೋಕವನ್ನೂ ಪಾವನಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಮನ ಪಾದ ಧೂಳಿಯಿಂದ ತಾನು ಪಾವನವಾಗಿದೆ. ಶರತ್ಕಾಲದ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಬಿಳಿಯಾಗಿದೆ.

ಹಂಸ ಬಕ ಚಕ್ರವಾಕ ಮುಂತಾದ ವಿಚಿತ್ರ ಬಣ್ಣದ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಈ ನದಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಒಳ್ಳೆಯ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಈ ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗದ ಮಂಟಪಗಳು ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದ್ದವು. ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಠೇಂಕಾರ ಮಾಡಿ ಭೂತಲದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅದರ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ತುಂಬುವ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ವೇದಪಾಠ ಮಾಡುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಎಲ್ಲೆಡೆ ತುಂಬಿದ್ದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪರಸ್ಪರ ವಿನೋದವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಆನಂದದಿಂದ ಭೋಜನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೆಳದಿಂಗಳಿನಂತೆ ಬಿಳಿಯಾದ ಅನ್ನ, ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ, ಸಕ್ಕರೆ,

ಜೇನು ಅಪೂಪ, ಫೇಣಿ, ಒಡೆ, ಮಂಡಿಗೆ, ಚಕ್ಕುಲಿ ಮುಂತಾದ ಘಮಘಮಿಸುವ ಭಕ್ಷ ಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನುಣ್ಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಾಯಸವನ್ನು ಬಡಿಸಿದಾಗ ಅದು ಕತ್ತಲೆಗೆ ಹೆದರಿ ಬಿದ್ದ ಚಂದ್ರನೆಂದರು ಕೆಲವರು. ಛೆ, ಛೆ, ಚಂದ್ರನೊಬ್ಬನೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿರುವನು. ಇಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ತಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಚಂದ್ರನು ಬಂದು ಬೀಳಲು ಸಾಧ್ಯವೆ ? ಆದ್ದರಿಂದ ಕುಮುದವೊ ಕರ್ಪೂರವೊ ಇರಬೇಕು ಎಂದರು ಕೆಲವರು. ಕ್ಷೀರಕಂದದ ರಸದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಭಕ್ಷ್ಯವಿದು ಎಂದರು ಇನ್ನು ಕೆಲವರು. ಕಂದ ಮೂಲ ಫಲಗಳನ್ನೆ ತಿಂದು ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಈ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

ರಸವತ್ತಾದ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನ ಮಾಡುವಾಗ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದ 'ಕ್ಷತ್ರಿಯನ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕ. ಇಂಥ ಭೋಜನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಪುಣ್ಯವಂತ. ಆಗ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದ 'ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಷಡ್ರಸಾನ್ನ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅದು ನಮಗೇ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಹರಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸದಿದ್ದರೆ, ಯೋಗ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅದೆಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ ? ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡಲು ಸಿಗಲಾರದು.' ಹೀಗೆ ಮಧುರವಾದ ಅನ್ನವನ್ನುಂಡು ತೃಪ್ತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಶಬ್ದ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಪಠಿಸಿದರು.

ಪುಷ್ಕಲನೊಂದಿಗೆ ಶತ್ರುಘ್ನನು ಬಂದಾಗ ರಾಮನಿಗಾದ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಪಾರವೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಡಿಗೆರಗಿದ ಸೋದರನನ್ನೆತ್ತಿ ಆಲಿಂಗಿಸಿ ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ಆನಂದ ಬಾಷ್ಪದಿಂದ ತೋಯಿಸಿದ. ಪುಷ್ಕಲ, ಹನುಮಂತ, ಸುಗ್ರೀವ, ಅಂಗದ, ಲಕ್ಷ್ಮೀನಿಧಿ, ಪ್ರತಾಪಾಗ್ರ್ಯ, ಸುಬಾಹು, ಸುಮದ, ವಿಮಲ, ನೀಲರತ್ನ, ಸತ್ಯವಂತ, ವೀರಮಣಿ, ಸುರಥ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸಿದ. ಅಮಾತ್ಯ ಸುಮತಿಯನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿ ಕೇಳಿದ 'ಅಮಾತ್ಯ, ಈ ರಾಜರೆಲ್ಲ ಯಾರು ? ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದರು ? ಕುದುರೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿತು ? ಯಾರು ಕಟ್ಟಿದರು ? ಶತ್ರುಘ್ನನು ಹೇಗೆ ಬಿಡಿಸಿದ ? ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳು.

ಸುಮತಿ ಹೇಳತೊಡಗಿದ 'ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ನಿನಗೆ ನಾನೇನು ಹೇಳಲಿ. ಲೋಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಕೇಳುವಿ. ನಿನ್ನಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹ ಬಲದಿಂದ ಭೂತಲದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಿತು. ಯಾರೂ ದರ್ಪದಿಂದ ಕಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ನಿನ್ನ ಪಾದಕಮಲಗಳಿಗೆ ಮಣಿದರು. ರಾವಣಾಂತಕನಾದ ನಿನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು ?

ಅಹಿಚ್ಛತ್ರಪುರದಲ್ಲಿ ರಾಜ ಸುಮದನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ, ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಜಗದಂಬೆಯನ್ನು ಒಲಿಸಿ ಅವಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅವನು ನಿನಗಿತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅನಂತರ ಕುದುರೆ ಸುಬಾಹುವಿನ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಅವನ ಮಗ ದಮನನು ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಪುಷ್ಕಲನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಮೂರ್ಛೆ ಹೊಂದಿದ. ಸುಬಾಹು ಹನುಮಂತನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಅವನ ಕಾಲಿನ ಒದೆತದಿಂದ ಮುನಿ ಶಾಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಜ್ಞಾನೋದಯ ಹೊಂದಿದ. ನಿನಗೆ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಕುದುರೆಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಬಂದ. ಅವನೂ

ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ದಯಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡು. ಬಳಿಕ ಕುದುರೆ ರೇವಾ ನದಿಯ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಾಗ ಶತ್ರುಘ್ನನು ನೀರನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಒಳಗಿದ್ದ ಯೋಗಿನಿಯರಿಂದ ಮೋಹನಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದ. ಬಳಿಕ ಕುದುರೆ ದೇವಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಶಿವನಿದ್ದ. ನೀನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದುದೆಲ್ಲ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಬಳಿಕ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾಲಿಯ ವಧೆ. ಸತ್ಯವಂತನೊಡನೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಸುರಥನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ. ಇದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತು ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಯಾವ ರಾಜನೂ ನಿನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುನಿಯ ಸುಂದರವಾದ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಸಂಗತಿ ನಡೆಯಿತು.

ಹದಿನಾರು ವರ್ಷದ ಬಾಲಕ. ನಿನ್ನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಕುದುರೆಯ ಹಣೆಯ ಪತ್ರವನ್ನು ಓದಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದ. ಕಾಲಜಿತ್ತಿಯೊಡನೆ ಘೋರ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಖಡ್ಗದಿಂದ ಹೊಡೆದು ಕೊಂದ. ಪುಷ್ಕಲನನ್ನೂ ಮೂರ್ಛೆಗೊಳಿಸಿದ ಶತ್ರುಘ್ನನು ಅವನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ ಮೊದಲಿಗೆ ತಾನೆ ಮೂರ್ಛೆಗೊಂಡರೂ ಎದ್ದು ಅವನನ್ನು ಮೂರ್ಛೆಗೊಳಿಸಿದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬಾಲಕನು ಬಂದು ಯುದ್ದಕ್ಕೆ ನಿಂತ ಮೂರ್ಛೆಗೊಂಡ ಬಾಲಕನೂ ಎದ್ದು ಅವನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದ. ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿದರು. ಮೂರ್ಛಿತರಾಗಿ ಬಿದ್ದವರು ಶಸ್ತ್ರ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು ಹನುಮಂತ ಸುಗ್ರೀವರನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಆಶ್ರಮಕ್ಕೊಯ್ದರು. ಬಳಿಕ ದಯೆಯಿಂದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿದರು. ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ತವರನ್ನೆಲ್ಲ ಬದುಕಿಸಿದರು. ಈಗ ನಾವು ಬಂದಿರುವುದು ಆಶ್ರಮದಿಂದ.

ಶೇಷ ಉವಾಚ

ಶೇಷ :- ವಾಲ್ಮೀಕಿಯಾಶ್ರಮದ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಸುಮತಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದ ರಾಮನು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

ಶ್ರೀರಾಮ :- ಮುನಿಯೆ, ನಿನ್ನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿರುವ ಆ ಮಕ್ಕಳು ಯಾರು ? ನನ್ನಂತೆ ಇರುವವರು, ಶೂರರು, ಧರ್ನುವಿದ್ಯಾ ವಿಶಾರದರು. ಶತ್ರುಘ್ನ ಹನುಮಂತರನ್ನೂ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಜಯಿಸಿದವರು ಎಂದು ಸುಮತಿ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಮುನಿಯೆ ಹೇಳು, ಅವರು ನಿನ್ನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಇದ್ದಾರೆ ?

ವಾಲ್ಮೀಕಿ :- ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ನೀನು ಈ ಮಾನವರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯದುದು ಏನಿದೆ ? ಆದರೂ ನಿನ್ನ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಅವರು ಇಬ್ಬರೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು. ಹಿಂದೆ ನೀನು ನಿರಪರಾಧಿನಿಯಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಭಯಂಕರವಾದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಾಗ ಅವಳು ಗರ್ಭಿಣಿ, ಅಳುತ್ತ, ಮೂರ್ಛೆ ಹೊಂದುತ್ತ ಇದ್ದ ಅವಳನ್ನು ನಾನು ನನ್ನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದೆನು. ಮುನಿಕುಮಾರರು ಅವಳಿಗೊಂದು ಪರ್ಣಶಾಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟರು. ಅಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳೆ ಇವರು. ನಿನ್ನಂತೆ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಕುಶ-ಲವರೆಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದೆ. ಉಪನಯನ ಮಾಡಿ ಸಾಂಗ ವೇದಗಳನ್ನೂ ಆಯುರ್ವೇದ ಧನುರ್ವೇದ ಮುಂತಾದ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿದೆ. ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶಾರದರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ.

ಅವರು ಗಂಗಾ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಲತಾಕುಂಜಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಚಂಚಲ ಸ್ವಭಾವದವರು. ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯೆಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿಪುಣರು. ನನಗೆ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ತುಂಬ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಅವರಿಗಿತ್ತು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಹರಸಿದೆ. ಅವರ ಗಾನ ಕೌಶಲ್ಯಕ್ಕೆ ಲೋಕವೆ ಬೆರಗಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಸದಾ ಅವರಿಂದ ಹಾಡಿಸಿ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಭವಿಷ್ಯ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಾನು ಹಿಂದೆಯೆ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದೆ. ಅದನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ಕಲಿಸಿದೆ. ವೀಣೆ ಮೃದಂಗ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತ ಅವರು ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಹಾಡಿದರೆ ಕಾಡಿನ ಮೃಗಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಮೈಮರೆಯುತ್ತವೆ. ಬಾಲಕರ ವಯಸ್ಸು, ರೂಪ, ಕಂಠ ಎಲ್ಲವೂ ಮನೋಹರ, ಮಧುರ, ನಿನ್ನ ಚರಿತ್ರೆಯೂ ಪರಮ ಮಧುರ, ರಮ್ಯ, ಪವಿತ್ರ. ಅದನ್ನು ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳುವ ಕುತೂಹಲ ಒಮ್ಮೆ ವರುಣನಿಗೂ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅವರನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಒಂದುರಾತ್ರಿ ಇಡಿ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಹಾಡಿಸಿ ಕೇಳಿದ. ವರುಣನೂ ಮಿತ್ರನೂ ಅವರ ಕುಟುಂಬದವರೂ ಅಮೃತರಸಕ್ಕಿಂತ ಮಧುವರಾದ ನಿನ್ನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬಾಲಕರ ಮಧುರ ಕಂಠದಿಂದ ಕೇಳಿ ಆನಂದಪರವಶರಾಗಿ ಮೈಮರೆತರು. ಮನೋಹರವಾದ ಮಹಾಭೋಗವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಬಳಿಕ ಅವರನ್ನು ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಕಳಿಸಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಂತೆ ಬಾಲಕರ ಮನವೊಲಿಸಲು ತೊಡಗಿದರು. 'ಗುರುವಿನಾಜ್ಞೆ ಇದೆ, ನಮಗಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಾವು ಹೋಗಬೇಕು' ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಅವರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ನಾನೆ ವರುಣ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದೆ. ನನಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸತ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ ವರುಣ. ಮಕ್ಕಳ ಹುಟ್ಟು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದ. ಅವನು ಸರ್ವಜ್ಞ. ಆದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದೆ. ಸೀತೆಯ ಮಕ್ಕಳು ಆ ಬಾಲಕರೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದೊಡನೆ ವರುಣನು ಆನಂದದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ವಸ್ತ್ರಭೂಷಣಗಳನ್ನಿತ್ತ. ದೇವತೆಗಳು ಕೊಟ್ಟರೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಬಳಿಕ ಸೀತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವರುಣನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ - 'ಶ್ರೀರಾಮ, ಪತಿವ್ರತೆಯರಲ್ಲೆ ಮೊದಲಿಗಳು ನಿನ್ನ ಸೀತೆ. ಶೀಲ, ರೂಪ, ವಯಸ್ಸು ಎಲ್ಲವೂ ಇದೆ. ವೀರರಾದ ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಎಂದೂ ಚ್ಯುತಿ ಇಲ್ಲದ ಪರಮ ಸಿದ್ಧಿ ಸ್ವರೂಪಳು. ಪಾಮರರಾದ ಜನರು ತಿಳಿಯದೆ ಏನಾದರೂ ಆಡಿದರೆ ಅವಳಿಗೇನೂ ಕುಂದು ಬರಲಾರದು. ಅವಳ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಪಾವನವಾದುದೆನ್ನಲು ನಾವು ಸಾಕ್ಷಿ. ಅವಳ ಪಾದವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದರೆ ಸಾಕು. ಎಲ್ಲ ಅಭೀಷ್ಟಗಳೂ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ. ಅವಳ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಅವಳೆ ಮೃತ್ಯು, ಅವಳೆ ಅಮೃತ. ಸ್ವರ್ಗ ಮೋಕ್ಷ ದಾನ ತಪಸ್ಸು ಎಲ್ಲವೂ ಅವಳೆ. ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿವ ಮತ್ತು ನನ್ನಂಥ ಲೋಕಪಾಲಕರನ್ನು ಅವಳು ನೇಮಿಸಲೂಬಲ್ಲಳು. ಆ ಪದವಿಗಳಿಂದ ಇಳಿಸಲೂಬಲ್ಲಳು. ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ನೀನು ತಂದೆ. ಅವಳು ತಾಯಿ. ಅವಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ನಿನಗೆ ಅವಳು ಪತಿವ್ರತೆಯೆನ್ನುವುದು ಗೊತ್ತು. ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧಳೆಂದು ಆದರಿಸಬೇಕು. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ನನ್ನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ನೀನೆ ರಾಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು.'

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಪಾಲಕರೂ, ದೇವ ದಾನವರೂ, ಗಂಧರ್ವರೂ, ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಬಾಯಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪ್ರಶಂಸೆಮಾಡಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅನೇಕ ವರಗಳನ್ನಿತ್ತರು. ಎಲ್ಲ ಮುನಿಗಳೂ ಹರಸಿದರು. ಹಿಂದೆ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಒಬ್ಬ ರಾಮನಿದ್ದ. ಈಗ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಮೂವರು ರಾಮರಾದರು. ಹಿಂದೆ ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಮೀರಿಸಿದವ ಒಬ್ಬ ಮನ್ಮಥನಿದ್ದ. ಈಗ ಅವನೊಡನೆ ನೀನೂ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳೂ ಸೇರಿ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿಯಾದಿರಿ.

ಮಹಾರಾಜ, ಬೇರೆಲ್ಲಕಡೆ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಸಂಗೀತವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ವಾಂಸನಾದ ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಮಾತ್ರ ಏಕೆ ಅವಕಾಶ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ ? ನೀನು ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಲೋಕ ಹೊಗಳುತ್ತಿದೆ. ಸೀತಾ ಪರಿತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಯಾರೂ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಜಗದೊಡೆಯ ನೀನು ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ತೋರಿಸುವವ. ವಿದ್ಯೆ ಶೀಲ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಡೆದಿರುವ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಅವರು ತಾಯಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇರಲಾರರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳನ್ನೂ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವಳು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಡಿದವರನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಕ್ಷಿ ಬೇಕೆ ? ಅವಳು ಶುದ್ಧಳೆನ್ನುವುದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತು, ನಮಗೆ ಗೊತ್ತು, ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತು.'

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಮನು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯನ್ನು ನಮಿಸಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದ 'ತಮ್ಮ, ಸೀತೆಯನ್ನೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಕರೆದು ತಾ, ನನ್ನ ಮತ್ತು ಮುನಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ರಥದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.' ಲಕ್ಷಣನೆಂದ 'ಅಣ್ಣ, ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿದ್ದರೆ, ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಇಷ್ಟವೆನಿಸಿದರೆ ನಾನು ಹೋಗುವೆ. ಆದರೆ ದೇವಿ ಬರಲೊಪ್ಪಿದರೆ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಹೋಗುವುದು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವುದು. ಒಂದುವೇಳೆ ಹಿಂದೆ ಅವಳನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಬಂದವನಾನೆಂದು ಕೋಪದಿಂದ ಬಾರದಿದ್ದರೆ, ನಾನೊಬ್ಬನೆ ಹಿಂದೆ ಬಂದರೆ ನೀನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು.'

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ರಥವನ್ನು ಏರಿ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೊರಟ. ಸೀತೆಯನ್ನು ಕರೆದು ತರಲು ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆಂಬ ಸಂತೋಷ ರಾಮನಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ಅವಳನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟವನು ತಾನೆಂಬ ಸಂಕೋಚ ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಹೊಯ್ದಾಡುತ್ತ 'ಸೀತೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗುವಂತೆ ಏನು ಮಾಡಲಿ ? ಅಥವಾ ರಾಮನಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಾನು ಹಿಂದೆ ನಡೆದಿದ್ದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಸಮಾಧಾನ ಮಾಡದಿರುವಳೆ ?' ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ. ರಥದಿಂದ ಇಳಿದು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಆರ್ಯೆ, ಪೂಜ್ಯೆ, ಭಗವತಿ, ಶುಭೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ನಡುಗುತ್ತ ಸೀತೆಯ ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ. ಅವಳು ಆತನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಕೇಳಿದಳು 'ಲಕ್ಷ್ಮಣ,ಏನು ಕಾರಣ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದೆ ? ಶ್ರೀ ರಾಮನು ಸೌಖ್ಯದಿಂದಿರುವನೆ ? ಅವನಿಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೋಪವಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ? ಲೋಕವು ಅವನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲವೆ ? ಅಪಕೀರ್ತಿಯ ಭಯದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಕಳಿಸಿದನೆ ? ಅವನಿಗೆ ಕೇವಲ ಕೀರ್ತಿ ಒಂದೇ ಬೇಕು. ನಾನು ಸತ್ತರೆ ಅವನ ಕೀರ್ತಿ ನಿರ್ಮಲವಾಗುವುದೆಂದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಸಾಯಲು ಸಿದ್ಧ. ಪತಿಗೆ

ಕೀರ್ತಿ ತಂದ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನನಗೆ ಪತಿ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ದೊರಕಲಿ. ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೂ ನಾನು ಅವನನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಬಾಳು ಸಫಲವಾಗಲು ಅವನು ನನಗೆ ಬೇಕು. ಅವನಿಗೆ ನನ್ನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಕೌಸಲ್ಯೆ ಸುಖದಿಂದ ಇರುವಳೆ ? ಅವಳಿಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ತುಂಬ ದಯೆ ಇದೆ. ಭರತ ಮುಂತಾದವರೂ ಕ್ಷೇಮವೆ ? ಸುಮಿತ್ರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವಳೆ ? ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುವವಳು ಕೀರ್ತಿಗೋಸ್ಕರ ರಾಮನು ನನ್ನಂತೆ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟನೇನು ? ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿ ಹರಡುವಂತಾದರೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಬಿಡಲಾರದು ಏನಿದೆ ? ತನ್ನಾತ್ಮವೆ ತನಗೆ ಬೇಡವೆನಿಸಬಹುದು ಅವನಿಗೆ.'

ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಸುರಿಮಳೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೆಂದ 'ರಾಮನು ಸೌಖ್ಯದಿಂದ ಇದ್ದಾನೆ. ನಿನ್ನ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಕೌಸಲ್ಯೆ ಸುಮಿತ್ರೆ ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆಶೀರ್ವದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭರತ ಶತ್ರುಘ್ನರೂ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ವಂದನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗುರುಗಳೂ ಗುರುಪತ್ನಿಯರೂ ಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ರಾಮನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆಸಿದ್ದಾನೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊರತು ಬೇರಾರಲ್ಲೂ ಅವನು ಸುಖ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ನೀನಿಲ್ಲವೆಂದಾದ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ದಿಕ್ಕುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಶೂನ್ಯವಾಗಿವೆ. ಶೂನ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲೆಡೆ ನೋಡುತ್ತ ಅಳುತ್ತಾನೆ. ನಮ್ಮನ್ನೂ ಅಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ನೀನಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನೆನೆದು ಈಗಲೂ ನೀನಲ್ಲಿ ಇರುವೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜಾನಕಿ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಇರುವ ಆ ಆಶ್ರಮವೆ ಧನ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಈಗ ತಾನೆ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಅಳುತ್ತ ಅವನಾಡಿದ ಮಾತು ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ದುಃಖವೆಷ್ಟಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಅವನು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳು ಲೋಕವು ನನ್ನನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಲೋಕದ ಅದೃಷ್ಟವೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಕಾರಣವೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಸರ್ವೇಶ್ವರನೂ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದೃಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಉಳಿದವರ ಪಾಡೇನು ? ನಾನು ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಮುರಿದುದು, ಕೈಕೇಯಿಯ ವಿವೇಕ ಮರೆಯಾದುದು. ತಂದೆಯ ಮರಣ, ಅರಣ್ಯವಾಸ, ನಿನ್ನನ್ನು ರಾಕ್ಷಸನು ಅಪಹರಿಸಿದುದು, ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಿದುದು, ರಾವಣವಧೆ, ಕಪಿಗಳ ಸಹಾಯ ನನಗೆ ದೊರತುದು, ನಿನ್ನನ್ನು ತಿರುಗಿ ಪಡೆದುದು, ಬಂಧುಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದುದು, ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು, ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಆ ಅದೃಷ್ಟ ಒಂದೆ ನಿರಂಕುಶವಾದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಕಾರಣ. ಅದರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಪುನರ್ಮಿಲವಾಗುತ್ತಿದೆ. ವಸ್ತುತಃ ವೇದವು ಇತರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿದ್ದು ನಿತ್ಯವೆನಿಸಿರುವುದು ನನ್ನಿಂದ. ಲೋಕದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯಗಳಾಗುವುದು ನನ್ನಿಂದ. ನನ್ನ ಈ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಲೋಕ ಅನುಕರಿಸಲಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಲೋಕವು ಮಾತ್ರ ಅದೃಷ್ಟವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಕರ್ಮದ ಫಲ ಉಂಡರೆ ಕರ್ಮ ಕ್ಷಯ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ನೀನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ಮದ ಫಲ ಉಂಡಂತೆ ತೋರಿರುವೆ. ಲೋಕವನ್ನೂ ಅದರ ಅದೃಷ್ಟವನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ನಿರ್ವ್ಯಾಜವಾದ ಪ್ರೇಮ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸದಾ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನವಾಗಿದ್ದು ಅದು ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಣಯಿಗಳಲ್ಲಿ ದೋಷ ಸಂದೇಹ ಬಂದರೂ. ಅದರಿಂದ ವಿಯೋಗ ಉಂಟಾದರೂ ಸ್ನೇಹವು ನಿರ್ಮಲವಾಗಿ ಶುದ್ಧವಾಗಿ

ಅಸ್ವಾದ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈಗ ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಸ್ನೇಹದ ಶುದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯ ಆಗಿದೆ. ಲೋಕರೀತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಾನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಲೋಕ ಉಳಿಯಲಾರದು. ಮಹಾತ್ಮರು ತಮಗೆ ಸಹಜವಾದ ನಡತೆಯನ್ನೆ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತೋರಿದರೆ ಅದನ್ನು ಲೋಕ ಅನುಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ನಡತೆಯಲ್ಲಿ ಲೋಕವೇನಾದರೂ ತಪ್ಪನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅದನ್ನು ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸರಿಪಡಿಸಲೇಬೇಕು. ಆಗ ನಮ್ಮ ಕೀರ್ತಿ ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಜನರು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟುತ್ತಾರೆ.'

ರಾಮನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪತಿಯ ಪಾದ ಕಮಲವನ್ನು ನೋಡಲು ಹೊರಡು. ಒಳ್ಳೆಯ ಬಟ್ಟೆ ಒಡವೆ ಅಂಗ ರಾಗ ಸುಗಂಧಗಳನ್ನು ನಿನಗಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ರಥಗಳು ದಾಸಿಯರು ಛತ್ರ ಚಾಮರಗಳು ಆನೆ ಕುದುರೆಗಳು ಸ್ತುತಿಸುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸೂತ ಮಾಗದವಂದಿಗಳು ವಂದಿಸುವ ಪೌರಮಹಿಳೆಯರು, ಸೇವೆ ಮಾಡುವ ಯೋಧರು, ಹೂಗಳನ್ನೆರಚುವ ದೇವ ದೇವಾಂಗನೆಯರು ಇವರೆಲ್ಲರ ನಡುವೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನ ನೀಡುತ್ತ, ಮುಂದೆ ಆನೆಗಳನ್ನೇರಿದ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳು, ಹಿಂದೆ ನಾನು. ಹೀಗೆ ವೈವಭದಿಂದ ನಿನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ನೀನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಂತೋಷವಾಗಲಿ. ಮಂಗಳ ವಾದ್ಯ ಗೀತ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಉತ್ಸವ ನಡೆಯಲಿ.'

ಸೀತೆ ಈ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದಳು. 'ನಾನು ರಾಜನಿಗೆ ಕೀರ್ತಿ ತರುವಂಥವಳಲ್ಲ. ಸ್ವಯಂ ಕೀರ್ತಿಯೂ ನಾನಲ್ಲ. ಧರ್ಮ ಅರ್ಥ ಕಾಮಗಳಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನಿಂದ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ನಿಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜನಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೇಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡಲಿ. ಅವನು ಯಾರ ಅಂಕೆಗೂ ಒಳಪಡುವವನಲ್ಲ. ಪತಿಯ ದೋಷ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿರಲಿ, ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿರಲಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ನನ್ನಂಥ ಕುಲೀನ ಮಹಿಳೆಯರು ಆಡಕೂಡದು. ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನ ಯಾವ ರೂಪವು ನನ್ನೆದೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿತ್ತೋ ಆ ರೂಪ ಇಂದಿಗೂ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ನಿಂತಿದೆ. ಎಂದೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ದೂರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಈ ಮಕ್ಕಳು ರಾಮನ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಅಂಶದಿಂದ ಜನಿಸಿದವರು. ವಂಶವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವವರು, ಮಹಾವೀರರು. ಧರ್ನುವಿದ್ಯಾ ವಿಶಾರದರು. ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೊಯ್ದು ಅವರನ್ನು ಲಾಲಿಸು. ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯೆ ಇದ್ದು ರಾಮನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವೆ. ನೀನು ಅಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಪೂಜ್ಯ ಗುರು ಜನರಿಗೆ ನನ್ನ ಪಾದ ವಂದನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನನ್ನ ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸು.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಸೀತೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದು 'ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ. ಅವನ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡಿ' ಎಂದಳು. ಆದರೆ ಮಕ್ಕಳು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುನಿಯೂ ಅದೇ ಮಾತನ್ನಾಡಿದಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟರು.

ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕುಶಲವರು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೆ ನಿಂತರು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಮುನಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಅವರನ್ನೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ರಾಮನ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ. ರಾಮನ ಮುಂದೆ ಸೀತೆಯ ಮಾತನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದ. ಒಡನೆ ರಾಮನೊಂದು ಕ್ಷಣ ಮೂರ್ಛೆ ಹೊಂದಿ ಎಚ್ಚತ್ತು ಹೇಳಿದ.

'ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ನೀನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹೇಗಾದರೂ ಆಕೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳು. 'ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತ ಬೇರೆ ದಾರಿ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡೆಯ ? ಅಂತಹುದನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ನೀನೆಂದೂ ಕೇಳಿಲ್ಲ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಜಾನಕಿ, ನೀನೇಕೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ ? ನೀನಾಗಿಯೆ ಬಯಸಿ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಮುನಿಪತ್ನಿಯರನ್ನೂ ಸತ್ಕರಿಸಲು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋದೆ. ನಿನ್ನ ಮನೋರಥ ಈಡೇರಿದೆ. ಇನ್ನು ಏಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಲಾರೆ ? ನನ್ನಲ್ಲಿ ದೋಷವನ್ನು ಎಣಿಸಬೇಡ. ಸತಿಯಾದವಳಿಗೆ ಕೊನೆಗೂ ಪತಿಯೆ ಗತಿ. ಅವನು ಗುಣವಂತನಿರಲಿ. ಅಲ್ಲದಿರಲಿ. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯಾದ ಪತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಹೇಳಲಿ ? ಕುಲಸ್ತ್ರೀಯರು ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಪತಿಯ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಹಿಂದೆಯೆ ಒಲಿದಿದ್ದೇನೆ. ಈಗಲಂತೂ ನಿನಗೆ ವಶನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಯಾಗ ಜಪ ತಪ ದಾನ ವ್ರತ ತೀರ್ಥ ದಯಾ ದೇವತಾರಾಧನೆ ಎಲ್ಲವೂ ನಾನೊಲಿದರೆ ಒಲಿಯುವುವು.' ಸೀತೆಗೆ ರಾಮನ ಈ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವಳನ್ನು ಕರೆತರಲು ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ವೇಗವಾಗಿ ರಥದಲ್ಲಿ ಹೊರಟನು.

ಇತ್ತ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುನಿ ಕುಶಲವರಿಗಾಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. 'ವೀಣೆ ನುಡಿಸುತ್ತ ಮಧುರ ಕಂಠದಿಂದ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಗಾನ ಮಾಡಿರಿ.'

ಒಡನೆ ಅವರು ಹಾಡಿದರು. ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ, ಸೋದರಸ್ನೇಹ, ಗುರುಭಕ್ತಿ ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠೆಯಂಥ ನೂರಾರು ಧರ್ಮಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅದ್ಭುತವಾದ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಅವರು ಹಾಡಿದಾಗ ಅವರ ಧ್ವನಿ ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ದೇವತೆಗಳೂ ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡರು. ಕಿನ್ನರರು ಮೂರ್ಛೆ ಹೋದರು. ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತವರೆಲ್ಲರೂ ಚಿತ್ರದ ಬೊಂಬೆಗಳಂತಾದರು. ರಾಮನೂ ಬೇರೆ ರಾಜರೂ ಆನಂದಾಶ್ರುವನ್ನು ಸುರಿಸಿದರು. ಪಂಚಮದಾಲಾಪಕ್ಕೆ ಮುಗ್ಧರಾಗಿ ಚಿತ್ರದ ಬೊಂಬೆಗಳಂತೆ ಕುಳಿತರು.

ಹಾಡು ಮುಗಿದೊಡನೆ ರಾಮನು ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ಲಕ್ಷ ಸುವರ್ಣಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಹೋದ. ಮಕ್ಕಳು ನಕ್ಕು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುನಿಯ ಮುಂದೆ ನುಡಿದರು. 'ಮುನಿಯೇ, ಮಹಾರಾಜನು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಮಗೆ ಸುವರ್ಣಗಳನ್ನು ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಆಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದು. ನಾವು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ನರಕ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ನಾವು ದಯೆಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮಹಾರಾಜನಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ನಮಗೆ ಹೇಗೆ ಸುವರ್ಣವನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಬಲ್ಲ ?''

ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುನಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದ 'ಮಕ್ಕಳೆ ಹಾಗೆನ್ನಬೇಡಿ. ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯಲ್ಲವೆ?'

ಒಡನೆ ಮಕ್ಕಳು ರಾಮನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ವಿನಯದಿಂದ ಕಾಲಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ರಾಮನು ಅವನರನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತಾಗಿ ಎರಡೂ ರೂಪದಿಂದ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ. ಸಭಾಸದರೆಲ್ಲರೂ ಮಕ್ಕಳ ಮುದ್ದು ಮುಖವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಸೀತೆಯ ಪತಿ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಂದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೊಂಡರು.

ವ್ಯಾಸ :- ಶೇಷ ದೇವನು ಹೀಗೆ ರಾಮಾಯಣದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನನಿಗೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವ ಕುತೂಹಲ ಉಂಟಾಯಿತು.

ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನ :- ದೇವ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುನಿ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ರಚಿಸಿದುದು ಎಂದು ? ಏಕೆ ? ಅದರಲ್ಲಿ ಏನು ವರ್ಣನೆಗಳಿವೆ ?

ಶೇಷ :- ಒಮ್ಮೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುನಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅಲ್ಲಿ ತಾಲ, ತಮಾಲ, ಶಿಂಶುಪ, ಚಂಪಕ, ಬಕುಳ, ಕೋವಿದಾರ ಕುರಂಟಕ ಮೊದಲಾದ ಮರಗಳು ಹೂ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದವು. ಕೇದಗೆಯ ಹೂವಿನ ಪರಿಮಳವು ವನವನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಬಿತ್ತು. ಅದರ ಪರಾಗದಿಂದ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಚೆಲ್ಲಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು ಕೊಗಿಲೆ ದುಂಬಿಗಳ ಮಧುರಧ್ವನಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಎರಡು ಕ್ರೌಂಚ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಪ್ರಣಯದಾಟ ಆಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಒಬ್ಬ ಬೇಡನು ಮಾಂಸಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಹಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಹೊಡೆದು ಕೊಂದನು. ಇನ್ನೊಂದು ಹಕ್ಕಿ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯನ ಸಾವನ್ನು ಕಂಡು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿತು. ಅದರ ಕರುಣಾ ಕ್ರಂದನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುನಿಯು ಬೇಡನನ್ನು ಕೋಪದಿಂದ ಶಪಿಸಿದನು.

ಮಾನಿಷಾದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ತ್ವಮಗಮಃ ಶಾಶ್ವತೀ ಸಮಾಃ ।
ಯತ್ ಕ್ರೌಂಚ ಪಕ್ಷಿಣೋರೇಕಮವಧೀಃ ಕಾಮಮೋಹಿತಂ ॥

ಬೇಡನೆ, ಪ್ರೇಯಸಿಯೊಡನೆ ಆಟವಾಡುತ್ತ ಮೈಮರೆತಿದ್ದ ಕ್ರೌಂಚ ಪಕ್ಷಿಯನ್ನು ಕೊಂದೆ. ಅದರಿಂದ ನೀನು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಬದುಕಬೇಡ.

ಈ ಶ್ಲೋಕ ರಚನೆಯನ್ನು ಕಂಡ ಮುನಿಯ ಶಿಷ್ಯರು ಅದನ್ನು ಬಾಯಿ ತುಂಬ ಹೊಗಳಿದರು. 'ಸ್ವಾಮಿ ನಿಮ್ಮ ಶಾಪದ ನುಡಿಯನ್ನು ಸರಸ್ವತಿಯು ಶ್ಲೋಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿದಳು. ಈ ಶ್ಲೋಕ ಬಹುಸುಂದರವಾಗಿದೆ.' ಮುನಿಗೂ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಆಗಲೇ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಬಂದು, 'ಮುನಿಯೆ, ನೀನು ಧನ್ಯ. ಸರಸ್ವತಿ ನಿನ್ನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಶ್ಲೋಕ ರೂಪದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಳಾದಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ರಮ್ಯವಾದ ರಾಮಾಯಣ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸು. ಅದರಿಂದ ಕಲ್ಪದ ಕೊನೆಯ ತನಕ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲ ಕೀರ್ತಿ ನಿನ್ನದಾಗುವುದು. ರಾಮನಾಮದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಾತು ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅದುವೆ ಧನ್ಯ. ಉಳಿದ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಮಾತುಕಥೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅಪವಿತ್ರವಾದುದು. ಪಾಪಿಗಳ ಎಲ್ಲ ಪಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬಲ್ಲ ಲೋಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ರಾಮಾಯಣ ನೀನು ರಚಿಸು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದನು.

ಬಳಿಕ ಮುನಿಯು ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಹೇಗೆ ರಚಿಸಲಿ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಧ್ಯಾನಮಗ್ನನಾದಾಗ ಅವನ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಮನೋಹರವಾದ ರಾಮನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ. ನೀಲಲೋತ್ಪಲದಳದಂತೆ ಶ್ಯಾಮವರ್ಣನಾದ ತಾವರೆ ಗಣ್ಣಿನ ರಾಮನನ್ನೂ ಅವನ ಹಿಂದಿನ ಮುಂದಿನ ಎಲ್ಲ ಕಥೆಗಳನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಮುನಿ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ರಚಿಸಿದ. ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಪದಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮನೋಹರ. ಬಳಸಿದ ವೃತ್ತವೂ ನಾನಾವಿಧ. ಅದರಲ್ಲಿ ರಮಣೀಯವಾದ ಆರು ಕಾಂಡಗಳಿವೆ. ಅವು ಬಾಲ, ಅರಣ್ಯಕ ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾ, ಸುಂದರ, ಯುದ್ಧ ಮುತ್ತು ಉತ್ತರ ಕಾಂಡಗಳು. ಶ್ರವಣ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬಲ್ಲವು.

ದಶರಥನು ಪುತ್ರೇಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸನಾತನ ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಹರಿಯನ್ನು ನಾಲ್ಕು ರೂಪದಿಂದ ಮಕ್ಕಳನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದ. ಅವರಲ್ಲಿ ರಾಮನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಯಜ್ಞ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿ ಪರಶುರಾಮನನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಮರಳಿದ. ಅಲ್ಲಿ ಯುವರಾಜ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೈಕೇಯಿಯ ಮಾತಿನಂತೆ ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸಮೇತನಾಗಿ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಗಂಗೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಚಿತ್ರಕೂಟದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಭರತನು ಬಂದು ರಾಮನನ್ನು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಕರೆತರುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲನಾಗಿ ನಂದಿಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದ. ಇದು ಬಾಲಕಾಂಡದ ಕಥಾವಸ್ತು.

ರಾಮನು ಮುನಿಗಳ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಶೂರ್ಪನಖಿಯ ಮೂಗು ಕೊಯ್ದು ಖರ ದೂಷಣರನ್ನು ಕೊಂದು ಮಾಯಾ ರೂಪದಿಂದ ಬಂದ ಮಾರೀಚನನ್ನೂ ಕೊಂದ. ರಾವಣನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದಾಗ ವಿರಹ ದುಃಖದಿಂದ ಕಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅಲೆಯುತ್ತ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವನಂತೆ ವರ್ತಿಸಿದ. ಕಬಂಧನನ್ನು ಕೊಂದುದು, ಹಂಪೆಗೆ ಹೋದುದು, ಬಳಿಕ ಹನುಮಂತನ ಸ್ನೇಹ ಮಾಡಿದುದು, ಹೀಗೆ ಅರಣ್ಯ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ವರ್ಣನೆಗಳಿವೆ.

ಏಳು ತಾಳೆಯ ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ವಾಲಿಯನ್ನು ಕೊಂದು ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ರಾಮ. ಬಳಿಕ ಪರ್ವತ ವರ್ಣನೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಸುಗ್ರೀವನನ್ನೆಚ್ಚರಿಸುವುದು, ಸುಗ್ರೀವನು ಹೊರಡುವುದು, ಸೈನ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ ಇವುಗಳ ವರ್ಣನೆ. ಸೀತಾನ್ವೇಷಣದ ಸಂದರ್ಭಲ್ಲಿ ಸಂಪಾತಿಯ ಭೇಟ್ಟಿಯಾಗುವುದು. ಬಳಿಕ ಹನುಮಂತನು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಹಾರಿ ಆಚೆ ದಡವನ್ನು ಸೇರಿದ. ಇದು ಕಿಷ್ಕಿಂದಾ ಕಾಂಡ.

ಸುಂದರ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣ ಕಥೆ ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ. ಹನುಮಂತನು ಮನೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ಅನೇಕ ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಕೊನೆಗೆ ಸೀತೆಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುವನು. ಆಕೆಯೊಡನೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಸುವನು. ಅಶೋಕ ವನವನ್ನು ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸುವನು. ಕುಪಿತರಾದ ರಾಕ್ಷಸರು ಅವನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದಾಗ ಅವನು ಲಂಕೆಯನ್ನೇ ಸುಟ್ಟನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು ಕಪಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದ. ರಾಮನಿಗೆ ಸೀತೆಯ ಗುರುತಿನ ಆಭರಣಗಳನ್ನಿತ್ತ. ಕಪಿಸೇನೆ ಲಂಕೆಗೆ ಹೊರಟಿತು. ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇತುವೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ಶುಕಸಾರಣರು ಬಂದರು ಇದು ಸುಂದರಕಾಂಡದ ಕಥೆ.

ಯುದ್ಧಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸೀತೆಯೊಡನೆ ರಾಮನ ಸಮಾಗಮವಾದ ವೃತ್ತಾಂತ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

ಉತ್ತರಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಋಷಿಯೊಂದಿಗೆ ರಾಮನ ಸಂವಾದ. ಯಜ್ಞದ ಪ್ರಾರಂಭ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರವಾದ ಅನೇಕ ರಾಮಕಥೆಗಳಿವೆ.

ರಾಮಾಯಣಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾತಕವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಇಪ್ಪತ್ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳು. ಆರು ಕಾಂಡಗಳು ಇದು ರಾಮಾಯಣದ ಗಾತ್ರ. ಅದನ್ನು ರಾಮನು ಕುಶಲವರ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿ ಅವರನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಸೀತೆಯನ್ನು ನೆನೆದುಕೊಂಡನು.

ಶೇಷ :- ಇತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೀತೆಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪ್ರೀತಿಯ ಗದ್ಗದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ರಾಮನು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ಸೀತೆ ತಿರುಗಿ ಅದೇ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದಳು. 'ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ರಾಮನೆ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಮಹಾ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವಾಗ ನಾನು ಹೇಗೆ ನಿನ್ನ ಜತೆಗೆ ಬರಲಿ ?' 'ಅಮ್ಮ ನೀನು ಪತಿವ್ರತೆಯಾದವಳು, ಪತಿಯು ಬಾ ಎನ್ನುವಾಗ ಬರಲು ನಿರಾಕರಿಸಕೂಡದು. ಪತಿವ್ರತೆಯರು ಪತಿಯ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಬಾ, ನನ್ನೊಡನೆ ರಥವನ್ನೇರು' ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಅಗ್ರಹಪಡಿಸಿದಾಗ ಸೀತೆ ಕೋಪವನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟಳು. ತಾಪಸ ತಾಪಸಿಯರನ್ನು ವಂದಿಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೊಡನೆ ರಥವನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತಳು. ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ಸರಯೂ ತೀರದಲ್ಲಿ ರಥದಿಂದಿಳಿದು ರಾಮನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಎರಗಿದಳು. 'ಸಾಧ್ವಿ, ನಿನ್ನೊಡನೆ ನಾನು ಯಾಗವನ್ನು ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದ ಶ್ರೀರಾಮ.

ಬಳಿಕ ಸೀತೆ ಕೌಸಲ್ಯೆ, ಕೈಕೇಯಿ, ಸುಮಿತ್ರೆ ಮೊದಲಾದವರನ್ನೆಲ್ಲ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪತಿಯ ಮತ್ತು ಪುತ್ರರ ಜೊತೆಗೆ ಬಹುಕಾಲ ಬಾಳೆಂದು ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆದಳು. ವಶಿಷ್ಠರು ಈಗ ಸುವರ್ಣ ಸೀತೆಯನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟು ನಿಜವಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ರಾಮನ ಬಳಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದ. ನಕ್ಷತ್ರದ ಜೊತೆಗಿರುವ ಚಂದ್ರನಂತೆ ರಾಮನು ಶೋಭಿಸಿದ ಯಜ್ಞದ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆದುವು. ಬಳಿಕ ವಶಿಷ್ಠರ ಆದೇಶದಂತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀರಾಮ. ಹಿಂದೆ ಮರುತ್ತರಾಜನು ತನ್ನ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅಪರಿಮಿತವಾಗಿ ದಾನ ಮಾಡಿದ್ದ. ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಮಗೆ ದೊರೆತ ಐಶ್ವರ್ಯದ ಭಾರವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಒಯ್ಯಲಾರದ ಹಿಮಾಲಯದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಗೆದಿದ್ದರು. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ದಾನಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ವಶಿಷ್ಠ ಬಯಸಿದ, ಅಂತೆಯೆ ಶ್ರೀ ರಾಮನು ಮೊದಲಿಗೆ ಗುರು ವಶಿಷ್ಠರನ್ನೆ ಪೂಜಿಸಿದ. ಅನೇಕ ದೇಶಗಳನ್ನು ಚಿನ್ನ ಮುತ್ತು ರತ್ನಗಳನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ. ಅದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ಅಗಸ್ತ್ಯ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ. ಹಾಗೆಯೆ ಸತ್ಯವತೀ ಸುತನಾದ ವೇದ ವ್ಯಾಸರನ್ನೂ ಪೂಜಿಸಿದ. ಚ್ಯವನ ಮುಂತಾದ ಬೇರೆ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ಒಂದೊಂದುಲಕ್ಷದಂತೆ ಸುವರ್ಣದಾನ ಮಾಡಿದ. ದೀನ ಅಂಧ ಕೃಪಣರಿಗೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಷ್ಟು ಸಂಪತನ್ನು ಕೊಟ್ಟ. ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರೆಲ್ಲರೂ ಆನಂದದಿಂದ ನಲಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದ. ಗುರು ವಶಿಷ್ಠರು ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಮಾನಂದ ಭರಿತರಾದರು.

ಬಳಿಕ ವಶಿಷ್ಠಮುನಿ ಯಾಗದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ತೊಳೆಯಲು ಸರಯೂ ನದಿಗೆ ಅರವತ್ತನಾಲ್ಕು ರಾಜ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿದ. ಅವನಾದೇಶದಂತೆ ಸುವರ್ಣ ಕಲಶವನ್ನು ಹಿಡಿದು ರಾಮನು ಸೀತೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟ. ಹಾಗೆಯೆ ಊರ್ಮಿಳಾ-ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಮಾಂಡವೀ-ಭರತ, ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ-ಶತ್ರುಘ್ನ, ಕಾಂತಿಮತಿ-ಪುಷ್ಕಲ, ಸತ್ಯವತಿ-ಸುಬಾಹು, ವೀರಭೂಷಾ-ಸತ್ಯವಂತ, ಸತ್ಕೀರ್ತಿ-ಸುಮದ, ರಾಜ್ಞೀ-ವಿಮಲ, ಶ್ರುತವತೀ-ವೀರಮಣಿ, ಕೋಮಲಾ-ಲಕ್ಷ್ಮಿನಿಧಿ, ಅಂಗಸೇನಾ-ರಿಪುತಾಪ, ಮಹಾಮೂರ್ತಿ-ವಿಭೀಷಣ, ಪ್ರತೀತಾ-ಪ್ರತಾಪಾಗ್ರ್ಯ, ಕಾಮಗಮಾ-ವಿಗ್ರಾಶ್ವ, ಅಧಿರಮ್ಯಾ-ನೀಲರತ್ನ, ಸುಮನೋಹಾರೀ-

ಸುರಥ, ಮೋಹನಾ-ಸುಗ್ರೀವ ಮುಂತಾದ ರಾಜ ದಂಪತಿಗಳೂ ಸುವರ್ಣ ಕಲಶಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸರಯೂ ನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಿಂತರು.

ನದಿಯ ನೀರನ್ನು ವಶಿಷ್ಠರು ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. 'ನದಿಯೆ, ಸರ್ವಲೋಕೈಕ ರಕ್ಷಕನಾದ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಯಾಗದ ಈ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸು.'

ಬಳಿಕ ಎಲ್ಲ ರಾಜದಂಪತಿಗಳೂ ನೀರನ್ನು ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ತಂದರು. ವಶಿಷ್ಠರ ಆದೇಶದಂತೆ ರಾಮನು ಆ ನೀರಿನಿಂದ ಕುದುರೆಯ ಮೈ ತೊಳೆದು ಕೈಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಿ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿದ. 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತುಂಬಿರುವ ಈ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ನೀನು ಪಶುವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸು. ದೇವತೆಗಳು ಇದರಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಲಿ ಸುಪ್ರೀತರಾಗಲಿ' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ. ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಕೇಳಿದರು. 'ಇದೇನು ರಾಮನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ? ಯಾರ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯಿಂದಲೆ ಜನರು ಮಹಾಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವರೊ ಆ ರಾಮನು ಹೀಗೆನ್ನುವುದೆ ?'

ವಶಿಷ್ಠ ಮುನಿಯು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ರಾಮನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಆ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ರಾಮನು ಯಜ್ಞ ಪಶುವಾದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ವಧಿಸಲು ಹೊಡೆಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಕುದುರೆ ತನ್ನ ಪಶುತ್ವವನ್ನು ತೊರೆದು ದಿವ್ಯರೂಪ ಧರಿಸಿತು. ಉತ್ತಮವಾದ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಚಾಮರ ಬೀಸುವ ಅಪ್ಸರೆಯರ ನಡುವೆ ವೈಜಯಂತೀ ಮಾಲೆಯಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾದ ದಿವ್ಯ ಪುರುಷನನ್ನು ಜನರು ನೋಡಿ ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು. ರಾಮನು ತನಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಜನರು ತಿಳಿಯಲೆಂದು ಆ ದಿವ್ಯ ಪುರುಷನನ್ನು ಕೇಳಿದ 'ನೀನು ಯಾರು ? ಕುದುರೆಯ ಜನ್ಮ ನಿನಗೇಕೆ ಬಂದಿತು ? ಈಗ ಅಪ್ಸರೆಯರೊಡನೆ ಮರೆಯುವಂತಾದುದು ಹೇಗೆ ? ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವೆ ?' ಆಗ ಅವನು ಹೀಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದ. 'ಶ್ರೀರಾಮ, ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಎಲ್ಲೆಡೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದಿರುವುದೇನಿಲ್ಲ. ನೀನು ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಆಚಾರವಂತನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಈ ಸರಯೂ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಪಿತೃತರ್ಪಣ ದಾನ ಮುಂತಾದುನ್ನು ಮಾಡಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿದೆ. ಆಗ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಯಾತ್ರಿಕರು ಬಹು ಮಂದಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ವಂಚನೆ ಮಾಡಬಯಸಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ಮಾಡತೊಡಗಿದೆ. ಆಕಾಶವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೋಮಧೂಮವು ಆವರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಸುಂದವರಾದ ಯಜ್ಞಮಂಟಪವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅನೇಕ ತಿಲಕಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಮೈಯನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು ದರ್ಭೆ ಸಮಿತ್ತುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯಂತೆ ಕುಳಿತೆ. ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾದ ಡಂಭಾಚಾರವೆ ನಾನಾದೆ. ದೂರ್ವಾಸರು ದೇಶ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ನಾನು ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಪರ್ವಕಾಲದ ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಅವರ ಕೋಪ ಉಕ್ಕಿತು. ನನ್ನನ್ನು ಅವರು ಶಪಿಸಿದರು. 'ಸರಯೂ ತೀರದಲ್ಲಿಯೂ ಡಂಭಾಚಾರ ಮಾಡುವೆಯಾದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಪಶುವಾಗಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತು'. ನಾನು ಅವರ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಬೇಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಕೋಪವನ್ನು ಮರೆತು ಹೇಳಿದರು.

'ನೀನು ಶ್ರೀರಾಮನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಲಿರುವ ಯಾಗದ ಕುದುರೆಯಾಗು. ಅವನ ಹಸ್ತಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ದಿವ್ಯ ರೂಪ ಧರಿಸಿ ಪರಮ ಪದವನ್ನು ಹೊಂದು'. ಶ್ರೀರಾಮ, ನನಗೆ ಶಾಪವೆ ವರವೆನಿಸಿತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಮನೋಹರ ಹಸ್ತಸ್ಪರ್ಶ ನನಗೆ ಹೇಗೆ ದೊರಕುತ್ತಿತ್ತು ? ಬಹು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದರೂ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆಲಭ್ಯವಾದ ನಿನ್ನ ಹಸ್ತ ಸ್ಪರ್ಶವು ನನ್ನಗೀಗ ದೊರಕಿತು. ಮಹಾರಾಜ, ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡು. ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಜರಾಮರಣ ದುಃಖವರ್ಜಿತವಾದ ನಿನ್ನ ಶಾಶ್ವತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಾನು ಹೋಗಿ ಸೇರುವೆ.'

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆ ದಿವ್ಯ ಪುರುಷನು ರಾಮನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ವಿಮಾನವನ್ನೇರಿ ಪುನರಾವೃತ್ತಿರಹಿತವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೇರಿದ. ಅವನ ಮಾತಿನಿಂದ ರಾಮನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಜನರು ಆನಂದಾಶ್ಚರ್ಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದರು.

ಡಂಭಾಚಾರಕ್ಕಾಗಿಯೆ ಇರಲಿ. ಇನ್ನಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೆ ಇರಲಿ ಹರಿಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮೋಕ್ಷ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ ಏನು ಹೇಳಲಿ. ಕುದುರೆ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಸೇರಿದಾಗ ಶ್ರೀರಾಮನು ಋತ್ವಿಜರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ 'ಕುದುರೆ ಏನೋ ಸುಖವಾಗಿ ಹೊರಟು ಹೋಯಿತು. ನಮ್ಮ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ? ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಯಾಗ ಪೂರೈಸುವಂತೆ ಮಾಡಿರಿ. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯು ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡಿರಿ.

ಆಗ ವಶಿಷ್ಠ ಮುನಿ ಕರ್ಪೂರವನ್ನು ತರಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿದ. ಉತ್ತಮವಾದ ಕರ್ಪೂರ ಯಜ್ಞ ವೇದಿಕೆಗೆ ಬಂದಿತು. ಮುನಿಯು ಸಂತೋಷದಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನಾಹ್ವಾನಿಸಿದ. ಅವರೂ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪರಿವಾರ ಸಮೇತರಾಗಿ ಬಂದರು.

ಶೇಷ :- ಆ ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪಾವನವಾದ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಇಂದ್ರನು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅದರ ಸವಿಯನ್ನುಂಡು ಎಷ್ಟು ಉಂಡರೂ ತೃಪ್ತಿಯೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಾರಾಯಣ, ಶಿವ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಕುಬೇರ ಮುಂತಾದ ಲೋಕಪಾಲಕರು ವಶಿಷ್ಠನ ಕೈಯಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ಆ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಒಳ್ಳೆ ಹಸಿದವರಂತೆ ಆತುರದಿಂದ ಉಂಡರು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಹವಿಸ್ಸಿನಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ ವಶಿಷ್ಠರ ಪ್ರೇರಣೆಯಂತೆ ಎಲ್ಲ ಯಾಗ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ. ಹೋತೃ ಮೊದಲಾದ ಋತ್ವಿಜರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿ ಸಂತುಷ್ಟರಾದ ಅವರ ಬಾಯಿಯಂದ ಶುಭಾಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆದ. ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ನಂತರ ವಶಿಷ್ಠಮುನಿ ಮುತ್ತೈದೆಯರನ್ನು ಕರೆದು ರಾಮನಿಗೆ ಆರತಿ ಬೆಳಗುವಂತೆ ಹೇಳಿದ. ಒಡನೆ ಅವರು ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಗೆದ್ದ ರಾಮನಿಗೆ ಆರತಿ ಎತ್ತಿ ಅರಳು ಚೆಲ್ಲಿದರು. ಬಳಿಕ ಅವಭೃಥ ಸ್ನಾನ. ಕೋಟಿ ರಾಜರುಗಳೊಡನೆ ಪಾದಚಾರಿಯಾಗಿ ಸರಯೂನದಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ನೋಡುವುದೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಹಬ್ಬವೆಂದು ತಿಳಿದು ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದರು. ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ಸೀತಾಸಮೇತನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಪಟ್ಟರು. ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ನಡುವೆ ಹೊಳೆವ ಚಂದ್ರನಂತೆ ರಾಮನು ಆ ರಾಜರುಗಳ ನಡುವೆ ಶೋಭಿಸಿದ. ಅನೇಕ ನಟರು ಗಾಯಕರು ರಾಮನ

ಉಜ್ವಲವಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ನರ್ತಕಿಯರು ತಮ್ಮ ನೃತ್ಯಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉದ್ರೇಕಗೊಳಿಸುತ್ತ ನೀರಕೊಳವಿಗಳಿಂದ ಓಕುಳಿಯಾಡುತ್ತ ಶ್ರೀರಾಮನ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದರು. ಅವನಿಗೆ ಅರಿಶಿನ-ಕುಂಕುಮಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ತಾವೂ ಪರಸ್ಪರ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಎದೆಯ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರ, ಕಿವಿಗಳ ಚಿನ್ನದ ಕುಂಡಲಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಮನಗಳನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತ ಪರಮಾನಂದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರು.

ನದಿಗೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಜನರು ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ನೆರೆದಿದ್ದರು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಆ ದಾರಿಯಿಂದ ನಡೆದು ಸೀತಾಸಮೇತನಾಗಿ ಸರಯೂ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ. ಜತೆಗೆ ವಶಿಷ್ಠಾದಿ ಮುನಿಗಳೂ ಎಲ್ಲ ರಾಜರೂಗಳೂ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರು. ರಾಮನ ಪಾದಧೂಳಿಯಿಂದ ಪವಿತ್ರವಾದ ಲೋಕೈಕವಂದ್ಯವಾದ ಆ ಸರಯೂ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಕೊಳವಿಗಳಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಎರಚಿಕೊಂಡು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೆಂಪಾಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆನಂದಪಟ್ಟರು. ಶ್ರೀರಾಮನೂ ಸೀತೆಯೊಂದಿಗೆ ಬಹು ಕಾಲ ನೀರಿನ ಅಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಟವಾಡಿ ಮೇಲೆ ಬಂದನು. ರೇಶಿಮೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಟ್ಟು ಕಿರೀಟ ಕುಂಡಲ ಕೇಯೂರ ಕಂಕಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕೋಟಿ ಮನ್ಮಥರ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತ ರಾಜರುಗಳ ಸ್ತುತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ಮೆರೆದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ.

ಹೀಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ಸರಯೂ ತೀರದಲ್ಲಿ ಯಾಗದ ಯೂಪವನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಬೇರಾರಿಂದಲೂ ಪಡೆಯಲಾಗದ ತ್ರಿಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಭುಜಬಲದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದನು. ಸೀತಾಸಮೇತನಾಗಿ ಇಂಥ ಮೂರು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅನುಪಮವಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹರಡಿಸಿದನು.

ಈ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದ ಕಥೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯೂ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ದೂರವಾಗುವುದು. ಶಾಶ್ವತನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೂ ದೊರೆಯುವನು. ಅಪುತ್ರರಿಗೆ ಪುತ್ರ ಲಾಭ. ದರಿದ್ರರಿಗೆ ಧನಲಾಭ, ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ರೋಗದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ. ಬಂಧನದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಅದರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಉಂಟಾಗುವುದು. ದುಷ್ಟ ಚಂಡಾಲರೂ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಪರಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ರಾಮಭಕ್ತರಾದ ವಿಪ್ರಶ್ರೇಷ್ಠರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನಿದೆ ?

ರಾಮಂ ಸ್ಮೃತ್ವಾ ಮಹಾಭಾಗಂ ಪಾಪಿನೋಪಿ ಪರಂ ಪದಂ ।
ಪ್ರಾಪ್ನುಯುಃ ಪರಮಂ ಸ್ವರ್ಗಂ ಶಕ್ರದೇವಾದಿ ದುರ್ಲಭಂ ॥

ಮಹಾತ್ಮನಾದ ರಾಮನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಪಾಪಿಗಳೂ ಪರಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೂ ದುರ್ಲಭವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

ತೇ ಧನ್ಯಾ ಮಾನವಾ ಲೋಕೇ ಯೇ ಸ್ಮರಂತಿ ರಘೂದ್ವಹಂ ।
ತೇ ಕ್ಷಣಾತ್ ಸಂಸೃತಿಂ ತೀರ್ತ್ವಾ ಗಚ್ಛಂತಿ ಸುಖಮವ್ಯಯಂ ॥

ರಾಮನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವ ಮಾನವರೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಧನ್ಯರು. ಅವರು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟಿ ಶಾಶ್ವತ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಕ್ಷರವೂ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ ಎಂಬ ಬಿದಿರಮೆಳೆಗೆ ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚಿನಂತಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಹೇಳುವ ಗುರುವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಎರಡು ಗೋದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ವಸ್ತ್ರ ಅಲಂಕಾರ ಭೋಜನಗಳಿಂದ ದಂಪತಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಕುಂಡಲ ಮುದ್ರಿಕೆಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಸೀತಾರಾಮರ ಸ್ವರ್ಣ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ತನ್ನ ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ವೈಕುಂಠ ಲಭಿಸುವುದು.

ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಹತ್ಯಾ ಪತಾಕಗಳೆಷ್ಟಿದ್ದರೂ ತೊಲಗುವವು. ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದುರ್ಲಭವಾದ ಪರಮಪದವೂ ಲಭಿಸುವುದು. ಗೋಹತ್ಯೆ, ಪುತ್ರಹತ್ಯೆ, ಸುರಾಪಾನ, ಗುರುತಲ್ಪಗಮನಗಳಂಥ ಪಾಪಗಳೂ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ದೂರವಾಗುವುವು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶೇಷ ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದಲ್ಲಿ ಸೀತಾರಾಮರ ಸಮಾಗಮವೆಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—○—

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಚರಿತ್ರೆ, ವೃಂದವನ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೨

ಋಷಿಯ ಉವಾಚ

ಋಷಿಗಳು :- ಸೂತನೆ, ಶ್ರೀರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದ ಕಥೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೇಳಿದೆವು. ಈಗ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳು.

ಸೂತ :- ಅಮೃತದಂತೆ ಮಧುರವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಚರಿತ್ರೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಪಾರ್ವತಿಯು ಶಿವನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದಳು.

ಪಾರ್ವತಿ :- ನಾಥ, ಅನಂತ ಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಇರುವ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸ್ಥಾನವೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದು. ಆ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಸುಂದರಧಾಮಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಉತ್ತಮವಾದುದನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸು.

ಈಶ್ವರ :- ವೃಂದಾವನವೆಂಬ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅತ್ಯಂತ ರಹಸ್ಯವಾದ. ಪವಿತ್ರ ಆನಂದಮಯ ಶಾಶ್ವತ ಸ್ಥಾನವೊಂದು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಮೇಲಿದೆ. ಪೂರ್ಣಾನಂದ ಐಶ್ವರ್ಯಮಯವಾದ ವೈಕುಂಠ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಾನವೂ ಅದರ ಅಂಶದ ಅಂಶದಂತಿದೆ. ಗೋಲೋಕದ ಐಶ್ವರ್ಯ ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ವೈಕುಂಠದ ವೈಭವ ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಪರಬ್ರಹ್ಮನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೆ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಲೋಕವೆ ಧನ್ಯವೆನಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಅತಿಪ್ರಿಯವಾದ ಮಧುರೆ ಇರುವುದೂ ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣ. ಮಧುರೆಯು ಸಹಸ್ರದಳ ಕಮಲದಾಕಾರದಲ್ಲಿದೆ. ವಿಷ್ಣುಚಕ್ರದಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭದ್ರ, ಶ್ರೀ, ಲೋಹ, ಭಾಂಡೀರ, ಮಹಾ, ತಾಳ, ಖದೀರ, ವಕುಲ, ಕುಮುದ, ಕಾಮ್ಯ, ಮಧು, ವೃಂದಾ ಎಂಬ ಹನ್ನೆರಡು ದೊಡ್ಡ ವನಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಏಳು ಯಮುನೆಯ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕಿವೆ. ಐದು ಪೂರ್ವಕ್ಕಿವೆ. ಕದಂಬ, ಖಂಡಕ, ನಂದ, ನಂದೀಶ್ವರ ನಂದನ ಮೊದಲಾದ ಉಪವನಗಳೂ

ಇಲ್ಲಿ ಇವೆ. ಸಂಕೇತ, ದ್ವಿಪದ ಮುಂತಾದ ಕ್ರೀಡಾ ಸ್ಥಳಗಳೂ ಇವೆ. ಕಮಲದ ಕರ್ಣಿಕೆಯಂತೆ ಇರುವ ಕೃಷ್ಣನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಮಣಿಮಯ ಮಂಟಪವಿದೆ. ಕರ್ಣಿಕೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಟು ದಳಗಳು. ದಕ್ಷಿಣ ದಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹಾಪೀಠವಿದೆ. ಅದು ಮಹಾಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ದುರ್ಲಭ. ಆಗ್ನೇಯ ದಳದಲ್ಲಿ ಸಂಕೇತ, ದ್ವಿಪದ ಎಂಬ ಎರಡು ಕುಟೀರಗಳಿವೆ. ಪೂರ್ವ ದಳದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾದಿ ಸರ್ವತೀರ್ಥಗಳಿಗಿಂತ ನೂರುಪಾಲಷ್ಟು ಮಿಗಿಲಾದ ಒಂದು ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಈಶಾನ್ಯ ದಳದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪೀಠವಿದೆ. ಗೋಪಿಯರು ಕಾತ್ಯಾಯಿನೀ ವ್ರತ ಮಾಡಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನೊಲಿಸಿಕೊಂಡುದೂ, ಕೃಷ್ಣನು ಅವರ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದುದೂ ಇಲ್ಲಿಯೆ. ಉತ್ತರ ದಳದಲ್ಲಿ ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರಿರುವರು. ಕರ್ಣಿಕೆಯಂತೆಯೆ ಈ ದಳವೂ ಪವಿತ್ರವೆನಿಸಿದೆ. ವಾಯವ್ಯ ದಳದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಯನ ಮಡುವಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ದಳದಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರಪತ್ನಿಯರಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನೊಲಿದು ವರವನ್ನಿತ್ತ ಸ್ಥಳವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಹ್ರದವೂ ಇದೆ. ನೈಋತ್ಯ ದಳದಲ್ಲಿ ಶಂಖ ಚೂಡನನ್ನು ಕೊಂದ ಸ್ಥಳವಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅಷ್ಟದಳ ಪದ್ಮವು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದೆ.

ಈ ಅಷ್ಟದಳ ಪದ್ಮದ ಹೊರಗೆ ಷೋಡಶದಳ ಪದ್ಮವಿದೆ. ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಕಾರವಾಗಿ ಒಂದನೆ ದಳದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ಮಹಾ ಐಶ್ವರ್ಯವಿಧೆ. ಗೋವರ್ಧನಗಿರಿ ಇದೆ. ಎರಡನೆ ದಳದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ವೃಂದಾವನದ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿ ಗೋವಿಂದನೆನಿಸಿದ. ಮೂರನೆ ದಳವೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿದೆ. ನಾಲ್ಕನೆ ಧಳದಲ್ಲಿ ನಂದೀಶ್ವರ ವನವಿದೆ. ನಂದನ ಮನೆ ಇದೆ. ಐದನೆ ದಳದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ಗೋವುಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತ ಅಧಿಷ್ಠಾನೆನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆರನೆ ದಳದಲ್ಲಿ ನಂದನವನವಿದೆ. ಏಳನೆ ದಳದಲ್ಲಿ ವಕುಲ ವನವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೆ ಧೇನುಕ ವಧೆ ನಡೆಯಿತು. ಒಂಬತ್ತನೆ ದಳದಲ್ಲಿ ಕುಮುದ ವನವಿದೆ. ಹತ್ತನೆ ದಳದಲ್ಲಿ ಕಾಮ್ಯ ವನವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಸಾದನವಿದೆ. ವಿಷ್ಣುವು ಕಪಟ ತೋರಿದುದು ಇಲ್ಲಿಯೆ. ಕೃಷ್ಣನ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕ್ರೀಡಾಸ್ಥಾನ ಇದು. ಹನ್ನೊಂದನೆ ದಳದಲ್ಲಿ ಸೇತುಬಂಧದ ಸ್ಥಳವಿದೆ. ಹನ್ನೆರಡನೆ ದಳದಲ್ಲಿ ಭಾಂಡೀರ ವನವಿದೆ. ಶ್ರೀದಾಮ ಮುಂತಾದವರೊಡನೆ ಕೃಷ್ಣನ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕ್ರೀಡಾಸ್ಥಾನ ಇದು. ಕೃಷ್ಣನು ಇಲ್ಲಿ ಆಟ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ. ಹದಿಮೂರನೇ ದಳದಲ್ಲಿ ಭದ್ರವನವಿದೆ. ಹದಿನಾಲ್ಕನೆ ದಳದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಶ್ರೀವನವಿದೆ. ಐಶ್ವರ್ಯ ಕಾಂತಿ ಕೀರ್ತಿಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವ ಕೃಷ್ಣನ ವಿಹಾರ ಸ್ಥಳವಿದು. ಹದಿನೈದನೆ ದಳದಲ್ಲಿ ಲೋಹ ವನವಿದೆ. ಹದಿನಾರನೆ ದಳದಲ್ಲಿ ಮಹಾವನವಿದೆ. ಕೃಷ್ಣನ ಬಾಲಕ್ರೀಡೆಯ ಸ್ಥಳವಿದು. ಪೂತನೆ ಮುಂತಾದವರನ್ನೂ ಯಮಳಾರ್ಜುನರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿದ ಐದು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಬಾಲಗೋಪಾಲನು ದಾಮೋದರನೆನಿಸಿದುದು ಇಲ್ಲಿ.

ಪಾರ್ವತಿ :- ನಾಥ, ವೃಂದಾವನದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳು.

ಈಶ್ವರ :- ವೃಂದಾವನದ ಮಹಿಮೆ ಅತ್ಯಂತ ಗೋಪ್ಯವಾದುದು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೂ ಸುರಸಿದ್ಧ ಮುಂತಾದವರೂ ಅದನ್ನು ಬಯಸುವರು. ಯೋಗಿಗಳು ಅದನ್ನೆ ಧ್ಯಾನಿಸುವರು. ಅಪ್ಸರ ಗಂಧರ್ವರ ನಾಟ್ಯ ಗೀತೆಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಸದಾ ಇರುತ್ತವೆ.

ಆನಂದಮಯವಾದ ಸ್ಥಳವಿದು. ಚಿಂತಾಮಣಿಯಂಥ ಅಮೃತರಸ ಇಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳು. ಗೋವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಾಮಧೇನುಗಳು. ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರೆಲ್ಲರೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರ ಅಂಶಭೂತರು. ತನ್ನ ಪೂರ್ಣಾನಂದದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದ ಹೊಳೆಯುವ ಕಿಶೋರ ರೂಪಿನ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸತ್ವಮಯರಾದ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣರಾದ ವೈಷ್ಣವರು ಸೇವಿಸುವರು. ಕೋಗಿಲೆ, ದುಂಬಿ, ಪಾರಿವಾಳ, ಗಿಳಿ ಮುಂತಾದ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಆನಂದದಿಂದ ಮದವೇರಿ ಧ್ವನಿ ಮಾಡುವವು. ನವಿಲುಗಳು ಕುಣಿಯುವವು. ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಬಾಲಸೂರ್ಯನ ಹೊಂಬೆಳಕು ಹೂಗಳ ಪರಾಗಗಳು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹರಡಿದ್ದು ದುಃಖ ಜರಾ ಮರಣಗಳಿಂದ ದೂರವಾದ ಕ್ರೋಧ ಮಾತ್ಸರ್ಯ ಅಹಂಕಾರಗಳ ಲೇಶವಿಲ್ಲದ ಪೂರ್ಣಾನಂದಮೃತರಸಸಾಗರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರು ಮುಳುಗಿರುವ ಸ್ಥಳವಿದು. ಅಲ್ಲಿಯ ಮರಗಿಡಗಳೂ ಪ್ರೇಮ ಆನಂದಗಳ ಬಾಷ್ಪ ಸುರಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದ ಮೇಲೆ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರ ಸುಖವೆಷ್ಟೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲಿ ? ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಗೋವಿಂದನ ಪಾದಧೂಳಿಯ ಸ್ಪರ್ಶ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಾದುದೆ ಕಾರಣ. ಈ ಸ್ಥಳ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿರುವುದರಿಂದ ಭೂಮಿ ಧನ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ನಾಶವಿಲ್ಲ. ಗೋವಿಂದನ ಶರೀರದೊಡನೆ ಒಂದಾಗಿರುವಂತೆ ಇರುವ ಈ ಸ್ಥಳದ ದೂಳಿಯೂ ಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ರದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಕೊಡಬಲ್ಲುದು. ದೇವಿ, ಬಾಲಕೃಷ್ಣನ ವಿಹಾರ ಸ್ಥಾನವಾದ ಈ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ನಿನ್ನೆದೆಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ಧ್ಯಾನಿಸು.

ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಕಾರವಾಗಿ ಯಮುನಾ ನದಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಲಾಸ್ಯವಾಡುತ್ತ ಪದ್ಮ ಉತ್ಪಲ ಮುಂತಾದ ಹೂಗಳ ನಾನಾ ಬಣ್ಣ ನಾನಾ ಪರಿಮಳಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹರಿಯುವ ಈ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮನೋಹರವಾದ ಅಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಚಕ್ರವಾಕಾದಿ ಹಕ್ಕಿಗಳು ತೇಲುತ್ತ ನಾನಾವಿಧದ ಮಧುರ ಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ನದಿಯ ಎರಡು ದಡಗಳು ಶುದ್ಧ ಚಿನ್ನದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿವೆ. ಆ ನೀರಿನ ಸ್ಪರ್ಶ ಗಂಗೆಗಿಂತ ಕೋಟಿ ಪಾಲು ಹೆಚ್ಚು ಪವಿತ್ರ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅದರಲ್ಲಿ ಆಟವಾಡುತ್ತ ಒಂದಾಗಿ ಬೆರೆತು ಹೋಗಿದ್ದ.

ಪಾರ್ವತಿ :- ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅದ್ಭುತ ಸೌಂದರ್ಯ ಹೇಗಿರುವುದು ? ಹೇಳು.

ಈಶ್ವರ :- ಒಂದು ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರದ ವೃಕ್ಷಶಾಖಾಪಲ್ಲವಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ರಮ್ಯವಾದ ವೃಂದಾವನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಉಜ್ವಲವಾದ ಯೋಗಪೀಠವಿದೆ. ಅಷ್ಟಕೋನಾಕೃತಿಯ ಈ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಮಾಣಿಕ್ಯ, ರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನ, ಅದರ ಮೇಲಿನ ಅಷ್ಟದಳ ಪದ್ಮದ ಕರ್ಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸುಖಾಸನದಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದನು ಕುಳಿತು ವೈಷ್ಣವ ವೃಂದಗಳ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಬಾಲಕರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪರಮಪ್ರಿಯನೀತ. ವೃಂದಾವನದ ಅಧಿಪತಿ. ಕಿಶೋರ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಯೌವನದ ಮೋಹಕತೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಅದ್ಭುತ ಶರೀರವುಳ್ಳವ. ತಾನು ಅನಾದಿ. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಆಧಿ. ಆದರೆ ನಂದಗೋಪನ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಗ. ಶ್ರುತಿಗಳು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವುದು ಈತನನ್ನೆ. ಗೋಪಿಯರು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದವನೀತ. ದ್ವಿಭುಜನಾದ ಈ ಗೋಪಿಯ ಕಂದನನ್ನು ಗುಣತ್ರಯರಹಿತವಾದ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣನೆಂದು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಹೊಸ ಶ್ಯಾಮಲ ವರ್ಣದ ಕಾಂತಿಯಿಂದೆಸೆವ ಅವನ ಶರೀರ ಮೋಡದಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಅರಳಿದ ನೈದಿಲೆಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಸುಖಸ್ಪರ್ಶವನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತದೆ. ನೀಲವರ್ಣದ ಸ್ನಿಗ್ಧವಾದ ಕುರುಳು ಕೂದಲು ಪರಿಮಳವನ್ನು ಬೀರುತ್ತದೆ. ಹಣೆಯ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ನವಿಲುಗರಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಶ್ಯಾಮಲವರ್ಣದ ತುರಾಯಿ ಇದೆ. ಮಂದಾರದ ಹೂಗಳಿಂದ ಅದು ಭೂಷಿತವಾಗಿದೆ. ಕೆಲಮೊಮ್ಮೆ ನವಿಲುಗರಿಗಳಿಂದ ಒಪ್ಪುವ ಕಿರೀಟ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಾನಾ ರತ್ನಮಯವಾದ ಮಾಣಿಕ್ಯದ ಕಿರೀಟ. ಹಾರಾಡುವ ಮುಂಗುರುಳಿನಿಂದೆಸೆವ ಕೋಟಿ ಚಂದ್ರರಂತೆ ಹೊಳೆವ ಮುಖ. ಕಸ್ತೂರಿಯ ತಿಲಕ ಮನೋಹರ ಗೋರೋಚನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹಣೆ. ನೀಲತಾವರೆಯಂತೆ ಹೊಳೆವ ಉದ್ದವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು. ತುಸು ಕುಣಿಯುವ ಹುಬ್ಬಿನ ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ ಕೂಡಿ ನಗುವ ಬಾಗಿದ ಕಣ್ಣುಗಳು. ಸುಂದರವಾದ ತುದಿಯುಳ್ಳ ಮೂಗು, ಚಿನ್ನದ ಮಕರ ಕುಂಡಲಗಳು. ಅವುಗಳ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಕನ್ನಡಿಯಂಥ ಕಪೋಲಗಳು. ಉತ್ಪಲ ಮಂದಾರಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಕಿವಿಗಳು. ಶ್ರೀವತ್ಸ ಕೌಸ್ತುಭ ಭೂಷಿತವಾದ ಎದೆ. ಮುತ್ತಿನ ಹಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕತ್ತು ದಿವ್ಯ ಮಾಣಿಕ್ಯ ಚಿನ್ನಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕೈಬಳೆ ಭುಜ ಕೀರ್ತಿ ಕಾಲು ಕಡಗಗಳು. ಮಧುರವಾಗಿ ಶಬ್ದ ಮಾಡುವ ಗೆಜ್ಜೆಗಳಿಂದ ಒಪ್ಪುವ ಹೊಳೆವ ಪಾದಗಳು. ಮೈಯೆಲ್ಲ ಕರ್ಪೂರ ಅಗುರು ಕಸ್ತೂರಿ ಚಂದನ ಗೋರೋಚನ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಂಗರಾಗದ ಲೇಪ. ಮೃದುವಾದ ಪೀತಾಂಬರದ ಶೋಭೆ. ಗಂಭೀರ ನಾಭಿ ಕಮಲ ಚಿಹ್ನೆಗಳುಳ್ಳ ಅಂಗೈ ಅಂಗಾಲುಗಳು. ಬೆಳದಿಂಗಳು ಚೆಲ್ಲುವ ಉಗುರುಗಳು. ಇಂಥ ಮನೋಹರ ರೂಪಿನ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನೇ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮೂಲ ಕಾರಣ. ಬಲ್ಲವರು ಕೆಲವರು ಅವ್ಯಯ ಚಿದ್ರೂಪ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೂ ಇವನ ಅಂಶವೆಂದು ಅನ್ನುವರು.

ಯೋಗಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ತ್ರಿಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಮೋಹಕವಾದ ಮುರಳೀಧರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವರು. ಆ ಕೃಷ್ಣನು ಪ್ರೇಮಾಮೃತ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದು ಮೂರು ಲೋಕವನ್ನೂ ಮೋಹಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಪಾರ್ವತಿ :- ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೂಲ ಕಾರಣವಾದ ಆ ಗೋವಿಂದನ ರಹಸ್ಯ ಮಹಿಮೆ ಐಶ್ವರ್ಯಗಳೇನು ಹೇಳು.

ಈಶ್ವರ :- ಯಾರ ಪಾದಕಾಂತಿಯ ಮಹಿಮೆಗೇ ಪಾರವಿಲ್ಲವೊ ಅವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಿ ? ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರರದು ಅವನ ಹದಿನಾರನೆ ಒಂದಂಶದ ಕೋಟಿಯ ಒಂದಂಶದಲ್ಲಿ ಕೋಟಿಯ ಒಂದಂಶ ಎನ್ನಬೇಕು. ಅವ ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕೋಟಿಯ ಒಂದಂಶ ಕೋಟಿಯ ಒಂದಂಶ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಕಾಶ. ಅವನ ಮೈಯ ಸುಗಂಧದ ಒಂದಂಶದಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಕೋಟಿಯ ಒಂದಂಶ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗಬಹುದು. ಅವನ ಪ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿ. ಅವಳೆ ರಾಧೆ. ದುರ್ಗೆ ಸರಸ್ವತಿ ಮೊದಲಾದವರು ಅವಳ ಹದಿನಾರನೆ ಒಂದಂಶದ ಕೋಟಿಯ ಒಂದಂಶದಲ್ಲಿ ಕೋಟಿಯ ಒಂದಂಶ. ಅವಳ ಪಾದಧೂಳಿಯ ಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ರದಿಂದ ಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಗಳು ಹುಟ್ಟಬಹುದು.

ಪಾರ್ವತ್ಯುವಾಚ

ಪಾರ್ವತಿ :- ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪರಿವಾರದವರು ಯಾರು ? ಅದನ್ನು ಹೇಳು.

ಈಶ್ವರ :- ಸ್ವರ್ಣಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ರಾಧೆಯೊಡನೆ ಕುಳಿತಿರುವುದನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಆ ಸ್ವರ್ಣ ಸಿಂಹಾನದೆದುರಿಗೆ ಲಲಿತೆ. ವಾಯವ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ಯಾಮಲೆ, ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತಿ, ಈಶಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಿಪ್ರಿಯೆ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಶಾಖೆ, ಅಗ್ನೇಯದಲ್ಲಿ ಶೈವ್ಯೆ. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮೆ ಹೀಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಂಶರೂಪವಾದ ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರೇಯಸಿರಿರುತ್ತಾರೆ. ಯೋಗಪೀಠದ ಕೇಸರದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಾವತಿ ಇರುವಳು. ರಾಧೆ, ಚಂದ್ರಾವತಿ, ಚಂದ್ರಾವಳಿ, ಚಿತ್ರರೇಖೆ, ಚಂದ್ರೆ, ಮದನಸುಂದರಿ, ಮಧುಮತಿ, ಚಂದ್ರರೇಖೆ ಮತ್ತು ಹಿಂದೆ ಎಂಟು ಜನ ಪ್ರೇಯಸಿಯರು. ಹೀಗೆ ಹದಿನಾರು ಮಂದಿ ಪ್ರಧಾನರಾದ ಪ್ರೇಯಸಿಯರಿದ್ದಾರೆ. ಗುಣ ಸೌಂದರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರು, ಮನೋಹರಿಯರು, ಮುಗ್ಧವೇಷ ತೊಡುವವರು. ಚಿನ್ನದಂತೆ ಹೊಳೆವ ಮೈ. ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ಕೃಷ್ಣನ ಧ್ಯಾನ. ಅವನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸುವ ಕಾತರ. ಪ್ರೇಮಾಮೃತ ರಸದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದು ಕಮಲದಂಥ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕೃಷ್ಣನ ಪಾದ ಕಮಲಗಳನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೆಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಬಲಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ಶ್ರುತಿ ಕನ್ನೆಯರು ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಮಗಾನದಿಂದ ಮೋಹಗೊಳಿಸುವವರು. ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯ ವೇಷಗಳಿಂದ ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ಹೊಳೆವ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯರಾದ ದೇವಕನ್ನೆಯರು. ಕೃಷ್ಣನ ಅಂಗಸಂಗಕ್ಕಾಗಿ ನಿರ್ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಕಾತರಪಡುತ್ತಿರುವವರು.

ಮಂದಿರದ ಪಶ್ಚಿಮ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಧಾಮೆ. ಉತ್ತರ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ವಸುದಾಮೆ, ಪೂರ್ವದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಸುದಾಮೆ, ದಕ್ಷಿಣ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಕಿಂಕಿಣಿ, ಹೊರಗೆ ಸುವರ್ಣಪೀಠದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಗೋಪಾಲಕರು ಕೊಂಬು ವೀಣೆ ಕೊಳಲು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತ ಕೃಷ್ಣ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಅವನನ್ನು ಹಾಡಿ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆನಂದ ಬಾಷ್ಪಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯೆ ರೋಮಾಂಚಗೊಂಡು ಆನಂದಾಶ್ರು ಹರಿಸುತ್ತ ಯೋಗಿಗಳಂತೆ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ನಿಂತು ಹಾಲುಸುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಗೋವುಗಳು ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಹೊರಗೆ ಕೋಟಿ ಸೂರ್ಯರಂತೆ ಹೊಳೆಯುವ ಚಿನ್ನದ ಕೋಟೆ. ಅದರ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಯಾನಗಳು. ಪಶ್ಚಿಮದ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಪಾರಿಜಾತವೃಕ್ಷದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಪೀಠ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾಣಿಕ್ಯಖಚಿತವಾದ ದಿವ್ಯಸಿಂಹಾಸನ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಜಗತ್ಪ್ರಭು ವಾಸುದೇವನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತ್ರಿಗುಣಾತೀತ ಚಿದ್ರೂಪನಾಗಿದ್ದರೂ ಇಂದ್ರನೀಲದಂತೆ, ಮೋಡದಂತೆ ಹೊಳೆವ ಶರೀರ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖ ಚಕ್ರ ಗದಾ ಪದ್ಮಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತಾವರೆಯ ದಳದಂಥ ಉದ್ದನೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳು. ಪಿತಾಂಬರವನ್ನುಟ್ಟು ದಿವ್ಯಾಭರಣಗಳನ್ನೂ ವನಮಾಲೆಯನ್ನೂ ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸುತ್ತಲೂ ರುಕ್ಮಿಣಿ, ಸತ್ಯಭಾಮೆ, ಸುಲಕ್ಷಣೆ, ಮಿತ್ರವಿಂದೆ, ಅನುವಿಂದೆ, ಸುನಂದೆ, ಜಾಂಬವತಿ, ಸುಶೀಲೆಯೆಂಬ ಅಷ್ಟಮಹಿಷಿಯರು ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು ಓಲೈಸಿದ್ದಾರೆ.

ಉತ್ತರ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಹರಿಚಂದನ ವೃಕ್ಷದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಪೀಠ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಣಿಖಚಿತವಾದ ದಿವ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನ. ಅದರ ಮೇಲೆ ರೇವತಿರಮಣನಾದ ಬಲರಾಮ. ಶುದ್ಧಸ್ಫಟಿಕ ವರ್ಣದವನು. ನೀಲಾಂಬರವನ್ನುಟ್ಟು ದಿವ್ಯಾಭರಣ ತೊಟ್ಟು ಮಧುಸೇವನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮದದಿಂದ ತಿರುಗುವ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಪಗೆ ಕನ್ನೈದಿಲೆಯ ದಳಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ.

ದಕ್ಷಿಣದ ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ಸಂತಾನ ವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಸುವರ್ಣಪೀಠ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಣಿಮಯವಾದ ದಿವ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನ. ಅದರ ಮೇಲೆ ರತಿಯೊಡನೆ ಜಗನ್ಮೋಹಕ ಸೌಂದರ್ಯ ಸಾರದಿಂದ ಮೆರೆವ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ. ನೀಲಕಮಲದ ಬಣ್ಣ. ತಾವರೆಯ ದಳದಂಥ ಕಣ್ಣುಗಳು. ದಿವ್ಯ ಗಂಧ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪೂರ್ವದ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಸುವರ್ಣಪೀಠ. ಅದರಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಉಷೆಯೊಡನೆ ಅನಿರುದ್ಧನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ಸೌಂದರ್ಯ ಮೂರ್ತಿ. ನಾನಾ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಪ್ರಿಯಭೃತ್ಯರ ನಡುವೆ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಮೇಲೆ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಗುಣಾತೀತ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಮಯ ಘನಶ್ಯಾಮ ಸುಂದರಮೂರ್ತಿಯಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಆತ್ಮಾರಾಮರಾದ ಚಿದ್ರೂಪಿಗಳಾದ ಯೋಗಿಗಳು ಭಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವನ ಎಡ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷ ಗಂಧರ್ವ ವಿದ್ಯಾಧರ ಮುಂತಾದವರು ಅವನ ಅಂಗಸಂಗಕ್ಕೆ ಕಾತರರಾದ ಅಪ್ಸರೆಯರೂ ಹಾಡುತ್ತ ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ನಾರದ ಕುಮಾರ ಶುಕ ಮುಂತಾದ ವೈಷ್ಣವರು ಪ್ರೇಮರಸದಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡುತ್ತ ರೋಮಾಂಚಗೊಂಡು ಬಾಲಗೋಪಾಲ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಚೂಡಾಮಣಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುವರು.

ಹೊರಗೆ ಸ್ಫಟಿಕದ ಕೋಟೆ ಇದೆ. ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನ ಮಹಾದ್ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕುರೂಪದಿಂದ ವಿಷ್ಣು ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಪಶ್ಚಿಮದ್ವಾರ ಪಾಲಕನಾಗಿ ಶುಕ್ಲ ರೂಪದ ಚತುರ್ಭುಜಮೂರ್ತಿ. ಉತ್ತರದ್ವಾರ ಪಾಲಕನಾಗಿ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದ ಚತುರ್ಭುಜಮೂರ್ತಿ. ಪೂರ್ವದ್ವಾರ ಪಾಲಕನಾಗಿ ಗೌರವರ್ಣದ ಚತುರ್ಭುಜಮೂರ್ತಿ. ದಕ್ಷಿಣದ್ವಾರ ಪಾಲಕಾಗಿ ಕೃಷ್ಣವರ್ಣದ ಚತುರ್ಭುಜಮೂರ್ತಿ.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳಖಂಡದಲ್ಲಿ
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಚರಿತ್ರೆ, ವೃಂದವನ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆ ಎಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—೦—

ರಾಧಕೃಷ್ಣ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೩

ಶ್ರೀ ದೇವ್ಯುವಾಚ

ಪಾರ್ವತಿ :- ದೇವ ದೇವ, ಕರುಣಾಕರ, ಮಹಾ ಮೋಹನರೂಪಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೋಪಿಯರೊಡನೆ ಹೇಗೆ ನಲಿದನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳು.

ಶಿವ :- ಕೃಷ್ಣಾವತಾರವನ್ನು ತಿಳಿದು ಒಮ್ಮೆ ನಾರದಮುನಿ ವೀಣೆಬಾರಿಸುತ್ತ ನಂದಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಾಲಕನಾಗಿ ಕುಣಿವ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಗೋಪಕನ್ನಿಕೆಯರು ಚಿನ್ನದ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಹಾಸಿದ ಮಿದುವಾದ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿ ನೋಡಿ ಆನಂದ ಪಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮುಗ್ಧ ದೃಷ್ಟಿ, ಮಂದ ಹಾಸದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಒಂದೆರಡು ಹಲ್ಲಿನ ಕುಡಿಗಳು, ಹಾರಾಡುವ ಕಪ್ಪಾದ ಗುಂಗುರು ಕೂದಲುಗಳು, ಬೆತ್ತಲೆಯಾದ ಅತಿ ಸುಕುಮಾರ ಮುಗ್ಧ ಶರೀರ. ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಶರೀರದ ಕಾಂತಿ, ಇವನ್ನು ಕಂಡು ಮುನಿ ಅತ್ಯಾನಂದಪಟ್ಟ. ನಂದನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಮುನಿಯು ಮಗುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ನುಡಿದ. 'ಈ ಮಗುವಿನ ಪ್ರಭಾವ ಸಾಮಾನ್ಯವಲ್ಲ. ಅನೇಕರು ಅದನ್ನು ತಿಳಿದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಶಿವ ಬ್ರಹ್ಮ ಮುಂತಾದವರೂ ಈ ಮಗುವಿನ ಸಂಗ ಸುಖವನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಪಡೆಯುವಾಸೆ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವನ ನಡೆ ನುಡಿ ಎಲ್ಲವೂ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಆನಂದ ನೀಡುವುವು. ನೀನೂ ಪರಲೋಕದಾಸೆಬಿಟ್ಟು ಇವನನ್ನೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳು.'

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಮುನಿಯು ನಂದನ ಆದರದ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟ. 'ಹರಿಯು ಕೃಷ್ಣನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಅವನೊಡನೆ ನಲಿಯಲು ಗೋಪಿಯ ರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸಲೇಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ಮನೆಯನ್ನೂ ಶೋಧಿಸಿದರೆ ಅವಳ ದರ್ಶನ ನನಗೆ ಲಭಿಸಬಹುದು' ಎಂದುಕೊಂಡು ಪ್ರತಿ ಮನೆಗೂ ಭೇಟ್ಟಿನೀಡಿದ. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಇರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಮಿಸುತ್ತ ಅವರು ನೀಡಿದ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ. ಒಂದು ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಶ್ವೇತವರ್ಣದ ಬಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ. ಆ ಬಾಲಿಕೆಯೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಅವತಾರವಿರಬಹುದೆಂದು ಮುನಿಯ ಊಹೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆ ಮನೆಯ ಒಡೆಯನು ಭಾನು ಎಂಬ ಗೊಲ್ಲ. ಅವನ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಿನಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಎಷ್ಟು ಯಾರು ಎಂದೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಿಸಿದ. ಭಾನು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಮುನಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ಅನುಪಮ ರೂಪ ಸೌಂದರ್ಯದ ಕೂಡಿದ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಆ ಬಾಲಕನನ್ನು ಮುನಿಯು ಆಲಿಂಗಿಸಿ ಪ್ರೇಮಾಶ್ರು ಹರಿಸುತ್ತ ಗದ್ಗದ ಕಂಠದಿಂದ ಹೇಳಿದ.

ನಾರದ :- ಗೊಲ್ಲನೆ, ನಿನ್ನ ಈ ಮಗನು ರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಪ್ರೀತಿಯ ಗೆಳೆಯನಾಗಿದ್ದು ಅವರೊಡನೆ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಎನ್ನದೆ ಸದಾ ವಿಹರಿಸುವ ಪುಣ್ಯವಂತ.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಮುನಿ ಹೊರಟುನಿಂತಾಗ ಭಾನು ಸಂಕೋಚಪಡುತ್ತ ನುಡಿದ.

ಭಾನು :- ಮುನಿಯೆ, ನನಗೊಬ್ಬಳು ಮಗಳೂ ಇದ್ದಾಳೆ. ನೋಡಿದರೆ ದೇವತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರಂಥ ಆಕೃತಿ. ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿ ಸರಿಯಿಲ್ಲ. ಕುರುಡ ಮೂಕರಂತೆ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ತಾವು ಒಮ್ಮೆ ಅವಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡುತ್ತೇನೆ.

ಮುನಿಯು ಕುತೂಹಲದಿಂದ 'ಎಲ್ಲಿ ? ತೋರಿಸು' ಎಂದ. ಭಾನು ಆ ಶ್ವೇತವರ್ಣದ ಬಾಲಿಕೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ತಂದು ಮುನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದ. ಎಲ್ಲೂ ನೋಡದ ಕೇಳದ ಅದ್ಭುತ ರೂಪವನ್ನು ಕಂಡ ಮುನಿ ಆನಂದಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಮೈಮರೆತು ಎರಡು ಮುಹೂರ್ತಗಳ ಕಾಲ ಕಲ್ಲಿನಂತೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟ. ಬಳಿಕ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ಮನದಲ್ಲೆ ಚಿಂತಿಸಿದ. 'ನಾನು ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ತಿರುಗಿದ್ದೇನೆ. ಇಂಥ ರೂಪವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲೂ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ರುದ್ರಲೋಕ ಇಂದ್ರಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಸೌಂದರ್ಯದ ಕೋಟಿಯ ಒಂದಂಶವೂ ಕಾಣಲು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ರೂಪದಿಂದ ಸಕಲ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆ ಮೈಮರೆಸುವ ಮಹಾಮಾಯೆ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಅವಳೂ ಈ ಹುಡುಗಿಗೆ ಸಮಾನವಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸರಸ್ವತಿ ಕಾಂತಿ ವಿದ್ಯೆ ಮೊದಲಾದವರೂ ಇವಳ ಛಾಯೆಯನ್ನು ಹೋಲಲಾರರು. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮೋಹಿನಿ ರೂಪ ಶಿವನನ್ನೆ ಮೈಮರೆಸಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದೂ ಈ ಸೌಂದರ್ಯದ ಮುಂದೆ ಏನೂ ಅಲ್ಲ. ಇವಳ ಸ್ವರೂಪವೇನೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬೇರೆಯವರೂ ಪ್ರಾಯಃ ತಿಳಿಯಲಾರರು. ಇವಳ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಗೋವಿಂದನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಇಂಥ ಅನುಭವ ಹಿಂದೆಂದೂ ನನಗಾಗಿಲ್ಲ. ನಾನಿವಳನ್ನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಭಾನುವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಗೋ ದೂರ ಕಳಿಸಿ ಬಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ. ನಾರದಮುನಿ. 'ದೇವಿ, ಮಹಾಯೋಗೆ, ಮಾಯೇಶ್ವರಿ, ಮಹಾ ಮೋಹನ ದಿವ್ಯಾಂಗಿ. ನೀನು ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರಳಾದುದು ಮಹಾ ಭಾಗ್ಯವೆ ಸರಿ. ನೀನು ನಿನ್ನೊಳಗೇ ಸುಖಾನುಭವ ಪಡುತ್ತ ತೃಪ್ತಿಯಿಂದಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಮುಖ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿದೆ. ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ಒಳಗಿನ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅನಿರ್ವಚನೀಯ ಸುಖಾನುಭವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿಸಂಹಾರ ರೂಪಿಣಿಯಾದ ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿಗಳಿಗೂ ಅಗಮ್ಯಳೆನಿಸಿರುವೆ. ಯೋಗಿಗಳ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೂ ನಿಲುಕದಿರುವೆ. ಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನ ಇಚ್ಛಾ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಅಂಶಮಾತ್ರವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಆನಂದರೂಪಿಯಾದ ಶಕ್ತಿ ನೀನು ಪರಮೇಶ್ವರಿ ನೀನು. ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನೊಡನೆ ಕೃಷ್ಣನು ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ವಿಹಾರ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಎಳೆ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೆ ನಿನ್ನ ರೂಪುಲೋಕವನ್ನು ಮೈಮರೆಸುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನು ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ರೂಪಲಾವಣ್ಯಗಳು ಬೆಡಗು ಬಿನ್ನಾಣಗಳು ಎಷ್ಟು ಅದ್ಭುತವಾಗಿರುವುದೊ, ನಾನು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆ. ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೀನು ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಮೈ ಮರೆಸಿದಾಗ ಅದೊಂದು ಮಹಾ ಅದ್ಭುತ ಘಟನೆ ಎನಿಸಬಹುದು. ಆ ರೂಪವನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಾನು ನೋಡಲು ಆಸೆ ಪಡುತ್ತೇನೆ. ಪರಮೇಶ್ವರಿ, ದಯೆತೋರು; ನಿನ್ನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತ ಕೊಳಲನೂದುತ್ತ ಗೋಪಿಯರ ಮೈ ಮರೆಸುತ್ತ ನವಿಲ ಗರಿಯನ್ನು ರತ್ನ ಭೂಷಣಗಳನ್ನು ಕುಂಕುಮಲೇಪವನ್ನೂ ಧರಿಸಿ ಹುಬ್ಬನ್ನು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕುಣಿಸುತ್ತ ಎಲ್ಲರ ಮನಸೆಳೆವ ಕೃಷ್ಣನೆ, ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ನವತಾರುಣ್ಯದಿಂದೊಪ್ಪುವ ಈ ದೇವಿಯೊಡನೆ ನೀನು ವಿಹರಿಸುವುದನ್ನು ನಾನೆಂದು ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನೋಡುವೆನು ?'

ನಾರದನು ಹೀಗೆ ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ದೇವಿಯು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಹರೆಯದ ಲಲಿತವಾದ ರೂಪು ಧರಿಸಿ ಅದೇ ವಯಸ್ಸಿನ ಸಖಿಯರೊಡನೆ ಮೈ ದೋರಿದಳು. ಮುನಿಯು ಒಂದುಕ್ಷಣ ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾಗಿ ಮೈ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟನು. ದೇವಿಯ ಗೆಳತಿಯರು ಅವಳ ಪಾದೋದಕವನ್ನು ಮುನಿಯ ಮೈಗೆ ಚೆಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿದರು. ದಯೆಯಿಂದ ನುಡಿದರು.

ಬಾಲೆಯರು :- ಮುನಿವರ್ಯ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹರಿಯನ್ನೊಲಿಸಿಕೊಂಡವನೆಂದರೆ ನೀನೆ ಸರಿ. ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮುನಿಗಳಿಗೂ ಕಾಣಲು ಸಿಗದ ಈ ಅದ್ಭುತ ವಯೋ ರೂಪಗಳ ಮೋಹಿನಿ ಹರಿಯ ಪ್ರೇಯಸಿ ನೋಡಲು ಸಿಗಬೇಕಾದರೆ ನೀನು ಎಷ್ಟು ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿರುವೆಯೊ ! ಮುನಿಯೆ, ಎದ್ದೇಳು, ಸಾವರಿಸಿಕೊಳ್ಳು. ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಬಂದು ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡು. ಕಣ್ತುಂಬ ನೋಡು, ಈಗಿನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಅದೃಶ್ಯಳಾಗುವಳು. ಬಳಿಕ ಅವಳೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವ ಅವಕಾಶ ಎಂದೂ ದೊರಕಲಾರದು. ನೋಡಲೂ ಆಕೆ ಸಿಗಲಾರಳು. ಆದರೆ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಗೋವರ್ಧನ ಗಿರಿಯ ಸಮೀಪದ ಕುಸುಮಾನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಋತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೂ ಬಿಟ್ಟು ಸುಗಂಧವನ್ನೆಲ್ಲೆಡೆ ಬೀರುವ ಒಂದು ಅಶೋಕ ವೃಕ್ಷವಿದೆ. ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಬಂದರೆ ಆ ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಬಹುದು.

ಮುನಿಯು ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿದ ಎರಡು ಮುಹೂರ್ತಗಳ ಕಾಲ ದೇವಿಯು ಅದ್ಭುತ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ತೋರಿ ಮೊದಲಿನಂತಾದಳು. ಮುನಿಯು ಭಾನುವನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದ. 'ಈ ಹುಡುಗಿಯ ಸ್ವಭಾವವೆ ಹಾಗೆ. ಯಾವ ದೇವತೆಯೂ ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲಾರ. ಆದರೆ ಇವಳು ಕಾಲಿಟ್ಟ ಮನೆ ನಾರಾಯಣನ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗುವುದು. ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವರು. ಎಲ್ಲ ವಿಧದ ಸಂಪತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಿ ಅಲ್ಲಿರುವುದು ಆದ್ದರಿಂದ ಇವಳನ್ನು ಪರದೇವತೆಯಂತೆ ಆದರದಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳು.'

ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ಕಂಡ ದೇವಿಯ ಅದ್ಭುತ ಸುಂದರ ರೂಪವನ್ನೆ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಮುನಿಯು ಅಶೋಕ ವೃಕ್ಷದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ದೇವಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಕಾದು ಕುಳಿತ. ಮಧ್ಯ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಅದ್ಭುತ ಯುವತಿಯರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರಾದರು. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ ಹೊಂದಿದ ಮುನಿ ದಂಡ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿ ಕೈ ಮುಗಿದು ನಿಂತ. ಏನೋ ಕೇಳುವ ಬಯಕೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಲಾವಣ್ಯ ಪ್ರೇಮ ಮಧುರಾಲಾಪಗಳಿಂದ ಮೈ ಮರೆತ ಮುನಿ ಏನೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಸಂಭ್ರಮಾಶ್ಚರ್ಯ ಪರವಶನಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿಂತ. ಅಶೋಕವನ ದೇವತೆಯಾದ ಅಶೋಕ ಮಾಲಿನಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಅಶೋಕಮಾಲಿನಿ :- ಮಹಾಮುನಿಯೆ, ನಾನು ಅಶೋಕಮಾಲಿನಿ, ಅಶೋಕ ವನದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ. ರಕ್ತವರ್ಣದ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣ ಗಂಧ ಮಾಲ್ಯಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಒಮ್ಮೆ ನನ್ನ ಗೆಳತಿಯೊಂದಿಗೆ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಈ ಗೋಪಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ಕಂಡೆ. ಇವರು ಲಕ್ಷ್ಮೀಸ್ವರೂಪರು. ಗೋಪಾಲಕ ರೂಪಿನಿಂದಿರುವ ಹರಿಯನ್ನೂ ಇವರನ್ನೂ ನಾನು ಅಶೋಕ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆರಾಧಿಸಿದೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ನಾನು ಇವರೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಹರಿಯನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡೆ. ತ್ರಿಕಾಲ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದೆ. ಗೋವುಗಳು, ಗೋಪಾಲಕರು, ಗೋಪಿಯರು ಇವರೆಲ್ಲರ ರಹಸ್ಯ ವೃತ್ತಾಂತಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ನೀನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಬಲ್ಲೆ. ಹರಿಯ ಪ್ರೇಯಸಿಯಾದ ಚಿನ್ನದಂತೆ ಹೊಳೆವ ಆ ದೇವಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ನೋಡಲಿ ? ಅವಳ ಪಾದಕಮಲವನ್ನು ಹೇಗೆ ಆರಾಧಿಸಲಿ ? ಎಂದು ತಾನೆ ವಿಮರ್ಶಿಸುತ್ತಿರುವೆ ? ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಮಾನಸ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಸಾವಿರ ಮುನಿಗಳು ಹರಿ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ತೀವ್ರ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಿದ್ಧಿ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆ ದೇವಿಯ ಪಾದಕಮಲವನ್ನು ನೋಡಲು ಕಾತರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ರಹಸ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಕಥನವೆಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—○—

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಮಹಿಮೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೪

ಈಶ್ವರ ಉವಾಚ

ಈಶ್ವರ :- ಪ್ರಿಯೆ ಕೇಳು, ಅಶೋಕಮಾಲಿನಿಯು ನಾರದ ಮುನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು - ''ಉಗ್ರತಪನೆಂಬ ಮುನಿ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತ ಅಗ್ನಿಯನ್ನೆ ಭಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ. ಕಾಮಮಂತ್ರ ಪುಟಿತವಾದ ಕೃಷ್ಣಾಯಸ್ವಾಹಾ ಎಂಬ ಪದಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹದಿನೈದು ಅಕ್ಷರದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತ ರಾಸಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿ ಆನಂದೋನ್ಮಾದ ಹೊಂದಿರುವ ಮುರಳೀಧರ ಕೃಷ್ಣನು ಪ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿದ. ಒಂದು ನೂರು ಕಲ್ಪಗಳ ಕಾಲ ಹೀಗೆ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ದೇಹವನ್ನು ತೊರೆದು ಈಗ ಸುನಂದನೆಂಬ ಗೊಲ್ಲನ ಮಗಳಾಗಿ ಸುನಂದ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಜನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವಳೆ ಆ ಸುನಂದೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ವೀಣೆಯ ಚಿಹ್ನೆ ಇದೆ.

ಸತ್ಯತಪನೆಂಬ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮುನಿ ತರಗೆಲೆಗಳನ್ನೆ ತಿಂದು ನೀರಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನಮಃ ಪದದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವ ಕಾಮಬೀಜದಿಂದ ಪುಟಿತವಾದ ಹದಿನೈದು ಅಕ್ಷರಗಳ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತ ರಮೆಯ ಬಳ್ಳಿಯಂಥ ಎರಡು ತೋಳುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕುಣಿಯುವ, ಪದೇ ಪದೇ ಆಲಿಂಗಿಸುವ, ನಗುವ ವೇಣುಗೋಪಾಲನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ಅವನು ಹತ್ತು ಕಲ್ಪಗಳ ಕಾಲ ಹೀಗೆ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಸುಭದ್ರನೆಂಬ ಗೊಲ್ಲನ ಮಗಳಾಗಿ ಭದ್ರೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಬೀಸಣಿಗೆಯ ಚಿಹ್ನೆ ಇದೆ.

ಹರಿಧಾಮನೆಂಬ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮುನಿ ನಿರಾಹಾರನಾಗಿ ಬೇಗನೆ ಸಿದ್ಧಿ ಕೊಡುವ ಇಪ್ಪತ್ತು ಅಕ್ಷರಗಳ ಮಂತ್ರವೊಂದನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತ ವೃಂದಾವನದ ಮಾಧವೀಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಅಂಗತರನಾಗಿ ಮಲಗಿ ಗೋಪಿಯರ ಆಲಿಂಗನ ಚುಂಬನಗಳ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ನಗುವ ಹರಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಮೂರು ಕಲ್ಪಗಳ ಕಾಲ ಹೀಗೆ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಸಾರಂಗನೆಂಬ ಗೊಲ್ಲನ ಮಗಳಾಗಿ ರಂಗವೇಣಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇವಳೆ ಆ ರಂಗವೇಣಿ, ಚಿತ್ರ ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಪುಣೆ. ಇವಳ ಹಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಂಬಣ್ಣದ ಚುಕ್ಕೆಗಳಿವೆ.

ಜಾಬಾಲಿಯೆಂಬ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮುನಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಒಂದು ಮಹಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಹಿ ನೀರಿನ ಸುಂದರವಾದ ಕೊಳವನ್ನು ಕಂಡ. ಸ್ಫಟಿಕದ ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ಆ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಕಮಲಗಳು ಅರಳಿ ಸುಗಂಧವನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಬೀರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅದರ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಒಂದು ಆಲದ ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಸುಂದರಿಯಾದ ಯುವತಿಯೋರ್ವಳು ಉಗ್ರತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಎಡಗೈಯನ್ನು ನಡುವಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಮುದ್ರೆ ಧರಿಸಿ ಎವೆಯಿಕ್ಕದ ಏಕಾಗ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವ ಬೆಳದಿಂಗಳಂತೆ ಹೊಳೆವ ಮನೋಹರ ರೂಪಿನ ಆ ತಾಪಸಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಮುನಿಯು ಕುಳಿತ. ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಕಾದು ಕೊನೆಗೆ ಅವಳು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಎದ್ದಾಗ 'ಯಾರು ನೀನು ? ಏನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ ? ಹೇಳಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಹೇಳು' ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸೊರಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಆ ಬಾಲೆ ಹೇಳಿದಳು, ಯೋಗಿವರೇಣ್ಯರು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯೆ ನಾನು. ಹರಿಯಪಾದ ಕಮಲವನ್ನು ಹೊಂದಲು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದದಿಂದ ನಾನು ಪೂರ್ಣಳಾಗಿದ್ದರೂ ಹರಿಯು ಬಳಿಯಲಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಶೂನ್ಯವೆನಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಾನೀಗ ದುಃಖದಿಂದ ನನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಈ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ.'

ಮುನಿಯ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡು ಅವಳ ಕಾಲಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ. ಅವಳು ಒಂದು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದಳು. ಅದನ್ನು ಜಪಿಸಲು ಮಾನಸ ಸರೋವರದ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ತೀವ್ರ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ತೊಡಗಿದ. ಒಂದು ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ಸೂರ್ಯನನ್ನೆ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಅಕ್ಷರಗಳ ಆ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿದ ಆನಂದರೂಪಿಯಾದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿದ. ವ್ರಜದಲ್ಲಿ ಸುಂದರ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತ ಮುಗುಳು ನಗು ಕಡೆಗಣ್ಣನೋಟ, ನಾನಾವಿಧದ ಶೃಂಗಾರ ಲೀಲೆಗಳು, ತುಟಿಗಳನ್ನು ಚುಂಬಿಸುವ ಸಂಮೋಹಿನಿಯೆಂಬ ಕೊಳಲು, ಮಧುರ ಮನೋಹರ ನುಡಿಗಳು, ಇವುಗಳಿಂದ ವ್ರಜದ ಯುವತಿಯರ ಮನಸೆಳೆದು ಉಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೋಗುವುದರ ಪರಿವೆ ಇಲ್ಲದೆ ಆಲಂಗಿಸುವ ಅವರ ಮೈಯನ್ನು ಸೆಳೆದು ಲೋಕವನ್ನೆ ಮೈ ಮರೆಸುತ್ತಾನೆ ಆ ಜಗದೊಡೆಯ ಕೃಷ್ಣನೆಂದು

ಧ್ಯಾನಿಸಿದ. ಒಬ್ಬತ್ತು ಕಲ್ಪಗಳ ಕಾಲ ಹೀಗೆ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಪ್ರಚಂಡನೆಂಬೊಬ್ಬ ಗೊಲ್ಲನ ಮಗಳಾಗಿ ಚಿತ್ರ ಗಂಧೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇವಳೆ ಆ ಚಿತ್ರಗಂಧೆ. ಮೈಯಿಂದ ಸೂಸುವ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಸುವಾಸನೆಯಿಂದ ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತುಂಬುವಳು. ಪ್ರಣಯದ ಆವೇಶದಿಂದ ಅವಳು ಹರಿಯನ್ನಾಲಿಂಗಿಸುವಾಗ ಎದೆಯ ಮೇಲಿನಿಂದ ಬೀಳುವ ಹೂ ಮಾಲೆಯ ವಿಚಿತ್ರ ಪರಿಮಳವು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹರಡುವಂತೆ ಮಾಡುವಳು.

ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಮುನಿಗಳು ಕೇವಲ ಗಾಳಿಯನ್ನೆ ಆಹಾರವನ್ನಾಗಿ ಸೇವಿಸಿ ಹದಿನೈದು ಅಕ್ಷರಗಳ ಕೃಷ್ಣಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿದರು. ಕೃಷ್ಣನ ವೇಣುಗೋಪಾಲ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿದರು. ಒಂದು ಕಲ್ಪಕಾಲ ಹೀಗೆ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಈಗ ಗೋಪಿಯರಾಗಿ ಜನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ರತ್ನದ ಓಲೆಗಳನ್ನೂ ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ರತ್ನದ ಮಾಲೆಗಳನ್ನೂ ಜಡೆಯಲ್ಲಿ ರತ್ನ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೂ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಶುಚಿಶ್ರವ, ಸುವರ್ಣ ಎಂಬಿಬ್ಬರು ಕುಶಧ್ವಜ ಮಹರ್ಷಿಯ ಮಕ್ಕಳು ವೇದಪಾರಂಗತರು. ಅವರು ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಹ್ರೀಂ ಹಂಸಃ ಎಂಬ ಮೂರಕ್ಷರದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತ ವ್ರಜನಾರಿಯರನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸುವ ಸುಂದರವಾದ ಹತ್ತು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಕೃಷ್ಣರೂಪವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿದರು. ಒಂದು ಕಲ್ಪಕಾಲ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಈಗ ಸುವೀರನೆಂಬ ಗೊಲ್ಲನ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ದಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ಸಾರಿಕಾ ಪಕ್ಷಿಗಳಿವೆ. ಜಟಿಲ, ಜಂಘಪೂತ, ಘೃತಾಶೀ ಕರ್ಬುರ ಎಂಬ ನಾಲ್ವರು ಋಷಿಗಳು ನೀರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಹತ್ತು ಅಕ್ಷರದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿದರು. ಗೋಪಿಯರೊಡನೆ ಹಾಡುತ್ತ ಕುಣಿಯುತ್ತ ವನದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವ ಗೊಲ್ಲವೇಷದ ಗೋವಿಂದನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿದರು. ಮೂರು ಕಲ್ಪಗಳ ಕಾಲ ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿ ಗೋಪಿಯರಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ್ದಾರೆ ನೋಡು.

ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘತಪವೆಂಬ ಮುನಿಯು ವ್ಯಾಸನಾಗಿದ್ದ. ಅವನಿಗೂ ಶುಕನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಮಗನಿದ್ದ. ಎಳೆವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೆ ಆ ಶುಕಮುನಿಯು ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನಿಯೆನಿಸಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನೆ ಸದಾ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಒಂದು ದಿನ ತಂದೆತಾಯಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೊರೆದು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ತೊಡಗಿದ. ತಾನು ಉಪವಾಸದಿಂದಿದ್ದು ಗೋಪಾಲ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮಾನಸ ಉಪಚಾರಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿದ. ಹದಿನೆಂಟು ಅಕ್ಷರದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿದ. ಚಿನ್ನದ ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಮಂಟಪದೊಳಗೆ ಚಿನ್ನದ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಚಿನ್ನದ ಕೊಳಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ತಾವರೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಿರುವ, ಚಿನ್ನದ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಹೊಳೆವ ಅಂಗರಾಗವನ್ನು ಪ್ರಿಯೆಯ ಕೈಯಿಂದ ಮೈಮೇಲೆಲ್ಲ ಧರಿಸಿರುವ ಹಸನ್ಮುಖಿಯಾದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿದ. ಮೈಯೆಲ್ಲ ರೋಮಾಂಚಗೊಂಡು ಆನಂದಬಾಷ್ಪ ಸುರಿಸುತ್ತ 'ನಾಥ, ಪ್ರಸನ್ನನಾಗೆಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತ ನಡುಗುತ್ತ ದಂಡಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿದ. ಒಡನೆ 'ಇಗೊ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೇನೆ' ಎನ್ನುತ್ತ ಕೃಷ್ಣನು ಮೈದೋರಿ ಅವನ ತೋಳುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ ಮೈದಡವಿದ. ಆನಂದದಿಂದ ಅರಳಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡಿ 'ನೀನು ನನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮೆಯಾಗಿ ಸದಾ ನನ್ನ ಬಳಿ ಇರು' ಎಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ. ಆ ಶುಕಮುನಿಯೆ ಈಗ ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಉಪನಂದನ

ಮಗಳಾಗಿ ಜನಿಸಿದ. ಅವಳೇ ಈ ಗೋಪಿ. ನೀಲೋತ್ಪಲದಂತೆ ಹೊಳೆವ ಮೈಗೆ ಚಂದ್ರವನ್ನು ಬಳಿದು ಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಕೆಂಪು ರವಿಕೆ, ಪೀತಾಂಬರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಸ್ವರ್ಣ ಕುಂಡಲ ಸುವರ್ಣ ಕಮಲಗಳ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಕೊಳಲು ಊದುವುದರಲ್ಲಿ ಚದುರೆ. ಅವಳ ವೇಣಿವಾದನಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಸ್ವಯಂ ಕೃಷ್ಣನೆ ಶಂಖದಂತೆ ಮನೋಹರವಾದ ಅವಳ ಕೊರಳಿಗೆ ಗುಲಗಂಜಿಯ ಹಾರವನ್ನು ತೊಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಾಂಬೂಲವನ್ನಿತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕೃಷ್ಣನು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಲ್ಲದಿರುವಾಗಲೂ ಅವಳು ಕಾಮಬಾಧೆಯಿಂದ ಮಧುರವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತ ಗೆಳತಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನ ವೇಷ ತೊಡಿಸಿ ಅವಳೊಡನೆ ಕುಣಿಯುವಳು. ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಮುದ್ದಿಡುವಳು. ಇವಳು ಎಲ್ಲ ಗೋಪಿಯರಿಗೂ ಪ್ರಿಯಳು. ಕೃಷ್ಣನಿಗೂ ಅತಿ ಪ್ರಿಯಳು.

ಶ್ವೇತಕೇತುವಿನ ಒಬ್ಬ ಮಗನು ಸರ್ವಸಂಗ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ತಪ್ಪಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಅಗಮ್ಯಳಾದ ಹರಿಪ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಹನ್ನೊಂದು ಅಕ್ಷರಗಳ ಕೃಷ್ಣಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿದ. ಹೀಗೆ ಎರಡು ಕಲ್ಪಗಳ ಕಾಲ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಈಗ ಭೂಮಿಯ ಮಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವಳೆ ಈ ಹುಡುಗಿ ಮುತ್ತಿನ ಮಾಲೆ ಧರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಶುದ್ಧ ರೇಶಿಮೆ ಉಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ.

ಚಂದ್ರಪ್ರಭನೆಂಬ ರಾಜರ್ಷಿ ಕೃಷ್ಣನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಚಿತ್ರಧ್ವಜನೆಂಬ ಸುಂದರನಾದ ಒಬ್ಬ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದ. ಅವನು ಎಳೆ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೆ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದ. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ತಂದೆಯು ಮಂತ್ರಪೂತವಾದ ಜಲದಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ ಹದಿನೆಂಟು ಅಕ್ಷರಗಳ ವಿಷ್ಣುಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನಿತ್ತ. ಒಡನೆ ಮಗನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ತಂದೆಗೆ ನಮಿಸಿದ. ಆ ದಿನವೇ ಶುಚಿಯಾದ ವೇಷ ಭೂಷಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ವಿಷ್ಣು ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತು ಚಿಂತಿಸತೊಡಗಿದ. ಗೊಲ್ಲರ ಯುವತಿಯರ ಮನ ಸೆಳೆದು ಅವರೊಡನೆ ಯಮುನೆಯ ಮಳಲ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ಸೇವಿಸಲಿ ಎಂದು ಉತ್ಕಂಠೆಯಿಂದ ಬಾಲಕನು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ನಿದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕನಸು ಕಂಡ. ಆ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಶಿಲಾಪ್ರತಿಮೆ ಅವನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕೃಷ್ಣರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿತು. ತ್ರಿಭಂಗಿಯಾಕಾರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕೃಷ್ಣ ಕೊಳಲನ್ನು ಊದುತ್ತಿದ್ದ. ಎಡಬಲಗಳಲ್ಲಿ ಸುಂದರಿಯರು ಅವನನ್ನು ಬಳಸಿ ಮುದ್ದಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಾಲಕನು ಕೃಷ್ಣನೆದುರಿನಲ್ಲಿ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ತಲೆಬಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ. ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಿಯೆಗೆ ಹೇಳಿದ 'ಹರಿಣಾಕ್ಷಿ. ಈ ಬಾಲಕನು ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ತಲೆ ಬಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ನಿನ್ನಂಥ ಅದ್ಭುತ ಸುಂದರ ಯುವತಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಕೊಡು. ಅವನ ಶರೀರವನ್ನು ನಿನ್ನ ಶರೀರದೊಂದಿಗೆ ಒಂದಾಗಿ ಭಾವಿಸು. ಆಗ ಅವನೂ ನಿನ್ನಂತಾಗುವನು.'

ಒಡನೆ ಆ ಸುಂದರಿಯು ಚಿತ್ರಧ್ವಜನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಶರೀರದೊಂದಿಗೆ ಅವನ ಶರೀರವನ್ನು ಒಂದಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸಿದಳು. ಆಗ ಅವಳ ಅಂಗಗಳಿಂದ ಕಾಂತಿ ಹೊರಬಂದು ಚಿತ್ರಧ್ವಜನ ಮೈಯನ್ನಾವರಿಸಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತು. ಅವನು ಹೆಣ್ಣಾದ ಅವನ ಮೈ ಕೈ ಅವನ

ಒಡವೆ ವಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವಳದೆ. ಅವಳದೆ ಕಲಾ ಚಾತುರ್ಯ ಅವಳದೆ ಮೈಗಂಪು. ಎಲ್ಲವೂ ಅವಳದೆ. ದೀಪದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ದೀಪ ಬೆಳಗಿದಂತಾಯಿತು. ಈಗ ಮನೋಹರಿಯಾದ ಚಿತ್ರಧ್ವಜೆ ನಾಚಿ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ ನಿಂತಳು. ಕೃಷ್ಣನ ಆ ಪ್ರೇಯಸಿ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಕೈ ಹಿಡಿದು ಕೃಷ್ಣನ ಬಳಿಗೊಯ್ದಳು. ಎಡ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪ್ರೇಯಸಿಯನ್ನಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದಳು. ಇವಳು ನಿನ್ನ ದಾಸಿ. ನಾಮಕರಣ ಮಾಡು. ನೀನು ಬಯಸುವ ಸೇವೆಯನ್ನು ಅವಳಿಂದ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳು' ಆ ಪ್ರೇಯಸಿಯು ಚಿತ್ರಧ್ವಜೆಗೆ ಚಿತ್ರಕಲೆ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಳು. 'ವೀಣೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸದಾ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ನನ್ನ ಈ ಪ್ರಾಣನಾಥನ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರೆಂದು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದಳು. ಚಿತ್ರಕಲೆ ಆ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನಮಿಸಿದಳು. ಅವನ ಪ್ರೇಯಸಿಯ ಪಾದಧೂಳಿಯನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ ಹಾಡತೊಡಗಿದಳು. ಕೃಷ್ಣನು ಅವಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸ್ವಪ್ನದಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತ ಚಿತ್ರಧ್ವಜನು ವಿರಹದುಃಖದಿಂದ ಅಳತೊಡಗಿದ. ಆಹಾರವಿಹಾರಗಳನ್ನು ತೊರೆದ. ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಮಾತನಾಡಿಸಿದರೂ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಒಂದು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿದ. ಮುನಿಗಳಿಗೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಘೋರ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ. ಕಲ್ಪದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ದೇಹವನ್ನು ತೊರೆದು ವೀರಗುಪ್ತನೆಂಬ ಗೊಲ್ಲನ ಮಗಳಾಗಿ ಚಿತ್ರಕಲೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೆ ಜನಿಸಿದ. ಅವಳ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ವೀಣೆಯ ಚಿಹ್ನೆ ಇದೆ. ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ರತ್ನಮಯವಾದ ಬಟ್ಟಲು. ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ರತ್ನಮಯ ಪಂಜರಗಳಿವೆ.

ಪುಣ್ಯಶ್ರವನನೆಂಬ ಮುನಿ ಇದ್ದ. ಅವನ ತಂದೆ ಶಿವಭಕ್ತ. ಶತರುದ್ರೀಯ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಒಲಿಸಿಕೊಂಡ. ಶಿವನು ಮೈದೋರಿ 'ನಿನಗೊಬ್ಬ ಕೃಷ್ಣಭಕ್ತನಾದ ಮಗನು ಹುಟ್ಟುವನು. ಎಂಟನೆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಉಪನಯನ ಮಾಡು. ವಿದ್ಯಾಗೋಪಾಲನೆಂಬ ವಾಕ್ಸಿದ್ಧಿದಾಯಕವಾದ ದಶಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸು. ಅದನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವೆನು. ಆ ಮಂತ್ರದ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದರೆ ನಾಲಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಅನಂತ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನು ನಲೆಸುವನು. ಜಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

'ತುಂಬಿದ ಅಮೃತ ಸಾಗರದ ನಡುವೆ. ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯವಾದ ಒಂದು ದೀಪ. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಮುನೆಯಿಂದ ಆವೃತವಾದ ವೃಂದಾವನ, ಎಲ್ಲ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೂ ಬಿಡುವ ಮರ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ಆನಂದೋನ್ಮಾದದಿಂದ ಕುಣಿದು ಹಾಡುವ ನವಿಲು ಕೋಗಿಲೆ ದುಂಬಿಗಳು ಅಲ್ಲಿವೆ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪಾರಿಜಾತ ವೃಕ್ಷ. ಶಾಖೋಪಶಾಖೆಗಳಿಂದ ಹರಡಿ ನೂರು ಯೋಜನದೆತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದುನಿಂತಿದೆ. ಆ ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲೂ ಗೋವುಗಳು. ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ಕೊಳಲು ಉದುವ ಗೋಪಾಲಕರು. ಅವರ ನಡುವೆ ಗೋಪಿಕಾ ಸ್ತ್ರೀಯರು. ಆನಂದಪರವಶರಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಲು ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಕಾಣಿಕೆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಬಿಳಿಬಟ್ಟೆ ಬಿಳಿಯಒಡವೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕೈಮುಗಿದು ಕೃಷ್ಣನ ಸವಿನುಡಿಗಳನ್ನು ಆಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಅವರು ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿ ಬಂದ ಶ್ರುತಿಕನ್ನಿಕೆಯರು ಅವರ ನಡುವೆ ರತ್ನದ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ರಾಧೆಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಪೀತಾಂಬರವನ್ನು ಉಟ್ಟ ಹರಿ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವಳ ಚಂದ್ರನಂಥ ನಗುಮೊಗವನ್ನು ಈಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಎಡಗಾಲನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಕೊಳಲನ್ನು ಹಿಡಿದ ಎಡಗೈಯಿಂದ ಪ್ರಿಯೆಯ ಮೈಯನ್ನು ಬಳಸಿ. ಬಲಗೈಯಿಂದ ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮರಕತಮಣಿಯಂತೆ ಹೊಳೆವ ಮೈ ಬಣ್ಣ. ಮುತ್ತಿನ ಕಾಂತಿ. ತಾವರೆಯಂತೆ ನೀಳವಾದ ಕಣ್ಣು. ನಿರ್ಮಲವಾದ ಪೀತಾಂಬರ. ತಲೆಯಲ್ಲಿ ನವಿಲುಗರಿಗಳು. ಕೆನ್ನೆಯ ಬಳಿ ಹೊಳೆವ ಮಕರ ಕುಂಡಲಗಳು. ಮುತ್ತಿನಹಾರ. ತುಳಸಿಮಾಲೆ, ಬಳೆ, ಭುಜಕೀರ್ತಿ, ಕಾಲುಗೆಜ್ಜೆ, ಉಂಗುರ, ಉಡಿದಾರಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಸುಕುಮಾರ ಶರೀರ. ಇನ್ನೂ ಎಳೆ ವಯಸ್ಸು. ಇಂಥ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಮಂತ್ರವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ಬಾರಿ ಪುನಶ್ಚರಣೆ ಮಾಡು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾದ. ತಂದೆ ಆ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಮಗನಿಗುಪದೇಶಿಸಿದ. ಬಾಲಕನು ಆನಂದದಿಂದ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಗಾಳಿಯೊಂದನ್ನೆ ಆಹಾರವಾಗಿ ಸೇವಿಸುತ್ತ ಮೂವತ್ತು ಸಾವಿರ ಕಲ್ಪಗಳಕಾಲ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ. ಬಳಿಕ ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ನಂದನ ಸೋದರನ ಮಗಳಾಗಿ ಲವಂಗೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮುಖ ಒರೆಸುವ ಯಂತ್ರವಿದೆ.

ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರಧಾನ ಪ್ರೇಯಸಿಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು. ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಮತ್ತು ವ್ರಜನಾರಿಯರ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಓದುವ ಓದಿಸುವ ಮಾನವನು ಆ ಭಗವಂತನ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳಖಂಡದಲ್ಲಿ
ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಮಹಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—o—

ಮಧುರಾ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ — ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೫

ಈಶ್ವರ ಉವಾಚ

ಈಶ್ವರ :- ಪ್ರಿಯೆ, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಲೀಲೆಯನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಇದರಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ. ವೇದವ್ಯಾಸ ಮಹರ್ಷಿಯು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಾದ ಅಂಬರೀಷ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದುದನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಅಂಬರೀಷನು ಬದರಿಕಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞರಾದ ವೇದವ್ಯಾಸರನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ.

ಅಂಬರೀಷ :- ಗುರುವೆ, ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ನನ್ನನ್ನೆತ್ತಿ ಕಾಪಾಡು. ವಿಷಯ ಸುಖವನ್ನು ಕಂಡು ಬೇಸತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಮಯನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸು. ಅವನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಮುನಿಗಳು ಸಂಸಾರಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ವೇದವ್ಯಾಸ :- ಅತಿರಹಸ್ಯವಾದ ವಿಷಯವನ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆ. ಶುಕಮುನಿಗೂ ಹೇಳದಿರುವ ಆ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಹರಿಭಕ್ತ ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹಿಂದೆ ನಾನು ಅನೇಕ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದಾಗ ಹರಿಯು ಮೈದೋರಿ ನುಡಿದ.

ಹರಿ :- ಮುನಿಯೆ, ನಿನಗೇನುಬೇಕು ? ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳು.

ವೇದವ್ಯಾಸ :- ಪರಬ್ರಹ್ಮನಾದ ನಿನ್ನ ಅದ್ಭುತ ರೂಪವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಾಣಬೇಕಾಂಬಸೆ ನನಗಿದೆ. ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಕೊಂಡಾಡುವ ಜಗಜ್ಯೋತಿಯಾದ ಆ ನಿನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ತೋರು.

ಹರಿ :- ಹೀಗೇ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದ. ನಾನು ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದುದನ್ನೆ ನಿನಗೂ ಹೇಳುವೆನು. ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿ, ಪುರುಷ, ಧರ್ಮ, ಧಾನ, ಮೋಕ್ಷ, ಶೂನ್ಯ, ಭಾವ, ಶಿವ, ಉಪನಿಷದ್‌ವೇದ್ಯ ಸನಾತನ ತತ್ವವೆಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಹಲವರು ಹಲವು ಬಗೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ನಿಗೂಢವಾಗಿರುವ ನನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ, ನೋಡು.

ರಾಜನೆ, ನಾನು ಆಗ ಹರಿಯ ಬಾಲ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣರೂಪವನ್ನು ಕಂಡೆ. ಗೋಪಕನ್ಯೆಯರ ಮತ್ತು ಗೋಪಾಬಾಲಕರ ಜೊತೆಗೆ ಕದಂಬ ವೃಕ್ಷದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಹಸನ್ಮುಖನಾದ ಪೀತಾಂಬರ ಧಾರಿಯಾದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕಂಡೆ. ಎಳೆದಳಿರುಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಕೋಗಿಲೆಯದನಿಯಿಂದ ತುಂಬಿದ. ಮನ್ಮಥನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಕಂಡೆ, ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೆ ಹರಿವ, ನೈದಿಲೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಶೋಭಿಸುವ ಯಮುನೆಯನ್ನೂ ಕಂಡೆ. ಗೋ-ಗೋಪಾಲಕರ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಇಂದ್ರನ ದರ್ಪವನ್ನಡಗಿಸಲೆಂದೆ ಕೃಷ್ಣರಾಮರು ಕೈಯಿಂದೆತ್ತಿದ್ದ ಗೋವರ್ಧನ ಪರ್ವತವನ್ನು ಕಂಡೆ. ಅಬಲೆಯರ ನಡುವೆ ನಲಿಯುತ್ತ ಕೊಳಲೂದುತ್ತ ನಿಂತ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕಂಡು ಅಮಿತ ಆನಂದವನ್ನು ಪಡೆದೆ. ಸ್ವಯಂ ಕೃಷ್ಣನೆ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ನುಡಿದ - 'ಈಗ ನೀನು ನೋಡಿದ ರೂಪವೆ ಸನಾತನ ದಿವ್ಯರೂಪ ನಿಷ್ಕಲ, ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ, ಶಾಂತ, ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಮಯ, ಪೂರ್ಣ, ಕಮಲದಂಥ ಕಣ್ಣುಳ್ಳುದು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದುದು ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನೆ ವೇದಗಳು ಜಗತ್ತಿನ ಮೂಲ ಕಾರಣವೆನ್ನುತ್ತಿವೆ. ಈ ಮಧುರ, ವೃಂದಾವನ, ಯಮುನೆ, ಗೋಪ ಕನ್ಯೆಯರು, ಗೋಪಾಲಕರು ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಿತ್ಯ. ನನ್ನ ಈ ಅವತಾರವೂ ನಿತ್ಯ. ಈ ರಾಧೆ ನನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿ. ನಾನು ಸರ್ವಜ್ಞ, ಸರ್ವಕಾಮ, ಸರ್ವೇಶ್ವರ, ಸರ್ವಾನಂದ, ಸರ್ವೋತ್ತಮ, ವಿಶ್ವಕ್ಕೆಲ್ಲ ನಾನೆ ಆಧಾರ.'

'ಈ ಗೋಪಕನ್ಯೆಯರು, ಈ ಗೋಪಾಲಕರು, ಈ ಕದಂಬ ವೃಕ್ಷ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಏನು ? ಈ ವೃಂದಾವನ ಕೋಗಿಲೆ ಮುಂತಾದ ಹಕ್ಕಿಗಳು, ಯಮುನೆ, ಗೋವರ್ಧನ ಪರ್ವತ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಆನಂದ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಈ ಕೊಳಲು ಇವೆಲ್ಲ ಏನು ? ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದೆ. ಭಗವಂತನೆಂದ.'

ಶ್ರುತಿಗಳೆ ಗೋಪಿಯರು ಮತ್ತು ಗೋಪಕನ್ಯೆಯರು, ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಾದ ಮುನಿಗಳೆ ಗೋಪಾಲಕರು. ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವೆ ಈ ಕದಂಬ. ನಂದನ ವನವೆ ಈ ವೃಂದಾವನ. ಸಿದ್ಧ, ಸಾಧ್ಯ

ಗಂಧರ್ವರೆ ಈ ಕೋಗಿಲೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು. ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ನನ್ನ ದಾಸನಾಗಿರುವ ಬೆಟ್ಟ ಈ ಗೋವರ್ಧನ ಪರ್ವತ. ದೇವವ್ರತನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ತಪಸ್ವಿಯಾದ, ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನಾದ ಮುನಿ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ. ಅವನ ಮನೆಗೆ ನನ್ನ ಭಕ್ತನಾದ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬಂದಾಗ ಅವನಿಗೆ ತುಳಸೀದಳ, ನೀರು, ಹಣ್ಣು ಗಡ್ಡೆಗೆಣಸುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸತ್ಕರಿಸಿದನು. ಆ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಅವನು ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಕೊಳಲಾಗಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಸುಂದರವಾದ ಸನಾತನ ನಗರವಾದ ಮಧುರೆಯನ್ನು ಜನರು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಕಾಶಿ ಮುಂತಾದ ನಗರಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಇದು ಮಿಗಿಲು. ಇಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ, ಉಪನಯನ, ಮರಣ, ಉತ್ತರ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ತಪಸ್ಸು ಧ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಅಂತರಂಗ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಜನರು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಈ ನಗರವನ್ನು ಕಾಣಬಲ್ಲರು. ಉಳಿದವರು ನೂರು ಕಲ್ಪಗಳ ಕಾಲ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಕಾಣಲಾರರು. ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವರೆ ಧನ್ಯರು. ಅವರು ಚರ್ತುಭುಜರಾಗಿದ್ದು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮಾನ್ಯರಾಗಿ ಅಗಣಿತ ಮಹಿಮರಾಗಿರುವರು.

ನನ್ನ ಈ ಮಧುರೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನೀಚರೂ ಧನ್ಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರನಾದ ಭೂತೇಶ್ವರನು ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಈ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಯೆ ಸದಾ ಇರುವನು. ಅವನನ್ನು ನಮಿಸದೆ, ಪೂಜಿಸದೆ, ಸ್ಮರಿಸದೆ ನನ್ನ ಮಧುರಾ ನಗರದ ದರ್ಶನ ದೊರೆಯಲಾರದು. ನನ್ನ ಪರಮಭಕ್ತನಾದ ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸದ ಪಾಪಿಯು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಯಾವ ಬಗೆಯಿಂದಲೂ ಪಡೆಯಲಾರ.

ನ ಕಥಂ ಮಯಿ ಭಕ್ತಿಂ ಸ ಲಭತೇ ಪಾಪ ಪೂರುಷಃ ।
ಯೋ ಮದಿಯಂ ಪರಂ ಭಕ್ತಂ ಶಿವಂ ಸಂಪೂಜಯೇನ್ನಹಿ ॥

ಭೂತೇಶ್ವರನನ್ನು ನಮಿಸದ, ಸ್ಮರಿಸದ, ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡದವರು ನೀಚರು; ನನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮೋಹಿತರಾದವರು. ಬಾಲಕನಾದ ಧ್ರುವನೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಉತ್ತಮ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು. ವೇದವ್ಯಾಸನೆ, ಇದುವೆ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ರಹಸ್ಯ.

ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಓದುವ ಕೇಳುವ ಜನರಿಗೆ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆಯುವುದು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಧುರಾಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಕಥನವೆಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—○—

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಲೀಲೆ, ಅರ್ಜುನನುನಯ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೬

ಈಶ್ವರ ಉವಾಚ

ಈಶ್ವರ :- ಒಮ್ಮೆ ಉದ್ದವನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಸನತ್ಕುಮಾರನ ಬಳಿ ಕೇಳಿದನು.

ಉದ್ಧವ :- ಗೋವಿಂದನು ಗೋಪಕನ್ಯೆಯರೊಡನೆ ನಿತ್ಯವೂ ವಿಹರಿಸುವ ಸ್ಥಳ ಯಾವುದು ? ಅವನ ವಿಹಾರದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ಅದ್ಭುತ ಲೀಲೆಯನ್ನೂ ನೀನು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನನಗೆ ಹೇಳು.

ಸನತ್ಕುಮಾರ :- ಒಮ್ಮೆ ಯಮುನೆಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಭಗವಂತನ ಪಾರ್ಷದನಾದ ಸುವ್ರತನು ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಆಗ ಅವನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಒದಗಿದ್ದ ಅನುಭವವನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ. ಅದೊಂದು ರಹಸ್ಯ. ಎಂದೂ ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಹೇಳಕೂಡದು. ನಿನಗೆ ಅದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ಅರ್ಜುನ :- ಶಂಕರ ಬ್ರಹ್ಮ ಮೊದಲಾದವರೂ ಕಂಡಿರದ ಕೇಳಿರದ ರಹಸ್ಯವೊಂದನ್ನು ನೀನು ನನಗೆ ಹೇಳು. ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯರಾದ ಗೋಪಿಯರು ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ? ಎಷ್ಟು ವಿಧವಾಗಿರುವರು ? ಅವರ ಹೆಸರೇನು ? ಎಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ ? ಅವರ ವಯಸ್ಸು, ವೇಷಭೂಷಣಗಳು ಏನು ? ಅವರೊಡನೆ ನೀನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವೆ ? ದಯೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನನಗೆ ಹೇಳು. ಇನ್ನೂ ಬೇರೆ ರಹಸ್ಯಗಳಿದ್ದರೆ ಅವನ್ನೂ ತಿಳಿಸು.

ಕೃಷ್ಣ :- ಆ ಸ್ಥಾನ, ಆ ಪ್ರೇಯಸಿಯರು, ಆ ವಿಹಾರಗಳು ಇವೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ನೋಡಲು ಸಿಗಲಾರದು. ಉಳಿದವರ ಪಾಡೇನು ? ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನೂ ಸುಮ್ಮನಿರು.

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಅರ್ಜುನನು ದೈನ್ಯದಿಂದ ಕೃಷ್ಣನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಿಗೆ ದಂಡಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿದ. ಕೃಷ್ಣನು ನಕ್ಕು ತೋಳಿನಿಂದ ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದ 'ಅರ್ಜುನ ಅದನ್ನು ಹೇಳಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡ ಬಯಸುವಿಯಾದರೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯಕಾರಿಣಿಯಾದ ತ್ರಿಪುರ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳು.'

ಅರ್ಜುನನು ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವಿ ತ್ರಿಪುರಸುಂದರಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಚಿಂತಾಮಣಿಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ವೇದಿಕೆಗೆ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳು. ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ. ಅದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಋತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಗುವ ಹೂ ಹಣ್ಣುಗಳು, ಸುರಿಯುವ ಮಧು, ಗಾಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಾಡುವ ಎಳೆ ಚಿಗುರುಗಳು, ಗಿಳಿ, ಕೋಗಿಲೆ, ಸಾರಿಕೆ, ಪಾರಿವಾಳ, ಚಕೋರ ಮುಂತಾದ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಮತ್ತು ದುಂಬಿಗಳ ನಾದ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದವು. ಆ ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನ. ಅದರಲ್ಲಿ ಉದಿಸುವ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ನವ

ಯೌವ್ವನಭರಿತೆಯಾದ, ಸರ್ವಾಭರಣ ಭೂಷಿತಳಾದ, ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶಾದಿಗಳ ಕಿರೀಟ ರತ್ನಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗಿದ ಪಾದಕಮಲಗಳುಳ್ಳ, ಅಣಿಮಾದಿ ಸಿದ್ಧಿಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿದ ಭಕ್ತವತ್ಸಲೆಯಾದ ದೇವಿಯನ್ನು ಅರ್ಜುನನು ಕಂಡ. 'ನಾನು ಅರ್ಜುನ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ. ಕೈ ಮುಗಿದು ನಿಂತ.

ದೇವಿಯು ಅರ್ಜುನನ ಮೇಲೆ ಭಗವಂತನಿಗಿರುವ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ನೆನೆದು ಪರವಶಳಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಭಗವತಿ :- ಮಗು, ನೀನು ಯಾವ ದಾನ ಯಜ್ಞ ತಪಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದೆಯೊ ! ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ನಿರ್ಮಲವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದೆಯೊ ! ಯಾರಿಗೂ ದೊರೆಯದ ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹ ನಿನಗೆ ದೊರೆತಿದೆ. ಇಂಥ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಭಗವಂತನು ಯಾವ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀ ನೀ ಕುಲಕುಂಡವೆಂಬ ದೇವಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಹೋಗು.

ಭಗವತಿಯನ್ನು ಆದೇಶದಂತೆ ಅರ್ಜುನನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು ಅವಳಿಂದ ಬಾಲಾ ವಿದ್ಯೆಯ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದ. ಜಪ ಪೂಜೆ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವಳ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಲು ಅವಳಿಂದಲೆ ಆಜ್ಞೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡ. 'ಮಗು, ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನನ್ನನ್ನಾರಾಧಿಸು. ನನಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾದರೆ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಕೃಷ್ಣಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ನೀನೂ ಭಾಗವಹಿಸಬಲ್ಲೆ. ಇದು ಭಗವಂತನೆ ಮಾಡಿರುವ ಒಂದು ನಿಯಮ'.

ಅರ್ಜುನನು ಬಾಲಾ ವಿದ್ಯೆಯ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿ ದೇವಿಯ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಬೇಗನೆ ಸಂಪಾದಿಸಿದ. ದೇವಿ ನಗು ಮೊಗದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು, 'ಮಗು, ಆ ಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಹೋಗು'. ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ದಂಡಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಅವಳ ಸಖಿಯೊಡನೆ ಸಿದ್ಧ ಪುರುಷರಿಗೂ ಕಾಣಲಾಗದ ರಾಧಾರಮಣನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೇರಿ ಕುಳಿತ. ದಿವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗೋಲೋಕದ ಮೇಲೆ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿಯೆ ನಿಂತಿರುವ ಶಾಶ್ವತ ಲೋಕವಾದ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಕಂಡ. ಕೃಷ್ಣನು ನಿತ್ಯ ರಾಸಕ್ರೀಡೆಯಾಡುವ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರೇಮಮಯವಾದ ರಹಸ್ಯವಾದ ಸ್ಥಳ ಅದು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಪ್ರೇಮವಿಹ್ವಲನಾಗಿ ಮೈ ಮರೆತು ಬಿದ್ದನು, ಅರ್ಜುನ. ದೇವಿಯ ಗೆಳತಿ ಅವನನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕೈಗಳಿಂದೆತ್ತಿ ಸಂತೈಸಿದಳು. ಮೂರ್ಛೆ ತಿಳಿದೆದ್ದರೂ ತಿರುಗಿ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಕಾಣುವ ಉತ್ಕಂಠೆಯನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ 'ದೇವಿ, ನಾನಿನ್ನೇನು ಮಾಡಬೇಕು. ಬೇಗನೆ ಹೇಳು' ಎಂದ.

ಆಕೆ ಅರ್ಜುನನ ಕೈಹಿಡಿದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದು ಕೊಳವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ 'ಸಾವಿರದಳದ ತಾವರೆಗಳು ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಈ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡು. ಆಗ ಒಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ನೀನು ಕಾಣುವೆ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸರೋವರವಿದೆ. ಮಲಯನಿರ್ಝರವೆಂದು ಹೆಸರು. ಜೇನಿನಂತೆ ಸವಿಯಾದ ನೀರು. ಈ ಉದ್ಯಾನವೂ ಅರಳಿದ ಹೂಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದು ಅದು ವಸಂತಮಾಸದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ಮದನೋತ್ಸವವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಯೆನ್ನದೆ ಸದಾಕಾಲ ಮುನಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಲೀಲೆಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದರೆ ಸಾಕು;

ಅವರೆದೆಯಲ್ಲಿ ಮದನನು ಅವಿರ್ಭವಿಸುವನು. ನೀ ನೀ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡು. ಬಳಿಕ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಆ ಸರೋವರದ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೀರು ಕುಡಿ. ನಿನ್ನ ಮನೋರಥವು ಆಗ ಈಡೇರುವುದು; ಎಂದಳು.

ಒಡನೆ ಅರ್ಜುನನು ಕೊಳದಲ್ಲಿಳಿದನು. ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ನಾಲ್ಕು ದಡಗಳ ನಡುವೆ ಕಲ್ಹಾರ ಕುಮುದ ಅಂಭೋಜ ರಕ್ತೋತ್ಪಲ ನೀಲೋತ್ಪಲ ಮೊದಲಾದ ಹೂಗಳಿಂದುದುರಿದ ಪರಾಗದಿಂದ ರಂಜಿತವಾಗಿ, ಮಕರಂದ ಬಿಂದುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ. ಮಂದಾನಿಲದಿಂದೆದ್ದ ಸಣ್ಣ ಅಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ತೇಲುವ ಕಲಹಂಸಗಳ ನಿನಾದದಿಂದ ಮನೋಹರವಾದ ಆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನು ಮುಳುಗಿದಾಗ ಸಖಿ ಮಾಯವಾದಳು. ಅವನೆದ್ದಾಗ ತಾನು ಅತಿ ಚೆಲುವೆಯಾದಾ ಓರ್ವ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡ. ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪುಟಕ್ಕಿಟ್ಟ ಚಿನ್ನದಂತೆ ಹೊಳೆವ ಬಳ್ಳಿಯಂಥ ಮೈ ಕಿಶೋರಿಯಾಗಿ ತಾನೊಬ್ಬನೆ ಇದ್ದನು. ಅರ್ಜುನ. ಶರತ್ಕಾಲದ ಚಂದ್ರನಂಥ ಮುಖ, ಅದರ ಚೆಲುವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ರತ್ನ ಕುಂಡಲಗಳು. ಸಿಂದೂರದಿಂದೊಪ್ಪುವ ಬೈತಲೆ. ಮನ್ಮಥನ ಬಿಲ್ಲನ್ನೂ ಮೀರಿಸುವ ಬಳ್ಳಿಯಂಥ ಹುಬ್ಬುಗಳು. ಕಪ್ಪಾಗಿ ಹೊಳೆದು ಕುಣಿಯುವ ಚಂಚಲ ನಯನಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾಡಿಗೆ. ರತ್ನಕುಂಡಲಗಳ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಹೊಳೆಯುವ ಕೆನ್ನೆಗಳು. ಕಮಲದಂಟಿನಂತೆ ಕೋಮಲವಾಗಿದ್ದು ಅಚ್ಚರಿಯುಂಟು ಮಾಡುವ ತೋಳುಬಳ್ಳಿಗಳು, 'ಶರತ್ಕಾಲದ ಕಮಲಗಳ ಎಲ್ಲ ಚೆಲ್ಲುವನ್ನೂ ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುವ ಎಳೆದಳಿರಿನಂಥ ಕೈಗಳು, ನಿಪುಣನಾದ ಸೊನ್ನೆಗಾರನು ತಯಾರಿಸಿದಂತಿರುವ ಚಿನ್ನದ ಉಡಿದಾರ. ಮಧುರ ಧ್ವನಿ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಒಡ್ಡಿಯಾಣದಿಂದೊಪ್ಪುವ ಜಘನ, ಹೊಳೆವ ರೇಶಿಮೆಯನ್ನುಟ್ಟ ನಿತಂಬ ಮತ್ತು ತೊಡೆಗಳು, ಇಂಪಾದ ದನಿಯುಳ್ಳ ಕಾಲುಗೆಜ್ಜೆಗಳು, ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಮನ್ಮಥ ಕಲಾ ಕೌಶಲ್ಯ. ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಬೆರಗುಂಟು ಮಾಡುವ ಲಲನಾಮಣಿ. ಅವಳಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ಅರ್ಜುನ ಶರೀರದ ವೃತ್ತಾಂತವೆ ಮರೆತು ಹೋಯಿತು. ಕೃಷ್ಣನ ಮಾಯೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚರಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅರಿಯದ ಸ್ಥಿತಿ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಶರೀರವಾಣಿ ಕೇಳಿಸಿತು.

'ಸುಂದರಿ, ಈ ದಾರಿಯಿಂದಲೆ ಹೋಗು. ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೊಳವಿದೆ. ಅದರ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ಮನೋರಥ ಈಡೇರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಗೆಳತಿಯರು ಸಿಗುತ್ತಾರೆ, ದುಃಖಿಸಬೇಡ. ನೀನು ಬಯಸಿದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವರು ತಂದುಕೊಡುತ್ತಾರೆ.'

ಒಡನೆ ಆ ಲಲನೆ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ನಡೆದು ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ತಾವರೆಕೊಳದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಳು. ಪದ್ಮರಾಗ ಮಣಿಯ ಸೋಪಾನಗಳಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ನೀರನ್ನು ಸವಿದು ಕ್ಷಣ ಕಾಲ ನಿಂತಳು. ಒಡನೆ ಒಡ್ಡಿಯಾಣ, ಕಾಲು ಗೆಜ್ಜೆ. ಕೈ ಬಳೆಗಳ ದನಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಬಳಿಕ ನವ ಯುವತಿಯರ ಒಂದು ಗುಂಪು ಕಾಣಿಸಿತು. ಅಪೂರ್ವವಾದ ಸೌಂದರ್ಯ, ಯೌವನ, ಒಯ್ಯಾರಗಳು, ನಾನಾ ಅಲಂಕಾರ, ನಡೆ ನುಡಿ ನೋಟ, ನಗು ಎಲ್ಲವೂ ಅದ್ಭುತ, ಮನೋಹರ. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಲಲನೆ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ

ಅಂಗುಷ್ಠದಿಂದ ನೆಲವನ್ನು ಕೆರೆಯುತ್ತ ನಿಂತಳು. ಅವರೂ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ನೋಡತೊಡಗಿದರು. 'ಯಾರಿವಳು ? ನಮ್ಮಂತೆಯೆ ಇರುವಳು!' ಎಂದುಕೊಂಡರು. 'ಇವಳಾರೆಂದು ತಿಳಿಯಲೇಬೇಕು' ಎಂದು ಪರಸ್ಪರ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡು ಅವಳ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ಪ್ರಿಯಂವದೆ. ಅವಳು ಮೊದಲಿಗೆ ಕೇಳಿದಳು.

ಪ್ರಿಯಂವದೆ :- ಯಾರು ನೀನು ? ಯಾರ ಮಗಳು ? ಯಾರ ಪ್ರೆಯಸಿ ? ಹುಟ್ಟೂರು ಯಾವುದು ? ನಿನ್ನನ್ನಾರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದರು ? ನೀನೆ ಬಂದೆಯೇನು ? ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳು. ಸುಮ್ಮನೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ನಿಲ್ಲಬೇಡ. ಪರಮಾನಂದ ಭರಿತವಾದ ಈ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗಾದರೂ ದುಃಖವೆನ್ನುವದು ಇರಬಹುದೆ ?

ಅರ್ಜುನ :- ನಾನು ಯಾರು ? ಯಾರ ಮಗಳು ? ಯಾರ ಪ್ರೇಯಸಿ ? ಯಾರು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆತಂದರು ? ನಾನೆ ಬಂದೆನೆ ? ಒಂದೂ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಎಲ್ಲವೂ ದೇವಿಯೊಬ್ಬಳಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ನನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡುವಿರಾದರೆ ಕೇಳಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲಿಯೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೊಳವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಯೆ ನಿಂತಿದ್ದೆ. ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡುತ್ತಿದೆ. ಆಗೊಂದು ಆಕಾಶವಾಣಿ ಕೇಳಿಸಿತು. 'ಈ ದಾರಿಯಿಂದಲೆ ಹೋಗಿ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನ ಒಂದು ಕೊಳದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿ. ನಿನ್ನ ಮನೋರಥ ಈಡೇರುತ್ತದೆ. ಗೆಳತಿಯರೂ ಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ಬಯಸಿದುದನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.' ಎಂದಿತು ಆ ಧ್ವನಿ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಈ ಕೊಳದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನೀರು ಕುಡಿದು ನಿಂತೆ. ನೀವು ಬಂದಿರಿ. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಈಗ ನೀವು ಹೇಳಿ, ನೀವು ಯಾರು ? ಯಾರ ಮಕ್ಕಳು ? ಯಾವೂರು ? ಯಾರ ಪ್ರೇಯಸಿಯರು?

ಪ್ರಿಯಂವದೆ :- ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣಸಖಿಯರೆಂದು ತಿಳಿ. ವ್ರಜಬಾಲೆಯರು ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನೊಂದಿಗೆ ವಿಹರಿಸುವವರು. ಕೆಲವರು ಶ್ರುತಿಕನ್ನೆಯರು, ಕೆಲವರು ಮುನಿಗಳು, ಉಳಿದವರು ಎಲ್ಲರೂ ಗೋಪಕನ್ನಿಕೆಯರು. ರಾಧಾರಮಣನಾದ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ನಾವೆಲ್ಲ ಸಮಾನರು. ಇವಳು ದೇವಿ ಪೂರ್ಣರಸೆ, ಇವಳು ರಸಮಂಥರೆ, ಇವಳು ರಸಾಲಯೆ, ಇವಳು ರಸವಲ್ಲರಿ. ಹೀಗೆ ಅನಂಗ ಸೇನೆ, ಆನಂಗ ಮಾಲಿನಿ, ಮದಯಂತಿ, ರಸವಿಹ್ವಲೆ, ಲಲಿತೆ, ಮದನ ಮಂಜರಿ ಮುಂತಾದ ಗೋಪಕನ್ನೆಯರಿಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಉದ್ಗೀತೆ, ಸುಗೀತೆ, ಕಲಗೀತೆ ಮುಂತಾದ ಶ್ರುತಿ ಕನ್ನಿಕೆಯರಿದ್ದಾರೆ. ಉಗ್ರತಪಾ ಬಹುಗಣಾ, ಪ್ರಿಯವ್ರತೆ, ಸುವ್ರತೆ ಮುಂತಾದ ಮುನಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ನೀನೂ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರು. ಪೂರ್ವ ಸರೋವರದ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಾ, ಅಲ್ಲಿ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಸಿದ್ಧಿದಾಯಕವಾದ ಒಂದು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಅವಳನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ಎಳೆದೊಯ್ದು ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ದೀಕ್ಷಾ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರೇಯಸಿಯಾದ ರಾಧೆಯ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದಳು. ಓಂಹ್ರೀಂ ಓಂ ಎಂಬ ಆ ಮಂತ್ರ ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದುರ್ಲಭ. ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿದಾಯಕ.

ಅದರ ಪುರಶ್ಚರಣೆಯ ವಿಧಿ, ಧ್ಯಾನ, ಹೋಮ, ಜಪಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಳು. ಅರ್ಜನಿಯು ಬಳಿಕ ನಾನಾಲಂಕಾರ ಭೂಷಿತೆಯಾದ ಪುಟಕ್ಕಿಟ್ಟ ಚಿನ್ನದಂತೆ ಹೊಳೆವ ಗೌರಾಂಗಿಯಾದ ರೂಪಲಾವಣ್ಯಗಳಿಂದ ಬೆರಗುಂಟು ಮಾಡುವ ಪ್ರಸನ್ನೆಯಾದ ವರಪ್ರದೆಯಾದ ದೇವಿ ರಾಧಿಕೆಯನ್ನು ಕಲ್ಹಾರ ಕರವೀರ ಚಂಪಾ ಕಮಲ ಮುಂತಾದ ಸುಗಂಧ ಬೀರುವ ಹೂಗಳಿಂದ, ಅರ್ಘಪಾದ್ಯ ಆಚಮನೀಯ ಧೂಪ ದೀಪ ನೈವೇದ್ಯಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದಳು. ಸಖಿಯರ ಸಹಾಯದಿಂದ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ದೇವಿಯನ್ನರ್ಚಿಸಿ ಲಕ್ಷ ಜಪ ಹೋಮಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಸ್ತೋತ್ರ ದಂಡ ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿದಳು. ಆಗ ದೇವಿ ಒಲಿದು ಮೈದೋರಿ ನುಡಿದಳು.

ದೇವಿ :- ನನ್ನ ಸಖಿಯರ ಮಾತು ನಿಜವಾಯಿತು. ನೀನೀಗ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಸಖಿ. ಏಳು ಬಾ, ನಿನ್ನಿಷ್ಟವನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಅರ್ಜುನಿಯು ಆನಂದದಿಂದ ರೋಮಾಂಚಗೊಂಡು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ದೇವಿಯ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಎರಗಿದಳು. ದೇವಿಯು ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಿಯಂವದೆಗೆ ಹೇಳಿದಳು.

ದೇವಿ :- ಈ ಸಖಿಯನ್ನು ಕೈ ಹಿಡಿದು ಸಂತೈಸಿ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದು ತಾ. ಪ್ರಿಯಂವದೆ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಕರೆತಂದಳು. ದೇವಿ ಅವಳನ್ನು ಉತ್ತರದ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ, ಮೋಹನ ಗೋಕುಲ ಚಂದ್ರ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದಳು. ಅದರ ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನೂ ಹೇಳಿದಳು. ಧ್ಯಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀಲೋತ್ಪಲದಳ ಶ್ಯಾಮನೂ ನಾನಾ ಅಲಂಕಾರ ಭೂಷಿತನೂ,ಕೋಟಿ ಮನ್ಮಥ ಲಾವಣ್ಯಯುಕ್ತನೂ ರಾಸಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯನೂ ಆದ ಗೋಕುಲ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದಳು. ಈ ಮಂತ್ರದ ಪುನಶ್ಚರಣೆಯು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ಈಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳೆಂದು ಪ್ರಿಯಂವದೆಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ ತಾನು ಕೃಷ್ಣನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ಅರ್ಜುನಿಯು ಮಾಡುವ ಪೂಜೆ ಅರ್ಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯಂವದೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಗೆಳತಿಯರು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರು. ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿದರು. ಅಷ್ಟದಳ ಪದ್ಮವನ್ನು ಗೋರೋಚನ ಕುಂಕುಮ ಚಂದನ ಮುಂತಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಬರೆಸಿದರು. ಅದ್ಭುತವಾದ ಯಂತ್ರ ರಾಜವನ್ನೂ ಬರೆಸಿದರು. ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ನಂದನ ಕಂದನನ್ನು ಸಪರಿವಾರವಾಗಿ ಆಯುಧ ವಾಹನಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದಳು ಅರ್ಜುನಿ. ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಳು. ತನ್ಮಯಳಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸಿದಳು.

ಯಶೋದಾ ನಂದನನಾದ ಪ್ರಭು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಭಕ್ತಿಗೆ ಬಹು ಬೇಗನೆ ವಶನಾಗುವನು. ಆತನು ನಕ್ಕು ಕಡೆಗಣ್ಣಿಂದ ರಾಧೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತು 'ಅವಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಸು' ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಒಡನೆ ರಾಧೆ ಶಾರದೆಯ ಮೂಲಕ ಅರ್ಜುನಿಯನ್ನು ಕರೆಸಿದಳು. ಆಕೆ ಕೃಷ್ಣನ ಇದಿರಿಗೆ ಬಂದು ಪ್ರೇಮ ವಿಹ್ವಲತೆಯಿಂದ ನೆಲಕ್ಕೊರಗಿದಳು. ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಣ್ಣು ತರೆದು ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ ಆ ಅದ್ಭುತ ಲೋಕವನ್ನು ಬೆರಗಾಗಿ ನೋಡಿದಳು, ಬೆವರಿದಳು. ಕಣ್ಣೀರುಸುರಿಸಿದಳು. ರೋಮಾಂಚಗೊಂಡಳು, ನಡುಗುತ್ತ ನಿಂತಳು.

ಸುಂದರವಾದ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮರಕತದಂಥ ಎಲೆಗಳು ಹವಳದಂಥ ಚಿಗುರುಗಳು ಚಿನ್ನದಂಥ ಕೋಮಲ ಕಾಂಡಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವು

ಬಯಸಿದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಡುತ್ತ ನಿಂತಿದೆ. ಅದರ ಬುಡದಲ್ಲಿ ರತ್ನಮಂಟಪದೊಳಗೆ ರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟದಳಪದ್ಮ. ಅದರ ಎಡಬಲಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖಪದ್ಮ ನಿಧಿಗಳು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮಧೇನುಗಳು, ಸುತ್ತಲೂ ನಂದನವನ, ಮಲಯ ಮಾರುತವು ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಋತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಗಳ ಸುಗಂಧವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಬೀಸುತ್ತಿದೆ. ಮಕರಂದದ ಬಿಂದುಗಳಿಂದ ತಂಪಾಗಿ ಹಿತವೆನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಮಕರಂದವನ್ನು ಸವಿದು ಆನಂದದಿಂದ ಹೆಣ್ಣುದುಂಬಿಗಳು ಝೇಂಕರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಕೋಗಿಲೆ ಪಾರಿವಾಳ ಸಾರಿಕೆ ಗಿಳಿ ಮುಂತಾದ ಜಾತಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಹಕ್ಕಿಗಳು ಮಧುರ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕೂಗುತ್ತಿವೆ. ಆನಂದೋನ್ಮಾದದಿಂದ ನವಿಲುಗಳು ಕುಣಿಯುತ್ತಿವೆ. ಮನ್ಮಥನ ಪ್ರಭಾವ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ನೀಲವರ್ಣದ ಕೃಷ್ಣನಿದ್ದಾನೆ. ಕಪ್ಪಾದ ಕುರುಳು ಕೂದಲುಗಳು ನವಿಲುಗರಿಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿವೆ. ಮುಂಗುರುಳು ಚಲಿಸುತ್ತ ಕೆನ್ನೆಗಳಿಗೆ ಶೋಭೆ ತಂದಿವೆ. ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಡಿದ ಹೂಗಳಿಂದ ದುಂಬಿಗಳು ಮುತ್ತಿವೆ. ಹಣೆಯ ತಿಲಕವೂ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಎಳ್ಳಿನ ಹೂವಿನಂತೆ ಗರುಡನ ಕೊಕ್ಕಿನಂತೆ ಸುಂದರವಾದ ಮೂಗು. ತೊಂಡೆ ಹಣ್ಣಿನಂಥ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮುಗುಳನಗು, ವನಮಾಲೆಯಿಂದೊಪ್ಪುವ ಕೊರಳು, ಹೆಗಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಾವಿರ ಹೆಣ್ಣು ದುಂಬಿಗಳು ಆನಂದದಿಂದ ಸೇವಿಸುವ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಹೂಮಾಲೆ ಮುತ್ತಿನ ಮಾಲೆಗಳು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಕೌಸ್ತುಭ ಮಣಿ, ಶ್ರೀವತ್ಸ ಚಿನ್ನೆ, ಆಜಾನು ಲಂಬಿಕವಾದ ನಿಡಿ ದೋಳುಗಳು. ಆಳವಾದ ಹೊಕ್ಕಳು. ಸಿಂಹದ ನಡುವಿನಂಥ ನಡು. ಪೀತಾಂಬರದಿಂದೊಪ್ಪುವ ನಿತಂಬ. ಅವನ ಲಾವಣ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯಗಳಿಗೆ ಕೋಟಿ ಮನ್ಮಥರೂ ಸೋಲುವರು. ಕೊಳಲಿನ ದನಿಯಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳೂ ಮೈ ಮರೆಯುವುವು, ಸುಖ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವುವು. ಅವನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಗವೂ ಮನ್ಮಥನ ಬೀಡು. ಪ್ರೇಮರಸದಿಂದ ಜಡವಾಗಿದೆ. ಚಾಮರ ಬೀಸಣಿಕೆ ಗಂದ ಚಂದನ ಮಾಲೆ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಾಥನ ಇಂಗಿತವನ್ನೆ ಇದಿರು ನೋಡುತ್ತ ಗೋಪಿಯರು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಎಡದಲ್ಲಿ ರಾಧೆ ನಿಂತು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ತಾಂಬೂಲ ನೀಡುತ್ತಾಳೆ, ನಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ಅರ್ಜುನಿ ನೋಡಿದಳು ಮನ್ಮಥನಾವೇಶಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದಳು. ಕೃಷ್ಣನೂ ಅವಳ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಕೈ ಹಿಡಿದು ಸೆಳೆದು ರಮಿಸಿದನು. ಅವಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯೆನಿಸುವಷ್ಟು ಎಲ್ಲ ಕ್ರೀಡೋಧ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸಿದನು. ಕೊನೆಗೆ ಅವಳ ಹೆಗಲಿನ ಮೇಲೆ ತೋಳನ್ನಿರಿಸಿ ಶಾರದೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. 'ಇವಳನ್ನು ಪಶ್ಚಿಮದ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸು'.

ಶಾರದೆ ಅರ್ಜುನಿಯನ್ನು ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿದಳು. ಅರ್ಜುನಿ ಅರ್ಜುನ ರೂಪು ತಳೆದು ಮೇಲೆದ್ದಳು. ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ನಿಂತು ಕೈಯಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದ. ಅರ್ಜುನನ್ನು ಆವರಿಸಿದ್ದ ತನ್ನ ಮಾಯೆನ್ನು ಕಳೆದ.ಅರ್ಜುನನೀಗ ಮೊದಲಿನಂತಾದ. ಕೃಷ್ಣನೆಂದ 'ಅರ್ಜುನ, ನೀನು ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರ. ನಿನ್ನಂತೆ ನನ್ನ ರಹಸ್ಯ ವೈಭವವನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಮೂರುಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನೀನು ಆ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಅನುಭವಿಸಿರುವುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬೇಡ, ನನ್ನಾಣೆ.'

ಸನತ್ಕುಮಾರ :- ಅರ್ಜುನನು ಆ ಅನುಭವವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಆನಂದ ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದ. ಉದ್ಧವ, ನೀನೂ ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬೇಡ. ಹೇಳಿದರೆ ನನ್ನಾಣೆ.

ಈಶ್ವರ :- ಪ್ರಿಯೆ, ಸನತ್ಕುಮಾರನ ಈ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ಧನ್ಯನಾದ ಉದ್ಧವನು ನರನಾರಾಯಣಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದು ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಇಂದಿಗೂ ಅವನು ಅಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಲೀಲೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಾರದನು ಕೇಳಿದರೂ ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಅವನು ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರೇಯಸಿಯಾಗಿ ಅನುಭವದಿಂದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನೂ ಹೇಳಬೇಡ.

ಭಗವದ್ಭಕ್ತನಾದ ಅರ್ಜುನನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಓದಿದರೂ ಕೇಳಿದರೂ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಆನಂದವನ್ನನುಭವಿಸುವನು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳಖಂಡದಲ್ಲಿ
ಅರ್ಜುನನುನಯವೆಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—o—

ನಾರದರ ಅನುಭವ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೭

ಪಾರ್ವತ್ಯುವಾಚ

ಪಾರ್ವತಿ :- ನಾಥ, ವೃಂದಾವನದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿರುವೆ. ಆ ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ನಾರದ ಹೇಗೆ ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರೇಯಸಿಯಾಗಿ ಅದನ್ನು ಅನುಭವದಿಂದ ತಿಳಿದನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳು.

ಈಶ್ವರ :- ಈ ವೃಂದಾವನ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ನಾನೊಮ್ಮೆ ತಿಳಿಯ ಬಯಸಿದಾಗ ಕೃಷ್ಣನ ಮುಖದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಮೊದಲೆ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮನು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ. ನಾರದನು ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ನಾನೆಂದೆ, 'ವೃಂದಾವನದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಲಾರೆ. ಹೇಳಿದರೆ ನನಗೆ ಆಣೆ ಇದೆ. ಏನು ಮಾಡಲಿ ? ನಾರದನಿಗೆ ನಿರಾಶೆಯಾಯಿತು, ದುಃಖ ಉಕ್ಕಿತು. ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಕರೆದು 'ನೀನು ನನಗೆ ಏನು ಹೇಳಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ನಾರದನೀಗೂ ಹೇಳು' ಎಂದೆ, ಅವನು ನಾರದನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಗೋಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೇಳಿದ.

ಬ್ರಹ್ಮ :- ಪ್ರಭು, ಮೂವತ್ತೆರಡು ವನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವೃಂದಾವನದ ಮಹಿಮೆ ಏನು ? ನಾವು ಕೇಳಬಹುದಾದರೆ ಹೇಳು.

ಕೃಷ್ಣ :- ವೃಂದಾವನವು ನನ್ನ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಾನ. ಇಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವ ಮಾನವರು, ದೇವತೆಗಳೂ, ಪಶುಗಳೂ, ವೃಕ್ಷಗಳೂ ಮರಣಾ ನಂತರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಬಳಿಗೇ ಬರುವರು. ನನ್ನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವ ಗೋಪಿಯರೆಲ್ಲ ಯೋಗಿನಿಯರು, ಐದು ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರದ ಈ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಅಮೃತವಾಹಿನಿಯಾದ ಯಮುನೆ ಹರಿಯುವಳು.

ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಾನೀ ವನವನ್ನು ಎಂದೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಯುಗದಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಒಮ್ಮೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ತೇಜೋಮಯವಾಗಿದ್ದು ಸ್ಥೂಲವಾದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಾಣಲಾಗದು.

ಈಶ್ವರ :- ನಾರದನಿದೆಲ್ಲವನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಮರಳಿದ. ಅಲ್ಲಿ ಶೌನಕ ಮುಂತಾದ ಮುನಿಗಳು ಕೇಳಿದರು.

ಶೌನಕ :- ಮುನಿಯೆ, ನೀನೀಗ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವೆ ?

ನಾರದ :- ಗೋಲೋಕದಿಂದ, ಕೃಷ್ಣನ ಮುಖಾರವಿಂದದಿಂದ ವೃಂದಾವನ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಬಂದೆ.

ಶೌನಕ :- ಮುನಿಯೆ, ನಮಗೂ ಅದನ್ನು ಹೇಳು, ದಯೆದೋರು.

ನಾರದ :- ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಗೌತಮನು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಕಾಲಿಗೆರಗಿದ. ಬಲು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿದ್ದ. 'ಮಗು, ಏಳು, ಏಕೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವೆ, ಹೇಳು' ಎಂದೆ ನಾನು. ಗುರುವೆ, ಕೃಷ್ಣನ ದ್ವಾರಕೆಯ ಮಥುರೆಯ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನೆಷ್ಟೋ ನಿನ್ನ ಮುಖದಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ, ವೃಂದಾವನದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೀನು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿ ಉಂಟಾಗುವುದು' ಎಂದ ಗೌತಮ. ನಾನೆಂದೆ, ಅದೊಂದು ಮಹಾ ರಹಸ್ಯ, ನಾನೊಮ್ಮೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕೇಳ ಬಯಸಿದಾಗ ಅವನು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಮೌನವಾಗಿದ್ದು, 'ಮಗು, ನನ್ನ ಪ್ರಭುವಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗು, ನಾನು ನಿನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಬರುವೆನು', ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಿಷ್ಣುಲೋಕಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದ. ಅಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ನಮ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನಾಲಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ನನಗೆ ಅಮೃತ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿದ. ಒಡನೆ ನಾನು ಹೆಣ್ಣಾದೆ. ಕೊಳದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಗುಂಪಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅವರ ಬಳಿಗೆ ನಾನು ಹೋದೆನು. 'ಯಾರು ನೀನು ? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೆ ?' ಎಂದರು ಅವರು. 'ನಾನು ಯಾರು ? ಈ ಸ್ತ್ರೀ ರೂಪ ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು ? ಈಗ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ ? ನನಗೊಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ವಪ್ನದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿದೆ' ಎಂದೆ, ನಾನು.

ಆ ಲಲನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ಇಂಪಾದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಸಂತೈಸಿದಳು 'ಇದು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ವೃಂದಾವನ. ನಾನು ಸುಲಲಿತೆ, ನನ್ನೊಡನೆ ಬಾ.' ಎಲ್ಲರೂ ಈ ಮಾತಿಗೆ ದನಿಗೂಡಿಸಿದರು. ದೇವಿ ಸುಲಲಿತೆ ನನಗೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರಗಳ ಕೃಷ್ಣ ಮಂತ್ರವನ್ನೂ ದೇವೀ ಮಂತ್ರವನ್ನೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದಳು. ಒಡನೆ ನಾನೂ ಅವಳಂತೆ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣ ಸಂಪನ್ನೆಯಾಗಿ ಹೊಳೆಯತೊಡಗಿದೆ. ಆ ಅಬಲೆಯರೊಡನೆ ಕೃಷ್ಣನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದೆ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಮಯನಾದ ಆ ಪ್ರಭು ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು 'ಪ್ರಿಯೆ ಬಾ, ನನ್ನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನೊಡನೆ ಒಂದು ವರ್ಷಕಾಲ ರಮಿಸಿದ. ಬಳಿಕ ಒಂದು ದಿನ ಸುಲಲಿತೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದ 'ಇವಳು ಹಿಂದೆ ನಾರದ ರೂಪದಿಂದ ಇದ್ದವಳು. ಅಮೃತ ಸರೋವರದ ಬಳಿಗೊಯ್ದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಹೇಳು.'

ದೇವಿ ಸುಲಲಿತೆ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಹೇಳಿದಳು 'ನಾರದ, ನಾನೆ ರಾಧೆ, ನಾನೆ ಕೃಷ್ಣ. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ನನ್ನ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿದರೆ ನಾನು ಒಲಿಯುವೆನು ಇದು ವೃಂದಾವನ. ನನ್ನ ರಹಸ್ಯ ಮಂದಿರ. ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬೇಡ.' ಬಳಿಕ ಅಮೃತ ಸರೋವರದ ಬಳಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದು ಮರಳಿದಳು.

ನಾನು ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಮೇಲೇಳುವಾಗ ನಾರದ ಮುನಿಯಾಗಿದ್ದೆ. ವೀಣೆ ಹಿಡಿದು ಹಾಡತೊಡಗಿದ್ದೆ. ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದೆ. ಮಗು, ನೀನೂ ಕೃಷ್ಣ ಪರಂಧಾಮದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬೇಡ' ಎಂದು ಗೌತುಮನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದೆ. ನೀವೂ ಅದನ್ನು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಯಾರಿಗಾದರೂ ಹೇಳಿದರೆ ಕೃಷ್ಣನಾಣೆ.

ಈಶ್ವರ ಉವಾಚ

ಈಶ್ವರ :- ಶಿಶುಪಾಲನು ಹತನಾದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ದಂತ್ತವಕ್ರನು ಕೃಷ್ಣನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಮಧುರೆಗೆ ಬಂದ. ಅವನನ್ನು ಕೃಷ್ಣನು ಕೊಂದ. ಯಮುನೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ನಂದಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳನ್ನು ನಮಿಸಿದ. ಅವರು ಆನಂದದಿಂದ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಬಳಿಕ ಎಲ್ಲ ಹಿರಿಯ ಗೋಪಾಲಕರನ್ನೂ ಕೃಷ್ಣನು ಆಲಿಂಗಿಸಿ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳನ್ನಿತ್ತು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದ. ಯಮುನೆಯ ಮರಳ ತೀರದಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರ ವೃಕ್ಷಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಯೆನ್ನದೆ ಸದಾಕಾಲ ಗೋಪಿಯರೊಡನೆ ವಿಹರಿಸುತ್ತ ಮೂರು ದಿನ ಕಳೆದ. ನಂದಗೋಪ ಮುಂತಾದ ಗೋಪಾಲಕರೂ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಇತರರೂ ಪಶು ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಕೃಷ್ಣನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ದಿವ್ಯರೂಪ ಧರಿಸಿ ವಿಮಾನವನ್ನೇರಿ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ತನ್ನ ಲೋಕವನ್ನು ಕರುಣಿಸಿ ಕೃಷ್ಣನು ದ್ವಾರಕೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ.

ಅಲ್ಲಿ ವಸುದೇವ ಉಗ್ರಸೇನ ಬಲರಾಮ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಅನಿರುದ್ಧ ಅಕ್ರೂರ ಮುಂತಾದವರೊಡನೆ ಇದ್ದು ಹದಿನಾರುಸಾವಿರದೆಂಟು ಮಂದಿ ಮಹಿಷಿಯರ ನಡುವೆ ವಿಶ್ವರೂಪ ಧರಿಸಿ ದಿವ್ಯರತ್ನಮಯವಾದ ಲತಾಗೃಹಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಹೂಗಳ ಮಿದುವಾದ ಹಾಸಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ರಮಿಸಿದನು, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ.

ಹೀಗೆ ದೇವತೆಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಭೂಭಾರನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಯದುಕುಲದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ ದೈತರನ್ನು ಕೊಂದು ನಂದ ಗೋಕುಲ ದ್ವಾರಕೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಚರಾಚರಗಳಿಗೆ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ನೀಡಿದ, ಯೋಗಿಗಳು ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಶಾಶ್ವತ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವರೆನ್ನಿರಿಸಿದ. ತಾನೂ ದಿವ್ಯಮಹಿಷಿಯಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತ ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದ.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳಖಂಡದಲ್ಲಿ
ಶ್ರೀರಾಧಾಕೃಷ್ಣಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಕಥನವೆಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—o—

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣರೂಪ ಗುಣವರ್ಣನೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೮

ಪಾರ್ವತಿ ಉವಾಚ

ಪಾರ್ವತಿ :- ದೇವೇಶನೆ, ಮಂತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ಈಶ್ವರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅವನ ಐಶ್ವರ್ಯ ಪರಂಧಾಮಗಳನ್ನೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸು.

ಈಶ್ವರ :- ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಾರಭೂತವಾದುದು ವೃಂದಾವನ. ಅಲ್ಲಿ ಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಪಿಯರು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಹೂಗಳ ಸುಗಂಧವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತದೆ. ಯಮುನೆಯ ದಿವ್ಯ ತರಂಗ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಆ ಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲ ತಂಪಾಗಿದೆ. ಸನಕಾದಿ ಮುನಿಗಳು, ಮಧುರವಾಗಿ ಹಾಡುವ ಗೋಪಾಲಕರು, ಮಾಲೆ, ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತರಾಗಿ ಕುಣಿವ ಬಾಲಕರು ವೃಂದಾವನದ ಸೊಬಗನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಚಿನ್ನದೆಲೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ನಾನಾ ಮಣಿಮಯವಾದ ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅದರ ಬುಡದಲ್ಲಿ ರತ್ನವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ತ್ರಿಗುಣಾತೀತನಾದ ಜಗನ್ನಾಥ ಕೋಟಿ ಚಂದ್ರರ ಹೊಳಪು, ಕೋಟಿಸೂರ್ಯರ ದೀಪ್ತಿ. ಕೋಟಿ ಮನ್ಮಥರ ಕಾಂತಿಗಳಿಂದ ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಮೂರು ಕಣ್ಣುಗಳು, ಎರಡು ಕೈಗಳು ಚಿನ್ನದಂತೆ ಹೊಳೆವ ಮೈ. ಅಂಗನೆಯರು ಆಲಿಂಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು, ಸನಕಾದಿಗಳು ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರುತಿಗಳು ಗೋಪಿಯರಾಗಿ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೃಷ್ಣಪಾದಾರವಿಂದಮಕರಂದಕ್ಕಾಗಿ ಸುತ್ತಲೂ ನೆರದಿದ್ದಾರೆ. ಆನಂದೋನ್ಮಾದದಿಂದ ಕಣ್ಣು ತಿರುಗಿಸುತ್ತ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಮುದ್ದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಆಲಿಂಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಅಂಗನೆಯರ ನಡುವೆ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುವ ಭಗವತಿ ರಾಧೆ ವೃಂದಾವನದ ಅಧೀಶ್ವರಿ. ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿಲಯಕಾರಿಣಿ. ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರರ ಜನನಿ. ಚರಾಚರಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಆವರಿಸಿದ ಚಿನ್ಮಯಿ. ಅವಳು ವೃಂದಾವನದ ಯಧೀಶ್ವರನಾದ ಜಗನ್ನಾಥನನ್ನಾಲಂಗಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಪ್ರಣಯಿಗಳೀರ್ವರೂ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಆಲಿಂಗನಚುಂಬನಗಳ ಆನಂದಾವೇಶದಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿರುಗುಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಧ್ಯಾನಿಸಿದರೆ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ರಾಧೆಯಂತೆಯೇ ಚಿತ್ರರೇಖೆ, ಚಂದ್ರೆ, ಮದನಸುಂದರಿ, ಪ್ರಿಯೆ, ಮಧುಮತಿ, ಶಶಿರೇಖೆ ಹಾಗೂ ಹರಿಪ್ರಿಯೆ ಇವರೂ ಪ್ರಧಾನರಾದ ಕೃಷ್ಣಪ್ರೇಯಸಿಯರು. ಚಿತ್ರರೇಖೆ ಸುರತೋತ್ಸವ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿಪುಣೆ, ಚಂದ್ರೆ ಹರಿಯ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದು ಅನುರಾಗದ ಉನ್ಮಾದದಿಂದ ರೋಮಾಂಚಗೊಂಡು ಮೂರ್ಛಿತಳಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಮದನಸುಂದರಿ ಪ್ರೇಮಧಾರೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿರುತ್ತಾಳೆ. ಪ್ರಿಯೆ ಪ್ರೇಮಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ಹರಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಮಧುಮತಿಯು ಮಧುರಾಲಾಪ ಚತುರೆ, ವಿಚಿತ್ರ ಮಧುರ ಆಕೃತಿ ಉಳ್ಳವಳು. ಶಶಿರೇಖೆ ರಾಸಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ನಟಿ. ಹರಿಪ್ರಿಯೆ ಮಧು ಪಾನದಿಂದ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕೆಂಪಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರೇಮಭರದಿಂದ ಸದಾ ರೋಮಾಂಚಿತಳಾಗಿರುವವಳು.

ರಾಧೆಗೆ ಅನೇಕ ಅವತಾರಗಳಿವೆ. ಅವಳೇ ಶಿವಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಶಿವಾನಂದೆ. ದೇವಿಕಾ ನದಿತೀರದಲ್ಲಿ ನಂದಿನಿ, ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿ ರುಕ್ಮಿಣಿ, ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ರಾಧೆ, ಮಥುರೆಯಲ್ಲಿ ದೇವಕಿ, ಚಂದ್ರಕೂಟದಲ್ಲಿ ಸೀತೆ, ವಿಂಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಂಧ್ಯನಿವಾಸಿನಿ. ವಾರಾಣಸಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ ಮತ್ತು ಪೂರಿಯಲ್ಲಿ ವಿಮಲೆ.

ನ ತಸ್ಯ ಪ್ರಾಕೃತೀ ಮೂರ್ತಿ ರ್ಮೇದೋಮಾಂಸಾಸ್ಥಿ ಸಂಭವಾ ।
ಯೋಗೀ ಚೈವೇಶ್ವರ ಶ್ಚಾನ್ಯ : ಸರ್ವಾತ್ಮಾ ನಿತ್ಯ ವಿಗ್ರಹಃ ॥

ಗೋವಿಂದನ ಶರೀರ ಕೊಬ್ಬು ಮಾಂಸ ಮೂಳೆಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪಾಕೃತ ಶರೀರವಲ್ಲ. ಅವನು ಯೋಗಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರ, ಲೋಕ ವಿಲಕ್ಷಣ, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ನಿತ್ಯಶರೀರ.

ಗೋಪ್ಯೈ ೖಕಯಾ ವೃತಸ್ತತ್ರ ಪರಿಕ್ರೀಡತಿ ಸರ್ವದಾ ।
ಗೋವಿಂದ ಏವ ಪುರುಷೋ ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯಾಸ್ತ್ರಿಯ ಏವ ಚ ॥

ಗೋವಿಂದನು ಸರ್ವದಾ ಕ್ರೀಡಿಸುವುದು ಒಬ್ಬಳು ಗೋಪಿಯೊಂದಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಅವನೊಬ್ಬನೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪುರುಷ. ಉಳಿದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅವನಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಂತೆಯೆ.

ನ ರಾಧಿಕಾ ಸಮಾ ನಾರೀ ನ ಕೃಷ್ಣ ಸದೃಶಃ ಪುಮಾಸ ।
ವಯಃ ಪರಂ ನ ಕೈಶೋರಾತ ನ ಭಾವ: ಪ್ರಕೃತೇ : ಪರ ॥

ರಾಧೆಗೆ ಸಮಾನಳಾದ ನಾರಿಯಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಸಮನಾದ ಪುರುಷನಿಲ್ಲ. ಕಿಶೋರಾವಸ್ಥೆಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದ ವಯಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತ ಬೇರಾದ ಜಡವಸ್ತುವಿಲ್ಲ.

ವಂದೇ ಮದನ ಗೋಪಾಲಂ ಕೈಶೋರಾಕಾರಮದ್ಭುತಂ ।
ಯಮಾ ಹುರ್ಯೌವನೋದ್ಭಿನ್ನ ಶ್ರೀ ಮನ್ಮದನ ಮೋಹನಂ ॥

ಅದ್ಭುತ ಕಿಶೋರರೂಪಿನ ಮದನ ಗೋಪಾಲನನ್ನೆ ವಂದಿಸುವೆನು ಯೌವನದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಮನ್ಮಥನಂತೆ ಮೋಹಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಬಲ್ಲವರು.

ಸುಲಭಂ ವ್ರಜನಾರೀಣಾಂ ದುರ್ಲಭಂ ತನ್ಮುಮುಕ್ಷುಣಂ ।
ತಂ ಭಜೇನಂದ ಸೂನುಂ ಯನ್ನಖತೇಜ : ಪರಂ ಮಹ ॥

ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ದುರ್ಲಭನೆನಿಸಿದ್ದೂ ನಂದಗೋಕುಲದ ನಾರಿಯರಿಗೆ ಸುಲಭನೆನಿಸಿದ ನಂದಕುಮಾರನನ್ನು ಭಜಿಸುವೆನು. ಅವನ ಉಗುರಿನ ಕಾಂತಿಯೂ ಕೂಡ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡ ತೇಜಸ್ಸು ಎಂದೆನಿಸಿದೆ.

ಪಾರ್ವತಿ :- ಈ ಪ್ರೇಮ ಸುಖ ಉದಿಸಲು ಎದೆಯೊಳಗಿರುವ ಭೋಗ ಮೋಕ್ಷಗಳ ಆಶಾ ಪಿಶಾಚಿ ಎಂದೂ ಬಿಡಲೊಲ್ಲದು.

ಈಶ್ವರ :- ಸರಿಯಾಗೇ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಗೋವಿಂದನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಗುಣಚಿಂತನೆ ಕೀರ್ತನೆಗಳಿಂದ ಆತ್ಮವು ತನ್ನಿಂದ ತಾನೆ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನನಾಗಿ ಬಿಡುವುದು.

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ - ೨ರ ಪಾತಾಳಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶಿವ-ಪಾರ್ವತೀ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣರೂಪ ಗುಣವರ್ಣನೆ ಎಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ವೈಷ್ಣವಧರ್ಮ ವರ್ಣನೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೯

ಪಾರ್ವತ್ಯುವಾಚ

ಪಾರ್ವತಿ :- ಎಲ್ಲ ಮಾನವರನ್ನೂ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಿಂದ ದಾಟಿಸಬಲ್ಲ ವೈಷ್ಣವಧರ್ಮವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸು.

ಈಶ್ವರ :- ವೈಷ್ಣವರಿಗೆ ಮೊದಲು ಹನ್ನೆರಡು ವಿಧದ ಶುದ್ಧಿ ಬೇಕು. ಹರಿ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವುದು. ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಹರಿಯ ರಥವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವುದು, ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುವುದು ಇವು ಮೂರು ಪಾದಶುದ್ಧಿಗಳು. ಹರಿಪೂಜೆಗಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪತ್ರಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು ತರುವುದು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಕರ ಶುದ್ಧಿ. ಹರಿನಾಮ ಜಪ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹರಿಯ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುವುದು ಇವೆರಡು ವಾಕ್ ಶುದ್ಧಿಗಳು. ಹರಿಕಥಾ ಶ್ರವಣನವು ಶ್ರೋತ್ರ ಶುದ್ಧಿ. ಹರಿಯ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಕಣ್ಣ ತುಂಬ ನೋಡುವುದ ನೇತ್ರ ಶುದ್ಧಿ. ಹರಿ ಪಾದೋದಕ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯಗಳನ್ನು ಶಿರದಲ್ಲಿ ಧರಿಸುವುದು, ಹರಿಗೆ ತಲೆ ಬಾಗಿ ನಮಿಸುವುದು ಇವೆರಡು ಶಿರಃ ಶುದ್ಧಿಗಳು. ಹರಿಪಾದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿತವಾದ ಪುಷ್ಪನಿರ್ಮಾಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅಘ್ರಾಣಿಸುವುದೆ ಘ್ರಾಣ ಶುದ್ಧಿ. ಕೃಷ್ಣನಿಗರ್ಪಿತವಾದ ಪತ್ರ ಪುಷ್ಪ ಮುಂತಾದುವನ್ನೆ ಬಯಸುವುದು ಮನಃ ಶುದ್ಧಿ. ಹೀಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ಬಗೆಯ ಶುದ್ಧಿ ಉಳ್ಳವನು ಐದು ಬಗೆಯಿಂದ ಹರಿಪೂಜೆ ಮಾಡಬಹುದು.

ಅಭಿಗಮನ, ಉಪಾದಾನ, ಯೋಗ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ಇಜ್ಯಾ, ಎಂದು ಹರಿ ಪೂಜೆ ಐದು ಬಗೆಯದು. ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಗುಡಿಸಿ ಸಾರಿಸಿ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದು ಅಭಿಗಮನ. ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಗಂಧ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ತರುವುದು ಉಪಾದಾನ. ದೇವನನ್ನು ಆತ್ಮ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಕಾಣುವುದು ಯೋಗ. ಅರ್ಥಾನು ಸಂಧಾನ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಮಂತ್ರ ಜಪ, ಸೂಕ್ತ ಸ್ತೋತ್ರ ಪಾಠ, ಹರಿ ಕೀರ್ತನೆಗಳೂ ತತ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಅಭ್ಯಾಸವೂ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಎನಿಸುವುದು. ದೇವತಾರ್ಚನೆಯ ಇಜ್ಯಾ. ಈ ಐದು ಬಗೆಯ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಾರ್ಷ್ಟಿಕ, ಸಾಮೀಪ್ಯ, ಸಾಲೋಕ್ಯ ಸಾಯುಜ್ಯ, ಸಾರೂಪ್ಯ ಮೋಕ್ಷಗಳು ಲಭಿಸುವುವು.

ಕೇಶವಾದಿ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿ ಮೂರ್ತಿಗಳ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಕಚಕ್ರಾದಿಗಳ ಕ್ರಮವು ಹೀಗಿದೆ - ಬಲದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಕೈಯಿಂದ ತೊಡಗಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಕಾರವಾಗಿ ಶಂಖ ಚಕ್ರ ಗದಾ ಪದ್ಮಗಳು ಕೇಶವ ಮೂರ್ತಿಯ ಲಕ್ಷಣ. ಪದ್ಮ ಗದಾ ಚಕ್ರ ಶಂಖಗಳಿದ್ದರೆ ನಾರಾಯಣ. ಚಕ್ರ ಶಂಖ ಪದ್ಮ ಗದೆಗಳಿದ್ದರೆ ಮಾಧವ. ಗದಾ ಪದ್ಮ ಶಂಖ ಚಕ್ರಗಳಿದ್ದರೆ ಗೋವಿಂದ. ಪದ್ಮ ಶಂಖ ಚಕ್ರ ಗದೆಗಳಿದ್ದರೆ ವಿಷ್ಣು, ಶಂಖ ಪದ್ಮ ಗದಾ ಚಕ್ರಗಳಿದ್ದರೆ ಮಧುಸೂದನ. ಗದಾ ಚಕ್ರ ಶಂಖ ಪದ್ಮಗಳಿದ್ದರೆ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ. ಚಕ್ರ ಗದಾ ಪದ್ಮ ಶಂಖಗಳಿದ್ದರೆ ವಾಮನ. ಚಕ್ರ ಪದ್ಮ ಶಂಖ ಗದೆಗಳಿದ್ದರೆ ಶ್ರೀಧರ. ಚಕ್ರ ಗದಾ ಶಂಖ ಪದ್ಮಗಳಿದ್ದರೆ ಹೃಷೀಕೇಶ. ಪದ್ಮಶಂಖ ಗದಾಚಕ್ರಗಳಿದ್ದರೆ ಪದ್ಮನಾಭ. ಶಂಖ ಗದಾ ಚಕ್ರ ಪದ್ಮಗಳಿದ್ದರೆ ದಾಮೋದರ. ಶಂಖ ಪದ್ಮ ಚಕ್ರ ಗದೆಗಳಿದ್ದರೆ ಸಂಕರ್ಷಣ. ಚಕ್ರ ಶಂಖ ಗದಾ ಪದ್ಮಗಳಿದ್ದರೆ ವಾಸುದೇವ. ಶಂಖ ಚಕ್ರ ಗದಾ ಪದ್ಮಗಳಿದ್ದರೆ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ. ಗದಾ ಶಂಖ

ಪದ್ಮ ಚಕ್ರಗಳಿದ್ದರೆ ಅನಿರುದ್ಧ. ಪದ್ಮ ಶಂಖ ಗದಾ ಚಕ್ರಗಳಿದ್ದರೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ. ಪದ್ಮ ಗದಾ ಶಂಖ ಚಕ್ರಗಳಿದ್ದರೆ ಅಧೋಕ್ಷಜ. ಪದ್ಮ ಗದಾ ಶಂಕ ಚಕ್ರಗಳಿದ್ದರೆ ನೃಸಿಂಹ. ಪದ್ಮ ಚಕ್ರ ಶಂಖ ಗದೆಗಳಿದ್ದರೆ ಅಚ್ಯುತ. ಗದಾ ಪದ್ಮ ಚಕ್ರ ಶಂಖಗಳಿದ್ದರೆ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ.

ಶಾಲಗ್ರಾಮದ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಚಕ್ರಗಳಿದ್ದು ಬಿಳಿ ರೇಖೆ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಗದಾಧಾರ ಶಾಲಗ್ರಾಮವೆನಿಸುವುದು. ಎರಡು ಚಕ್ರಗಳಿದ್ದು ಮುಂಭಾಗ ಕೆಂಪಾಗಿ ಉಬ್ಬಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಸಂಕರ್ಷಣ ಶಾಲಗ್ರಾಮವೆನಿಸುವುದು. ಚಕ್ರಗಳು ಸಣ್ಣಗಿದ್ದು ಹಳದಿ ಬಣ್ಣವಾಗಿದ್ದರೆ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ. ದೀರ್ಘವಾದ ಛಿದ್ರ, ನೀಲವರ್ಣ, ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ರೇಖೆಗಳು ಇದ್ದು ಗುಂಡಗಿದ್ದರೆ ಅನಿರುದ್ಧ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗದೆಯಂಥ ರೇಖೆ ಇದ್ದು ನಾಭಿಪದ್ಮ ಉಬ್ಬಿದ್ದರೆ, ಕರಿಯ ಬಣ್ಣವಾಗಿದ್ದರೆ ನಾರಾಯಣ. ದೊಡ್ಡ ಚಕ್ರಗಳು ಮೂರು ಬಿಂದುಗಳು, ಕಪಿಲವರ್ಣ ಹೀಗಿದ್ದರೆ ನೃಸಿಂಹ ಶಾಲಗ್ರಾಮ ಐದು ಬಿಂದುಗಳಿದ್ದರೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಗಳಿಗೆ ಪೂಜೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ನೃಸಿಂಹ ಶಾಲಿಗ್ರಾಮವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಮೂರು ಬಿಂದುಗಳಿದ್ದು ಚಕ್ರಗಳು ಎರಡೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಮಾನವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವರಾಹ ಮೂರು ರೇಖೆಗಳಿದ್ದು ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣಗಿದ್ದು ಬಿಂದುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಕಪ್ಪಾಗಿದ್ದು ವರ್ತುಲವಾದ ಸುಳಿ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣವಿದ್ದರೆ ಕೂರ್ಮಶಾಲಿಗ್ರಾಮ. ಐದು ರೇಖೆಗಳಿದ್ದು ವನಮಾಲೆ ಗದೆಗಳ ಚಿಹ್ನೆ ಇದ್ದರೆ ಶ್ರೀಧರ. ಕಪ್ಪಾಗಿ ದುಂಡಗಿದ್ದು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವಿದ್ದರೆ ವಾಮನ ನಾನಾ ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಹಾವಿನ ಚಿಹ್ನೆ ಇದ್ದರೆ ಅನಂತ. ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕಪ್ಪಾಗಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವಿದ್ದರೆ ದಾಮೋದರ. ದೊಡ್ಡದಾಗಿದ್ದು ದೀರ್ಘ ರೇಖೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಛಿದ್ರವಿದ್ದು ಒಂದು ಚಕ್ರ ಉಳ್ಳದ್ದಾದರೆ ಕೃಷ್ಣ. ಐದು ಚಕ್ರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಅಂಕುಶಾಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಹಯಗ್ರೀವ. ಉದ್ದವಾಗಿದ್ದು ಕಮಲದಾಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಮತ್ಸ್ಯ. ಬೆಳ್ಳಗಿದ್ದು ಹಾರದ ರೇಖೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆ ರಾಮಚಂದ್ರ. ಬಲಗಡೆ ರೇಖೆ ಇದ್ದು ಕಪ್ಪಾಗಿದ್ದರೆ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಲ್ಲದೆ ಬರಿಯ ಚಕ್ರ ಮಾತ್ರವಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಚಕ್ರವಿರುವಾಗ ಗದಾಧರ ಶಾಲಗ್ರಾಮವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಎರಡು ಚಕ್ರವಿದ್ದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ. ಮೂರಿದ್ದರೆ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ. ನಾಕಿದ್ದರೆ ಚತುರ್ವ್ಯೂಹನಾದ ಹರಿ. ಐದಿದ್ದರೆ ವಾಸುದೇವ. ಆರಿದ್ದರೆ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ, ಏಳಿದ್ದರೆ ಸಂಕರ್ಷಣ. ಎಂಟಿದ್ದರೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಒಂಬತ್ತಿದ್ದರೆ ನವವ್ಯೂಹ. ಹತ್ತಿದ್ದರೆ ದಶಾವತಾರ. ಹನ್ನೊಂದಿದ್ದರೆ ಅನಿರುದ್ಧ. ಹನ್ನೆರಡಿದ್ದರೆ ದ್ವಾದಶಮೂರ್ತಿ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರೆ ಅನಂತ.

ಪ್ರತಿಮೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮುಖ ದಂಡ ಕಮಂಡಲು ಜಪಮಾಲೆಗಳಿದ್ದರೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಐದು ಮುಖ ಹತ್ತು ಭುಜ ವೃಷಧ್ವಜ ಹೀಗಿದ್ದರೆ ಶಿವ. ಆಯುಧಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಗೌರಿ ಚಂಡಿಕೆ ಸರಸ್ವತಿ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮಾತೃದೇವತೆಗಳು ಸೂರ್ಯ ಗಣಪತಿ ಷಣ್ಮುಖ ಗಣಗಳು ಇವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಸ್ವಯಂವ್ಯಕ್ತ ಇಲ್ಲವೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಈ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಧರ್ಮ ಅರ್ಥ ಕಾಮ ಮೋಕ್ಷ ಮುಂತಾದ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳಖಂಡದಲ್ಲಿ
ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮ ವರ್ಣನೆ ಎಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—o—

ಶಾಲಗ್ರಾಮ, ತಿಲಕ, ತುಳಸಿ ಮಹಿಮೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩೦

ಈಶ್ವರ ಉವಾಚ

ಈಶ್ವರ :- ಶಾಲಗ್ರಾಮೇ ಮಣೌ ಯಂತ್ರೇ ಮಂಡಲೆ ಪ್ರತಿಮಾಸುಚ ।
ನಿತ್ಯಂತು ಶ್ರೀ ಹರೇಃ ಪೂಜಾ ಕೇವಲೇ ಭವನೇ ನ ತು ॥

ಶಾಲಗ್ರಾಮ ಮಣಿ ಯಂತ್ರ ಮಂಡಲ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಶೂನ್ಯ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬಾರದು.

ಗಂಡಕ್ಯಾಂ ಏಕದೇಶಸ್ತು ಸಾಲಗ್ರಾಮಸ್ಥಲಂ ಮಹತ್
ಪಾಷಾಣಂ ತದ್ಭವಂ ಯತ್ತು ಸಾಲಗ್ರಾಮ ಇತಿಸ್ಥಿತಂ

ಗಂಡಕೀನದಿ ಹರಿವ ಒಂದು ಸ್ಥಳ. ದೊಡ್ಡದಾದ ಶಾಲಗ್ರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಲ್ಲು ಸಾಲಗ್ರಾಮ.

ಸಾಲಗ್ರಾಮ ಶಿಲಾಸ್ಪರ್ಶಾತ್ ಕೋಟಿ ಜನ್ಮಾಘನಾಶನಂ
ಕಿಂ ಪುನಃ ಪೂಜನಂ ತತ್ರ ಹರೇಃ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ಕಾರಣಂ

ಶಾಲಗ್ರಾಮ ಶಿಲೆಯ ಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ರದಿಂದ ಕೋಟಿ ಜನ್ಮಗಳ ಪಾಪವು ತೊಲಗುತ್ತದೆ. ಹರಿಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಶಾಲಗ್ರಾಮಾರ್ಚನೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ?

ಶಾಲಗ್ರಾಮೈಕ ಯಜನಾತ್ ಶತಲಿಂಗಫಲಂ ಲಭೇತ್
ಬಹುಬಿರ್ಜನ್ಮಭಿಃಪುಣ್ಯೈಃ ಯದಿಕೃಷ್ಣಶಿಲಾಲಭೇತ್
ಗೋಷ್ಪದೇನ ಚ ಚಿಹ್ನೇನ ತೇಸ ಸಮಾಪ್ಯತೇ ಜನುಃ ॥

ಬಹುಜನ್ಮಗಳ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಪುಣ್ಯವಶಾತ್ ಕೃಷ್ಣನ ಸನ್ನಿಧಾನವಿರುವ ಶಾಲಗ್ರಾಮ ಶಿಲೆಯು ಲಭಿಸುವುದರಿಂದ ಅದೊಂದನ್ನೇ ಪೂಜಿಸಿದರೂ ನೂರು ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ ಫಲ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವು ಹಸುವಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯಂತೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ದಾಟಲು ಶಕ್ಯವಾಗುವುದು. ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲದಂತಾಗುವುದು.

ಶಾಲಗ್ರಾಮ ಶಿಲೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದು ನುಣ್ಣಗೆ ಕಪ್ಪಾಗಿರಬೇಕು. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಉತ್ತಮ ಕಪ್ಪಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಧ್ಯಮ. ಮಿಶ್ರಬಣ್ಣದ ಶಿಲೆ ಮಿಶ್ರಫಲವನ್ನೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಸದಾ ಕಾಷ್ಠಸ್ಥಿತೋ ವಹ್ನಿರ್ಮಥನೇನ ಪ್ರಕಾಶಯೇತ್ ।
ಯಥಾ ತಥಾ ಹರಿರ್ವ್ಯಾಪೀ ಶಾಲಗ್ರಾಮೇ ಪ್ರಕಾಶ್ಯತೇ ॥

ಕಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ಬೆಂಕಿ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಕಡೆದರೆ ಬೆಂಕಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೆ ಎಲ್ಲಡೆ ಹರಿಯು ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ಶಾಲಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರತ್ಯಹಂ ದ್ವಾದಶ ಶಿಲಾಃ ಸಾಲಗ್ರಾಮಸ್ಯ ಯೋರ್ಚಯೇತ್ ।
ದ್ವಾರವತ್ಯಾಃ ಶಿಲಾಯುಕ್ತಾಃ ಸ ವೈಕುಂಠೇ ಮಹೀಯತೇ ॥

ಪ್ರತಿದಿನ ದ್ವಾರಕೆಯ ಶಿಲೆಯೊಂದಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ಶಾಲಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವನು ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ಆದರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಶಾಲಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ರಂಧ್ರ ಬಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡರೆ ಪಿತೃಗಳು ತೃಪ್ತರಾಗಿ ಕಲ್ಪಾಂತದವರೆಗೂ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ದ್ವಾರಕೆಯ ಶಿಲೆ ಇರುವ ಮನೆಯೆ ವೈಕುಂಠ. ಅಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದುವ ಕೀಟವೂ ವಿಷ್ಣು ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುವುದು. ಆ ಮನೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಮೂರು ಯೋಜನಗಳ ಪ್ರದೇಶ ಪವಿತ್ರವೆನಿಸುದು. ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಜಪ, ಪೂಜೆ, ಹೋಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೋಟಿ ಪಾಲು ಮಿಗಿಲಾದ ಫಲ ನೀಡುವವು.

ಶಾಲಗ್ರಾಮ ಶಿಲೆಯ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಹೇಳುವವನು, ಮಾರುವವನು, ಅದನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುವವನು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಸೂರ್ಯನು ಇರುವಷ್ಟುಕಾಲ ನರಕವಾಸ ಮಾಡುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಶಾಲಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಯ ವಿಕ್ರಯಗಳನ್ನು ಎಂದೂ ನಡೆಸಕೂಡದು.

ಶಾಲಗ್ರಾಮೋದ್ಭವೋ ದೇವೋ ದ್ವಾರಕೋದ್ಭವ ।
ಉಭಯೋ ಸಂಗಮೋ ಯತ್ರ ಮುಕ್ತಿಸ್ತತ್ರನ ಸಂಶಯ ॥

ಶಾಲಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತನಾದ ದೇವನೂ ದ್ವಾರಕೆಯ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತನಾದ ದೇವನೂ ಎಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರುವರೋ ಅಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿ ಸಿಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಕ್ರಗಳು ಬಹುವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರರೂಪನೂ ನಿರಂಜನನೂ ಆದ ಹರಿ ಇದ್ದಾನೆ. ಓಂಕಾರ ಪ್ರತಿ ಪಾದ್ಯನಾದ ಸದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಅವನಿಗಿದೊ ನಮಸ್ಕಾರ. ಶಾಲಗ್ರಾಮ ಶಿಲೆಯೆ, ಭಕ್ತನಾದ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ಋಣಗ್ರಸ್ತನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಕೋರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ತಿಲಕ ಧಾರಣದ ವಿಧಾನವನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ಕೇಳುವ ಮಾನವರೆಲ್ಲರೂ ವಿಷ್ಣು ಸಾರೂಪ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ತಿಲಕಧಾರಣ ಮಾಡುವಾಗ ಕೇಶವ ರೂಪಿ ಹರಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು. ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು ನೆನೆದು ತಿಲಕವಿಡಬೇಕು. ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನನ್ನೂ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವೈಕುಂಠನನ್ನೂ, ಎಡಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ದಾಮೋದರನನ್ನೂ, ಬಲ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನನ್ನೂ, ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೃಷೀಕೇಶನನ್ನೂ, ಬೆನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಪದ್ಮನಾಭನನ್ನೂ ಎರಡು ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯಮುನೆಯರನ್ನೂ ಎರಡು ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿ, ಕೃಷ್ಣರನ್ನೂ ನೆನೆದು ತಿಲಕವಿಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಆ ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತವೆ, ವಿಷ್ಣುಲೋಕ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಊರ್ಧ್ವ ಪುಂಡ್ರಂ ಊರ್ಧ್ವರೇಕಂ ಲಲಾಟೇ ಯಸ್ಯ ದೃಶ್ಯತೆ ।
ಚಂಡಾಲೋಪಿ ಸ ಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ಪೂಜ್ಯ ಏವ ನ ಸಂಶಯ ॥

ಯಾರ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿ ಎಳೆದ ಊರ್ಧ್ವಪುಡ್ರಂವು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೊ ಅವನ ಚಂಡಾಲನೆ ಇದ್ದರೂ ಶುದ್ಧನೆ ಸರಿ. ಅವನು ಪೂಜ್ಯನೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಯಸ್ಯೋರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರಂ ದೃಶ್ಯೇತ್ ಲಲಾಟೇ ನ ನರಸ್ಯ ಹಿ
ತದ್ದರ್ಶನಂ ನ ಕರ್ತವ್ಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸೂರ್ಯಂ ನಿರೀಕ್ಷಯೇತ್

ಯಾವ ಮಾನವನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಊರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನನ್ನು ನೋಡಬಾರದ್ದು. ನೋಡಿದರೆ ಸೂರ್ಯದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಕು.

ತ್ರಿಪುಂಡ್ರಂ ಯಸ್ಯ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ಊರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರಂ ನ ದೃಶ್ಯತೇ
ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ಯಥವಾ ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ ಚೈಲಂ ಸ್ನಾನಮಾಚರೇತ್ ॥

ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿಪುಂಡ್ರ ಅಥವಾ ಊರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರವು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದರೂ ಮುಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಸಚೈಲಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಊರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರವನ್ನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಛಿದ್ರಸಹಿತವಾಗಿ ಮಾಡಿ ವಿಷ್ಣುಪಾದದಂತೆ ಕಾಣುವ ಹಾಗೆ ಧರಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಆ ಊರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರವು ನಾಯಿಯ ಕಾಲ ಹೆಜ್ಜೆಯಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾಸಾದಿ ಕೇಶಪರ್ಯಂತಂ ಊರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರಂ ಸುಶೋಭನಂ ।
ಮಧ್ಯೇ ಛಿದ್ರ ಸಮಾಯುಕ್ತಂ ತಂ ವಿದ್ಯಾದ್ಧರಿ ಮಂದಿರಂ ॥

ಮೂಗಿನಿಂದ ತಲೆಕೂದಲಿನವರೆಗೆ ಸುಂದರವಾದ ಊರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರವನ್ನಿಟ್ಟು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಛಿದ್ರಸಹಿತವಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಹರಿಮಂದಿರವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ವಾಮ ಭಾಗೇ ಸ್ಥಿತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ದಕ್ಷಿಣೇ ತು ಸದಾಶಿವಃ
ಮಧ್ಯೆ ವಿಷ್ಣುಂ ವಿಜಾನೀಯಾತ್ ತಸ್ಮಾನ್ಮಧ್ಯಂ ನ ಲೇಪಯೇತ್

ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸದಾಶಿವ, ನಡುವೆ ವಿಷ್ಣು ಇರುವುದರಿಂದ ನಡುವೆ ಲೇಪವಿರದಂತೆ ಛಿದ್ರ ಮಾಡಬೇಕು. ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಊರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಧರಿಸಿದರೆ ಉತ್ತಮ ಲೋಕಸಿಗುವುದು.

ಅಗ್ನಿರಾಪಶ್ಚ ವೇದಾಶ್ಚ ಚಂದ್ರಾದಿತ್ಯೌ ತಥಾನಿಲಃ
ವಿಪ್ರಾಣಾಂ ನಿತ್ಯಮೇತೇ ಕರ್ಣೇ ತಿಷ್ಠಂತಿ ದಕ್ಷಿಣೇ
ಗಂಗಾ ಚ ದಕ್ಷಿಣೇ ಶ್ರೋತ್ರೇ ನಾಸಿಕಾಯಾಂ ಹುತಾಶನಃ
ಉಭಯೇರಪಿ ಸಂಸ್ಪರ್ಶಾತ್ ತಕ್ಷಣಾದೇವ ಶುಧ್ಯತಿ ।

ಅಗ್ನಿ, ಅಪ್, ವೇದಗಳು, ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ವಾಯು, ಗಂಗೆ ಈ ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಬಲಗಿವಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಅಗ್ನಿಯು ಮೂಗಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಂಖದಲ್ಲಿ ತುಳಸೀಮಿಶ್ರಿತವಾದ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿ ಅದನ್ನು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ತಾನೂ ಕುಡಿಯಬೇಕು. ಮೈಗೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪುತ್ರಮಿತ್ರ ಮುಂತಾದವರ ಮೇಲೂ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

ವಿಷ್ಣುಪಾದೋದಕವನ್ನು ಕುಡಿದರೆ ಕೋಟಿ ಜನ್ಮಗಳ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರ, ಒಂದು ಹನಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರೂ ಅದುವೆ ಎಂಟು ಪಾಲು ಮಿಗಿಲಾದ ಪಾಪ ಉಂಟುಮಾಡುವುದು.

ನೀರು ತುಂಬಿದ ಶಂಖವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹರಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡಿ ಸ್ತುತಿಸಿ, ನಮಿಸಿ ಆ ನೀರನ್ನು ಧರಿಸಿದರೆ ಜನ್ಮ ಸಫಲವಾಗುವುದು. ಹರಿಯ ಮುಂದೆ ಶಂಖವೂ ಗರುಡನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಗಂಟೆಯೂ ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲವೋ ಅವನು ಭಗವಂತನ ಭಕ್ತನಲ್ಲ.

ಹರಿಮಂದಿರಕ್ಕೆ ವಾಹನದಿಂದ ಇಲ್ಲವೆ ಪಾದರಕ್ಷೆ ತೊಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು ಅಪರಾಧವೆನಿಸುವುದು.

ಹರಿಯ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು, ಹರಿಯ ಮುಂದೆ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮಸಲ್ಲಿಸದಿರುವುದು. ಎಂಜಲು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ, ಅಶೌಚದಲ್ಲಿ ಹರಿಗೆ ವಂದಿಸುವುದು ಒಂದು ಕೈಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸುವುದು. ಇದಿರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಹೋಗುವುದು, ಇದಿರಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲು ನೀಡಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಮಂಚದ ಮೇಲಿರುವುದು, ಮಲಗುವುದು, ಉಣ್ಣುವುದು, ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದು, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದು, ಪರಸ್ಪರ ವಿವಾದ ಮಾಡುವುದು, ಅಳುವುದು, ಹೊಡೆದಾಟ. ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದು, ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದು, ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಕಟುನುಡಿಗಳನ್ನಾಡುವುದು, ಕಂಬಳಿ ಹೊದ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಪರನಿಂದೆ, ಪರಸ್ತುತಿ, ಅಶ್ಲೀಲ ಮಾತು. ಅಪಾನವಾಯು ಬಿಡುವುದು, ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದರೂ ದೇವರಿಗೆ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದ ಉಪಚಾರ ಮಾಡುವುದು, ಹರಿಗೆ ನಿವೇದಿಸದೆ ತಿನ್ನುವುದು ಆಯಾ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆವ ಹಣ್ಣು ಹೂ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸದಿರುದು, ತಿಂದು ಉಳಿದುದನ್ನು ಹರಿಗೆ ನಿವೇದಿಸುವುದು, ಜಂಭ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಉಣ್ಣುವುದು, ಗುರುವಿನ ಮುಂದೆ ಮೌನವಾಗಿರುವುದು, ಆತ್ಮಸ್ತುತಿ ಪ್ರಶಂಸೆ, ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನಿಂದಿಸುವುದು, ಇವೂ ಅಪರಾಧಗಳು. ಈ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಅಪರಾಧಗಳಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ದೂರವಿರಬೇಕು.

ಅಪರಾಧ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಕ್ರಿಯಂತೇ ಹರ್ನಿಶಂ ಮಯಾ ।
ತ ವಾಹ ಮಿತಿ ಮಾಂ ಮತ್ವಾ ಕ್ಷಮಸ್ವ ಮಧುಸೂದನ ॥

ಹೇ ಮಧುಸೂದನ, ನಾನು ದಿನನಿತ್ಯ ಸಾವಿರಾರು ತಪ್ಪು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ನಿನ್ನವನೆಂದು ಬಗೆದು ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕ್ಷಮಿಸು.

ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ದಂಡಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನೂ ಹರಿಯು ಕ್ಷಮಿಸುವನು.

ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರು ಉಂಡು ಉಳಿದುದನ್ನು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸಂಜೆ ಎರಡು ಸಲ ಉಣ್ಣುವುದು ಶ್ರುತಿ ವಿಹಿತ. ದಿನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪ ಅದರಿಂದ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು. ಉಣ್ಣುವಾಗ ಅನ್ನವು ಬ್ರಹ್ಮ, ರಸವು ವಿಷ್ಣು ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಉಂಡರೆ ಅನ್ನದೋಷಗಳು ಅಂಟುವುದಿಲ್ಲ.

ದುಂಡಗಿನ ಸೋರೆ ಕಾಯಿ, ಸಿಪ್ಪೆಸಹಿತ ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ತಾಳ ಫಲ, ಬಿಳಿಬದನೆ ವೈಷ್ಣವನು ತಿನ್ನಕೂಡದು. ಆಲ ಅರಳಿ, ಎಕ್ಕ, ತೇಗ, ತೂಬರು, ಕಂಚುವಾಳ, ಕಡಹದ ಎಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಣಬಾರದು.

ಶ್ರಾವಣೇ ವರ್ಜಯೇ ಚ್ಛಾಕಂ ದಧಿ ಭಾದ್ರಪದಿ ತ್ಯಜೇತ್ ।
ದುಗ್ಧಂತಂ ಚಾಶ್ವಿನೇ ಮಾಸಿ ಕಾರ್ತಿಕೇ ಚಾಮಿಷಂ ತ್ಯಜೇತ್ ॥

ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಶಾಕವನ್ನೂ ಭಾದ್ರಪದದಲ್ಲಿ ಮೊಸರನ್ನೂ ಆಶ್ವಯುಜದಲ್ಲಿ ಹಾಲನ್ನೂ ಕಾರ್ತಿಕದಲ್ಲಿ ಅಮಿಷಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

ಸೀಕಲು ಅನ್ನ ಹುಳಿ, ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಅನಿವೇದಿತವಾದ ವಸ್ತುಗಳು ಸೀಟಿ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ತಿನ್ನಕೂಡದು. ದೈವಾತ್ ತಿಂದರೆ ಹರಿನಾಮವನ್ನುಚ್ಚರಿಸಬೇಕು. ಹೇಮಂತದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಧಾನ್ಯ, ಎಳ್ಳು ಯವ, ನೀವಾರ, ಲವಣ, ಆಕಳ ಮೊಸರು, ತುಪ್ಪ, ಬೆಣ್ಣೆತೆಗೆಯದ ಹಾಲು, ಹಲಸು ಮಾವು ಅಳಲೆ ಹಿಪ್ಪಲಿ ಜೀರಿಗೆ, ಹೇರಳೆ, ಹುಣಿಸೆ, ಬಾಳೆ, ನೆಲ್ಲಿ ಮೊದಲಾದುವು ಹವಿಷ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಎಂದು ಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ತುಳಸಿದಳ ಹೂ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದರೆ ವಿಷ್ಣು ಸನ್ನಿಧಾನ ಉಂಟಾಗುವುದು. ನೆಲ್ಲಿಯ ಗಿಡವನ್ನು ಬೆಳಸಿದರೂ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಾಮ್ಯ ದೊರಕುವುದು. ನೆಲ್ಲಿಗಿಡದ ಸುತ್ತಲಿನ ಮುನ್ನೂರೈವತ್ತುಊರುಗಳು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಂತೆ ಪವಿತ್ರವೆನಿಸುವುದು. ಹರಿಪೂಜೆಗೆ ತೊಡಗುವವನು ತುಳಸೀ ಕಾಷ್ಠದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಮಾಲೆ ನೆಲ್ಲಿಯ ಮಾಲೆ ಮತ್ತು ಕಮಲದ ಮಣಿಯ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು. ನಿರ್ಮಾಲ್ಯವಾದ ತುಳಸಿ ಮಾಲೆಯನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಬೇಕು. ನಿರ್ಮಾಲ್ಯವಾದ ಗಂಧದಿಂದ ಹರಿನಾಮೋಚ್ಚಾರಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹಣೆಯಲಿ ಗದೆ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನಂದಕಖಡ್ಗ, ಎರಡು ಭುಜಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖ ಚಕ್ರಗಳು ಹೀಗೆ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಬರೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಶಂಖ ಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಶ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ಸತ್ತರೂ ಪ್ರಯಾಗ ಮರಣದ ಫಲ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತುಳಸಿದಳವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳೂ ಅಕ್ಷಯಫಲ ನೀಡುವುವು.

ತುಳಸೀಕಾಷ್ಠಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ದೇವ ಪಿತೃಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಕೋಟಿ ಫಲ ಲಭಿಸುವುದು. ಅದನ್ನು ಧರಿಸುವುದ್ಕಕೆ ಮೊದಲು ಹರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿರಬೇಕು. ಪಾದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.

ತುಳಸೀ ಕಾನನಂ ಯತ್ರ ಯತ್ರ ಪದ್ಮ ವನಾನಿ ಚ
ವಸಂತಿ ವೈಷ್ಣವಾ ಯತ್ರ ತತ್ರ ಸನ್ನಿಹಿತೋ ಹರಿಃ ॥

ಎಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ತುಳಸೀ ಬನ ಮತ್ತು ಪದ್ಮವನ ಹಾಗೂ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರು ಇರುವರೋ ಅಲ್ಲಲ್ಲ ಸ್ವಯಂ ಶ್ರೀಹರಿಯು ತಾನೇ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಪುಷ್ಕರಾದ್ಯಾನಿ ತೀರ್ಥಾಣಿ ಗಂಗಾದ್ಯಾಸ್ಸರಿತಸತ್ತ ಥಾ ।
ವಾಸುದೇವಾ ದಯೋ ದೇವಾ ವಸಂತಿ ತುಲಸೀ ವನೇ ॥

ಪುಷ್ಕರವೇ ಮೊದಲಾದ ತೀರ್ಥಗಳೂ ಗಂಗೆಯ ಮೊದಲಾದ ಪುಣ್ಯ ನದಿಗಳೂ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳೂ ತುಳಸೀ ವನದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಸೀದ ತುಳಸೀ ದೇವಿ ಪ್ರಸೀದ ಹರಿವಲ್ಲಭೇ
ಕ್ಷೀರೋದ ಮಥನೋದ್ಭೂತೆ ತುಲಸಿ ತ್ವಾಂ ನತೋಽಸ್ಮ್ಯಹಮ್ ॥

ತುಳಸೀ ದೇವಿಯೇ ನೀನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗು. ವಿಷ್ಣು ಪ್ರಿಯಳೇ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡು. ಸುರಾಸುರರು ಹಾಲಿನ ಕಡಲನ್ನು ಕಡಿಯುವಾಗ ಧನ್ವಂತರಿ ದೇವನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಅಮೃತಕಲಶದಲ್ಲಿ ಅವನ ಆನಂದ ಬಾಷ್ಪ ಬಿಂದುವಿನಿಂದ ಉದಿಸಿ ಬಂದ ತುಳಸೀ ದೇವಿಯೇ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನಮಸ್ತೇ ತುಲಸೀದೇವಿ ನಮಸ್ತೇ ಹರಿವಲ್ಲಭೇ ।
ನಮಸ್ತೇ ನಾರದನುತೇ ತುಲಸಿ ತ್ವಾಂ ನತೋಽಸ್ಮ್ಯಹಮ್ ॥

ತುಳಸಿದೇವಿಯೇ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಪ್ರೇಯಸಿಯೇ ನಿನಗೆ ವಂದನೆ. ನಾರದಾದಿ ಋಷಿಗಳಿಂದ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುವ ಮಹಾ ತಾಯಿಯೇ ನಾನು ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪಾಪಾನಿ ಯಾನಿ ರವಿಸೂನು ಪಟಸ್ಥಿತಾನಿ
ಗೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಬಾಲ ಪಿತೃ ಮಾತೃ ವಧಾದಿಕಾನಿ ॥
ನಶ್ಯಂತಿ ತಾನಿ ತುಳಸೀವನ ದರ್ಶನೇನ
ಗೋ ಕೋಟಿ ದಾನ ಸದೃಶಂ ಫಲಮಾಪ್ಯತೇ ಚ ॥

ತುಳಸೀ ವನದ ದರ್ಶನದಿಂದ ಮಾನವರು ಮಾಡಿದ ಗೋಹತ್ಯೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ ಶಿಶುಹತ್ಯೆ ಪಿತೃಹತ್ಯೆ ಮಾತೃಹತ್ಯೆ ಮುಂತಾದ ಘೋರ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ತುಳಸಿಯ ಬನವನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಯಮಧರ್ಮನು ಬರೆದಕೊಂಡ ಯಾದಿ ಮಾಡಿಟ್ಟ ಪಾತಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಳಿಸಿಹೋಗುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಕೋಟಿ ಹಸುಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವೂ ತುಳಸೀವನವನ್ನು ನೋಡಿದವನಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಲಲಾಟೇ ಯಸ್ಯ ದೃಶ್ಯೇತ ತುಳಸೀ ಮೂಲಮೃತ್ತಿಕಾ ।
ಯಮಸ್ತಂ ನೇ ಕ್ಷಿ ತುಂ ಶಕ್ತಃ ಕಿಮು ದೂತಾ ಭಯಂಕರಾಃ ॥

ಯಾವ ಮಾನವನ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ತುಳಸೀ ಮೃತ್ತಿಕೆ (ತುಳಸಿಗಿಡದ ಬುಡದಲ್ಲಿಯ ಮಣ್ಣು)ಯು ಕಾಣುವದೋ ಅವನನ್ನು ಯಮನಾಗಲಿ ಯಮದೂತರಾಗಲಿ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಲಿಕ್ಕೂ ಸಮರ್ಥರಲ್ಲ.

ಯುನ್ಮೂಲೇ ಸರ್ವತೀರ್ಥಾಣಿ ಯನ್ಮಧ್ಯೇ ಸರ್ವದೇವತಾ ।
ಯದಗ್ರೇ ಸರ್ವವೇದಾಶ್ಚ ತುಲಸಿ ತ್ವಾಂ ನತೋಽಸ್ಮ್ಯಹಮ್ ॥

ಯಾವ ತುಳಸಿಯ ಬುಡ ಅಥವಾ ಬೊಡ್ಡೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳೂ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆಯೋ, ನಡುವೆ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ವೇದಗಳು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿರುವವೋ ಅಂಥ ತುಳಸೀ ದೇವಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಯಾ ದೃಷ್ಟಾ ನಿಖಿಲಾಘ ಸಂಘ ಶಮನೀ
ಸ್ಪೃಷ್ಟಾವಪು : ಪಾವನೀ ।

ರೋಗಾಣಾ ಮಭಿವಂದಿತಾ ನಿರಸಿನೀ
ಸಿಕ್ತಾಂತಕತ್ರಾಸಿನೀ ॥

ಪ್ರತ್ಯಾಸತ್ತಿ ವಿಧಾಯಿನೀ ಭಗವತಃ
ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ಸಂರೋಪಿತಾ ।
ನ್ಯಸ್ತಾ ತಚ್ಚರಣೇ ವಿಮುಕ್ತಿ ಫಲದಾ
ತಸ್ಮೈ ತುಲಸ್ಯೈ ನಮಃ ॥

ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುವ, ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಶರೀರವನ್ನು ಪಾವನಗೊಳಿಸುವ, ವಂದನೆಯಿಂದ ರೋಗಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ, ನೀರೆರೆದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಯಮನನ್ನು ಭಯಪಡಿಸುವ, ಬೆಳೆಸಿದರೆ ಕೃಷ್ಣನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ, ಕೃಷ್ಣಪಾದಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟರೆ ಮುಕ್ತಿ ಫಲವ ನೀವ ತುಳಸಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳಖಂಡದಲ್ಲಿ ದೇವೀಶ್ವರ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ತಿಲಕಾದಿ ನಿಯಮವೆಂಬ ಮೂವತ್ತನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—o—

ಹರಿನಾಮ ಸ್ಮರಣೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩೧

ಪಾರ್ವತ್ಯುವಾಚ

ಪಾರ್ವತಿ :- ಮೊಸಳೆಗಳಂತೆ ಹಿಡಿದು ನುಂಗುವ ವಿಷಯ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಘೋರವಾದ ಕಲಿಯುಗ ಬಂದಾಗ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳು, ಧನ ಧಾನ್ಯ, ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೋಹದಲ್ಲಿ ಮೊದಲೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ಮಾನವರು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ? ಕಲಿಬಾಧೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಹೇಳು.

ಈಶ್ವರ :- ಹರೇ ರಾಮ, ಹರೇ ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಎಂದು ಹರಿನಾಮ ಒಂದನ್ನೆ ಯಾರು ನಿತ್ಯ ಜಪಿಸುವರೋ ಅವರನ್ನು ಕಲಿ ಬಾಧಿಸಲಾರ. ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಹರಿನಾಮವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು. ಶುಚಿಯಾಗಿರಲಿ ಅಶುಚಿಯಾಗಿರಲಿ ಸದಾ ಕಾಲ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನವಾಗುವುದು. ಜಯ ಶಬ್ದ ಅಥವಾ ಶ್ರೀ ಶಬ್ದಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಾಮ ಜಪ ಮಾಡಬಹುದು. ಅದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಅಪರಾಧಗಳೂ ತೊಳೆದು ಹೋಗುವವು. ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವುದು.

ಯಜ್ಞ ವ್ರತ ತಪೋದಾನಂ ಸಾಂಗಂ ನೈವ ಕಲೌಯುಗೇ ।
ಗಂಗಾ ಸ್ನಾನಂ ಹರೇರ್ನಾಮ ನಿರಪಾಯಮಿದಂ ದ್ವಯಂ ॥

ಯಾಗ ವ್ರತ ತಪಸ್ಸು ದಾನಗಳಾವುವೂ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಹರಿನಾಮ ಸ್ಮರಣೆ ಇವೆರಡು ಮಾತ್ರ ಏನೂ ಅಪಾಯವಿಲ್ಲದ ಸುಲಭ ಉಪಾಯಗಳು.

ಪಂಚ ಮಹಾಪಾತಕಗಳನ್ನೆಷ್ಟೆ ಮಾಡಿರಲಿ ಗೋವಿಂದನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಅವೆಲ್ಲವೂ ತೊಲಗುತ್ತವೆ.

ಅಪವಿತ್ರಃ ಪವಿತ್ರೋ ವಾ ಸರ್ವಾವಸ್ಥಾಂ ಗತೋಪಿ ವಾ ।
ಯಃ ಸ್ಮರೇತ್ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಂ ಸ ಬಾಹ್ಯಾಂಭ್ಯಂತರಃ ಶುಚಿಃ ॥

ಶುಚಿಯಾಗಿರಲಿ, ಅಶುಚಿಯಾಗಿರಲಿ, ಯಾವ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಇರಲಿ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನನು ಸ್ಮರಿಸಿದವನು ಹೊರಗೂ ಒಳಗೂ ಶುಚಿ ಎನಿಸುವನು. ಹರಿ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯಂತೆ ಅವನ ಪಾದಸ್ಮರಣೆಯೂ ಪಾವನವಾಗಿದೆ.

ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿ ಅಥವಾ ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಪಾದಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಬರೆದು ಪೂಜಿಸಬಹುದು. ಬಲಪಾದದ ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ನಮಿಸಿದರೆ ಅದು ಸಂಸಾರದ ಬಂಧನವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವುದು. ನಡುಬೆರಳಿನ ಕೆಳಗೆ ಸುಂದರವಾದ ಕಮಲ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವವರನ್ನು ಮನಸ್ಸೆಂಬ ದುಂಬಿಯನ್ನಾಕರ್ಷಿಸುವುದು. ಆ ಕಮಲದ ಕೆಳಗಡೆ ಧ್ವಜವಿದ್ದು ಭಕ್ತರ ಅನರ್ಥಜಯಕ್ಕೆ ಅದು ಧ್ವಜವೆನಿಸುವುದು. ಕಿರುಬೆರಳಿನ ಕೆಳಗೆ ಇರುವ ವಜ್ರವು ಭಕ್ತರ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಭೇದಿಸುವುದು. ಅದರ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಅಂಕುಶವಿದೆ. ಭಕ್ತರ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಆನೆಯನ್ನು ಅದು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು. ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನ ಗಿಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಯಮದ ಚಿಹ್ನೆ ಇಧೆ. ಭೋಗ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಅದು ನೀಡಬಲ್ಲದು. ಅಲ್ಲಿಯೆ ಕೆಳಗಡೆ ಜೀವದ ಪಾಪ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸುವ ಗದೆಯೂ ಇದೆ. ಅದುವೆ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಎಡಪಾದದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಹರಿ ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಹರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಕರವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಯಾವ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು. ಜೇಷ್ಠ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ದಿನ ಪಕ್ಷ ಮಾಸ ಋತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಮಾಸದ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ದಿನ ಪುರುಷಸೂಕ್ತ ಪವಮಾನ ಸೂಕ್ತಗಳಿಂದ ಪುಷ್ಪೋದಕಗಳನ್ನು ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ ಪಂಚೋಪಚಾರಗಳನ್ನ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. **ಘಂ ಘಂಟಾಯೈ ನಮಃ** ಎನ್ನುತ್ತ ಘಂಟಾನಾದವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಪಾಪಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡೆಂದು ಬೇಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೋತ್ರಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ.

ಆಷಾಢ ಶುದ್ಧ ಏಕಾದಶಿ ದಿನ ಹರಿಯ ಶಯನೋತ್ಸವವನ್ನಾಚರಿಸಬೇಕು. ಶ್ರಾವಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರವಣ ವಿಧಿ, ಭಾದ್ರಪದದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಜನ್ಮೋತ್ಸವವನ್ನಾಚರಿಸಬೇಕು. ಉಪವಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಶ್ವಯುಜ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಹರಿಯನ್ನೆಬ್ಬಿಸುವ ಉತ್ಸವವನ್ನಾಚರಿಸಬೇಕು. ಮಹಾಮಾಯೆಯನ್ನೂ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಕಾರ್ತಿಕದಲ್ಲಿ ದಾಮೋದರನಿಗೆ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದೀಪವಿಡಬೇಕು. ನಾಲ್ಕು ಅಂಗುಲ ಉದ್ದದ ಏಳು ಬತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ದೀಪ ಉರಿಸಬೇಕು. ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಲು ದೀಪಗಳ ಉತ್ಸವವನ್ನಾಚರಿಸಬೇಕು. ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಶುದ್ಧ ಷಷ್ಠಿ ದಿನದಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ಬಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ಹರಿಯನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಪುಷ್ಯ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪಾಭಿಷೇಕ

ಚಂದನಗಳನ್ನು ವರ್ಜಿಸಬೇಕು. ಮಕರ ಸಂಕ್ರಮಣದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಘದಲ್ಲಿಯೂ ಸುವಾಸನೆಯುಕ್ತವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ಹರಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿ ಅವನೆದುರಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಆಗ ಒಬ್ಬನುಂಡರೆ ಕೋಟಿ ಜನರುಂಡಂತೆ. ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಪವಿದ್ದರೂ ಸಾಂಗವೆನಿಸುವುದು. ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ಪಂಚಮಿ ದಿನದಲ್ಲಿ ಹರಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ ಮಾವಿನ ಚಿಗುರು ಬುಕ್ಕಿ ಹಿಟ್ಟು ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಸುಂದರವಾದ ಫಲ ಪುಷ್ಪ ಭರಿತವಾದ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಜಯ ಕೃಷ್ಣ ಎನ್ನುತ್ತ ತೊಟ್ಟಿಲು ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಫಾಲ್ಗುಣ ಮಾಸದ ಚತುರ್ದಶಿ ಎಂಟನೆಯಾಮದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಪ್ರತಿಪದ ಸಂಧಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಬಿಳಿ, ಕೆಂಪು, ಗೌರ, ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟು ಕರ್ಪೂರ ಅರಿಶಿನ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಹರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಏಕಾದಶಿಯಿಂದ ಪಂಚಮಿವರೆಗೆ ಅಥವಾ ಐದುದಿನ ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮೂರುದಿನ ತೊಟ್ಟಿಲು ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಉಯ್ಯಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕೃಷ್ಣನನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕಂಡರೆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪವೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು.

ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿ ತಾಮ್ರ ಅಥವಾ ಮಣ್ಣಿನ ಜಲಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಿಟ್ಟು ಅದರಲ್ಲಿ ಶಾಲಗ್ರಾಮವನ್ನು ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಅಮಿತವಾದ ಪುಣ್ಯ ಲಭಿಸುವುದು. ವೈಶಾಖ ಶ್ರಾವಣ ಇಲ್ಲವೆ ಭಾದ್ರಪದದಲ್ಲಿ ದವನವನ್ನು ಹರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. ವೈಶಾಖ ಶುದ್ಧ ತೃತೀಯೆದಲ್ಲಿ ನೀರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ದವನವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಶ್ರೀಗಂಧ, ಅಗರು, ಮಡಿವಾಳ, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ, ಕುಂಕುಮ ಕೇಸರಿ, ಗೋರೋಚನ, ಜಟಾ ಮಾಂಸಿ ಮತ್ತು ಮುರಾ ಎಂಬ ಎಂಟು ಬಗೆಯ ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯಗಳು ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಅಷ್ಟಗಂಧಗಳು. ಇದರಿಂದ ಇಲ್ಲವೆ ಹರಿಚಂದನದಿಂದ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಲೇಪನ ಮಾಡಬೇಕು. ತುಳಸೀ ಕಾಷ್ಠವನ್ನು ತೇದು ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ ಅಗರು ಅಥವಾ ಕೇಸರಿಯೊಡನೆ ಬೆರಸಿದರೆ ಹರಿ ಚಂದನವಾಗುತ್ತದೆ.

ಜಾತ್ರೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಕೋಟಿಕಲ್ಪಗಳವರೆಗೂ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಿಪ್ಪೆ ಕರಟಗಳನ್ನು ತೆಗೆದ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಬಿಚ್ಚಿದ ಹಲಸು, ಮೊಸರನ್ನ ಒಬ್ಬಟ್ಟು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿದ ಕರ್ಚಿಕಾಯಿ, ಎಳ್ಳುಂಡೆ, ಚಿಗಳಿ ಮಾಗಿದ ಹಣ್ಣುಗಳು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹರಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಬೇಕು.

ಯದ್ಯ ದೇವಾತ್ಮನಃ ಪ್ರೀತಂ ತತ್ತದೀಶಾಯ ದಾಪಯೇತ್
ದತ್ವಾ ನೈವೇದ್ಯ ವಸ್ತ್ರಾದಿ ನಾದದೀತ ಕಥಂಚನ ।
ತ್ಯಕ್ತಂ ಚ ವಿಷ್ಣು ಮುದ್ದಿಶ್ಯ ತದ್ಭಕ್ತೇಭ್ಯೋ ವಿಶೇಷತಃ ॥

ತನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹರಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಬೇಕು. ಆ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ತಾನು ತೆಗೆಯಬಾರದು. ವಿಷ್ಣು ಪ್ರೀತಿಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅದನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ವಿಶೇಷ.

ಪಾರ್ವತಿ, ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ ಇದು ರಹಸ್ಯ. ಗೋಪ್ಯವಾಗಿಡು.

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ರೂಪ ಗುಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಓದುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಬೇಡ. ಅವನ ಪ್ರೇಮ ಭಾವ ರಸದಲ್ಲಿ ಓಲಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಭೋಗವೂ ಬೇಡ. ಅವನು ಸಂಚರಿಸಿ ವಿಹಾರ ಮಾಡಿದ ವೃಂದಾವನದ ಮಣ್ಣಿನ ಧೂಳಿನಿಂದ ಶರೀರವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿದರೆ ಅಗುರು ಚಂದನ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಲೇಪವೇಕೆ !

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೨ರ ಪಾತಾಳ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಉಮಾ ಮಹೇಶ್ವರ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಹರಿನಾಮಸ್ಮರಣೆಯೆಂಬ ಮೂವತ್ತೊಂದನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—○—

ಕೃಷ್ಣನ ಲೀಲೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩೨

ಋಷಿಯ ಉವಾಚ

ಋಷಿಗಳು :- ಸೂತನೆ, ಭಕ್ತರನ್ನು ಸಂಸಾರದಿಂದ ದಾಟಿಸುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಚರಿತಾಮೃತವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವ ನೀನು ಬಹುಕಾಲ ಬಾಳು. ಈಗ ನೀನು ಕೃಷ್ಣನ ದೈನಂದಿನ ಲೀಲೆಯನ್ನು ಹೇಳು. ಗುರು ಶಿಷ್ಯರ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸು.

ಸೂತ :- ಒಮ್ಮೆ ಯಮುನಾ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಜಗದ್ಗುರು ಸದಾಶಿವನನ್ನು ನಾರದಮುನಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೇಳಿದ.

ನಾರದ :- ದೇವದೇವ, ಭಾಗವತ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಲ್ಲವನು ನೀನು. ಕೃಷ್ಣ ಮಂತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದವರಲ್ಲಿಯೆ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ. ನಾನು ನಿನ್ನಿಂದಲೂ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯಿಂದಲೂ ಅನೇಕ ಕೃಷ್ಣಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಅನೇಕ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಕಾಲ ನಿರಾಹಾರ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ ಮುಂತಾದ ನಿಯಮಗಳಿಂದಿದ್ದೂ ಆತ್ಮಸಂತೋಷವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ ಅಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಉಚ್ಚರಿಸಿದರೂ ಫಲನೀಡುವ ಮಂತ್ರವಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸು.

ಶಿವ :- ಲೋಕಹಿತವನ್ನು ಕೋರುವ ನೀನು ಹೀಗೆ ಕೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಸರಿಯೆ. ಬಲು ರಹಸ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಚಿಂತಾಮಣಿಯಂಥ ಮಂತ್ರವೊಂದನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುವೆನು. ಅದನ್ನು ದೇವಿಪಾರ್ವತಿಗೇ ನಾನು ಉಪದೇಶಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಹರಿಯ ಸೋದರರಿಗೂ ಉಪದೇಶಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮಂತ್ರಚಿಂತಾಮಣಿ ಎಂದೇ ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಯುಗಳವೆಂದೂ ದ್ವಯವೆಂದೂ ಪಂಚಪದಿ ಎಂದೂ ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಸರಿದೆ. **ಗೋಪೀ ಜನ ವಲ್ಲಭಯೋಃ ಪಾದಾಃ ಶರಣಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ** ಎಂಬ ಹದಿನಾರು ಅಕ್ಷರದ ಮಂತ್ರವೂ **ನಮೋ ಗೋಪೀಜನ ವಲ್ಲಭಾಭ್ಯಾಂ** ಎಂಬ ಹತ್ತು ಅಕ್ಷರದ ಮಂತ್ರವೂ ಯುಗಳ ಮಂತ್ರವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಮಂತ್ರ ಚಿಂತಾಮಣಿಯನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಾಗಲಿ ಅಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಾಗಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಯಾದರೂ ಜಪಿಸಿದರೆ ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರೇಯಸಿಯರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಪುನಶ್ಚರಣನ್ಯಾಸ ದೇಶಕಾಲ ನಿಯಮ ಅರಿಮಿತ್ರಾದಿಶೋಧನ ಒಂದೂ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀ, ಶೂದ್ರ, ಚಂಡಾಲ, ಜಡ, ಮೂಕ ಮೊದಲಾದವರೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲರೂ ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಬಹುದು. ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಪಾಂಡಿತ್ಯಗಳೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಗೋಹತ್ಯೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯಂಥ ಪಾಪಮಾಡಿದವರೂ ಇದನ್ನು ಜಪಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೊಂದು ಅವಶ್ಯಬೇಕು. ಅದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾಗ, ದಾನ, ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸ, ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆ, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ, ವೇದ ವೇದಾಂಗಗಳ ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ತಪಸ್ಸು ವ್ರತ ಮುಂತಾದವುಗಳಿದ್ದೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಕೃತಘ್ನನಾದ ನಾಸ್ತಿಕನಿಗೆ ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಕೂಡದು. ಕಾಮ ಕ್ರೋಧ ದಂಭ ಲೋಭಗಳಿಲ್ಲದ ಉತ್ತಮ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು.

ನಾನೇ ಈ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಋಷಿ. ಗಾಯತ್ರಿಯೇ ಛಂದಸ್ಸು. ಗೋಪಿಯರ ಪ್ರಿಯನಾದ ಕೃಷ್ಣನೇ ದೇವತೆ. ಗೋಪೀ ಸಮೇತನಾದ ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ದಾಸನಾಗಲು ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. ಬೀಜಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಂಗನ್ಯಾಸ ಕರನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಗಂಧ ಪುಷ್ಪ ಅಕ್ಷತ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ, ಅವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀರಿನಿಂದಲಾಗಲಿ ಅರ್ಚನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ನ್ಯಾಸಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಜಪಮಾಡಿದರೆ ಹರಿಯು ಬೇಗನೆ ಒಲಿವನೆಂದು ಕೆಲವರು ನ್ಯಾಸವು ಅವಶ್ಯಕವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಒಮ್ಮೆ ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ಕೃತಕೃತ್ಯತೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ನಿತ್ಯ ಹತ್ತುಬಾರಿ ಜಪಿಸಬೇಕು.

ಪೀತಾಂಬರಧಾರಿ, ಘನಶ್ಯಾಮ, ದ್ವಿಭುಜ, ವನಮಾಲಿ, ನವಿಲುಗರಿಯಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾದವ, ಕೋಟಿ ಚಂದ್ರರಂತೆ ಹೊಳೆಯುವ ಮೊಗದವ, ಮುದದಿಂದ ತಿರುಗುವ ಕಣ್ಣಿನವ, ಕರ್ಣಿಕಾರ ಹೂವನ್ನು ಮುಡಿದವ, ಹಣೆಗೆ ಚಂದನ ಬಳಿದು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಂಕುಮದ ಬಟ್ಟು ಧರಿಸಿದವ, ಬಾಲರವಿಯಂಥ ಕುಂಡಲಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವವ, ಬೆವರ ಹನಿಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಕನ್ನಡಿಯಂಥ ಕಪೋಲಗಳುಳ್ಳವ, ಪ್ರಿಯೆಯ ಮೊಗವನ್ನೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವವ, ಉನ್ನತ ಭ್ರೂ, ಉನ್ನತ ನಾಸಿಕೆ, ದಂತಕಾಂತಿಯಿಂದ ಹೊಳೆವ ಬಿಂಬ ಫಲದಂಥ ತುಟಿಗಳುಳ್ಳವ, ಭುಜ ಕೀರ್ತಿ ರತ್ನ ದುಂಗುರಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಳಲು ಕಮಲಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವವ, ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಉಡುದಾರ ಕಾಲಿಗೆ ಗೆಜ್ಜೆ ತೊಟ್ಟಿರುವವ, ರತಿ ಕ್ರೀಡೆಯ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನನಾಗಿ ನಗುತ್ತ ಪ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಆಗಾಗ ನಗಿಸುತ್ತಿರುವವ. ಇಂಥ ಕೃಷ್ಣನು ವೃಂದಾವನದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿರುವನೆಂದು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

ಕೃಷ್ಣನ ಎಡದಲ್ಲಿ ರಾಧೆಯನ್ನೂ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ನೀಲಿ ಬಣ್ಣದ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟ ಪುಟಕ್ಕಿಟ್ಟ ಚಿನ್ನದಂತೆ ಹೊಳೆವ ಮೈಯವಳು. ಸೆರಗಿಂದ ಅರ್ಧ ಮುಚ್ಚಿದ ನಗು ಮೊಗದವಳು. ಪ್ರಿಯಕರನ ಮೊಗವನ್ನು ಚಕೋರಿಯಂತೆ ಚಂಚಲಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಈಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವವಳು. ಅವನ ಬಾಯೊಳಗೆ ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟು ತೋರುಬೆರಳುಗಳಿಂದ ತಾಂಬೂಲವಿಡುತ್ತಿರುವವಳು. ಮುತ್ತಿನ ಸರದಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಸುಂದರವಾದ ಉಬ್ಬಿದೆದೆಯವಳು. ಸಣ್ಣ ನಡು ವಿಶಾಲ ನಿತಂಬಗಳುಳ್ಳವಳು. ರತ್ನದೋಲೆ ತೋಳುಬಳೆ ಉಂಗುರ ಕೈಬಳೆ ಕಡಗ ಕಾಲು ಗೆಜ್ಜೆ ಕಾಲುಂಗುರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದವಳು. ಲಾವಣ್ಯಮಯವಾದ ಸುಂದರ ಅವಯವಗಳುಳ್ಳವಳು. ಆನಂದ ರಸದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಪ್ರಸನ್ನೆಯಾದ ನವ ಯುವತಿ. ಸುತ್ತಲೂ ಅವಳಂತೆಯೆ ವಯಸ್ಸು ರೂಪಗುಣಗಳಿರುವ ಸಖಿಯರು ಚಾಮರ ಬೀಸಣಿಗೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಮಂತ್ರದ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು. ಪ್ರಪಂಚದ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ತನ್ನ ಅಂಶ ರೂಪಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಪ್ರಪಂಚ ರಕ್ಷಣೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಗೋಪಿಯೆನಿಸಿದವಳು ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರೇಯಸಿ ರಾಧೆ. ಅವಳು ಕೃಷ್ಣಮಯಿಯೂ ಹೌದು. ಅವಳೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸ್ವರೂಪಳು. ಅವಳ ಕೋಟಿಯ ಕೋಟ್ಯಂಶಗಳು ದುರ್ಗೆ ಮುಂತಾದವರು, ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕರು. ಅವಳು ಮಾತ್ರ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಕೃಷ್ಣನೆ ನಾರಾಯಣ ಅವರು ಎಂದೂ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಪಂಚವಿಲ್ಲ.

'ಚಿದ ಚಿಲ್ಲಕ್ಷಣಂ ಸರ್ವಂ ರಾಧಾ ಕೃಷ್ಣಮಯಂ ಜಗತ್'

ಚೇತನ ಅಚೇತನ ಸ್ವರೂಪದ ಎಲ್ಲ ಜಗತ್ತು ರಾಧಾ ಕೃಷ್ಣರಿಂದಲೆ ತುಂಬಿದೆ.

ಮೂಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಭೂಲೋಕ ಉತ್ತಮ. ಅದರಲ್ಲಿ ಜಂಬೂದ್ವೀಪ ಉತ್ತಮ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಭಾರತವರ್ಷ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮಧುರೆ, ಆ ಮಧುರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಗೋಪಿಯರು. ಗೋಪಿಯರೊಳಗೆ ರಾಧೆಯ ಸಖಿಯರು. ಅವರಿಗಿಂತ ರಾಧೆ ಶ್ರೇಷ್ಠಳು. ಕೃಷ್ಣನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆಲ್ಲ ವಸ್ತುವಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಗೋಪಿ ಎಂದರೆ ರಾಧೆ-ಗೋಪೀಜನರೆಂದರೆ ರಾಧೆಯ ಸಖಿಯರು. ಅವರ ವಲ್ಲಭರು ಪ್ರಾಣಕಾಂತರೆನಿಸಿದವರು ರಾಧಾ ಕೃಷ್ಣರು. ಅವರ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಶರಣು ಎಂದರೆ ಆಶ್ರಯ. ಅವುಗಳನ್ನೆ ನಾನು 'ಪ್ರಪದ್ಯೇ' ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದು ಮೊದಲನೆ ಮಂತ್ರ.

ಎರಡನೆ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಗೋಪೀಜನ ವಲ್ಲಭರೆನಿಸಿದ ರಾಧಾ ಕೃಷ್ಣರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನೂ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಭಾವವಿದೆ.

ಯುಗಲಾರ್ಥ, ನ್ಯಾಸ, ಪ್ರಪತ್ತಿ, ಶರಣಾಗತಿ, ಆತ್ಮಾರ್ಪಣ ಈ ಐದು ಪದಗಳೂ ಪರ್ಯಾಯ, ಒಂದೆ ಅರ್ಥದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪದಗಳು. ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಆಲಸ್ಯ ಪಡದೆ ಈ ಮಂತ್ರದ ಅರ್ಥವನ್ನೆ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ನೆನೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೨ರ ಪಾತಾಳ ಖಂಡದಲ್ಲಿ
ವೃಂದಾವನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತೆರಡನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—o—

ದೀಕ್ಷಾ ವಿಧಿ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩೩

ಶಿವ ಉವಾಚ

ಶಿವ :- ನಾರದ, ಶ್ರವಣ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೆ ಮೋಕ್ಷ ನೀಡಬಲ್ಲ ದೀಕ್ಷಾ ವಿಧಿಯನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು. ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ತೃಣ ಪರ್ಯಂತವಾದ ಎಲ್ಲ ಜಗತ್ತು ಅನಿತ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಾದಿ ತಾಪತ್ರಯಗಳನ್ನೀವ ವಿಷಯ ಸುಖ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ದುಃಖಕರವೆಂದೆ ಭಾವಿಸಿ ವೈರಾಗ್ಯ ತಳೆಯಬೇಕು. ಸಂಸಾರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಮೋಕ್ಷ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಶ್ರೀ ಗುರುವನ್ನು ಶರಣು ಹೊಂದಬೇಕು.

ಶಾಂತೋ ವಿಮತ್ಸರಃ ಕೃಷ್ಣೇ ಭಕ್ತೋನನ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನಃ
ಅನನ್ಯ ಸಾಧನಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕ್ರೋಧ ಲೋಭ ವಿವರ್ಜಿತಃ
ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ರಸತತ್ವಜ್ಞಃ ಕೃಷ್ಣಮಂತ್ರವಿದಾಂವರಃ
ಕೃಷ್ಣ ಮಂತ್ರಾಶ್ರಯೋ ನಿತ್ಯಂ ಮಂತ್ರಭಕ್ತಃ ಸದಾಶುಚಿಃ
ಸದ್ಧರ್ಮಶಾಸಕೋ ನಿತ್ಯಂ ಸದಾಚಾರ ನಿಯೋಜಕಃ
ಸಂಪ್ರದಾಯಿೂ ಕೃಪಾಪೂರ್ಣೋ ವಿರಾಗೀ ಗುರುರುಚ್ಯತೇ

ಶಾಂತನಾಗಿದ್ದು ಮಾತ್ಸರ್ಯವಿಲ್ಲದವನು, ಕೃಷ್ಣಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದು ಕೃಷ್ಣಭಕ್ತಿಯನ್ನೆ ಪರಮಪ್ರಯೋಜನವೆಂದೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಾಧನವೆಂದೂ ತಿಳಿದವನು, ಕಾಂತಿಮಂತನಾದವನು. ಕ್ರೋಧ ಲೋಭಗಳನ್ನು ತೊರೆದವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೆಂಬ ರಸದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಬಲ್ಲವನು, ಕೃಷ್ಣಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ನಿತ್ಯ ಜಪಿಸುವವನು, ಸದಾ ಶುಚಿಯಾಗಿದ್ದು ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಉಳ್ಳವನು, ಸದ್ದರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಸದಾಚಾರದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ನಡೆಸಬಲ್ಲವನು, ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನರಿತವನು ದಯಾಮಯನೂ ವಿರಾಗಿಯೂ ಆದವನು ಗುರುವೆನಿಸುವನು.

ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳೂ ಶಿಷ್ಯನಲ್ಲಿಯೂ ಇರಬೇಕು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಗುರುವಿನ ಪಾದಸೇವೆ ಮಾಡುವವನಾಗಿರಬೇಕು. ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಬಯಸಬೇಕು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವೇದ ವೇದಾಂತಗಳನ್ನರಿತ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಶಿಷ್ಯನು ಗುರುವಿನ ಪಾದಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಗುರು ಅವನಿಗೆ ಉಪದೇಶನೀಡಿ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆಯಬೇಕು. ಮೊದಲಿಗೆ ಅವನ ಎರಡು ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದನ ಅಥವಾ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಶಂಖ ಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು. ಹಣೆ ಮುಂತಾದ ಅವಯವಗಳಲ್ಲಿ ಊರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರಗಳನ್ನಿಡಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಬಲಗಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಎರಡು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಸುರಬೇಕು. ಮಂತ್ರಾರ್ಥವನ್ನೂ ಹೇಳಬೇಕು. 'ದಾಸ' ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಶಿಷ್ಯನು ಭಕ್ತಿ ಸ್ನೇಹಗಳಿಂದ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರಿಗೆ ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಗುರುವಿಗೂ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನಿತ್ತು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೋ ಅಥವಾ ಅದರ ಅರ್ಧದಷ್ಟನ್ನೊ ಅವನಿಗರ್ಪಿಸಿ ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನೂ ಅವನ ವಶಕ್ಕೊಪ್ಪಿಸಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಶಂಖ ಚಕ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಛಿದ್ರ ಸಹಿತವಾಗಿ ಊರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಮಂತ್ರ ಚಿಂತಾಮಣಿಯ ಉಪದೇಶ ಪಡೆಯುವುದು, ದಾಸ ಶಬ್ದಯುಕ್ತವಾದ ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಮತ್ತು ಗುರು ಹಾಗೂ ವೈಷ್ಣವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು ಈ ಐದು ಬಗೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿದ್ದರೆ ಕೃಷ್ಣನ ದಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಅರ್ಹತೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಪಂಚ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಕೃಷ್ಣನ ದಾಸನೆನಿಸಿದವನು ಗುರುವನ್ನೂ ವೈಷ್ಣವರನ್ನೂ ನಿತ್ಯ ಸೇವಿಸಬೇಕು.

ತಾಡನಂ ಭರ್ತ್ಸನಂ ಕಾಮಿೂ ಭೋಗ್ಯತ್ವೇನ ಯಥಾ ಸ್ತ್ರಿಯಾಃ ।
ಗೃಹ್ಣಾತಿ ವೈಷ್ಣವಾನಾಂ ಚ ತತ್ತದ್ಗ್ರಾಹಂ ತಥಾ ಬುಧೈಃ ॥

ಹೆಣ್ಣು ತನಗೆ ಎಷ್ಟು ಹೊಡೆದರೂ ಬೈದರೂ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಸುಖ ಭೋಗದ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪವೆಂದೆ ಸ್ತ್ರೀಲಂಪಟನು ತಿಳಿಯುವಂತೆ ವೈಷ್ಣವರು ಏನೂ ಮಾಡಿದರೂ ಅದೆಲ್ಲವೂ ಸುಖವೆಂದೆ ವಿವೇಕಿಯು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಐಹಿಕ ಸುಖವು ಪೂರ್ವ ಕರ್ಮದಿಂದಲೆ ಲಭಿಸುವುದು; ಪಾರತ್ರಿಕವನ್ನು ಕೃಷ್ಣನೆ ಸ್ವಯಂ ನೀಡುವನೆಂದು ಬಗೆದು ಆ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಸುಖಕ್ಕೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡದಿರಬೇಕು.

ಬಹು ಕಾಲದಿಂದ ಪತಿಯು ಪರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದರೆ ಪತಿಪರಾಯಣೆಯಾದ ಸತಿಯು ಸದಾ ಅವನಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿ ಅವನನ್ನೆ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಕ್ತನು ಕೃಷ್ಣನ ಬಳಿ ಸೇರುವ ಕಾತರತೆಯಿಂದ ಅವನನ್ನೆ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಬಹುಕಾಲ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಪತಿಯು ಪರದೇಶದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ಸತಿಯು ಅವನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿ ಚುಂಬಿಸಿ ಕಣ್ತುಂಬ ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸುವಂತೆ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸುವ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಭಕ್ತನು ಸೇವೆ ಮಾಡಿ ಆನಂದಿಸಬೇಕು. ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಹೊರತು ಇನ್ನಾವ ದೇವರನ್ನೂ ಪೂಜಿಸಕೂಡದು. ಸ್ಮರಿಸಲೂ ಕೂಡದು. ಅವರ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನೂ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯವನ್ನೂ ಸೇವಿಸಕೂಡದು ಅವೈಷ್ಣವರೊಡನೆ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಕೂಡದು. ವಿಷ್ಣು ವೈಷ್ಣವರ ನಿಂದೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಕೂಡದು. ಕಿವಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದ ದೂರ ಹೋಗಬೇಕು. ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದರೆ ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು.

ಮಂತ್ರಚಿಂತಾಮಣಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಜಾತಕ ಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ಜೀವನ ನಡೆಸಬೇಕು. ಆ ಪಕ್ಷಿಯು ಕೆರೆ ನದಿ ಸಮುದ್ರ ಮುಂತಾದವುಗಳ ನೀರನ್ನೆಂದೂ ಬಯಸದು. ಪ್ರಾಣಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮಳೆ ನೀರಿಗೇ ಬಾಯ್ತೆರೆದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಭಕ್ತನೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಯೋಚಿಸದೆ ಎಂಥ ಕಠಿನ ಪರಿಸ್ಥಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೃಷ್ಣನನ್ನೆ ಮೊರೆಯಿಡಬೇಕು.

ತವಾಸ್ಮಿ ರಾಧಿಕಾ ಕಾಂತ ಕರ್ಮಣಾ ಮನಸಾ ಗಿರಾ
ಕೃಷ್ಣಕಾಂತೇ ತವೈವಾಸ್ಮಿ ಯುವಾಮೇವ ಗತಿರ್ಮಮ

ರಾಧಾರಮಣ, ನಾನು ಮನೋವಾಕ್ ಕಾಯಗಳಿಂದಲೂ ನನ್ನನ್ನು ನಿನಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನೀನೆ ನನಗೆ ಗತಿ.

ಹೀಗೆ ನಿತ್ಯ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇದು ಹರಿದಾಸರ ಬಾಹ್ಯ ಧರ್ಮ. ಸಂಕ್ಷೇಪದಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅಂತರ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ತಾನು ರಾಧೆಯ ಸಖಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ರಾಧಾ ಕೃಷ್ಣರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಅಂತರ ಧರ್ಮ, ಪರಮ ರಹಸ್ಯವಾದುದು. ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬೇಡ. ನಾರದ, ನೀನೂ ಹೀಗೆ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡು. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣರ ದಾಸ್ಯ ನಿನಗೂ ದೊರೆಯುವುದು.

ಸಕೃನ್ಮಾತ್ರ ಪ್ರಪನ್ನಾಯ ತವಾಸ್ಮೀತ್ಯಭಿಯಾಚತೇ
ನಿಜ ದಾಸ್ಯಂ ಹರಿರ್ದದ್ಯಾನ್ನ ಮೇಽತ್ರಾಸ್ತಿ ವಿಚಾರಣಾ

ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಮೊರೆ ಹೊಕ್ಕು ನಾನು ನಿನ್ನ ದಾಸನೆಂದು ಬೇಡುವ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಹರಿಯು ತನ್ನ ದಾಸ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೇಕೊಡುವನು. ನನಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ನಾನು ಮಂತ್ರ ಚಿಂತಾಮಣಿಯನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತ ಕೈಲಾಸ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನೊಲಿದು ಮೈದೋರಿದ. ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳು ಎಂದ. ನಾನು ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ಪ್ರಿಯೆಯೊಡನೆ ಗರುಡನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಶ್ರೀಪತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ನಮಿಸಿದೆ. 'ದಯಾ ಸಮುದ್ರನೆ, ನಾನು ನಿನ್ನ ನಿರ್ಗುಣ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಬ್ರಹ್ಮ ರೂಪವನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು' ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡೆ 'ನೀನು ಬಯಸಿದ ಆ ರೂಪವನ್ನು ಕಾಣು. ಯಮುನೆಯು ಪಶ್ಚಿಮ ತೀರದಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹರಿ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದನು.

ನಾನು ಬಳಿಕ ಯಮುನೆಯ ಪಶ್ಚಿಮ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸರ್ವದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕಂಡೆ. ಕಿಶೋರ ವಯಸ್ಸಿನ ಗೋಪಾಲಕನ ವೇಷದಲ್ಲಿದ್ದು ಪ್ರಿಯೆಯ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಎಡ ತೋಳನ್ನು ಹಾಕಿ ನಗುತ್ತ ಅವಳನ್ನು ನಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಸುತ್ತಲೂ ಗೋಪಿಯರಿದ್ದರು. ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಕಾರನಾದ ಆ ಮೇಘಶ್ಯಾಮನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನು ನಕ್ಕು ಅಮೃತದಂತೆ ಸವಿಯಾದ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದ. ನೀನು ಬಯಸಿದಂತೆ ನಿನಗೀ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಅಲೌಕಿಕವಾದ ನಿರ್ಮಲ ಪ್ರೇಮ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಮಯವಾದ ನಿರ್ಗುಣ ನಿರಾಕಾರವೆಂದು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಕೊಂಡಾಡುವ ಪರಾತ್ಪರ ರೂಪ.

ಪ್ರಾಕೃತಗುಣಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಅಪ್ರಾಕೃತಗುಣಗಳು ಅನಂತವಾಗಿದ್ದು ತಿಳಿಯಲು ಅವಶ್ಯಕವಾದುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನಿರ್ಗುಣನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನ ಈ ರೂಪವನ್ನು ಚರ್ಮಚಕ್ಷುಸ್ಸಿನಿಂದ ನೋಡಲು ಅಶಕ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಅರೂಪನೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ವ್ಯಾಪಕನಾದುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣಗಳಿಂದ ಆ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವೆನೆ ಹೊರತು ನಾನೆ ಪರಿಣಾಮ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ನೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗೋಪಿಯರ ಮತ್ತು ಈ ರಾಧೆಯ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ವಶನಾಗಿ ನಿತ್ಯವೂ ವಿಹರಿಸುತ್ತ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಏಕೆ, ನನ್ನನ್ನೆ ಮರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೂ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯನೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ರಾಧೆಯು ಇವಳ ಈ ಸಖಿಯರೂ ನನ್ನಂತೆ ಚಿದಾನಂದಮಯರಾಗಿದ್ದು ನಿತ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವೃಂದಾವನ, ಇಲ್ಲಿರುವ ಗೋಪಾಲಕರು, ಗೋವುಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಚಿದಾನಂದಮಯ, ನಿತ್ಯ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದವರಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಸಂಸಾರವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಧೆಯೊಂದಿಗೆ ನಾನು ಸದಾ ಇಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಇನ್ನೇನು ತಿಳಿಯಬಯಸುವೆ ಹೇಳು.

'ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುವ ಉಪಾಯವೇನು ಹೇಳು' ಎಂದೆ ನಾನು.

ಕೃಷ್ಣನೆಂದ, 'ಇದೊಂದು ರಹಸ್ಯ. ನಮ್ಮನ್ನು ಮೊರೆಹೊಕ್ಕು ಗೋಪೀಭಾವದಿಂದ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವವನು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಶರಣುಹೊಂದಿ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಸಕೃದೇವ ಪ್ರಪನ್ನೋ ಯಸ್ತವಾಸ್ಮೀತಿ ವದೇದಪಿ ।
ಸಾಧನೇನ ವಿನಾಪ್ಯೇವ ಮಾಮಾಪ್ನೋತಿ ನ ಸಂಶಯಃ ॥

ಒಂದುಬಾರಿ ಶರಣುಹೊಂದಿ ನಾನು ನಿನ್ನವನೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಸಾಕು ಅವನು ಯಾಗಯಜ್ಞ ಮುಂತಾದ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಿಲ್ಲದೆಯೂ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಶಿವನೆ, ನೀನೂ ನನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯಾದ ಈ ರಾಧೆಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಮಂತ್ರಚಿಂತಾಮಣಿಯನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿರು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಬಲಗಿವಿಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟು ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೆ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದನು. ಅಂದಿನಿಂದ ನಾನಿಲ್ಲಿಯೆ ಇದ್ದೇನೆ.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳ ಖಂಡದಲ್ಲಿ
ವೃಂದಾವನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತಮೂರನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—o—

ಹರಿಯ ನಿತ್ಯದ ಲೀಲೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩೪

ನಾರದ ಉವಾಚ

ನಾರದ :-ಗುರುವೆ, ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಹೊಂದುವ ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಬಣ್ಣಿಸು.

ಸದಾಶಿವ :- ಮುನಿಯೆ, ಕೇಳು. ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹರಿಯ ಸೇವಕರು, ಮಿತ್ರರು ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಪ್ರೇಯಸಿಯರು ಎಲ್ಲರೂ ನಿತ್ಯರೆ. ಅವನಂತೆಯೇ ಗುಣಶಾಲಿಗಳು. ಲೋಕವು ಕಂಡಿದ್ದ ಹರಿ ಲೀಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಾರನ್ನು ಯಾವ ಯಾವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪುರಾಣಗಳು ವರ್ಣಿಸಿವೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ನಿತ್ಯ ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇವೆ. ಕೃಷ್ಣನು ಕಾಡಿಗೂ, ಹಸುಗಳ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗೂ ಬಂದು ಹೋಗುವುದು. ಮಿತ್ರರೊಡನೆ ಹಸುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುವುದು ಎಲ್ಲವೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅಸುರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಕಾರ್ಯ ಮಾತ್ರ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಗೋಪಿಯರು ತಾವು ಪರಸ್ತ್ರೀಯರೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಕೃಷ್ಣನ್ನು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿ ರಮಿಸುವರು.

ಸಾಧಕನು ತನ್ನನ್ನು ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬಳೆಂದೂ ರೂಪ ಯೌವನ ಸಂಪನ್ನೆಯಾದ ಕಿಶೋರಿ ಎಂದೂ ಬಗೆದು ರಾಧೆಯನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಕೃಷ್ಣನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಅವಳಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಕೃಷ್ಣನು ವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಕರೆದರೂ ಒಲ್ಲದೆ ರಾಧಾ ಕೃಷ್ಣರೊಂದಾಗುವುದನ್ನೇ ಬಯಸಬೇಕು. ಅವರ ವಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡು ಆನಂದಿಸಬೇಕು. ಅವರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿಯೆ ತನ್ನ ಸುಖವನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು. ಇಂಥ ಸಖೀ ವೃತ್ತಿಯವನು ತಾನೆಂದು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮ ಮುಹೂರ್ತವನ್ನಾರಂಭಿಸಿ ಮಧ್ಯ ರಾತ್ರಿಯವರೆಗೂ ಹೀಗೆಯೆ ಪ್ರತಿ ದಿನ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

ನಾರದ :- ಹರಿಯ ದಿನ ನಿತ್ಯದ ಲೀಲೆ ಏನಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳು.

ಸದಾಶಿವ :- ನಾರದ, ಇದನ್ನು ನಾನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ನೀನು ವೃಂದಾದೇವಿಯನ್ನೆ ಕೇಳು ಹೋಗು. ಅವಳು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿಯೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕೇಶಿ ತೀರ್ಥದ ಬಳಿ ಅವಳು ಸಖಿಯರೊಡನೆ ಗೋವಿಂದನ ಪರಿಚರ್ಯೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ಸೂತ :- ನಾರದ ಮುನಿ ಆನಂದದಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಬಲವಂದು ನಮಿಸಿ ವೃಂದಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ. ವೃಂದೆಯು ಮುನಿಯನ್ನು ನಮಿಸಿ ಅವನಾಗಮನದ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೇಳಿದಳು. 'ಹರಿಯ ದಿನಚರಿ ಏನೆಂದು ತಿಳಿಯ ಬಯಸಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಕೇಳಬಹುದಾದರೆ ಹೇಳು.' ಎಂದನು. ಮುನಿ ವೃಂದೆ ಹೇಳ ತೊಡಗಿದಳು.

ವೃಂದೆ :- ಇದು ರಹಸ್ಯವೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತನಾದ ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳ ಬೇಡ. ಈ ವೃಂದಾವನದ ಐವತ್ತು ಕುಂಜಗಳ ನಡುವೆ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಪೊದರಿನಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯ ರತ್ನಮಯವಾದ ಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿಗಿಯಾದ ಆಲಿಂಗನದಲ್ಲಿ ರಾಧಾ ಕೃಷ್ಣರು ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಕೂಗಿ ಅವರನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿದರೂ ಗಾಢಾಲಿಂಗನದ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಅವರು ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಏಳಲಾರರು. ಆಗ ಸಾರಿಕೆಗಳೂ ಗಿಳಿಗಳೂ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನೆಬ್ಬಿಸುವುವು. ಅವರೆದ್ದು ಕುಳಿತು ಸಖಿಯರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಒಂದೆಡೆ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಭೀತಿ. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಪರಸ್ಪರ ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದಾಗುವ ಉತ್ಕಂಠೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಬೆಳಗ್ಗೆ ತಾಯಿ ಎಬ್ಬಿಸುವಳು. ಅವನು ಎದ್ದು ಹಲ್ಲುಜ್ಜಿ ತಾಯಿಯ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ಬಲರಾಮನೊಡನೆ ಗೋಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವನು.

ಇತ್ತ ರಾಧೆಯೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಸಖಿಯರು ಅವಳನ್ನೆಬ್ಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವಳು ಎದ್ದು ಹಲ್ಲುಜ್ಜಿ ಮೈಗೆಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಸಖಿಯರು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಡವೆಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಳಿಕ ರಾಧೆ ತನ್ನ ಸಖಿಯರ ಮೂಲಕ ಯಶೋದೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನೆಯ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ತಾನು ಮಾಡಲು ಅನುಮತಿ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳೂ ಒಪ್ಪಿ ರಾಧೆಯನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾಳೆ.

ನಾರದ :- ಯಶೋದೆ ರಾಧೆಯನ್ನೇಕೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಲು ಕರೆಯುತ್ತಾಳೆ ? ರೋಹಿಣಿ ಮುಂತಾದವರಿಲ್ಲವೆ ?

ವೃಂದೆ :- ಒಮ್ಮೆ ಪಾರ್ವತಿಯು ಹೇಳುವದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೆ. ರಾಧೆಗೆ ದುರ್ವಾಸ ಮುನಿ ವರವಿತ್ತನಂತೆ. 'ನೀನು ಮಾಡುವ ಅಡಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅಮೃತದಂತೆ ರುಚಿಯಾಗಿದ್ದು ಅದನ್ನುಣ್ಣುವವನ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಿ' ಎಂದು ಯಶೋದೆ ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಮಗನ ಆಯುಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚಲೆಂದು ರುಚಿಯಾದ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಲು ರಾಧೆಯನ್ನೇ ಕರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ರಾಧೆಗೂ ಇದು ಬಲು ಇಷ್ಟವಾದುದರಿಂದ ಅವಳು ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಂದನ ಮನೆಗೆ ಸಖಿಯರೊಡನೆ ಹೋಗಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಕೃಷ್ಣನು ಹಸುಗಳನ್ನು ತಾನು ಕರೆದು ಕೆಲವನ್ನು ಇತರರಿಂದ ಕರೆಸಿ ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾನೆ. ಪರಿಚಾರಕರಿಂದ ಎಣ್ಣೆ ವತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ನೀರು ಹಾಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮಡಿಯಾದ ಬಟ್ಟೆ ಉಟ್ಟು ಗಂಧ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಲೆ ಬಾಚಿಕೊಂಡು ತಿಲಕವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆಭರಣಗಳನ್ನ ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತಾಯಿಯು ಪದೇ ಪದೇ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಾರೊ ಎನ್ನುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಕೊನೆಗೆ ಸ್ನೇಹಿತರ ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಲರಾಮನೊಡನೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ.

ಪರಿಹಾಸನುಡಿಗಳಿಂದ ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು ನಗಿಸಿ ತಾನೂ ನಕ್ಕು ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸವಿಯುತ್ತಾನೆ. ಬಳಿಕ ನೀರು ಕುಡಿದು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸೇವಕರು ಕೊಡುವ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಮೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.

ಬಳಿಕ ಹಸುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸಲು ತಕ್ಕ ವೇಷಧರಿಸಿ ಹಸುಗಳೊಂದಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನು ಹೊರಡುವಾಗ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಂದಗೋಕುಲದ ಜನರೆಲ್ಲ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವರು. ಆದರೆ ಕೃಷ್ಣನು ತಂದೆತಾಯಿಗಳನ್ನು ನಮಿಸಿ ಉಳಿದವರನ್ನು ಕಡೆಗಣ್ಣ ನೋಟದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿ ಕಾಡಿಗೆ ತೆರಳುವನು.

ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರರೊಡನೆ ಕೆಲಕಾಲ ಆಟವಾಡುತ್ತ ಅವರ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ ರಾಧೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ಸಂಕೇತ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹೋಗುವನು. ಇತ್ತ ರಾಧೆಯೂ ಸೂರ್ಯಾರಾಧನೆ, ಹೂಗಳನ್ನು ತರುವುದು ಮುಂತಾದ ಯಾವುದಾದರೂ ನೆಪ ಹೇಳಿ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಾರದಂತೆ ಸಖಿಯರೊಡನೆ ಸಂಕೇತ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕಾದಿರುತ್ತಾಳೆ. ಪ್ರಣಯಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಹೀಗೆ ಹೇಗಾದರೂ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿ ವಿಹಾರ ಮಾಡುವರು. ಉಯ್ಯಾಲೆಯನ್ನೇರಿ ಸಖಿಯರಿಂದ ತೂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಕೃಷ್ಣನ ಕೈಯಿಂದ ಕೊಳಲು ಜಾರಿ ಬಿದ್ದರೆ ರಾಧೆ ಅದನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ಕೃಷ್ಣನು ಹುಡುಕಿ ಸೋತು ನಗೆ ಪಾಟಲಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವಳು. ಎಲ್ಲರೂ ನಗುವರು. ಕೃಷ್ಣನು ತಾನೂ ನಗುವನು. ಎಲ್ಲರೂ ವಸಂತ ಮಾರುತವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತ ಸುಗಂಧಮಯವಾದ ಕುಂಕುಮದ ನೀರಿನಿಂದ ಓಕುಳಿಯಾಡುವರು. ನಾನಾಬಗೆ ಆಟಗಳನ್ನಾಡಿ ದಣಿದು ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮಧುಪಾನ ಮಾಡುವರು. ಅದರಿಂದ ಮತ್ತರಾಗಿ ತೂಕಡಿಸಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಆಗ ರಾಧಾ ಕೃಷ್ಣರು ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿ ಕೈಹಿಡಿದು ಕಾಮ ಬಾಣ ಪೀಡಿತರಾಗಿ ರಮಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ತೊದಲು ನುಡಿ ನುಡಿಯುತ್ತ ಎಡವುತ್ತ ಮರಗಳ ಪೊದರುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಆನೆ ಸಲಗಗಳಂತೆ ಕ್ರೀಡಿಸುವರು. ಇತ್ತ ಸಖಿಯರೂ ಮಧುವಿನಿಂದ ಮತ್ತರಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯೆ ಲತಾ ಕುಂಜಗಳ ನಡುವೆ ಮಲಗಿರುತ್ತಾರೆ. ರಾಧೆಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಕೃಷ್ಣನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪಗಳಿಂದ ಆ ಎಲ್ಲ ಸಖಿಯರೊಡನೆಯೂ ಕ್ರೀಡಿಸುವನು. ಸಲಗವು ಎಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣಾನೆಗಳೊಡನೆ ರಮಿಸುವಂತೆ ಕೃಷ್ಣನು ರಾಧೆಯೊಡನೆಯೂ ಅವಳ ಸಖಿಯರೊಡನೆಯೂ ಕ್ರೀಡಿಸಿ ಅವರೊಡನೆ ಕೊಳದಲ್ಲಿಳಿದು ನೀರಾಟವಾಡುವನು. ಬಳಿಕ ಉತ್ತಮವಾದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನುಟ್ಟು ಗಂಧ ಮಾಲ್ಯಗಳನ್ನೂ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕೊಳದ ಬದಿಯಲ್ಲಿರುವ ರತ್ನಮಯವಾದ ದಿವ್ಯ ಮಂದಿರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲು ಗಡ್ಡೆ ಗೆಣಸುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ. ಕೃಷ್ಣನು ಆ ಹಣ್ಣು ಗಡ್ಡೆಗಳನ್ನು ಸವಿದು ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನೇರುತ್ತಾನೆ ರಾಧೆಯೂ ಸಖಿಯರೂ ತಾಂಬೂಲ ನೀಡಿ ಬೀಸಣಿಗೆ ಬೀಸುವರು. ಕಾಲುಗಳನ್ನೊತ್ತುವರು. ಬಳಿಕ ರಾಧೆಯೂ ಕೃಷ್ಣನು ತಿಂದುಳಿದ ಹಣ್ಣುಗಡ್ಡೆಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಮಲಗುವ ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುವಳು. ಸಖಿಯರು

ಅವಳಿಗೆ ತಾಂಬೂಲ ಕೊಡುವರು ಅದನ್ನು ಮೆದ್ದು ಸಖಿಯರಿಗೂ ತಿನಿಸುವಳು ರಾಧೆ.

ಕೃಷ್ಣನು ಮುಸುಕೆಳೆದುಕೊಂಡು ನಿದ್ದೆಯ ನಟನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಸಖಿಯರ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾದ ಮಾತುಕತೆಗಳನ್ನು ಆಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಖಿಯರೂ ಮೊದಲಿಗೆ ನಿಃಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಸರಸವಾಡಿದರೂ ಏನೋ ಒಂದು ಅನುಮಾನದಿಂದ ನಾಲಿಗೆ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಪರಸ್ಪರ ಮುಖ ನೋಡುವರು ಲಜ್ಜೆ ಪಡುವರು. ಕ್ಷಣಕಾಲ ಮಾತು ನಿಲ್ಲಿಸುವರು. ತಟ್ಟನೆ ಆ ಕೃಷ್ಣನ ಮುಸುಕಿನ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡಿದೆಯಲ್ಲವೆ ?' ಎಂದು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿ ನಗುವರು. ಹೀಗೆ ನಾನಾ ಬಗೆಯಿಂದ ಪರಿಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತ ನಗುತ್ತ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ನಿದ್ರಾ ಸುಖವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಅನುಭವಿಸುವರು.

ಬಳಿಕ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೆಡೆ ಕುಳಿತು ಪಗಡೆಯಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾರ, ಚುಂಬನ, ಆಲಿಂಗನ, ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಪಣವಾಗಿಟ್ಟು ಆಡುತ್ತಾರೆ. ಕೃಷ್ಣನು ಸೋತರೂ ತಾನೆ ಗೆದ್ದೆನೆನ್ನುತ್ತ ರಾಧೆಯ ಹಾರವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳಲು ಕೈಹಾಕುವನು. ಆಕೆ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಿಕ್ಕಿ ಬೈಯುತ್ತ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಬಾರಿಸುವಳು. ಕೃಷ್ಣನು ದುಃಖವನ್ನು ನಟಿಸಿ 'ದೇವಿ, ನಾನೆ ಸೋತಿರುವುದಾದರೆ ನಾನು ಪಣವಾಗಿಟ್ಟ ಚುಂಬನವನ್ನು ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುವೆನೆನ್ನುತ್ತ ಆಕೆಯನ್ನು ಚುಂಬಿಸುವನು. ಹೀಗೆ ಉಪಾಯದಿಂದ ಪ್ರೇಯಸಿಯು ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಕ್ಕಿ ಬೈಯುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆನಂದಿಸುತ್ತಾನೆ ಕೃಷ್ಣ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಇರುವ ಶುಕಸಾರಿಕೆಗಳು ಈ ಜಗಳ ವಾದವಿವಾದಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಾವೂ ಜಗಳವಾಡತೊಡಗುವುವು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಂದೆದ್ದು ಹೊರಡುವರು. ಕೃಷ್ಣನು ರಾಧೆಯ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ದನಕರುಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವನು. ರಾಧೆ ಸಖಿಯರೊಂದಿಗೆ ಸೂರ್ಯ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಳು.

ಕೃಷ್ಣನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೇಷದಿಂದ ಮೊದಲೆ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಿಕ್ಕಿದನೆಂದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ದೇವತಾರ್ಚನೆ ಮಾಡಲು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಳ್ಳ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವೇದಮಂತ್ರಗಳಂತೆ ಭಾಸವಾಗುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಖಿಯರ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಹಾರ ತುಂಬಿ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಚಾಣಾಕ್ಷರಾದ ಆ ಸಖಿಯರಿಗೆ ಗುಟ್ಟು ತಿಳಿಯುವುದು. ಅವರು ಆನಂದ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ತಮ್ಮನ್ನೆ ಮರೆತುಬಿಡುವರು.

ಹೀಗೆ ನಾನಾಬಗೆಯಿಂದ ವಿನೋದವಾಡುತ್ತ ಎರಡೂವರೆ ಯಾಮಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದು ಸಖಿಯರು ಮನೆ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಕೃಷ್ಣನೂ ಗೋವುಗಳ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಹೊರಟು ಕೊಳಲೂದುತ್ತ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾನೆ.

ನಂದಗೋಪ ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಕೊಳಲಿನ ದನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಗಸವೆಲ್ಲ ಗೋಧೂಳಿಯಿಂದ ತುಂಬಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಹೆಂಗಸರು ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡುವಾಸೆಯಿಂದ ಬಂದು ಇದಿರುಗೊಳ್ಳುವರು. ಅವರನ್ನು ಕೃಷ್ಣನು ಅವರವರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ನಗುತ್ತ

ಕೆಲವು ಹಿರಿಯ ಗೋಪಾಲಕರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರದಿಂದ ಗೌರವಿಸುತ್ತ ಪ್ರೇಯಸಿಯಾದ ರಾಧೆಯನ್ನು ಕಡೆಗಣ್ಣ ನೋಟದಿಂದ ಆನಂದಗೊಳಿಸುತ್ತ ರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ದನಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಕರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಲರಾಮನೊಡನೆ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಅಲ್ಪೋಪಹಾರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತಾಯಿಯ ಅನುಮತಿಯಿಂದ ಹಸುಗಳನ್ನು ಕರೆಯಲು ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಹೋಗುವನು. ಕೆಲವು ಹಸುಗಳನ್ನು ತಾನು ಕರೆದು ಕೆಲವನ್ನು ಇತರರಿಂದ ಕರೆಸಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳುವನು.

ರಾಧೆ, ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸಖಿಯರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅದನ್ನುಂಡು ಅದರ ಸವಿಯನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾನೆ ಕೃಷ್ಣ. ಬಳಿಕ ಸಖಿಯರು ಕೃಷ್ಣನು ತಿಂದುಳಿದ ಆ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನೂ ಯಶೋದೆಯು ಕೊಡುವ ಬೇರೆ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ತಂದು ರಾಧೆಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅವಳು ಆ ಸಖಿಯರೊಡನೆ ಅದನ್ನು ಉಣ್ಣುತ್ತಾಳೆ.

ಕೃಷ್ಣನು ಸಭಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅನೇಕ ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಮಧುರಗೀತೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಆ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಧನಧಾನ್ಯಾದಿಗಳನ್ನಿತ್ತು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬಳಿಕ ಯಾರೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಸಂಕೇತ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ.

ಅಲ್ಲಿಗೆ ರಾಧೆ ಮೊದಲೇ ಬಂದಿರುತ್ತಾಳೆ. ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷಗಳ ರಾತ್ರಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ವೇಷಧರಿಸಿ ಯಮುನೆಯ ಬಳಿಯ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳ ತೋಪಿನೊಳಗೆ ಒಂದು ರತ್ನಮಯವಾದ ದಿವ್ಯಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಅವಳು ನಡೆದುಬರುತ್ತಾಳೆ. ಕೃಷ್ಣನು ಅವಳೊಡನೆ ಸೇರಿ ಎರಡುವರೆ ಯಾಮಗಳ ಕಾಲ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ವಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಪವಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹರಿಯ ಈ ದಿನಚರಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಪಾಪಿಗಳೂ ಮೋಕ್ಷ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ನಾರದ :- ದೇವಿ, ಕೃಷ್ಣನ ದೈನಂದಿನ ಲೀಲೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಧನ್ಯನನ್ನಾಗಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವೆ.

ಸೂತ :- ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಮುನಿಯು ವೃಂದಾದೇವಿಯನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಅವಳಿಂದ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದು ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದನು.

ಶೌನಕನೆ, ಮಂತ್ರ ಚಿಂತಾಮಣಿಯನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕೃಷ್ಣನೆ ಶಿವನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಶಿವನು ನಾರದನಿಗೂ ನಾರದನು ನನಗೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ನಾನು ಈಗ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ರಹಸ್ಯವಾದ ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳು.

ಶೌನಕ :- ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಾನಿಂದು ಧನ್ಯನಾದೆ. ಅತ್ಯಂತ ರಹಸ್ಯವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿನ್ನಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದೆ.

ಸೂತ :- ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಿರು. ಬೇಗನೆ ಕೃಷ್ಣನ ದಾಸ್ಯ ನಿನಗೆ ಲಭಿಸುವುದು. ನಾನೂ ಯಮುನಾ ತೀರದ ಆ ವೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ನಿತ್ಯ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಪಾವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಶಿವನೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅದನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳುವ ಮಾನವರು ವಿಷ್ಣು ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುವರು. ಧನ್ಯತೆ, ಯಶಸ್ಸು, ಆಯುಸ್ಸು, ಆರೋಗ್ಯ, ಸ್ವರ್ಗ, ಮೋಕ್ಷ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಪಾಪಗಳನ್ನ ಕಳೆಯುವುದು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಠಿಸುವ ಮಾನವರು ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳ ಖಂಡದಲ್ಲಿ
ಶ್ರೀ ವೃಂದಾವನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತನಾಲ್ಕನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—○—

ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩೫

ಋಷಯ ಉವಾಚ

ಋಷಿಗಳು :- ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಅದ್ಭುತ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ನಮಗೆ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಇನ್ನೂ ಕೇಳಬೇಕೆಂಬಾಸೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದೆ. ವ್ರತ ದಾನ ಪೂಜೆ ಸ್ನಾನ ಮುಂತಾದುವನ್ನೂ ಕೇಳಬಯಸುತ್ತೇವೆ. ಅವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಯಾರ್‍ಯಾರು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳು.

ಸೂತ :- ಲೋಕವನ್ನು ದುಃಖದಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡುವ ಕೃಷ್ಣ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳಬಯಸುವ ನೀವು ಧನ್ಯರು. ಅದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿ. ಒಮ್ಮೆ ನಾರದಮುನಿ ಲೋಕ ಪರ್ಯಟನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಮಧುರೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನಾರಾಧಿಸುತ್ತ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದ ಅಂಬರೀಷ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಕಂಡನು. ರಾಜನು ಅವನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿ ನಿಮ್ಮಂತೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದನು.

ಅಂಬರೀಷ :- ವೇದವಾದಿಗಳು ಪರಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ಕರೆಯುವ ವಸ್ತು ಸ್ವಯಂ ನಾರಾಯಣನೆ. ಸಾಕಾರನೂ ನಿರಾಕಾರನೂ ವ್ಯಕ್ತನೂ ಅವ್ಯಕ್ತನೂ ಅವನೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಅಡಗಿದೆ. ಅವನೆ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದವನು. ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿಲಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನು. ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ವೇದಗಳನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟವನು. ಎಲ್ಲ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವವನು. ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಾಗದವನು. ಅವನನ್ನು ಹೇಗೆ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು ? ಹೇಗೆ ಆರಾಧಿಸಬೇಕು ? ಅವನನ್ನಾರಾಧಿಸದೆ ಸಂಸಾರ ಭಯದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಇಲ್ಲ. ತಪಸ್ಸು ಯಜ್ಞದಾನಗಳ ಉತ್ತಮ ಫಲವೂ ಲಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಅನಾಸ್ವಾದಿತ ಗೋವಿಂದ ಪದಾಂಬುಜ ರಸೋ ನರಃ ।
ಮನೋರಥಪಥಾನೀತಂ ಕಥ ಕಥಮಾಕಲಯೇತ್ ಫಲಂ ॥

ಗೋವಿಂದ ಪಾದಾರವಿಂದದ ಮಕರಂದವನ್ನು ಸವಿಯದ ನರನು ತಾನು ಬಯಸಿದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊಂದುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ?

ಹರಿಯು ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬಲ್ಲ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ನಾನೆಲ್ಲೂ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಕ್ಲೇಶನಾಶಕವಾದ ಆ ಕೇಶವನನ್ನು ಹೇಗೆ ಆರಾಧಿಸಬೇಕು ? ಎಲ್ಲರೂ ಆರಾಧಿಸುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ? ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಆರಾಧಿಸಬೇಕಾದರೆ ಹೇಗೆ ಆರಾಧಿಸಬೇಕು. ಭಕ್ತ ಪ್ರಿಯನಾದ ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು ? ಯಾವ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವನು ? ನೀನು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಿಯನೆನಿಸಿದವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಶ್ರೋತಾರಮಥ ವಕ್ತಾರಂ ಪ್ರಷ್ಟಾರಂ ಪುರುಷಂ ಹರೇಃ ।
ಪ್ರಶ್ನಃ ಪುನಾತಿ ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ತದಂಘ್ರಿ ಸಲಿಲಂ ಯಥಾ ॥

ಹರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡುವ ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳುವ, ಕೇಳುವ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯೆ ಹರಿಪಾದೋದಕದಂತೆ ಪಾವನಗೊಳಿಸುವುದು.

ದುರ್ಲಭೋ ಮಾನುಷೋ ದೇಹೋ ದೇಹಿನಾಂ ಕ್ಷಣ ಭಂಗುರಃ
ತತ್ರಾಪಿ ದುರ್ಲಭಂ ಮನ್ಯೇ ವೈಕುಂಠ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನಂ

ಕ್ಷಣಿಕವಾದ ಈ ಮನುಷ್ಯ ದೇಹವೂ ಜೀವರಿಗೆ ದುರ್ಲಭ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದ ಸಾಧುಗಳ ದರ್ಶನ ದೊರಕುವುದು ಅತಿ ದುರ್ಲಭ.

ಸಂಸಾರೇಽಸ್ಮಿನ್ ಕ್ಷಣಾರ್ಧೋಽಸಿ ಸತ್ಸಂಗಃ ಶೇವಧಿರ್ನೃಣಾಂ
ಯಸ್ಮಾದವಾಪ್ಯತೇ ಸರ್ವಂ ಪುರುಷರ್ಥಚತುಷ್ಟಯಂ

ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅರೆಕ್ಷಣವಾದರೂ ಸಾಧುಗಳ ಸಂಗ ದೊರಕಿದರೆ ಅದುವೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ನಿಧಿಯಂತೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ನಾಲ್ಕು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳೂ ಲಭಿಸುತ್ತವೆ.

ಪೂಜ್ಯನೆ, ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಂಟು ಮಾಡುವಂತೆ ನೀನೂ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ತಾನಾಗಿ ಬಂದು ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ದೊರಕಿಸುವೆ. ಜೀವಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ದೇವತೆಗಳು ಬಂದರೂ ಸುಖದ ಜೊತೆಗೆ ದುಃಖವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ನಿನ್ನಂಥ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರಾದ ಸಾಧುಗಳು ಬಂದರೆ ಅವರು ಸುಖವನ್ನೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ದೇವತೆಗಳು ಭಕ್ತರ ಕರ್ಮಾಚರಣೆ ಹೇಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೋಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಫಲವನ್ನೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ನಿನ್ನಂಥ ಸಾಧುಗಳು ಮಾತ್ರ ದೀನರಲ್ಲಿ ಅನುಕಂಪ ತೋರುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ಮವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮವನ್ನು ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸು. ಅದರಿಂದ ವೇದವನ್ನೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾರದ :- ಹರಿ ಸೇವೆಯೊಂದೆ ಪರಮಾರ್ಥವೆಂಬುದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ.

ಯಸ್ಮಿನ್ನಾರಾಧಿತೇ ವಿಷ್ಣೌ ವಿಶ್ವಮಾರಾಧಿತಂ ಭವೇತ್
ತುಷ್ಟಂಚ ಸಕಲಂ ತುಷ್ಟೇ ಸರ್ವದೇವಮಯೇ ಹರೌ

ವಿಷ್ಣುವನ್ನಾರಾಧಿಸಿದರೆ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆ ಆರಾಧಿಸಿದಂತೆ. ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಆಶ್ರಯನಾದ ಅವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರಸನ್ನವಾದಂತೆ.

ಹರಿಯ ಸ್ಮರಣಮಾತ್ರದಿಂದ ಮಹಾಪಾತಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೆ ಹೆದರಿ ಓಡಿ ಹೋಗುವವು. ದೇವತೆಗಳೂ ಋಷಿಗಳೂ ಅವನನ್ನೆ ಎಲ್ಲ ವಿಧದಿಂದಲೂ ಉಪಾಸನ ಮಾಡುವರು.

ಆದ್ದರಿಂದ ದೃಢವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿರುವ ಯಾವ ಮಾನವನು ಹರಿಯ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸದಿರಲಾರನು ? ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯವನ್ನೂ ಸ್ವರ್ಗ ಮೋಕ್ಷಗಳನ್ನೂ ಬಯಸಿದುದನ್ನೇ ಕೊಡುವನು. ತ್ರಿಕರಣಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನಾರಾಧಿಸುವ ಭಕ್ತರ ವ್ರತಗಳನ್ನು ನಾನೀಗ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ಅಹಿಂಸೆ, ಸತ್ಯ, ಅಸ್ತೇಯ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ದಂಭಶೂನ್ಯತೆಗಳು ಹರಿಗೆ ಸಂತೋಷ ಉಂಟು ಮಾಡುವ ಮಾನಸ ವ್ರತಗಳು. ಒಪ್ಪೊತ್ತು ಊಟ, ಉಪವಾಸ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಬೇಡದಿರುವುದು ಇವು ಕಾಯಿಕ ವ್ರತಗಳು. ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ಹರಿ ಕೀರ್ತನೆ, ಸತ್ಯಭಾಷಣ, ಚಾಡಿ ಹೇಳದಿರುವುದು ಇವು ವಾಚಿಕ ವ್ರತಗಳು.

ಚಕ್ರಾಯುಧಸ್ಯ ನಾಮಾನಿ ಸದಾ ಸರ್ವತ್ರ ಕೀರ್ತಯೇತ್
ನಾಶೌಚಂ ಕೀರ್ತನೇ ತಸ್ಯ ಸದಾ ಶುದ್ಧಿ ವಿಧಾಯಿನಃ ॥

ಹರಿನಾಮ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಶುಚಿಯಾಗಿರುವೆನೆಂದು ಹಿಂಜರಿಯಕೂಡದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದುವೆ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವುದು.

ಪುರುಷರು ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವಿಹಿತವಾದ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ವಿಷ್ಣುವನ್ನಾರಾಧಿಸಿದರೆ ಅವನೊಲಿವನು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪತಿಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿಕರಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹರಿಯನ್ನಾರಾಧಿಸಬೇಕು.

ತ್ರಯೋ ವರ್ಣಾಸ್ತು ವೇದೋಕ್ತ ಮಾರ್ಗಾರಾಧನತತ್ಪರಾಃ ।
ಸ್ತ್ರೀ ಶೂದ್ರಾದಯ ಏವಸ್ಯು ನಾದಮಾರಾಧನ ತತ್ಪರಾಃ ॥

ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರು ಮಾತ್ರ ವೇದೋಕ್ತ ವಿಧಾನದಿಂದ ಹರಿಯನ್ನಾರಾಧಿಸಬೇಕು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಶೂದ್ರರು ಮುಂತಾದವರು ಹರಿನಾಮ ಕೀರ್ತನೆಯಿಂದಲೆ ಅವನನ್ನಾರಾಧಿಸಬೇಕು.

ನ ಪೂಜನೈರ್ನ ಯಜನೈರ್ನ ವ್ರತೈರಪಿ ಮಾಧವಃ ।
ತುಷ್ಯತೇ ಕೇವಲಂ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಿಯೋಽಸೌ ಸಮುದಾಹೃತಃ ॥

ಪೂಜೆ ಯಾಗ ವ್ರತಗಳೊಂದರಿಂದಲೂ ಮಾಧವನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಭಕ್ತಿಯೊಂದನ್ನೆ ಅವನು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಪತಿವ್ರತಾನಾಂ ತು ಪತಿರೇವ ಹಿ ದೈವತಂ
ಸ ತು ಪೂಜ್ಯೋ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತ್ಯಾ ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯ ಕರ್ಮಭಿಃ

ಪತಿವ್ರತೆಯರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪತಿಯೆ ದೇವತೆ. ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತ್ರಿಕರಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅವನನ್ನೆ ಅವರು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಸ್ತ್ರೀಣಾ ಮಥಾಧಿಕತಯಾ ವಿಷ್ಣೋರಾರಾಧನಾಧಿಕಂ ।
ಪತಿಪ್ರಿಯರತಾನಾಂ ಚ ಶ್ರುತಿರೇಷಾ ಸನಾತನೀ ॥

ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪತಿಯ ಹಿತದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದರೆ ಅದುವೆ ದೊಡ್ಡ ಹರಿಸೇವೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಹವಿಷಾಗ್ನೌ ಜಲೇ ಪುಷ್ಪೈರ್ಧ್ಯಾನೇನ ಹೃದಯೇ ಹರಿಂ
ಯಜಂತಿ ಸೂರಯೋ ನಿತ್ಯಂ ಜಪೇನ ರವಿಮಂಡಲೆ ॥

ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹವಿಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ನೀರಲ್ಲಿ ಹೂಗಳಿಂದಲೂ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನದಿಂದಲೂ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಜಪದಿಂದಲೂ ಹರಿಯನ್ನು ಸದಾ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹರಿಯನ್ನರ್ಚಿಸಲು ಬಾಹ್ಯಪುಷ್ಪಗಳು ಬೇಕಾದಷ್ಟಿವೆ. ಆದರೆ ಭಕ್ತಿಪ್ರಿಯನಾದ ಅವನನ್ನು ಅಹಿಂಸೆ, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ, ಭೂತದಯೆ, ಕ್ಷಮೆ, ಶಾಂತಿ, ತಪಸ್ಸು, ಧ್ಯಾನ, ಸತ್ಯ ಎಂಬ ಎಂಟು ಬಗೆಯ ಅಂತರಂಗದ ಹೂಗಳಿಂದರ್ಚಿಸಿದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಂತೋಷ.

ಬಾಹ್ಯಪುಷ್ಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೀರು ವಾರುಣ ಪುಷ್ಪ, ಹಾಲು ಮೊಸರು ತುಪ್ಪಗಳು ಸೌಮ್ಯಪುಷ್ಪ, ಅನ್ನಭಕ್ಷ್ಯಗಳು ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯ ಪುಷ್ಪ, ಧೂಪ ದೀಪಗಳು ಆಗ್ನೇಯ ಪುಷ್ಪ, ಫಲಪುಷ್ಪಾದಿಗಳು ವಾನಸ್ಪತ್ಯಪುಷ್ಪ, ಕುಶ ಮೂಲಾದಿಗಳು ಪಾರ್ಥಿವಪುಷ್ಪ, ಗಂಧ ಚಂದನಗಳು ವಾಯವ್ಯಪುಷ್ಪ, ವಾದ್ಯಗಳು ಆಕಾಶ ಪುಷ್ಪ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರೆ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಪುಷ್ಪಗಳೆನಿಸುತ್ತವೆ.

ಸೂರ್ಯೋಽಗ್ನಿ ರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಗಾವೊ ವೈಷ್ಣವಃ ಖಂ ಮರುಜ್ಜಲಂ॥
ಭೂ ರಾತ್ಮಾ ಸರ್ವ ಭೂತಾನಿ ಪೂಜಾಸ್ಥಾನಾನಿ ವೈ ಹರೇಃ ॥

ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಗೋವುಗಳು, ವೈಷ್ಣವರು, ಆಕಾಶ, ವಾಯು, ಜಲ, ಭೂಮಿ, ಆತ್ಮ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹರಿ ಪೂಜೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನಗಳು.

ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ವೇದ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ, ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹವಿಸ್ಸಿನಿಂದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲಿ ಆತಿಥ್ಯದಿಂದ, ಗೋವಿನಲ್ಲಿ ಗೋಗ್ರಾಸದಿಂದ, ವೈಷ್ಣವರಲ್ಲಿ ಬಂಧುವಿನಂತೆ ಕಾಣುವುದರಿಂದ, ಹೃದಯದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನದಿಂದ, ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಾಯಮದಿಂದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಮುಂತಾದ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ, ಆತ್ಮದಲ್ಲಿ ಭೋಗವಸ್ತುಗಳಿಂದ, ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಸಮತ್ವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹರಿಯನ್ನರ್ಚಿಸಬೇಕು. ಶಂಖ ಚಕ್ರ ಗದಾ ಪದ್ಮಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಚತುರ್ಭುಜ ರೂಪವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

ಜ್ಞಾನಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಹರಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದರೆ ಹರಿಯನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದಂತೆ. ವೇದ, ಧರ್ಮ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಜ್ಞಾನಿಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಅವನೇ ಪವಿತ್ರವಾದ ವಿಷ್ಣುಪ್ರತಿಮೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಸರ್ವಂ ಶುಭಂ ಜಗತಿ ಧರ್ಮತ ಏವ ಲಭ್ಯಂ ।
ಧರ್ಮೇ ಗತಿ ರ್ನಿಗಮತೋ ನೃಪ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಾತ್ ॥

ನೂನಂ ತಯೋ ರಪಿ ಗತಿ ರ್ಭುವಿ ಭೂಮಿದೇವಾಃ ।
ತೈರರ್ಚಿತೈರಿಹ ಜಗತ್ಪತಿ ರರ್ಚಿತ ಸ್ಯಾತ್ ॥

ರಾಜನೆ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖಸಿಗುವುದು ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಿಂದ. ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ವೇದ ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ.

ಆ ವೇದ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿರುವುದು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಜಗದೊಡೆಯನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಯಜ್ಞದಾನ ತಪಸ್ಸು ಯೋಗ ಪೂಜೆಗಳನ್ನೆಷ್ಟು ಮಾಡಿದರೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಆರಾಧೆಯನಿಂದಾಗುವ ಸಂತೋಷ ಅವುಗಳಿಂದ ಹರಿಗೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ.

ಒಬ್ಬನು ಹರಿಪೂಜೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅವನ ತಾಯಿಯ ಹಾಗೂ ತಂದೆಯ ವಂಶದವರೆಲ್ಲರೂ ಬಹುಕಾಲದಲ್ಲಿ ನರಕದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ತತ್‌ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹರಿಪೂಜೆ ಮಾಡದವರ ಜೀವನ ವ್ಯರ್ಥ. ಅವರ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥ.

ಹರಿಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದರೆ ದೀಪದಿಂದ ಅಂಧಕಾರತೊಲಗುವಂತೆ ಅಂತರಂಗದ ಎಲ್ಲ ದೋಷಗಳು ದೂರವಾಗುತ್ತವೆ. ಶೋಕ, ಭಯ, ದ್ವೇಷ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದಲೂ ವಿಷಯ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಆಕರ್ಷಣೆಯಿಂದಲೂ ಬಿಡುಗಡೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ದೀಪ ಉರಿಯುವಾಗ ಎಣ್ಣೆಯು ಬತ್ತಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಕರ್ಮವು ಕ್ಷಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಧ್ಯಾನವು ಸಗುಣ ನಿರ್ಗುಣ ಧ್ಯಾನಗಳೆಂದು ಎರಡು ವಿಧ. ಹರಿಯು ಕೈಕಾಲು ಮೂಗು ಬಾಯಿ ಕಿವಿಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆ ಅಂಗಗಳ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತ ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವನು. ರೂಪವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ರೂಪ ಎನಿಸುವನು. ನಾಲಿಗೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ವೇದವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವನು. ನಿರ್ಗುಣನಾದರೂ ಸಗುಣನೆನಿಸುವನು. ಯಾರಿಗೂ ವಶನಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವಶನೆನಿಸುವನು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರ, ಇಂದ್ರಿಯ ಗುಣರೂಪಗಳಿಲ್ಲದವನು ಹರಿ ಎಂದು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಪರಮಪದವು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಹರಿಗೆ ಅಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರ ಇಂದ್ರಿಯ ಮುಂತಾದವುಗಳಿವೆ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಆ ಶರೀರ ಮೇಘ ಶ್ಯಾಮಲವಾಗಿದ್ದು ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖ ಗದೆ ಪದ್ಮ ಚಕ್ರಗಳಿವೆ. ಕಣ್ಣುಗಳು ಕಮಲಗಳಂತಿವೆ. ತುಟಿಗಳು ಹವಳದಂತಿವೆ. ಹೊಳೆವ ಕಿರೀಟ ಕುಂಡಲ ಕೌಸ್ತುಭಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪೀತಾಂಬರ ಉಟ್ಟು ಹಾರ ಕೇಯೂರ ಮುಂತಾದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಗರುಡನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಎರಡು ಬಗೆಯಾದ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ತ್ರಿಕರಣ ಜನ್ಯವಾದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಯಸಿದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಪಡೆಯಬಹುದು. ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಆದರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಕೊನೆಗೆ ವಿಷ್ಣು ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಬಹುದು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ನಾರದಾಂಬರೀಷ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮಕಥನವೆಂಬ ಮೂವತ್ತೈದನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—o—

ವೈಶಾಖ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩೬

ಅಂಬರೀಷ ಉವಾಚ

ಅಂಬರೀಷ :- ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಕಾರಿಯಾದ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠನೇ, ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಗುಣ ನಿರ್ಗುಣ ಧ್ಯಾನಗಳೆರಡನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವೆ. ಈಗ ಭಕ್ತಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ ಅದನ್ನು ಮಾಡುವ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನೂ ಹೇಳು.

ನಾರದ :- ರಾಜನೆ, ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು. ಭಕ್ತಿಯು ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯ ಜನ್ಮಗಳೆಂದೂ, ಲೌಕಿಕ ವೈದಿಕ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಗಳೆಂದೂ ಅನೇಕ ಬಗೆಯಾಗಿದೆ.

ವೇದಾರ್ಥ ಸ್ಮರಣೆ ಧ್ಯಾನ ಧಾರಣಗಳು ವಿಷ್ಣು ಪ್ರೀತಿಕರವಾದ ಮಾಸ ಭಕ್ತಿಯೆನಿಸುವುದು. ಅವಿಶ್ರಾಂತವಾಗಿ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ವೇದ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವುದೂ, ಜಪಿಸುವುದೂ ವಾಚಿಕ ಭಕ್ತಿ. ವ್ರತೋಪವಾಸ ನಿಯಮಗಳು ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ ಇವು ಕಾಯಕ ಭಕ್ತಿ ಎನಿಸುವುವು. ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯ ಮುಂತಾದ ಉಪಚಾರಗಳು ನೃತ್ಯ ವಾದ್ಯಗೀತಗಳು ನೈವೇದ್ಯ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಲೌಕಿಕ ಭಕ್ತಿಯ ಪ್ರಕಾರಗಳು. ವೇದ ಪಾರಾಯಣ ಅಧ್ಯಯನ ಹೋಮ ದರ್ಶನ ಪೂರ್ಣಮಾಸ ಮುಂತಾದ ಯಾಗಗಳು ಇವೆಲ್ಲವೂ ವೈದಿಕ ಭಕ್ತಿಯೆನಿಸುವುವು. ಪ್ರಕೃತಿ ಮುಂತಾದ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ತತ್ವಗಳು ಅಚೇತನಗಳು. ಇಪತ್ತೈದನೆಯ ಪುರುಷ ತತ್ವವೊಂದೆ ಚೇತನ. ಅವನು ಕರ್ತನೂ ಭೋಕ್ತನೂ ಆಗಿದ್ದು ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನೆನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರಿಗೆ ಸಾಧರ್ಮ್ಯ ವೈಧರ್ಮ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಕಾರಣತ್ವವು ಸಾಧರ್ಮ್ಯ. ನಾನಾತ್ವವು ಪ್ರಕೃತಿಯ ವೃಧರ್ಮ್ಯ. ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ವವೂ ಒಂದಿದೆ ಎಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಧ್ಯಾನಗಳಿಂದ ಹೊಂದಲು ಯತ್ನಿಸಬೇಕು.

ಭಿಕ್ಷಾನ್ನ ಉಣ್ಣುತ್ತ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ದೂರವಿದ್ದು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವ ಮುಖ, ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣ, ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳು, ವರ ಅಭಯಮುದ್ರೆಗಳು, ಸೊಂಟದಲ್ಲಿ ಯೋಗಪಟ್ಟಿಕೆ. ಹೀಗಿರುವ ಪೀತಾಂಬರ ಧಾರಿಯಾದ ಹರಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಸಾಂಖ್ಯ ಯೋಗ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಅನುಷ್ಠಾನವೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಕ್ತಿ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತಿಗಳೂ ಸಾತ್ವಿಕ ರಾಜಸ ತಾಮಸ ಎಂದು ತಿರುಗಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯಾಗಿರುವುವು. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉರಿಯುವ ಬೆಂಕಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಟ್ಟು ಬಿಡುವಂತೆ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯು ಪಾಪಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ. ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದೊಡನೆ ಗಾಳಿಯು ಮೋಡವನ್ನೋಡಿಸುವಂತೆ ಸೂರ್ಯನು ಕತ್ತಲನ್ನು ದೂರಮಾಡುವಂತೆ ಅವನು ಪಾಪಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಅವನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ದೇವಾರ್ಚನೆ ಯಾಗ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನ ವ್ರತ ತಪಸ್ಸುಗಳಿಂದಲೂ ಸಿಗದ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಅಂತರಾತ್ಮನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹರಿಯ

ನಿರ್ಮಲ ಗುಣಗಾನದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಥೆಗಳೇ ತಥ್ಯವೂ ಪಥ್ಯವೂ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಕೇಳುವವನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನೆ ಹರಿಭಕ್ತರು ಹೇಳುತ್ತಿರಬೇಕು.

ರಾಜನೇ ನೀನು ಧನ್ಯ. ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಮುಳುಗಿರುವೆ. ಅವನ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟಿರುವೆ. ವರದಾಯಕನಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸದೆ ಬಯಸಿದುದನ್ನೆಲ್ಲ ತಾನೆ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂಬ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ? ರಾಜನೆ ನಿನಗೆಲ್ಲವೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನಾನೊಬ್ಬ ವೈಷ್ಣವನೆಂದು ಗೌರವದಿಂದಲೂ ಪವಿತ್ರವಾದ ಮಾತು ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳ ಬಯಸುತ್ತಿರುವೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಸುರಭಿಃ ಸತ್ಯಂ ಶ್ರದ್ಧಾಯಾಗ ತಪಾಂಸಿ ಚ ।
ಶ್ರುತಿಃ ಸ್ಮೃತಿರ್ದಯಾ ದೀಕ್ಷಾ ಸಂತೋಷಾ ಸ್ತನವೋ ಹರೇಃ ॥

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಗೋವು ಸತ್ಯ ಶ್ರದ್ಧೆ ಯಾಗ ತಪಸ್ಸು ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿ ದಯೆ ದೀಕ್ಷೆ ಸಂತೋಷ ಇವು ಹರಿಯ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಸ್ತುಗಳು.

ರಾಜನೆ, ಭಕ್ತಿಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನೆಲ್ಲ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನು ಗಂಗಾ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳುವೆನು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾತುಕತೆಗಳಿಗೆ ಕಾಲಾವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಹರಿಗೆ ಅತಿ ಪ್ರಿಯವಾದ ಮಾಸವೇ ಈ ವೈಶಾಖಮಾಸ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಸಪ್ತಮಿ. ಜಹ್ನುಮುನಿಯು ಕೋಪದಿಂದ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಕುಡಿದ ಮೇಲೆ ಬಲ ಕಿವಿಯಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ಬಿಟ್ಟ ದಿನ. ಇಂದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಅವಳನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪೂಜಿಸುವವನೆ ಧನ್ಯ. ಇಂದು ದೇವ ಪಿತೃತರ್ಪಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮಾನವನನ್ನು ಕಾಣಲು ಸಾಕ್ಷಾತ ಗಂಗಾದೇವಿ ಬರುವಳು.

ನ ಮಾಧವ ಸವೋ ಮಾಸೋ ನ ಗಂಗಾ ಸದೃಶೀ ನದೀ ।
ದುರ್ಲಭಃ ಖಲು ಯೋಗೋಯಂ ಹರಿಭಕ್ತ್ಯೈವ ಲಭ್ಯತೇ ॥

ವೈಶಾಖಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಮಾಸವಿಲ್ಲ. ಗಂಗೆಗೆ ಸಮನಾದ ನದಿ ಇಲ್ಲ. ಇವೆರಡೂ ಕೂಡಿ ಬರುವುದೂ ದುರ್ಲಭ. ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಿ ಇದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ದೊರಕೀತು.

ಹರಿಯ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಅವಿರ್ಭವಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಿಂದಿಳಿದು ಬಂದು ಶಿವನ ಜಡೆಯಲಿ ನಿಂತವಳು ಗಂಗೆ. ಮೂರು ಭಾಗವಾಗಿ ಹರಿದು ಮೂಲೋಕವನ್ನು ಪಾವನ ಗೊಳಿಸುವವಳು. ಗಂಗಾ ಗಂಗಾ ಗಂಗಾ ಎಂದು ಮೂರು ಬಾರಿ ಮೂರು ಹೊತ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಚ್ಚರಿಸುವ ದೂರ ದೇಶದ ಜನರೂ ಮೂರು ಜನ್ಮಗಳ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವರು. ಸಾವಿರ ಯೋಜನ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದು ಗಂಗೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವವನೂ ಎಂಥ ಪಾಪಿಯೆ ಇರಲಿ ಅವನು ಪರಗತಿಯನ್ನೆ ಹೊಂದುವನು.

ನ ಮಾಧವ ಸಮೋ ಮಾಸೋ ನ ಮಾಧವ ಸಮೋ ವಿಭುಃ ।
ಪೋತೋ ಹಿ ದುರಿತಾಂಭೋದೌ ಮಜ್ಜಮಾನ ಜನಸ್ಯ ಯಃ ॥

ವೈಶಾಖದಂಥ ಮಾಸವಿಲ್ಲ. ಮಾಧವನಂಥ ಪ್ರಭು ಇಲ್ಲ. ಪಾಪ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವವನಿಗೆ ನೌಕೆಯಂತೆ ಇವರಿಬ್ಬರಿದ್ದಾರೆ.

ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ದಾನ ಜಪ ಹೋಮ ಸ್ನಾನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅನಂತರ ಫಲ ನೀಡುವುವು. ದೇವರುಗಳಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣ, ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರಿ, ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಗೆ, ನಾರಿಯರಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿ, ತೇಜಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ, ಲಾಭಗಳಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯದ ಲಾಭ. ಎರಡು ಕಾಲಿನ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ವೇದಜ್ಞಾನಿ ಪುಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರೋಪಕಾರದ ಪುಣ್ಯ. ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ವೇದ ವಿದ್ಯೆ, ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರ, ಧ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಧ್ಯಾನ, ತಪಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಸ್ವಧರ್ಮಾಚರಣೆಗಳು, ಶೌಚಗಳಲ್ಲಿ ಮನಃ ಶುದ್ಧಿ, ದಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಯ ದಾನ, ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೋಭ ಅಕ್ಷೋಭಗಳು ಹೇಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸುವುವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ವೈಶಾಖವೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ವೈಶಾಖಾಂತಾನಿ ಪಾಪನಿ ಸೂರ್ಯಾಂತಾನಿ ತಮಾಂಸಿ ಚ ।
ಪರೋಪಕಾರ ಪೈಶುನ್ಯ ಪ್ರಾಂತಾನಿ ಸುಕೃತಾನಿ ಚ ॥

ಸೂರ್ಯನು ಕತ್ತಲೆಗೆ ಕೊನೆ. ಪರೋಪಕಾರದಲ್ಲಿ ಚಾಡಿ ಹೇಳುವುದು ಕೊನೆ. ವೈಶಾಖ ಮಾಸವು ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಕೊನೆ.

ಕಾರ್ತಿಕದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ತುಲಾರಾಶಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಮಾಡುವ ಸ್ನಾನ ದಾನ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಪರಾರ್ಧದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪುಣ್ಯವಿದೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಸಾವಿರದಷ್ಟು ಪುಣ್ಯವು ಮಾಘದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಮಕರರಾಶಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಮಾಡುವ ಸ್ನಾನ ದಾನಗಳಿಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ನೂರರಷ್ಟು ಪುಣ್ಯವು ವೈಶಾಖದಲ್ಲಿ ಮೇಷರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಿರುವಾಗ ಮಾಡುವ ಸ್ನಾನ ದಾನಗಳಿಗಿವೆ.

ವೈಶಾಖದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನ, ಹರಿಪೂಜೆ, ಯಜ್ಞ, ದಾನ, ಉಪವಾಸ ಹವಿಷ್ಯ ಭೋಜನ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಗಳು ಮಹಾಪಾತಕಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತವೆ. ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಅಶ್ವಮೇಧದಂಥ ಯಾಗಗಳು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಷ್ಟು ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ನಡೆಯಬಲ್ಲವು.

ಅಶ್ವಮೇಧದ ಪುಣ್ಯವು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲದು. ಆದರೆ ಕಲಿಯುಗದ ಪಾಪಿಗಳು ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರರು. ಅವರು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವರೆಂದೆ ಅಶ್ವಮೇಧದ ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಮಾಡಿಲ್ಲ.

ಸೂತ :- ನಾರದನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಂಬರೀಷನಿಗೆ ವಿಸ್ಮಯ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅವನು ಕೇಳತೊಡಗಿದ.

ಅಂಬರೀಷ :- ಮಹರ್ಷಿಯೇ, ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಮಾಸ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವೈಶಾಖವನ್ನೆ ಏಕೆ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಿರುವೆ ? ಎಲ್ಲ ಮಾಸಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವೈಶಾಖವೆ ಹರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವೆನ್ನುವುದಾದರೆ ಆ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಏನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಬೇಕು? ಯಾವ ದಾನ ತಪಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು? ಮಾಸದ ಅಧಿದೇವತೆ ಯಾವದು? ನಿನ್ನ ಪಾದ ಧೂಳಿಯಿಂದ ನಾನೀಗಾಗಲೆ ಪವಿತ್ರನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನು ಉಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.

ನೀನು ಧರ್ಮಜ್ಞ, ಧರ್ಮೋಪದೇಶಕ ಧರ್ಮಾಚರಣೆ ಮಾಡುವವನೂ ಅದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವವನೂ ಅನುಮೋದಿಸುವವನೂ ಪ್ರೇರೆಪಿಸುವವನೂ ಪುಣ್ಯದಲ್ಲಿ

ಸಮಭಾಗಿಗಳೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ವ್ರತ ಯಜ್ಞ ತಪಸ್ಸು ದಾನಗಳ ಪುಣ್ಯ ಕೇವಲ ಧರ್ಮೋಪದೇಶದಿಂದಲೇ ದೊರಕಬಲ್ಲುದು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸು. ಈ ರಾಜ್ಯ ಸಂಪತ್ತುಗಳ ಲಾಭದಿಂದ ನನಗೆ ದೊರೆಯದ ಸುಖ ನಿನ್ನ ಸಮಾಗಮನದಿಂದ ದೊರೆಯುತ್ತಿದೆ.

ನಾರದ :- ರಾಜನೆ, ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅದನ್ನೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು.

ಭಾರತ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳುವುದೆ ದುರ್ಲಭ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮ ದುರ್ಲಭ. ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ವಧರ್ಮಾಚರಣೆ ಮಾಡುವುದು ಇನ್ನೂ ದುರ್ಲಭ. ಸ್ವಧರ್ಮಾಚರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ವಾಸುದೇವನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಹೊಂದುವುದು ಮತ್ತೂ ದುರ್ಲಭ. ಅದು ದೊರೆತರೂ ವೈಶಾಖದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವುದು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ದುರ್ಲಭ. ಅದನ್ನು ಮಾಡುವವರೆ ಧನ್ಯರು. ಅವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಪಾಪಿಗಳೂ ಶುದ್ಧರಾಗಿ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಾಗಿ ಧರ್ಮಾನುರಾಗಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ.

ವೈಶಾಖ ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನವನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಮಾಡುವವರು ನಂದನವನದಲ್ಲಿ ಕೋಟಿವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ವಿಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಸಮುದ್ರದಂಥ ಜಲಾಶಯವು ಹೇಗೆ ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲವೊ ಹಾಗೆ ಈ ವೈಶಾಖಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾಸವಿಲ್ಲ. ಮಾನವ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪಾಪಗಳು ಇರುವುದಾದರೆ ಅದು ವೈಶಾಖದ ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವಿಲ್ಲದಾಗ ಮಾತ್ರ ಎನ್ನಬೇಕು. ವೈಶಾಖದ ಕೊನೆಯ ಏಕಾದಶಿಯಿಂದ ತೊಡಗಿ ಐದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದಿನವೂ ಇಡಿಯ ಮಾಸಕ್ಕೆ ಸಮಾನ. ವೈಶಾಖದಲ್ಲಿ ಮಧುಸೂಧನನನ್ನು ನಾನಾ ಉಪಚಾರಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಜನ್ಮವು ಸಫಲವಾಗುವುದು. ದುರ್ಲಭವಾದ ಎಲ್ಲ ಅಭೀಷ್ಟಗಳೂ ಲಭಿಸುವವು. ಅವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸದವನು ದಾನ ಹೋಮ ಜಪ ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮರಣ ಇವಾವುದನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಮಾಡದಿದ್ದಂತೆಯೆ. ಅವರ ಜನ್ಮ ವ್ಯರ್ಥ. ಅದು ಹಣವುಳ್ಳವನು ಲೋಭಿಯಾಗಿದ್ದು ಯಾರಿಗೂ ಕೊಡದೆ ಸಾಯುವಾಗ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವ ಹಣದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾರ್ತಿಕ, ಮಾಘ, ವೈಶಾಖಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ದಾಮೋದರ, ಮಾಧವ. ಮಧುಸೂಧನರನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿ ದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಐಹಿಕ ಸುಖವನ್ನೂ ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನೂ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಸೂರ್ಯೋದಯದಿಂದ ಕತ್ತಲೋಡುವಂತೆ ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳ ಪಾಪಗಳೋಡುತ್ತವೆ ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮನು ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವೈಶಾಖದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ವಿಷ್ಣುವು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಯಮನು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಒಂದು ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಬಯಲು ಮಾಡದಂತಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವೈಶಾಖದಲ್ಲಿ ಗಂಗೆ ನರ್ಮದೆ ಯಮುನೆ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸೂರ್ಯೋದಯಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಧುಸೂದನನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಇಹದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರಾದಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಅಕ್ಷಯ ಸುಖವನ್ನೂ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ರಾಜನೆ, ನೀನೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡು. ಚೈತ್ರ ಪೌರ್ಣಮಿಯಂದು ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸು. ಯಮನಿಯಮಗಳಿಂದಿದ್ದು ಶಕ್ತ್ಯಾನುಸಾರ ದಾನ ಮಾಡು. ಹವಿಷ್ಯಾನ್ನ ಉಂಡು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗುತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸು. ಕೃಚ್ಛ್ರ ಮುಂತಾದ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಶರೀರವನ್ನು ಸೊರಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳು. ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸು. ಮಧು ತಿಲಾದಿ ದಾನಗಳನ್ನು ಗೋದಾನ ಅನ್ನದಾನಗಳನ್ನೂ ಮಾಡು. ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನದ ಪೂರ್ಣ ಫಲಸಿಗಲೆಂದು ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆ. ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹೇಗೆ ಪ್ರಿಯಳೋ ಹಾಗೆ ಮಧುಸೂದನನಿಗೆ ವೈಶಾಖ ಮಾಸವು ಪ್ರಿಯವೆನಿಸಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನವನ್ನಾಚರಿಸಿ ಉದ್ಯಾಪನ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ ಮಧುಸೂದನನು ಒಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ಇದು ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಮಹಿಮೆ; ಹಿಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದುದು.

ಸೂತ ಉವಾಚ

ಸೂತ :- ಅಂಬರೀಷ ಮಹಾರಾಜನು ನಾರದನ ಈ ಉಪದೇಶ ಕೇಳಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೆ ಹರಿಯನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಮುನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೇಳಿದ.

ಅಂಬರೀಷ :- ಮುನಿಯೆ, ಕೇವಲ ಸ್ನಾನದಿಂದಲೆ ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ದುರ್ಲಭವಾದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ? ಇದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ನಾರದ :- ರಾಜನೆ, ನೀನು ಹೇಳುವುದು ನಿಜವೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಪಾಯಾಸದಿಂದಲೂ ಮಹಾಫಲ ದೊರಕುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾತೆ ನಮಗೆ ಆಧಾರವಾಗಬಲ್ಲದು.

ಧರ್ಮಸ್ಯ ಗತಯಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾ ದುರ್ಜ್ಞೇಯಾ ಹೀಶ್ವರೈರಪಿ ।
ಮುಹ್ಯಂತೇ ಚಾತ್ರ ವಿದ್ವಾಂಸೋಽಚಿಂತ್ಯಶಕ್ತಿ ಹರೇಃ ಕೃತೌ ॥

ಧರ್ಮವು ಫಲ ನೀಡುವ ರೀತಿ ಬಲು ಸೂಕ್ಷ್ಮ. ಎಂಥ ಸಮರ್ಥರಿಗೂ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅಚಿಂತ್ಯ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಹರಿಯ ಕಾರ್ಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ತಿಳಿಯಲಾರರು.

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರಂಥ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೂ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದರೆಂದ ಮೇಲೆ ಆ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವ ಎಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಿರಬಹುದು !

ಅಜಾಮಿಳನು ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ದಾಸಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಧರ್ಮ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದ. ಸಾಯುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಗನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಾರಾಯಣ ಎಂದು ಕೂಗಿ ಕರೆದ. ಅಷ್ಟರಿಂದಲೆ ಹರಿಯ ಧ್ಯಾನ ನಾಮ ಸ್ಮರಣೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಹರಿ ಪದವನ್ನೈದಿದ. ತಿಳಿಯದೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೂ ಅದು ಸುಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೆ ಯಾವುದೇ ನೆವದಿಂದಲಾದರೂ ಹರಿನಾಮವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದರೆ ಮಹಾ ಫಲವನ್ನೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ವೇದವ್ಯಾಸ ಮಹರ್ಷಿಯು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕನ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸತ್ಯವತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು. ಸೋದರರಾದ ಚಿತ್ರವೀರ್ಯ ವಿಚಿತ್ರವೀರ್ಯರು ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಅವರ ಹೆಂಡಿರಲ್ಲಿ ನಿಯೋಗದಿಂದ ವೇದವ್ಯಾಸನು ಪಾಂಡು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರರನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದನು,

ಪಾಂಡು ಬದುಕಿರುವಾಗಲೆ ಅವನ ಹೆಂಡಿರಲ್ಲಿ ಯಮ ವಾಯು ಇಂದ್ರ ಅಶ್ವಿನಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪಾಂಡವರು ಜನಿಸಿದರು. ಅವರೈವರೂ ಒಬ್ಬಳು ದ್ರೌಪದಿಯಲ್ಲಿ ರಮಿಸಿದರು.

ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಸನ ಮಗ ಪಾಂಡು. ಅವನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಪಾಂಡವರೂ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಒಬ್ಬಳು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ಹೀಗೆ ಲೋಕ ವಿರುದ್ಧವಾದುದು ಅವರ ವೃತ್ತಾಂತ. ಆದರೂ ಅದು ಪುಣ್ಯಕರ. ಆದ್ದರಿಂದ ಧರ್ಮವು ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ವಿಚಿತ್ರ.

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಪೂರ್ವಪುಣ್ಯವು ಯಾವುದೊ ಒಂದು ಪ್ರತಿ ಬಂಧಕದಿಂದ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಸಣ್ಣಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮದಿಂದ ಆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವು ದೂರವಾದರೆ ಆಪೂರ್ವ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಮಹಾಫಲ ದೊರೆಯಬಹುದು. ಅಂತೂ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮವೆಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಪಾಪನಾಶವಾಗಬಹುದು.

ರಾಜನೆ, ಮಹಾಪುಣ್ಯವು ಮಹಾಯಾಸ ಸಾಧ್ಯವಿರಬೇಕೆಂದು ನೀನು ಹೇಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಬಹು ಶ್ರಮಮಹಿಸಿ ಉಳುವ ರೈತನು ಮಂತ್ರ ಜಪಿಸುವವನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪುಣ್ಯಶಾಲಿ ಎನ್ನಬೇಕಾದೀತು. ಸಿಂಹಾದಿ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅನಾಯಾಸದಿಂದ ಗೋವಿನಿಂದಲೆ ವ್ರತೋಪಯೋಗಿಯಾದ ಪಂಚಗವ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆದರೆ ಪುಣ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದಾದೀತು. ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಪಡುವ ಆಯಾಸವು ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಎಂದೂ, ಆದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಪುಣ್ಯ ಮಹತ್ತು ಅಲ್ಪ ಎನ್ನಲಾಗದು. ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಬೇಕು. ಸಣ್ಣ ಬೆಂಕಿಯ ಕಿಡಿಯಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಹುಲ್ಲಿನ ರಾಶಿ ಸುಟ್ಟುಹೋಗುವಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡಿದರೂ ತಿಳಿಯದೆ ಮಾಡಿರುವ ಬೆಟ್ಟದಂಥ ಪಾಪಗಳೂ ಉರಿದು ಹೋಗುವುವು. ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಾದ ಜ್ಞಾನಿಯು ಎಷ್ಟೆ ಅಲ್ಪವಾದ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದರೂ ಅದು ಅಕ್ಷಯ ಫಲ ನೀಡಬಲ್ಲುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಹರಿಯನ್ನಾರಾಧಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಅಭೀಷ್ಟಗಳೂ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯಬೇಡ.

ಮಾನವನು ಪವಿತ್ರವಾದ ಗಂಗಾಜಲದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯಕಾಲ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಿಂದರೂ ಭಾವಶುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದು ವ್ಯರ್ಥವೆ. ಗಂಗೆಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿವೆ. ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವು ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ ಉಪವಾಸದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಸಾಯಬಹುದು. ಆದರೂ ಭಾವಶೂನ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಅವು ಹೊಂದುವದಿಲ್ಲ.

ಗಂಗಾದಿ ತೀರ್ಥೇಷು ವಸಂತಿ ಜೀ ವಾಃ ।
ದೇವಾಲಯೆ ಪಕ್ಷಿಗಣಾಶ್ಚ ನಿತ್ಯಂ ॥

ವಿನಾಶ ಮಾಯಾಂತಿ ಕೃತೋಪವಾಸಾ ।
ಭಾವೋಜ್ಝಿತಾ ನೈವ ಗತಿಂ ಲಭಂತೇ ॥

ಆದ್ದರಿಂದ ಹೃತ್ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಮಾಧವನನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದರ ಪುಣ್ಯವೆಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ಭಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಭಾವದಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದರೆ ಉರಿವ ಬೆಂಕಿಗೆ ಹಾರಿದರೂ ಸ್ವರ್ಗಸಿಗಲಾರದು.

ರಾಜನೆ, ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನದ ಮಹಿಮೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ ಪಡಬೇಡ.

ಸ್ವಲ್ಪಂ ಚಾಪಿ ಶುಭಂ ಕರ್ಮ ವಿಕರ್ಮಶತ ನಾಶನಂ

ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯವೂ ನೂರು ಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡೀತು. ರವಿಯು ಮೇಷರಾಶಿಗೆ ಬಂದಾಗ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಹರಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದರೆ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ಅಂಜಿ ದೂರ ಓಡುವುವು.

ಗರುಡನ ಭಯದಿಂದ ಹಾವುಗಳೋಡುವಂತೆ ವೈಶಾಖಸ್ನಾನದಿಂದ ಪಾಪಗಳೋಡುವುವು. ಗಂಗೆಯಲ್ಲೋ ನರ್ಮದೆಯಲ್ಲೋ ಮೇಷಮಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಥವಾ ಮೂರು ಹೊತ್ತು ಮಿಂದು ಪಾಪಪ್ರಶಮನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಪರಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು.

ಅಂಬರೀಷ, ವೈಶಾಖಸ್ನಾನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನೇನು ಕೇಳಬಯಸುವೆ, ಹೇಳು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳ ಖಂಡದಲ್ಲಿ
ವೈಶಾಖ ಮಾಹಾತ್ಮ ಎಂಬ ಮೂವತ್ತಾರನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—○—

ಪಾಪಪ್ರಶಮನಸ್ತೋತ್ರ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩೭

ಅಂಬರೀಷ :- ಮುನಿಯೆ, ಆ ಪಾಪಪ್ರಶಮನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಾಚರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಉಪದೇಶವಿತ್ತು ನನ್ನನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಿರುವಿ. ಯಾರ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದಲೆ ವಿಷ್ಣುಲೋಕ ದೊರೆಯುವುದೊ ಆ ಮಧುಸೂದನನ ನಾಮ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುವವರೆ ಧನ್ಯರು. ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ ನನಗೆ ಹೇಳು.

ಸೂತ :- ಹರಿಯ ಪ್ರಿಯಭಕ್ತನಾದ ಅಂಬರೀಷನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದಾಗ ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನದ ಆತುರವನ್ನೂ ತಡೆಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಾರದನು ಹೇಳತೊಡಗಿದ.

ನಾರದ :- ರಾಜನೆ, ನಿನ್ನೊಡನೆ ಮುಕುಂದನ ಕುರಿತು ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಸುವುದು ವೈಶಾಖಮಾಸದ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪವಿತ್ರ ಕಾರ್ಯವೆಂದೇ ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಯಾರಿಗೆ ಜೀವನವೆ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಗಾಗಿ, ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯು ಹರಿಯ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ, ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಯೂ ಪುಣ್ಯಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಇರುವುದೋ ಅವನೆ ವೈಷ್ಣವ, ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನದ ಫಲವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಲು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಮುನಿಶರ್ಮನೆಂಬೊಬ್ಬ ಮುನಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತ ವೈಶಾಖಮಾಸದಲ್ಲಿ ನರ್ಮದೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ಶಮ ದಮಾದಿಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನಿ, ಆತ. ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತ, ತೇಜಸ್ವಿ, ದಯಾಮಯ,

ಕಾಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಲದ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಐದುಮಂದಿ ಕಪ್ಪುಮೈಯ ಜನರು ದುಃಖದಿಂದ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವುದನ್ನು ಆತ ಕಂಡ.

ಈ ಭಯಂಕರವಾದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇವರೇಕೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ ? ಕಾಡಿಗೆಯಂತೆ ಹೊಳೆವ ಕಪ್ಪು ಮೈ, ವಿಕೃತ ಆಕಾರಗಳಿಂದ ಪಾಪಿಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕಳ್ಳರೆ ಆಗಿರಬಹುದೆ ?' ಎಂದು ಅವನು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವರೆ ಬಂದು ಕೈಮುಗಿದು ಹೇಳಿದರು.

'ಮಹಾತ್ಮನೆ, ನೀನು ಒಬ್ಬ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷನೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ದುಃಖವನ್ನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ ಕೇಳು. ದೈವಾತ್ ಪಾಪ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ದೀನರಿಗೆ ಸಜ್ಜನರು ಆಶ್ರಯ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೆ ಅವರ ದುಃಖವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಪಂಚಾಲ ದೇಶದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ. ನರವಾಹನನೆಂದು ಹೆಸರು. ತಿಳಿಯದೆ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಣದಿಂದ ಹೊಡೆದು ಕೊಂದೆ. ಶಿಖೆಯ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ತಿಲಕಗಳಿಲ್ಲದೆ ದೇಶಾಟನೆ ಮಾಡುತ್ತ 'ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾತಕಿ ನಾನು ಬರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಭಿಕ್ಷೆ ನೀಡಿರೆನ್ನುತ್ತ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನೂ ನನ್ನ ಪಾಪ ದೂರವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಂದಿಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷ ಕಳೆಯಿತು. ದುಃಖದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇವನು ಚಂದ್ರಶರ್ಮನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಗಧ ದೇಶದವನು. ಬಂಧುಗಳು ಅವನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತ ದೈವಾತ್ ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಸೇರಿದ್ದಾನೆ. ಶಿಖೆ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಮುಂತಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಚಿಹ್ನೆ ಇಲ್ಲದುದನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು ಕೇಳಿದಾಗ ತನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದ. ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತ ಒಮ್ಮೆ ಕೋಪಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಮೂಢನಾಗಿ ಗುರುವನ್ನೇ ಕೊಂದನಂತೆ. ಈಗ ಅವನೂ ಪಾಪದಿಂದ ದಗ್ಧನಾಗಿ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಮೂರನೆಯವನು ದೇವಶರ್ಮನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೇಶ್ಯಾ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ವಿವೇಕವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸುರಪಾನಕ್ಕಿಳಿದನಂತೆ. ನಾನು ಕೇಳಿದಾಗ ತನ್ನೆಲ್ಲ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಹೆಂಡತಿಯೂ ಬಂಧು ಜನರೂ ಊರವರೂ ತೊರೆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಅಲೆಯುತ್ತ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ನಾಲ್ಕನೆಯವನು ವಿಧರನೆಂಬ ವೈಶ್ಯ. ವೇಶ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ತಾಯಿಯೊಡನೆ ತಿಳಿಯದೆ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಸಂಸರ್ಗ ಮಾಡಿ ಗುರುತಲ್ಪಗಮನ ಪಾತಕವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ. ಈಗ ತಿಳಿದು ದುಃಖಗೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಐದನೆಯವನು ತಾನು ಪಾಪಿ, ಪಾಪಿಗಳ ಸಂಸರ್ಗವನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಹಣದಾಸೆಯಿಂದ ಅನೇಕ ಕಳವು ಮಾಡಿ ಬಂಧುಗಳಿಂದ ಪರಿತ್ಯಕ್ತನಾಗಿ ದೈವಾತ್ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೈಶ್ಯ ನಂದನೆಂದು ಹೆಸರು.

ನಾವು ಐವರೂ ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದೇವೆ. ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಅನ್ನ ಬಟ್ಟೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಪರ್ಕವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಒಂದೆಡೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದೆಡೆ ಮಲಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ದುಃಖಿಸುತ್ತ ನಾನಾ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ಘೋರ ಪಾತಕಗಳ ಮಾತ್ರ ತೊಲಗಲ್ಲೊಲ್ಲವು. ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದೆ 'ಸತ್ಪುರುಷನಾದ ನಿನ್ನ ಪವಿತ್ರ ದರ್ಶನದಿಂದ ನಮ್ಮ ಪಾಪಗಳು ನಶಿಸುತ್ತವೆ' ಎಂದು.

ಸ್ವಾಮಿ, ನಾವು ನಮ್ಮ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸು.

ಮುನಿಶರ್ಮ :- ನೀವು ತಿಳಿಯದೆ ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ ಸತ್ಯನುಡಿಯುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವಿರಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ, ಕೈಯೆತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅಂಗಿರಸಮುನಿ ಎಲ್ಲ ಮುನಿಗಳೆದುರಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಇದು. ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಕ್ತವಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಂಬಲರ್ಹವಾದುದು. ವಿಷ್ಣುವನ್ನಾರಾಧಿಸಿದಾಗ ಅವನೂ ಈ ಮಾತನ್ನೇ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ.

ನ ತೃಪ್ತಿರಶನಾದನ್ಯಾ ನ ಗುರುರ್ಜನಕಾತ್ ಪರ
ನ ಪಾತ್ರ ಮನ್ಯದ್ವಿಪ್ರೇಭ್ಯೋ ನ ದೇವಃ ಕೇಶವಾತ್ ಪರಃ ॥

ಊಟಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ತೃಪ್ತಿ ಕೊಡುವ ಇನ್ನೊಂದು ಸಾಧನವಿಲ್ಲ. ತಂದೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗುರು ಇಲ್ಲ. ವಿಪ್ರನಂಥ ಸತ್ಪಾತ್ರನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ. ಕೇಶವನಂಥ ದೇವ ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ.

ನ ಗಂಗಯಾ ಸಮಂ ತೀರ್ಥಂ ನ ದಾನಂ ಸುರಭೀಸಮಂ
ನ ಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಸಮಂ ಜಾಪ್ಯಂ ನೈಕಾದಶ್ಯಾ ಸಮಂ ವ್ರತಂ ॥

ಗಂಗೆಯಂಥ ತೀರ್ಥ ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ. ಗೋದಾನಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ದಾನವಿಲ್ಲ. ಗಾಯತ್ರಿಗೆ ಸಮವಾದ ಜಪವಿಲ್ಲ. ಏಕಾದಶಿಯಂಥ ವ್ರತವಿನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ.

ನ ಭಾರ್ಯಯಾ ಸಮಂ ಮಿತ್ರಂ ನ ಧರ್ಮೋ ದಯಾ ಸಮಃ
ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮಂ ಸೌಖ್ಯಂ ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯಾನ್ನಾಶ್ರಮಃ ಪರಃ ॥

ಮಡದಿಗೆ ಸಮನಾದ ಮಿತ್ರನಿಲ್ಲ. ದಯೆಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಸೌಖ್ಯವಿಲ್ಲ. ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಂಥ ಆಶ್ರಮ ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ.

ನ ಸತ್ಯಾತ್ ಪರ ಆಚಾರೋ ನ ಸಂತೋಷ ಸಮಂ ಸುಖಂ
ನ ಮಾಧವ ಸಮೋ ಮಾಸೋ ಮಹಾಪಾಪಹರಃ ಪರಃ ॥

ಸತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ಆಚಾರವಿಲ್ಲ. ತೃಪ್ತಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ವೈಶಾಖ ಮಾಸಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕರವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾಸವಿಲ್ಲ.

ಗಂಗಾದಿ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದು ಬಹು ದುರ್ಲಭ. ಅಶ್ವಮೇಧದಂಥ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಕರ್ಮಗಳೂ ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನದ ಮುಂದೆ ಏನೂ ಅಲ್ಲ. ಹರಿಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದು ವೈಶಾಖಮಾಸ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಪರಗತಿ ಹೊಂದಬಹುದು.

ಈ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದೆ ವಿಶೇಷ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಗಂಗೆ ಯಮುನೆ ನರ್ಮದೆಯರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಬಹಳ ವಿಶೇಷ ಫಲ ನೀಡುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವು ನನ್ನೊಡನೆ ಈ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ನರ್ಮದಾ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿರಿ.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಐವರೂ ಮುನಿಯೊಡನೆ ನರ್ಮದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಅವರ ಮೈ ಚಿನ್ನದಂತೆ ಹೊಳೆಯ ತೊಡಗಿತು. ಬಳಿಕ ಮುನಿಯು ಪಾಪ ಪ್ರಶಮನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ. ಆಗ ಅವರ ಕಾಂತಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿತು.

ಜನರು ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೂ ಪಾಪಗಳಿರಬಹುದೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರಲು ಹಿಂಜರಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ಮುನಿಶರ್ಮನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಒಂದು ಅಶರೀರ ವಾಣಿ ಕೇಳಿಸಿತು.

''ಇವರು ಐವರೂ ಈಗ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿರುವರು. ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಪಾಪ ಪ್ರಶಮನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಮುಕುಂದನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಗೂ ಅದು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಗುವುದು.''

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಜನರು ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡರು. ಆಗ ಐದು ಜನರನ್ನೂ, ವೈಶಾಖ ಮಾಸವನ್ನು, ಮುನಿಶರ್ಮನನ್ನೂ, ನರ್ಮದೆಯನ್ನೂ ಮುಕ್ತ ಕಂಠದಿಂದ ಹೊಗಳಿದರು.

ಅಂಬರೀಷ, ಪಾಪ ಪ್ರಶಮನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು ಅದರ ಸ್ಮರಣ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳೂ ನಶಿಸುತ್ತವೆ.

ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವ್ಯಕ್ತನಾಗಿರುವ ಆದ್ಯಂತಗಳಿಲ್ಲದ ಹರಿಯನ್ನು ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವನನ್ನು ನೆನೆದರೆ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲದವರನ್ನು ಕೈ ಹಿಡಿದು ನಡೆಸುವ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ಅಧೋಕ್ಷಜನನ್ನು ನಮಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನೃಸಿಂಹಾನಂತ ಗೋವಿಂದ ಭೂತ ಭಾವನ ಕೇಶವ
ದುರುಕ್ತಂ ದುಷ್ಕೃತಂ ಧ್ಯಾತಂ ಶಮಯಾಶು ಜನಾರ್ದನ

ಹೇ ನೃಸಿಂಹ, ಅನಂತ, ಗೋವಿಂದ, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ, ಕೇಶವ ಜನಾರ್ದನ, ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯಗಳಿಂದ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಬೇಗನೆ ಪರಿಹರಿಸು.

ಯಚ್ಚಾಪರಾಹ್ಣೇ ಪೂರ್ವಾಹ್ಣೇ ಮಧ್ಯಾಹ್ನೇ ಚ ತಥಾ ನಿಶಿ ||
ಕಾಯೇನ ಮನಸಾ ವಾಚಾ ಕೃತಂ ಪಾಪಮಜಾನತಾ ||

ಜಾನತಾ ಚ ಹೃಷೀಕೇಶ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ಮಾಧವ ||
ನಾಮತ್ರಯೋಚ್ಚಾರಣತಃ ಸರ್ವಂ ಯಾತು ಮಮ ಕ್ಷಯಂ ||

ಪೂರ್ವಾಹ್ನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಅಪರಾಹ್ನ ರಾತ್ರಿ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿದೊ ತಿಳಿಯದೆಯೊ ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯಗಳಿಂದ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳು ಹೃಷೀಕೇಶ, ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ, ಮಾಧವ ಎಂಬ ನಾಮತ್ರಯದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ನಶಿಸಲಿ.

ಶಾರೀರಂ ಮೇ ಹೃಷೀಕೇಶ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ಮಾನಸಂ
ಪಾಪಂ ಪ್ರಶಮಾಯಾತು ವಾಕ್ಕೃತಂ ಮಮ ಮಾದವ

ಹೇ ಹೃಷೀಕೇಶ, ನನ್ನ ಕಾಯಿಕ ಪಾಪವು ನಾಶವಾಗಲಿ ಹೇ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ, ನನ್ನ ಮಾನಸಿಕ ಪಾಪವು ನಾಶಹೊಂದಲಿ. ಹೇ ಮಾಧವ, ನನ್ನ ವಾಚಿಕ ಪಾಪವು ಶಮನವಾಗಲಿ.

ಯತ್ ಪ್ರಾಪ್ಯನ ನಿವರ್ತಂತೇ ಗಂಧ ಸ್ಪರ್ಶವಿವರ್ಜಿತಂ
ಸೂರಯಸ್ತತ್ಪದಂ ವಿಷ್ಣೋಸ್ತತ್ಸರ್ವಂ ಮೇ ಭವೇತ್ ಫಲಂ

ಯಾವ ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬರಲಾರರೊ ಅಂಥ ಪ್ರಾಕೃತ ಗಂಧಸ್ಪರ್ಶಗಳಿಲ್ಲದ ಲೋಕವೆ ನನಗೆ ಸಿಗಲಿ.

ಈ ಪಾಪ ಪ್ರಶಮನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿದವನೂ ಕೇಳಿದವನೂ ಕಾಯಿಕ ವಾಚಿಕ ಮಾನಸಿಕ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನು. ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟು ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸಬೇಕು. ಇದು ಪಾಪವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಿ. ಪಾಪದ ಕಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚು. ಪಾಪದ ಕತ್ತಲಿಗೆ ಸೂರ್ಯ. ಲೋಕದ ಮೇಲಿನ ಅನುಕಂಪೆಯಿಂದಲೂ ನಾನಿದನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ತಂದೆ ನನಗುಪದೇಶಿಸಿದ ಈ ರಹಸ್ಯ ಸ್ತೋತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಹರಿಯೆ ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲು ಶಕ್ತ. ನಿನಗೆ ಶುಭವಾಗಲಿ. ನಾನು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಹೋಗುವೆ. ಉತ್ತಮವಾದ ವೈಶಾಖಮಾಸ ಬಂದಿದೆ.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೨ರ ಪಾತಾಳ ಖಂಡದಲ್ಲಿ
ವೈಶಾಖ ಮಾಸ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತೇಳನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—○—

ವಿಷ್ಣು ಪೂಜಾವಿಧಾನ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩೮

ಸೂತ ಉವಾಚ

ಸೂತ :- ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ನಾರದ ಮುನಿಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿ ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನ ದಾನ ಮುಂತಾದವುಗಳ ವಿಧಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದ ಮಹಾರಾಜ.

ಅಂಬರೀಷ :- ಮುನಿಯೆ, ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಾವುವು ? ಸ್ನಾನದಾನ ತಪಸ್ಸು ಕೇಶವಾರಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ವಿಧಾನ ಹೇಗೆ ? ಹರಿಯ ಪ್ರಿಯಭಕ್ತನೂ ಸರ್ವಜ್ಞನೂ ಆದ ನೀನು ದಯೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನು ಹೇಳು.

ನಾರದ :- ಸೂರ್ಯನು ಮೇಷ ರಾಶಿಗೆ ಬಂದಾಗ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಹರಿಸ್ಮರಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಹಾನದಿ, ನದಿ, ನದ, ಸರೋವರ, ಝರಿ, ಸಣ್ಣ ಕೊಳ, ಭಾವಿ ಮೊದಲಾದ ಯಾವ ಜಲಾಶಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬಹುದು. ವೈಶಾಖಶುದ್ಧ ಏಕಾದಶಿ ದಿನ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಅಥವಾ ಮೇಷ ಸಂಕ್ರಮಣದ ದಿನದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ವಿಷ್ಣು ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅನುಜ್ಞೆಯಿಂದ ವೈಶಾಖಸ್ನಾನ ನಿಯಮವನ್ನು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು.

ವೈಶಾಖಮಖಿಲಂ ಮಾಸಂ ಮೇಷ ಸಂಕ್ರಮಣೇ ರವೇಃ
ಪ್ರಾತಃ ಸನಿಯಮಸ್ನಾನಾತ್ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಮಧುಸೂದನಃ
ಮಧುಹಂತುಃ ಪ್ರಸಾದೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಮನುಗ್ರಹಾತ್
ನಿರ್ವಿಘ್ನಮಸ್ತು ಮೇ ಪುಣ್ಯಂ ವೈಶಾಖಸ್ನಾನಮನ್ವಹಂ
ಮಾಧವೇ ಮೇಷಗೆ ಮಾಸಿ ಮುರಾರೆ ಮಧುಸೂದನ
ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನೇನ ಮೇ ನಾಥ ಯಥೋಕ್ತ ಫಲದೋ ಭವ
ಯಥಾ ತೇ ಮಾಧವೋ ಮಾಸೋ ವಲ್ಲಭೋ ಮಧುಸೂದನ
ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನೇನ ಮೇ ತಸ್ಮಿನ್ ಫಲದಃ ಪಾಪಹೋಭವ

ಸೂರ್ಯನು ಮೇಷದಲ್ಲಿರುವಾಗ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ, ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ನಾನು ಮಾಡಲಿರುವ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಮಧುಸೂದನನು ಪ್ರೀತನಾಗಲಿ. ಮಧುಸೂದನನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೂ ಪವಿತ್ರವಾದ ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನವು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ನಡೆಯಲಿ. ಸೂರ್ಯನು ಮೇಷರಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ನಾಥ, ಮುರಾರಿ, ಮಧೂಸೂದನ, ಯೋಗ್ಯ ಫಲವನ್ನು ನನಗೆ ನೀಡು. ಮಧುಸೂದನ, ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಈ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಾಡಲಿರುವ ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನದಿಂದ ನನ್ನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಫಲ ನೀಡು.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಾಲು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ ಎಂಬ ಮೂಲ ಮಂತ್ರವನ್ನುಚ್ಚರಿಸಿದರೆ ಆ ನೀರು ತೀರ್ಥವಾಗುವುದು.

ದರ್ಭೆಯ ಪವಿತ್ರವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಆಚಮನ ಮಾಡಿ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ನಾಲ್ಕು ಮಾರುಗಳಷ್ಟು ಉದ್ದ ಅಗಲದ ಚೌಕವನ್ನು ಬರೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಗಂಗೆಯನ್ನಾವಾಹಿಸಬೇಕು.

ವಿಷ್ಣುಪಾದ ಪ್ರಸೂತಾಸಿ ವೈಷ್ಣವೀ ವಿಷ್ಣುದೇವತಾ
ತ್ರಾಹಿ ನಸ್ತ್ವೇನಸಸ್ತಸ್ಮಾದಾಜನ್ಮ ಮರಣಾಂತಿಕಾತ್
ತಿಸ್ರಃ ಕೋಟ್ಯೋರ್ಧಕೋಟೀ ಚ ತೀರ್ಥಾಣಾಂ ವಾಯುರಬ್ರವೀತ್
ದಿವಿ ಭುವ್ಯಂತರಿಕ್ಷೇ ಚ ತಾನಿ ತೇ ಸಂತಿ ಜಾಹ್ನವಿ
ನಂದಿನೀತಿ ಚ ತೇ ನಾಮ ವೇದೇಷು ನಳಿನೀತಿ ಚ
ದಕ್ಷಾ ಪೃಥ್ವೀ ವಿಯದ್ಗಂಗಾ ವಿಶ್ವಕಾಯಾ ಶಿವಾಮೃತಾ
ವಿದ್ಯಾಧರೀ ಮಹಾದೇವಿ ತಥಾ ಲೋಕ ಪ್ರಸಾದಿನೀ
ಕ್ಷೇಮಂಕರೀ ಜಾಹ್ನವೀಚ ಶಾಂತಾ ಶಾಂತಿ ಪ್ರಸಾದಿನೀ

ದೇವಿ ಜಾಹ್ನವಿ, ನೀನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪಾದದಿಂದ ಜನಿಸಿದಳು, ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತೆ, ವಿಷ್ಣುವೆ ನಿನಗೆ ಅಧಿದೇವತೆ, ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ ಸಾಯುವವರೆಗೂ ನಾನು ಮಾಡುವ ಪಾಪಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡು.

ಭೂಮಿ ಅಂತರಿಕ್ಷ ಸ್ವರ್ಗಗಳೆಲ್ಲೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟು ಮೂರುವರೆ ಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ ಎಂದು ವಾಯು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆಯಂತೆ.

ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಹೆಸರುಗಳು ಹೀಗಿವೆ. ನಂದಿನಿ, ನಳಿನಿ, ದಕ್ಷಾ, ಪೃಥ್ವೀ, ವಿಯದ್ಗಂಗಾ, ವಿಶ್ವಕಾಯಾ, ಶಿವಾಮೃತಾ, ವಿದ್ಯಾಧರೀ, ಮಹಾದೇವಿ, ಲೋಕಪ್ರಸಾದಿನಿ, ಕ್ಷೇಮಕರಿ, ಜಾಹ್ನವೀ, ಶಾಂತಾ, ಶಾಂತಿ ಪ್ರದಾಯಿನಿ.

ಈ ಪುಣ್ಯ ನಾಮಗಳನ್ನು ಸ್ನಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಏಳು ಬಾರಿ ಅವನ್ನು ಜಪಿಸಿದರೆ ಗಂಗೆಯ ಸನ್ನಿಧಾನ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಬಳಿಕ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಮುಗಿದು ನಾಲ್ಕು ಆರು ಅಥವಾ ಏಳು ಬಾರಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು ಬಳಿಕ ಮೃತ್ತಿಕಾ ಸ್ನಾನ.

ಅಶ್ವಕ್ರಾಂತೇ ರಥಕ್ರಾಂತೇ ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತೇ ವಸುಂಧರೇ
ಮೃತ್ತಿಕೇ ಹರಮೇ ಪಾಪಂ ಯನ್ಮಯಾ ಪೂರ್ವ ಸಂಚಿತಂ
ಉದ್ಧೃತಾಸಿ ವರಾಹೇ ಣ ವಿಷ್ಣುನಾ ಶತಬಾಹುನಾ
ನಮಸ್ತೇ ಸರ್ವಲೋಕಾನಾಂ ಪ್ರಭವಾರಿಣಿ ಸುವ್ರತೇ

ಕುದುರೆ ರಥಗಳಿಂದಲೂ ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದಲೂ ಆಕ್ರಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಸುಂಧರೆಯಾದ ಮೃತ್ತಿಕೆಯೆ, ನನ್ನ ಪೂರ್ವದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸು. ನೂರು ತೋಳುಗಳುಳ್ಳ ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಉದ್ಧೃತಳಾದವಳು ನೀನು. ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ತಾಯಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಆಚಮನ ಮಾಡಬೇಕು. ಶುದ್ಧವಾದ ಬಿಳಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಟ್ಟು ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ರುದ್ರ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳಿಗೂ ದೇವ ಯಕ್ಷನಾಗ ಗಂಧರ್ವ ಅಪ್ಸರ ಅಸುರ ಸರ್ಪ ಸುಪರ್ಣ ತರು ಜಂತು ಖಗ ವಿದ್ಯಾಧರ ಜಲದರ ಆಕಾಶಚರ ನಿರಾಧಾರ ಜೀವರಿಗೂ ಪಾಪ ಕರ್ಮಿಗಳಿಗೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲೆಂದು ನೀರನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಯೇऽಬಾಂಧವಾ ಬಾಂಧವಾ ಯೇಽನ್ಯ ಜನ್ಮನಿ ಬಾಂಧವಾಃ
ತೇ ತೃಪ್ತಿ ಮುಖಿಲಾ ಯಾಂತು ಯೇಸ್ಮತ್ತ ಸ್ತೋಯಕಾಂಕ್ಷಿಣಃ

ಯಾರು ಬಂಧುಗಳೊ ಯಾರು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬಂಧುಗಳಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಬೇರೆ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬಂಧುಗಳೋ ಯಾರು ನನ್ನಿಂದ ನೀರಿನ ತರ್ಪಣವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೊ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಈ ತರ್ಪಣದಿಂದ ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದಿಲಿ.

ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ತರ್ಪಣ ಕೊಟ್ಟು ಆಚಮನ ಮಾಡಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಪದ್ಮದಾಕಾರವನ್ನು ಬರೆದು ಅಕ್ಷತೆ ಹೂ ಕೆಂಪು ಗಂಧಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾಗಿ ನೀರಿನಿಂದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯಪ್ರದಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ನಮಸ್ತೇ ವಿಷ್ಣುರೂಪಾಯ ನಮಸ್ತೇ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಿಣೇ ।
ಸಹಸ್ರ ರಶ್ಮಯೇ ನಿತ್ಯಂ ನಮಸ್ತೇ ಸರ್ವತೇಜಸೇ ॥

ನಮಸ್ತೇ ರುದ್ರವಪುಷೇ ನಮಸ್ತೇ ಭಕ್ತವತ್ಸಲ ।
ಪದ್ಮನಾಭ ನಮಸ್ತೇಸ್ತು ಕುಂಡಲಾಂಗದ ಭೂಷಿತ ॥

ನಮಸ್ತೇ ಸರ್ವಲೋಕಾನಾಂ ಸುಪ್ತಾನಾ ಯುಪ ಬೋಧನ ।
ಸುಕೃತಂ ದುಷ್ಕೃತಂ ಚೈವ ಸರ್ವಂ ಪಶ್ಯಸಿ ಸರ್ವದಾ ॥

ಸತ್ಯದೇವ ನಮಸ್ತೇಸ್ತು ಪ್ರಸೀದ ಮಮ ಭಾಸ್ಕರ ।
ದಿವಾಕರ ನಮಸ್ತೇಸ್ತು ಪ್ರಭಾಕರ ನಮೋಸ್ತು ತೇ ॥

ವಿಷ್ಣುರೂಪಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಿಯೂ ರುದ್ರರೂಪಿಯೂ ಆದ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಸೂರ್ಯನೆ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಕುಂಡಲ ಭುಜ ಕೀರ್ತಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾದ ಪದ್ಮನಾಭನೆ, ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ನಿದ್ದೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚರಿಸುವವನೆ, ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಪಾಪ ಪುಣ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸದಾ ನೋಡುವೆ, ನೀನು. ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಸತ್ಯದೇವ, ಭಾಸ್ಕರ, ದಿವಾಕರ, ಪ್ರಭಾಕರ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಹೀಗೆ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಏಳು ಬಾರಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನ ಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗೋವು ಹಸು ಚಿನ್ನ ಇವುಗಳ ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಗೋವಿಂದನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗೋವಿಂದನನ್ನಾರಾಧಿಸಿದರೆ ವರ್ಷ ಪೂರ್ತಿ ಆರಾಧಿಸಿದ ಫಲ ಸಿಗುವುದು. ತಿಲ, ಅಜ್ಯ ಮುಂತಾದ ದಾನಗಳನ್ನಿತ್ತರೆ ಕೋಟಿ ಜನ್ಮಗಳ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು.

ವೈಶಾಖದಲ್ಲಿ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಎರಡು ಬಾರಿ ಸ್ನಾನ, ಹವಿಷ್ಯ ಭೋಜನ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಭೂಶಯನ ನಿಯಮ ವ್ರತ ದಾನ ಜಪ ಹೋಮ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸಹಿತನಾದ ಮಧುಸೂದನನ ಪೂಜೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಎಂಥ ಘೋರ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಸಬಲ್ಲವು.

ಮಾಧವನ ಧ್ಯಾನದಂತೆ ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನವೂ ಪಾಪಹರ. ದರಿದ್ರನಾದವನೂ ಕೇವಲ ಹೂಗಳಿಂದಲೇ ಮಧುಸೂದನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಬಹುದು. ಅದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು, ಪರಮ ಪದ ದೊರೆಯುವುದು.

ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಾನ ಮಾಡಿದರೂ ಮುಂದೆ ಎಂದೂ ಯಾವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಧಿ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಬಂಧನಗಳ ಭಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನಾಗಿ ಜನಿಸಿ ಧನ್ಯನೆನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಾವಿರದ ನೂರೆಂಟು ಯುಗಗಳ ಕಾಲ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ನಾನಾ ಸುಖಭೋಗಗಳನ್ನನುಭವಿಸಿ ಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಲೀನನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ನಾರದ ಉವಾಚ

ನಾರದ :- ರಾಜನೆ, ಈಗ ವಿಷ್ಣು ಪೂಜಾವಿಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು. ವೈದಿಕ ತಾಂತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ಮಿಶ್ರ ರೀತಿಯ ವಿಷ್ಣು ಪೂಜೆಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳ ವಿಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಹೊರಟರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕೊನೆ ಎಂಬುದೆ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ವೈದಿಕ ಅಥವಾ ಮಿಶ್ರರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದ್ವಿಜರೂ ತಾಂತ್ರಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರರೂ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ಥಂಡಿಲ ಅಗ್ನಿ ಸೂರ್ಯ ತನ್ನ ಹೃದಯ ಅಥವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಈ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಗುರುವನ್ನು ಮೊದಲು ಪೂಜಿಸಿ ಅವನ ಅನುಜ್ಞೆಯಿಂದ ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯೋಪಾಸನೆಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿ ಪೂಜೆಗೆ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಬೇಕು.

ಶೈಲೀ ಧಾತುವಯೀ ಲೌಹೀ ಲೇಪ್ಯಾಲೇಖ್ಯಾ ಸ ಸೈಕತೀ
ಮನೋಮಯೀ ಮಣಿಮಯೀ ಪ್ರತಿಮಾಷ್ಟ ವಿಧಾಮತಾ

ಶಿಲೆ, ಧಾತು, ಲೋಹ, ವರ್ಣಚಿತ್ರ, ರೇಖಾಚಿತ್ರ, ಮರಳು, ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಸ್ಕಾರ, ಮಣಿ ಹೀಗೆ ಎಂಟು ವಿಧವಾದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿವೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಚಲ ಅಚಲ ಎಂದು ಎರಡು ಬಗೆಯಾಗಿವೆ. ಅಚಲ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಗೆ ಆವಾಹನ ಉದ್ವಾಸನಗಳಿಲ್ಲ. ಚಲ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಗೆ ಅವೆರಡನ್ನೂ ಮಾಡಬಹುದು ಮಾಡದಿರಲೂ ಬಹುದು ಸ್ಥಂಡಿಲಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ರೇಖಾಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಅಭಿಷೇಕವಿಲ್ಲ. ಪ್ರೋಕ್ಷಣ ಮಾಡಬೇಕು ಉಳಿದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಬಹುದು. ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಪೂಜಾದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ವಂಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು.

ಶ್ರದ್ಧಯೋಪಹೃತಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಕೃಷ್ಣಭಕ್ತೇನ ವಾರ್ಯಪಿ
ಗಂಧೋದೀಪಃ ಸುಮನಸೋ ದೀಪೋನ್ನಾದ್ಯಂ ಚಕಿಂ ಪುನಃ

ಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ನೀರು ತಂದರೂ ಅದು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆ. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಗಂಧ, ಧೂಪ, ಹೂ, ದೀಪ, ಅನ್ನ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತಂದರೆ ಪ್ರಶಸ್ತವೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕೇನು ?

ಪೂಜಾದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪೂರ್ವ ಮುಖವಾದ ದರ್ಭೆಗಳ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಮೆಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತು ತನಗೂ ಪ್ರತಿಮೆಗೂ ನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಬೇಕು. ಕಲಶ ಪ್ರೋಕ್ಷಣೀಯಗಳ ನೀರಿನಿಂದ ಪೂಜಾದ್ರವ್ಯ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೂ ತನ್ನನ್ನೂ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪಾದ್ಯ ಅರ್ಘ್ಯ ಆಚಮನೀಯಗಳಿಗೆ ಮೂರು ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಗಾಯತ್ರಿಯಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಬೇಕು.

ವಾಯು ಅಗ್ನಿ ಬೀಜ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ ಹರಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಪೂಜಿಸಿ, ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಆವಾಹಿಸಬೇಕು. ಅಂಗನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಪಾದ್ಯ ಅರ್ಘ್ಯ ಸ್ನಾನ ಮುಂತಾದ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಧರ್ಮ ಅಧರ್ಮ ಮುಂತಾದ ಒಂಭತ್ತು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನಮಿಸುತ್ತ ಪೀಠ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಪೀಠವು ಎಂಟು ದಳದ ಪದ್ಮವೆಂದೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಿಕೆ ಕೇಸರಗಳಿವೆ ಎಂದೂ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

ಸುದರ್ಶನ ಪಾಂಚಜನ್ಯ ಗದೆ ಕತ್ತಿ ಬಾಣ ಧನಸ್ಸು ನೇಗಿಲು ಮುಸಲ ಕೌಸ್ತುಭ ವನಮಾಲೆ ಶ್ರೀವತ್ಸ ಇವನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ನಂದ ಸುನಂದ ಗರುಡ ಪ್ರಚಂಡ ಚಂಡ ಬಲ ಮಹಾಬಲ ಮುಕುಂದ ಕುಮುದೇಕ್ಷಣ ದುರ್ಗಾ ವಿನಾಯಕ ವ್ಯಾಸ ವಿಷ್ವಕಸೇನ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಗುರುಗಳನ್ನು ಆಯಾಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಆವಾಹಿಸಿ ಪ್ರೋಕ್ಷಣೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಗಂಧ ಲಾವಂಚ ಕರ್ಪೂರ ಕುಂಕುಮ ಕೇಸರಿ ಅಗರುಗಳಿಂದ ಸುಗಂಧಯುಕ್ತವಾದ ನೀರಿನಿಂದ ನಿತ್ಯವೂ ಹರಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಬೇಕು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೂಕ್ತ ಘರ್ಮಸೂಕ್ತ ನಾರಾಯಣ ಸೂಕ್ತ ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತಗಳನ್ನು ಆಗ

ಪಠಿಸಬೇಕು. ಪ್ರೇಮದಿಂದ ವಸ್ತ್ರ ಉಪವೀತ ಆಭರಣ ಮಾಲೆ ಗಂಧ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕು. ಧೂಪ ದೀಪಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿ ಬೆಲ್ಲ ಪಾಯಸ ತುಪ್ಪ ಚಕ್ಕುಲಿ ಒಬ್ಬಟ್ಟು ಕಡುಬು ಮೊಸರು ಹಾಲು ಮುಂತಾದ ನೈವೇದ್ಯಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಬಳಿಕ ನೀರಾಜನ ನೃತ್ಯಗೀತಾದಿಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು.

ಅಗ್ನಿಕುಂಡದಲ್ಲಿ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಅಗ್ನಿಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಬೇಕು. ದರ್ಭೆಯಿಂದ ಪರಿಸ್ತರಣ ಮಾಡಿ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ ಸಮಿತ್ತುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಅಜ್ಯಾಹುತಿ ನೀಡಬೇಕು. ಪುಟಕ್ಕಿಟ್ಟ ಚಿನ್ನದಂತೆ ಹೊಳೆವ ಮೈ, ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾ ಪದ್ಮಗಳಿಂದೊಪ್ಪುವ ನಾಕು ಕೈಗಳು ಪೀತಾಂಬರ ಉಟ್ಟು ಹೊಳೆಯುವ ಕಿರೀಟ ಕಡಗ ಉಡಿದಾರ ಉಂಗುರ ಶ್ರೀವಸ್ತ್ರಕೌಸ್ತುಭ ವನಮಾಲೆ ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಂಥ ಹರಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ತುಪ್ಪದ ಜೊತೆಗೆ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಹೋಮಿಸಬೇಕು. ಆಜ್ಯಭಾಗ ಆಹಾರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪಾರ್ಷದರಿಗೆ ಬಲಿಹರಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಸತ್ಕಥಾ ಪ್ರವಚನ ಶ್ರವಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಸರ್ವೈ ರುಚ್ಚಾವ ಚೈಃ ಸ್ತೋತ್ರೈಃ ಪೌರಾಣ್ಯೈಃ ಪ್ರಾಕೃತೈರಪಿ ।
ಸ್ತುತ್ವಾ ಪ್ರಸೀದ ಭಗವನ್ನಿತಿ ವಂದೇತ ದಂಡವತ ॥

ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಇಲ್ಲವೆ ದೇಶ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಬದ್ಧವಾದ ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ಎಲ್ಲ ಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನೂ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಪಠಿಸುತ್ತ ಭಗವಂತನೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು ಎಂದು ಬೇಡಿ ದಂಡ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಬೇಕು.

'ಮೃತ್ಯುವೆಂಬ ಮೊಸಳೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಿಂದ ಭೀತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನನ್ನೆ ಮೊರೆ ಹೊಕ್ಕಿದ್ದೇನೆ, ಸ್ವಾಮಿ, ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡು'. ಎಂದು ಬೇಡಿ ಹರಿಯ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಶಿರಬಡ್ಡಿ ನಮಿಸಬೇಕು. ಬಾಹುಗಳಿಂದ ಆಲಂಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವನ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಅವನನ್ನು ಪ್ರತಿಮೆಯಿಂದ ಉದ್ವಾಸನ ಮಾಡಿ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಜ್ಯೋತಿಯೊಳಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಅರ್ಚಾದಿಷು ಪರಂ ಯತ್ರ ಶ್ರದ್ಧಾವಾಸ್ ತತ್ರ ಚಾರ್ಯಯೇತ್ ।
ಸರ್ವ ಭೂ ತೇಷ್ವಾತ್ಮನಿಚ ಸರ್ವಾತ್ಮಾನಮದಸ್ಥಿತಂ ॥

ಹರಿಯು ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇರುವನಾದರೂ ಸಾಧಕನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇದೆಯೋ, ಅದು ಪ್ರತಿಮೆ ಮುಂತಾದುವೆ ಇರಲಿ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆ ಇರಲಿ, ಅಥವಾ ಸ್ವಯಂ ತಾನೆ ಇರಲಿ- ಅಲ್ಲಿಯೆ ಹರಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ವೈದಿಕ ತಾಂತ್ರಿಕ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳು ಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹ ಪಡೆದು ಎಲ್ಲ ಅಭೀಷ್ಟೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು.

ಪ್ರತಿಷ್ಠಯಾ ಸಾರ್ವಭೌಮಂ ಸದ್ಮನಾ ಭುವನತ್ರಯಂ ।
ಪೂಜಾದಿನಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ತ್ರಿಭಿಸ್ತತ್ಸಾಮ್ಯತಾ ಮಿಯಾತ್ ॥

ವಿಷ್ಣುವಿನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರೆ ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಂಡಲದ ಆಧಿಪತ್ಯ ದೊರೆಯುವುದು. ಹರಿ ಮಂದಿರವನ್ನೇ ಕಟ್ಟಿಸಿದರೆ ಭೂಮಿ ಸ್ವರ್ಗ ಪಾತಾಳಗಳ ಒಡೆತನ

ಲಭಿಸುವುದು. ಹರಿ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಉತ್ಸವಾದಿಗಳು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಹೊಲ ಅಂಗಡಿ ಪಟ್ಟಣ ಗ್ರಾಮ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಸಿಗುವುದು.

ಹರಿ ಮಂದಿರ ಕಟ್ಟಿಸಿ, ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಗ್ರಾಮ ನಗರಗಳನ್ನು ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಪೂಜೆಯು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದರೆ ವಿಷ್ಣು ಸಾರೂಪ್ಯ ರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷ ದೊರೆಯುವುದು.

ಯತ ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರಣಿಪಾತ ಧೂಳಿಧವಳಂ ತದ್ವರ್ಷ್ಮ ತದ್ವಚ್ಛುಭಂ
ನೇತ್ರೇ ಚೇತ ತವಸೋರ್ಜಿತೇ ಸುರುಚಿರೇ ಯಾಭ್ಯಾಂಹರಿರ್ದೃಶ್ಯತೇ
ಸಾ ಬುದ್ಧಿರ್ವಿಮಲೇಂದು ಶಂಖಧವಳಾ ಯಾ ಮಾಧವ ವ್ಯಾಪಿನೀ
ಸಾ ಜಿಹ್ವಾ ಮೃದು ಭಾಷಿಣೇ ನೃಪ ಮುಹುರ್ಯಾಸೌತ್ತಿ ನಾರಾಯಣಂ

ರಾಜನೆ, ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ದೂಳಿನಿಂದ ಪವಿತ್ರತವಾಗುವ ಶರೀರವೆ ಮಂಗಲ ತಪೋ ಬಲದಿಂದ ಹರಿಯನ್ನು ಕಾಣುವ ಕಣ್ಣುಗಳೆ ಸುಂದರ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಮಾಧವನಲ್ಲಿ ಹರಿದು ವ್ಯಾಪಿಸುವ ಬುದ್ಧಿಯೆ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಶಂಖದಂತೆ ಶುಭ್ರವಾಗಿ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿರುವ ಬುದ್ಧಿ. ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ ಮೃದುವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ನಾಲಿಗೆಯ ಉತ್ತಮವಾದ ನಾಲಿಗೆ.

ಮೂಲ ಮಂತ್ರೇಣ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಸ್ತ್ರೀ ಶೂದ್ರೈರಪಿ ಪೂಜನಂ ।
ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಗುರು ಮಾರ್ಗೇಣ ತಥಾನ್ಯೈರಪಿ ವೈಷ್ಣವೈಃ ॥

ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರಾದ ಸ್ತ್ರೀ ಶೂದ್ರರು ಕೂಡ **ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ** ಎಂಬ ಮೂಲಮಂತ್ರದಿಂದ ವಿಷ್ಣು ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಉಳಿದ ವೈಷ್ಣವರು ಗುರುಗಳು ಹೇಳುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ವಿಷ್ಣುಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ರಾಜನೆ, ವಿಷ್ಣು ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ, ನೀನೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಮಾಡು.

ಸೂತ :- ಹೀಗೆ ನಾರದ ಮುನಿ ಅಂಬರೀಷ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿ ಅವನಿಂದ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದು ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಗಂಗೆಯ ಬಳಿಗೆ ತೆರಳಿದ. ರಾಜನೂ ಮುನಿಯ ಉಪದೇಶದಂತೆ ಸಪತ್ನೀಕನಾಗಿ ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನ ವಿಧಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಲೋಕಪಾವನವಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳ ಖಂಡದಲ್ಲಿ
ವೈಶಾಖಮಹಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತೆಂಟನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—○—

ಹರಿಯು ವೈಶಾಖದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಭೂದೇವಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದು

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩೯

ಋಷಿಯ ಉವಾಚ

ಋಷಿಗಳು :- ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹಿತ ಉಂಟು ಮಾಡುವ ಪವಿತ್ರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಿರುವ ನೀನು ಬಹುಕಾಲ ಬಾಳು. ಇನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಉಪದೇಶಾಮೃತವನ್ನು ನಾವು ಕುಡಿಯ ಬಯಸುತ್ತೇವೆ. ಎಷ್ಟು ಕುಡಿದರೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸೂತ :- ಋಷಿಗಳೆ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವೊಂದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿ, ಆರುಸಾವಿರ ಯೋಜನ ಎತ್ತರ, ಮೂರು ಸಾವಿರ ಯೋಜನ ಅಗಲವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯಾದ ಹರಿ ಎಡದಾಡೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನೆತ್ತಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಹಾಗೇ ಧರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಭೂದೇವಿ ಧರ್ಮದ ಕುರಿತಾಗಿ ಹರಿಯೊಡನೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಸುತ್ತ ಒಮ್ಮೆ ಕೇಳಿದಳು.

ಭೂದೇವಿ :- ಈ ಹನ್ನೆರಡು ಮಾಸಗಳು, ಮುನ್ನೂರ ಆರವತ್ತು ದಿನಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ, ಪವಿತ್ರವಾದ, ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಕಾಲ ಯಾವುದು ? ಸೂರ್ಯನು ತುಲಾರಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಬರುವ ಕಾರ್ತಿಕ ಮೇಷದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಿರುವಾಗ ಬರುವ ವೈಶಾಖ ಇವು ಪವಿತ್ರವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷವು ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಅತಿ ಪಾವನವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಯುಗಾದಿ ಯುಗಾಂತಗಳು ಕಲ್ಪಾದಿಗಳು ಪವಿತ್ರವೆನ್ನುವರು. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮಾಸ ಯಾವುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಡು.

ವರಾಹ :- ದೇವಿ, ವೈಶಾಖದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಪೂಜಿಸಿದರೂ ನನಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನೂ ಮಧುವನ್ನೂ ಕೊಂದು ನಿನ್ನನ್ನೆತ್ತಿದುದು ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ, ತೇತ್ರಾಯುಗದಲ್ಲಿ ವೇದ ಧರ್ಮ ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದುದು ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ.

ವೈಶಾಖ ಶುದ್ಧ ತೃತೀಯೆಯ ದಿನದಲ್ಲಿಯೇ ವೇದ ಧರ್ಮವು ಮೊದಲಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾದುದರಿಂದ ಆ ದಿನವು ಅಕ್ಷಯ ತೃತೀಯೆಯೆನಿಸಿ ಲೋಕಪೂಜ್ಯವಾಗಿದೆ. ನನಗೆ ಅತಿ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ಅಂದು ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನ ದಾನ ಅರ್ಚನ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಿಯ ಫಲವನ್ನೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನಿತ್ಯವೂ ಯಾಗ ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಫಲವನ್ನು ವೈಶಾಖದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರಿಗೇ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಗ್ರಹಗಳು ಜನ್ಮ ವ್ಯಯ ಅಷ್ಟಮಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಕ್ರೂರವಾಗಿದ್ದರೂ ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಅವು ಸೌಮ್ಯವಾಗುವುವು. ವೈಶಾಖದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಒಂದೊಂದು ಅಗುಳಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ಯುಗದಂತೆ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಮಧು ಯುಕ್ತ ತಿಲದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಎಣಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಹದಲ್ಲಿ

ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರಾದಿ ಸಂಪತ್ತು ದೀರ್ಘಾಯುಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಪರದಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ವೈಶಾಖ ವ್ರತವನ್ನು ತೊರೆದು ಬೇರೆ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುವವನು ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾರತ್ನವನ್ನು ಬಿಸುಟು ಮಣ್ಣ ಹೆಂಟೆಯನ್ನು ಅರಸುವವನಂತಾಗುವನು.

ಸೂತ :- ಹೀಗೆ ಆದಿ ದೇವನಾದ ನಾರಾಯಣನು ವೈಶಾಖದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಭೂದೇವಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಹೆಚ್ಚೇಕೆ, ವೈಶಾಖದಲ್ಲಿ ಹರಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ದೊರೆಯದುದು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೆ ಇಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಯಮನೊಡನೆ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನಡೆಸಿದ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ಗಂಗಾ ಯಮುನೆಯರ ಮಧ್ಯದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಹದ್ಗ್ರಾಮವೆಂಬ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಅಗ್ರಹಾರವಿತ್ತು. ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಲ್ಲಿದ್ದರು. ಯಮನು ಒಮ್ಮೆ ಕೆಂಗಣ್ಣು, ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿ ಎದ್ದು ನಿಂತ ತಲೆಗೂದಲು, ಕಾಗೆಯ ಕಾಲಿನಂಥ ಕಾಲು, ಸಣ್ಣ ಮೂಗು, ಕಪ್ಪು ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಮೈ ಇರುವ ಒಬ್ಬ ದೂತನನ್ನು ಕರೆದು, 'ಮಹದ್ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ವಶಿಷ್ಠಗೋತ್ರದ ಯಜ್ಞದತ್ತನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಯಾಜ್ಞಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕರೆದು ತಾ ಅವನನ್ನು ನಾನು ಸತ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಜೋಕೆ, ಬಳಿಯಲ್ಲೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವನಂತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಕರೆತರಬೇಡ. ಎಂದು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದ.

ಆದರೆ ಆ ದೂತನು ಯಾರನ್ನು ಯಮನು ಬೇಡವೆಂದಿದ್ದನೊ ಅವನನ್ನೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ಯಮನು ತಿಳಿದು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿ ದೂತನಿಗೆ ಹೇಳಿದ. 'ಇವನನ್ನು ತಿರುಗಿ ಅಲ್ಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕರೆದು ತಾ.' ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಇದೊಂದೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. 'ಧರ್ಮರಾಜ, ಇದೇನು ? ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ಕರೆಸಿದೆ. ತಿರುಗಿ ಏಕೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿರುವೆ ? ತಿರುಗಿ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಇಚ್ಛೆ ನನಗಿಲ್ಲ' ಎಂದ.

ಯಮ:-ಪುಣ್ಯವಂತರಾಗಿ ಆಯುಸ್ಸು ಮುಗಿದಿರುವವರು ಇಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಸೌಖ್ಯ ನೀಡುವೆನು. ಇದು ಧರ್ಮರಾಜನೆನಿಸಿದ ನನ್ನ ಧರ್ಮ. ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ ಯಮನೆನಿಸಿ ನರಕದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. ಪುಣ್ಯವಂತರಿಗೆ ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿ ಎನಿಸಿ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆ, ನಿನಗಿನ್ನೂ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಆಯುಷ್ಯವಿದೆ. ಅದು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಬರುವಿಯಂತೆ. ಈಗ ಹೋಗು. ಏನಾದರೂ ಕೇಳ ಬಯಸುವಿಯಾದರೆ ಕೇಳು, ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ :- ದೇವ, ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮಾತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗ್ರಾಹ್ಯ. ಸ್ವರ್ಗ ಸಾಧನಗಳಾದ ಕರ್ಮಗಳು ಯಾವುವು ? ನರಕಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುವ ಕರ್ಮಗಳು ಯಾವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳು.

ಯಮ :- ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯಗಳಿಂದಲೂ ಧರ್ಮ ವಿಮುಖರಾದ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಿಹೀನರಾದ ಜನರು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರರಲ್ಲಿ ಭೇದವೆಣಿಸುತ್ತ, ವಿಷ್ಣು ವಿದ್ಯೆಗಳಲಿ ಅನಾಸಕ್ತಿ ತೋರುವವರು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು.

ಪರರ ಕ್ಷೇತ್ರ ವೃತ್ತಿ ಗೃಹಗಳ ನಾಶ ಮಾಡುವವರು, ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ ಭಂಗ ತರುವವರು, ಆಸೆಯನ್ನು ಭಂಗಗೊಳಿಸುವವರು, ಹಸಿದು ಬಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವವರು, ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು.

ಅನಾಥಂ ವೈಷ್ಣವಂ ದೀನಂ ರೋಗಾರ್ತಂ ವೃದ್ಧಮೇವಚ
ನಾನು ಕಂಪಯತೇ ಮೂಢಃ ಸಜ್ಞೇಯೋ ನರಕಾತಿಥಿಃ

ಅನಾಥನೂ ದೀನನೂ ರೋಗಿಯೂ ವೃದ್ಧನೂ ಆದ ವೈಷ್ಣವನನ್ನು ನೋಡಿ ದಯೆ ತೋರದವನು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ವ್ರತವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಇಂದ್ರಿಯ ಲೋಲುಪತೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಅರ್ಧದಲ್ಲಿಯೆ ಕೈ ಬಿಡುವವನು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು. ಹರಿಯ ಅರ್ಚನೆ ಧ್ಯಾನ ಸ್ಮರಣೆಗಳನ್ನ ಮಾಡುವವರು ಹರಿಪಾದವನ್ನು ಸೇರುವರು. ಅವರ ಬಾಳು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವುದು.

ಹರಿ ಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡಿದೊಡನೆ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾದಾಗ ಕತ್ತಲೋಡುವಂತೆ ಪಾಪಗಳು ನಶಿಸುತ್ತವೆ. ಹರಿಯ ಕೀರ್ತನೆ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುವವರೂ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವವರೂ, ಹರಿಯನ್ನು ಜಪಿಸುವವರೂ, ಬೇಡುವವರನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷದಿಂದ ದಾನ ಮಾಡಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ದಾನಫಲವನ್ನ ಪೇಕ್ಷಿಸದಿರುವವರೂ, ಹಗಲು ನಿದ್ದೆ ಮಾಡದವರೂ, ಶತ್ರುಗಳ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಅವರ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನೇ ಹೊಗಳುವವರೂ, ತ್ರಿಕರಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರಸ್ತ್ರೀ ಸಂಗ ಮಾಡದವರೂ, ದಯೆ ಅನುಕಂಪ ಸದಾಚಾರಗಳುಳ್ಳವರೂ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು.

ವ್ರತಂ ರಕ್ಷಂತಿ ಯೇ ಕೋಪಾತ್ ಶ್ರೀಯಂ ರಕ್ಷಂತಿ ಮತ್ಸರಾತ್
ವಿದ್ಯಾಂ ಮಾನಾಪಮಾನಾಭ್ಯಾಂ ಆತ್ಮಾನಂ ತು ಪ್ರಮಾದತ
ಮತಿಂ ರಕ್ಷಂತಿ ಯೋಲೋಭಾತ್ ಮನೋ ರಕ್ಷಂತಿ ಕಾಮತಃ
ಧರ್ಮಂ ರಕ್ಷಂತಿ ದುಃಸಂಗಾತ್ ತೇ ನರಾಃ ಸ್ವರ್ಗಗಾಮೀನ

ವ್ರತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೋಪದಿಂದ ಅದು ಕೆಡದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವವರು, ಸಂಪತ್ತು ಬಂದಾಗ ಪರರ ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ಸರ ಪಡದೆ ತನ್ನದನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವವರೂ, ವಿದ್ಯೆ ದೊರೆತ ಮೇಲೆ ಮಾನಾಪಮಾನ ಜಯಾಪಜಯ ಮುಂತಾದ ದ್ವಂದ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕದೆ ಆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವವರು, ವಿಚಾರವಿಲ್ಲದೆ ತಪ್ಪು ದಾರಿ ತುಳಿಯುವ ಪ್ರಮಾದಕ್ಕೆ ತಾನು ಬೀಳದಂತೆ ಜಾಗರೂಕತೆ ವಹಿಸುವವರು, ಲೋಭದಿಂದ ವಿವೇಕ ದೂರಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವವರು, ರಾಗದ್ವೇಷಗಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಬಲಿಯಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವವರು, ದುರ್ಜನರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ವಿಹಿತ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿಯಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವವರೂ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷಗಳೆರಡರ ಏಕಾದಶಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಉಪವಾಸ ಮಾಡುವವರೂ ಸ್ವರ್ಗ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಮಾತೇವ ಸರ್ವ ಬಾಲಾನಾಂ ಔಷಧಂ ರೋಗಿಣಾಮಿವ
ರಕ್ಷಾರ್ಥ ಸರ್ವ ಲೋಕಾನಾಂ ನಿರ್ಮಿತೈಕಾದಶೀ ತಿಥಿಃ

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಾಯಿಯಂತೆ, ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಔಷಧಿಯಂತೆ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಏಕಾದಶಿ ತಿಥಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಏಕಾದಶಿಯಂಥ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕವಿನ್ನಿಲ್ಲ. ಅಂದು ಉಪವಾಸ ಮಾಡುವವರು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

ಗಂಗೆ ಯಮುನೆ ಸರಸ್ವತಿ ಗೋದಾವರಿ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ದಾನ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಸದಾಚಾರಿಗಳು ನರಕದ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ನರ್ಮದಾ ಸ್ನಾನ ದರ್ಶನಗಳಿಂದ ಶಿವಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಚರ್ಮಣ್ವತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಅದರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನ ನಿಯಮದಿಂದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಸಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ವಾಸಮಾಡಿದರೆ ವಿಷ್ಣುಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು.

ಗಂಗಾಜಲ, ಪ್ರಯಾಗ ಕೇದಾರ, ಪುಷ್ಕರ, ವ್ಯಾಸಾಶ್ರಮ ಪ್ರಭಾಸ, ದ್ವಾರಕೆ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಡಿದರೆ ಇಲ್ಲವೆ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಮರಣಹೊಂದಿದರೆ, ಹರಿ ಎಂಬ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ಮಡಿದರೆ ಹರಿ ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುವರು. ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರೂ ಹನ್ನೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಪಾಪ ತೊಲಗುವುದು. ಸ್ವರ್ಗ ಸಿಗುವುದು.

ಅಶ್ವಮೇಧ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ರಾಜಸೂಯ ಶತಾನಿ ಚ
ಏಕಾದಶ್ಯುಪವಾಸಸ್ಯ ಕಲಾಂನಾರ್ಹಂತಿ ಷೋಡಶೀಂ

ಸಾವಿರ ಅಶ್ವಮೇಧಗಳೂ, ನೂರು ರಾಜಸೂಯಗಳೂ ಏಕಾದಶಿ ಉಪವಾಸದ ಹದಿನಾರನೆ ಒಂದಂಶಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗಲಾರವು.

ಏಕತಃ ಕ್ರತವಃ ಸರ್ವೇ ಸರ್ವ ತೀರ್ಥತಪಾಂಸಿ ಚ
ಮಹಾ ದಾನಾನಿ ಚ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ವ್ರತಂ ವೈಷ್ಣವ ಮೇಕತಃ

ಎಲ್ಲ ಯಾಗಗಳೂ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ತಪಸ್ಸುಗಳೂ ಮಹಾದಾನಗಳೂ ಒಂದೆಡೆ, ವೈಷ್ಣವ ವ್ರತವೊಂದೆ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ.

ವೈಷ್ಣವ ವ್ರತ ಜೋಧರ್ಮೋ ಧರ್ಮೋಯ ಜ್ಞಾದಿ ಸಂಭವಃ
ಏಕತ್ರ ತುಲಿತೌ ಧಾತ್ರಾತತ್ರ ಪೂರ್ವೋಭವದ್ಗುರು

ವೈಷ್ಣವ ವ್ರತಗಳ ಪುಣ್ಯವನ್ನೂ ಯಜ್ಞಾದಿಗಳ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನು ತೂಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ವೈಷ್ಣವ ವ್ರತದ ಪುಣ್ಯವೆ ಅಧಿಕವೆಂದು ಕಂಡು ಬಂದಿತು.

ಏಕಾದಶಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಉಳ್ಳವರನ್ನೂ ಅಚ್ಯುತ ಅಚ್ಯುತ ಎನ್ನುವವರನ್ನೂ ನಾನು ಎಂದು ಶಿಕ್ಷಿಸಲು ಹೋಗಲಾರೆ. ನನಗೆ ಅವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಭಯ.

ಕಿಂಸ್ಪೃಶಾ, ವಂಜುಳೀ, ಪಕ್ಷ ಸಂವರ್ಧಿನೀ ಜಯಾ, ವಿಜಯಾ, ಜಯಂತಿ, ಪಾಪನಾಶಿಕಾ, ತಿಲದಗ್ಧಾ, ಅಖಂಡ ದ್ವಾದಶೀ, ಮನೋರಥಾ, ಭೀಮ ದ್ವಾದಶೀ ಮೊದಲಾದ ದ್ವಾದಶಿಗಳಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ವ್ರತಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ್ತರಾದವರು ಹರಿಯನ್ನೇ ಹೋಗಿ ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅದನ್ನು ನಂಬುವವರೂ, ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಿರುವವರೂ, ದರ್ಶಶ್ರಾದ್ಧ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ಆದರ ಉಳ್ಳವರೂ, ನಂದಾ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಬದರಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನ ಉಪವಾಸವಿರುವವರೂ, ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆರು ತಿಂಗಳು ವಾಸ ಮಾಡುವವರೂ, ಮಣಿ ಕರ್ಣಿಕಾ ಸ್ನಾನ ಕಾಶಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರೂ, ಹರಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಭೂಮಿ ಲೋಹ ಗೋದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮರಣ ಹೊಂದುವವರೂ, ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದು ಅವರಿಗೆ ಪಿತೃ ಪಿತಾಮಹರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ ಮಮತೆ ಅಹಂಕಾರಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಮರಣ ಹೊಂದುವವರೂ, ತಮ್ಮ ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದಿ ಪರ ಧನಕ್ಕಾಶಿಸದವರೂ, ಒಳ್ಳೆಯ ಮಧುರವಾದ ಪಾಪ ರಹಿತವಾದ ಮಾತನ್ನಾಡುವವರೂ, ಧಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಡುವವರೂ, ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು, ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮನೆ ಕೊಡುವವರೂ, ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಮುಂತಾದ ಪುಣ್ಯಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡುವವರೂ ಸ್ವರ್ಗ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ದರಿದ್ರನಿಗೆ ದಾನ, ಅಧಿಕಾರಿಯ ಕ್ಷಮಾಗುಣ, ಯುವಕನ ತಪಸ್ಸು, ಜ್ಞಾನಿಯ ಮೌನ, ಸುಖ ಭೋಗಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರಾದವರ ವೈರಾಗ್ಯ, ಭೂತದಯೆ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸ್ವರ್ಗ ಸಾಧನಗಳು. ಪಾಪ ಕರ್ಮ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮಗಳು ಯಾವುದೆಂದು ಅವು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವೆ ಅಲ್ಲವೆ ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ ತಿಳಿಯುವುದು. ತಪಸ್ಸು ಧ್ಯಾನ ಮುಂತಾದವು ಸಂಸಾರವನ್ನು ಕಳೆಯುವುದು. ಪಾಪ ಕರ್ಮವು ನರಕಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುವುದು.

ಸೈನ್ಯ ಪರಿವಾರ ಶೌರ್ಯ ಎಲ್ಲ ಇದ್ದರೂ ಪುಣ್ಯವೊಂದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಧಃ ಪತನವೆ ಸರಿ. ಎತ್ತರವಾದ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಹೂ ಬಿಟ್ಟ ಮರಗಳು ಗಾಳಿಯಿಂದ ಬೇರು ಸಹಿತ ಕಿತ್ತು ಹೋಗುವುವು. ಧರ್ಮದ ಬಲವೆ ಬಲ. ಇಹಪರಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಅದರಿಂದ ಕ್ಷೇಮ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗ ನರಕ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನೇನು ಹೇಳಬೇಕು, ಕೇಳು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ವೈಶಾಖ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತೊಂಬತ್ತನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—o—

ಪ್ರೇತಮೋಕ್ಷ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೪೦

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ :- ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿದವನು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಾರ. ಪಾಪ ಮಾಡಿದವನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಾರ ಎಂಬುದು ಎಂಥ ಮೂರ್ಖನಿಗೂ ಗೊತ್ತು.

ನಾನಾ ವಿಧದ ಯಜ್ಞ ದಾನವ್ರತ ಜಪ ಸತ್ಯಗಳಿಂದ ಸ್ವರ್ಗ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯೆ, ಧನ, ಆಚಾರ ಎಲ್ಲವೂ ಇದ್ದರೆ ಇದು ಸಾಧ್ಯ. ಹೇರಳ ಸಂಪತ್ತು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕುಟುಂಬ ಪೋಷಣೆಯ ಚಿಂತೆಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ದಾನ ಅಗ್ನಿ ಹೋತ್ರಾದಿ ಕರ್ಮಗಳು ಯಾವುವೂ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಅವು ಅತಿ ದುಷ್ಕರ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶ್ರಮವಿಲ್ಲದೆ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸುವ ಸಾಧನವಿದ್ದರೆ ಹೇಳು.

ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದುದು, ಅದನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರವಾಗಬೇಕು. ಧನ ಧಾನ್ಯ ಯಶಸ್ಸು ಆಯುಷ್ಯಗಳು ಲಭಿಸಬೇಕು. ಇಹದಲ್ಲಿ ಸೌಖ್ಯ, ಪರದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷಯ ಸ್ವರ್ಗ ದೊರಕಬೇಕು. ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಭಯ ನೀಡುವ ಸಾಕ್ಷಾತ್‌ನಾರಾಯಣನ ಅನುಗ್ರಹವಾಗಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಯಜ್ಞದಾನ ತಪಸ್ಸು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಳ ಫಲ ದೊರೆಯಬೇಕು. ಅಂತಹ ಒಂದು ಧರ್ಮ ಯಾವುದೆಂದು ಹೇಳು. ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ಸಾರವನ್ನು ಹೇಳು.

ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಗೂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಅಶಕ್ಯ. ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೇನಿದೆ. ಹೇಳು. ನನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

ಧರ್ಮರಾಜ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನೀನು ಜಗದೊಡೆಯ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಸ್ವರೂಪಿ, ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವ. ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಗಳಾವುವೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರದು. ನೀನು ಹಿಡಿದು ಸೆಳೆದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ನಾಶಹೊಂದುವುದು.

ಸಾತ್ವಿಕರಿಗೆ ಸತ್ವರೂಪನಾಗಿ ರಾಜಸರಿಗೆ ರಜೋರೂಪನಾಗಿ ತಾಮಸರಿಗೆ ತಮೋರೂಪನಾಗಿರುವವನು. ನಾಲ್ಕು ಕೊಂಬು, ಮೂರು ಕಣ್ಣು, ಏಳು ಕೈಗಳ ಎತ್ತಿನ ರೂಪದವನು, ಸರ್ವಯಜ್ಞಮಯ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವವನು. ಅವುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆ ನೀಡುವವನು, ಸುಖ ನೀಡುವವನು. ದಂಡಧರನಾಗಿದ್ದು ಧರ್ಮಪ್ರವರ್ತಕನೆನಿಸಿದವನು. ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ನಾನು ಕಂಡೆ. ದೇವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ಸಾರವನ್ನು ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸು.

ಯಮ :- ನಿನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ಸಂತುಷ್ಟನಾದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರ ರೀತಿಯಿಂದ ನೀನು ನನಗೆ ಪೂಜ್ಯನಾಗಿರುವೆ. ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳದಿರುವ ರಹಸ್ಯವಾದ ಧರ್ಮಸಾರ ಒಂದಿದೆ. ಮಹಾ ನರಕಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪಾಪಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಗೊಯ್ಯುವುದರಿಂದ

ಅದನ್ನು ಹೇಳಕೂಡದು. ಆದರೂ ನಿನ್ನ ವಿನಯ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಾರದೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ಸ್ಯುರ್ಮೋಹಾಯ ಚರಾಚರಸ್ಯ ಜಗತಸ್ತೇ ತೇ ಪುರಾಣಾಗಮಾ
ಸ್ತಾಂ ತಾಮೇವಹಿ ದೇವತಾಂ ಪರಿಮಿತಾಂ ಜಲ್ಪಂತು ಕಲ್ಪೇವಿಧೌ
ಸಿದ್ಧಾಂತೇ ಪುನರೇಕ ಏವ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುಃ ಸಮಾಸ್ತಾಗಮು
ವ್ಯಾಪಾರೇಷು ವಿವೇಕನಾಂ ವ್ಯತಿಕರಂ ನೀತೇಷು ನಿಶ್ಚೀಯತೇ

ಆಯಾ ಪುರಾಣಗಳು ಆಗಮಗಳು ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಗೊಂದಲ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿ, ಆಯಾ ದೇವತೆಗಳನ್ನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮವೆನ್ನುತ್ತಿರಲಿ, ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವಿವೇಕಿಗಳು ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವೆ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ಭವೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ವಿಷ್ಣುಶ್ಚ ತ್ರಯಮೇವ ತ್ರಯೀಮತಂ
ದೀಪೋಗ್ನಿವರ್ತಿಸ್ನೇಹೈಸ್ತು ಯಥಾ ವಿಪ್ರ ತಥಾ ಹರಿಃ

ಹೇಗೆ ದೀಪವೆಂದರೆ ಅಗ್ನಿ ಬತ್ತಿ ಎಣ್ಣೆಗಳ ಸಮೂಹವೋ ಹಾಗೆ ಹರಿ ಎಂದರೆ ಶಿವ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣುಗಳ ಸಮೂಹರೂಪನಾದವನು. ಈ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಯನ್ನೇ ವೇದಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. **ಅನಾರಾಧ್ಯ ಹರಿಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಕೋ ಲೋಕನ್ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾ ಚ್ಛುಭಾನ್ ಆರಾಧಿತೇ ಹರೆಕಾಮಾಃ ಸರ್ವೇ ಕರಿತಲೇ ಸ್ಥಿತಾ;** ಹರಿಯನ್ನಾರಾಧಿಸದೆ ಯಾರು ಪುಣ್ಯ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲ? ಹರಿಯನ್ನಾರಾಧಿಸಿದರೆ ಬಯಸಿದುದೆಲ್ಲ ಕರಗತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅನಾರಾಧ್ಯ ಹರಿಂ ಲೋಕ: ಸರ್ವದಂ ಸರ್ವದೇಹಿನಾಂ ।
ಕೋಪಿ ಕ್ವಾಪಿ ಕಿಮಪ್ಯತ್ರ ನಲಭೇತೇತಿ ನಿಶ್ಚಿತಂ ॥

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಡುವ ಹರಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸದೆ ಯಾರೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಏನನ್ನೂ ಪಡೆಯಲಾರನೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಿತ.

ಸಸರ್ಜ ನಾಭಿ ಕಮಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಕಮಲಾಸನಂ ।
ರಜಸಾ ತಮಸಾಜುಷ್ಟಂ ಸ ರುದ್ರಮಸ್ಯ ಜತ್ ಪ್ರಭುಃ ॥

ಹರಿಯ ರಜೋ ಗುಣದಿಂದ ತನ್ನ ನಾಭಿಕಮಲದಲ್ಲಿ ಕಮಲಾಸನನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ. ತಮೋ ಗುಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ ರುದ್ರನನ್ನೂ ಬಳಿಕ ಅವನೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ.

ಸತ್ವ ರಜ ತಮ ಎಂಬ ಮೂರು ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ವ ಗುಣದಿಂದ ಮೋಕ್ಷ ಸಿಗುವುದು. ಆ ಸತ್ವ ನಾರಾಯಣನ ಅಧೀನವಾದುದು. ಸತ್ವ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ರಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂಪತ್ತು ಯಶಸ್ಸು ದೊರಕುವುದು. ಕೊನೆಯದಾದ ರುದ್ರ ಎಂಬುದು ರಜೋ ಮಿಶ್ರಿತ ತಮೊಮಯವಾದುದು. ಆದರಿಂದ ರಾಜ್ಯ ಲಭಿಸುವುದು. ರಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿರದ ಕೇವಲ ತಮಸ್ಸು ಇಹಪರಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದು. ವಿಷ್ಣು ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿವರೊಳಗೆ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಭೇದವನ್ನು ತಿಳಿಯುವವನು ಪಾಪಿ, ಅನಿಷ್ಟ ಗತಿ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ವಿಷ್ಣುವೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮ. ವಿಷ್ಣುವೆ ಜಗದೊಡೆಯ. ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದು ಈ ವೈಶಾಖ ಮಾಸ. ಈ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರು ನನ್ನ ದೂತರನ್ನೆ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಚಿತ್ರಗುಪ್ತನ ಲೇಖನದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ ವಂಶದ ಪೂರ್ವಿಕರನ್ನೆಲ್ಲ ನರಕದಿಂದ ಎತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಇದು ರಹಸ್ಯ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಕೂಡದು. ಹೇಳಿದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ನರಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಶೂನ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ನನ್ನ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ವಿಂಧ್ಯದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ಭಾಗೀರಥಿ, ನರ್ಮದೆ, ಯಮುನೆ, ಸರಸ್ವತಿ, ವಿಶೋಕೆ, ವಿತಸ್ತೆ ಎಂಬ ನದಿಗಳೂ ದಕ್ಷಿಣದ ಗೋದಾವರಿ, ಭೀಮರಥಿ, ತುಂಗಭದ್ರೆ, ವೇದಿಕೆ, ತಾಪಿ, ಪಯೋಷ್ಣಿ ನದಿಗಳು ಹೀಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ವೈಶಾಖದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ನದಿಗಳೂ ಜಲಾಶಯಗಳೂ ಎಲ್ಲ ದೇವಾಲಯಗಳೂ ಎಲ್ಲ ಆಶ್ರಮಗಳೂ ಪವಿತ್ರವೆ.

ಸೂರ್ಯನು ಅರ್ಧ ಉದಯಿಸಿರುವಾಗ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ವೈಶಾಖಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ ಸಿಗುವ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ಮುಖಗಳಿದ್ದರೂ ಬ್ರಹ್ಮನ ಆಯುಸ್ಸು ಇದ್ದರೂ ಹೇಳುವುದು ಅಶಕ್ಯ. ವಿಷ್ಣುವಿನಂತೆಯೆ ವೈಶಾಖಮಾಸವೂ ಮಹಾನರಕಗಳನ್ನು ಸುಡುವುದರಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯಂತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವೈಶಾಖಸ್ನಾನ ವಿಷ್ಣುಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಎಲ್ಲ ಘೋರಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕೋಟಿ ಸಹಸ್ರ ಕಲ್ಪಗಳ ಕಾಲ ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವನು.

ಸೂತ ಉವಾಚ

ಸೂತ :- ಧರ್ಮರಾಜನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತಿರುಗಿ ವೈಶಾಖಮಾಸ ವಿಧಿಯನ್ನೆ ಕೇಳಿದ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ :- ಧರ್ಮರಾಜಾ, ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಯಾವ ವಿಧಾನದಿಂದ ಹರಿಯನ್ನರ್ಚಿಸಬೇಕು ? ಯಾವ ಹೂವುಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಬೇಕು ?

ಯಮ :- ಕೇಶವನಿಗೆ ತುಳಸಿಯೆ ಎಲ್ಲ ಪತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯ. ಪುಷ್ಕರ ಮುಂತಾದ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಗಂಗಾದಿ ಪುಣ್ಯ ನದಿಗಳೂ ವಾಸುದೇವನೆ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳೂ ತುಳಸಿಯಲ್ಲಿರುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಾಜಿಯನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬಹುದು ಕಮಲವನ್ನೂ ಬಿಡಬಹುದು ತುಳಸಿಯೊಂದರಿಂದಲೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಧವನನ್ನರ್ಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳಲು ಶೇಷನಿಂದಲೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ ?

ಸ್ನಾನಮಾಡದೆ ತುಳಸಿಯನ್ನು ಕೊಯಿದರೆ ಅದರಿಂದ ಮಾಡಿದ ದೇವ ಪಿತೃಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದು. ಪಂಚಗವ್ಯದಿಂದ ಶುದ್ಧಿಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಳಲೆಕಾಯಿ ಅನೇಕ ರೋಗವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಂತೆ ತುಳಸಿಯು ದಾರಿದ್ರ್ಯ ದುಃಖಭೋಗ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬಲ್ಲದು. ತುಳಸಿಯು ಕಪ್ಪು ಬಿಳಿ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧ. ಅದರಿಂದ ಹರಿಯನ್ನರ್ಚಿಸುವ ಹರಿಭಕ್ತನಾದ ನರನೂ ನಾರಾಯಣನಂತಾಗುತ್ತಾನೆ. ವೈಶಾಖ ಮಾಸಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮೂರು ಹೊತ್ತು ತುಳಸಿಯಿಂದ ಹರಿಯನ್ನರ್ಚಿಸಿದರೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಪತ್ರಪುಷ್ಪಗಳಾವುವು ದೊರೆಯದಿದ್ದಾಗ ಶಾಲಿ, ಗೋ, ಅಕ್ಕಿಯವಗಳಿಂದಲೂ ಅರ್ಚಿಸಬಹುದು. ಬಳಿಕ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ದೇವ ಪಿತೃ ಮನುಷ್ಯ ಚರಾಚರ ಜಂತುಗಳನ್ನೂ ತರ್ಪಣದಿಂದ ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸಬೇಕು.

ಅಶ್ವತ್ಥಕ್ಕೆ ನೀರೆರೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಕುಲಗಳ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವುದು. ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ಅಕಾಲ ಮರಣ, ದುಃಸ್ವಪ್ನ, ದುರಾಲೋಚನೆಗಳೂ ದೂರವಾಗುವುವು. ಪಿತೃಗಳೂ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಹಗಳೂ ಸಂತೋಷಗೊಳ್ಳುವರು. ವಿಷ್ಣು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವನು.

ಬಿಳಿ ಹೂ, ಅಕ್ಷತೆ, ಅಗ್ನಿ, ಚಂದನ, ಎಕ್ಕೆಗಿಡ. ಅಶ್ವತ್ಥ ಇವುಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿ ತನ್ನ ವರ್ಣ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಅಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗ, ಸ್ನಾನ, ಅಶ್ವತ್ಥಕ್ಕೆ ನೀರೆರೆಯುವುದು. ಗೋವಿಂದನ ಅರ್ಚನೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಎಂದೂ ದುರ್ಗತಿ ಇಲ್ಲ.

ವೈಶಾಖಮಾಸವಿಡೀ ಸ್ನಾನವಿಧಿಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಲಾರದ ಅಶಕ್ತರು ತ್ರಯೋದಶಿ ಚತುರ್ದಶಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಈ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪ್ರಾತಃ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತವೆ. ಅಕ್ಷಯ ಸ್ವರ್ಗ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಮೂರು ದಿನ ಉಷಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಮಧುತಿಲ ದಾನವನ್ನು ಹನ್ನೆರಡು ಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗಿತ್ತು ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಪಿತೃ ದೇವತರ್ಪಣವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಬದುಕಿರುವಷ್ಟು ಕಾಲ ಮಾಡುವ ಪಾಪವೆಲ್ಲ ನಶಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ವರ್ಗ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ನನ್ನನ್ನು ಅವನು ನೋಡಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅನ್ನ ನೀರು, ಸುವರ್ಣ ತಿಲಪಾತ್ರ, ಉದಪಾತ್ರ ದಾನಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು. ವೈಶಾಖ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದು ಬ್ರಹ್ಮನು ಎಳ್ಳನ್ನು, ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಆ ದಿನ ತಿಲ ದಾನ ಮಾಡಿ ತಾನೂ ಭಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಬಹಳ ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೇಷ ಸಂಕ್ರಮಣದಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ಮೂವತ್ತು ದಿನಗಳು ಎಲ್ಲ ಯಜ್ಞಗಳಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮವೆಂದು ಪುರಾಣಗಳು ಹೊಗಳುತ್ತವೆ. ಆ ಮೂತ್ತು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತ್ರಯೋದಶಿ ಚತುರ್ದಶಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗಳು ಅತಿ ದುರ್ಲಭ.

ಅವುಗಳಲ್ಲೂ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಹರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯ ಏಕೆಂದರೆ ಹರಿಯು ವೈಶಾಖ ತ್ರಯೋದಶಿಯಂದು ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನೂ ಚತುರ್ದಶಿಯಂದು ಮಧುವನ್ನೂ ಕೊಂದು ಹುಣ್ಣಿಮೆ ದಿನ ಭೂಮಿಯನ್ನುದ್ಧರಿಸಿದ್ದನು.

ನ ವೇದೇನ ಸಮಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ನ ತೀರ್ಥಂ ಗಂಗಾಯಾ ಸಮಂ
ನ ದಾನಂ ಜಲ ಗೋತುಲ್ಯಂ ನ ವೈಶಾಖೀಸಮಾ ತಿಥಿಃ ॥

ವೇದಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಬೇರೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಲ್ಲ. ಗಂಗೆಗೆ ಸಮಾನವಾದ ತೀರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಜಲ ಗೋದಾನಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಬೇರೆ ದಾನವಿಲ್ಲ. ವೈಶಾಖದ ದಿನಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ದಿನಗಳು ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ.

ವೈಶಾಖದಲ್ಲಿ ಜಲಧೇನು, ಸಕ್ಕರೆ, ಫಲ ತಾಂಬೂಲ, ಪಾದುಕೆ, ಜಲಪಾತ್ರೆ, ಅನ್ನ, ದಕ್ಷಿಣೆ ಮುಂತಾದ ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗದ ಫಲ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಮಧ್ಯದೇಶದಲ್ಲಿ ಧನಶರ್ಮನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಒಮ್ಮೆ ದರ್ಭೆಸಮಿತ್ತುಗಳಿಗಾಗಿ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಅವನನ್ನು ಭಯಂಕರ ಪ್ರೇತಗಳು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದುವು. ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿ ಎದ್ದು ನಿಂತ ಕೂದಲುಗಳು ಕೆಂಗಣ್ಣು ಕಪ್ಪು ಹಲ್ಲುಗಳು ಸಣ್ಣ ಹೊಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ವಿಚಿತ್ರ ಕೂಗುಗಳನ್ನು ಕೂಗುತ್ತ ಬಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಧನಶರ್ಮನು ಭಯದಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟು ಹೇಳಿದ.

ಧನಶರ್ಮ :- ಯಾರು ನೀವು ? ನರಕ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಈ ಅವಸ್ಥೆ ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು ? ನನಗೆ ಭಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ದಯೆಯಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ. ನಾನು ವೈಷ್ಣವ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಬಡವ ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದರೆ ಆ ಹರಿ ನಿಮಗೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪ್ರಿಯ. ಅಗಸೆ ಹೂವಿನಂಥ ನೀಲ ವರ್ಣದವ. ಪೀತಾಂಬರಧಾರಿ. ಸ್ಮರಣ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವವ. ಪ್ರೇತಗಳಿಗೂ ಮೋಕ್ಷ ಕೊಡುವವ.

ಯಮ :- ಹರಿನಾಮ ಶ್ರವಣ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಪ್ರೇತಗಳಿಗೆ ಸುಖ ಉಂಟಾಯಿತು. ಪುಣ್ಯ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಅವು ದಯೆ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಗಳನ್ನು ತೋರಿದುವು. ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದುವು.

ಪ್ರೇತಗಳು :- ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆ, ನಿನ್ನ ದರ್ಶನ, ಹರಿಯ ನಾಮಶ್ರವಣಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಬದಲಾಯಿತು. ದಯೆಯಿಂದ ತುಂಬಿದೆವು.

ಅಪಾಕ ರೋತಿ ದುರಿತಂ ಶ್ರೇಯ; ಸಂಯೋಜಯಿಷ್ಯೆತಿ
ಯಶೋ ವಿಸ್ತಾರ ಯತ್ಯಾಶು ನೂನಂ ವೈಷ್ಣವ ಸಂಗಮು

ವೈಷ್ಣವರ ಒಡನಾಟವು ಪಾಪವನ್ನು ತೊಲಗಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹರಡಿಸುತ್ತದೆ.

ರಸಾಯನದಂತೆ ಪರಮಾನಂದವನ್ನೀವ ವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾಮದ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಯಾರಿಗೆ ಸಂತೋಷ ಉಂಟು ಮಾಡಲಾರದು ?

ಇವನ ಹೆಸರು ಕೃತಘ್ನ. ಈ ಎರಡನೆಯವನ ಹೆಸರು ವಿದ್ವೈವತ. ನಾನು ಮೂರನೆಯವನು ಅವೈಶಾಖ್ಯ. ಇವನು ಸದಾ ಕೃತಘ್ನನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಆ ಪಾಪ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಕೃತಘ್ನನೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಸುದಾಸನೆಂದು ಅವನ ಹೆಸರಿತ್ತು. ಮಹಾ ಕೃತಘ್ನನಾಗಿದ್ದ.

ಅತಿ ಪಾಪಿನಿ ಧೂರ್ತೇ ಚ ಗುರುಸ್ವಾಮ್ಯಹಿತೇಪಿವಾ
ನಿಷ್ಕೃರ್ವಿದ್ಯತೇ ವಿಪ್ರ ಕೃತಘ್ನೇ ನಾಸ್ತಿ ನಿಷ್ಕೃತಿಃ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆ ಅತ್ಯಂತ ಪಾಪ ಮಾಡುವವನಿಗೂ ಧೂರ್ತನಿಗೂ ಗುರು, ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಅಹಿತ ಉಂಟು ಮಾಡುವವನಿಗೂ ಆ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿದೆ. ಆದರೆ ಕೃತಘ್ನನಾದವನಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೂ ಇಲ್ಲ.

ಅವನು ಅನೇಕ ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ಯಾತನೆಗಳನ್ನನುಭವಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಈ ಪ್ರೇತ ಶರೀರವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಎರಡನೆಯ ವಿದೈವತನು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನಾಳುವ ರಾಜನಾಗಿದ್ದ. ಹರಿವೀರನೆಂದು ಹೆಸರಿತ್ತು. ಆಗ ಅವನು ದೇವತಾರ್ಚನೆ ಮಾಡದೆ ಗುರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡದೆ ತಾನೆ ಉಣ್ಣುತ್ತಿದ್ದ.

ರೋಷ, ಅಹಂಕಾರ, ನಾಸ್ತಿಕ್ಯ, ಗುರ್ವಾಜ್ಞೋಲ್ಲಂಘನ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂದೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಯಜ್ಞಗಳೊಂದನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ದುಃಖವನ್ನನುಭವಿಸಿ ಈಗ ವಿದೈತನೆಂಬ ಪ್ರೇತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ನಾನು ಅವೈಶಾಖ. ನಾವು ಮೂವರಲ್ಲಿ ನಾನೆ ಹೆಚ್ಚು ಪಾಪ ಮಾಡಿದವನು. ಮಧ್ಯ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಗೌತಮ ಗೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಗೌತಮನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೆ. ದೊಡ್ಡ ಯಾಜ್ಞಿಕನಾಗಿದ್ದೆ.

ವಿಷ್ಣುವನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನವನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾನ ಹೋಮ ವಿಷ್ಣು ಪೂಜೆಗಳಾವುದನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಜಲಪಾತ, ತಿಲಮಧು, ಪುಷ್ಪಫಲ ತಾಂಬೂಲ, ಮುಂತಾದವುವನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ನನ್ನ ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾದುವು. ಅದರಿಂದ ನಾನೀಗ ಅವೈಶಾಖನೆಂಬ ಪ್ರೇತವಾಗಿ ಜನಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆ, ನಮ್ಮನ್ನು ಈ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸು. ನೀನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ತೀರ್ಥಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮೇಲು. ಅವರು ಮೊರೆಹೊಕ್ಕ ಮಹಾಪಾಪಿಗಳನ್ನೂ ನರಕದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಬಲ್ಲರು. ಗಂಗಾದಿ ಸರ್ವತೀರ್ಥ ಸ್ನಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸಜ್ಜನರ ಒಡನಾಟವೆ ಮೇಲು. ಅಥವಾ ನನ್ನ ಮಗನೊಬ್ಬ ಧನಶರ್ಮನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ನಮ್ಮ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾಲ ಬಂದಾಗ ಅದನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ತನಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞದಾನ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಫಲ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಯಮ :- ಪ್ರೇತದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವನೆ ತನ್ನ ತಂದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಧನ ಶರ್ಮನು ಬಲು ದುಃಖಗೊಂಡ. ತನ್ನನ್ನು ಹಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೇಳಿದ.

ಧನಶರ್ಮ :- ಸ್ವಾಮಿ, ನಾನೆ ಆ ನಿನ್ನ ಮಗ ಧನಶರ್ಮ. ತಂದೆಯನ್ನು ದುರ್ಗತಿಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಲಾರದ ನಿರರ್ಥಕನಾದ ಮಗ. ಇಹಪರಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ತಂದೆಗೆ ಸುಖ ನೀಡದ ಮಗನು ಮಗನಲ್ಲ.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಗುರುಗಳು, ತಂದೆ ಮತ್ತು ತಾಯಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಬೀಜ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ತಂದೆಯೆ ಮುಖ್ಯ. ಅಂಥ ತಂದೆಗೆ ದುರ್ಗತಿ ಬಂದಾಗ ನಾನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು ತಪ್ಪು. ಈಗ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿ ? ನಿನಗೆ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ದೊರಕಿಸಲಿ ? ಧರ್ಮದ ತತ್ವವನ್ನೆ ತಿಳಿಯೆನಲ್ಲ ! ನೀನು ಹೇಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರೇತ :- ಮಗು, ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ನಾನು ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವಾಗ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಗುರುಗಳ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಅಪಮಾನ ಮಾಡಿದ್ದೆನು. ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದಂತೆ ಪೌರಾಣಿಕವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕೇವಲ ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆ ಮಾಡಿದೆ. ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚಿನಂತೆ ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಕುಠಾರದಂತೆ ಇರುವ ವೈಶಾಖ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯೊಂದನ್ನೂ ನಾನು ಅನುಷ್ಠಿಸಲಿಲ್ಲ. ವೈಶಾಖ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡದವ ನನ್ನಂತೆ ಅವೈಶಾಖನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹತ್ತು ಜನ್ಮಗಳವರೆಗೆ ತಿರ್ಯಗ್ ಜಂತುವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಹು ಕಾಲ ದುಃಖವುಂಡು ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರೇತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ದುರ್ಲಭವಾದ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮವನ್ನು ಅವನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಈಗ ಈ ನನ್ನ ಪ್ರೇತಜನ್ಮ ಕಳೆಯಲು ಹಿಂದೆ ಗುರುಗಳೇ ಹೇಳಿದ್ದ ಒಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಇನ್ನು ಐದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವೈಶಾಖ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಂದು ಯಮುನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡು. ಪಾನೀಯ, ಎಳ್ಳು, ಜಲಕುಂಭ, ಅನ್ನಫಲಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನಮಾಡು. ಅವರಿಗೆ ಪಾಯಸ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸು. ಸ್ನಾನ ದಾನ ಜಪ ಹೋಮ ಹರಿಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದರ ಫಲವನ್ನು ನಮಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ನನಗೆ ಪರಿಚಿತರು. ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಲೊಲ್ಲೆನು.

ಯಮ :- ಧನಶರ್ಮನು 'ಆಗಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನ ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಪ್ರೇತಗಳಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿದ.

ಒಡನೆ ಅವರು ದಿವ್ಯ ವಿಮಾನಗಳನ್ನೇರಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಧನಶರ್ಮನೂ ಬಹುಕಾಲ ಸುಖದಿಂದ ಬಾಳಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿದ. ಹೀಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರವಾದ ದಿನ ವೈಶಾಖ ಹುಣ್ಣಿಮೆ. ಅದರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಹರಿಪೂಜೆ ಮಾಡುವವನ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವುದು. ಪಾಪಗಳೆನಿದ್ದರೂ ಅದು ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ತನಕ. ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಒಂದೂ ಇರಲಾರದು. ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹರಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಇಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯೂ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮೇರುಮಂದರಗಳಷ್ಟು ಮಹತ್ತಾದ ಪಾಪವೂ ಸುಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಪ್ರೇತ ಮೋಕ್ಷದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ ಪಾಪಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಲೋಕ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇಂಥಹುದೆ ಇನ್ನೊಂದು ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಅದನ್ನೂ ಹೇಳಬಾರದು. ಆದರೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೨ರ ಪಾತಾಳ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇತಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ನಲವತ್ತನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಮಹೀರಥರಾಜನ ಚರಿತ್ರೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೪೧

ಯಮ ಉವಾಚ

ಯಮ :- ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಮಹೀರಥನೆಂಬ ರಾಜನಿದ್ದ. ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದ ಸುಕೃತದಿಂದ ಅವನು ಬಹು ಐಶ್ವರ್ಯವಂತನಾಗಿದ್ದ, ಆದರೆ ಸ್ತ್ರೀ ಲಂಪಟನಾಗಿದ್ದು ರಾಜಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಪ್ರಜಾಹಿತದ ಕಡೆಗೆ ಅಲಕ್ಷ್ಯ ತೋರಿದ. ಧರ್ಮವಿಮುಖನಾದ, ಬಹುಕಾಲ ಹೀಗೆ ಕಳೆಯಿತು. ಒಮ್ಮೆ ಅವನ ಪುರೋಹಿತನಾದ ಕಶ್ಯಪನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡ 'ರಾಜನು ಅಧರ್ಮದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಗುರುವಾದ ಪುರೋಹಿತನು ತಡೆಯಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ರಾಜನ ಎಲ್ಲ ಅಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಅವನೆ ಹೊಣೆಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಪುರೋಹಿತನ ಮಾತನ್ನು ರಾಜನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದರೆ ಆಗ ರಾಜನೆ ಅವನ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಪುರೋಹಿತನು ಹೊಣೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.' ಬಳಿಕ ರಾಜನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ.

ಕಶ್ಯಪ :- ರಾಜನೆ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಗುರು. ಹೌದು ತಾನೆ ! ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು, ಯಾವ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ಕೇವಲ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಗುರುವಿನ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸುವುದೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಧರ್ಮ. ಅದರಿಂದಲೆ ರಾಜರಿಗೆ ಆಯುಶ್ಯ ಸಂಪತ್ತು ಸೌಖ್ಯ ಎಲ್ಲವೂ ಹೆಚ್ಚುವದು. ನೀನು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣುವನ್ನಾರಾಧಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ, ವ್ರತ, ತಪಸ್ಸು, ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಳೊಂದನ್ನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಮಪರವಶನಾಗಿದ್ದು ಹರಿನಾಮ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಗವನ್ನೆ ಮಾಡುವೆ. ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಂಗ ಮಾಡಲಾರೆ. ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮನ್ಮಥನ ದರ್ಪಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವವರು. ಅವರು ಯಾರಿಗೆ ತಾನೆ ಬೇಡ ? ಆದರೆ ಅವರು ಗಾಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಾಡುವ ಬಾಳೆ ಎಲೆಯಂತಿರುವವರು. ಸಂಪತ್ತು ನೀರ ಅಲೆಯಂತೆ ಚಂಚಲ. ಸುಖಭೋಗವೂ ಕ್ಷಣಭಂಗುರ. ತಾರುಣ್ಯವೂ ಮುಹೂರ್ತಕಾಲವಿರಬಲ್ಲದು. ಇವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದೆನೆಂದು ಕುಣಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಏನರ್ಥ ? ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಒಬ್ಬನು ಮನಸೋತನೆಂದರೆ ಅವನ ವಿದ್ಯೆ ತಪಸ್ಸು ತ್ಯಾಗ ನೀತಿ ವಿವೇಕ ಎಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದು. ನಾವು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮ ಮಾತ್ರ ಸತ್ತಾಗ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಬರುವುದು. ಭೋಗವಸ್ತುಗಳಾವುವೂ ಬರಲಾರವು. ಅವು ನಾಶ ಹೊಂದುವುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿಯಾದರೂ ಧರ್ಮಾಚರಣೆ ಮಾಡಿ ಪುಣ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಗೆದ್ದಲು ಹುಳಗಳು ನಿಧಾನವಾಗಿಯಾದರೂ ದೊಡ್ಡ ಹುತ್ತವನ್ನೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನಾವೂ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಸುಂದರವಾಗಿ ಹೊಳೆದು ಮಾಯವಾಗುವ ನೀರ ಅಲೆಯಂತೆ ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿನಯವೆಂಬ ಕಿರೀಟ, ಸತ್ಯ ಧರ್ಮಗಳೆಂಬ ಕುಂಡಲಗಳು ತ್ಯಾಗವೆಂಬ ಕಂಕಣಗಳಿಗೆ ಆಶಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ಜಡವಾದ ಕಿರೀಟ ಕುಂಡಲ ಕಂಕಣಗಳಿಗೆ ಮಾರುಹೋಗಬಾರದು. ನಾವು ಸತ್ತಾಗ ನಮ್ಮ ಶರೀರವು

ಮಣ್ಣಹೆಂಟೆಯಂತೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಂತೆ ಏನೂ ಮಹತ್ವವಿಲ್ಲದ್ದಾಗುವದು. ಬಂಧುಗಳೂ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವರು. ನಮ್ಮೊಡನೆ ಬರುವುದು ಧರ್ಮಒಂದೆ. ಒಂದು ದಿನ ನಾವು ಈ ಸಂಪತ್ತು, ಈ ಕುಟುಂಬ, ಈ ಶರೀರ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟೇ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿರುವಾಗ ಅಧರ್ಮವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವದು ಸರಿಯೆ ? ಏಕೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಾರದು ? ಈಗ ಸಂಗ್ರಹಿಸದಿದ್ದರೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಿಲ್ಲದೆ ತಿಂಡಿ ತೀರ್ಥವಿಲ್ಲದೆ ಕಾಡು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬನೆ ಹೇಗೆ ಹೋಗಬಲ್ಲೆ, ಹೇಳು ಇಹದಲ್ಲಿಯೂ ನಿನಗೆ ಧರ್ಮದಿಂದಲೆ ಅರ್ಥಕಾಮಗಳು ಲಭಿಸುವವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧವಾದ ಅರ್ಥ ಕಾಮಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

ಇಂದ್ರಿಯ ಜಯವೆ ಒಂದು ಯೋಗ. ಅದರ ಬಲದಿಂದಲೆ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸರಿದಾರಿಗೆ ತರಲು ಸಾಧ್ಯ. ಪ್ರಗಲ್ಭೆಯರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕಟಾಕ್ಷದಂತೆ ಚಂಚಲವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿನಯ, ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕಾಗ್ರತೆಗಳು ಬೇಕು. ಸಂಪತ್ತು ಬಂದಾಗ ದರ್ಪದಿಂದ ಕುಣಿಯುವುದು ವಿವೇಕಿಗಳ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲ. ನದಿಗಳು ಬಂದರೂ ಹೋದರೂ ಸಮುದ್ರ ಒಂದೇ ತೆರನಾಗಿರುತ್ತದೆ. ದುಶ್ಚಟವೆನ್ನುವುದು ಮರಣಕ್ಕಿಂತ ಘೋರ ಅದಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದವನು ಅಧಃಪತನ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರೋಧ. ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಂತೆ ದುಶ್ಚಟಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾದವನ ಸಂಪತ್ತೂ ನಾಶಹೊಂದುತ್ತದೆ.

ನಡೆಯುವಾಗ, ನಿಲ್ಲುವಾಗ, ಎಚ್ಚತ್ತಿರುವಾಗ, ಮಲಗುವಾಗ, ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ವಿಚಾರಮಾಡಲಾರದಿರುವುದೊ ಅವನು ಸತ್ತಂತೆಯೆ. ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಅದು ಜ್ವರದಂತೆ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಆ ಜ್ವರವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಶಾಂತವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತನ್ನ ಹಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮನಸ್ಸು ಒಮ್ಮೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹಾಗೇ ಕೆಟ್ಟ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ, ತಿರುಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಮುಗ್ಧ ಶಿಶುಗಳಂತೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ವಿವೇಕದಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಸಲಹೆ ಪಡೆದ ಕೆಟ್ಟಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬೇಕು. ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವಾಗ ಬಂಧು ಮಿತ್ರರಾಗಲಿ, ಶ್ರಮದಿಂದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವುದಾಗಲಿ, ಏನೂ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕಾಗ್ರತೆಯೊಂದಿದ್ದರೆ ಅದು ಮಾತ್ರ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ದೊರಕಿಸೀತು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಷಯ ಸುಖಭೋಗದಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಡುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಯತ್ನದಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿಸಬೇಕು. ಕಾಮಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕು. ಕಾಮವೆಂಬುದು ಶರೀರದೊಳಗೆ ಇರುವ ಮಹಾಶತ್ರು, ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಬಯಸುವವನು ಅದಕ್ಕೆ ವಶನಾಗಬಾರದು. ಹಿಂದೆ ಶಿವನು ಕಾಮವನ್ನು ಹಣೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಸುಟ್ಟರೂ ಅವನು ಅನಂಗನಾಗಿಯೆ, ಅಂದರೆ ಶರೀರವಿಲ್ಲದೆಯೆ, ಇತರರ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಶತ್ರುವಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತಾನೆ ಅವನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಧರ್ಮಾಚರಣೆ ಮಾಡು.

ಚಂಚಲವಾದ ಈ ಶ್ವಾಸವು ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನೂರುಬಾರಿ ಓಡಾಡುತ್ತದೆ. ಅದು ಎಂದು ನಿಲ್ಲುವುದೊ ಹೇಳಲಾಗದು. ಬದುಕಿರುವಾಗ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಆಲಸ್ಯ

ತೋರಬಾರದು. ರಾಜನೆ, ನಿನ್ನ ಯೌವನವೆಲ್ಲ ಕಾಮಕಶ್ಮಲದಿಂದ ನಿಷ್ಫಲವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬೇಗನೆ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಹಿತವನ್ನು ನೀನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳು. ನಾನು ನಿನಗೆ ಹಿತವನ್ನೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಪುರೋಹಿತನಾಗಿದ್ದು ನಿನ್ನ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ನಾನು ಭಾಗಿಯಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆವ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದುಕಡೆಯಾದರೆ, ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ವೈಶಾಖಮಾಸವೆ ಒಂದು ಕಡೆ. ತ್ರಿಕರಣಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಮಹಾಪಾತಕಗಳನ್ನು ಸೂರ್ಯನು ಕತ್ತಲೆಯನ್ನೋಡಿಸುವಂತೆ ಅದು ಓಡಿಸಬಲ್ಲುದು. ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡ ಬಲ್ಲುದು. ನೀನೂ ವೈಶಾಖಮಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸು.

ರಾಜನೆ, ಭತ್ತದ ಹೊಟ್ಟನ್ನೂ, ತಾಮ್ರದ ಕಿಲುಬನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ದೂರ ಮಾಡಲೆ ಬೇಕಲ್ಲವೆ ? ಹಾಗೆಯೆ ಮಾನವನು ತನ್ನ ಅಂತಃಕರಣದ ಮಲವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಬೇಕು. ಆ ಮಲವು ಭತ್ತಕ್ಕೆ ಹೊಟ್ಟಿನಂತೆ ಜೀವನಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ, ದೂರಾಗಬಲ್ಲುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡು.

ರಾಜೋವಾಚ

ರಾಜ :- ಮುನಿಯೆ ಚಂದ್ರನ ಕಿರಣದಂತೆ ತಂಪಾದ ನಿನ್ನ ಮಾತು ನನಗೆ ಸುಖ ಉಂಟುಮಾಡಿದೆ. ಅದು ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಹುಟ್ಟದಿದ್ದರೂ ಅಮೃತವೆ. ಅದೊಂದು ದ್ರವ್ಯವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಔಷಧವೆ, ಸಂಸಾರವೆಂಬ ರೋಗವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ನನಗೆ ನೀನು ಕುಡಿಸಿರುವೆ. ಸಜ್ಜನರ ಒಡನಾಟ ಹೀಗೆ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಸಂತೋಷವಿತ್ತು ಜರಾಮಣಗಳನ್ನೆ ತೊಲಗಿಸುತ್ತದೆ. ಎಂಥ ದುರ್ಲಭವಾದ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನೂ ಪೂರೈಸುತ್ತದೆ.

ಯಃ ಸ್ನಾತಃ ಪಾಪ ಹರಯಾ ಸಾಧು ಸಂಗಮಗಂಗಯಾ
ಕಿಂ ತಸ್ಯ ದಾನ್ಯೈಃ ಕಿಂ ತೀರ್ಥೈಃ ಕಿಂ ತಪೋಭಿಃ ಕಿಮಧ್ವರೈಃ

ಸಜ್ಜನರ ಒಡನಾಟವೆಂಬ ಪಾಪಹರವಾದ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದವನಿಗೆ ದಾನ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ತಪಸ್ಸು ಯಜ್ಞಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಎಲ್ಲಿ ? ನಿನ್ನ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಕಾಮಾಸಕ್ತವಾದ ಮನಸ್ಸು ಈಗ ಶುದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಏಕಜನ್ಮ ಸುಖಸ್ಯಾರ್ಥೇ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ವಿಲೋಪಯೇತ್
ಪ್ರಾಜ್ಞೋ ಜನ್ಮಸಹಸ್ರಾಣಿ ಸಂಚಿನೋತ್ಯೇಕ ಜನ್ಮನಃ

ಮೂಢನು ಒಂದು ಜನ್ಮದ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಸಾವಿರಾರು ಜನ್ಮದ ಸುಖವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದವನು ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಜನ್ಮದ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಸಾವಿರ ಜನ್ಮದ ಸುಖವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಮುನಿಯೆ, ನಾನು ಕಾಮಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಮೂಢನಾಗಿ ನನ್ನ ಹಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟೆನು. ಅಯ್ಯೊ, ನನ್ನ ಅಜ್ಞಾನವೆ ! ಹೆಣ್ಣಿನ ಹಂಬಲದಿಂದ ನನ್ನನ್ನೆ ನಾನು ಭಯಂಕರ ದುಃಖಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿರುವೆ. ಇನ್ನೂ

ನನಗೆ ಉಪದೇಶ ನೀಡಿ ಉದ್ಧರಿಸು. ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಪುಣ್ಯದಿಂದಲೋ ನಿನ್ನ ಪಾದಧೂಳಿಯ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೊ ಈಗಲಾದರೂ ನಾನು ಎಚ್ಚತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ವೈಶಾಖಮಾಸದ ವಿಧಿಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸು. ಸ್ನಾನ ದಾನ ನಿಯಮಗಳು ಹೇಗೆ ? ಯಾವ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಎಲ್ಲವನ್ನು ಹೇಳು.

ಕಶ್ಯಪ :- ಪಾಪಾಚರಣಯಲ್ಲಿದ್ದವನಿಗೆ ಉಪದೇಶಕೊಟ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯ ಬುದ್ಧಿ ಉಂಟುಮಾಡಿದರೆ ವಿದ್ಯಾದಾನದ ಫಲ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ನಾಪೃಷ್ಟಃ ಕಸ್ಯಚಿದ್ ಬ್ರೂಯಾತ್ ನಚಾನ್ಯಾಯೇನಪೃಚ್ಛತಃ ।
ಜಾನನ್ನಪಿ ಹಿ ಮೇಧಾವೀ ಜಡವಲ್ಲೋಕ ಆಚರೇತ್ ॥

ತಿಳಿಯುವಾ ಆಸೆ ಇಲ್ಲದವನಿಗೆ ಹೇಳಬಾರದು. ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ತಿಳಿಯ ಬಯಸುವವನಿಗೂ ಹೇಳಬಾರದು. ಬುದ್ಧಿವಂತನು ತಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಅವರ ನಡುವೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದವನಂತಿರಬೇಕು.

ವಿದುಷಾಮಥ ಶಿಷ್ಯಾಣಾಂ ಪುತ್ರಾಣಾಂಚ ಕೃಪಾವತಾ ।
ಅಪೃಷ್ಟ ಮಪಿ ವಕ್ತವ್ಯಂ ಶ್ರೇಯಃ ಶ್ರದ್ಧಾವತಾಂ ಹಿತಂ ॥

ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಶಿಷ್ಯರು ಮಕ್ಕಳು ಇವರಿಗೆ ಹಿತವನ್ನು ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೂ, ಅವರು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿರದಿದ್ದರೂ ದಯೆಯಿಂದ ಹೇಳಬೇಕು.

ನೀನು ಈಗ ನನ್ನ ಉಪದೇಶದಿಂದಲೋ ಪೂರ್ವಪುಣ್ಯದಿಂದಲೋ ಶುದ್ಧ ಹೃದಯನಾಗಿರುವೆ. ಧರ್ಮಜ್ಞಾನರಹಿತವಾದ ಪಾಪಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಗುರುಭಕ್ತಿ ಗುರೂಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳುವಾಸೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಧರ್ಮಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನೀನಿರುವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ವೈಶಾಖಸ್ನಾನವನ್ನು ನಿನ್ನಿಂದ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಕಶ್ಯಪನು ರಾಜನಿಂದ ವೈಶಾಖಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿದ. ರಾಜನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಸ್ನಾನದಾನ ಹರಿಪೂಜೆಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸಿದ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆ, ಮಹಾತ್ಮರಿಗೂ ಮನ್ಮಥನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತಡೆಯಲಾಗವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಶರೀರದೊಂದಿಗೇ ಹುಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಅನಾದಿ ವಾಸನಾ ಜನ್ಯವಾದುದು. ತಲೆಕೂದಲು, ಕಣ್ಣಿನ ಕಾಡಿಗೆಗಳಿಂದ ನೋಡು ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಆಕರ್ಷಕರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮಾತ್ರ, ಉರಿವ ಬೆಂಕಿಯ ಜ್ವಾಲೆ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಸುಟ್ಟುಹಾಕುವಂತೆ, ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಾಮವು ಶರೀರದೊಳಗೇ ಇರುವ ಘೋರ ಶತ್ರು. ಅದು ಮೋಹವೆಂಬ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಉಗುಳುತ್ತ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕುರುಡರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಲ್ಲದು.

ಯಮ :- ರಾಜನು ಮಿತಿಮೀರಿ ಸ್ತ್ರೀಸಂಗ ಮಾಡಿ ಕ್ಷಯರೋಗ ತಗುಲಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅವನ ಶರೀರ ಸೊರಗಿತ್ತು. ಕಾಲಪುರುಷನ ಕಟಾಕ್ಷ ಅವನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದೊಡನೆ ಅವನು ಮರಣಹೊಂದಿದ. ನನ್ನ ದೂತರು ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನು ತನ್ನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ನೆನೆದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದ, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುದೂತರು ಬಂದರು. ನನ್ನ ದೂತರನ್ನು ಬೈದು ಇವನು ಪುಣ್ಯವಂತನು' ಎನ್ನುತ್ತ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದರು. ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಅವನು

ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪುಣ್ಯಗಳಿಸಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಪ್ಸರೆಯರ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ನುಡಿಗಳನ್ನಾಲಿಸುತ್ತ ವಿಷ್ಣುಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಟ. ಆದರೆ ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನ ಒಂದನ್ನು ಹೊರತು ಇನ್ನಾವ ಪುಣ್ಯವನ್ನೂ ಅವನು ಮಾಡದಿದ್ದುದರಿಂದ ನರಕಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ವಿಮಾನವನ್ನು ನಡೆಸಿದರು, ವಿಷ್ಣುದೂತರು. ಆಗ ನರಕದಲ್ಲಿ ಯಾತನೆ ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಪಾಪಿಗಳ ದಾರುಣವಾದ ಆಕ್ರಂದನಗಳು ರಾಜನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದುವು. ರಾಜನು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ದೂತರನ್ನು ಇದೇನೆಂದು ಕೇಳಿದ.

ದೂತರ :- ರಾಜನೆ, ಪಾಪಿಗಳು ನರಕದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕಗ್ಗತ್ತಲಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಯಮದೂತರು ಅತ್ತ ಇತ್ತ ಎಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹುಲಿ ಹಾವು ಚೇಳು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಕಚ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಳ್ಳುಗಳಿಂದ ಚುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಸುಡುತ್ತಾರೆ. ಹಸಿವು, ಬಾಯಾರಿಕೆ, ಭಯಂಕರ ರೋಗಗಳು, ಮೂರ್ಛೆ ಬರಿಸುವ ಕೀವುರಕ್ತಗಳ ದುರ್ವಾಸನೆಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಮೊದಲೆ ಬಾಧೆಗೊಳಗಾದ ಅವರನ್ನು ಕುದಿವ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕುವದು, ಬಾಣಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುರಿಯುವದು, ಗರಗಸಗಳಿಂದ ಕೊಯ್ಯುವದು, ಭಯಂಕರವಾದ ವೈತರಣಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸುವದು, ಮುಂತಾದ ಶಿಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಈಡುಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

'ಮುಹೂರ್ತವಿಷಯಾಸ್ವಾದೋಽನೇಕ ಕಲ್ಪಾಂತದುಃಖದಃ''

ಒಂದು. ಮುಹೂರ್ತಕಾಲ ವಿಷಯ ಸುಖವುಂಡರೂ ಅದು ಅನೇಕ ಕಲ್ಪಗಳವರೆಗೂ ದುಃಖವುಂಟುಮಾಡುವದು.

ನೀನು ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಮೈಗೆ ತಾಗಿದ ಗಾಳಿ ಅವರಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದೆ. ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಅವರಿಗೆ ನಿನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಬೆಳಕು ಕಾಣಿಸಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಈಗ ಆಕ್ರಂದನಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪುಣ್ಯವಂತರ ಹೆಸರು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದರೂ ಸೌಖ್ಯ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅವರ ಮೈಸೋಕಿದಗಾಳಿಯೂ ಆನಂದಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಯಮದೂತರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕರುಣಾಳುವಾದ ರಾಜನು ಕನಿಕರದಿಂದ ಹೇಳಿದ ಸಜ್ಜನರ ಬೆಣ್ಣೆಯಂಥ ಕೋಮಲವಾದ ಹೃದಯವು ಬೇಗನೆ ಕರಗುತ್ತದೆ.

ರಾಜ :- ದುಃಖಪಡುವ ಈ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಹೋಗಲಾರೆ. ಮಹಾಪಾಪಿಗಳು ಹಾಗೆ ಹೋಗಬಲ್ಲರು. ನನ್ನ ಮೈಸೋಕಿದ ಗಾಳಿಯೆ ಅವರಿಗೆ ಸುಖಕೊಡಬಹುದಾದರೆ ನನ್ನನ್ನೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಿರಿ. ಪರರ ತಾಪವನ್ನು ಕಳೆಯಲು ತಾವು ಪೀಡೆಯನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತ ಚಂದನದಂತಿರುವವರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಧನ್ಯರು. ದುಃಖಿಗಳ ದುಃಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನೂ ಬಿಡಬಲ್ಲವರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಜ್ಜನರು. ಅಂಥ ಜನರು ಕೆಲವರಾದರೂ ಇರುವದರಿಂದಲೆ ಲೋಕ ಉಳಿದಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಪರರ ಸುಖವೆ ತಮ್ಮ ಸುಖ, ಪರರ ದುಃಖವನ್ನು ಕಳೆಯದೆ ಅವರೆಂದೂ ಸುಖಪಡಲಾರರು.

ದೂತರು :- ಪಾಪಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವಾಗ ನೀನು ದುಃಖಿಸಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ರಾಜನೆ, ಬಾ ವಿಷ್ಣುಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ ನಿನ್ನಂಥ ಪುಣ್ಯವಂತರು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ನಿಲ್ಲುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ.

ರಾಜ :- ನಾನು ಅಂಥ ಪುಣ್ಯವಂತನಾದರೆ ಇಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಕರೆತಂದಿರಿ ? ಪುಣ್ಯವಂತನಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವಿಷ್ಣುಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಿರಿ ?

ದೂತರು :- ನೀನು ಕಾಮನ ಕೈ ಗೊಂಬೆಯಾಗಿದ್ದು ಯಾವ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗುರುವಿನ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ವೈಶಾಖ ಪ್ರಾತಃ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಧುಸೂದನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರ ಭೂತವಾದ ಈ ವ್ರತದ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವೆ. ಬೆಂಕಿಯ ಒಂದು ಕಿಡಿಯೂ ಹುಲ್ಲಿನ ರಾಶಿಯನ್ನು ಸುಡುವಂತೆ ವೈಶಾಖ ಪ್ರಾತಃ ಸ್ನಾನವು ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವದು. ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ಕೊಡುವದು. ನೀನು ಬೇರೆ ಯಾವ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದುದರಿಂದ ನರಕದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆ. ಇನ್ನು ಬೇಗನೆ ವಿಷ್ಣುಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ.

ಯಮ :- ರಾಜನು ಆ ದುಃಖಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಹೃದಯ ಕರುಣೆಯಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು. ವಿಷ್ಣುದೂತರಲ್ಲಿ ವಿನಯದಿಂದ ಹೇಳಿದ.

ರಾಜ :- ಐಶ್ವರ್ಯ, ಒಳ್ಳೆಯ, ಕುಲ, ಸದ್ಗುಣ, ಪುಣ್ಯ ಇವೆಲ್ಲವೂ ದುಃಖಿಗಳ ದುಃಖ ನಿವಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತವಾದಾಗ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವುವು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯವಿರುವುದಾದರೆ ಅದರಿಂದ ಈ ಜೀವಿಗಳೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿ ಅವರ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನಾನು ಇರುತ್ತೇನೆ. ರಾಜನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಉದಾರಿ ಎಂದು ದೂತರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಅವರು ಹೇಳಿದರು.

ದೂತರು :- ನಿನ್ನ ಈ ದಯಾಧರ್ಮದಿಂದ ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಧರ್ಮವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿತು. ನಿನ್ನ ವೈಶಾಖಸ್ನಾನ ದಾನ ಜಪ ಹೋಮಗಳ ಪುಣ್ಯವೀಗ ಅನಂತ ಫಲದಾಯಕವಾಯಿತು. ವೈಶಾಖಸ್ನಾನ ಮಾಡುವವರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಕಮಲಗಳುಳ್ಳ ಕೊಳಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳ ವನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ಅವರು ಹಾಡುವ ಪ್ರಶಂಸೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಸುಖಿಸುವರು. ಅನ್ನ ನೀರು ದಾನಮಾಡಿದರೆ ವರುಣಲೋಕ ದೊರೆಯುವುದು. ಗೋದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಏಳು ಕುಲಗಳು ಉದ್ಧಾರವಾಗುವುವು ಕುದುರೆಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದರೆ ಸೂರ್ಯಲೋಕ, ವಿದ್ಯಾದಾನದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಸುವರ್ಣದಾನದಿಂದ ದೇವಲೋಕ, ದಯಾದಾನ ಕನ್ಯಾದಾನಗಳಿಂದಲೂ ದೇವಲೋಕ. ಆದರೆ ವೈಶಾಖಸ್ನಾನ ದಾನ ಹರಿ ಪೂಜೆಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದು ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಬಹುದು. ಬೇರೆಲ್ಲ ಪುಣ್ಯ ಒಂದು ಕಡೆಯಾದರೆ ವೈಶಾಖವಿಧಿಯೊಂದೆ ಒಂದು ಕಡೆ. ನೀನು ಆಚರಿಸಿದ ವೈಶಾಖ ಮಾಸ ಸ್ನಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದ ದಿನದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ನರಕದಲ್ಲಿರುವ ದುಃಖಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡು. ಈ ದಯಾ ದಾನಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ದಾನವಿಲ್ಲ. ತಪಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಪುಣ್ಯವನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದರೆ ಅದರ ಲಕ್ಷದಷ್ಟು ಪುಣ್ಯ ದೊರಕುವುದು. ಹರಿಯನ್ನು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಂದು ದಿನದ ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆನೆಂದು ಮೂರುಬಾರಿ ಹೇಳಿ ದಾನ ಮಾಡು. ಅದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು.

ಪಾರಿವಾಳವನ್ನು ಉಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಮಾಂಸವನ್ನಿತ್ತ ಶಿಬಿ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕೀರ್ತಿವಂತನಾದ. ರಾಜರ್ಷಿ ದಧೀಚಿಯು ಕೂಡ ತನ್ನ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರವನ್ನು ದಾನಮಾಡಿ ಮೂರ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬೆಳದಿಂಗಳಿನಂತಿರುವ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ಅಕ್ಷಯಸ್ವರ್ಗವನ್ನೂ ಪಡೆದ. ರಾಜರ್ಷಿ ಸಹಸ್ರಜಿತ್ತೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನೆ ತೆತ್ತು ಉತ್ತಮ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದ. ದುಃಖಿಗಳ ದುಃಖ ನಿವಾರಣೆಯಿಂದ ಸಿಗುವ ಸುಖ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಗದು. ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಗದು. ಇಂಥ ದಯಾದಾನವನ್ನು ನೀನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ನಮಗೂ ಉತ್ಸಾಹ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ದೂತರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೊಡನೆ ರಾಜನು ಹರಿಯನ್ನು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೂರುಬಾರಿ ಹೇಳುತ್ತ ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನ ಫಲವನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದ. ಈಗ ನರಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ವಿಮಾನವನ್ನೇರಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಹೋಗುವಾಗ ಆ ರಾಜನನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಮಿಸಿ ಬಾಯಿತುಂಬ ಹೊಗಳಿಹೋದರು. ದೇವತೆಗಳೂ ಋಷಿಗಳೂ ಹೊಗಳಿದರು. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶಂಸೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ರಾಜನು ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ಅಲಭ್ಯವಾದ ಪರಮಪದವನ್ನೈದಿದನು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳಖಂಡದಲ್ಲಿ ವೈಶಾಖ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹೀರಥರಾಜನ ಚರಿತ್ರೆವೆಂಬ ನಲವತ್ತೊಂದನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—○—

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಧ್ಯಾನ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೪೨

ಯಮ ಉವಾಚ

ಯಮ :- ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನಮ್ಮ ಸಂವಾದವನ್ನೂ ಮಧುಸೂದನನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಈ ರಾಜನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಂವಾದವನ್ನು ವೈಶಾಖಮಾಸದಲ್ಲಿ ಓದುವನು ಅನೇಕ ಕಲ್ಪಗಳ ಕಾಲ ವಿಷ್ಣುಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖಪಡುವನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆ ಇನ್ನು ನೀನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗು. ನಿನ್ನ ಬಂಧುಗಳು ನಿನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಆ ಶರೀರವನ್ನು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಅದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದವನೆದ್ದಂತೆ ಏಳು. ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಮಾಡು. ಕೊನೆಗೆ ನನ್ನೊಡನೆಯೂ ದೇವತೆಗಳೊಡನೆಯೂ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ.

ಸೂತ :- ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಯಮನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನನ್ನು ನಮಿಸಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಭೂಮಿಗಿಳಿದು ಬಂದ. ನಿದ್ದೆಯಿಂದೆಚ್ಚತ್ತವನಂತೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತ. ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನದಾನ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಬೇರೆಯವರಿಂದಲೂ ಮಾಡಿಸಿದ.

ಋಷಿಗಳು :- ಮಹಾತ್ಮ, ಸೂತ, ಪಾಪನಾಶಕವಾದ ವೈಶಾಖ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವೆ. ಈಗ ನೀನು ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟಿಸುವ ಭಕ್ತಪ್ರಿಯನಾದ ಕೃಷ್ಣನ ಧ್ಯಾನದ ಬಗೆಯನ್ನು ಹೇಳು.

ಸೂತ :- ಋಷಿಗಳೆ ವೃಂದಾವನ ವಿಹಾರಿಯಾದ ಗೋ, ಗೋಪ, ಗೋಪೀಪ್ರಿಯನಾದ ಕೃಷ್ಣನ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳಿ, ಹಿಂದೆ ಗೌತಮನು ನಾರದನನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವನು ಉಪದೇಶಿಸುವದನ್ನೆ ನಿಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ನಾರದ :- ಸುವಾಸನೆ ಮತ್ತು ಮಕರಂದಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹೂಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಮರಗಳು, ಅರಳಿದ ಹೂಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಸುಂದರ ಲತೆಗಳು, ಹೂವಿನ ಮಕರಂದವನ್ನು ಸವಿದು ಝೇಂಕರಿಸುವ ದುಂಬಿಗಳು, ಕೂಗುವ ಪಾರಿವಾಳ, ಗಿಳಿ, ಸಾರಿಕೆ ಕೋಗಿಲೆಗಳು, ಕುಣಿವ ನವಿಲುಗಳು, ಯಮುನೆಯ ಪ್ರವಾಹದ ತುಂತುರುಗಳನ್ನೂ ಅರಳಿದತಾವರೆಯ ಪರಾಗವನ್ನೂ ಹೊತ್ತು, ಮನ್ಮಥಾವೇಶಗೊಂಡಿರುವ ವ್ರಜವಿಲಾಸಿಯರುಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುವ ಗಾಳಿ ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

ಆ ವೃಂದಾವನದ ನಡುವೆ ಹವಳದಂಥ ಚಿಗುರುಗಳು. ಮರಕತದಂಥ ಎಲೆಗಳು, ಮುತ್ತಿನಂಥ ಮೊಗ್ಗುಗಳು, ಕಮಲದಂಥ ಫಲಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಎಲ್ಲ ಋತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಫಲ ಪುಷ್ಪಭರಿತವಾಗಿ ಬಯಸಿದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಡುತ್ತ ನಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಅಮೃತ ವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುರಿಸುವ ಆ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಚಿನ್ನದ ಬೆಟ್ಟದಮೇಲೆ ಉದಿಸುವ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಹೊಳೆವ, ರತ್ನಖಚಿತವಾಗಿದ್ದು, ಹೂಗಳ ಪರಾಗದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಚಿನ್ನದ ನೆಲವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಆ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಯೋಗ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಅಷ್ಟದಳ ಪದ್ಮವನ್ನೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಸುಖಾಸೀನನಾದ ಉದಿಸುವ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಹೊಳೆಯುವ ಮುಕುಂದನನ್ನೂ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

ಆ ಮುಕುಂದನ ಮೈ ಬಣ್ಣವು ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಸೀಳಿದ ಅಂಜನಬೆಟ್ಟದಂತೆ, ಮೋಡದಂತೆ ಅಥವಾ ಆಗ ತಾನೆ ಅರಳಿರುವ ನೀಲೋತ್ಪಲದಂತೆ. ಕುರುಳುಕೂದಲು ಕಪ್ಪಾಗಿ ದಟ್ಟವಾಗಿದ್ದು ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಸುಂದರವಾದ ನವಿಲುಗರಿ ತಲೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಹೂಗಳು ತಲೆಯಲ್ಲಿ, ಅರಳಿದ ಉತ್ಪಲಗಳು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ, ಹೊಳೆವ ಗೋರೋಚನದ ತಿಲಕವು ಹಣೆಯಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲವೂ ದುಂಬಿಗಳನ್ನಾಕರ್ಷಿಸುತ್ತವೆ. ಕಮಲದಂಥ ಕಣ್ಣುಗಳು ರತ್ನದಂತಹ ಕುಂಡಲ ದೀಪ್ತಿನಯನ್ನು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವ ಕನ್ನಡಿಯಂಥ ಕಪೋಲಗಳು ಮತ್ತು ಉನ್ನತ ಸುಂದರ ನಾಸಿಕೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಶರತ್ಕಾಲದ ಪೂರ್ಣ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ ಅವನ ಮುಖ. ಸಿಂದೂರದಂತೆ ಹೊಳೆವ ತುಟಿಗಳ ನಡುವಿನಿಂದ ಹೊರಸೂಸುವ ಚಂದ್ರ ಕುಂದಪುಷ್ಪ ಮಂದಾರಗಳಂತೆ ಬಿಳಿಯಾದ ಮುಗುಳನಗು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬೆಳಗುತ್ತಿದೆ. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಎಳೆ ಚಿಗುರು ಹೂವುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಹಾರವು ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆನಂದೋನ್ಮಾದದಿಂದ ಝೇಂಕರಿಸುವ ದುಂಬಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಉದ್ದನೆಯ ಹೂಮಾಲೆ ಹೆಗಲಿನಿಂದ ಮಂಡಿಯವರೆಗೂ ನೇತಾಡುತ್ತಿದೆ. ವಿಶಾಲವಾದ ಎದೆಯೆಂಬ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಗಳೆಂಬ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ನಡುವೆ ಕೌಸ್ತುಭವೆಂಬ ಸೂರ್ಯ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವತ್ಸವೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದೆ. ದುಂಡಗೆ ಪುಷ್ಟವಾಗಿರುವ ನಿಡಿದೋಳುಗಳು ಮಂಡಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಿವೆ. ಸುಂದರವಾದ ಹೊಟ್ಟೆ, ಆಳವಾದ ಹೊಕ್ಕಳು, ದುಂಬಿಗಳ ಸಾಲಿನಂಥ

ಮನೋಹರವಾದ ರೋಮರಾಜಿ. ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಬಳೆ ಉಂಗುರ ಹಾರ ಉಡದಾರ ಗೆಜ್ಜೆಗಳು ಅಂಗರಾಗದಿಂದೆಸೆವ ತೆಳುವಾದ ಮೈ. ಪೀತಾಂಬರದಿಂದಾವೃತವಾದ ನಿತಂಬ, ಮನೋಹರವಾದ ತೊಡೆಗಳು, ಮಂಡಿ ಕಾಲುಗಳು, ಮಾಣಿಕ್ಯದ ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ಹೊಳೆವ ಉಗುರುಗಳು, ಕಮಲದಂಥ ಪಾದಗಳು ಮತ್ಸ್ಯ ಅಂಕುಶ ಚಕ್ರಧ್ವಜ ಯವ ಕಮಲ ವಜ್ರ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಹಸ್ತಪಾದಗಳು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿದರೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಲಾವಣ್ಯಸಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೂಡಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಮನ್ಮಥನನ್ನೂ ನಾಚಿಸುವಂಥ ಶರೀರ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವಂತಿದೆ.

ತಾವರೆಯಂಥ ಮುಖದಿಂದ ಬರುವ ಗಾಳಿ ಕೊಳಲಿನ ರಂಧ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಬೆರಳುಗಳ ಚಲನೆಯಿಂದ ದಿವ್ಯರಾಗಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಜಂತುಗಳೂ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸುಖಪಡುತ್ತಿವೆ. ಗೋವುಗಳೂ ಕೃಷ್ಣನ ಮುಖವನ್ನೆ ನೋಡುತ್ತಿವೆ. ಕೆಚ್ಚಲಿನ ಭಾರದಿಂದ ಮೆಲ್ಲನೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿವೆ. ಅರ್ಧತಿಂದ ಎಳೆಹುಲ್ಲು ಹಾಗೇ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿದೆ, ಕರುಗಳೂ ತಾಯಿಯ ಕೆಚ್ಚಲಿಗೆ ಬಾಯಿಟ್ಟರೂ ಸುರಿಯುವ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯದೆ ಕೊಳಲಿನ ಧ್ವನಿಗೆ ಮನಸೋತು ಕಿವಿಗಳನ್ನು ನಿಮಿರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿವೆ. ಆಗ ತಾನೆ ಮೂಡುತ್ತಿರುವ ಕೊಂಬುಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಮೃದುವಾದ ತಲೆಯನ್ನು ಗೊರಸುಗಳಿಂದ ಕೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವ, ದಪ್ಪವಾದ ಗಂಗೆದೊಗಲು ಮತ್ತು ಎತ್ತಿದ ಬಾಲಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಡಸುಗಳು ಸುತ್ತಲೂ ನಿಂತಿವೆ. ಅಂಭಾ ಎಂದು ಕೂಗಿದರೆ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕ್ಷೋಭೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ, ಹೆಗಲಿನ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರಲಾರದಂತೆ ಕಾಣುವ ಎತ್ತುಗಳು ಕೊಳಲಿನ ಧ್ವನಿಯೆಂಬ ಅಮೃತವನ್ನು ಕಿವಿ ಎತ್ತಿ ಸವಿದು ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆಯನ್ನು ಅರಳಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿವೆ.

ಗುಣ ಶೀಲ ವಯಸ್ಸು ವೇಷ ಭೂಷಣಗಳಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಸಮಾನರಾಗಿರುವ ಗೋಪಾಲಕರು ಕೊಳಲೂದುತ್ತ ಹಾಡುತ್ತ ಕುಣಿಯುತ್ತ ಸುತ್ತುವರಿದಿದ್ದಾರೆ. ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ ಗಂಟೆ ಗೆಜ್ಜೆಗಳು ಶಬ್ದಮಾಡುವಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತ ತೊದಲು ತೊದಲಾಗಿ ಏನೇನೋ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಮನಸೆಳೆವ ಗೋಪಬಾಲಕರು ಸುತ್ತಲೂ ನೆರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ತಲೆಕೂದಲು, ನಿತಂಬ, ಎದೆಗಳ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರಲಾರದೆ ಬಗ್ಗಿ ಮೆತ್ತಗೆ ನಡೆವ ಗೋಪಾಂಗನೆಯರು ಕೊಳಲಿನ ದನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಆ ದನಿಯ ಅಮೃತರಸ ಸೇಚನೆಯಿಂದ ಚಿಗುರೊಡೆದ ಮನ್ಮಥ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಮೊಗ್ಗುಗಳಂತೆ ಕಾಣುವ ರೋಮಾಂಚದಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ತಮ್ಮ ಮೈಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕೃಷ್ಣನ ಮಂದಹಾಸದ ಬೆಳದಿಂಗಳಿನಿಂದ ಗೋಪಾಂಗನೆಯರ ಅನುರಾಗದ ಸಾಗರ ಉಕ್ಕಿದುದರಿಂದ ಅದರ ತೆರೆಗಳಿಂದೆದ್ದ ತುಂತುರುಗಳಂತೆ ಬೆವರ ಹನಿಗಳು ಅವರ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಕೃಷ್ಣನ ಸುಂದರವಾದ ಹುಬ್ಬಿನ ಬಿಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೊರಟ ಹರಿತವಾದ ಕಣ್ಣ ನೋಟದ ಕಾಮಬಾಣಗಳ ಸುರಿಮಳೆಯು ಗೋಪಾಂಗನೆಯರ ಮರ್ಮಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ವಿಹ್ವಲರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ನಡುಕವೂ ಅಸಹನೀಯವಾದ ವ್ಯಥೆಯೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಚಂಚಲವಾದ ಕಮಲದಂಥ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕೃಷ್ಣನ ಸುಂದರ ರೂಪದಶೊಭಾಮೃತರಸವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಲು ತವಕಗೊಂಡ ಗೋಪಾಂಗನೆಯರು ಪ್ರೇಮಜಲಪ್ರವಾಹದಿಂದ ತುಂಬಿಹರಿವ ಹೊಳೆಯಂತಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಗೋಪಾಂಗನೆಯರ ಕೇಶಪಾಶವು ಬಿಚ್ಚಿಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಉದುರುವ ಹೂಗಳ ಮಕರಂದಕ್ಕೆ ದುಂಬಿಗಳು ಎರಗುತ್ತಿವೆ. ಪ್ರೇಮೋನ್ಮಾದದ ಆನಂದದಿಂದ ಮಿದುವಾದ ತೊದಲು ಮಾತುಗಳು ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತಿವೆ. ಒಡ್ಯಾಣ ಅಲ್ಲಾಡುತ್ತಿದೆ. ಉಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆ ಜಾರುತ್ತಿದೆ, ಸುಂದರವಾದ ತಾವರೆಯಂಥ ಪಾದಗಳು ಎಡವಿದಾಗ ಅವುಗಳ ಮೃದುವಾದ ಏಟಿನಿಂದ ಮಣಿಮಯವಾದ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಕೆಂಬಣ್ಣದ ಕಾಂತಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಿದೆ, ತುಟಿಗಳು ಅದರುತ್ತಿವೆ. ಕಣ್ಣುಗಳು ಮೊಗ್ಗುಗಳಂತಾಗಿವೆ. ಕುಂಡಲಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿವೆ. ದೀರ್ಘವಾದ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿನ ಗಾಳಿಯ ಬಿಸಿಯಿಂದ ಚಂದಳಿರಿನಂಥ ತುಟಿಗಳು ಬಾಡಿವೆ, ಸುತ್ತಲೂ ಸಖಿಯರು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿರುವ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ.

ಆ ಗೋಪಾಂಗನೆಯರ ನೀಳವಾದ ಕಪ್ಪಾದ ಮುಚ್ಚಿದ ಕಣ್ಣುಗಳೆಂಬ ಕಮಲಗಳ ಹಾರಗಳು ಕೃಷ್ಣನ ದೇಹದಲ್ಲೆಲ್ಲ ತುಂಬಿವೆ. ಅವನ ಮುಗ್ಧ ಮುಖಕಮಲದಿಂದ ಹೊರಸೂಸುವ ಮಕರಂದವನ್ನು ಸವಿಯುತ್ತ ಉನ್ಮಾದಗೊಂಡ ಗೋಪಿಯರ ಕಣ್ಣುಗಳೆಂಬ ದುಂಬಿಗಳ ಸುಂದರ ಮಾಲೆಗಳೂ ಅವನನ್ನಲಂಕರಿಸಿವೆ. ಕೃಷ್ಣನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುವರಿದವರು ಮೊದಲಿಗೆ ಗೋಪಿಯರು ಬಳಿಕ ಗೋಪರು, ಪಶುಗಳು, ವರಗಳನ್ನು ಬೇಡುತ್ತ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿವ ಇಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಬಲಗಡೆ ವೇದಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಬಯಕೆಯಿಂದ ಮುನಿಗಳು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿ ಮಗ್ನರಾದ ಸನಕಾದಿಯೋಗಿಗಳು ಎಡಗಡೆ ಯಕ್ಷಸಿದ್ಧ ಗಂಧರ್ವವಿದ್ಯಾಧರ ಮುಂತಾದವರು. ಮೇಲೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಶಂಖ ಚಂದ್ರ ಕುಂದಪುಷ್ಪಗಳಂಥ ಬಿಳಿ ಮೈ, ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಹೊಳೆಯುವ ಜಡೆಗಳುಳ್ಳ ನಾನು ಕೃಷ್ಣ ಪಾದಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಲ ಭಕ್ತಿಯೊಂದನ್ನೆ ಬಯಸುತ್ತ ನಾನಾವಿಧ ಶ್ರುತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳಿಂದ ಮೂರುವಿಧದ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೂರ್ಛನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗೆ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಹೊರಗೂ ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯಾದಿ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಧ್ಯಾನವೆಂಬ ನಲವತ್ತೆರಡನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—o—

ಶಿವ ರಾಘವ ಸಂವಾದ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೪೩

ಋಷಯ ಊಚುಃ

ಋಷಿಗಳು :- ಅದ್ಭುತವಾದ ರಾಮನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೇಳು. ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಲೌಕಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಹೇಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನೂ ತಿಳಿಸು.

ಸೂತ :- ಪಾರ್ವತೀಸಮೇತನಾಗಿ ಶಂಕರನು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಹೊರಟು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸರಯೂ ತೀರದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದರು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕಶ್ಯಪ ಮುಂತಾದ ಮುನಿಗಳು ಕೇಳಿದರು. ಮುನಿವರ್ಯ ನಿನಗೆ ಸ್ವಾಗತ. ಪತ್ನೀಸಮೇತನಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವೆ ? ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಏನು ಕಾರಣ ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆ ? 'ನಾನು ಶಂಭು ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿರುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನಿಂದ ಪುರಾಣ ಶ್ರವಣಮಾಡಲು ಬಯಸಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನೀವೂ ಬನ್ನಿ ರಾಮನಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂದ ಶಂಕರ.

ಬಳಿಕ ಎಲ್ಲರೂ ರಾಮನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ವಶಿಷ್ಠಮುನಿ ರಾಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಒಡನೆ ಪುರೋಹಿತರೊಡನೆ ಬಂದು ಆ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿದ. ಅರಮನೆಯೊಳಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಆಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದ. 'ಇಂದು ನನ್ನ ಜನ್ಮ ಸಫಲವಾಯಿತು. ತಪಸ್ಸು ವಿದ್ಯೆ ಎಲ್ಲವೂ ಫಲಿಸಿತು' ಎಂದು ಋಷಿಗಳು ಹೇಳಿದರು. ಇವನು ಶಂಭು ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಬಲ್ಲವ, ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿರುವನಂತೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ತಪಸ್ವಿ, ಬ್ರಹ್ಮ ವರ್ಚಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನಂತೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಿಯಂತೆ, ಬೇಗನೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಶಂಕರನಂತೆ ಇದ್ದಾನೆ. ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳನ್ನೂ ಮೀಮಾಂಸಾ ನ್ಯಾಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದಿದ್ದಾನೆ. ನಿನ್ನ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಕೈಲಾಸದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನಿಂದ ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳಿಸು ನಾವೂ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ.

ಅಂತಂ ಗತಸ್ಯ ವೇದಾನಾಂ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ವೇದಿನಃ ।
ಪುಂಸೋಽಶ್ರುತಪುರಾಣಸ್ಯ ನ ಸಮ್ಯಗ್ ಗತಿದರ್ಶನಂ ॥

ಎಲ್ಲವೇದಗಳನ್ನೋದಿದರೂ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೂ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಕೇಳದೆ ಪರಲೋಕ ಸಾಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಾಮ :- ಮುನಿವರ್ಯ, ಲಿಂಗಪೂಜೆಯ ವಿಧಾನ, ಲಿಂಗ ಮಹಿಮೆ, ಶಿವಪೂಜೆ, ಶಿವದರ್ಶನ, ಶಿವ ನಮಸ್ಕಾರಗಳ ಮಹಿಮೆ, ಜಲದಾನ, ಧೂಪದಾನ, ದೀಪ ಗಂಧಾದಿ ದಾನ, ಪುಷ್ಪಾರ್ಚನೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮಹಿಮೆ, ನಾನಾ ಇತಿಹಾಸ ಕಥೆಗಳು, ಧರ್ಮ ಅರ್ಥಕಾಮ ಮೋಕ್ಷಗಳು ಅವುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸಾಧನಗಳು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ನಾನು ನಿನ್ನಿಂದ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದ್ದೇನೆ.

ಶಂಭು :- ಶ್ರೀರಾಮ ನೀನು ಪುಣ್ಯಶಾಲಿ. ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದ ನೀನು ಪುರಾಣ ಶ್ರವಣದಲ್ಲಿಯೂ ಒಲವು ತೋರುತ್ತಿರುವೆ. ಇದು ನೀನು ಮಾಡಿರುವ ದೊಡ್ಡವರ ಸೇವೆ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಯಾತ್ರೆ ಇವುಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ನಿನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.

ಸಾ ಜಿಹ್ವಾ ಯಾ ಶಿವಂ ಗಾಯೇತ್ ತಚ್ಚಿತ್ತಂ ಯತ್ತದರ್ಪಿತಂ
ತಾವೇವ ಕೇವಲೌ ಶ್ಲಾಘ್ಯಾಯೌ ತತ್ಪೂಜಾಕರೌ ಕರೌ ॥
ಸುಜನ್ಮದೇಹ ಮತ್ಯರ್ಥಂ ತದೇವಾಶೇಷ ಜನ್ಮಸು ।
ಯದ್ವೈವ ಪುಲಕೋ ಭಾತಿ ಹರನಾಮಾನು ಕೀರ್ತಿನಾತ್ ॥

ಶಿವನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವ ನಾಲಗೆಯು ಉತ್ತಮವಾದ ನಾಲಗೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟ ಮನಸ್ಸೆ ಉತ್ತಮ ಮನಸು. ಅವನ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಕೈಗಳೆ ಉತ್ತಮ ಕೈಗಳು ಅವನ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನೆಯಿಂದ ದೇಹವು ರೋಮಾಂಚ ಗೊಂಡರೆ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕ. ಮಹಾರಾಜ, ನೀನು ಆ ಶಿವನ ಮಹಿಮೆ ಅವನ ಪೂಜಾವಿಧಾನ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು ಬಯಸಿದೆಯೆಂದ ಮೇಲೆ ನೀನು ಕೃತಾರ್ಥನೆ ಸರಿ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಭಟರು ಬಂದು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೊಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಅದನ್ನೋದುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಶ್ರೀರಾಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಿದ. 'ಇದು ಹೇಗಾಯಿತು ?'

ಶಂಭು:- ಮಹಾರಾಜ, ನಾವೆಲ್ಲ ಮುನಿಗಳು ಎದುರಿನಲ್ಲಿರುವಾಗ ಏಕೆ ಚಿಂತಿಸುವೆ ? ಹೇಳು, ನಿನ್ನ ಸಮಸ್ಯೆ ಏನು ?

ಶ್ರೀರಾಮ :- ವಿಭೀಷಣನನ್ನು ಸರಪಣಿಗಳಿಂದ ಬಿಗಿದು ಯಾರೊ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರಂತೆ ಇದು ನಿಜವೆ, ಹೇಳುವಿರಾ ?

ಮುನಿಗಳು :- ನಾವು ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಅಸಮರ್ಥರು.

ಶ್ರೀರಾಮ :- ಹಾಗಾದರೆ ಪುರಾಣವನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ನೋಡಿ ಹೇಳಿ. ಮೊದಲಿಗೆ ಇಂಥ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕು ? ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎಂಥ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಓದಬೇಕು ? ಪುರಾಣ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವವನು ಹೇಗಿರಬೇಕು ? ಪೂಜಾವಿಧಾನ ಹೇಗೆ ? ಇದನ್ನು ಹೇಳಿ.

ಮುನಿಗಳು :- ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ಶಂಭು ಮುನಿಯೊಬ್ಬನೆ ಸಮರ್ಥ. ಅವನನ್ನೆ ಕೇಳು. ಶ್ರೀರಾಮನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಶಂಭು ಹೇಳತೊಡಗಿದ.

ಶಂಭು :- ಪುರಾಣ ಹೇಳುವ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಸ್ವಶಾಖಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರುವವನು, ಮೀಮಾಂಸಾ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಲ್ಲವನು, ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಿದ್ದು ಶಿವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವನು ಶತರುದ್ರಜಪ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವವನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಯಜುರ್ವೇದ ಶಾಖೆಯವನು ಪುರಾಣವನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಪುರಾಣದ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ತಾಳೆಗರಿಯ ಪುಸ್ತಕವೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಬ್ರಹ್ಮ, ಪದ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಸೌರ, ನಾರದ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ, ಅಗ್ನಿ, ಕೂರ್ಮ,

ವಾಮನ, ಗರುಡ, ಲಿಂಗ, ಸ್ಕಂದ, ಮತ್ಸ್ಯ, ನೃಸಿಂಹ, ಕಪಿಲ, ವರಾಹ, ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತ, ಶಿವ, ಭಾಗವತ, ದುರ್ಗಾ, ಭವಿಷ್ಯತ್ತರ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೋಡಬೇಕು.

ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಬಿಳಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಟ್ಟು ಪುರಾಣಪುಸ್ತಕ ಪೂಜೆಗೆ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು. ಪುಸ್ತಕದ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಪೀಠದ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಪಾಶಾಂಕುಶ ಪುಸ್ತಕಾಕ್ಷ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಹಸನ್ಮುಖಿಯಾದ ಶ್ವೇತವರ್ಣೆಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಶುಕ್ಲಾಂಬರ ಧರಿಸಿ, ಮೇಲಿನೆರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಣ ಅಭಯಮುದ್ರೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮುದ್ರೆ ವರಮುದ್ರೆಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿ, ಕಿರೀಟ ಮುಂತಾದ ನಾನಾ ರತ್ನಾಭರಣಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು, ನಂದಿಯನ್ನೇರಿದ ಮತ್ತು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವ ಮುನಿಗಳು ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿ ಬಂದು ಸ್ತುತಿಸುವ ವೇದ ಪುರಾಣಗಳು ಮತ್ತು ಪಾದಸೇವೆಮಾಡುವ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಗೋಕ್ಷೀರವರ್ಣದ ತ್ರಿಣೇತ್ರನಾದ ಶಿವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

ಬಳಿಕ 'ಆಪೋವಾ ಇದಂ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಕಲಶವನ್ನು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ಪ್ರಣವ ಮತ್ತು 'ತತ್‌ಸದ್ ಬ್ರಹ್ಮ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ 'ಯದ್‌ವಾಗ್ ವದಂತಿ' ಎಂಬ ಮೂರು ಋಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಭಾರತಿಯನ್ನಾವಾಹಿಸಿ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಪುರುಷಸೂಕ್ತ ಅಥವಾ ಗಾಯಿತ್ರಿಯಿಂದ ಪೂಜ್ಯವಾದ ಈ ಪುರಾಣಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕಾರವೆಂದು ಪುರಾಣವನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

'ಕಾಂಡಾತ್ ಕಾಂಡಾತ್' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ದೂರ್ವೆಯನ್ನು ತಂದು ಪೂಜ್ಯಳಾದ ದೂರ್ವೆಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವೆಂದು ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಲೋಕ ಪಾಲಕರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಐದು ಹತ್ತುವರ್ಷಗಳ ನಡುವಿನ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಮೇಲಾದರೆ ಋತುಮತಿಯಾಗದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಗಂಧ ಪುಷ್ಪ ಅಕ್ಷತ ಧೂಪ ದೀಪ ತಾಂಬೂಲ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಅವಳ ಬಾಯಿಯಿಂದ 'ಭಗವತಿ ಸರಸ್ವತಿಯೆ, ಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿ, ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ನುಡಿ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ' ಎಂದು ಹೇಳಿಸಬೇಕು. 'ಸಹಸ್ರಪರಮಾಂ ದೇವಿಂ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಮೂರುಜತೆ ದೂರ್ವೆಗಳನ್ನು ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪುಸ್ತಕದನಡುವೆ ಇಡಿಸಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತೆರೆದು ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಓದಬೇಕು. ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಯುಕ್ತವೊ ಆಯುಕ್ತವೊ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಕೂಡದು. ಅಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗ ಅದು ಅಪರಾಧವೆಂದು ತಿಳಿಯಕೂಡದು. ಉಪಶ್ರುತಿಯಂತೆ ದೈವಾತ್ ಶುಭಾಶುಭ ಸೂಚಕವಾದ ಶ್ಲೋಕ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಅಧ್ಯಾಯದ ಆದಿ ಅಂತ್ಯಗಳು, ಪುನರುಕ್ತಿ, ವ್ಯರ್ಥವಾಕ್ಯಗಳು, ಸುಟ್ಟಹಾಳೆ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸದ ಲಿಪಿ, ಸಂದಿಗ್ಧಾಕ್ಷರ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಈ ಶಕುನದಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಾಹ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಸೀನು ಬಂದರೆ ಪುಸ್ತಕ ಬಿದ್ದರೆ ಶಕುನ ನಿಷ್ಫಲವಾಗುವುದು. ವಿವಾಹ, ಔಷಧ, ದಾನ, ವ್ಯವಹಾರ, ಕೃಷಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು, ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಸ್ತುತಿಯೊಂದೆ. ಶ್ಲೋಕ ಅಬೋಧಕವಾಗಿದ್ದರೆ, ಪಲಾಯನ, ದೇಶನಾಶ, ವ್ಯಾಧಿ, ಕಳ್ಳತನ ದರೋಡೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು, ಕಾರ್ಯನಾಶವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ :- ಶ್ಲೋಕವು ಅಬೋದಕವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ ಏನು ?

ಶಂಭು :- ಮಧೂನಿ ಚ ಮಧೂನ್ಯತ್ರ ಮಧುರ್ಮಧುಭುಜಂಮಧು ಮಧುನಾ ಮಧುನಾದರ್ಥ ವಿಷಾಣಿ ಚ ಇದು ಅಬೋಧಕವಾದ ಶ್ಲೋಕ.

ರುತೇ ರುತೇ ರುತೇ ರೋಕೌ ರೀರೀರಾರಂ ರರೀರರಂ ಇದು ಅಬೋದಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಧ.

ಇಂಥ ಶ್ಲೋಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಧಗಳು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪಠನ ಮಾಡಬೇಕು. ವೇದದಂತೆ ಪುರಾಣಗಳು ಏಕೆ ಎನ್ನಕೂಡದು. ಮೂರು ನಾಲ್ಕುಸಲ ಹೇಳಿದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅರ್ಥಕಾಣಿಸಬಹುದು. ಖಾಲಿ ಹಾಳೆ ವ್ಯರ್ಥವಾದ ಅಕ್ಷರಗಳಿದ್ದರೆ ವ್ಯಥಾಆಯಾಸ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಳೆ ಸುಟ್ಟಿದ್ದರೆ. ಕಾರ್ಯನಾಶ. ಹಾಳೆ ಹರಿದಿದ್ದರೆ ಲಿಪಿ, ಅಳಿಸಿಹೋಗಿದ್ದರೆ, ಅದು ವ್ಯಯಸೂಚಕ. ಅಕ್ಷರ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೆ ಕಾರ್ಯವಿಲಂಬ. ಆಗುವುದೊ ಇಲ್ಲವೊ ಎಂಬ ಸಂಶಯ.

ಈ ಪುರಾಣ ಶಕುನವನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನ ನೋಡಬಾರದು. ಊಟ ಮಾಡಿದೊಡನೆ ಅದನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ಶುಭಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇತಕಾರ್ಯ, ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮ, ಶಿಕ್ಷೆ, ಶಾಪ, ದೇಶ ವಿಪ್ಲವ, ರಾಕ್ಷಸರು ಕ್ರೂರಜಂತುಗಳು ಮಾಡುವ ಪ್ರಾಣಹಿಂಸೆ, ದಹನ, ವಾಂತಿ, ಅಳು, ಹಾಸ್ಯ, ಬೀಭತ್ಸ, ದುಃಖ, ದುಸ್ವಪ್ನ, ಭ್ರಮ, ಪೀಡೆ, ಕಲಹ, ಮರಣ, ಕ್ರೂರ ಮೃಗಗಳ ಭಯ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅಶುಭ ಸೂಚಕ. ಐಶ್ವರ್ಯ ಲಾಭದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ರಾಜರುಗಳ ದೃಷ್ಟಿ, ಗ್ರಹಗಳ ಉದಯರೋಗ ಶಾಂತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲ ಶುಭಸೂಚಕ.

ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸ್ಕಂದಪುರಾಣವು ಶಕುನಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ. ಕೆಲವರು ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ ರಾಮಾಯಣಗಳುತ್ತಮವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ದೋಷಗಳು ದೋಷವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಸ್ಕಂದ, ರಾಮಾಯಣಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪದೋಷ. ಆದರೆ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣವನ್ನು ಯಾರಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸದಾಚಾರವಿಲ್ಲದವನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಅಶುಭವೆ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಶಕುನ ಸಿದ್ಧಿಸುವದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಾಮನು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಭೀಷಣನನ್ನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿರಿಸಿದುದರ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಪುರಾಣ ಶಕುನವನ್ನು ನೋಡಲು ಬಯಸಿದ. ವಶಿಷ್ಠರನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ಅವರು ಶಂಭು ಮುನಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಶಕುನ ನೋಡುವುದು ನನ್ನಿಂದಾಗಲಾರದು ಎಂದರು. ಬಳಿಕ ಶಂಭುಮುನಿಯೆ ರಾಮನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಪುರಾಣವನ್ನರ್ಚಿಸಿದ. ಸ್ಕಂದಪುರಾಣವನ್ನರ್ಚಿಸಿ ಶಕುನವನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋದಾಗ ಈ ಮೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳು ದೊರೆತವು.

ಬದ್ಧ್ವಾ ಸಮುದ್ರಂ ಸ ತು ರಾಘವೇಂದ್ರೊ, ರುರೋಧ ಗುಪ್ತಾನ್ ಕ್ಷಣದಾ ಚಂದ್ರಾನ್
ಯೋದ್ಧುಂ ಸಮಾಗತ್ಯ ಸಮಾಯಯುಸ್ತೆ ಲಂಕಾಪುರಸ್ಥಾಸ್ತ್ವತಿ ಕಾಯ ಮುಖ್ಯಾಃ

ಆ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅಂದಿನವರೆಗೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸ ವೀರರಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿಹೋದ. ಆಗ ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅತಿಕಾಯ ಮುಂತಾದವರು ಒಂದಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

ಅಟ್ಟಶೂಲಾ ಜನಪದಾಃ ಶಿವಶೂಲಾ ದ್ವಿಜಾಸ್ತಥಾ ।
ಪ್ರಮದಾಃ ಕೇಶಶೂಲಿನ್ಯೋ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಕಲೌ ಯುಗೇ ॥

ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಜನರು ಅನ್ನ ವಿಕ್ರಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ದ್ವಿಜರು ದುಡ್ಡಿಗೋಸ್ಕರ ಶಿವಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೆಂಗಸರು, ತಮ್ಮ ದೇಹ ವಿಕ್ರಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಏವಂ ಸ್ತುತೋ ಮಹೇಶಸ್ತು ದೇವತಾಃ ಪ್ರಾಹವೈ ಶಿವಃ ।
ಮೋಚಯಿಷ್ಯೇ ಭವತ್ ಪತ್ನೀರ್ಮಲ್ಲಾಸುರ ನಿರೋಧಿಕಾಃ ॥

ಮಹೇಶ್ವರನು ಈ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವತೆಗಳೆ, ಮಲ್ಲಾಸುರನಿಂದ ಬಂಧಿತರಾದ ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡಿರನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದನು.

ಶಂಭುಮುನಿ ಈ ಮೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ನುಡಿದ. 'ಶ್ರೀರಾಮ ವಿಭೀಷಣನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿರುವನೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಿತ. ಅವನ ಬಿಡುಗಡೆಯೂ ಬೇಗನೆ ಆಗುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ಮುನಿಗಳನ್ನೂ ಕಪಿಗಳನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ವಿಭೀಷಣನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಹೊರಟ. ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜರು ಅವನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದರು. ಆದರೆ ವಿಭೀಷಣನು ಅಲ್ಲಿ ಅವನ ಸ್ಥಿತಿ ಏನು ಎನ್ನುವುದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕಪಿಗಳೂ ಎಲ್ಲಡೆ ಹುಡುಕಿದರು ಅದೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ ಕೊನೆಗೆ ಶ್ರೀರಾಮ ಶಂಭುಮುನಿಯನ್ನೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡಾಗ ಅವನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅಗ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದ. ಅಲ್ಲಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವಿಭೀಷಣನನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ನೆಲೆ ಮಾಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಸರಪಣಿಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ್ದರು. ಅವನೇನು ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ 'ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ' ಎಂದರವರು. ವಯಸ್ಸಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ವಿಭೀಷಣನ ಕಾಲತುಳಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಮೃತನಾದನಂತೆ. 'ರಾಮಚಂದ್ರ, ನೀನೀ ಪಾಪಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲು' ಎಂದರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು.

'ವಿಭೀಷಣನು ನನ್ನ ಭಕ್ತ ಅವನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಯುಸ್ಸನ್ನೂ ನಾನು ಕೊಟ್ಟೆ. ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಾರೆ. ಬದಲಿಗೆ ನಾನೆ ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬಲ್ಲೆ.

''ಭೃತ್ಯಾಪರಾಧೇ ಸರ್ವತ್ರ ಸ್ವಾಮಿನೋದಂಡ ಇಷ್ಯತೇ''

ಸೇವಕನು ತಪುಮಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲಕಡೆ ಪ್ರಭುವಿಗೇ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಮಚಂದ್ರ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾದ ನಿನಗೆ ಮರಣದಂಡನೆ ವಿಧಿಸಲು ಯಾವ ಮುನಿಗಳೂ ಒಪ್ಪಲಾರರು. ವಶಿಷ್ಠರೆ ಮುಂತಾದ ಮುನಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೊಡನೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ಸರಿತೋರಿದುದನ್ನು ಮಾಡು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ ಶ್ರೀರಾಮನು ಮುನಿಗಳೊಡನೆ ವಿಚಾರಿಸಿದ. ಅವರೆಂದರು ತಿಳಿಯದೆ ಮಾಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿದೆ. ಈಗ ವಿಭೀಷಣನು ತಿಳಿಯದೆ ಮಾಡಿದ ಈ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಮುನ್ನೂರಅರವತ್ತು ಗೋದಾನಗಳನ್ನು ಅವನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇದನ್ನೊಪ್ಪಿ ಈ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಮಾಡುವ ಶರತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ವಿಭೀಷಣನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರು. 'ಅವನು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಮುನಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಅವರ ಅನುಮತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಬರಲಿ' ಎಂದು ಶ್ರೀರಾಮ. ವಿಭೀಷಣನೂ ಹಾಗೇ ಮಾಡಿ ರಾಮನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ, ನಗುತ್ತ ಹೇಳಿದ ಶ್ರೀರಾಮ, 'ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರು. ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯಾಸ ಪಡಬೇಕಾಯಿತು!'

ಋಷಿಗಳು :- ಸೂತನೆ, ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಅವತಾರ. ಪುರಾಣಗಳೂ ಭಾರತವೂ ರಚನೆಯಾದುದು ದ್ವಾಪರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ. ಪುರಾಣ ಶಕುನವನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನು ಹೇಗೆ ನೋಡಬಲ್ಲ ?

ಸೂತ :- ಹಿಂದೆ ಕಲ್ಪದ ಪುರಾಣಗಳಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಅವಿರುತ್ತವೆ. ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಬೇರೆ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಆ ಪುರಾಣಗಳೆ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಮಹಾಭಾರತವೂ ಶಕುನ ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಆದಿ ಪರ್ವ ಒಂದನ್ನೆ ನೋಡಬಹುದು. ಇಲ್ಲವೆ ಎಲ್ಲ ಪರ್ವಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಶ್ಲೋಕದ ಗುಣ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದುದನ್ನೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅನ್ವಯಾರ್ಥ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥಗಳು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವುದುಂಟು. ಆಗ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥವನ್ನೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳ ಖಂಡದಲ್ಲಿ
ಶಿವರಾಘವ ಸಂವಾದವೆಂಬ ನಲವತ್ತಮೂರನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—○—

ಭಸ್ಮ ಮಹಾತ್ಮೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೪೪

ಮುನಿಯ ಊಟಃ

ಋಷಿಗಳು :- ಸೂತನೆ, ಶ್ರೀರಾಮ ಚಂದ್ರನು ಮುಂದೇನು ಮಾಡಿದ ? ಮುನಿಗಳೂ ಏನು ಮಾಡಿದರು ?

ಸೂತ :- ಶ್ರೀರಾಮನು ವಿಭೀಷಣ ಸುಗ್ರೀವರೊಡನೆ ಸುಖಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ಮುನಿಗಳು ಶಂಭು ಮುನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. 'ಪವಿತ್ರವಾದ ಕಥೆ ಏನಾದರೂ ಹೇಳು' ಎಂದು ಆಗ ಶಂಭು ಪಾರ್ವತಿಯೊಡನೆ ಹೇಳಿದ. ಪ್ರಿಯೆ, ನೋಡು ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿದೆ ಈ ಮನೆ ! ಉಪವನವೂ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ದುಂಬಿಗಳು ಝೇಂಕರಿಸುತ್ತ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೂಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಿವೆ. ಸೂರ್ಯನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಹೋಗೋಣ ಬಾ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಒಳ್ಳೆ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನುಟ್ಟು ಕಸ್ತೂರಿ ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರಯುಕ್ತ ಚಂದನವನ್ನು ಪೂಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಹೂಮಾಲೆ ಧರಿಸಿ ತಾಂಬೂಲ ಮೆಲ್ಲೋಣ. ನೀರು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ನವಿಲು ಕೂಗನ್ನು ಕೇಳೋಣ. ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿ ತುಟಿಗಳನ್ನು ಚುಂಬಿಸೋಣ. ಆಗ ಸಂಸಾರದ ಮಧುರ ಫಲವನ್ನು ನಾವು ಸವಿದಂತಾಗುವುದು.

ಪುಣ್ಯ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಮುನಿಗಳಿಗೀ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಕೋಪದಿಂದ ಮುನಿಗಳು, ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಸರಸ ಸಲ್ಲಾಪ ನಡೆಸೆಂದು ನಾವು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ' ವೆಂದಾಕ್ಷೇಪಿಸಿದರು. ಶಂಭುವಿಗೂ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಅವನ ಮುಖದಿಂದ ಕರಾಳ ಮುಖದ ಜ್ವಾಲೆಯೊಂದು ಹೊರಬಂದು ಒಬ್ಬ ಮುನಿಯ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿತು. ರಾಮನನ್ನು ನೋಡಿ ಹೆದರಿ ಓಡತೊಡಗಿತು. ರಾಮನು ಮುನಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನವನ್ನೇರಿ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ. ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಾಣವನ್ನು ಹೂಡಲು ಮರೆತ. ವಿಮಾನ ವೇಗವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮುನಿಗಳು ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಪವಿತ್ರ ವನಗಳನ್ನು ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತ ಮೈ ಮರೆತಿದ್ದರು. ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ವಿಮಾನವು ಲೋಕಾಲೋಕ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಆ ಪರ್ವತದಾಚೆಗೆ ದಟ್ಟವಾದ ಕತ್ತಲು ಹಬ್ಬಿರುವುದರಿಂದ ರಾಮ ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾದ. ಆಗ ಶಂಭುಮುನಿ ಬೆಳಕನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ರಾಮನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದು. ವಿಮಾನ ಮುಂದುವರಿದು ಕೋಟಿ ಸೂರ್ಯರಂತೆ ಜಾಜ್ವಲ್ಯ ಮಾನವಾಗಿ ಬೆಳಗುವ ನಾರಾಯಣಪುರವನ್ನು ತಲುಪಿತು. ರಾಮನಿಗೂ ಮುನಿಗಳಿಗೂ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಸಂದೇಹ ಮೂಡಿತು. ಇದೇನು ಮಾಯೆಯೊ ನಿಜವೋ ? ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರೆ ಅಪಾಯವಿರಬಹುದೇ ?' ಎಂದು ಆಗ ಶಂಭು ಮುನಿ ನುಡಿದ, ''ರಾಮ ಇದೇನೂ ಮಾಯೆಯಲ್ಲ. ನಾನು ಮಾಟದ ದೇವತೆಯೂ ಅಲ್ಲ'' ನಾರಾಯಣನ ಪರಮಧಾಮವಿದು. ಇದು ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾಣುವಂತಹುದು. ಬರಿ ಗಣ್ಣಿಗೆ ನಿಲುಕದು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಋಷಿಗಳೂ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಅದನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳೂ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿವೆ. ಸನಕಾದಿಯೋಗಿಗಳು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಧ್ಯಾನಿಸುವುದೂ ಅದನ್ನೆ. ಇದೊ ರೋಮಮುನಿ ಮತ್ತು ವಾಲಖಿಲ್ಯ ಮುನಿಗಳು ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಆ ಸಾಕಾರ ನಿರಾಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಅಚ್ಯುತನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿರಿ.

ಗಿರಿಕರ್ಣಿಕೆ ತುಳಸಿ ಕಮಲ ನೈದಿಲೆಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಮೇಲೆ ನಾರದ ಮುನಿ ವೀಣೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತ ಹರಿನಾಮ ಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಶಂಭು ಮುನಿಯನ್ನು ಕಂಡ. ಇವನಾರೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ ಒಡನೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಮುನಿವೇಷದಿಂದ ಬಂದ ಶಿವನೆಂದು, ಶಿವ ಪಂಚಾಕ್ಷರವನ್ನು ಮನದಲ್ಲೆ ಚಿಂತಿಸಿ, ಶಿವನೆ, ನಾನು ಧನ್ಯನಾದೆ. ನನ್ನ ಜನ್ಮ ಇಂದು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು ಎಂದ. ಶುಂಭು ಮುನಿ ತಡೆದು ಹೇಳಿದ. 'ನಾರದ ಸುಮ್ಮನಿರು. ಇವರಿಗೆ ನಾನು ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿಯದಂತೆ ವರ್ತಿಸು. ಹರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಾನು ಬಂದೆನೆಂದು ತಿಳಿಸು.'

ನಾರದನು ಶಂಕರನಾಗಮನವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೊಡನೆ, ವಿಷ್ಣು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸಮೇತವಾಗಿ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ಶಿವನನ್ನಿದಿರುಗೊಂಡು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸತ್ಕರಿಸಿದ. ಎಲ್ಲರೂ ಸುಖಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ವಿಷ್ಣು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. ''ಇವರೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದರು ? ಈ ರಾಜನು ಯಾರು ? ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಾರರು.''

ಶಂಭು :- ನಾನು ಮುನಿವೇಷದಿಂದ ಬಂದಂತೆ ಈ ರಾಜನೂ ನಿನ್ನ ಅಂಶದವನೆ ಆದ ಪ್ರತಾಪ ಶಾಲಿಯಾದ ರಾಮಚಂದ್ರ. ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನೀತ ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಅಭ್ಯಂತರವಿದೆಯೆ ?

'ಇಲ್ಲ'ವೆಂದು ವಿಷ್ಣು 'ರಾಮ, ಒಳಗೆ ಹೋಗು' ಎಂದ. ರಾಮನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆಕೆಗೆ ನಮಿಸಿ ವಿನಯದಿಂದ ನುಡಿದ, 'ನಾನು ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ ಹೇಳು.'

ಲಕ್ಷ್ಮೀ:-ರಾಮ, ನೀನು ಯುವಕ, ಸ್ಫುರದ್ರೂಪಿ ಕಾಮದ ಆಕರ್ಷಣೆಗೊಳಗಾದವ. ನಿನ್ನ ಆ ಸೀತೆಯೂ ಸುಂದರಿ. ಅವಳ ವಿರಹ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀನೆಷ್ಟು ದುಃಖಿಸಿದೆ, ಹೇಳು.

ನಗುತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು ಯುವಕರ ಮನಸೆಳೆಯುವಂತಿದ್ದುವು. ರಾಮನು ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ ಉಳ್ಳವ. ಅವಳ ಮಾತನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟ. ಒಡನೆ ಅವನ ಮುಖವನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ ಕಮಲದಿಂದ ಹೊಡೆದಳು ಲಕ್ಷ್ಮಿ. ಕಮಲವು ಮನ್ಮಥನ ಒಂದುಬಾಣ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಅತಿಪ್ರಿಯ. ರಾಮನು ನಡುಗುತ್ತ ಅಂತಃಪುರದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರುವಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದಳು. ಶಿವನಾರಾಯಣರು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು ಪರಸ್ಪರ ಹೇಳಿಕೊಂಡರು 'ಎಂಥ ಮನಃಸ್ಥೈರ್ಯ ರಾಮನದು ! ಏಕ ಪತ್ನಿವ್ರತನೆಂಬ ಕೀರ್ತಿ ಅವನಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಲ್ಲಬೇಕು. ಅದರಿಂದ.

ಸರ್ವತಃ ಶಿವಮೇವಾಸ್ಯ ನಾಶಿವಂ ವಿದ್ಯತೇ ಕ್ವಚಿತ್

ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶುಭವೊಂದೇ ಹೊರತು ಅಶುಭವೆಂಬುವುದು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಾಮನು ಶಿವ ನಾರಾಯಣರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು 'ನಾನು ಹೋಗುವೆನು' ಎಂದು ಅನುಮತಿ ಕೇಳಿದ. ಅವರು ತಾವೂ ಪುಷ್ಪಕವಿಮಾನವನ್ನೇರಿ ಶ್ರೀರಾಮನೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟರು. ಲೋಕಾ ಲೋಕ ಪರ್ವತ ಸ್ವಾದೂದಕ ಸಮುದ್ರ ದ್ವೀಪ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ದಾಟಿ ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಗೌತಮೀ ನದೀತೀರದ ಭರದ್ವಾಜಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇಳಿದರು. ಮುನಿಯು ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ. ರಾಮನು ಹೇಗೋ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ದೇವ ಋಷಿ ಪಿತೃ ತರ್ಪಣಗಳಾದ ಬಳಿಕ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತ. ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ವಶಿಷ್ಠಮುನಿ ನುಡಿದ. ರಾಮನೆಂದ.

ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ, ಗ್ರಹಣ, ತೀರ್ಥ, ವ್ಯತೀಪಾತ, ಸಂಕ್ರಮಣ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳು ತಪ್ಪಿಹೋದರೆ ತಿರುಗಿ ಮಾಡಬಹುದು. ನಿತ್ಯಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಾಗದು ಎಂದು ನೀವೇ ಹೇಳಿದ್ದಿರಿ. ನಮ್ಮತಾಯಿ ಮಡಿದಾಗ ಆಶೌಚದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ವಶಿಷ್ಠರು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಶಂಭು ಮುನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರು. ಆತ ಹೇಳತೊಡಗಿದ.

ಶಂಭು :- ಸೂತಕ ಬಂದಾಗ ಅಥವಾ ವಿಘ್ನ ಉಂಟಾದಾಗ ಬಿಡಬೇಕಾದ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಮಾಸಿಕ, ಸೋದಕುಂಭ, ಸಾಂವತ್ಸರಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳು ಸೂತಕ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ನಡೆಯದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅನಂತರ ಮಾಡಬೇಕು. ಉಳಿದ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅನಂತರ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳನ್ನು ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಏಕಾದಶಿ ಅಥವಾ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆದಿನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಮರಣದಿನದ ತಿಂಗಳು ಯಾವುದೆಂದು ತಿಳಿದಿಯದ್ದರೆ ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಅಥವಾ ಮಾಘಮಾಸದಲ್ಲಿ ಆ ದಿನ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಬೇಕು. ತಿಂಗಳು ತಿಳಿದಿದ್ದು ಮರಣತಿಥಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲವಾದರೆ ಆ ತಿಂಗಳ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯಂದು ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕು. ಮರಣ ತಿಥಿ, ಮಾಸ ಇವೆರಡು ತಿಳಿದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮರಣವಾರ್ತೆ ತಿಳಿದು ಬಂದ ದಿನವನ್ನೆ ಶ್ರಾದ್ಧದಿನವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು. ಅಥವಾ ಆಶ್ವಯುಜ ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಮಾಘಮಾಸದ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದನ್ನಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ವೃದ್ಧಿಶ್ರಾದ್ಧ, ಸಮಸ್ತಮಾಸಿಕ, ಅಂತಪ್ರೇತ ಶ್ರಾದ್ಧ, ಊನಮಾಸಿಕ, ನಿತ್ಯಶ್ರಾದ್ಧ, ಸೋದಕುಂಭ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳನ್ನು ಅಧಿಕಮಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಗ್ರಹಣ ಪುತ್ರಜನ್ಮ ಶಾಂತಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಆಗ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಲಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿ ಸೋದರ, ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ನೇಮಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅಮಾವಾಸ್ಯಾ ಮಾಸಿಕವು ಮೃತದಿನವಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತನಗೆ ಅವಶ್ಯವೆನಿಸಿದಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂದ ಮಾಡಿಸಬಹುದು. ರಾಜಕಾರ್ಯ, ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯ, ವ್ಯಸನಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂದ ಶ್ರಾದ್ದಮಾಡಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಬಾರದು. ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳಿಗೆ ಕಾಲನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಕುತಪಕಾಲ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೊದಲಿಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನಾರಂಭಿಸಬೇಕು. ಮಾಸಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ರಿಯೆ ಅಪರಾಹ್ನವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಮವಾಸ್ಯೆಯು ಎರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಪರಾಹ್ನವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದರೆ ಕ್ಷಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆ ದಿನ, ವೃದ್ಧಿ ಅಥವಾ ಸಾಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆ ದಿನ ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತ. ಪಾರ್ವಣ ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷಯುಕ್ತವಾದ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯೆಯುಕ್ತ. ಚತುರ್ದಶಿಯ ಎಂಟನೆ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀಣ ಚಂದ್ರನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ವ್ಯಾಪಿನಿಯಾದ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯೆ ಏಕೋದ್ದಿಷ್ಟಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ. ಪಾರ್ವಣ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಾಯಂಕಾಲ ವ್ಯಾಪಿನಿಯಾದ ಮೃತಾಹ ತಿಥಿಯನ್ನೆ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯು ಅಪರಾಹ್ಣದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪವಿದ್ದರೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು.

ಶ್ರೀರಾಮ :- ಮುನಿಯೆ, ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ರಮ, ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಬರುವ ಧರ್ಮ ಇವುಗಳ ನಿರ್ಣಯವನ್ನೂ ಹೇಳು.

ಶಂಭು :- ಶ್ರಾದ್ಧದ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ನಿಯಮದಿಂದಿದ್ದು ಒಳ್ಳೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸಬೇಕು. ಆ ದಿನ ಒಪ್ಪೊತ್ತು ಊಟ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆ, ದುರ್ಜನರೊಡನೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮಾಡದಿರುವುದು ಈ ನಿಯಮದಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಹಲ್ಲುಜ್ಜುವುದು, ಎಣ್ಣೆ, ನೀರು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಉಗುರು ಕೂದಲು ತೆಗೆಸುವುದು ಇವನ್ನೂ ಆ ದಿನ ಮುಗಿಸಿರಬೇಕು. ಮರುದಿನ ಮಾಡಕೂಡದು.

ಶ್ರಾದ್ಧದ ದಿನ ಅರುಣೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವತಾರ್ಚನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರಾತಃ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆಗಲೆ ಮುಗಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಋಣತ್ರಯ ಪರಿಹಾರ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಸೂರ್ಯೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿವಪೂಜೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ತೇಜಸ್ಸು ಲಭಿಸುವುದು ಶಿವಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಅನಂತರ ಎರಡನೆ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಮಾಡಿದರೆ ವಾಯು ತೇಜಸ್ಸು, ಶಿವಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಮೂರನೆ ಘಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ

ಮಾಡಿದರೆ ಕುಬೇರನ ತೇಜಸ್ಸು, ಶಿವಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿ. ನಾಲ್ಕರಿಂದ ಏಳನೆ ಘಳಿಗೆಯವರೆಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮರುತ್ತುಗಳ ತೇಜಸ್ಸು ಶಿವಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಇವು ಫಲಗಳು.

ಶ್ರೀರಾಮನು ಶಿವಪೂಜೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಅಚಲನಾಗಿ ಕುಳಿತು ಮೂಗಿನ ತುದಿಯನ್ನೆ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಆನಂದ ಬಾಷ್ಪ ಸುರಿಸತೊಡಗಿದ. ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಗೋಕ್ಷೀರವರ್ಣದ ಶಿವನನ್ನು ಧರಿಸಿದ. ಶಂಭುವಿನೆದೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ. ಎಲ್ಲ ಮುನಿಗಳೂ ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು. ಅರ್ಧ ಯಾಮಕಾಲ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತರು. ಬಳಿಕ ಶ್ರೀರಾಮನು ಶಿವಪೂಜೆಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ಹೇಳೆಂದು ಶಂಭುಮುನಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ.

ಶಂಭು :- ಶಿವನನ್ನು ಚಲ ಅಥವಾ ಅಚಲ ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಬಹುದು. ಲಿಂಗ ದೊರೆಯದಿದ್ದಾಗ ಪ್ರತಿಮೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪೂಜಿಸಬಹುದು. ಅವರವರ ಅಧಿಕಾರ ಯೋಗ್ಯತೆಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಪೂಜೆಗೆ ಫಲವಿದೆ. ಪ್ರತಿಮಾರ್ಚನೆಯನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಫಲ. ಯೋಗಿಗಳು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ, ಯಾಜ್ಞಿಕರು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ, ಇತರರು ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಪೂಜೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ಬಳ್ಳಿಯನಾರು, ಮರ, ಬಟ್ಟೆ, ಅಥವಾ ಮಣ್ಣಿನ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಮೃದುವಾದ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದು ಸಾತ್ವಿಕ ಸ್ಥಾಪನ. ತನ್ನ ಮೈಯಲ್ಲೆ ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತಾಮಸ ಸ್ಥಾಪನ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಿರೀಟದೊಳಗೆ ಇಟ್ಟು ಧರಿಸುವುದು ಶುಭ, ಬ್ರಹ್ಮನು ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಧರಿಸಬಹುದು, ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಹಾಗೆ ಧರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕೆಲವು ಉತ್ತಮ ರಾಕ್ಷಸರು ತಮ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಅದರೊಳಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮನೆ ಮಠವಿಲ್ಲದವರು ಅಶಕ್ತರು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಬಹುದು ಸೊಂಟದ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಧಮ ಪಕ್ಷ. ಅವರೂ ಅಶುಚಿಯಾಗಿರುವಾಗ ತಲೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಧರಿಸಬೇಕು. ಹೇಗೇ ಆಗಲಿ ಲಿಂಗಧಾರಣ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಯಮಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇಲ್ಲ.

ನೂರು ಜನ್ಮಗಳ ಪಾಪವನ್ನೂ ಭಸ್ಮಧಾರಣೆಯಿಂದ ಕಳೆಯಬಹುದು. 'ಭಸ್ಮ' ಎಂಬ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ 'ಭ' ಎಂದರೆ ಪಾಪಗಳ ಭರ್ತ್ಸನ, ಧಿಕ್ಕಾರ. 'ಸ್ಮ' ಎಂದರೆ ಶಿವನ ಸ್ಮರಣೆ, ಶಿವನ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬಲ್ಲುದು ಭಸ್ಮ. ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಭಸ್ಮ ಧರಿಸಿದರೆ ಚಿತ್ರಗುಪ್ತನು ಅಲ್ಲಿ ಬರೆದು ವಿಧಿಸಿದ ಯಮ ಯಾತನೆ ಇಲ್ಲವಾಗುವುದು. ಮುಖ ಕಂಠ, ಬಾಹುಗಳಲ್ಲಿ ಭಸ್ಮಧಾರಣ ಮಾಡಿದರೆ ಆ ಅಂಗಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು. ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದರೆ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪಾಪ, ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದರೆ ಶಿಶ್ನದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪಾಪ. ಪೃಷ್ಠದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದರೆ ಗುದದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪಾಪ, ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದರೆ ಪರಸ್ತ್ರೀಯ ಆಲಿಂಗನದಪಾಪ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರರೆಂಬ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನೂ, ಮೂರು ಅಗ್ನಿಗಳನ್ನೂ, ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ, ಕಾಪಾಡಲು ಮೂರು ಗೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಸ್ಮಧರಿಸಬೇಕು. ಮಂತ್ರಪೂತವಾದ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಹದಿನೈದು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಬೇಕು. ಭಸ್ಮವೆ ಆಸನ ಅದುವೆ ಹಾಸಿಗೆ, ಅದರಿಂದಲೆ ಸ್ನಾನ ಹೀಗಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು. ಭೂತಬಾಧೆ, ವಿಷಬಾಧೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದು. ವೈಷ್ಣವನಿರಲಿ, ಅವೈಷ್ಣವನಿರಲಿ ಭಸ್ಮಸ್ನಾನ ಭಸ್ಮಧಾರಣಗಳಿಂದ ಕರ್ಮಾಧಿಕಾರ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಭಸ್ಮದ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಆರ್ಯುವೃದ್ಧಿ, ಪಾಪನಾಶ, ಶಿವಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಳುಂಟಾಗುವುವು ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಐತಿಹ್ಯವಿದೆ. ವಶಿಷ್ಠ ಗೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಧನಂಜಯನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ನೂರು ಮಂದಿ ಮಡದಿಯರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು. ಶಾಲಾಕೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಕರುಣನೆಂಬ ಮುನಿ ಅವರಲೊಬ್ಬನಾಗಿದ್ದ. ಧನಂಜಯನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ತನ್ನ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪರಸ್ಪರ ದ್ವೇಷ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆ ಕರುಣ ಮುನಿ ನೃಸಿಂಹ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಒಬ್ಬ ಭಕ್ತನು ಒಳ್ಳೆಯ ಒಂದು ನಿಂಬೆಹಣ್ಣನ್ನು ತಂದಿದ್ದ. ಅದರ ರೂಪವಾಸನೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಕರುಣ ಮುನಿ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಮೂಸಿನೋಡಿದ, ಮುನಿಗಳು ಕೋಪಗೊಂಡು ಶಪಿಸಿದರು. ನೂರುವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನೊಣವಾಗಿರು, ಮುಂದೆ ದಧೀಚ ಮುನಿಯಿಂದ ಈ ಶಾಪದ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಲಿ.

ಕರುಣಮುನಿ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಡದಿ ಶುಚಸ್ಮಿತೆ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ 'ನಾನು ನೊಣವಾಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾಪಾಡು.' ಎನ್ನುತ್ತ ನೊಣವಾದ. ಅವನ ಸೋದರರು ದ್ವೇಷದಿಂದ ಆ ನೊಣವನ್ನು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕೊಂದರು. ಆ ಶವವನ್ನು ಶುಚಿಸ್ಮಿತೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಆರುಂಧತಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟಳು. ಅರುಂಧತಿಯು ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರದ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ನೊಣದ ಶವದ ಮೇಲೆ ಎರಚಿದಳು. ಆಗ ನೊಣವು ಬದುಕಿಕೊಂಡಿತು. ನೂರುವರ್ಷ ಬಾಳಿತು. ಒಂದುದಿನ ಒಬ್ಬ ದಾಯಾದಿ ಅದನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕೊಂದ. ಈಗ ದಧೀಚನ ಮೊರೆ ಹೊಕ್ಕಳು. ಆತನೆಂದ, 'ಅಮ್ಮ ಜಮದಗ್ನಿ ಕಶ್ಯಪರಂಥ ಋಷಿಗಳನ್ನೂ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ನನ್ನನ್ನೂ ಹಿಂದೆ ಭಸ್ಮವು ಬದುಕಿಸಿತ್ತು. ಅದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೆ ಈ ನೊಣವನ್ನು ಬದುಕಿಸುವೆನು.' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಶಿವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಭಸ್ಮವನ್ನಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಸತ್ತನೊಣವನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದ. ಅವನ ಕರಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಕರುಣಮುನಿಯ ಶಾಪ ಕಳೆಯಿತು. ದಂಪತಿಗಳು ಒಂದಾಗಿ ಸೇರಿ ದಧೀಚ ಮುನಿಯನ್ನು ತಮ್ಮಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಭೋಜನಕ್ಕಾಹ್ವಾನಿಸಿದರು. ಮುನಿಯ ಅವರಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಉಂಡು ಸುಖಾಗಮನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಕೋಟಿಯೂ ದೇವತೆಗಳೂ ಅವನನ್ನು ನಮಿಸಿ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು. ದೇವತೆಗಳೆಂದರು.

ದೇವತೆಗಳು :- ನಾವು ಹಿಂದೆ ಗೌತಮರ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಮೋಹಿಸಿದೆವು. ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿದೆವು. ಒಡನೆ ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನ ಮರೆಯಾಯಿತು. ದೂರ್ವಾಸ ಮುನಿಯನ್ನು ಮೊರೆಹೊಕ್ಕಾಗ ಅವರಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವನ ಶತರುದ್ರೀಯ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಭಸ್ಮ ನನ್ನಲ್ಲಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ಪಾತಕಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಪಾಪವನ್ನೂ ದೂರಮಾಡುವೆನು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಭಸ್ಮವನ್ನಿತ್ತ. ಶತರುದ್ರೀಯ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅದನ್ನು ಧರಿಸಿದೊಡನೆ ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಜ್ಞಾನ ತಿರುಗಿ ಬಂದಿತು. ಇದೊಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಭಸ್ಮದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನಿನ್ನೂ ತಿಳಿಯಬಯಸುತ್ತೇವೆ.

ಧಧೀಚ :- ಶಿವನ ಭಸ್ಮದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿ. ಹರಿಹರರ ಒಂದು ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹಿಂದೆ ಪ್ರಳಯಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಮಲಗಿ ತನ್ನೆರಡುಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂರು

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳನ್ನೂ ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿದ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳೆಲ್ಲ ಹರಿಗೆ ಮೂಗಿನಮೇಲೆ ಮೂಗುತಿಯಂತೆ ಏನೂ ಮಹತ್ವವಿಲ್ಲದುದು. ಬಳಿಕ ಹರಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಲು ಬಯಸಿದ. ಆದರೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ದುಃಖದಿಂದ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳತೊಡಗಿದ. ಆಗೊಂದು ಲೋಕವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಪ್ರಕಾಶ ಮೈದೋರಿತು. ಹರಿಯು ಅದನ್ನು ಒಮ್ಮೆನೋಡಿ ಭಯದಿಂದ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿದ. ಗೋಕ್ಷೀರವರ್ಣದ ಶರೀರ. ಕೋಟಿಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಎರಡು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಂಥ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ ಒಂದು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಎಸೆಯುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ, ಪರಶಿವ. ಹರಿಯು ಅವನನ್ನು ನೋಡಲಾರದೆ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಯಸಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದ.

ವಿಷ್ಣು :- ದೇವ ದೇವೇಶ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿಯಲಾರೆ. ನೀನು ಮಾತ್ರ ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ನೋಡಲಾರೆ. ಶರಣು ಹೊಂದಿದ್ದೇನೆ. ವಿಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಕೆಂಪುಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸಿ ವೇದಗಳೆಂಬ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟ ಪ್ರಸನ್ನಮುಖದ ನಿನ್ನ ರೂಪನ್ನು ನೋಡುವಂತೆ ಶಕ್ತಿನೀಡು.

ಶಿವನು ಆಗ ದಿವ್ಯಚಕ್ಷುಸ್ಸನ್ನು ನೀಡಿದ. ಅದರಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ನೋಡಿ ನೀನಾರು ? ಎಂದು ನಾನರಿಯೆ, ಕೇವಲ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬಲ್ಲೆ. ತಿಳಿಯುವ ಶಕ್ತಿ ನನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ, ಎಂದ.

ಸದಾಶಿವ :- ಆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಕೊಡುವೆನು. ಆದರೆ ನೀನು ಮೊದಲಿಗೆ ನೀರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಭಸ್ಮಸ್ನಾನವನ್ನೂ ಮಾಡು.

ವಿಷ್ಣು :- ನಾನು ಸ್ನಾನಮಾಡುವಷ್ಟು ನೀರು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಕುಳಿತರೆ ತೊಡೆಮುಳುಗವಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ನೀರಿದೆ. ಹೇಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲಿ ?

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸದಾಶಿವನು ಹಣೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಈಕ್ಷಿಸಿದ. ಒಡನೆ ಅವನ ಶರೀರವು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅವಯವ ರೂಪದಿಂದ ವಿಲೀನವಾಯಿತು. ಎಡಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದ. ಸೂಕ್ಷ್ಮದೇಹ ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು.

ಸದಾಶಿವ :- ಹರಿಯೆ, ಈಗ ಸ್ನಾನಮಾಡಬಹುದಲ್ಲವೆ? ನೀರಿನ ದೊಡ್ಡ ಮಡುವೆ ಇದೆ!

ಹರಿ:-ಈ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಇಳಿಯಲಿ ? ಇಳಿಯುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸು.

ಸದಾಶಿವ :- ಮೊದಲಿಗೆ ಈ ಕೋಟಿಯೋಜನ ಆಳದ ಈ ನೀರು ನೀನು ಕುಳಿತರೆ ತೊಡೆಮುಳುಗುವಷ್ಟಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ನಿಂತರೂ ನೆಲ ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲವೆ ? ವೇದವಾಕ್ಯ ಒಂದನ್ನು ಮೆಟ್ಟಲಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇಳಿ.

ಹರಿ :- ವೇದವಾಕ್ಯವೆಂದರೆ ಅದು ಶಬ್ದ. ಅಮೂರ್ತವಾದ ವಸ್ತು. ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ತುಳಿಯಲಿ ?

ಸದಾಶಿವ :- ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಹತ್ತುವುದು ಇಳಿಯುವುದು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪುರುಷನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನವಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ವಸ್ತುವಿನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ನೋಡು.

ವಿಷ್ಣುವು ವೇದವೆಂಬ ಮೆಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ. 'ಸ್ನಾನವಾಯಿತು ಇನ್ನೇನು?' ಎಂದ. 'ಜ್ಞಾನಬಂದಿತೆ ?' 'ಇಲ್ಲ' 'ಭಸ್ಮ ಸ್ನಾನಮಾಡು' ಶಿವನು ತನ್ನೆದೆಯ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಉಗುರಿನಿಂದ ಕೆರೆದು ಪ್ರಣವ ಸಹಿತ ಗಾಯತ್ರಿಯಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ಪಂಚಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಹರಿಯ ಮೈಗೆ ಲೇಪಿಸಿದ. ಶಾಂತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ 'ಬದುಕು' ಎಂದ. 'ಧ್ಯಾನಮಾಡು ಏನಾದರೂ ಕಾಣಿಸುವದೇ, ನೋಡು' ಎಂದ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹರಿಗೆ ದೀರ್ಘಾಕಾರದ ಹೊಳೆವ 'ದೀಪ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ'. ಹಾಗಾದರೆ ನಿನಗಿನ್ನೂ ಜ್ಞಾನಪಕ್ವವಾಗಿಲ್ಲ. ಭಸ್ಮವನ್ನು ತಿನ್ನು. ಆಗ ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನ ಲಭಿಸುವುದು.

ವಿಷ್ಣು ಭಸ್ಮವನ್ನು ತಿಂದು ಮಾಗಿದ ತೊಂಡೆಹಣ್ಣಿನಂಥ ತನ್ನ ಶರೀರವರ್ಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಶುದ್ಧವಾದ ಮುತ್ತಿನಂತೆ ಹೊಳೆಯತೊಡಗಿದ. ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ದೀಪದ ನಡುವೆ ಶುದ್ಧ ಸ್ಫಟಿಕದಂತೆ ಹೊಳೆವ ಐದು ವರ್ಷದ ಮಗುವಿನ ಶರೀರ ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ವರ ಅಭಯ ಮುದ್ರೆಧರಿಸಿ ವಿಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಕೆಂಪು ಬಟ್ಟೆ ಉಟ್ಟು ವೇದವೆಂಬ ಆಭರಣ ತೊಟ್ಟು ನಿಂತಿರುವುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಧನ್ಯನಾದೆನೆಂದು ಕೊಂಡನಾತ.

ಸದಾಶಿವ :- ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲೇನಾದರೂ ಕಾಣಿಸಿತೆ ?

ಹರಿ :- ಶಾಂತ ಆಕೃತಿಯ ಪುರುಷನೊಬ್ಬ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಿನ್ನ ಭಸ್ಮದ ಶಕ್ತಿಯೆ ನನಗೆ ಅಚಿಂತ್ಯವೆನಿಸಿದೆ. ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಲಿ ? ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನಿನ್ನನ್ನೆ ಶರಣಾದೆ.

ಸದಾಶಿವ :- ನಿನಗೇನು ವರಬೇಕು ಕೇಳು.

ಹರಿ :- ನಿನ್ನ ಪಾದಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡು.

ಸದಾಶಿವ :- ಭಸ್ಮ ಧರಿಸುತ್ತಿರು. ನನ್ನ ಭಕ್ತನಾಗುವಿ.

ದಧೀಚ :- ಹೀಗಿದೆ ಭಸ್ಮದ ಪ್ರಭಾವ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸಿ.

ದೇವತೆಗಳು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ 'ಆಗಲಿ' ಎಂದರು. ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಪರಿಹಾರ. ಶಿವಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶಿವರಾಘವ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಭಸ್ಮಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವೆಂಬ ನಲವತ್ತನಾಲ್ಕನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—o—

ಅಯ್ಯಯೆ ಸಹಗಮನ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೪೫

ಶುಚಿಸ್ಮಿತೋವಾಚ

ಶುಚಿಸ್ಮಿತಾ :- ಭಸ್ಮಭಕ್ಷಣದಿಂದ ಆಯುಷ್ಯ ಹೆಚ್ಚುವುದನ್ನು ನಾನು ಪತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಂಡೆ. ಅದರಿಂದ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖಿಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಹೇಗೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸು.

ದಧೀಚ :- ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು ಮಿಥಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ನಾಯಿ ಹಸಿದು ಅಲೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿತ್ತು. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ದೇವ ಋಷಿ ಪಿತೃ ತರ್ಪಣಮಾಡಿ ಪ್ರಾತ್ತಲಿಕಾ ಪುರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದ. ಅಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಯುವತಿ ಇದ್ದಳು. ಆಕೆ ವಿಧವೆ. ರಾಜ್ಯವೂ ಕಳೆದುಹೋಗಿತ್ತು. ಆರು ಕೋಟಿ ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಳು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕಂಡು ಮೋಹಿಸಿದಳು. ಅವನು ರಾತ್ರಿ ಉಂಡು ಮಲಗಿದ್ದ. ಆಗತಾನೆ ಚಂದ್ರೋದಯವಾಗಿತ್ತು. ಬೆಳದಿಂಗಳು ನಗುವಿನಂತೆ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚೆಲ್ಲಿತ್ತು. ಸುಂದರವಾದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಬಳಿಗೆ ಆಕೆ ಬಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಕ್ಷತ್ರಿಯೆ :- ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆ, ನೀನೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೆ ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ :- ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಪರುಪುರುಷನೊಂದಿಗೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ನೋಡಿದವರು ಸಂದೇಹಪಟ್ಟಾರು. ಯೌವನದಲ್ಲಿರುವ ಇಬ್ಬರು ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರು ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿ ರಹಸ್ಯ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಸುವುದು ಅಪಹಾಸಕ್ಕೆಡೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಕ್ಷತ್ರಿಯೆ :- ಕಥೆ ಹೇಳುವಾಗ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ, ದೇಶದ ಆಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದುರ್ಭಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಊರು ಸುಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ರಹಸ್ಯಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ದೋಷವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಉಳಿದಿರುವೆ. ನಾನೂ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲೆ ಇರುವಾಗ ಜನರು ಏಕೆ ಸಂದೇಹ ಪಡುತ್ತಾರೆ ?

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ :- ನಾನು ಮಾತನಾಡಕೂಡದು. ಹೊರಟುಹೋಗು.

ಆ ಯುವತಿ ಒಂದು ಉಪಾಯ ಹೂಡಿದಳು. ತನ್ನ ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅಳತೊಡಗಿದಳು. ಬಹುಹೊತ್ತು ಅತ್ತಳು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅನುಕಂಪೆಯಿಂದ ಅವಳ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅಳಬೇಡ, ಅದು ಶರೀರಕ್ಕೂ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಕೆಟ್ಟದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಫಲವೂ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆ ಅಳುವೆ ಎಂಬುದನ್ನಾದರೂ ಹೇಳು ಎಂದ. ಆಕೆ ಏನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಮೂರ್ಛೆಗೊಂಡವಳಂತೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಳು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಇದೆಲ್ಲವೂ ಯಥಾರ್ಥವೆಂದೆ ಬಗೆದು ಅವಳನ್ನೆತ್ತಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದ. ತಿರುಗಿಬಿದ್ದಳು. ಉಪಾಯಕಾಣದೆ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೊರಿಸಿದ. ಅವಳಿನ್ನೂ

ಮೈಮರೆತವಳಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತಗೊಳಿಸಿ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದಳು. ತೋಳುಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಬಳಸಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಇದು ಅನುಚಿತವೆನಿಸಿತು. ಆದರೂ ಬೆಳಂದಿಂಗಳ ರಾತ್ರಿ, ಮಂದಮಾರುತ, ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಳ- ಇವುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕಾಮನು ಆಗಲೆ ತನ್ನ ಬಾಣವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದ.

ಈ ಯುವತಿ ಸುಂದರಿ. ನನ್ನನ್ನ ಪೇಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈ ಇಟ್ಟರೆ ಎಲ್ಲವೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಎಂದುಕೊಂಡು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅವಳೆದೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ. ಅವಳು ಮೂರ್ಛಿತಳಂತೆಯೆ ಇದ್ದು ಮಂದಹಾಸ ಬೀರಿದಳು. ಬಳಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಮುದ್ದಿಟ್ಟಳು. ನೂರುವರ್ಷಗಳಕಾಲ ಅವರು ಜೊತೆಗಿದ್ದರು. ಒಂದುದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಕೂರ್ಮ ಪುರಾಣ ಶ್ರವಣಮಾಡಿದ. ಅದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ ಸುರಾಪಾನ ಕಳುವು ಗುರುಪತ್ನಿಯ ಸಂಗಗಳ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೂರ್ಮ ಪುರಾಣ ಶ್ರವಣದಿಂದ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ. ಪುರಾಣ ಪ್ರವಚನ ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಪೌರಾಣಿಕನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು 'ನಾನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲ ಆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು, ಹೇಳು' ಎಂದ. 'ಶಿವನನ್ನಾರಾದಿಸು. ಇಲ್ಲವೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸು. ಇವೆರಡು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ನರಕವಾಸ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ' ಎಂದನಾತ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಆ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಯುವತಿಯ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶಿವನನ್ನಾರಾಧಿಸತೊಡಗಿದ. ಪ್ರತಿದಿನ ಸಾವಿರ ತುಂಬೆಹೂಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿದ. ಒಂದು ದಿನ ತುಪ್ಪವಿಲ್ಲದ ಅನ್ನವನ್ನು ಉಣಲಾರದೆ ಶಿವಾಲಯದಲ್ಲಿ ದೀಪಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ್ದ ತುಪ್ಪವನ್ನೊಯ್ದು ಊಟ ಮುಗಿಸಿದ. ಇದರ ಫಲವನ್ನಾಗಿ ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷೆ, ಬಳಿಕ ನಾಯಿಯ ಜನ್ಮವಾಗಬೇಕೆಂದು ಯಮನು ವಿಧಿಸಿದ. ಅವನು ಮರಣಹೊಂದಿದ.

ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಅವ್ವಯೆ ಎಂಬ ಓರ್ವ ಮಡದಿ ಇದ್ದಳು. ಅವಳ ಬಳಿಗೆ ನಾರದಮುನಿ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಪತಿ ದೇಶಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮಡಿದು ಬಿದ್ದಿದ್ದಾನೆ. ಎಂದ ಆಕೆ ಅಳತೊಡಗಿದಳು. ಅಳಬೇಡ ನೀನು ಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಹಗಮನಮಾಡು.' ಎಂದ ಮುನಿ. ''ಮುನಿಯೆ, ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬಲ್ಲೆನೆ ?''

''ಅವ್ವಯೆ, ನೋಡು ಇಲ್ಲಿಂದ ನೂರು ಯೋಜನ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಾಳೆ ಅವನಿಗೆ ಉತ್ತರಕ್ರಿಯೆ ಆಗಲಿದೆ.''

''ಅಷ್ಟು ದೂರಕ್ಕೆ ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹೋಗಬಲ್ಲೆನು ?''

''ನನ್ನ ವೀಣೆಯೊಳಗೆ ಕುಳಿತು ಬಾ''

ಅವ್ವಯೆ ಮುನಿಯ ವೀಣೆಯೊಳಗೆ ಕುಳಿತು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶದ ವಿಧಾನವನ್ನು ಕೇಳಿದಳು. ಮುನಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದ.

'ಸ್ನಾನ, ಮಂಗಳ ಸಂಸ್ಕಾರ, ಭೂಷಣ, ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಕಪ್ಪು, ಗಂಧಪುಷ್ಪ, ಧೂಪ, ಅರಿಶಿನ ಕುಂಕುಮ, ಮಂಗಳಸೂತ್ರ, ಕಾಲಿಗೆ ಲಾಕ್ಷಾರಸ ಲೇಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗಿರಬೇಕು. ವ್ಯಭಿಚಾರ ದೋಷಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ದಾನಮಾಡಬೇಕು.'

ಮುನಿಯೆ ಅರಿಶಿನ ಇಲ್ಲ ಆಭರಣಗಳಿಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡಲಿ ?

ನಾರದಮುನಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಬೇಡಿದ, ಅಮ್ಮ ಅವ್ವಯೆಗೆ ಅರಿಶಿನ ಮತ್ತು ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡು.' ಪಾರ್ವತಿ ಕೊಡಲೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.

'ವಿಧವೆಗೆ ನಾನು ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೊಡಲಿ ? ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವಳ ವೈಧವ್ಯವಿರಲಾರದು; ಎಂದಳು.

'ಅಮ್ಮ ಗಂಡನ ದೇಹವಿರುವವರೆಗೂ ಹೆಣ್ಣು ವಿಧವೆಯಲ್ಲ. ದಹನವಾಗುವತನಕ ಸೂತಕವೂ ಇಲ್ಲ. ಅವಳ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಹಾಗೆ ಇರುತ್ತದೆ.' ಎಂದು ವಾದಿಸಿದ, ಮುನಿ.

'ನನ್ನ ಆಭರಣಗಳನ್ನೂ ಅರಿಶಿನವನ್ನೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಧರಿಸಿದರೆ ಚಿಂರಜೀವಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರಿಂದ ನೀನು ಜಯಂತಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಪಡೆ.

ಮುನಿಯು ಪಾರ್ವತಿಯು ಅನುಜ್ಞೆ ಪಡೆದು ಜಯಂತಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಬೇಡಿಪಡೆದ. ಅವ್ವಯೆಗೆ ತಂದಿತ್ತ. 'ನಿನ್ನ ಅಂತ್ಯೇಷ್ಟಿಯನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡುವರು ?' 'ಮುನಿಯೆ, ನೀನೆ ನನಗೆ ತಂದೆ, ನನ್ನೆಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ನೀನೆ ಕಾರಣ' ಎನ್ನುತ್ತ ಆಕೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಳು.

ಮುನಿಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಶವವನ್ನು ಸುಟ್ಟು 'ಆ ಚಿತೆಯನ್ನೇರು' ಎಂದು ಅವ್ವಯೆಗೆ ಹೇಳಿದ. ಅವಳು ಚಿತೆಗೆ ಮೂರುಬಾರಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತನ್ನ ಮಂಗಳಸೂತ್ರ, ಅರಿಶಿನ ಅಕ್ಷತೆ ಹೂ ಬಟ್ಟೆ ಕಸ್ತೂರಿ ಚಂದನ ಚಿನ್ನದಬಾಚಣಿಗೆ ಫಲ ದಕ್ಷಿಣೆ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಮುತ್ತೈದೆಯರಿಗಿತ್ತು. ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಾಗಲಿ ಎಂದಳು. ಚಿತೆಗೆ ಮೂರುಬಾರಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಬಂದು ಕೈಮುಗಿದು ಹಸನ್ಮುಖದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು.

'ಇಂದ್ರಾದಿ ದಿಕ್ಪಾಲಕರೆ, ತಾಯಿ ಭೂದೇವಿಯೆ, ಸೂರ್ಯನೆ, ಧರ್ಮರಾಯನೆ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳೆ, ಕೇಳಿ. ನಾನು ಮದುವೆಯಾದಂದಿನಿಂದ ತ್ರಿಕರಣಗಳಿಂದಲೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪತಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿರುವುದದಾರೆ ಎಂದೂ ವ್ಯಭಿಚಾರ ಮಾಡದಿರುವುದಾದರೆ ಆ ಸತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪತಿಯೊಡನೆ ನನಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ನೀಡಿ.'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹೂವನ್ನೆಸೆದು ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದಳು.

ಆಗ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಹೊಳೆಯುವ ದಿವ್ಯವಿಮಾನ ಬಂದಿತು. ಅವ್ವಯೆ ಪತಿಯೊಡನೆ ಅದನ್ನೇರಿ ಹೋದಳು. ಯಮನು ಆ ಸಾಧ್ವಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನಿನಗೆ ಅಕ್ಷಯ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಪತಿಗೆ ಸಿಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಎರಡುಕೋಟಿ ವರ್ಷಗಳ ನರಕವಾಸವು ನಿನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು. ಶಿವಾಲಯದಲ್ಲಿ ದೀಪಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ ತುಪ್ಪವನ್ನು ತಿಂದ ಪಾಪವು ಮಾತ್ರ ಹಾಗೇ ಇದೆ. ಅದರಿಂದ ನೂರುಬಾರಿ ನಾಯಿಯಾಗಿ ಅವನು ಹುಟ್ಟಬೇಕು. ಬೇರೆಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿದೆ. ಶಿವದ್ರವ್ಯಾಪಹಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿಲ್ಲವೆಂದು ಶಿವನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ ಎಂದ.

ಬಳಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನಾಯಿಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ದಧೀಚನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಮೃತ್ಯುವಿನ ದವಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅವನು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಒಂದೆಡೆ ಗೋಡೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ

ಮಂತ್ರಪೂತವಾದ ಭಸ್ಮದ ಮೇಲೊರಗಿ ಅಸು ನೀಗಿದ. 'ಆಗ ಯಮನು ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಇರಿಸುಕೊಳ್ಳದೆ ಶಿವಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗು ಎಂದ. ಆಗ ನಾರದ ಮುನಿ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಶಿವನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ 'ನಿನ್ನ ಭಕ್ತನೊಬ್ಬ ಯಮ ಪಟ್ಟಣದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳು' ಎಂದ. ಶಿವನು ವೀರಭದ್ರನ ಮೂಲಕ ಅವನನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡ. ಅಂದಿನಿಂದ ನಾಯಿಯು ಶ್ವಾನಮುಖವೆಂಬ ಗಣವಾಯಿತು.

ಶುಚಿಸ್ಮಿತೆ, ಭಸ್ಮದ ಮಹಿಮೆ ಹೀಗೆ ಅನ್ಯಾದೃಶ್ಯವಾದುದು. ಇನ್ನೇನು ಕೇಳಬಯಸುವೆ. ಹೇಳು ಎಂದನು ದಧೀಚಮುನಿ.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶಿವರಾಘವ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಅವ್ವಯೆ ಸಹಗಮನವೆಂಬ ನಲವತ್ತೈದನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—○—

ವಿಭೂತಿ ಮಹಿಮೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೪೬

ಶುಚಿಸ್ಮಿತೋವಾಚ

ಶುಚಿಸ್ಮಿತೆ :- ಮುನಿಯೆ, ಕಶ್ಯಪ ಜಮದಗ್ನಿ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಭಸ್ಮವು ಕಾಪಾಡಿತೆಂದು ಹೇಳಿರುವೆ, ಆ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ಹೇಳು.

ದಧೀಚ :- ಕಶ್ಯಪ, ಜಮದಗ್ನಿ, ನಾನು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಒಮ್ಮೆ ಶೌಕರವೆಂಬ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹರಿಯನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಆಗ ಒಂದು ಮಹಾಜ್ವಾಲೆ ಎದ್ದು ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮಮಾಡಿತು. ಏನೋ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ವೀರಭದ್ರನೂ ಬಂದಿದ್ದ. ಮೈಗೆಲ್ಲ ಭಸ್ಮ ಬಳಿದುಕೊಂಡು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ನಿಸ್ಪೃಹನಾಗಿ ಶಾಂತನಾಗಿ ನಡೆದುಬರುತ್ತಿದ್ದ. ನಮ್ಮ ಹಾಹಾಕಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಜ್ವಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ. ಒಡನೆ ಜ್ವಾಲೆ ನೀರಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿಯ ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಅರಿತು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಜ್ವಾಲೆ ಅವಿರ್ಭವಿಸಿತು. ಮುಗಿಲೆತ್ತರಕ್ಕೇರಿತು. ವೀರಭದ್ರನು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡ, ಈ ಜ್ವಾಲೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಮೇಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಸುಡುತ್ತದೆ. ನಾನಿದನ್ನು ಕುಡಿದರೆ ಅವು ಬದುಕಿ ಉಳಿಯುವುವು ನನಗೆ ಬಾಯಾರಿಕೆಯೂ ಆಗಿದೆ. ಬಾಯಾರಿದವನು ನೀರು ಕುಡಿವಂತೆ ನಾನಿದನ್ನು ಕುಡಿಯುವೆನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಶರೀರವಾಣಿ ಕೇಳಿಸಿತು: ವೀರನೆ, ಈ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಬಾಯಾರಿಕೆಗೂ ಬೆಂಕಿಗೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ ? ಬಾಯಾರಿದವನಿಗೆ ನೀರುಬೇಕು. ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲ. ಈ ಬೆಂಕಿಯೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಯೋಜನಗಾತ್ರದ ತಲೆಯ ರಾಕ್ಷಸನು ಬೆಂದಹೋದ. ನೂರುಯೋಜನ ಅಗಲದ ಮುಖ ನೂರುಕೈಗಳಿದ್ದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ರಾಕ್ಷಸನೂ ನಾಶವಾದ. ಸಮುದ್ರವನ್ನೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕುಡಿದ ಅಗಸ್ತ್ಯನೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟುಹೋದ.

'ನೀನು ಹೇಳುವಂತೆ ಈ ಜ್ವಾಲೆ ಭಯಂಕರವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಅವರಿಂದ ಭಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ರೋಷ ಮಾತ್ರ ಉಕ್ಕುತ್ತಿದೆ. ನಾನಾರು ಗೊತ್ತೆ ? ವೀರಭದ್ರ. ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ನನ್ನ ಪಾದಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಎಂದ ವೀರಭದ್ರ. 'ವೀರನೆ ನಿನಗೆ ಹಿತವಾಗಲೆಂದು ನಾನು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅನ್ಯಥಾ ಭಾವಿಸಬೇಡ. ಕೋಪಮಾಡದೆ ನಿನ್ನ ಹಿತವನ್ನು ನೀನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳು.' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಅಶರೀರವಾಣಿ ಸುಮ್ಮನಾಯಿತು.

ವೀರಭದ್ರನು ನೂರುಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರದ ಭಯಂಕರ ಜ್ವಾಲೆಯನ್ನು ಕುಡಿದುಬಿಟ್ಟ. ಆಗ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಮುನಿಗಳ ಭಸ್ಮರಾಶಿಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಿದುವು. ವೀರಭದ್ರನು ಅವರನ್ನು ಹೆಸರು ಹಿಡಿದು ಕರೆದ, ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಸತ್ತಿರುವರೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಹೇಗೆ ಬದುಕಿಸಲಿ ಎಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಯೋಚಿಸಿ ಆಚಮನ ಮಾಡಿ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿತವಾದ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಆ ಭಸ್ಮರಾಶಿಗಳ ಮೇಲೆ ಎರಚಿದ. ಆಗ ನಾವೆಲ್ಲ ಎದ್ದು ನಿಂತೆವು. ಆದರೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸರ್ಪವು ನಮ್ಮನ್ನು ನುಂಗಿತು. ವೀರಭದ್ರನು ಬಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ ನಾನಾ ರೂಪಧರಿಸಿ ನೂರುವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅವನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿತು. ಕೊನೆಗೆ ವೀರಭದ್ರನು ಅದರ ದವಡೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಸೀಳಿದ. ತಿರುಗಿ ಭಸ್ಮದಿಂದಲೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಬದುಕಿಸಿದ. ಅವನನ್ನು ನಮಿಸಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಟೆವು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತುಕೈಗಳು ಐದು ಕಾಲುಗಳು ಎಂಟು ತಲೆಗಳುಳ್ಳ ಮಹಾಕಾಯದ ಒಬ್ಬ ರಾಕ್ಷಸ ಎದುರಾದ. ಆಗ ತಾನೆ ಅವನು ವಾಲಿ ಸುಗ್ರೀವರನ್ನು ನುಂಗಿ ಬಂದಿದ್ದ. ವಾಲಿಯ ಬಲವೆ ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯಾದ ಹರಿಯ ಬಲದ ಎರಡರಷ್ಟಿತ್ತು. ಅವನನ್ನು ನುಂಗಿ ಈಗ ಎದುರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೈಗಳಿಂದೆತ್ತಿ ಎತ್ತಿ ನುಂಗತೊಡಗಿದ.

ವೀರಭದ್ರನು ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಐವತ್ತುಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರದ ಶಿಲೆಯನ್ನು ಕೈಯಿಂದೆತ್ತಿ ರಾಕ್ಷಸನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಎಸೆದ. ನಡುವಿನ ಒಂದು ತಲೆ ಒಡೆದುಬಿದ್ದಿತು. ಬಳಿಕ ನೂರು ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರದ ಒಂದು ಪರ್ವತಶಿಖರವನ್ನೆತ್ತಿ ರಾಕ್ಷಸನ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟ. ಆಗ ರಾಕ್ಷಸನು ನಿನ್ನ ಬಲವನ್ನು ನಾನು ಕಂಡೆ. ಇನ್ನು ನನ್ನ ಬಲವನ್ನೂ ನೋಡು. ಐವತ್ತುಯೋಜನ ಉದ್ದ ಒಂದು ಯೋಜನ ಅಗಲದ ನನ್ನ ಈ ಎರಡು ಕತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ನೀನು ಹಿಡಿ. ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ನಾನು ಹಿಡಿಯುವೆನು.' ವೀರಭದ್ರನೊಪ್ಪಿ ಆ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿರಿದು ಬೀಸಿದ. ರಾಕ್ಷಸನೂ ಕತ್ತಿ ಬೀಸಿದ. ವೀರಭದ್ರನ ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗಾಯವಾಯಿತು. ರಾಕ್ಷಸನು ಒಂದು ಕೈಯಿಂದ ಅದನ್ನೆತ್ತಿ ಕುಡಿದು ತಿಂದು ಪ್ರಪಂಚವೆ ನಡುಗುವಂತೆ ಸಿಂಹನಾದ ಮಾಡಿದ. ಒಂದುವರ್ಷ ಕಾಲ ಈ ಖಡ್ಗಯುದ್ಧನಡೆಯಿತು. ಹೂಬಿಟ್ಟ ಮುತ್ತುಗದ ಮರದಂತೆ ಇಬ್ಬರೂ ಕಂಡರು. ಬಳಿಕ ಒಂದುವರ್ಷ ಗದಾಯುದ್ಧ. ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಷ ಚೂರಿ ಇರಿತ. ತಿರುಗಿ ಖಡ್ಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದರು.

ವೀರಭದ್ರನು ರಾಕ್ಷಸನ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ತಲೆಗಳನ್ನೂ ಬಾಳೆದಿಂಡುಗಳಂತೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ತಿಂದು ಅವನ ಮೈಯನ್ನು ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಸೀಳಿ ಒಳಗಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ವಾಲಿ ಸುಗ್ರೀವರನ್ನೂ ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದ.

ಈ ಘೋರಯುದ್ಧವನ್ನು ನೋಡಿದ ನಾರದ ಮುನಿ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರರಿಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದ. ಅವರು ಬಂದು ವೀರಭದ್ರನನ್ನು ಹೊಗಳಿದರು. ''ವೀರನೆ, ಈ ರಾಕ್ಷಸನು ಶಿವನಿಂದ ವರಪಡೆದವನು. ಹಿಂದೆಯೂ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ನೂರುವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಹೋರಾಡಿದ ಶೂರ. ಅವನು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಬದುಕಿ ಎದ್ದು ಕೊನೆಗೊಂದು ದಿನ ಅವರನ್ನೇ ಕೇಳಿದ. 'ಗುರುವೆ, ನಾನು ನೂರಾರುಬಾರಿ ಸತ್ತೆ; ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನನಗೆ ಮರಣವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಬೇಕು. ಅದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಒಳಗೆ ಸೇರಿದವರೆಲ್ಲ ಸಾಯಬೇಕು. ಅದಾಗದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಸಾಯುವುದು ನಿಶ್ಚಯ, ಏಕೆಂದರೆ ನಾನು ಯಮನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ನುಂಗಿದಾಗ ಅವನು ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನೆ ಸೀಳಿ ಹೊರಬಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದ. ಆಗ ನನ್ನನ್ನು ನೀನೆ ಬದುಕಿಸಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ಸೇರಿದವರೆಲ್ಲ ಸಾಯಬೇಕು. ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿದರು. 'ನೀನು ಹೇಳಿದುದು ನಿಜ. ಸ್ಯಮಂತ ಪಂಚಕ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡು. ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ ಅದುವೆ ಯುಕ್ತವೆನಿಸಿತು.'' ಗುರುವೆ, ನಾನೀಗಲೇ ಯಾವ ದೇವನೆ ಆಗಲಿ ದೈತ್ಯನೆ ಆಗಲಿ ಮಾಡದಂಥ ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗುವೆ. ಎರಡು ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಂಬಗಳ ಮೇಲೆ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ನನ್ನ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಸರಪಣಿಗಳಿಂದ ಬಿಗಿದು ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ನೇತಾಡುತ್ತ ಕೆಳಗೆ ಉರಿವ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಬಾಯಿಗಳನ್ನು ತೆರೆದುಕೊಂಡು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುವೆನು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಾ ವರದಃ ಸೋಽಸ್ತು ಶಂಕರೋ ವಿಷ್ಣುರೇವ ಚ
ವರದೇನ ತು ಮೇ ಭಾವ್ಯಂ ಯೋ ವಾ ಕೋ ವಾ ವರಪ್ರದಃ

ವರಕೊಡುವವನು ಬ್ರಹ್ಮನಿರಲಿ ಶಂಕರನಿರಲಿ ವಿಷ್ಣುವೆ ಇರಲಿ ಯಾವನಾದರೂ ನನಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೇಕೊಡಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಕುಳಿತ ರಾಕ್ಷಸ. ಆರುತಿಂಗಳು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಉಗುರುಗಳಿಂದ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನೇ ಕತ್ತರಿಸಿ 'ನಮೋ ಭದ್ರಾಯ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಿಸಲು ತೊಡಗಿದ. ನಾಲ್ಕು ತಲೆಗಳನ್ನು ಹೋಮಿಸಿ ಐದನೆಯದನ್ನು ಹೋಮಿಸಲು ಆತನು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾದಾಗ ಅಗ್ನಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಫಟಿಕದಂತೆ ಹೊಳೆವ ಚಂದ್ರಶೇಖರನು ಮೈದೋರಿದ. 'ರಾಕ್ಷಸನೆ, ಇಂಥ ಸಾಹಸವನ್ನು ಸಾಕುಮಾಡು. ನಾನು ವರ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು ಎಂದ. 'ನೀನು ಹತ್ತಾರು ವರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಡಿದು ಹೋದ ತಲೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಿರುಗಿ ಚಿಗುರಲಿ. ನಾನು ನುಂಗುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ಸಾಯಲಿ. ವಿಷ್ಣುವಿನ ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯ ಬಲದ ನಾಲ್ಕರಷ್ಟು ಬಲ ನನಗೆ ಬರಲಿ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿನಗೆಂದೂ ಕೋಪ ಉಂಟಾಗದಿರಲಿ. ನೀನು ಸದಾ ನನ್ನ ಬಳಿ ಇರು. ನಿನ್ನ ಜಡೆ ಕಿತ್ತು ಹೋದಾಗ ಜನಿಸುವ ವೀರನಿಂದ ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಮರಣ ಬರಲಿ.' ಎಂದು ರಾಕ್ಷಸನು ವರಗಳನ್ನು ಬೇಡಿದ. ಶಿವನು ಆಗಲಿ ಎಂದ. ಅಂಥ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಪಾಪಿ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ನೀನು ಕೊಂದೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರರು ವೀರಭದ್ರನನ್ನಾಲಿಂಗಿಸಿ ಹೊರಟು ಹೋದರು.

ದೇವತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಋಷಿ ಪತ್ನಿಯರೂ ವೀರಭದ್ರನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನಮ್ಮ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ವೀರಭದ್ರನೆಂದ. 'ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಮುನಿಗಳನ್ನ ಕಪಿಗಳನ್ನು ಭಸ್ಮಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಬದುಕಿಸುತ್ತೇನೆ. ಶೋಕಿಸಬೇಡಿರಿ.' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಭಸ್ಮದಿಂದ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಮುನಿಗಳನ್ನೂ ಕಪಿಗಳನ್ನೂ ಬದುಕಿಸಿದ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕೈಮುಗಿದು ಹೇಳಿದರು. 'ನೀನು ನಮ್ಮನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಧರ್ಮದಿಂದ ನಮಗೆ ತಂದೆ ಎನಿಸಿದೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ಸದಾ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿರು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅವರ ಕೆಟ್ಟನಡತೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಹೊರಗಿನ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಬಾಧೆ ಉಂಟಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಹಿರಿಯರು. ಹಾಗೆಯೆ ದಕ್ಷಯಜ್ಞದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿ ಈಗ ಕಾಪಾಡಿರುವೆ ನೀನು. ನಿನಗೆ ನಾವು ಮಕ್ಕಳಂತೆ.

ದಧೀಚ :- ಇದು ಭಸ್ಮಮಹಾತ್ಮೆ. ಓದಿದರೂ ಕೇಳಿದರೂ ನೆನೆದರೂ ಪಾಪನಾಶ ಮಾಡುವಂತಹದು.

ಶುಚಿಸ್ಮಿತೆ :- ಮುನಿಯೆ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನಿನ್ನಿಂದ ಈ ಭಸ್ಮಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೃತಾರ್ಥಳಾದೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲೆಲ್ಲ ಉತ್ತಮಳೆನಿಸಿದೆ.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶಿವರಾಘವ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ವಿಭೂತಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವೆಂಬ ನಲವತ್ತಾರನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—o—

ಭಸ್ಮಧಾರಣೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೪೭

ಶ್ರೀರಾಮ ಉವಾಚ

ಶ್ರೀರಾಮ :- ಭಸ್ಮದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಅದರ ಮಹಿಮೆ ಧಾರಣಕ್ರಮ ಮುಂತಾದುವನ್ನೂ ಹೇಳು.

ಶಂಭು :- ಭಸ್ಮೋತ್ಪತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಸ್ಮರಣ ಕೀರ್ತನೆಗಳಿಂದ ಅದು ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುವುದು. ಗುಣಾತೀತನೂ ಗುಣಾಧಾರನೂ ಆದ ಮುಕ್ಕಣನಾದ ಸದಾಶಿವನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಲು ಬಯಸಿದ. ಇಲ್ಲಿ ಗುಣತ್ರಯವೆಂದರೆ ಮೂರುವೇದಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆ ಶಿವನು ತನ್ನ ಭಾಗದಿಂದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನೂ ಬೆನ್ನಿನಿಂದ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ. ಗುಣತ್ರಯವನ್ನು ಧರಿಸಿರೆಂದಾಜ್ಞಾಪಿಸಿದ. 'ಯಾರು ಯಾವ ಗುಣವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ಧರಿಸಬೇಕು ? ಅದರ ನಿವೃತ್ತಿ ಎಂದು ?' ಎಂದು ಅವರು ಕೇಳಿದರು. ''ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಒಂದೊಂದು ಗುಣವನ್ನು ಅದರ ಜ್ಞಾನವಿರುವಷ್ಟು ಕಾಲ ಇಲ್ಲವೆ ಆಯುಸ್ಸು ಮುಗಿವವರೆಗೂ ಧರಿಸಿರಿ. ಸತ್ವವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನೂ ರಜಸ್ಸನ್ನು ವಿಷ್ಣುವೂ ತಮಸ್ಸನ್ನು ಮಹೇಶ್ವರನೂ ಧರಿಸಲಿ'' ಎಂದು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದ.

ಬ್ರಹ್ಮನು ಸತ್ವವನ್ನು ಹಿಡಿದ. ಅದು ಅಲ್ಲಾಡಲಿಲ್ಲ. ಧಾರಣದ ಮಾತು ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು. ಬಳಿಕ ರಜೋಗುಣವನ್ನು ಹಿಡಿದ. ಅದೂ ಅಲ್ಲಾಡಲಿಲ್ಲ.

ತಮೋಗುಣವನ್ನು ಹಿಡಿದ. ಅದು ಅಲ್ಲಾಡದಿರುವಾಗ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಅಳತೊಡಗಿದ. ವಿಷ್ಣು ಎಡಗೈಯಿಂದ ರಜೋಗುಣವನ್ನೆತ್ತಿ ಧರಿಸಿದ. ಮಹೇಶ್ವರನು ಎರಡು ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ತಮಸ್ಸನ್ನು ಧರಿಸಿ ಇನ್ನೆರಡು ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಸತ್ವ ಸಮೇತನಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪಾದಪೀಠದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನಿರಿಸಿ ಕುಣಿದ. ಗೋಕ್ಷೀರ ವರ್ಣದ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನಾದ ಆ ಶಿವನನ್ನು ಕಂಡು ಪರಶಿವನೆಂದ, 'ಮಗನೆ, ನಾನು ನಿನಗೊಲಿದ್ದೇನೆ. ಬೇಕಾದವರವನ್ನು ಕೇಳು.'

'ನನಗೆ ಮಾಡುವ ಪೂಜೆ ನಿನಗೆ ಸೇರಲಿ. ನನ್ನೊಳಗೆ ನೀನು ಸದಾ ಇರು. ನೀನೆ ನಾನಾಗುವೆನು.'

'ಹಾಗೆ ಆಗಲಿ' ಎಂದ ಪರಶಿವ.

ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಕರೆದು 'ನೀನೊಂದು ಗುಣವನ್ನು ಧರಿಸು' ಎಂದ. ಬ್ರಹ್ಮನೆಂದ ನಾನು ರಜೋಗುಣವನ್ನು ಧರಿಸುವೆ. ವಿಷ್ಣು ಸತ್ವಗುಣವನ್ನು ಧರಿಸಲಿ. ತಮೋ ಗುಣವನ್ನು ಮಹೇಶ್ವರನು ಧರಿಸಲಿ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ನಿತ್ಯ ಧರಿಸಲು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀನು ನಮಗೆ ಕೊಡಬೇಕು.' ಪರಶಿವನೆಂದ ''ವಿದ್ಯಾಶಕ್ತಿಯೆ ಗುಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಲು ಬೇಕಾಗುವ ಶಕ್ತಿ. ಅದು ಗುಣತ್ರಯವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸುತ್ತದೆ. ಅವಿದ್ಯೆಯನ್ನೂ ಈ ಗುಣಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸುವದರಿಂದ ಅವನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಅದರ ಸಾರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಧರಿಸಬೇಕು.

'ಸುಡಲು ಬೆಂಕಿ ಎಲ್ಲಿದೆ ?'

'ಮಹೇಶ್ವರನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿದೆ'.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಪರಮಶಿವನು ಭಸ್ಮವನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ. 'ಗುಣತ್ರಯವು ಒಂದು ಹಸು. ಅದರ ಗೋಮಯವೆ ವಿದ್ಯೆ. ಮೂತ್ರವೆ ಉಪನಿಷತ್ತು. ಅವುಗಳಿಂದ ಭಸ್ಮ ತಯಾರಿಸಬೇಕು.

''ಆಗಾವೊ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಹಸುವನ್ನು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ''ಗಾವೋ ಭಗೋಗಾವ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಹುಲ್ಲು ನೀರು ಕೊಡಬೇಕು. ಶುಕ್ಲ ಅಥವಾ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಚತುರ್ದಶಿದಿನ ಉಪವಾಸವಿದ್ದು ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಮಡಿ ಬಟ್ಟೆ ಉಟ್ಟು ಹಸುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅದನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಮೂತ್ರವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿ ತಾಮ್ರ ಮಣ್ಣು ತಾವರೆಎಲೆ ಮುತ್ತುಗದೆಲೆ ಅಥವಾ ಗೋಶೃಂಗದಲ್ಲಿ ಆ ಮೂತ್ರವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. **''ಗಂಧದ್ವಾರಾಂ''** ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುವ ಮೊದಲು ಗೋಮಯವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

'ಶ್ರೀ ರ್ಮೇ' ಭಜತು ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಗೋಮಯವನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ **'ಅಲಕ್ಷ್ಮೀರ್ಮೇ'** ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ **'ತಂತ್ವಾಸಿಂಚಾಮಿ'** ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಗೋಮೂತ್ರವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, **'ಪಂಚಾನಾಂ ತ್ವಾ'** ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಬೇಕು.

ಗೃಹ್ಯೋಕ್ತ ವಿಧಾನದಿಂದ ಅಗ್ನಿಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿ ಆಥಾರಾಜ್ಯ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಹೋಮಿಸಿ **'ನಿಧನಪತಯೇ ನಮಃ'** ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಗೋಮಯದ ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಐದು ಬ್ರಹ್ಮಾಹುತಿಗಳನ್ನ **'ನಮೋ ಹಿರಣ್ಯ ಬಾಹವೇ'** ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ

ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಯನ್ನೂ ಕೊಡಬೇಕು. **'ರುತಸರ್ವಃ'** 'ಕದ್ರುದ್ರಾಯ' ಯಸ್ಯಚ್ಛೈ ಕಂಶತೀ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ **'ಅನಾಜ್ಞಾತಂ'** ಎಂಬ ಮೂರು ಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳಿಂದಲೂ ಹೋಮಿಸಿ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತ ಮತ್ತು ಇಧ್ಮಶೇಷ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಪೂರ್ಣಮಾಸಾಂತವಾದ ಯಜುಸ್ಸಿನಿಂದ ಪೂರ್ಣ ಪಾತ್ರಜಲಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ನೀರು ಸೇರಿಸಿ **'ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಷ್ವಮೃತಂ'** ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ತಲೆಗೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. **'ಪ್ರಾಚ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ದೇವಾಃ'** ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸುತ್ತಲೂ ನೀರನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯಿತ್ತು ಮೂರು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಬೆಂಕಿ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಲು ಹೊಟ್ಟನ್ನು ತರಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ಕರ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಈ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ತಂದು ಹೊಟ್ಟಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಮುಚ್ಚಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನಮಾಡಿಸಿ ತಾನೂ ಉಣಬೇಕು.

ಮೂರನೆ ಅಥವಾ ನಾಲ್ಕನೆ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಬಿಳಿ ಬಟ್ಟೆ ಬಿಳಿಯ ಜ್ಞೋಪವೀತ. ಬಿಳಿಹೂಮಾಲೆ, ಬಿಳಿ ಗಂಧಲೇಪ ಧರಿಸಿ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಬಳಿದು **'ತದ್ವ್ರತ'** **'ಜಲಮಿತಿ ಭಸ್ಮ'** **'ಸತ್ಯಮಿತಿ ಭಸ್ಮ'** ಎಂಬ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಆವಾಹನಾದಿ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಹುತಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಉಪಸಂಹರಿಸಿ **'ಅಗ್ನೇರ್ಭಸ್ಮ'** ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, **'ಅಗ್ನಿರಸ್ಮಿ'** ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಶೋಧಿಸಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಗಂಗೋದಕ ಕೇಸರಿ, ಲಾಮಂಚ, ಚಂದನ, ಬಿಳಿಕಪ್ಪು ಅಗುರುಗಳನ್ನು ಪ್ರಣವೋಚ್ಚಾರಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಬೆರಸಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಕಪಿಲೆಯ ಹಾಲನ್ನು ಈ ಕಪಿಲಾ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಬೆರೆಸಬೇಕು.

ಅಮೃತಂ ದೇವಿ ತೇ ಕ್ಷೀರಂ ಪವಿತ್ರಮಿಹ ಬುದ್ಧಿದಂ
ತವ ಪ್ರಸಾದಾನ್ಮುಚ್ಯಂತೆ ಮನುಜಾಃ ಸರ್ವಪಾಪ್ಮನಃ

ದೇವಿ, ನಿನ್ನ ಹಾಲು ಅಮೃತ, ಪವಿತ್ರ ಬುದ್ಧಿದಾಯಕ. ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮಾನವರು ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಣವ ಮತು **'ಅಣೋರಣೀಯಾನ್'** ಎಂಬ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣಗುಳ್ಳೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು, ಒಣಗಿಸಬೇಕು. ಸಪ್ತಪ್ರಣವಗಳಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ಪ್ರಣವದಿಂದಲೆ ತಿಕ್ಕಿ ಈಶಾನ ತತ್ಪುರುಷ ಅಘೋರ ವಾಮದೇವ ಸದ್ಯೋಜಾತ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಲೆ ಮುಖ ಎದೆ ಗುಹ್ಯ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಪ್ರಣವದಿಂದ ಸರ್ವಾಂಗಳಿಗೆ ಭಸ್ಮಬಳಿದುಕೊಂಡು ಆಚಮನಮಾಡಿ ಬಿಳಿಯಾದ ಮಡಿಬಟ್ಟೆ ಉಡಬೇಕು. ತಿರುಗಿ ಆಚಮನಮಾಡಿ ಪ್ರಣವದಿಂದ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಕಲಸಿ ತ್ರಿಗುಣಾಧಾರನಾದ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಜನಕನಾದ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನನ್ನು ನೆನೆದು **'ನಮಃ ಶಿವಾಯ'** **'ನಮಃ ಶಿವಾಭ್ಯಾಂ'** **'ಅಘೋರಾಯ ನಮಃ'** **'ಭೀಮಾಯ'** **'ನೀಲಕಂಠಾಯ'** ಎಂಬ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹಣೆ, ಬಾಹುಗಳು, ಮೊಳಕೈಗಳು, ಬೆನ್ನು ಮತ್ತು ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಹಿಂಭಾಗ, ತಲೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಿಪುಂಡ್ರ ಧರಿಸಬೇಕು. **'ಸರ್ವಾತ್ಮನೇ ನಮಃ'** ಎಂದು ಕೈತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ನೀವು ಈ ವಿಧಾನದಿಂದ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಬಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ. ಆಗ ಗುಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಬಲ್ಲಿರಿ. ಲೋಕವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಬಲ್ಲಿರಿ.

ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರರು ಪರಶಿವನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಹಾಗೇ ಮಾಡಿದರು. ಯಾವ ಗುಣವನ್ನು ಯಾರು ಧರಿಸಬೇಕೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ವಿವಾದ ಉಂಟಾದಾಗ ಪರಶಿವನನ್ನೆ ಕೇಳಿದರು. ಅವನೆಂದ, 'ರಜೋಗುಣವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನು ಧರಿಸಲಿ, ಅವನು ಅಲ್ಪಾಯು ಮನುಗಳಿರುವಷ್ಟು ಕಾಲ ಇರುವನು, ನನ್ನ ಜ್ಞಾನವೂ ಅವನಿಗಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಲ ಆಯುಸ್ಸುಗಳಿರುವುದರಿಂದ ವಿಷ್ಣು ಸತ್ವ ಗುಣವನ್ನು ಧರಿಸಲಿ. ನನ್ನ ನಾಲ್ಕು ನಿಶ್ವಾಸಗಳ ಕಾಲ ಅವನಾಯುಸ್ಸು ಇದೆ. ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದಾನೆ. ಎಂದೂ ನನ್ನನ್ನು ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಪೂಜೆ ಸಾತ್ವಿಕವಾಗಿರಬೇಕು. ರಾಜಸ, ತಾಮಸ ಪೂಜೆಗಳು ಅವನಿಗಿಲ್ಲ. ತಮೋಗುಣವನ್ನು ಮಹೇಶ್ವರನು ಧರಿಸಲಿ, ಅವನು ಹಿಂದೆ ಮೂರು ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಸಾತ್ವಿಕ ರಾಜಸ ತಾಮಸ ಎಂಬ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಪೂಜೆಗಳೂ ಅವನಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ. ರಜಸ್ಸು ತಮಸ್ಸಿನ ಜೊತೆಗೂಡಿದರೆ ದಾರುಣವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಶಂಕರನ ಆ ರೀತಿಯ ಪೂಜೆಯೂ ಗತಿ ನೀಡುವುದು. ಅದು ಮಧ್ಯೆ ನಿಂತರೂ ಫಲವಿದೆ. ತಮಸ್ಸಿಗೆ ಸತ್ವ ಸೇರಿದರೆ ಮಿಶ್ರ ಪೂಜೆಯಾಗುವುದು. ಅದು ನಿಷ್ಫಲ, ಯಾರೇ ಇರಲಿ ಎಂಥ ಪೂಜೆಯನ್ನೆ ಮಾಡಲಿ ನಿಯಮದಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ ಶಂಕರನು ಬೇಗನೆ ಫಲ ನೀಡುತ್ತಾನೆ.'

ಶಂಭು :- ಭಸ್ಮಧಾರಣ ವಿಧಾನವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಹೇಳುವವರ ಕೇಳುವವರ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಇದು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತದೆ.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳಖಂಡದಲ್ಲಿ
ಭಸ್ಮಧಾರಣೆ ವೆಂಬ ನಲವತ್ತೇಳನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—o—

ಶಿವಪೂಜೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೪೮

ಶಂಭುರುವಾಚ

ಶಂಭು :- ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಒಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹಿಂದೆ ಇಕ್ವಾಕುವೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದ. ಅವನು ಒಳ್ಳೆಯ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿ, ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೋದಿದವ. ಆದರೆ ಯಾಗ, ದಾನ, ದೇವಪೂಜೆ, ಪಾಠ, ಪ್ರವಚನ, ಇವಾವುದನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಶರೀರ ಪೋಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಖಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಹೀಗೆ ಅವನ ಆಯಸ್ಸು ಕಳೆಯಿತು. ಆಯುಸ್ಸಿನ ಕೊನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಐದನೆ ತಿಂಗಳಿನ ಮೂರನೆ ದಿನದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಪುರಾಣ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದನಾತ. 'ಗಳಿಸಿ ಕೂಡಿಟ್ಟ ಹಣವನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ದಾನಮಾಡದಿದ್ದರೆ ನರಕವಾಸ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಬಳಿಕ ಕ್ರಿಮಿಯಾಗಿ ಸಾವಿರ ಬಾರಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಸತ್ತು, ಕೊನೆಗೆ ದರಿದ್ರನಾಗಿ ವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಬಂಧುಗಳು ತೊಲಗುವರು. ಹೆಂಡತಿ ಕೆಡುವಳು. ಮಕ್ಕಳು ಬಹುಸಂಖೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವರು. ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿ ಉಣ್ಣುವಂತಾಗುವುದು.' ಪುರಾಣದ ಈ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಕ್ವಾಕು ಭೀತನಾಗಿ ಚಿಂತಿಸತೊಡಗಿದ.

ಬಹುಶಾಸ್ತ್ರಂ ಸಮಭ್ಯಸ್ಯ ಬಹೂನ್ ವೇದಾನ್ ಸವಿಸ್ತರಾನ್
ಪುಂಸೋಶ್ರುತ ಪುರಾಣಸ್ಯ ನ ಸಮ್ಯಗ್ ಗತಿ ದರ್ಶನಂ

ಎಷ್ಟೇ ಶಾಸ್ತ್ರ ಓದಿದರೂ ವೇದಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೂ ಪುರಾಣ ಶ್ರವಣ ಮಾಡದವನು ಪರಲೋಕದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಾರ. ಹೀಗೆ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಅಕಾಲ ಮರಣ ಒದಗಿತು. ಯಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಮನು ಅವನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ. 'ನೀನು ಅನೇಕ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೋಟಿವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನರಕವಾಸ ನಿನಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಯಸ್ಸು ಇರುವುದರಿಂದ ಈಗ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹಿಂದಿನ ದೇಹವನ್ನೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳು. ಪುಣ್ಯಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡು. ದಾನ, ದೇವತಾರ್ಚನೆ, ಜಪ, ಪ್ರವಚನ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನ, ಭಸ್ಮಧಾರಣ ಮಾಡುತ್ತ ಶಿವನನ್ನು ಭಜಿಸು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೂ ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ನೀನು ಬರಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಯತ್ ಕಿಂಚಿತ್ ಪ್ರತ್ಯಹಂ ಪಾಪಿನ್ ಪುರಾಣಂ ಶೃಣು ಸಾದರಂ
ತತಸ್ತಚ್ಛ್ರವಣಾದೇವ ನೇಕ್ಷಸೇ ಮಮ ಯಾತನಾಃ ॥

ಪಾಪಿಯೆ, ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಪುರಾಣವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೇಳು. ಅದರಿಂದ ನಾನು ಕೊಡುವ ಯಾತನೆಗಳ ದರ್ಶನ ನಿನಗುಂಟಾಗಲಾರದು.

ಬಳಿಕ ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಶರೀರವನ್ನೆ ಸೇರಿ ಶಿವಪೂಜೆ ಮಾಡಬಯಸಿದ. ಶಿವಪೂಜಕನಾದ ಜಾಬಾಲಿ ಮುನಿಯನ್ನು ಕಾಣಲು ಮಂದರಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋದ. ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಹೂಬಳ್ಳಿಗಳು, ಹಕ್ಕಿಗಳು, ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹಾಡುವ ಕಿನ್ನರ ದಂಪತಿಗಳು, ರತಿ ಶ್ರಮದಿಂದ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸುವವರನ್ನೆಚ್ಚರಿಸುವಂತೆ ಝೇಂಕರಿಸುವ ದುಂಬಿಗಳು, ವಿರಹಿಗಳು ಒಂದುಗೂಡುವಂತೆ ಉಲಿವ ಕೋಗಿಲೆಗಳು, ಪರಸ್ಪರ ವೈರವನ್ನು ಮರೆತು ಓಡಾಡುವ ಮೃಗಗಳು, ಋಷಿಗಳು, ಅಪ್ಸರೆಯರು, ಗಂಧರ್ವರು, ದೇವಾಲಯಗಳು, ಮಹಡಿ ಮನೆಗಳು, ಆನೆ ಹುಲಿ, ಕರಡಿ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಂತೆ ಅಥವಾ ಮರ ಬಿಳಿಕಲ್ಲು ಶಂಖ ಕಮಲ ಮುಂತಾದ ವಸ್ತುಗಳಂತೆ ಕಾಣುವ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರಾಕಾರದ ಶಿವಗಣಗಳು, ಈ ಮಂದರ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿವೆ. ಶಿವಗಣಗಳ ಆಕಾರ ವೈವಿಧ್ಯ ಎಷ್ಟೆಂದರೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಪದಾರ್ಥಗಳಿವೆಯೊ ಅವನ್ನು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಗಣದ ಮುಖ ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಮನ್ಮಥನಂಥ ರೂಪಲಾವಣ್ಯ ಕೋಮಲತೆಗಳನ್ನು ಈ ಗಣಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಕೋಟಿಸೂರ್ಯರ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಕೋಟಿಚಂದ್ರರ ಕಾಂತಿಯನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಗಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ವಿಶ್ವಮುಖ ವಿಶ್ವರೂಪ. ಕೆಲವರು ರತಿ ಕಾಮರಂತೆ ಕೆಲವರು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣರಂತೆ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರರಂತೆ. ನಾನಾ ಭೋಗ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಸುಖವನ್ನು ಸವಿಯುವರು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಹಸುಗಳೆಲ್ಲವೂ ವೇದಸ್ವರೂಪಿಗಳು, ಕರುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮೀಮಾಂಸಾ ಸ್ವರೂಪಿಗಳು, ಸ್ಮೃತಿ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣ ಆಗಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವುವು.

ಈ ಬೆಟ್ಟದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾದ ಒಂದು ನಗರವಿದೆ. ಏಳುಸುತ್ತಿನ ಕೋಟೆ ಕಂದಕಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿಯುವದರಿಂದ ಆ ನಗರದ ಕಾಂತಿ

ಉಷ್ಣವೂ ಅಲ್ಲ ಶೀತವೂ ಅಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತಿತ್ತು. ನಗರದ ನಡುವೆ ಅರಮನೆ. ಅದರ ನಡುವೆ ಸಭೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭದ್ರಾಸನ. ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳೆ ಅದರ ಕಾಲುಗಳು. ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳೆ ಪಾದಪೀಠ. ಪುರಾಣಗಳೂ ಆಗಮಗಳೂ ಪಾದಪೀಠದ ಬಳಿನಿಂತು ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನ ಮಾಡುವುವು. ಭದ್ರಾಸನವನ್ನಲಂಕರಿಸಿದವನು ಮಹಾಯೋಗಿಯಾದ ಶಂಕರ. ಗೋಕ್ಷೀರ ವರ್ಣದ ಹದಿನಾರು ವಯಸ್ಸಿನ ಶರೀರ. ಮಂದಹಾಸ ಬೀರುವ ಸುಂದರ ಮುಖ. ಜನಿವಾರ ರುದ್ರಾಕ್ಷಮಾಲೆ ಕಿರೀಟ ಕುಂಡಲ ಮುಂತಾದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಗಂಧವನ್ನು ಬಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಎಡತೊಡೆಯಲ್ಲಿ ನವಯೌವನ ಭರಿತೆಯಾದ ಮಧುರ ಮೋಹಕ ಸುಂದರಾಂಗಿ ಮುಗ್ಧೆ ಪಾರ್ವತಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ತಾವರೆ ಹೂವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾಳೆ. ಶಿವನು ಎಡಗೈಯಿಂದ ಅವಳ ಬಾಗಿದ ಮುಖವನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತುತ್ತಾನೆ. ಎಡಗೈಯಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಲಗೈಯಿಂದ ಹಣೆಗೆ ತಿಲಕವಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಭಕ್ತಿವನಿತೆಯು ಪುಣ್ಯಕವೆಂಬ ಬೀಸಣಗೆ ಬೀಸುತ್ತಾಳೆ. ಪೂಜೆಯ ಹೂ ಮಾಲೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಜ್ಞಪ್ತಿ ವಿರಕ್ತಿಯರು ಯೋಗಚಾಮರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸಮಾಧಿಯು ಶಿವನ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ. ಅವನ ಮಡದಿಯೆ ಧಾರಣೆ. ಯಮನಿಯಮಗಳು ಕಿಂಕರರು. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವು ಪುರೋಹಿತ. ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರವೆ ಸುವರ್ಣಧಾರಿ. ಧ್ಯಾನವೆ ಕೋಶ್ಯಾಧಕ್ಷ, ಸತ್ಯವೇ ಸೇನಾಪತಿ.

ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಭೃತಿ ಕೀಟಾಂತಾಃ ಪಶವಸ್ತತ್ಪತಿಃ ಶಿವಃ

ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ತೊಡಗಿ ಕೀಟದವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲ ಜಂತುಗಳೂ ಪಶುಗಳು. ಅವುಗಳಿಗೊಡೆಯನೆ ಶಿವ. ಧರ್ಮವು ಪಶುಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತದೆ. ಅಧರ್ಮವು ಅಪಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಪಶುಗಳನ್ನು ಮಾಯೆಯ ಪಾಶ ಬಿಗಿದಿದೆ. ಕಾಶೀ ಮರಣದಿಂದ ಪಾಶನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಮಹೇಂದ್ರ ಮುಂತಾದವರು ಶಿವನ ನಗರದ ದ್ವಾರಪಾಲಕರು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಸರಸ್ವತಿಯರು ಹೊಸಲಿನ ಅಲಂಕಾರ. ನೆಲ ಸಾರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರು. ಎಲ್ಲ ದೇವರುಗಳೂ ಅವನ ದಾಸರು ಎಲ್ಲ ದೇವಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಅವನ ದಾಸಿಯರು. ಇಂಥ ಮಂದರ ಪರ್ವತವನ್ನು ನೋಡಿ ಜಾಬಾಲಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ ಇಕ್ಷ್ವಾಕು. 'ಮುನಿಯೇ, ನಾನಿಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಬಲ್ಲೆನೆ ? ನನ್ನ ಆಯುಸ್ಸು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದೆದೆಯೆಂದು ಯಮನೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ನರಕಗಳೂ ಬಹಳ ಇವೆ. ನನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಹೇಗೆ ದೊರಕೀತು ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಜಾಬಾಲಿ :- ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ ನೀನು ತಪಸ್ಸು ಯೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡಲಾರೆ. ಸಂಪತ್ತಿಲ್ಲದಿದ್ದುದರಿಂದ ದಾನ ಮಾಡಲಾರೆ. ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡಲಾರೆ. ಆಯುಷ್ಯವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಯಜ್ಞ, ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನ, ಜನಸೇವೆ, ಪಾಠಪ್ರವಚನ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾರೆ. ಹತ್ತು ದಿನಗಳು ಮಾತ್ರ ನಿನಗೆ ಆಯುಷ್ಯವಿದೆ. ಅದರೊಳಗೆ ಏನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆ !

ಇಕ್ಷ್ವಾಕು :- ಬದುಕಿರುವಷ್ಟು ಕಾಲವೂ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವ್ರತವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರೆ ಪಾಪಪರಿಹಾರವಾಗುವುದೆಂದು

ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅಂಥ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಪುಣ್ಯಕರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸು. ನರಕಭಯದಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ, ಕಾಪಾಡು.

ಸರ್ವ ಧರ್ಮಫಲಂ ಪ್ರಾಹುಃ ಶರಣಾಗತ ಪಾಲನಂ ॥

ಮೊರೆ ಹೊಕ್ಕವರನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯ ಫಲ ಸಿಗುವುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಜಾಬಾಲಿ :- ಒಂದು ಅತಿರಹಸ್ಯವಾದ ಧರ್ಮವಿದೆ. ಶ್ರುತ್ಯುಕ್ತವಾದ ಆ ಧರ್ಮವು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದುದು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದುವೆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಭುಕ್ತಿಮುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಚನೆ. ಯಾರಾದರೂ ಅದನ್ನು ಶುರುಮಾಡಿ ನಡುವೆಯೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರೆ ನನ್ನ ತಲೆಯನ್ನೆ ಕಡಿದಷ್ಟು ವೇದನೆಯಾಗುವುದು. ನಾನು ಶೂಲಕ್ಕೇರಿಯೇನು. ಬೆಂಕಿಗೆ ಹಾರಿಯೇನು. ನನ್ನ ಮಲವನ್ನೆ ತಿಂದೇನು. ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟೇನು. ಆದರೆ ಶಿವಪೂಜೆಯೊಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡಲಾರೆ.

ಅಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಚೇಶಾನಂ ಯೋ ಹಿ ಭುಂಕ್ತೇ ನರಾಧಮಃ ।
ಪಾಪಾನಾಮನ್ನರೂಪಾಣಾಂ ತಸ್ಯ ಭೋಜನಮುಚ್ಯತೇ ॥

ಈಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸದೆ ಉಣ್ಣುವ ನರಾಧಮನು ಅನ್ನರೂಪದಿಂದ ಬಂದ ಪಾಪಗಳನ್ನೆ ಉಣ್ಣುವನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಶಿವೇತಿ ಮಂಗಳಂ ನಾಮ ಯಸ್ಯ ವಾಚಿ ಪ್ರವರ್ತತೇ ।
ಭಸ್ಮೀಭವಂತಿ ತಸ್ಯಾಶು ಮಹಾಪಾತಕ ಕೋಟಯಃ ॥

ಶಿವನೆಂಬ ಮಂಗಳ ನಾಮವು ಯಾರ ಬಾಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೊ ಅವನ ಕೋಟಿ ಮಹಾಪಾತಕಗಳೂ ಒಡನೆ ಭಸ್ಮವಾಗುವುವು.

ಶಿವಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀಕೃತ್ಯ ಯೋ ನಮಸ್ಯತಿ ಮಾನವಃ ।
ಭೂಮೇಃ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಕೃತ್ವಾ ಯತ್ತತ್ಪುಣ್ಯಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥

ಶಿವನನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಭೂಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿದ ಫಲ ದೊರೆಯುವುದು. ಶಿವನಿಗೆ ಮೂರು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಐದುಬಾರಿ ನಮಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡಿ ನಮಿಸಿದರೆ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವದು. ಶಿವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವಾದ್ಯ ಸೇವೆಮಾಡುವವನೂ ಮಾಡಿಸುವವನೂ ವೇದ ಸೇವೆಯನ್ನೆ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿವನ ಮುಂದೆ ಪುರಾಣ ಪಠನ ಮಾಡುವವನು ಶಿವನ ಬಳಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಶಿವನೇ ಅವನ ಬಳಿ ಸದಾ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ನೀನು ಅಲ್ಪಾಯುಷಿಯಾದುದರಿಂದ ಶಿವಪೂಜೆಯನ್ನೆ ಮಾಡು. ಮೂರು ಹೊತ್ತು ಎರಡು ಹೊತ್ತು ಇಲ್ಲವೆ ಒಪ್ಪೊತ್ತು ಒಂದು ಯಾಮಕಾಲ ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಯಾಮಕಾಲ ಶಿವಪೂಜೆಮಾಡು. ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. ಬಿಲ್ವ ಕಮಲ ನೀರಂಜಿ ದಾಸವಾಳ ಪುನ್ನಾಗ ಕಣಿಗಲೆ ಪಾದರಿ ತುಳಸಿ ಎಕ್ಕದೆಲೆ ಅಪರಾಜಿತೆ ಉತ್ತರಣೆ ರುದ್ರಜಟೆ ದವನ ದತ್ತೂರಿ ತುಂಬೆ ಬಾಗೆಹೂ ಗರಿಕೆ ನಂದಿಬಟ್ಟಲು ಅಕ್ಷತೆಕಾಳುಗಳು ಪಗಡೆಹೂ ಇವುಗಳಿಂದ ಶಿವನನ್ನರ್ಚಿಸಬಹುದು. ಸಂಪಿಗೆ ಕಮಲ ಮೊಗ್ಗೆಗಳನ್ನು ಹೊರತು ಬೇರೆ ಮೊಗ್ಗೆಗಳಿಂದ ಶಿವನನ್ನರ್ಚಿಸಕೂಡದು. ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕರಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು

ನಿವೇದಿಸಬೇಕು. ಫಲ, ಮೂಲ, ಶಾಕ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ನೀರಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ ನಿವೇದಿಸಬೇಕು. ನೀರನ್ನು ರಾತ್ರಿ ತರಕೂಡದು. ಹಗಲುಮಾತ್ರ ತರಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶಿವಪೂಜೆಮಾಡು.

ಶಂಭು :- ಜಾಬಾಲಿಯು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೊಡನೆ ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ಶಿವಪೂಜೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದ. ಎಂಟುದಿನಗಳು ಹೀಗೆ ಕಳೆದುವು. ಒಂಬತ್ತನೆ ದಿನ ಅವನು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಶಿವನನ್ನರ್ಚಿಸಿ ಮರಣಕಾಲ ಬಂದಾಗ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನೆ ಶಿವನಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿದ. ಒಡನೆ ಯಮದೂತರು ಅವನನ್ನು ಸೆಳೆದೊಯ್ಯಲು ಬಂದರು. ವಹ್ನಿಮುಖನೆ ಮೊದಲಾದ ಶಿವದೂತರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಇವನು ನಮ್ಮವನು ನಮ್ಮವನೆಂದು ವಿವಾದವೆದ್ದಿತು. ಯಮದೂತರು ಹೊಡೆಯಲು ಬಂದರು. ವಹ್ನಿಮುಖನು ಕೋಪದಿಂದ ಮಹಾಕಾಯನಾಗಿ ನೂರು ಯಮಭಟರನ್ನೂ ಒಂದು ಕೈಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅವರ ತಲೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದ. ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವನ್ನು ಒಯ್ದು ವೀರಭದ್ರನಿಗೊಪ್ಪಿಸಿದ. ವೀರಭದ್ರನು ಶಿವನಿಗೊಪ್ಪಿಸಿದ.

ಶಿವನು ನುಡಿದ, 'ನೀನು ಎಂಟುದಿನ ನನ್ನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆ, ಆದರೆ ಹಿಂದೆ ನನ್ನನ್ನು 'ಲಿಂಗ' 'ಶಿಶ್ನದ ಮುಂಭಾಗ' ಎಂದೆಲ್ಲ ಹಳಿದಿರುವೆ. ಆ ಪಾಪದಿಂದ ನೀನು ಶಿಶ್ನ ಚಕ್ರನಾಗು. ಶಿಶ್ನದ ಮುಂಭಾಗದಂತೆ ಮೂಗುನಾಲಿಗೆ ಮುಂತಾದುವಿಲ್ಲದವನಾಗು. ಹಿಂದೆ ನನ್ನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲವನಾಗು.' ಒಡನೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ಶಿಶ್ನಚಕ್ರನಾದ. ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಪಾಶಬಂಧವು ತೊಲಗುತ್ತದೆ. ಶಿವನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿವಲೋಕ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ವಾಕ್ಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಈ ಕಥೆಯ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡುವವನು ಶಿವನಿಗೆ ಸಮಾನನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಳ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶಿವರಾಘವಸಂವಾದದಲ್ಲಿ
ಶಿವಪೂಜೆವೆಂಬ ನಲವತ್ತೆಂಟನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—o—

ಅಗ್ನಿಮುಖ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೪೯

ಶ್ರೀರಾಮ ಉವಾಚ

ಶ್ರೀರಾಮ :- ಅಗ್ನಿಮುಖವೆಂಬ ಶಿವಗುಣಕ್ಕೆ ಅಗ್ನಿಯೆ ಮುಖವಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು?

ಶಂಭು :- ಅವನು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧನನೆಂಬ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದ. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತಳು. ಸೈನ್ಯ ನಾಶವಾಯಿತು. ರಾಜ್ಯವೂ ಶತ್ರುವಶವಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಎರಡು ಕೋಣಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕೃಷಿಮಾಡತೊಡಗಿದ. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲೊಬ್ಬನು ಸರ್ಪಕಚ್ಚಿ ಸತ್ತ. ಸಾಲದ ಹೊರೆಯೂ ಇತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಪುತ್ರಶೋಕವೂ ಸೇರಿದಾಗ ರಾಜ ಅಧೀರನಾದ. ಕೃಷಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿರಾಹಾರನಾಗಿ ಅಳುತ್ತ ಕುಳಿತ. ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ತಂದೆಯನ್ನು ಸಂತೈಸಿದರು.

'ಅಪ್ಪ ಏಕೆ ಅಳುವೆ ? ಅತ್ತರೆ ಕಳೆದುಹೋದುದು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರಲಾರದು. ಅದರಿಂದ ಶರೀರ ಮಾತ್ರ ಸೊರಗುವದು. ಅತ್ತು ಅತ್ತು ಕಣ್ಣುಗಳು ಮಂಜಾದುವು. ಕಂಠಧ್ವನಿ ಅಡಗಿತು. ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಅಲ್ಲೆ ನಿಂತಿತು. ಪರಿತಾಪವನ್ನು ಬಿಡು. ನಿನ್ನ ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳು. ಕಳೆದುಹೋದ ಒಬ್ಬನಿಗಾಗಿ ಐದು ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಡ. ಅವು ನಿನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿವೆ. ಅವನು ಬೇರೆಯವರನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದವನು. ನಿನ್ನ ಶತ್ರು'.

ತಂದೆ :- ಮಗನು ಶತ್ರು ಹೇಗಾದಾನು ? ಅವನು ಶತ್ರುವೆಂದಾದರೆ ನೀವೂ ಶತ್ರುಗಳೆ. ಒಳ್ಳೆಯಸುಖ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಗನನ್ನು ಶತ್ರುವೆಂದು ಹೇಗೆ ಕರೆಯುವಿರಿ ?

ಮಕ್ಕಳು :- ಮಗನು ಹುಟ್ಟುವಾಗ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಅಪಾಯ. ಬೆಳೆಯುವಾಗ ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಅಪಾಯ. ಸಾಯುವಾಗ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಅಪಾಯ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶತ್ರುತ್ವ ಇನ್ನೇನು ಬೇಕು ? ಮಗನು ಏನಾದರೂ ಸುಖ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ದುಃಖವೆ. ಅವನು ಹುಟ್ಟುವಾಗ ತಾಯಿಯ ಸ್ಥಿತಿ ಚಿಂತಾಜನಕ ಇರುತ್ತದೆ. ಬದುಕಿ ಉಳಿದರೂ ಅವಳಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಸುಖ ಕಾಣುವುದು ಅಶಕ್ಯ. ಪ್ರಸವದಿಂದ ಅವಳ ದೇಹದಲ್ಲಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಹಿತಕರವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮಗು ಅಳಲುತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ವಿರಸವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ತಾಯಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಳುವ ಕಂದನ ಯೋಚನೆಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸುಖಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಉಂಟಾದಾಗ ಆಗುವ ದುಃಖ ಅಪರಿಮಿತ. ಮಗುವಿನ ಆಲಿಂಗನ ಚುಂಬನ ಅವ್ಯಕ್ತ. ಮಧುರ ಮಾತುಗಳು ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ಬರುವ ಸುಖವು ತಾಯಿಯೊಡನೆ ಏಕಾಂತಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾದಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ದುಃಖದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಅಂಶಕ್ಕೆ ಸಮನಲ್ಲ. ಮಗುವಿನಾರೈಕೆಯಲ್ಲಿ ರೋಗ ಗ್ರಹ ಸರ್ಪ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಬಾಧೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಕಷ್ಟ ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ಆದರೂ ಆ ಮಗುವು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತರೆ ಸಾಕೆಂದು ಹೇಳುವುದು ವಿಚಿತ್ರವೆ ಸರಿ. ಈಗ ಕಳೆದುಹೋದ ಮಗನಿಂದ ಇಹಪರಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ನಿನಗೆ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗಾಗಿ ಏಕೆ ಅಳುವೆ ? ನಾವಿಲ್ಲವೆ ?

ತಂದೆ :- ಶೋಕಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತರೆ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸವೂ ನಿಂತುಬಿಡುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಹಪರಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎಂದು ನೀವೆನ್ನುವುದ ನಿಜ. ನಾನೀಗ ಮಹಾಗುರುವೂ ಪುರೋಹಿತನೂ ಆದ ವಶಿಷ್ಠಮುನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವೆ. ನನಗೊಂದು ದಾರಿಯನ್ನು ಅವನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ರಾಜನು ವಾರಾಣಸಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗುರು ವಶಿಷ್ಠಮುನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ದಂಡ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿದ. ಮುನಿಯೂ ಆದರದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಲಿಂಗಿಸಿ ನೆತ್ತಿಯನ್ನಾಘ್ರಾಣಿಸಿ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದ. 'ಏನು ಕಾರಣ ಬಂದೆ ? ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ' ? ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ರಾಜ :- ಗುರುವೆ, ಈ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ದಾರಿ ತೋರು. ನಾನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸೋತು ಕಂಗೆಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ, ಕಾಪಾಡು.

ವಸಿಷ್ಠ :- ಈ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಮಹಾಲಿಂಗವೊಂದೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕಾಪಾಡುವುದು. ನೋಡು, ಇದನ್ನು ಪೂಜಿಸು. ಇದರ ಪೂಜೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೆ ನನ್ನ ಮಗ ಶಕ್ತಿ ರಾಕ್ಷಸನ ಬಾಯಿಗೆ ತುತ್ತಾದರೂ ಯಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದಿದ್ದು ಈಗ ವಿಷ್ಣುಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಈಗ ಈ ಬೇಡನನ್ನೆ ನೋಡು. ಈತ ಅರಣ್ಯವಾಸಿ, ಅರಣ್ಯದಿಂದ ಬನ್ನಿ ಪತ್ರೆಗಳನ್ನು ತಂದು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಡಕೆ ಕದಂಬ ಎಕ್ಕೆ ಗರುಗ ಹೂಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನು ಒಂದು ಅರ್ಧಯಾಮದಲ್ಲಿ ಅವನು ಸಾಯಲಿದ್ದಾನೆ. ಮುಂದೇನಾಶ್ಚರ್ಯ ನಡೆಯವುದೋ ನೋಡುತ್ತಿರು.

ವಶಿಷ್ಠರ ಆದೇಶದಂತೆ ರಾಜನು ನೋಡುತ್ತನಿಂತ. ಬೇಡನು ಶಿವನಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನರ್ಪಿಸಲು ಬಯಸಿ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣುಗಳಿದ್ದರೂ ಒಂದು ನಾಯಿ ಬಂದು ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟಿತು. ಅದು ಅಶುದ್ಧವಾಯಿತೆಂದು ಬಗೆದು ಬೇಡನು ಹೇಳಿಕೊಂಡ. 'ಹೂವಿಲ್ಲದಾಗ ಹರಿಯು ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ. ಫಲವಿಲ್ಲದಾಗ ಸೂರ್ಯನು ಬೆರಳನ್ನೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ. ಪೀಠವಿಲ್ಲದೆ ಲಿಂಗ ಅಲ್ಲಾಡತೊಡಗಿದಾಗ ಜಮದಗ್ನಿ ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನೇ ಕತ್ತರಿಸಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪೀಠವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ. ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಶಿವಭಕ್ತರೂ ಪರಮಸಾಹಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದುಂಟು. ನಾನು ಈಗ ಹಾಗೇ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿದರೆ ಪಾಪ ಬಂದೀತು!

ಬೇಡನು ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೆ ಒಬ್ಬ ಹುಚ್ಚನು ಬಂದು ಶಿವನೆದುರಿಗಿಟ್ಟಿದ್ದ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ತಿಂದು ಲಿಂಗಪೀಠದ ಮೇಲೆ ವಾಂತಿ ಮಾಡಿದ. 'ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲೆ ?' ಎಂದು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಬೇಡನು ಯೋಚಿಸಿದ. ಬಳಿಕ ಹೀಗೆ ಅಂದುಕೊಂಡ, ಅವನನ್ನೇಕೆ ಕೊಲ್ಲಬೇಕು ? ನನ್ನನ್ನೆ ನಾನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಶಿವನಿಚ್ಛೆ ಇರಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೇ ಈ ಹುಚ್ಚನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ. ಇರಲಿ, ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಹೊದ್ದಿಕೆ ಬೇಕು. ನನಗೂ ಈ ದೇಹವು ನನ್ನಾತ್ಮಕ್ಕೆ ಹೊದ್ದಿಕೆಯಾಗಿರುವುದು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಆದನ್ನೀಗಲೆ ಕತ್ತರಿಸುವೆ.'

ಬೇಡನು ಹರಿತವಾದ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಮೈ ಚರ್ಮವನ್ನು ಕಾಲಿಂದ ತಲೆಯವರೆಗೂ ಸುಲಿದು ಶಿವನಿಗರ್ಪಿಸಿದ. ಆಗ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ. ಶಿವಗಣಗಳೂ ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ಬಂದು ನೆರೆದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸರ್ವಾಭರಣ ಭೂಷಿತರಾಗಿ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಶುದ್ಧ ಸ್ಪಟಿಕದಂತೆ ಹೊಳೆವ ಸುಂದರ ಚತುರ್ಭುಜ ಶರೀರದ ಈ ಗಣಗಳು ರಂಭೆಯರಂಥ ಮಡದಿಯರೊಡನೆ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹೂಮಳೆ ಗರೆದರು. 'ಬಾ' ಎಂದು ಕರೆದರು. 'ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳು ಬಂಧುಗಳೊಡನೆ ಬಾ' ಎಂದರೆ ಬರುವೆ ಎಂದ ಬೇಡ.

'ಯಾರು ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವರೋ ಅವರೇ ಅವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು.'

'ಶೈವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವರ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಮಾತು ಸರಿಯಾದೀತು. ಶಿವ ಭಕ್ತರು ಗಳಿಸುವ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅನೇಕರು ಅನುಭವಿಸಬಹುದು.' ಬೇಡನ ಈ ಮಾತು ವೀರಭದ್ರನಿಗೆ ಸರಿ ಎನಿಸಿತು. 'ಬಂಧುಗಳೊಡನೆ ಬಾ' ಎಂದನಾತ. ಒಢನೆ ಬೇಡನು ತನ್ನೆಲ್ಲ ಬಂಧುಗಳೊಡನೆ ವಿಮಾನವನ್ನೇರಿ ಶಿವಲೋಕಕೆ ತೆರಳಿದ.

ವಶಿಷ್ಠ :- ರಾಜನೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿದೆ, ತಾನೆ ? ನೀನೂ ಶಿವಪೂಜೆ ಮಾಡು. ಶಿವಲೋಕವನ್ನು ಸೇರು. ರಾಜ್ಯ ಬೇಕಿದ್ದರೆ ಶಿವಾಲಯದ ಅಂಗಳವನ್ನು ಗೋಮಯದಿಂದ ನಿತ್ಯ ಸಾರಿಸು. ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸಿಗುವುದು. ಜೊತೆಗ ಶಿವಭಕ್ತಿಯೂ ದೊರೆಯುವುದು.

ಶಂಭು :- ವಶಿಷ್ಠನ ಉಪದೇಶದಂತೆ ಆ ರಾಜನು ಶಿವಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಅದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ. ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದ. ಒಂದು ದಿನ ಶಿವಾಲಯಕ್ಕೆ ರಾಜನು ಭೆಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಜನಸಂದಣಿ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಒಂದು ದೀಪ ರಾಜನ ಮೈಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಕೋಪವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಆ ದೀಪದಿಂದಲೆ ಊರನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನಾತ. ಬಳಿಕ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಶಿವಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿದ.

ಮರಣದ ದಿನದಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಶಿವನನ್ನು ಜಪಿಸಿ ಭಸ್ಮಸ್ನಾನ ಭಸ್ಮಶಯನ ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಶಿವಮಂತ್ರ ಜಪಿಸುತ್ತ ಅಸು ನೀಗಿದ. ಅದರಿಂದ ಅವನು ಶಿವಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ. ಅಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರನೆಂದ, 'ನೀನು ಒಬ್ಬ ಮುಖ್ಯ ಗಣವೆನಿಸಿ ನನ್ನ ಪರಿಚಾರಕನಾಗಿರು. ಶಿವಭಕ್ತರು ಮರಣ ಹೊಂದಿದಾಗ ಅವರನ್ನಿಲ್ಲಿಗೆ ತಂದೊಪ್ಪಿಸು. ನಿನಗೆ ತಲೆಯು ಮಾತ್ರ ಇರಲಾರದು. ಬೆಂಕಿಯೆ ನಿನಗೆ ತಲೆ ನೀನು ವಹ್ನಿ ಮುಖನೆನಿಸುವೆ.'

'ಪ್ರಭು, ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ, ನಾಲಿಗೆ ಮೂಗು ಬಾಯಿ ಒಂದೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಾನೇನು ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಬಲ್ಲೆ ? ತಲೆ ಇಲ್ಲವೆಂದಾಗಲು ನಾನು ಅಂಥ ಪಾಪವನ್ನೇನು ಮಾಡಿದೆ' ?

'ನೀನು ಸುಂದರಿಯಾದ ಓರ್ವ ವೇಶ್ಯೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಅವಳು ಶಿವಾಲಯದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ರಂಗೋಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಶಿವ ಅವನ ಆಯುಧಗಳು, ನಂದಿ, ಗಣಗಳು, ಬೀಸಣಿಗೆ, ಚಾಮರಗಳು, ಸ್ವಸ್ತಿಕ, ಸರ್ವತೋಭದ್ರಗಳು ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಬರೆದು ಶಿವನ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದು ದಿನ ಕಾರಾಂಶಿಕನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ರಾಜನು ಶಿವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ಕಂಡು ಮೋಹಿಸಿದ 'ಸುಂದರಿ, ನೀನೊಬ್ಬಳೆ ಇರುವೆ. ನಾನು ಯುವಕ, ನಿರೋಗಿ, ಶ್ರೀಮಂತ, ದೃಢಕಾಯ. ನನ್ನನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಲು ಯಾವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಅಂಗಸಂಗವನ್ನಿತ್ತು ಕಾಪಾಡು. ಅನ್ಯಥಾ ನಾನು ಬದುಕಲಾರೆ' ಎಂದ.

'ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸುಖ ನೀಡುವುದು ಧರ್ಮ ಒಂದೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವೆ ಉತ್ತಮಧರ್ಮವೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ವೇಶ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಒಬ್ಬ ಅಧೀನಳಾಗಿರುವಾಗ ಇನ್ನೊಬ್ಬನೊಡನೆ ಕೂಡದಿದ್ದರೆ ವೇಶ್ಯೆಯೂ ಪತಿವ್ರತೆ ಎನಿಸುವಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೆಡಿಸಬೇಡ.

'ಹಾಗಾದರೆ ಸಾವು ಬೇಗನೆ ಬರುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೆ ಬೇಡ' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಕಾರಾಂಶಿಕನು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು 'ವೇಶ್ಯೆ ಎಂದೂ ವೇಶ್ಯೆಯ ಹೊರತು ಮಡದಿ ಆಗಲಾರಳು. ಇದನ್ನು ನೀನೊಂದು ದಿನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವೆ, ನೋಡು' ಎಂದ.

ಬಳಿಕ ಜೋಳದ ಗಂಜಿಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವೇಶ್ಯೆಯ ಮನೆಗೆ ಯಾರೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಹೋದ. ಅವಳು ಗಾಢ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಮಯ ನೋಡಿ ಅವಳ ಉಟ್ಟ ಸೀರೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಗಂಜಿಯನ್ನು ತಗುಲಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದ. ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು 'ನಿನ್ನ ವೇಶ್ಯೆಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ಈಗಲೆ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಅವಳ ಸರ್ವಾಂಗಗಳನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ ನೋಡು. ಇಲ್ಲವೆ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾದ ಅವಳ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡು' ಎಂದ. ನೀನು ಅವಳ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವಳ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಿಸಿದೆ.

ಸೀರೆ ಒದ್ದೆಯಾಗಿದ್ದುದು ತಿಳಿದು ಬಂದಿತು. ತಾಯಿ, ಮಗಳು ಇಬ್ಬರೂ 'ಏನೂ ಇಲ್ಲ, ಏನೂ ಇಲ್ಲ' ಎನ್ನತೊಡಗಿದರು. ನೀನು ನಂಬಲಿಲ್ಲ. ಬಳಿಯಲ್ಲಿದವರಾರೂ ನಂಬಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ದಂಡಾಧ್ಯಕ್ಷನನ್ನಾಜ್ಞಾಪಿಸಿದೆ. 'ನೀನೀಗಲೆ ಒಂದು ಗಳಿಗೆಯೊಳಗೆ ಆ ವೇಶ್ಯೆಯ ತಲೆಯನ್ನು ಕಡಿದು ತಂದು ತೋರಿಸು.' ಅವನು ರಾಜಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದ. ಈ ಪಾಪದ ಫಲವನ್ನು ನೀನು ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಬೆಂಕಿಯ ಜ್ವಾಲೆಯೊಂದೆ ನಿನಗೆ ತಲೆ. ಅದರಿಂದಲೆ ನೀನು ಮಾತನಾಡುವೆ. ಕೇಳುವೆ. ನೋಡುವೆ. ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುವೆ. ಅತಿ ಕೋಪಿಯೂ ಆಗಿರುವೆ.

ಶಂಭು :- ಹೀಗೆ ರಾಜನು ವಹ್ನಿಮುಖನೆನಿಸಿದ. ತಾಳ್ಮೆಗೆಟ್ಟು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಫಲವನ್ನನುಭವಿಸಿದ. ತಾಳ್ಮೆಹೊಂದಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಇಹಪರಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಈ ಪುಣ್ಯಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಪಾಪನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು, ಶಿವಲೋಕವೂ ದೊರೆಯುವುದು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೨ರ ಪಾತಾಲಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶಿವರಾಘವ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಮುಖವೆಂಬ ನಲವತ್ತೊಂಬತ್ತನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—೦—

ಶಿವನಾಮ ಮಹಿಮೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೫೦

ಶ್ರೀರಾಮ ಉವಾಚ

ಶ್ರೀರಾಮ :- ಶಿವನಾಮ ಮಹಿಮೆ, ಪೂಜೆ-ನಮಸ್ಕಾರ. ದರ್ಶನಗಳ ಮಹಿಮೆ, ಜಲ ಧೂಪ ದೀಪಾದಿ ದಾನಗಳ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನೂ ಹೇಳು.

ಶಂಭು :- ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಹಿಂದೆ ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ವಿಧೃತನೆಂಬ ರಾಜನಿದ್ದ. ಎಳೆಮೆಯಲ್ಲಿಯೆ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾದ. ತನ್ನ ಸಮಾನ ವಯಸ್ಸಿನವರನ್ನೆ ಸಹಾಯಕರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡು ವಯಸ್ಸಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ದೂರ ವಿರಿಸಿದ. ದುಷ್ಟಯುವಕರು, ಅಕಾರ್ಯನಿರತರು, ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಂದೊದಗಿಸುವವರು, ಕಳ್ಳತನ ದರೋಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಪುಣರಾದವರು, ವಶೀಕರಣವಿದ್ಯೆ ಬಲ್ಲವರು, ಜೂಜುಕೋರರು ಇವರಿಗೆಲ್ಲ ಆಶ್ರಯವಿತ್ತು ತನ್ನ ಬಳಿ ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡ. ರಾಜನೀತಿ ತಿಳಿದವರು ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರನಿಷ್ಣಾತರು ಮಾತ್ರ ಅವನಿಂದ ಮನ್ನಣೆಪಡೆದರು. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಅವನ ಸೈನ್ಯ ನಶಿಸಿತು. ಕೋಶಬರಿದಾಯಿತು. ರಾಜ್ಯವು ಶತ್ರುಗಳ ಪಾಲಾಯಿತು. ಬಳಿಕ ಅವನು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಬೆಟ್ಟದ ದುರ್ಗಮ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಿತಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ವಾಸಮಾಡುತ್ತ ದರೋಡೆ ಸುಲಿಗೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಊರ ಜನರಿಂದ ಸುಲಿದುತಿಂದ. ಹಸು ಎಮ್ಮೆಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಮಾಂಸವನ್ನುಂಡ. ಅವು ಸಿಗದಿದ್ದಾಗ ನರಮಾಂಸವನ್ನೂ ತಿನ್ನತೊಡಗಿದ. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನ ಮುಂತಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಅವನಿಗೆ ವರ್ಜ್ಯವೆನಿಸಿದುವು.

ಸುರಾಪನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ರಾಕ್ಷಸನು ಅವನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ. ಅವನ ಸಲಹೆಗಳೆಲ್ಲವೂ 'ಆಹರ-ಪ್ರಹರ ಹಿಡಿದು ತಾ, ಕೊಲ್ಲು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲೆ ಪರ್ಯವಸಾನ ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದುವು. ರಾಜನಿಗೆ ಅವು ತುಂಬ ರುಚಿಸಿದುವು. ಅವನ ದರೋಡೆ ಕೋರರ ಗುಂಡಾಗಳ ಗುಂಪು ಬೆಳೆಯಿತು. ಅವರ ಸಹಾಯದಿಂದ ತನಗೆ ಬೇಕೆನಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದಲಾದರೂ ತರಿಸಿ ಕೆಲಕಾಲ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಳಿಕ ಅವರನ್ನೆ ಕೊಂದು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದ. ಹೀಗೆ ಒಂದುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಕಾಲ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅನಭಿಷಿಕ್ತ ದೊರೆಯಾಗಿ ಬಾಳಿ ಸಮಿಪದ ಹತ್ತು ಯೋಜನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿದ. ತಾನೂ ಮುದುಕನಾಗಿ ಶಕ್ತಿಗುಂದಿ ಒಂದುದಿನ ಮರಣಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ. ಅವನ ಸುತ್ತಲೂ ಪರಿವಾರದವರು ನಿಂತರು. ಮಂತ್ರಿ ಸುರಾಪನು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ರಾಜನ ಬಾಯಿಂದ ಕೊನೆಯ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳ ಬಯಸಿದ. ರಾಜನು ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ 'ಪ್ರಾಹರ ಪ್ರಹರ-ಆಹರ' ಎನ್ನುತ್ತ ಕೊನೆಯುಸಿರನ್ನೆಳೆದ. ಹಿಡಿದು ತಾ, ಕೊಲ್ಲು, ತಿನ್ನು ಎನ್ನುವುದೇ ಆ ಉಪದೇಶದ ಅರ್ಥ.

ಮೃತ್ಯು ಬಂದು ರಾಜನನ್ನು ಪಾಶದಿಂದ ಬಿಗಿದು ಒಯ್ಯತೊಡಗಿದ. ಆದರೆ ಒಡನೆ ಪಾಶವು ಕಿತ್ತುಹೊಯಿತು. ಯಮ ದೂತರ ಆಯಧಗಳೆಲ್ಲವೂ ರಾಜನ ಮೈಯನ್ನು ಸೋಕಿದೊಡನೆ ಪುಡಿಯಾದುವು. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಂಡು ಮೃತ್ಯು ಯೋಚನಾ ಮಗ್ನನಾದ. 'ಎಲ್ಲ ಮಾನವರ ಮರಣವನ್ನು ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇಂಥ ಮರಣವನ್ನು ಹಿಂದೆಂದೂ ನೋಡಿಲ್ಲ.' ಅವನು ಹೀಗೆ ಆಲೋಚಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶಿವಗಣಗಳ ನಾಯಕರಲ್ಲೊಬ್ಬನಾದ ವಹ್ನಿಮುಖನು ವೀರಭದ್ರನಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ಬಂದು ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಶೂಲದಿಂದಿರಿದು ಎತ್ತಿಕೊಂಡ. ಯಮದೂತರನ್ನೂ ಬಂಧಿಸಿದ, ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿ ತೊಡಿಸಿದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ರಾಜನನ್ನು ದಿವ್ಯವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿರಿ. ವೀರಭದ್ರನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. ವೀರಭದ್ರನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಶಿವನ ಬಳಿಗೆ ತಂದೊಪ್ಪಿಸಿದ. ಶಿವನು ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ನೋಡಿ 'ಇದೇನು ? ಏಕೆ ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ವಹ್ನಿಮುಖನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೋಪದಿಂದ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿ ಆನಂದದಿಂದ ಕುಣಿದು ಹೇಳಿದ. 'ಈ ಮೃತ್ಯು ಕಳ್ಳತನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನನ್ನು ಶೂಲಕ್ಕೇರಿಸಿದ್ದೇನೆ.'.

ಶಿವನು ಒಡನೆ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಶೂಲದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡಿ ಯಮಭಟರನ್ನೂ ಬಂಧ ಮುಕ್ತರನ್ನಾಗಿಸಿ ಹೇಳಿದ 'ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದವನಿಗೆ ನನ್ನ ಲೋಕವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. ಅದನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವಾಗ ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲಿಯೆ ಇರಲಿ ಅಕ್ಷರಗಳು ಕೆಲವು ಹೆಚ್ಚೋ ಕಡಿಮೆಯೋ ಆಗಿರಲಿ ಅದನ್ನು ನಾನು ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ರಾಜನು ಸಾಯುವಾಗ ಪ್ರಾಹರ, ಪ್ರಹರ ಆಹರ ಎಂದು ಹರನಾಮೋಚ್ಚರಣೆಯನ್ನೆ ಮಾಡಿದ. ಇದರಲ್ಲಿ 'ಪು' 'ಆ' ಎಂಬ ಅಕ್ಷರಗಳು ಅಧಿಕವಾಗಿರುವುದು ನಿಜ. ಆದರೂ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯು ಉತ್ತಮ ಲೋಕವನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿವನಾಮ ಜಪಮಾಡುವವರನ್ನು ನೀನು ದೂರದಿಂದಲೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಮನಿಗೆ ನನ್ನ ಈ ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿಸು. 'ಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಪೂಜೆ ಸ್ತೋತ್ರ, ಧ್ಯಾನ ಪರಿಚರ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಶತರುದ್ರ, ಪಂಚಾಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಜಪಿಸುವವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ವಿಚಾರ

ಮಾಡಲೇಬೇಡ. ನನ್ನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ರುದ್ರಾಕ್ಷವಿಭೂತಿ ಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಅಥವಾ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಪುರಾಣ ಪಠನ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡುವ ಜನರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಪಾಪಗಳಿದ್ದರೂ ಅವರನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ. ನಿನಗೆ ಅವರ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ವಾರಾಣಸಿಯಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದುವ ಅಥವಾ ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವವರು ಪರರ ಅನ್ನ ವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳನ್ನೂ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನೂ ಸೇವಿಸಿದರೂ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ನೀನು ವಿಚಾರಿಸಬೇಡ. ನನ್ನ ನಾಮ ಜಪ ಮಾಡುತ್ತ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವವರನ್ನು ನೀನೆಂದೂ ವಿಚಾರಿಸಬೇಡ. ಅವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲು.

ಮೃತ್ಯುವು ಶಿವನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನನ್ನು 'ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ದೇವತೆಗಳೊಡೆಯನಾದ ಪಶುಪತಿಯೆ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ' ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿದ. ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡೆಂದು ಬೇಡಿದ. 'ಆಗಲಿ, ಮಗು, ಹೋಗು ಎನ್ನುತ್ತ ಶಿವನು ಅವನನ್ನು ಯಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದ. ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತವೆ. ಶಿವಲೋಕ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಶಂಭು ಉವಾಚ

ಶಂಭು :- ಶಿವನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯ ಬಲದಿಂದ ದೇವರಾತನ ಮಗಳು ಕಲೆಯು ಯಾವ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಳೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು. ಧನಂಜಯನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮಗನಾದ ಶೋಣಕನ ಮಡದಿ ಈ ಕಲೆ. ದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ನಿಯಮನಿಷ್ಠರು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರು.

ಒಂದುದಿನ ಅವರು ಗಂಗಾಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ನಿಧಿ ದೊರೆಯಿತು. ಒಂದು ಕಡೆ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಬಿದ್ದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ದಡದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನ ಹೆಂಟೆಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡಾಗ ಒಂದು ಬಿಂದಿಗೆ' ಕಾಣಿಸಿತು. ಅದೊಂದು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬಿಂದಿಗೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲು ಮುಚ್ಚಿತ್ತು. ಶೋಣಕನು ಮಡದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ, 'ಪ್ರಿಯೆ, ನಾವು ಇದನ್ನೇನು ಮಾಡೋಣ ? ಅವಳೆಂದಳು, 'ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಲಹೆಯನ್ನು ನಂಬಿ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡಕೂಡದು. ಅವಳೆದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿಧಿ ಏನಾದರೂ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರವಾದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು. ನಾವು ಅದನ್ನು ನೋಡಕೂಡದು. ಅದರಲ್ಲೇನಿದೆಯೊ ! ಹಣವಾದರಂತೂ ನೋಡಲೇಕೂಡದು. ನೋಡಿದರೆ ಅದರಿಂದ ಮುಂದೆ ತೊಂದರೆಯುಂಟು. ಅದನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ನೋಡಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಅವನಿಲ್ಲಿಯೆ ಅಮಿತುಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲವೆ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಅದೃಶ್ಯನಾಗಿರಬಹುದು. ಅವನು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲವಾದರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲನೊ ಭೈರವನೊ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನೊ ಇರಬಹುದು. ಇವರಾರೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದರೂ ರಾಜನಿಂದ ಅಪಾಯ ಬರುವುದು ನಿಶ್ಚಿತ. ಅಥವಾ ಕಳ್ಳರ ಕಾಟ ತಪ್ಪಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಇದ್ದರೂ ನಿಧಿಯು ಅನ್ಯರ ಪಾಲಾಗಿ ಅನರ್ಥ ತಂದೊಡ್ಡಬಹುದು. ನಿಧಿಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೆ ಉಳಿದು ಕೊಂಡರೂ ಸುಖಭೋಗ ದಾಸೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಗೆ ವಿಘ್ನ ತರುವುದು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಇರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವಹಿಸಿ ಪರುಪುರುಷನ ಸಂಗವನ್ನು ಬಯಸುವಳು ಅವನು ಅವಳನ್ನು ಹೊಡೆದು ಬೆದರಿಸಿ ಹಣವನನು ದೋಚಿ ಅವಳನ್ನೂ ಕೊಂದು ಹೊರಟು

ಹೋಗುವನು. ಅಥವಾ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇರಳ ಸಂಪತ್ತಿದ್ದರೆ ಪತಿಯು ಮೃತನಾದಾಗ ಹೆಣ್ಣು ಸಹಗಮಾನಕ್ಕೊಪ್ಪಲಾರಳು. ಆ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ತಾನು ಭೋಗಿಸಲು ಬದುಕಬೇಕೆಂದು ಆಕೆ ಬಯಸುವಳು. ಆಗ ಏಕಾಕಿನಿಯಾಗಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಭೋಗಿಸಲಾರದೆ ಪರಪುರುಷರ ಹಿಂದೆ ಹೋಗುವಳು. ಆದುದರಿಂದ ಹಣದ ಬಗ್ಗೆ ನೀನು ನನ್ನೊಡನೆ ಏನೂ ಚರ್ಚಿಸಬೇಡ.

ಶೋಣಕ :- ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ದೂರಹೋಗಿರು. ನಾನು ಮಲಮೂತ್ರ ವಿಸರ್ಜಿಸಿ ಬರುವೆನು. ಕಲೆ ದೂರಹೋದಳು. ಶೋಣಕನು ಆ ನಿಧಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೆ ಮಳಲ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೂಳಿಟ್ಟು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ. ಇತ್ತ ಕಲೆ ಒಬ್ಬಳೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮಾರೀಚನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನು ಶೋಣನ ರೂಪ ಧರಿಸಿ ಅವಳ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಹೇಳಿದ.

ಮಾರೀಚ :- ಪತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯದಿರುವುದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಧರ್ಮ. ನೀನು ಅದನ್ನು ಪಾಲಿಸುವೆಯೊ ಇಲ್ಲವೊ ಹೇಳು.

ಕಲೆ ಏನೂ ಹೇಳದೆ ಅವನು ಪತಿಯೆಂದೆ ನಂಬಿ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ನಡೆದಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಕಾಡು ದಾರಿಯನ್ನು ತುಳಿದರು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾದಾಗ ಕಲೆ ಹೇಳಿದಳು.

ಕಲೆ :- ಇದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕಾಲ. ಮಾಧ್ನಾಹಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡು.

ಮಾರೀಚ:- ಈ ಸ್ಥಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಸ್ಥಳ ನೋಡೋಣ ಬಾ.

ಮುಂದೆ ಒಂದೆಡೆ ಗುಹೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೆ ಒಂದು ಕೊಳವೂ ಇತ್ತು. ಇದು ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಯೋಗ್ಯಸ್ಥಳವೆನ್ನುತ್ತ ರಾಕ್ಷಸನು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಟ. ಕಲೆಯೂ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಫಲಾಹಾರಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿದಳು. 'ಇವನು ತನ್ನ ಪತಿ ಹೌದೆ ಅಲ್ಲವೆ ಎಂದು ಅನುಮಾನಪಟ್ಟು ಪಾರ್ವತಿ ಪರಮೇಶ್ವರರನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಧ್ಯಾನಿಸಿದಳು. ಆಗ ಅವನು ಮೋಸಗಾರನೆಂದು ತಿಳಿದು ಭಯಗೊಂಡಳು. ಅಳತೊಡಗಿದಳು. ರಾಕ್ಷಸನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸ ತೊಡಗಿದ, ಅವಳ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹೊಕ್ಕುಳಿನಿಂದ ಮೊಳಕಾಲಿನವರೆಗಿನ ಭಾಗವನ್ನು ಕಲ್ಲಾಗಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಉಟ್ಟಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕಲ್ಲಾಗಿಸಿದಳು. ರಾಕ್ಷಸನು ಹತಾಶನಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲ್ಲು ಖಡ್ಗವನ್ನೆತ್ತಿದ 'ಮಾಪ್ರಹರ' ಕೊಲ್ಲಬೇಡ, ನನ್ನ ಪತಿ ತಿಳಿದು ನಿನ್ನನ್ನು ಶಪಿಸುವನು ಎಂದಳು ಕಲೆ. ಆದರೂ ಅವನು ಆಕೆಯ ತಲೆಯನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದ. ಒಡನೆ ಶಿವದೂತರು ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಶಿವಲೋಕಕ್ಕೊಯ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು. 'ನಿನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಮೆಚ್ಚಿದೆನು' ನಿನಗೇನು ವರಬೇಕು, ಹೇಳು. ಅವಳು ಬೇಡಿದಳು. 'ದೇವಿ ನಿನ್ನ ಪಾದ ಕಮಲಗಳ ಸೇವೆಯ ಅವಕಾಶ ನೀಡು. ನನಗೆ ಅದು ಬಲು ಇಷ್ಟ ಇನ್ನೇನೂ ಬೇಡ.' ಪಾರ್ವತಿ 'ತಥಾಸ್ತು' ಎಂದಳು.

ಇತ್ತ ಶೋಣಕನು ಕಲೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣದೆ ಧ್ಯಾನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದು ದುಃಖದಿಂದ ಮಾವನಾದ ದೇವರಾತನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಮಾಲೋಚೋಸಿದರು. ಬಳಿಕ ವಶಿಷ್ಠನಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡರು. ವಶಿಷ್ಠನೆಂದ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶಿವನನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಮಾಡಿ ಅವನನುಜ್ಞೆ ಪಡೆದು ಪಾರ್ವತಿಯ ಬಳಿ,

ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆಗ ಅವಳು ಕಲೆಯನ್ನು ನಮ್ಮೊಡನೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡುವಳು. ಎಲ್ಲರೂ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ವೀರಭದ್ರನು ಮಾಡಿದ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದರು. ಶಿವನಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. 'ದೇವ, ಶೋಣಕನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶಿವ :- ಮುನಿಗಳೆ, ಇದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಅವಳಿಗೆ ಅಕಾಲ ಮರಣ ಒದಗಿದೆ. ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅವಳು ಬದುಕಿರಬೇಕಿತ್ತು. ಆ ಕಾಲ ಮರಳಿ ಒದಗಿದರೂ ತಿರುಗಿ ಜೀವಿಸಬಹುದು. ರೂಪ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಹತ್ತು ಜನ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆಯಬೇಕಾದವಳು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ನೀವೀಗ ಬಂದಿದ್ದೀರಿ. ಆದರೆ ಅಕಾಲ ಮರಣದಿಂದ ಯಮಲೋಕ ಸೇರಿದವರ ಬಗ್ಗೆ ಇದೆಲ್ಲವೂ ಸರಿಯೆ. ನನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದವರು ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗಲಾರರು. ಈ ಶೋಣಕನ ಪತ್ನಿ ಪ್ರಾಣೋತ್ಕ್ರಮಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಯಮನ ಲಿಪಿ ಅಳಸಿ ಹೋಯಿತು. ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಪಾರ್ವತಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ ನೋಡಿ.

ಮುನಿಗಳು ಪಾರ್ವತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡರು.

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ :- ಅಮ್ಮ, ದೀನ ಅನಾಥ ಶಿಶುಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತ ಸದಾ ನನಗೆ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕರುಣಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ನನ್ನಮೊಮ್ಮಗಳು ಕಲೆ ನಿನ್ನನ್ನಾರಾಧಿಸಿ ಶೋಣಕನನ್ನು ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿದಳು. ಈಗ ಅವಳನ್ನು ತಿರುಗಿ ಪಡೆಯಲು ನಾನೇನು ಮಾಡಬೇಕು, ಹೇಳು. ತಪಸ್ಸೆ, ದಾನವೆ, ವ್ರತೋಪವಾಸಗಳೇ ? ಅವಳು ಬಡಿಸುವ ಅನ್ನವನ್ನು ನಾನುಣಬೇಕು, ಏನು ಮಾಡಲಿ ?

ಪಾರ್ವತಿ :- ಶೋಣಕನೆ ನಿನ್ನ ಆ ಕಲೆಗೆ ಸಮಾನಳಾದ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳನ್ನು ನಿನಗೆ ಕೊಡುವೆನು. ಕಲೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಾರೆ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನೆ, ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು ಹೇಳು.

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ :- ಅಮ್ಮ, ನೀನು ತಾಯಿಯೆಂದೇ ನಿಃಸಂಕೋಚವಾಗಿ ನಾನು ನನ್ನ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನು ಶೋಣಕನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು.

ಶೋಣಕ :- ಕಲೆಯಲ್ಲಿಯೆ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿ ಗಾಢವಾಗಿದೆ. ಅವಳನ್ನು ಕೊಡು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಬದುಕಲಾರೆ.

ಪಾರ್ವತಿ :- ಗಂಡ ಹೆಂಡರು ಅನುರೂಪರಾಗಿರಬೇಕು. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜತೆ ಸರಿಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಲೆ ನಿನಗೆ ಸರಿಯಾದವಳಲ್ಲ. ಯೋಗ್ಯಳಾದ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳನ್ನು ನಿನಗೆ ಕೊಡುವೆನು. ಶರೀರತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದವಳನ್ನು ನಾನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಾರೆ.

ಶೋಣಕ :- ಹಾಗಾದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೊಡು. ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

ಪಾರ್ವತಿ :- ಆಗಲಿ ಮುನಿಗಳೆ, ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಮೂರುದಿನ ಇಲ್ಲಿದ್ದು ಭೋಜನ ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ಸೋಮವಾರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಎಂಟು ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಸೋಮವಾರ ವ್ರತವನ್ನು ಮೊದಲು ಮಾಡಿ ವರ್ಷತುಂಬಿದ ಮೇಲೆ ಚಿನ್ನದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಅಥವಾ ಎರಡು ನಿಷ್ಕಪ್ರಮಾಣದ ಒಂದು